www.e-rara.ch

Ioh. Iacobi Harderi philos. & medic. doct. anatom. & botan. prof. ... Apiarium observationibus medicis centum ac physicis experimentis plurimis refertum, & scholiis atque iconibus pulcherrimis ...

Harder, Johann Jakob

Basileae, An. 1687

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-62479

Observationum anatomico-practicarum centuria

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Visual Library

OBSERVATIONUM ANATOMICO-PRACTICARUM CENTURIA.

Observ. I.

Radicis lupariæ & Olei nicotianæ effectus in Ciconiâ majore.

Ense Septembri Anno 1680. Ciconiæ majori amygdal. dulc. ʒi ß. in bolo exhibuimus: hinc coccularum contusarum ʒ j. sed citra ullam noxam: Postridie Radic. Lupariæ luteæ contusæ ʒ j. circiter intrusimus, quæ ilicò vomendi desiderium induxit, tantisper subsistens, usque dum radices evomeret, quas cùm in bolos coactas, tantillo spatio interjecto, denuò exhiberemus, iterum sed mucosas brevi pòst ejecit, atque hoc itidem tertiâ vice contingere, quam vis majori cum mucositate vidimus. Ut propterea genius radicis istius patesceret magis, bolum alium ex istâ merâ paratum, deglutiendum obtulimus, post quem cum capite valdè inciperet nutare, alios duos adhuc, eodem modo paratos intrusimus, qui vomendi conatum vehementem ac pertinacem excitârunt, donec eosdem sed fluidos & solutos ejiceret, cum subitâ alę utriusque volutatione, pedum vacillatione & totius corporis delassatione, citra tamen pejora symptomata. Postridie filum ol. Nicotian. per retort. destillato madidum, per partem alæ dextrę carnosam superius trajecimus, mox alis volutare & tremere incepit, hinc humi prostrata, rostrum & caput convelli, tandem ingenti vomendi conatu, quem ejectio materiæ cujuspiam, solidæ, fluidæ & subflavæ insequebatur, prehensa fuit: Semiquadrante post ʒ j. præter propter ejusdem olei, quâ in substantiâ, quâ in bolo infudimus, à quibus convellebatur ilicò, pedibusque & capite retrotractis, motu omni, vitâque privata cecidit.

Calentem adhuc cùm secaremus, motus convulsivos undulantes, in musculis pectori incumbentibus, ex residuis spiritibus animalibus agitatis vidimus, hinc costis discisis & sterno elevato, in medio ventre ramus subclavius insignis se obtulit, & *membranæ* quibus pulmones infimo ventri hinc inde circa initia annectuntur plures, diaphragmatis vices supplentes comparuerunt: *foramen* quo infimo ventri aër communicatur, in utroque pulmonum lobo unum: Pulmones ipsi egregie vesiculosi micabant: Pericardium humore seroso plenum, ut & vasa pulmonalia insignia: Auriculæ cordis binæ cum totidem ventriculis, sanguinem fluidum continebant, & quasi ipsomet illo oleo tinctum: qualem etiam in arteriâ magnâ deprehendimus, in quam cùm aërem siphone injiceremus, auricula cordis ter palpitare cepit: Hæc ipsa dum ex corde egreditur, aliquot ʒ. distantiâ in subaxillares & carotidas dividitur: Sternum musculos suspensores duos obtinet, & aspera arteria circa sui in pulmones insertionem, in utroque trunco foramine donatur: Venter imus omentum exhibuit pingujusculum & hepar duobus lobis constans, cujus parti cavæ vesiculam felleam annecti, parvam cum ductu bilario notavimus: Renes erant grandiusculi, oblongi & quasi ex variis lobis conflati, vasisque emulgentibus à cavâ & aortâ oriundis stipati, quoad interiorem verò substantiam, omnino fibrosi. *Ureteres* ex horum medio circiter prodibant, oblongi & albicantes, versus finem intestini recti terminantes: *Oesophagus* summe fibrosus & orificium ventriculi superius glandulosum omnino & crassum. (vid. sis fig.) glandulæ hæ parte posteriore incisæ, tubulosam faciem monstrârunt: Pancreas secundum longitudinem intestini duodeni protendebatur: Intestina tandem cum suis glandulis quod concernit, de ijs videri poterunt, quæ tum Clariss. D.D. Pejerus enteradenographiæ suæ, tum etiam Exercitationibus nostris familiarib. p. 212. inseruimus.

SCHOLIUM.

LUparia hæc est Tragi l. 1. de stirp. histor. cap. 82. Aconitum flore luteo Bauhin. hist. plant. l. xxxiv. pg. 652. Græc. Λυκοκτόνον dictum, quòd lupos exhibita enecat, unde etiam Antuerpienses in acetariis radice hujus gulam oblectantes insciì, funestas pœnas dederunt, adurentis enim est fa-

eſt facultatis ſi Trago, calida & ſicca in quarto gradu, ſi Dodonæo credimus: Napello ſanè vires ſatis affines obtinere, ex irritatione & vellicatione, quam particularum ſalinarum nociva acrimonia produxit conſtat: etenim vix dum ingeſta, nauſeam peperit pertinacem, uſque dum ejecta rurſum fuerit, inde vicibus aliquot iterata, cùm ulteriori morâ, tum partium aculeatarum, à fermento ventriculi ſpirituoſo majori ſolutione, ſpicula in fibras nerveas adegit vehementius, adeo ut muci multùm primùm excerneret, inde archeo atrociùs concitato vomeret, motuumque ſpaſmodicorum, cum ſpiritus animalis manifeſtâ deſtructione, quam vomituritio crebra dubio procul adjuvit, haud obſcura ederet indicia: Equidem ciconiis ad vomendum naturâ quædam propenſio ineſt, nam pullos ſuos re hortante, eâ quam ante deglutiverunt, alimoniâ cibant, quod opus ruminationi quadantenus eſt analogum, ceu Nobiliſſ. Peyerus Merycolog. l. 1. cap. IV. oſtendit: hoc tamen negari nequit aconitum lycoctonum ingentem ſtimulum addidiſſe fibris ac tunicis oris & gulæ, quas ingeſtum proximè attigit, cumque fieri non poſſit vellicatio, citra ſpirituum in nervis excubantium commotionem, manifeſtum oppido eſt, ſpiritus animales per fibras nerveas à veneno affici, atque ad rei moleſtæ expulſionem, vi ordinis naturæ impelli: Id animo veritatis avido obſtare poſſet magis, cujus præfatus Excellentiſſ. Pythagoras amicè nos monuit, quod cantharides Sale acerrimo præditas, ceu effectus teſtantur, ſine noxâ devorent ciconiæ, nec tamen plantæ iſtius ſpicula queant eludere. Verum ſi quod integras fermè deglutiant, nec manducando reſolvant, conſiderare libuerit, multa amplius difficultas non erit, Sal enim niſi debitè ſolutum effectu parili potiri non poteſt, uti quoque in aliis volucribus, venenata quandoque devorantibus notamus: Ventriculo autem vim inferre nequeunt, cruſtâ callosâ adverſus ejusmodi injurias obmunito, cui accedit copioſus è glandulis tubulatis mucus, qui particulas aculeatas irretiendo obtundit, dicteq; cruſtæ fomētum præbet: Nihilominus ex radice iſtâ penitus non concidit, quòd rejectis vomitu, radicis intruſæ reliquiis, maximâ ſaltem ex parte, ſpirituum motus exploſivi paulatim ceſsârunt, hinc alterâ die viribus tantiſper reſumptis, nicotianæ demum enormibus inſultibus periit: de herbæ autem iſtius oleo in ſubſeqq. prolixioribus eſſe licebit, addituri jam pauca ad volatilis hujus interanea: de gulâ & ventriculo Ciconiæ Ann. 2. Ephemer. quædam inſeruit Celeberr. *Wepferus*, in accuratiſſimâ Caſtoris Anatome, acinorum autem glanduloſorum coronæ inſtar orificium ſuperius ſtipantium neceſſitatem ac utilitatem Nobiliſſ. Pythagoras in Anatome Ventriculi gallinacei detexit, uſque adeo ut volatile nullum eſſe arbitremur, quod hiſce theculis defraudetur, bene tamen quòd ingluvie careat: habent hujus loco στόμαχον εὐρὺν καὶ πλατύν, uti quidem cùm in

anſerum tum anatum ſylveſtrium Anatome vidimus : Pariter etiam è foraminibus aſperæ arteriæ, (fortè & pulmonum) hiulcis aër in veſiculas membraneas ruit, ſicque reſpirationis negotium adjuvat : alias mirum eſſet utcunque, qui pulmones coſtularum inter interſtitia hærentes, nec uti in aliis animantibus liberi, commodùm expandi queant, nî elaſtica aëris vis, cui experientia ſuffragatur, muſculique validi pectori motum largientes, rem omnem ſatis explicarent. Contenta ureterum albicantia, de Renum (quos pennatis malè denegat Ariſtot. cap. 9. l. 3. de partib. Anim.) actione, quâ craſſiores partes, easque in gallinaceorum genere perquam ſalinas unde in calculos concreſcunt ſæpius, cum tantillo humoris ſeroſi ſequeſtrant, abundè teſtantur : In aquilis tamen fæces habentibus liquidiſſimas, & ne gry quidem, uti propriâ experientiâ compertum tenemus, bibentibus, unde ſerum iſtud ſuppeditari queat, inferius in ejuſdem Anatome apertum dabimus.

Observat. II.

Olei ejuſdem effectus in Ciconiâ femellâ juvenculâ.

Die 24. May Ann. 1681. Ciconiæ femellæ juvenculæ, bolos aliquot ex pane, ol. nicotian. madidos intruſimus quos autem vomitu ilicò ejecit : Hinc guttulas quatuor ejuſdem olei infudimus, poſt quas vomiturire, caput variè motitare & aliquantiſper angi cepit, nullo tamen graviore ſymptomate ulterius inſequente, ſibi relicta fuit : Die poſtero ℈ß. circiter olei ejuſdem rurſus infudimus, unde mox collabaſcere, caput retrotrahere, convelli, tandemque penitus corruere viſa fuit, motibus convulſivis adhuc in quibuſdam muſculis, quos cultro incidimus, ſatis conſpicuis : Interanea hujus, uti in præcedente habebant : Præſertim verò heic notare licuit ſanguinem grumoſum, in lobo pulmonum utroque, dextro potiſsimum, fortè quod aliquid de dicto oleo per aſperam arteriam hauſit : Egregius quoque fuit ureterum materiam gypſeam continentium, è renibus glanduloſis exortus.

SCHOLIUM.

Nicotiana herba eſt, non ſolùm ubivis decantata, ſed præcipuæ hominum parti, cujuſcunque dignitatis aut ſortis illi fuerint, variè uſitata, ſunt enim qui folia maſticant innoxiè, aliis fumo gulam reficienti-

cientibus, ſunt qui Medicinam parant, quovis antidoto præſtantiorem. Authores ſerietenùs in ſcenam producere, nec proderit, nec opus eſt. Sufficit Neandro & poſt hunc Magneno Vir. Clariſs. anſam hinc ſuccreviſſe, in plantæ hujus naturam ac vires induſtriè inquirendi. Et quidem ille folia ſiccata, calida & ſicca in gradu tertio aſſerit, vid. Tabacolog. p. 17. hîc verò pag. 47. Exercit. 3. Sale ſuo pituitam craſſam fundere, acrimoniâ incidere, & excretioni præparare ait: Hiſce tamen ipſis particulis, quibus oleoſæ pauciores junctæ ſunt, phlegmatis adeſt plurimùm, à quo illæ non parum obtunduntur, adeò ut nî vel beneficio ignis tantiſper, vel deſtillatione eliciantur ac concentrentur, activitatis ſuæ veſtigia, minùs evidenter relinquant, fieri quin etiam poteſt, ut pro diverſitate aëris, victus, loci, conſuetudinis, &c. in aliquibus minùs, in aliis maximè nocivæ ſint. Ita cùm ratio tum experientia confirmat, fumum nicotianæ horrenda ſymptomata pluribus accerſere, nauſeam, vomitum, extremorum frigus & tremorem, quatenus particulæ ejus ſubtiliores, ſalinæ volatiles, cum oleoſis conjunctæ acerrimæ, unà cum aëre inſpirando hauſtæ, fibriſque vel œſophagi vel ventriculi impactæ, irritatione ſuâ motus ſpaſmodicos in hiſce partibus cient, ſpiritumque animalem miſerè agitant, eò magis quo ob ramoſitatem ſuam oleoſa pertinacius adhærere ſolent, quin imò maſſæ ſanguineæ communicatæ, ejus motum ſummopere infeſtant: In ſequentibus verò ptyaliſmum enormem à ſale fundente obortum fuiſſe demonſtrabimus, unde etiam apophlegmatizantibus à ſui præconibus Nicotiana accenſetur: Folia vino infuſa & altero manè à maleferiatis quibuſdam hauſta, per ſuperiora & inferiora purgâſſe, imò hypercatharſin produxiſſe alii nobiſcum nôrunt, manifeſto acrimoniæ vehementis indicio: inprimis autem oleum deſtillatum, quod pauxillum exhibet, nocivam obtinet vim, utpote in quo particulæ activæ concentratæ, ſuique juris magis exiſtunt. Animadvertit iſtud ante nos Nobiliſs. Redi in ſuis experimentis natural. pariaque experiundi anſam ſubminiſtravit, inprimis cum Magnenum, ol. Nicot. quod per infuſionem præparat, in arthriticis, Renum, coli aliiſque doloribus valdopere commendare videremus, Exercit. XI. p. 105. Quàm funeſti fuerint noſtri olei effectus, ex modo recenſitis hiſtoriis palàm fit, ulteriuſque patebit deinceps: In ciconiâ majore non acus, ſed particulæ oleoſæ filo adhæreſcentes, fibrillaſque nerveas dehinc adorientes, alæ volutationem, motus tremulos & convulſivos, cum vomitione accerſiverunt, quam ex ſpirituum agitatione & motu impetuoſo continuato magis, quàm ipſius olei ad ventriculum uſque accurſu proveniſſe exiſtimamus: motus hi crebriores evaſerunt, quum internè propinaretur, tum enim fibras nerveas mox ferociter aggredi, ſanguinemque ſui communicatione fundere admodum & machinam

penitùs destruere cepit. In femellâ parilem atrociam non modo in fibras ventriculi ac musculorum, sed & asperæ arteriæ exercuit, unde respirationis motu intercepto, sanguis in pulmonum lobulis grumuit. Mirabitur hinc nonnemo, peti usum internè, cùm ejusmodi acribus particulis scateat, à pluribus tantopere commendari: ast alia ratio est herbæ suo adhuc constantis phlegmate, alia ejusdem ab hoc depuratæ, quamvis & internè, nî ab aliis salium acrimonia vel inhibeatur vel corrigatur, usque tuta semper non sit, inprimis ubi fibræ teneriores ac denudatæ jacent, in quas etiam blandiora medicamenta non rarò fortius agunt; neque etiam oleum, quod Magnenus parat, idem planè est cum nostro, licèt & istud externè sine periculo partibus corporis forsitan applicari possit, nî fibrillarum subcutanearum, cui partium vicinarum sæpè ilicò respondent, subsecuturam irritationem metuere velimus, interno usu ceu periculoso penitùs rejecto. Quod verò succum nicotianæ toxicis adversari ex Ægidio Everhardo refert Neander p. 34. Exemplo felis cujusdam furacioris, cui bolum toxico mixtum aliquis propinârit, quem dehinc globulo è succo Nicotianæ, folio butyro compacto evomuerit feliciter, magnopere nos non vexat, cùm vel inde particularum deliteſcentium ἐνέργεια pateſcat, inprimis quòd felis ante bolum, sursum deorsumque cursitando venenum haustum, frustrà evomere conata fuit, nec dubitamus, quòd in iis, qui fumo Nicotianæ admodùm delectantur, ex crebriore usu, linguæ & nervulorum pori ita immutentur, ut re ingratâ, & quæ intaminatos alios lædit, alexipharmaci & sustentationis quasi loco fruantur, unde etiam ad alia, quæ de Nicotianæ utilitate multijugâ Authores deprædicant, differenti modo respondere possemus. Sed in immensum ista excrescere nolumus, olei deleteriam virtutem ulterius probaturi.

Observ. III.

Olei Nicotianæ effectus in Ranis.

Die 8. Maji 1681. præsentibus D. Cand. Speckero & D. Andreâ Kœlio Curiens. ranas binas gutt. aliquot *olei peti* in dorso inunximus: mox istud inflari, oculi mirè intorqueri, artus obrigere, & motus tremuli, citra convulsiones graviores, in toto corpore observari ceperunt. Ventrem harum cum aperiremus, cor diu adhuc pulsitavit motu systoles ac diastoles admodum conspicuis. Vena cava ex hepate, in cujus substantiam ramos aliquot distribuit, in illud rectà perrexit, inflataque cum altero

altero pulmonum lobo simul intumescere fecit adeò, ut vesiculosum prorsus, non tamen citra fibrarum indicium appareret: Pulmonares vesiculæ manifestissimæ cum vasis ipsas perreptantibus (vid. sis. Malpig. de struct. pulmon.) Sub his Oesophagus pergit amplus satis, vasisque conspicuus, quem ventriculus membraneus & validus excipit, à quo protenditur intestinum duodenum cum reliquis tenuibus, in quibus ad stuporem usque vasorum sanguineorum circumgyrationes videre licuit: Sub duodeno progreditur pancreas oblongiusculum, cum quo in progressu ductus choledochus è vesiculâ fellis, in hepate subatro & trilobulari sitâ egrediens, arctius uniri videtur: Mesenterium vasis admodum superbit: Renes quoque oblongi ad spinam utrinque siti, vasa emulgentia, ex cavâ & arteriâ magnâ, quæ evidentia erant, turgida oculis objecerunt: pergit ex his ductus limpidus versùs vesicam, quæ intestino recto fortius adhæret, quem ureterem dixerimus: E siniſtris ventriculo subjacet lien parvulus, glandulam ovalem referens: Adjacet ex utroque latere ovarium nigricans, vasis & ductibus donatum: *Oviductuum*, qui instar farciminis multifariam intorquentur, ex utero bicorni prodeuntium, amœna est facies: alterutro uteri cornu inflato, alteruter quoque inflabatur; nec tamen penitiorem horum cum ovario communionem colligere licuit, quamvis ponè illud aërem injiceremus, secus ac in aliis animantibus fieri notavimus. Cl. *Jacobæus* Tubam superius intra regionem cordis, hepatis, & pulmonum se abscondere ait, nec scire quò postea pergat, & *Swammerdamius* Mirac. Natur. p. 24. In Ranis, quæ unâ vice undecies centena ova ponunt, & in quibus ova singula sese mutuo per infundibulum subsequuntur, orificium tubarum duorum circiter digitorum latitudine ab ovario distare inquit, & non modo valdè angustum, sed etiam immobile esse, nec sese ad ovarium applicare, ut obscurum sit, quî ovorum susceptio contingat: Nos de hisce in secundis Cochlearum curis quædam distinctius dicere studebimus: Quoad partes exteriores, præter artus musculosos, manuumque digitos quatuor, & pedum anatiformes, notavimus foraminula duo prope os, quæ nares constituunt, hinc oculos micantes, quos membranulâ palpebræ loco

obducere

obducere nôrunt. Poſt hos ad latus utrumque maculam rotundam, ſubalbidam, quæ aures ſupplet, nec cerebrum parvulum ipſis deeſt, cum nervulorum propaginibus, de quibus qui volet plura, adeat Batrachographiam, præfat. Cl. Jacobæi.

SCHOLIUM.

OLeum communem eſſe inſectorum hoſtem, ex Veteribus plurimi tradiderunt: docuit tamen Recentiores experientia, non omnibus perinde illitum necem intuliſſe: Etenim ante nos Celeberr. Malpighius, in Bombycibus aliiſque notavit, nî orificia trachearum oleo aſpergantur, gravius damnum inde non ferre, verba ipſiſſima heic appoſuiſſe, non erit abs re. *Ut autem intimius* (inquit Diſſert. de Bombyc. p. 31.) *rem hanc perſpectam haberem, ventrem, caput, os & dorſum, illæſis tamen tracheæ orificiis, ſæpius oleo aſperſi, nec unquam extinctos vidi vermes, nec etiam ſæva inde ſuborta ſymptomata*: Nec obſtat quòd Nobiliſs. Redi lib. de generat. inſector. p. 153. meminit, ſe vermes omnium maximos, & inter eos aliquos thunno natos, variis liquoribus, cumprimis autem plures in oleum immerſiſſe, nullo tamen eorundem mortuo, quin omnes ſtato tempore in ova nigra mutarentur, ſiquidem culices ex his prodire ſoliti, in ipſo prodeundi actu maximam partem ſuccubuerint, indicio manifeſto, olei infenſam vim vermes non penitùs eluſiſſe. Fortè etiam ſinguli tracheæ hiatus oleo non fuêre oppleti, quin patentibus aliquibus, pabulum nitro aëreum ſubingredi, ſicque vita protrahi tantiſper potuerit, quam concidente licèt ex oleo animali ilicò, per aliquod tempus ſubſiſtente cordis motu, ſubſiſtere quoque ſæpius deprehendimus: Eluceſcit hinc oleum & pinguia ejuſmodi, inſectis funeſta eſſe, non quòd ſanguini in circulum eunti obſtaculo ſint, uti quidem aliqui hariolati ſunt, ſiquidem & effectus nocivus promptus ſit admodum, cordis motu aliquandiù perſiſtente, & aliis, quàm trachéis oleum illitum partibus, non perimat, ſed quia aërem ſubripiendo, reſpiratione inſecta privant, unde aliquid ſubitæ ſuffocationi ſimile ſuccedit protenùs: In ranis Nicotianæ oleum, non ſanguinis circularem motum impediit, ſiquidem ſanguinis motus integer perſtitit, nullaque grumeſcentiæ indicia apparuerunt, neque ſuffocationem induxit, cùm per tracheas ejuſmodi aërem non hauriant, libero in pulmonales veſiculas ei exiſtente impulſu, pro vitalis auræ conſervatione, ſed ſolâ particularum irritatione, ſpiritus in motu ſuo turbavit & quaſi obrigeſcere fecit, ceu etiam aliàs ſalina figendo & oleoſa irretiendo ſpiritus, machinis hiſce interitum afferunt: propterea tamen non inficiamur, ubi oleoſis totæ inungerentur ranæ, damnum præſto eſſe poſſe, forte ex tranſpiratione prohibitâ,

hibitâ, quâ tamen pariter, utpote aquis maximam partem immersæ, indigere non videntur, unde veritas hujus ulterioribus experimentis tentanda ac confirmanda. In homine alia cùm partium est textura, tum transpirationis ratio, unde nec oleum Nicotianæ, nec alia pinguia illita, labem ita funestam accersunt, &c. Aliàs in ranis mentem oblectavit maximè, quòd discisso penitus abdomine, corde cum vesiculis pulmonalibus exempto, saltus robustos aliquandiu adhuc ingeminare possunt: Scimus quidem adeò artificiosè fabrefactos esse pulmones, ut particulæ nitroaëreæ, facili operâ, tum in sanguinis massam pro hujus motu sustentando, tum in cerebrum pro spiritus animalis confectione, in illis sequestrentur: Ubi autem hoc ipsum aëris receptaculum, & materiæ nitroaëreæ vehicula deficiunt, motus muscularis, in aliis saltem animantibus, ut plurimùm deficit, vix alio quopiam, præter undulationem, tantisper residuo: Observavimus tamen in viperarum excoriatione, capite præsciso, omnibusque interaneis exemptis manifestum in exuviis circumgyrationis motum, per plusculum tempus subsistentem, spirituum idoneâ adhuc copiâ residuorum, certissimo indicio, etiamsi unde sustentari potuissent, cerebrum ampliùs non adfuerit, quo utique ranarum saltitatio probabilior evadit, utpote spiritus animalis fonte necdum orbatis: utrobique tamen particulas, minùs solubiles, subviscidas, nec tam citò deflagrantes, ex sanguinis circulo residuas, agnoscere nihil vetat, quibuscum spiritus animalis blandè irretitus, motus ingeminat, priusquàm in auras velocius abeat: neque enim ejusmodi vehiculum viscosum, in ipsis nervis illi adjungi verisimile est. Illud verò præprimis hîc memorandum, cujus Clariss. Caspar. Bartholinus in Epist. de Nervor. usu ad Oliger. Jacobæum meminit: nivea corpuscula ranarum dorsum utrinque stipare, nervisque & spinali medullæ continuari, atque in his, ceu vascula intertexta evincere videntur, probabiliter aliquam spiritus animalis secretionem fieri, cujus ope absciso etiam capite, motibus aliquibus ingeminandis adhuc sufficiant: Ulteriùs admirari subit, qui vocem in aquis ranæ edant, quod Aristoteles lib. IV. hist. anim. cap. 9. explicare contendit: ποιεῖ ἡ τὴν ὀλολυγόνα, ὅταν ἰσοχειλὴς τὴν κάτω σιαγόνα ἅπτῃ τῷ ὕδατι τὴν ἄνω: *Reddunt ranæ suam illam ololygmem, maxillæ inferioris labro demisso, pari librâ cum aquâ modicè in fauces receptâ*: cui autem rationi contrariari videtur respiratio cessans, in hoc amphibio cum in aquis degit, siquidem ex trachearum apertione, aquæ irruentes statim pulmones inundarent, quod adhuc magis continget, ubi intra aquas labrum inferiùs demitterent, prout istud fieri Aristot. ibidem affirmat, cùm ad Venerem femellam invitant: Ejusmodi tamen ululatus, si in vel sub aquis auditur, potiùs istarum ab aëre, (quem intra ve-

ſiculas pulmonales modò recondiderant) vi ejecto agitationem, quam intra fauces diutinam retentionem demonſtrat: Ranarum coax in pratis ſaltitantium, & extra aquas conſtitutarum nunquam audivimus, id tamen alii nobiſcum fortè animadverterunt, exerto capite illud edere, ut adaperto ore, aëris idonea verſus organa vocis quantitas decenter irruat, qui ibidem repercuſſus, motu undulante, ad organum auditûs noſtri ilicò defertur, taliſque ſoni, quem vocem hujus animalis dicimus, ideam in mente noſtra parturit: facit huc etiam labri inferioris depreſſio, ſeu certa motitatio, non modo pro aquæ pauxillo, (quod pertinaciter non negabimus) intra fauces ſuſcipiundo, ſed pro aëris repercuſſione viciſſim adjuvanda: atque ita ſimili, quam in gargarizatione animadvertimus agitatione, coax ipſarum perficietur, dummodo faucium eadem ſit ſtructura.

Observ. IV.

Olei Nicotianæ effectus in Serpentibus.

Die 2. Maji 1681. præſentibus aliquot φιλιάτροις, ſerpenti minori caput & medium dorſi guttis aliquot olei Nicotianæ inunximus, quo peracto aliquantiſper circumrepebat, mox paulatim intumeſcere, contremiſcere, tandemque fortiter convelli cepit: hinc cùm ad ſe rediret, reſpiraretque æqualiter, caudam cujus pars aliqua abrupta erat, inunximus, ſed citra vehementiorem noxam, inde ori aperto guttulam infudimus, à qua fortiùs inflari, agitari & motitari cepit, tandem acu oleo dicto madefactâ illum pupugimus, & exorti ſunt motus convulſivi longè validiſſimi, adeò ut variè circumgyraretur, ac inſtar ſtatuæ ſenſim obrigeret.

Anatome.

Corpuſculo aperto, cor, quod propè collum ſitum eſt, pulſitabat adhuc conicum, vaſa à ſe diſpergens arterioſa inſignia, venamque egregiam ex hepate recipiens: cingitur iſtud pericardio, liquore madido: adjacent veſiculæ pulmonares oblongæ, in quas aſpera arteria tenella pergit, vaſis ſanguiferis in ſuperficie eleganter donatæ: Inter has progreditur œſophagus albicans, oblongus, qui in ventriculum membraneum terminatur: hic ope meſenterii, quod ſecundùm inteſtina expanditur,

ditur, vasisque perreptatur, à dextris cum hepate oblongo connectitur, in cujus parte inferiore jacet vesicula fellis, liquore viridi prægnans, cum ductu bilario ex hâc in duodenum abeunte: à siniſtris verò inferiùs sita est glandula parvula, rubella quam lienem crediderimus. Vasa quoque egregia à vena, quæ hepar perreptat, versùs ventriculum & inferiora sparguntur: Intestinorum tractus, parum tortuosus, continuus est ad usque anum. In maribus utrinque adjacent testes bini, oblongi vasculosi, cum epididymis & vasis ejaculatoriis, tortuosis, infra quos siti sunt Renes oblongi & glanduloſi, circa penem utrumque desinentes. Serratulam hi exhibent faciem, musculis protensoribus & retractoribus oblongis instructi; cœterùm membranulâ nigricante, quam epiploon dicunt, partes singulæ obteguntur.

Observ. V.

D. 8. Maji An. ejusd. Serpenti alii dorsum, aliquot dicti olei guttis illivimus, & statim aliquales motus convulsivi subsequebantur, cum corporis languore: aquæ tamen admota bibit, & paulatim ad se rediit, quod non potuit postridie, cùm per caudam filum oleo isthoc probè madefactum, acu trajiceremus, hinc enim magis magisque vires suas deperdidit, tandemque prorsus obriguit, corde adhuc dum, quod in sectione vidimus, pulsitante. Cœterùm structura ut suprà.

SCHOLIUM.

IN serpentibus acrimoniæ suæ salinæ, pariter vestigia reliquit manifestissima, oleum nostrum, primùm equidem, fibras nerveas cutem perreptantes, vel superficiariè adoriendo, inde acu propius hisce admotum, spiritum animalem vehementiùs agitando, & ferè figendo, ut continuatâ ejus contentione, corpusculum quasi obrigesceret: ipsi tamen cordi tantisper pepercit, cùm pulsitatio ejus, ventre cultro jam diviso substiterit: arduum verò explicare utcunque, quare caudæ, tendinibus fibrisque nerveis commodùm instructæ, oleum isthoc illitum, graviora symptomata non intulerit, ni & carnem ibi magis compactam, cutemque densiorem esse velimus dicere, unde spicula pari facilitate sese insinuare, ac enormes ejusmodi motus inducere non possint. De cœtero Serpentis Anatomen scriptam reliquit etiam Aristoteles l. 2. hist. animal. cap. XVII. atque ex recentioribus, Clariss. Blasius in Zootomiâ, huic nostræ maximè affinem: dubitat tamen iste, quid substantia mollis, carnei co-

loris, teſti interiore parte accumbens (cujusmodi quid nos non notâſſe fatemur) uſus habeat, epididymorumque ſub nomine funiculi albicantis tortuoſi, meminiſſe videtur: in veſicæ quoque felleæ ſitu, quam ſpatio notabili ab hepate diſtare, fortè & pulmonum ſubſtantia, quam diverſam omnino eſſe aſſerit, tantiſper diſcrepamus, cùm tamen eidem uſui deſtinata veſicula utraque, eandem quoque ſtructuram obtinere neceſſe debeat, quam eleganter ſatis adumbravit Stagirita, dum ait: ἐπὶ δὲ τοῦ πνεύμονος ἀπτὸς, ἐνώδης πόρῳ διηρθρωμένῳ, καὶ μακρὸς σφόδρα, καὶ πολὺ ἀπηρτημένος τῆς καρδίας; *Pulmo deinde annectitur ſimplex, fibroſus, fiſtuloſus, prælongus, longeque à corde ſepoſitus*: graviter tamen cœcutiiſſe oportet hunc ipſum, cum l. 1. de gener. anim. cap. VII. audacter aſſeverat: οἱ μὲν ὄφεις ὀχευόντων περιπλεκόμενοι ἀλλήλοις: οὐκ ἔχουσι δ' ὄρχεις, ἀ δ' αἰδοῖον, ὥσπερ εἴρηται πρότερον: *Serpentes complexu mutuo coëunt*: *Carent teſtibus & pene, uti dictum jam eſt*: forſan nubecula oculos occupavit, quæ multis communis eſt, ut partes evidentiſſimas abfuiſſe putaret, aliisque ſui amatoribus, ψεῦδος idem obtrudere contenderet, quod haud dubiè cum aliis huic ſimilibus libenter emendâſſet, ſi fata ulteriùs vivere conceſſiſſent: De inſecti hujus morſu multi itidem multa, inprimis qui in Veterum ſcholis enutriti ſunt. Dentibus gaudent ſatis acutis, hominique, ſi Authoribus credimus, ſatis infeſti ſunt, quamvis niſi irritatum animal ad morſum ſe componere non obſervaverimus: nec ſcimus, an pariles ipſis ſint veſiculæ, cujuſcemodi in viperis, poſt Excellentiſſ. Redi evidenter notavimus. Id verò non omni caret fundamento, funeſta à morſu ſymptomata inſecuta fuiſſe: ſæpe laudatus Philoſophus cap. XXIX. l. VIII. hiſtor. animal. laborioſus eſt in deſcriptione diverſitatis locorum, ob quam non modò mores, ſed etiam morſus animalium, nunc magis nunc minùs venenati evadant, de ſerpentibus verò noſtratibus mali nihil ominari videtur: verba heic appoſuiſſe è re erit: Ποιοῦσι δὲ καὶ οἱ πόποι διαφέροντα τὰ ἤθη, οἷον οἱ ὀρεινοὶ καὶ τραχεῖς, τῶν ἐν τοῖς πεδίοις καὶ τοῖς μαλακοῖς, καὶ γὰρ τοὺς ὄψεις ἀγελαίτερος καὶ ἀλκιμώτερος· καὶ πρὸς τὰ δήγματα ὀξὺ τὸ θηρίον, μεγάλην ἔχουσιν αἱ ὧραι διαφορὰν οἷον περὶ μὲν Φάρον καὶ ἄλλους τόπους οἱ σκορπίοι ὑ χαλεποὶ· τά τε τῶν ὄφεων δήγματα πολὺ διαφέρουσιν· ἥπτε γὰρ ἀσπὶς ἐν λιβύῃ γίνεται, ἐξ ἧς ὄφεως ποιοῦσι τὸ σηπεδόνδον, καὶ ἄλλως ἀνιάτως. γίνεται δὲ καὶ ἐν τῷ σιλφίῳ τι ὀφίδιον, ὃ καὶ λέγεται ἄκος εἶναι λίθου τις, ὃν λαμβάνουσιν ὑπὸ ταῖς βασιλέων τῶν ἀρχαίων, καὶ ἐν οἴνῳ ὑποβαίνοντες πίνουσι, ἐσὶ δέ τι ὀφίδιον μικρὸν, ὃ καλοῦσί τινες ἱερὸν, ὃ οἱ πάνυ μεγάλοι ὄφεις φεύγουσιν, ὅτι δ' ἂν δάκῃ, ὀδὺς σήπεται τῷ κύκλῳ. Plinius pro farragine quam ex aliis collegit, fide incertâ & fallaci, in hiſt. natur. de morſu ſerpentum plurimisque contra hunc remediis, fuſiſſimè differit, ſimulque fel veneno illi natales præbere author eſt, quod de viperis alios ſomniâſſe Nobiliſſ. Redi ſuis de viperar. morſu obſervation. oſtendit: Nos ex ſa-

liva,

livâ, quæ ad iram concitati insecti morsu acerrima juxta communicari potest, sepositis tantisper vesiculis dictis, de quibus nondum prorsus constat, symptomatum subsequi solitorum rationem peti debere, verisimiliter existimamus, præterquam enim quòd acrimonia fibras nerveas pungendo intumescentiam parit insignem, sanguini immista desuper, fundendo crasin ejus non rarò maximoperè pervertit: de quo autem in Schol. ad viperar. morsum aliqua adhuc addemus, ad aniles nugas ablegantes, quod de studiosâ veneni depositione, serpente aquas tranaturo, vel vulgus, aut alii parum prudentiores comminisci ceperunt.

Observ. VI.

Olei Nicotianæ effectus in lacertis & limacibus.

Dicto 2. die Maji lacertæ gladio vulnus inflximus, eique post guttas aliquot hujus olei instillavimus, unde statim corpus contremuit, & artus primùm superiores, hinc quoque inferiores impetuosè convulsi fuerunt, subsequente insecti interitu.

Die 6. Maji limaces duos dicto oleo inunximus, caput inprimis, sed citra ullum effectum deteriorem, hinc foramini pupilli formi stylum eodem oleo madidum intrusimus, nec mali quidpiam inde perpessi sunt, mox acu eodem infectâ pupugimus; sed nulla planè motuum convulsivorum sequebantur indicia, adeò oleum hoc ipsum lymphâ limacum tenaci infiscatum, quâ per dorsi exteriora secedebat, quâ ex foramine dicto & loco vulnerato effluebat, egregio documento particulas irritantes, interdum suâ in activitate impediri.

Scholium.

Quod in limacibus non parem, quam in lacertis, effectum edidit oleum nostrum, ejus activitati nil præjudicare potest, siquidem in illis munimentum adfuerit limosum, seu μυξώδης χυμὸς quo irretitæ medicamenti particulæ, suâ quâcunque vi ceciderunt, præprimis foramini pupilliformi instillatæ, quod ejusmodi μύξαν copiosè, animali irritato effundit: quin imò puncta externa cutis damnum nullum sensit, quod hoc ipso glandulæ hic illic dispersæ, ad muci quo totum cochlearum corpus madescere solet, inprimis autem basis ad uberiorem materiæ limosæ excretionem, sese constrinxerunt: dubium autem hic

qualecunque pullulat, quî istius ope olei spicula limaces eluserint? cùm animalium ventriculi, muco viscido æquè oblinantur, quibus tamen atrocia symptomata peperit, cui autem satisfieri credimus tum supradictis, ubi mucum copiosiorem ac viscidum Nicotianæ activitati aliquantum obstitisse monstravimus, tum quod serum quo ventriculi animantium operiuntur, rarò ejusdem cum limacum muco tenacitatis sit: scrutantibus sanè nobis limacum generationem, ova se obtulerunt varii generis, quædam enim liquorem, quædam fœtus exclusioni proximos, (qui putamine fracto tantisper prorepserunt) in limum inde concrescentes exhibuerunt; ut proin mucus aliorum animantium, non ita compactus & tenax, sed fluidus magis & porosior, habito ad hunc respectu dici debeat, de quo suo tempore prolixius. In lacertis istiusmodi vehiculo destitutis, & texturæ tenerioris, ferociit vehementius, vix enim toti tremorem induxit, cùm archeo undique concitato, convulsionibus corpusculum pessundedit.

Observat. VII.

Olei Nicotianæ effectus varii in Cane molosso.

Die 2. Julii 1681. præsentibus Viris Nobilissim. & Clariss. D. Martino Johanne Haesbaërt Clivens. Med. D. D. Phil. Jacobo Speckero Medic. Cand. & D. Andreâ Kölio Curiens. Cani molosso ante meridiem ℈i. præter propter dict. ol. infudimus, unde salivationem molestam ilicò sensit, cum ejulatibus vehementibus, hypochondriorum succussione, respiratione frequenti, oculorum nictatione & vomitu enormi: fæces quoque flavescentes cum impetu dejecit, tandemque fatigatus humi decubuit: Vesperi nunc per femoris, nunc abdominis musculos, acum ol. satis madidam aliquoties trajecimus, quam excepére artuum lassitudo, salivatio crebra, motus imi ventris per intervalla tremuli, tandemque vomitus, citra tamen convulsionum crebriorem impetum. Postridie horâ circiter primâ pomeridianâ in venam brachiæam, inferius ligatam, superius verò secundùm longitudinem lancettâ incisam, turundulam oleo hoc madefactam blandè intrusimus, & non diu post valdè ejulare, cor motibus convulsivis, palpitatione inprimis vehementissimâ prehendi cepit, unà cum arteriis, adeò ut fortissima isthæc pulsitatio,

ſitatio, inſtar aquarum undulantium & per diverſa loca ſubitò irruentium, non ſine admiratione, ab adſtantibus commodè fuerit audita: Sed vix dum ad viſceris vitalis pathemata ſtupuimus, & ecce omnes artus cum capite quam validiſſimè convellebantur aliquoties, uſque dum machina planè fuerit deſtructa.

Sectionem in corpore adhuc calente inſtituimus, in quo quâ inteſtinorum plexus glanduloſi, quâ ductus renales, cum ſerpentinâ vaſorum circa papillulas corticales ſeu glandulas circumgyratione, quâ etiam vaſcula lactea cum glandulis ſtomachicis, ductibus item pancreaticis & choledochis egregiè comparuerunt, veſicâ urinariâ ob ſui diſtenſionem, præ aliis protuberante: Interiora ventriculi laudabiliter habebant, ut & inteſtinorum, niſi quod in tenuibus lumbricos duos, ulnas duas & tres longos, ſive faſciales teretes, exiguo capitello, & circinnis inſtar annulorum aſperæ arteriæ formatis donatos reperimus: (de quibus vid. ſis hiſt. de faſcia lata) Venter medius cor exhibuit amplũ, ſanguine plenum inprimis quoad auriculam dextrã, quæ ſanguine ſpumeo & florido, qualem etiam dexter ventriculus continuit, fuit diſtentiſſima, ſiniſtra contra naturaliter habuit: & ventriculus ei ſubtenſus ſanguine rubicundiſſimo, tenui, turguit: aliquam equidem, haud dubie ex palpitatione pertinaci, portionem coagulatam reperimus, ſed & pauca erat, & coloris ſaturati. Cæterùm vaſa hæmagoga per totum corpus micuerunt.

SCHOLIUM.

IN Cane iſto, animali robuſtiori, effectus itidem notatu digniſſimos, Nicotiana edidit, dum quâ in fibris œſophagi particulæ aliquæ hærescentes, quâ ventriculi ferocius ſævientes, muſculorum oris & nervorum ſplanchnicorum continuatâ ſuccuſſione & agitatione, quin imò conſtrictione glandularum ſublingualium aliarumvè nauſeam, vomitum, ſalivationem, fæcum item per alvum dejectionem pepererunt, cùm hypochondriorum motibus ſpaſmodicis, unde organa ſpiritalia, diaphragma præſertim in motu ſuo magis concitata fuerunt, non ſine multâ ſpirituum jacturâ: eorundem ferè ſymptomatum mater extitit, vulnuſculum femori inflictum, à quo viciſſim ſalivabat, non tam communicatione particularum quarundam maſſæ humorali factâ, quàm continuatâ ſpirituum agitatorum contentione, verſus glandulas maxillares

uſque

usque,eò faciliùs quòd aliquot horis ante, labem evidentem jam acceperant: vitam tamen, non nisi sanguini ipsi illatæ partes olei aliquæ abstulerunt, acrimoniæ suæ alkalinæ manifestissimo tecmerio: etenim rarescens inde supra modum humoralis massa (uti quidem cordis thalami adaperti confirmârunt) motus fervidiores edere, cordis auriculæ & ventriculi, dexter præprimis, copiosius impleti, palpitare vehementer, & ex continuato per aortæ propagines impetu, undulatio fortis per universum corpus obaudiri cepit, usque dum ex enormi isto sanguinis motu, spiritus animalis itidem impetuosior factus, convulsiones terribiles suscitârit, quibus tragœdiæ coronis imposita fuit: an particulæ acriores, tunicam arteriarum interiorem, quæ nervea est, adoriendo motus ejusmodi adauxerint, vel etiam hinc inde in artuum musculis, spiritui animali post associatæ, horrendam hanc elasin produxerint, alii divinent, quibus facilius est aliorum sententias sugillare quàm corrigere.

Observ. VIII.

Fœtus Vitulini hujusq; secundinarum Anatome.

Ab aliquot annis, cùm naturæ vias in sui similis propagatione studiosè sequi anniteremur, fœtus vitulinos, alioqvè suis adhuc incluſos ergastulis, plures dissecuimus, in illis præter vastam uteri molem tunicâ quadruplici instructam, ponè cornua speculati sumus ovarium elegans, cum vasculis subtilissimis, è quo plura separavimus ovula majuscula & minuscula, fibrillis artificiosè implicata: inde ad internam faciem properantibus, liberum introitum utcunque negârunt, cùm orificii interni fibræ coangustatæ, tum mucago copiosa, partes istas uberrimè oblinens, quæ è glandulis proximis, ceu tot promptuariis exudat: apertâ tandem viâ, placentulas innumeras, à totidem quibus inosculantur, cotylis vel glandulis digitis separavimus, ita quidem ut ne gutta sanguinis profunderetur, in separatis verò vasorum infinitam sobolem, ab umbilicalibus oriundam, & per chorion ad illas tendentem, rimati sumus, inde ad allantoidis remotionem tum à chorio, tum ab amnio perreximus, hancq; evacuato humore urinoso, superiùs prope umbilicum cum uracho inflavimus, ut membranæ subtilitas & teneritudo magis pateſceret, nullis vasorum vestigiis, nisi circa ejus initium, nutritionis ergò comparentibus:

Amnios

Amnios contra ſuis glandulis & vaſculis ſanguiferis, minutis & albicantibus, variè fuit dotata, atque humore ſubdulci, gelatinæ ſimili plena: Vena umbilicalis duplex uti arteria, circa inſertionem ſui in hepar, in unum ſimplicem & communem truncum terminatur: Urachus pervius extra abdomen primùm anguſtior, inde ampliatus, per plures quaſi fibræductus, in allantoiden ſe expandit: ſingula funiculo ſuo incluſa: Fœtus ipſi in thorace pulmones oſtenderunt veſiculoſos, lobulis elegantiſſimè diſtinctos, & vaſis ſuperficiariis inſtructos: in corde verò conſpicuus erat, cùm canalis arterioſus obliquus, tum anaſtomoſis cavæ per foraman ovale, cui appenſa erat membranula lata, cum venâ pulmonali, nec minus evidentes erant valvulæ, ſingulis vaſis cardiacis appoſitæ: Abdomen ventriculos quatuor, humoris gelatinoſi plenos exhibuit, quorum in fœtu admirabilem ſtructuram, figura præſens delineat: Circa finem œſophagi & initium primi, obſervare eſt plures minutulas glandulas: tertius verò vaſculorum arterioſorum, quaſi tot lymphæ ductuum, per membranas cellulatas artificioſam expanſionem monſtravit: Valvulæ quoque cùm ad finem hujus, tum reticuli erant manifeſtiſsimæ: Pancreas qualiacunque ſub ventriculo primordia ſumens, pergit verſus cavum hepatis, cui adjacet, hincque ſecundum duodeni ductum protenditur: Veſicula fellis in inferiore hepatis parte, & tantum non extimâ hujus ſuperficie locata, ductum ſuum emittit, cum quo ex cavo illius emergens hepaticus jungitur, inque communem deſinit, ſecus quàm in aliis animantibus hepate lobuloſo donatis: Vena umbilicalis diſſecta, inferius quidem ſui in hepar inſinuatione, canalem venoſum in cavam tranſeuntem conſtituit, ſuperius verò ductus formavit plures, ſuis ramis hinc inde per hepar diſſeminatos: Renes præter vaſa, ſtructuram ſuam uviformem oſtenderunt: Lien rubellus ope membranæ tenuis ventriculo primo adhæſit: Uterus cornutus glandularum veſtigia egregia reliquit, cum ovi ductibus & ovario: Cerebri molleculi ſtructura jucunda fuit, cum nervorum ſerie, inprimis autem proceſſuum mamillarium per membranam tubulatam propagines, quibus tubulo inflatis, ad ventriculos anteriores uſque aër progrediebatur. Teſtes ſunt Vir. Nobiliſs.

& Clariſs. D. Andreas Darneddeni Brunſuic. D. Michaël Pauli Uratislav, D. Eman. König Baſil. D. Jac Hochrütiner Sangallenſ. Med. Doct. D. M. Speckerus Baſil. D. Jac. Chriſtoph Scherbius Epiſcopicell. D. M. Jacobus Rüdinus Baſil. Medic. Licent. aliíque φιλίαρες.

SCHOLIUM.

De fœtuum generatione & ſecundinis, plures cùm è Veteribus tum Recentioribus, erudita ſua meletemata poſteris reliquerunt: Fabritius ab Aquapendente, Medicus & Anatomicus Præſtantiſſimus, de formato fœtu cum iconibus elegantiſſimis, pluribus egit; in nonnullis tamen hallucinatus eſt vehementer, & propterea ab illuſtri Harvéo, aliisque caſtigatus fuit: Clariſs. Needham, edito de materiâ eâdem ſcripto accuratiſſimo, æternam ſibi famam acquiſivit; extitit inde Nicolaus Hobokenus, Profeſſor olim Hardervici, qui Anatomiam ſecundinæ vitulinæ & humanæ conſcripſit, iconibus magis ſi liberè loqui auſimus, quàm ingenio aut ſtili nitiditate claram: atque hæc etiam cauſa fuit, ut diligentius proponeremus ſingula, ab aliis licet nominata, ut ſi augmentum non adderent, confirmationi ſaltem ac illuſtrationi inſervirent, inprimis cùm circa uſum partium omnes perinde non ſenſerint: Ipſæ verò Icones ex uno alterové horum Authorum, ultimo præcipuè peti poſſunt, ut quæ cum aliis animadvertimus, facilius capiantur. Uterus in quo tutò fœtus deliteſcit, non domicilium modò illius eſt, ſed & promus condus, in cujus glandulis, quas vaſcula minuta perreptant, majorum quæ per ſubſtantiam ejus extenſa conſpiciuntur propagines, ſuccus nutritius commodùm ſecernitur in placentarum oſcula: Inde è variis ipſum natura conſtruxit tunicis, ut quâ ſufficienter expandi, quâ muneri dicto legitimè vacare poſſet: Extimam harum, quam alii membraneam vocitant, fibroſam denſamque appellat Needhamus c. VII. ſecundæ & tertiæ nullo addito cognomine, quas tamen nervoſam, glanduloſamque, in vaccis, fortè etiam aliis, dici poſſe exiſtimaverimus: Illam cæterùm è fibris itidem componi, non eſt quod eamus inficias, quæ eò robuſtius identidem compinguntur, quo pro fœtu quaquaverſum ſe expandente, majorem dilatationem, ſecundum omnes ſui parietes uterus init: nec minus ex iſtâ uteri diſtentione, quam ejecto fœtu corrugatio excipit, quâ ad priſtinam figuram redit admirando naturæ ſtudio, fibrarum conſtringendi vis innata, ſi ita loqui fas ſit pateſcit, quam Nobiliſs. Pejerus in Renibus aliisque pridem ſuſpicatus eſt, quin imò tota uteri compages membranea & nervea videtur ceu fig. 1. docet, manifeſtè enim in tunicas quatuor eum ſeparare potuimus, ab extimâ ſeu

primâ

primâ fibris nerveis in ſecundam quæ nervoſa eſt, & ab hac in tertiam, quæ tamen iſtis magis rubere videbatur, aduſque glanduloſam ſparſis, ſecus quam Clariſs. Needham, qui primam & ſecundam conjungendo, tres tantum reperit, conjectatus eſt: Intima membrana, quæ in omnibus animantibus, ſero aliquo convenienti irrigatur, protuberantias ejusmodi glanduloſas, ubique non oſtendit, uti cùm Aquapendens, tum Needhamus præcipuè eruditè oſtenderunt, caret nempe his uterus humanus, equinus, caninus, ſuillus, &c. oves verò & capræ proprii ſſimè cotyledoniferæ vocantur, ceu in quibus glandulæ uterinæ præter loculamenta, cotylam etiam majuſculam obtinent, quæ totam ſuperficiem ipſis excavat: atque de hiſce, quî in rupi capris habeant. actum Exercit. 4. ad Pythag. Dubiæ tamen ſignificationis eſſe videntur, quæ laudatus Needhamus cap. II. Ruminantibus peculiariter attribuit: ſuccum priusquam carnes chorio accreſcentes ingrediatur, in glanduloſa corpora, quæ à conceptu ſtatim exurgunt extuberare, quæ loculamentis quibusdam, digitos à placentulis chorii exporrectos recipiant; nam 1. membrana uteri intima demum glanduloſa non fit, quando femella concepit, nec ſtatuiſſe hoc poteſt, ſi vel ſemel fœtus vaccini uterum luſtravit, ceu in quo tenerrimo adhuc, glandularum veſtigia manifeſtè deprehenduntur: 2. in leporibus etiam, cuniculis & porcellis Indicis, (quæ animalia inter placentifera & glandulifera media, ex hypotheſi ille conſtituit) liquor nutritius pariter, (ſicuti in ſeqq. pateſcet) per uteri glandulas ſecernitur & ſecerni debet, ſiquidem è ruminantium numero tolli non poſſint, vide ſis Exercit. XVII. & XVIII. ac cedrò dignum de Ruminat. & Ruminantib. tract. Nobiliſs. Pythagoræ, lib. I. cap. V. quin imò, ſi vera ſunt, quæ de placentulâ alterâ, chorium in partu comitante (quam glandulam uteri nos vocamus) Needhamus prodidit, uti quidem vera eſſe, in Cuniculorum Braſilienſium fœtibus comperimus, iſtorum animantium uteri membrana interior, conceptus tempore, rectius in glandulas exurgere dici poſſet: de leporibus verò quid dubii nobis ſubſit, ſequenti obſervatione docebimus: In homine, cane, equo, &c. aliter paulò ſe res habet, ceu glandulis uterinis primâ facie deſtitutis, imò & placentis, ſi quidem Virorum Eruditorum autopſiæ credimus, quam non poſſumus non venerari: nec tamen pœnitet ejus quod in diſſert. de generat. Mol. An. 2. Decur. 2. Ephem. & Centur. huic inferius inſerta, de fœtu equino aſſeruimus, ipſum, pariter uti vaccinum, placentularum ope, uteri glandulis magis magisque connecti quamvis enim illas primis menſibus adeò conſpicuas non eſſe probè nôrimus, ſuccreſcunt tamen, ſenſimque augentur, & digitulos inſignes membranæ uteri glanduloſæ inſerunt: Falluntur hinc, quotquot glandulis Equæ vel ſuis uterum privant ceu in ſeqq. obſerv. demonſtrabimus; etenim vel ipſe Need-

hamus, qui isti sententiæ subscripsisse nonnullis videtur, fatetur in embryotomiâ cõparatâ, in equâ vasa fœtus pari numero ita accuratè occurrere, ut incautis pro totidem anastomosibus facilè ostẽdi possint: anastomoses verò non esse, vel exinde constare, quod ex membranæ uterinæ alveolis, absque omni sanguinis missione eâdem facilitate exeant, quâ fœtus bubuli ansulæ ex glandularum loculis: quo commodiore epitheto uteri substantiam porosam ac glanduloſam delineare potuisset, quàm alveorum nomine? & quod argumentum fortius pro eadem evincendâ, quàm anastomoseos negatio? sequestratur igitur succus per uteri alveolos in vasa fœtus: ubicunque autem ista ratio obtinet, ibi glandulæ sint necesse est, quicquid obstrepant alii, qui glandulas, secretionis organa negando, ni oculis corporeis viderint, secretiones ipsas se nec dum prorsus intelligere ostendunt. De corporibus inter utrrumque uteri cornu positis (quæ ovarium constituunt) crassè admodum Hobokenus; mox enim carnosæ, mox musculosæ substantiæ illa assimilat pag. XI. inde peculiari humoris cujuspiam secretioni illa mancipat, pag. 136. quem flavescentem ipse animadvertit, nos verò nunquam, certo ferè argumento, ovula nunquam ab ipso fuisse separata: p. 230. autem in interserendis, testi dextro propriam conformationem ab eâ quæ sinistri est, attribuit, cùm in sinistro substantiam glanduloſam aureo colore conspicuam deprehenderit, quâ dexter carebat, nos verò etiam in isto talem animadvertimus sæpius, neque prolixioribus argumentis opus est, cùm uterque eidem actioni destinatus sit, inde parili structurâ & configuratione à naturâ ornatus: quòd autem substantiam auream sinistro peculiarem facit, prodit se ignorare, unde & quando flavescentia ejusmodi corpora succrescant: sufficiet heic miratum esse fibræ ductus multiplices, quibus ovula involvuntur adeò, ut nisi his cautè resectis, eximi nequeant, atque per hos materiam pro augmento ovi secerni, cum celeberr. Malpighio persuasum habemus: Nec accuratior vel felicior ille fuit in liquoris vaginam oblinentis naturâ vel fontibus, vel rugosarum plicaturarum usu describendo: fibrosæ hæ sunt, arctissimè coëuntes tempore conceptionis, ut commodum hospitium fœtus in uteri cavernis habeat, sed quod deliciarum in Venere afferunt, parum omnino est, si non fictitium: De seri mucaginosi fontibus, glandulis nempe, quarum aream, ponè orificium internum, in humano etiam utero conspeximus, altum, quantum scimus, ipsi est silentium & quid absurdius quàm muccaginem istam, liquoris crystallini, sed crassi, maximè viscosi ac glutinosi exprimere: De placentularum ortu, membranis item ac humoribus, ubi fœtus humani ex utero exempti historiam exposuerimus, dicere dabitur occasio, jam quæ fœtuum ratione notari merentur subnectemus: Et quidem in funiculo umbilicali, vel potius membranâ

membranâ vasa incrustante, præter exigua vasorum vestigia & duplicaturam, occurrit humor aliquis subpinguis, quo cum ipse tum interstitia vasorum oblinuntur: Fabritius ab Aquapend. cap. 2. part. 1. de format. fœtu, ejusmodi quoque membranam observavit, quâ crassâ mucosâvé vasa umbilicalia obvolvantur, & Hobokenus Anat. secundin. human. adinvenisse se ait compagem ex innumeris fibris ac fibrillis, variâ modificatione conjunctis, atque humore peculiari perfusis constantem, eamque communi investiturâ ac tunicâ munitam; neuter tamen unde humor iste probabiliter suggeratur meminit, num ex vasis transudet vel aliunde? siquidem autem tunica ipsa mucosa sit, ut ex ipsius poris, rite configuratis, humor talis tractu temporis spissescens, sequestratus exudet, verisimile videtur, facie asperulâ, quam præ se fert, huic actioni non reluctante: ut vel hinc rursum evincatur, membranas serum idoneum stillare, quod aliqui in dubium vocant adhuc, quibus tamen difficile foret, muci vel vesicæ felleæ, vel urinariæ, aliarumvé partium membranosarum, natalia distinctè explicare: De vasis ipsis pauca sunt, quæ addemus, utpote aliorum inserta monumentis: Venæ tamen umbilicalis, in hepar & sinum portæ, indeque varias propagines, insertio ac exoneratio antequam in cavam tota abeat, olim nonnullis munus in sanguificando hepatis redivivum sistebat, utpote quâ probari certò crediderunt sanguinis materni elaborationem non contemnendam heic fieri, cùm vel peculiari providentiâ natura insertionem hanc machinata sit: inprimis autem chyli portionem aliquam ad viscus istud immediatè deferri, hoc ipso confirmari augurabantur: At parum est, quod hinc roboris ulterioris ei accedit; pariter enim quærere liceret, eccur pars aliqua elaboranda, in hepatis substantiam migret, per cavæ truncum cordi deinceps tradenda, aliqua verò nondum elaborata cordi mox advehatur? nec si antecedens concedamus, pro chyli ad hepar transitu, tantillum evincitur, succus quoniam sub colore rutilo reconditus, multo purior & elaboratior est chylo, per intestinorum tunicam porosam in vasa lactea sequestrari solito: vana nihilominus non est ista venæ pertusio, uti Aquapendens eam vocat, sed eum in finem præcipuè instituta, ut particulæ salino sulphureæ in teneris glandulis elicerentur & combinarentur, suum usum deinceps præstituræ, sicque ab iisdem liberatus succus nutritius, per arterias postea universo corpori commodùm impertiretur: fortè etiam ista hepatis actio fœtu accreto potissimum obtinet: Scimus quidem Clariss. Needhami ratiocinium, qui cap. IV. ita de hac anastomosi fatur: *In quadrupedibus vena umbilicalis hepati non solùm adnectitur, sed & inseritur, & in portæ sinum exorneratur: at neq; tunc in hepatis substantiâ distribuitur liquor sic delatus, verum per canalem venosum à Clariss. Glissonio accuratè descriptum in cavam facessit*: ast pace hujus

Viri dixerimus, nihil sanguinis ex umbilicali illabentis, per portæ sinus propagines, in jecoris parenchyma transmitti, cùm circa primum venæ ingressum plurima conspiciantur foraminula, sanguini in ramos minores transmittendo haud dubiè destinata, & neutiquam probabile est, sanguinem omnem ista præter lapsurum: si verò guttæ decem colentur, quare non centum temporis tractu: sibi quoque similis omnino non videtur laudatus Vir, cap. quoniam in sequenti inquit: *sanguis huc utrinq; allatus,* (scil. ex trunco portæ & venâ umbilicali in tubulum venosum) *aliquâ sui parte per usitatos canales in hepar distribuitur, eodem prorsus ritu, quo in natis fit, & exinde bilis separatio more vulgari contingit &c.* Nec urachus heic prætereundus est, licet de ejus officio post demum acturi simus; hunc in homine etiam, postquam unicus à vesicæ fundo exortus fuit, in minutissimas fibras findi, Fabritius asserit, in cornigeris verò intestinulum referre, quod ultimum pari evidentiâ animadvertere omnibus non licuit, atque hinc contigit, ut illustr. Harvéus, non in homine modò, sed aliis quoque animalibus talem urachum negaverit, utpote qui aliud nil præter vesicæ processum conspicatus est, cujus delineationem alii exhibent, figura vero 2. allantoiden ostendit, cum uracho ponè umbilicum rescisso, qui an talis sit, uti Fabritius depinxit, alii haud difficulter cognoscent: quod autem Harvéus isti contradixit, farciminalis tunica de quâ valdopere dubitârat, in causâ fuit, alias si hanc ad usq; sui initia separâsset, remotis chorio amniové, intestinulum Fabritii, non potuisset non videre: sed ad secundam tertiamvé vasorum anastomosin, quarum illam inter venam cavam & arteriam venosam, foraminis ovalis ope, hanc verò inter venam arteriosam & arteriam magnam, per canalem arteriosum natura machinata est: Mirari hic maximopere subit, quòd Needhamus membranulę, quam instar operculi ibi conspicere licet, non meminerit, cœtera de circulo sanguinis in fœtu satis sollicitus, quem malè intelligens Galenus l. XV. de usu part. atque ejus assecłę, satis incongruè de eo disseruerunt: Clariss. Bauhinus l. 2. Anatom. cap. XXIV. Arteriam venosam in fœtu, pulmoni officium venę, in adultis verò munere arterię fungi ait: Ita quidem ut cùm in fœtu cor non moveatur, pulmones tamen nutriri & augeri oportuerit, viam prędictam natura fabricata sit, quâ sanguinem per cavam sursum latum, non in cordis ventriculum effundat, sed rectà in arteriam venosam: Experientię verò ista & rationi, (quod pace tantorum Virorum dixerimus,) minus conveniunt; Pulmonibus enim per venam pulmonalem quidquam accedere, figmentum est, cùm etiam in fœtu nonnisi officium venę prestet, quin imò si liberè loqui fas sit, officio ad tempus frustretur, neque enim in hujus cavum tantillum deponitur, sed ex foramine ovali, quod ad venę pulmonalis exortum notatur,

tatur, in auriculam & ventriculum sinistrum ilicò recipitur, quia autem ex sinistris illa egreditur, ejus confinium natura planè subterfugere non potuit, secus quàm Veteres putârunt, necessariam aliquam transfusionem inde evinci: nec scio quî ratiocinia illorum, de pulmonum rubedine, (quę alia non est quàm superficiaria) sanguinis item per dictam venam allati revectione, subsistere possint: nèc minùs absonum, quod in fœtu cor non moveatur, cum vel sola vita, seu pulsus vitalis unicuique istud dictitet, ceu qui citra cordis motum subsistere nequit: & si prout negari non potest, arteria pulmonalis canalis ope in arteriam magnam pertunditur, nonne si quid in hanc transfundit, aliunde prius repetiisse necesse habet? unde autem quæso, quàm ex dextro cordis è quo ipsa prodit, thalamo sese constringente? aut monstranda est immediata cavæ cum arteriâ dictâ communio! jam quid absurdius, quàm dextrum ventriculum pulsitare, sinistro feriante? Os verò adversariis, ut speramus, prorsus obturabit, punctum saliens, vel triduo post, in incubato ovo conspicuum, quod cor esse, quisquis negaverit, Anatomicorum choro inseri vix merebitur: In abdomine ventriculorum series & structura, ulteriorem ruminationem postularent, quia verò singula hæc in elegantissimâ suâ merycologiâ Clariss. Pythagoras absolvit, è quâ symbolam nostram inferius adjiciemus, operi isti heic supersedemus, id modò addentes, etiamsi liquorem nutritium singuli continuerint, fœtum propterea ruminatum non esse, cùm subactus ille jam sit, nec multâ contritione opus habeat, sufficiatque symbola quæ in ultimo ventriculo forsitan, ac intestinis ipsi confertur.

Observ. IX.

Fœtuum leporinorum & cuniculorum Brasilienſium Anatome.

Die 6. Maji 1679. Leporis femellæ gravidæ uterum cum Affine nostro attentius lustravimus, in cujus cornu dextro, tres notavimus protuberantias, cum eleganti ovario, quod paulò supra appensum conspiciebatur: *Illarum* media præter cotyledonas nihil continebat, cœterarum verò utraque binos fœtus, suis membranulis involutos, cum *placentula*, cui vasorum umbilicalium ope firmiter adnectebantur: Duo horum fœtuum parvuli omnino erant, præterque *caput* & *puncta nigricantia*, nihil distincti videndum exhibuerunt, duobus reliquis è contra erucam æquantibus: in istis caput cum binis labiis prominulis,

& *punctis*

& *punctis* nigricantibus ad latera ſitis, ſpina inſuper dorſi, cum pedibus ſuperioribus & inferioribus verſus interiora reclinatis, ac caudulâ evidentiſimè conſpiciebantur: bihorii tamen ſpatio fœtus iſti diffluxerunt, ut non à multis ſeptimanis ipſam concepiſſe augurati ſimus.

In Porcellis Indicis res eadem ferè contingit, quæ in leporibus, niſi quod ſæpius concipiant; vix dum enim cum pepererunt femellæ, marem rurſus admittunt; Infinita eſt in his oculorum ſeries & admirandus generationis ordo, ſumit enim ſecum fœtus quilibet *placentulam* cum *glandulâ* ipſi cohærente, ceu iſtud figur. appoſitæ docent: Id quoque vidimus citra vitæ periculum illas quandoque abortire; Anno enim 1682. quùm plures aleremus, una è femellis, quam per aliquot ſeptimanas gravidam exiſtimabamus, à frequenti abdominis contactu, fœtus quatuor immaturos excrevit, quorum binos placentulâ & membranis liberatos, reliquos verò iisdem adhuc involutos, aliquandiu aſſervavimus.

SCHOLIUM.

Ex ovo prodire, quidquid animantis eſt, alibi docuimus: ſui tamen incrementa fœtus in iis pariter non recipiunt, ceu id ἀοτόκων καὶ ζωοτόκων differentia evincit, quarum illa ovum non fœcundum modo, ſed liquore nutritio inſuper inſtructum excernunt, hæc vero in utero demum fœtui ſuccreſcenti eundem ſuppeditant, inque his variat natura rurſum ſecernendi artificio, dum quibusdam per manifeſtas uteri glandulas, aliis per cotylas, aliis placentæ ope, aliis verò aliter *ille* largiter affunditur, ceu iſtud in ſuibus obſervatur, quibus toto geſtationis tempore carnei nihil accreſcit: *Lepores & porcelli* Indici duplici placentâ gaudent, quarum utraque tempore partûs cum fœtu abſcedit, atque hinc Clariſs. Needham animalia iſta inter glandulifera & placentifera media eſſe aſſerit p. 28. *Æquè*, inquit, *benigna eſt natura cuniculis, ut & aliis illius claſſis animalibus, nempe ſorici, ſuculæ Indicæ, muri, talpæ, quibus duplicem quidem placentam dedit, alteram rubram & chorio immediatè adhærentem, alteram albam glanduloſæ ſubſtantiæ, quæ inter rubram prædictam & uterum intervenit, ad uterum verò non pertinet, utpote quæ cum fœtu exit & ſecundarum partem conſtituit: Adeò ut hæc animalia inter placentifera & glandulifera media videantur.* Difficilè ſanè heic eſt propriæ experientiæ reluctari, & placentulam albicantem utero adſcribere, in quo nuſquam niſi geſtationis tempore conſpicitur: dicendum potius hujus ipſius primordia, cum alterius quæ rubra eſt, in ovu-

in ovulo identidem existere, quæ sensim adaugeantur, ulteriori materiâ accedente; nec enim in utero facultatis formatricis beneficio, istas primùm generari verisimile vel sanæ rationi congruum est: id tamen in lepusculorum uteris animadvertimus jam sæpius, cujus neque Needhamus nec alii, quantum novimus, meminerunt, stipare cornuum parietes, plurimos undique loculos, quos parvæ apiculæ glanduloſæ occupant, evidentiores in iis, quæ jam conceperunt, quam quæ Venerem nondum expertæ sunt: atque his albida placentula porulis suis, ceu convenientissimis succinutritii futuris filtris inosculatur, cujusmodi foramina in cuniculi sectione vigesimo nono à coitu die etiam notavit Clariss. de Graef: *Albicans*, inquit, pag. 409. de Mulier. organis. *placenta substantia, quæ inter rubram & uterum medium occupat, sex vel septem plurimùm foraminibus perforatur, quibus inflatis rubra placentæ portio, spongiæ instar intumescit*; adeò ut eundem ferè, quem cotylæ in aliis animalibus, usum sibi vendicare videatur: Clariss. Segerus Observ. 94. Ann. 3. Ephemer. placentæ particulam candidissimam exasperatam, & è multis quasi fibrillis albis contextam dicit, nec tamen leviusculè cum uteri apiculis placentulæ cohærent, ut facilè inde decidant liberatæ, quamvis ex abdominis contactu, cuniculus quatuor excreverit, dubium siquidem non est, illo iterato fibras cum musculares abdominis tum uterinas irritatas fuisse ad intempestivam excretionem, quam num vicissim promoverit succus cicutæ terrestris, Ann. 1679 femellæ exhibitus (de quo vide Cicut. aquat. Celeberr. Wepferi) aliis ruminandum relinquimus: Cæterum notare exhinc licet providam naturæ industriam, quæ vel paucorum dierum spatio, integram animalis fabricam ostendit, in lepusculis equidem non perinde evidentem; *illi* enim exigui fuerunt prorsus, & præter caput ac puncta nigricantia distincti nihil exhibuerunt: in *his* verò partes singulæ accuratius cernebantur: quæ hujus rei causa sit, adhuc dum ambigimus; nequé enim nobis constat, facto semel conceptu, femellas ordinariè mares adhuc admittere; obstat quoque heic orificii interni arctior clausura, auræ genitali commeatum necessarium præcludens, quamvis in iis animantibus, quæ fœtus teneros in cornibus præcipuè gestant, ista infallibilis pariter non sit: difficultatem omnem *Philosophus* adimet, dummodo audire ipsum libuerit, lib. 4. de gener. animal. cap. 5. sub finem, ita differentem: ἔνια γὰρ τῶν ὑπικνισκομένων, καὶ πολὺ χρόνον διαλιπόσης τῆς ὀχείας, οὐναται λαὶ κυήμαλα ἐκτρέφειν, ὅσων σπερμαλικόν ἐστι τὸ γένος, ἢ μὴ τὸ σῶμα μέγεθος ἔχει, καὶ τῶν πολυλόκων, διὰ μὲν γὰρ τὸ πολυτοκεῖν, εὐρυχωρίαν ἔχει τῆς ὑστέρας, διὰ γὰρ τὸ σπερμαλικὸν εἶναι, πολὺ περίεστι τὸ ἐπίπλοιμον τῆς καθάρσεως &c. & paulò pòst: τῶν γὰρ τοιούτων τῶν ζώων, καὶ φύσιν ἴδιον γὰρ τὸ σῶμα συνέχειν ἐξ ἀρχῆς, οἷον τὸ τῶν πλασυπόδων: τοῦτο γὰρ ὑπικνίσκεται τὸ ζῶον ὅλε γὰρ τῶν μεγάλων ἐστὶ, πολυλόκων τε καὶ σπερμαλικόν· σπανίως δὲ πλασύπους: ὁ μὲν

ὁ μὲν ὖν ὄλασύπους, τὰ μὲν τῶ κνημαλῶν ἀέλεη πολλάκις ἔχει, τὰ ὃ πρόσθετα πεπλεωμένα τῶ πίνων. Quid de superfœtatione statuendum sit, qui item illa accidere possit, alibi diximus, prolixius dicturi deinceps, cùm occasio se obtulerit: Lepores eidem obnoxias esse, absit ut inficiemur; (cùm vel ex hoc exemplo fas sit quippiam concludere) nihilominus in iis animantibus, quæ statum congressus tempus, vel naturæ decreto observant, infrequentiorem esse autumamus: *Philosophi* quoque rationes, ob quas lepores sæpe numero superfœtare tenentur, leporino innituntur talo; sunt enim alia animantia æque seminifera, hirsuta, καὶ ὃ ἀφιστόμαλον πολὺν ἔχουσιν, & excrementi copiâ (cui potissimum innititur) abundant, quæ rarenter tamen superfœtant: Aliquibus fortè de præsenti negotio ita judicâsse sufficiet: ova singula, quæ uno solenni coitu fœcundantur, unâ eâdemque die, pari necessitate non decidere, ceu in gallinis notamus, in quibus à Gallo semel compressis plura ova simul fœcundari constat, quæ tamen singula simul non parit, notum autem, quantam vel unius diei interstitio mutationem ovum non subeat: ast sepositâ hâc hypothesi, ceu incertâ ac fallibili, differens omnino ratio esse videtur, ovorum quæ gallina excludit, ac eorum quæ facto conceptu intra uteri parietes recipiuntur: ex illis multo pòst tempore, accedente incubantis auxilio pulli excludi possunt, ex his non item, nisi necessario motu &c. ilico foveantur: satius inde ad aliam, ob quam fœtus priores tantisper diffluxerint, causam confugere, si quidem in aliis femellis eadem differentia non observetur, aut superfœtationem admittere nolimus: De leporum sexu, quæ Prodr. physiolog. afferuimus his confirmantur: falluntur sane, quotquot vel sexum mutare, vel utriusque esse ordinariâ naturæ lege contendunt; delineatio partium genitalium, quam eleganti penicillo *Pythagoras* noster Ann. 1. Dec. 2. Ephemerid. inseruit, nosque in pluribus, quâ maribus quâ femellis distinctè animadvertimus, omnem dubitandi ansam adimit. (vide sis insuper quæ Clariss. Bartholinus & Stenonis in Act. Hafn. eruditè scripta reliquerunt) Causam erroneæ hujus sententiæ explicat Excellentiss. Wepferus Ann. 3. Ephemer. Observ. de Ariete hermaphrodito: prominet nempe à compressione clitoris in sinu pubis abscondita, adsuntque glandulæ duæ in perinæo, quæ castoreo comparari solent, penis testiumque figurâ plurimis imponentes: Distinctius in hæc inquirendi ansam suppeditavit Illustris & Generosiss. D. à Gemingen, Sereniss. Principi Durlacensi Domino nostro clementissimo à consiliis, in lepore gravidâ quâ nos donavit, quam præsente Viro Clariss. D. D. Theodoro Zvingero Orat. Profess. & D. Næbelio Heidelberg. cum D. Facio Viviacens. Med. Stud. d. 8. April. 1684. dissecuimus, reperimus enim uteri orificium hians, cum clitoride (vid. sis fig. 1.) cartilagineâ oblongâ, quæ tantisper

propende-

propendebat, musculisque in viciniâ oriundis fortibus erat instructa: ad latera conspiciebantur glandulæ duæ ex albo flavescentes, quas ambiit utrinque corpus tortuosum, subfuscum, epididymis simile: hoc ductu tortuoso ceu ejaculatorio prope orificium externum interius inserebatur, prout istud setâ intrusâ ostendimus: glandulæ hæ, magis quoad externam faciem quam internam conglobatis similes, dissectæ & pressæ, humorem è suis porulis heic illic reddiderunt, albidum crassiusculum, qualis alias in nonnullorum animantium prostatis à nobis fuit deprehensus: Cornu uteri dextrum protuberantias exhibuit duas, à vasis numerosè ipsas perreptantibus subrubentes, utpote exteriora fœtuum quos continebant domicilia, sinistrum verò vacuum erat, hujusque portio aliqua incisa apiculas glandulosas, (vid. sis fig. 2.) evidenter monstravit, à præfat. Clariss. Zvingero heic adumbratas, cujusmodi in dextro etiam videre licuit: locus autem quem fœtuum placentulæ occupabant, his remotis, plurima ostendit minutissima foraminula, ceu totidem glandularum oscula, mentemque subiit, fœtu sensim augescente, allabente majore succi nutritii copiâ, hæc ipsa majora & patentiora fieri: In ovario dextro cicatriculæ duæ recenter prominentes, locum ovulorum, quæ fœcundata deciderant, sufficienter probârunt: adeo certum est femellas semen fluidum isthinc non profundere. De porcelli Indici internâ structurâ, quæ observationi non inseruimus, hæc præcipuè addimus: œsophagum tenuitate, longitudine & insertione, cuniculorum leporumque imitari, licet ventriculum pariter divisum, distinctè ostendere non liceat: ambiguum etiam est, unde vel quid puncta nigricantia in eodem conspici solita portendant: id verò nobis animadversum & probatum, longè post cibum sumptum illos triturare, unde ferè existimamus, inter ruminantia aliquem ipsis locum concedendum esse: & sanè res salva foret, si ratio quam Mercur. variar. lect. c. XV. leporum & cuniculorum ruminationi prætendit, infallibilis esset; gaudent enim etiam isti intestino cæco, amplo & cellulato, plexibusque glandulosis areatim dispositis instructissimo, ceu in Exercit. 2. de gland. intest. Clariss. Pejeri videre est: quàm labilis autem illa ipsa sit, in Schol. ad historiam Intestin. Cervi docebimus.

Observ. X.

Uteri Porcinus & ovillus prægnantes.

D. 11. Octobr. Ann. 1684. allatus nobis fuit uterus porcinus novem fœtibus plenus, in cujus utroque cornu, ovarium

primò elegans & quasi duplicatum intuiti sumus, glanduloso corpore in variis locis comparente: separavimus hinc ovula aliquot, quæ majuscula vasculis exiguis perreptabantur: Uteri verò ipsius facies interior blandè rubebat, vasis sanguiferis eleganter per hanc dispersis: chorion singulorum fœtuum huic undique contiguum fuit, licet ad apparentiam commune & simplex, ac unius cujusque vasa ad certam tantum ejus partem spargi viderentur, cætera densiusculum & tenerum, cum amnio, ubi fœtum ambit, ex vasorum confinio ita arctè cohærens, ut isthoc incolumi separari vix potuerit: præterea glandulæ innumeræ albicantes, osculis evidenter præditæ illudstipabant, ceu in portione, quam absciſſam exiccavimus, adhuc dum videre licet: Tunica farciminalis, unicuique cum appendicibus peculiaris liquorem turbidum continebat, *pellucido* & verè *lymphæo* in amnio existente: Ejus ideam portio inflata etiamnum nobis exhibet: Testes sunt Viri Clariss. & Præstantiss. D. D. Schorkopf Hildesiens. D. D. Hanhardus Vitodur. D. Kartscher Silesi. D. Näbel Heidelberg. & D. Anton. Astorinus Italus.

D. 19. Martij 1686. cùm in agro Ægrotorum curæ vacaremus, fortè fortuna ovem monstrârunt, in ipso enitendi actu occupatam ut curiositati nostræ satisfacerent: prominebat sub orificio uteri exteriore, corpus pyriforme, insigniter rubens & aquâ distentum: rem accuratè examinantibus, vesicam esse patuit, prorsus inflammatam: petiimus inde, mactari frustrà laborans pecus, uterumque quem nostris manibus exemimus, nobis afferricurarent; annuerunt facilè, ceu ipsorum solet esse in nos affectus & benevolentia: Postridie præsentib. Viris Literatiss. D. Philippe Hanov. & D. Zuicky Claronens. Med. Licent. cultro reliqua indagavimus: fœtus in utroque uteri cornu unus, hæsit suis membranis involutus, ita tamen ut chorio communi investiri primum viderentur, ejus, qui siniſtrum occupabat, allantoidis appendice per dextri chorion protensa, vel potius cum isto connexâ, reapse enim citra damnum separari potuit: caruncullæ plures glandulis excavatis inosculabantur: amnij liquor copiosus, isque pinguis admodum & glutinosus: allantois uti vitulorum duplici appendice gaudebat, urachus vero prælongo

satis

ſatis ductu è veſica in eam perrexit (vid. ſis fig. adject.) cœterùm fœtus uterque perfectus.

SCHOLIUM.

QUò magis arduum eſt generationis negotium, eò diligentius ſcrutinium à Medico efflagitat, & accuratum ſingulorum examen: Natura equidem ſimplicitatem amat, & ſibi uſque ſimilis eſt, pari tamen partium ſtructurâ, actiones easdem peragere quandoque non videtur: interdum ipſamet ludit, obicemque ponit, qui nî prudenter auferatur, cauſa eſt non rarò ſententiæ malè mutatæ. De partibus generationi dicatis exterioribus, cum in hiſtor anim. tum lib. de generat. Ariſtoteles plura dicit, at non perinde vera, quid enim experientiæ, (ut ratiocinij inertiam linquamus) magis obſtat, quàm ejus cap. 3. lib. 1. de gener. anim. effatum: Αἱ δ'ὑστέραι πᾶσαι μέν εἰσι δίμερεῖς, καθάπερ καὶ οἱ ὄρχεις τοῖς ἄρρεσι δύο εἶσι πᾶσι: nihilominus facile iſtud condonari poſſet, modò partium interiorum, tunicarum præcipuè unitatem, ſimplicitatem, ac in variis animantibus ſtructuram uſumvé attigiſſet: Accuratius longè Fabritius ab Aquapendẽte, & poſt ipſum alii Medici longè clariſſimi, ceu ſupra meminimus, animantium uteros varios poſtquam concepiſſent luſtravit; nos magnorum Virorum veſtigia ſecuti, præter modo nominatos, identidem examini ſubjecimus ſuillos, ovillos & caprillos, in quorum his glandularum excavatio cotylarum ad inſtar, evidentior adhuc viſa fuit, quam in illis, utrobique autem caruncularum ſive placentularum inſertio, pro imbibitione ſucci nutritij patuit, digitis admotis paulatim cedens: in ſuillis cum ejusmodi quid animadvertere non licuerit, quid obſtet, non vidimus, quo minus tunicam interiorem ſecretionis munere fungi aſſereremus, utpote vaſorum conceptus tempore ſuaviter rubentium, ſatellitio appoſitè inſtructam, reſpondentibus illinc poris chorij expanſi glanduloſis, quos in tubercula ſuccreſcere, cùm Fabritius tum Clariſſ. Needhamus, jam ante nos notârunt; Verba utriusque apponamus, ne quid gloriæ, quam meriti ſunt, decedere poſſit: *In porcis autem*, inquit *ille* (parte 2. de format. fœtu) *& equis quibus carnea moles nulla conſpicitur, quid dicemus? Nihil habeo quod afferam, cur porcinus & equinus fœtus eâ deſtituantur. Niſi fortè dicamus, non prorſus deficere, cùm exterius per totum chorion exigua, imò minima, innumeraq; tubercula quaſi ſe tangentia conſpiciantur, cavitates illas in utero reſpondentes intrantia, quæ ſanæ carneæ ſubſtantiæ vicem ſubeunt*: & *hic* cap. de format. fœtu: *In ſue*, ait, *cujus uterus omnium ſimpliciſſimus eſt, deſinunt vaſa prædicta in membranam tertiam, ſive interiorem, variisq; ambagibus ibidem pulcherrimè diſſeminantur. Si in prioribus ſeptimanis fere uſq; ad medium geſtationis tempus ſectionem inſtitueris, invenies membra-*

nam hanc ſerum tenue paulatim exudantem, quod à chorio confeſtim imbibitur. Minimè tamen adhæret utero chorion, ſed quotquot ſunt fœtus porcini, quaſi totidem ova teſtis nondum veſtita, in utero tum ab invicem ſejuncti jacent: ut matrice tantum apertâ ſponte elabantur. Nullæ hic glandulæ, nulla placenta: ſed chorion quod molle & poroſum eſt liquorem ſpongiæ inſtar exugit, à venis poſtmodum deglutiendum: & paulò inferius; *In fine geſtationis res paulo aliter ſe habet, chorion nempe craſſitiem non contemnendam acquiſivit, item tubercula quibus utero (licet non admodum pertinaciter) adhæret.* Negotium certè, quod uti multam naturæ induſtriam, ſummi præprimis Opificis providentiam clariſſimè arguit, noſtramque de ſecretione animali ſententiam apprimè confirmat, ita laudato Aquapendenti explicatu obſcurum pariter ac difficile viſum fuit, unde pergit l. cit. *Cur verò in equino & porcino fœtu ita habeant, explicet ille, qui me felicius tantarum potuit rerum cognoſcere cauſas.* Et mirari ſubiret omnino, ſi vel ſucci nutritij ſecretioni hinc aliquid decederet, vel placentulæ nullæ adeſſent, ratum quoniam apud nos eſt, ea ipſa, quam præfati Viri nobiſcum in ſuibus viderunt tubercula glanduloſa, illi officio ſtrenuè vacare, cui carunculæ in aliis, utpote cum verſus illa vaſcula ſanguifera accuratè intuentibus ſingula pergere videantur, nec deſunt primis conceptus ſeptimanis ut aliqui putant, licet pariter evidentia non ſint, grandeſcentibus enim è quibus præcipuam partem compinguntur vaſculis ſanguiferis, horumque cum chorij poris fibroſis expanſionibus, ipſa in apricum ſatis prodeunt: Ea quoque ſejunctio fœtuum tum ab utero tum ab invicem intelligenda non eſt, quaſi prorſus cum chorio ſoluti fluctuarent; eſt ſane contiguitas vel ſuperficiaria inter tunicam uteri interiorem & chorion, qualis pro ovi, quod delapſum eſt, complexione neceſſario requiritur, ut merito ambiguæ veritatis videantur, quæ Vir cætera maximus, Harveus aſſerit Exercit. LXX. de gener. anim. *Quapropter merito caruncułas has vel hepar uterinum, vel mammas uterinas dixeris: nempe organa albuginoſo iſti alimento concoquendo, venarumq; attractioni præparando idonea: Ideoq; quibus viviparis, caruncułæ & placentæ deſunt;* (ut equis & porcis) *eorum fœtus ad partum uſq;, humoribus duntaxat intra conceptum repertis enutriuntur: neq; uſpiam illorum conceptus utero adnaſcitur.* Id verò hinc potiſſimum eluceſcit pro ſecretorii organi ſtructurâ ſecretum variè habere, & inde ſuccum nunc aquoſiorem & tenuiorem, nunc craſſiorem vel oleaginoſum magis ſuppeditari, unde forſan eſt, quod amnij ſuilli liquor pellucidus & verè lymphicus extitit: cui etiam alias rationes jungere poſſemus, nî ubi ad hominem, canes, aliaque animalia attendimus, eæ mox evaneſcerent; ſufficiat addidiſſe, actione, cui glandulæ & carunculæ plurimæ in iis vacant, in homine & canibus, placentulam unicam defungi, pro magnitudine fœtus proditurî, incrementum variè capeſſentem. Obſtaculum majus oppoſuit nobis chorio-

rum,

rum, non in ſuibus modò, ſed & ovibus arcta cohæſio & in his allantoidis in illud uſque expanſio, etenim nî ex contiguitate illam naſci arguere potuiſſemus, cæteris utpote membranis unicuique peculiaribus, & dictæ allantoidis appendice ab illo facilè ſeparabili exiſtentibus, ſententia quam ad evitandum facultatis formatricis impetum aliis cùm fovemus, de membranis unicuique ovo & hinc fœtui in eo deliteſcenti propriis, imò in illo jam contentis, ſatis obſcura evaſiſſet, chorio communi, primo intuitu ſuillos & ovillos fœtus ſingulos involvente: ſuſpicionem noſtram pridem Clariſſ. Pejero ſignificavimus, docuitque experientia in ovillorum examine, illam fundamento prorſus non deſtitui, partim quod contiguitas circa cornu utriusque exortum tantum obſervabilis fuit, partim verò, quod chorii duplicaturâ incisâ, aër injectus, non ultra ſupra dictam allantoidis appendicem perrexit, & quod jam adſtruximus, membranæ reliquæ unicuique peculiares fuerunt: ſcrutinio verò iſti intentos apprime confirmavit Excellentiſſ. Needhamus in cujus embryotomiâ comparatâ iſta legimus: *interim fœtus* (ſuilli intellige) *invicem ita arctè adnaſcentibus choriis, agglutinantur, ut vix ullâ arte niſi tum choriis tum inteſtinalibus tunicis ruptis ſeparari poſſint. Idq; eò magis quia ſarciminis illius portio oblonga, quæ ab uno porcello exporrigitur, ſuper chorion proximi recumbit, eiq; paulatim accreſcit.* De ove idem author memoratu digniſſima reliquit, præprimis quod ſi ad prima uſque anatomiæ incunabula redire placeat, hiſtoriam generationis ab ovium ſectionibus initium ſumpſiſſe, conſtare poſſit; de allantoidis autem fœtus unius, cum chorio alterius, cohæſione heic nil meminit, forte quod in porcinis iſtam jam indigitaverat: amnij liquorem conſiſtentiæ ratione variare, in utroque dictorum animalium, oppidò ex hiſtoriâ liquet; ferè autem dixerimus nec in vaccinis vel caprillis ita oleaginoſum & pinguem nos ipſum offendiſſe: idem animal lac pinguiuſculum conficit, & lanam ſuccidam perporos cutis promit, materiam ſimilem pro causâ haud dubiè agnoſcentem, quæ in primâ generatione tenello fœtui abundé obtigit, foretque opus æque laudabile illius ortum indagare, atque pilorum horumque varietatem, de quâ nugaciter nonnulli ſcripſerunt; pariter ac Ariſtoteles qui obtrudere conatur l. VI. de hiſt. anim. c. XX. λάκκαὶ δὲ τὰ ἔκγονα γίνεται καὶ μέλαινα, ἐὰν ὑπὸ τῇ τῆ κελεγλώττῃ, λάκκαὶ φλέβες ὦσιν ἢ μέλαιναι; λάκκαὶ μὲν ἐὰν λάκκαὶ; μέλαινα δὲ ἐὰν μέλαιναι: ἐὰν δὲ ἀμφότεραι, ἀμφότεραι. Candidos nigroſvè effici fœtus, ſi ſublinguâ arietis, ven ænigræ aut candidæ habeantur, &c.

OBSERV.

Observ. XI.

Fœtus humanus cum ſuis involucris ex utero feminæ maleferiatæ.

M. H. annorum 40. & quot excurrit, cum Vidua, ex nefariâ ſcortatione utero concepiſſet, illicitâque Venere thorum caſtitatis turpiter violâſſet, d. 23. Octobr. 1681. fato ſubito, eoque violento periit, & ſui & fœtus, quem ſub præcordiis ſegeſtare, ſola ſciebat, malè oblita: Morte tam inopinâ per urbem delatâ, rumores incerti variiq; inprimis de veneno aſſumpto, paſſim ſpargi ceperunt: Unde Ampl. Magiſtratus Excell. D. D. *Joh. Rodolpho Burcardo* Poliatro, cœterisque quibus iſtud officii incumbit, cadaver aperiundi & exactè luſtrandi curam commiſit: Cui actui cùm & nos, quæ ſolet ejus eſſe humanitas, aliosque nobiscum, è quibus Viros Nobiliſſ. & Clariſſ. D. D. *Pejerum* Scafuſ. & D. D. *Haësbaërtium* Clivenſ. Collegas noſtros honoratiſſimos, præcipuè nominamus, intereſſe libenter paſſus ſit, quin imò Proſectoris munere facilè defuncturum, benevolè incitârit, præſentibus præfatis Viris Spectatiſſ. plurimisque inſuper Philiatris & Chirurgis: Interanea cultro ſoluta accuratius mox conſiderare cepimus, ut quid tandem mali funeſti perpeſſa ſint, deducere liceret: Et quidem externa cadaveris facies, ſatis naturaliter habebat, niſi quod hinc inde qualiſcunque livedo conſpiceretur: nihil tamen in abdomine inflati, nulla præ ore ſpuma comparuit: *Ventriculus* ſeparatus & per medium ſectus, circa orificium inferius paulò vehementius rubebat, glandulis heic loci egregiè micantibus: in *fundo* autem, reliquâque hujus parte nil p. n. animadvertere licuit, fortè quòd copioſus liquor, quo inundabatur, oculis impoſuit; domi enim quum aliquam ventriculi portionem luſtraremus, *pulveris* albidi, qualem in œſophago omnibus prius oſtenderamus, aliquam doſin adhuc offendimus: Oeſophagus potiſſimùm exterius ſanguine extravaſato rubuit, intus verò inflammati nihil oſtendit, ſecus quàm aſpera arteria, cujus interna etiam facies ruborem contraxerat: *Hepar, lien, pancreas &c.* naturaliter ſatis habebant: *Veſicula* autem *fellis* bile

bile distentissima : *Uteri*, qui fœtum mensium circiter quinque continuit, elegans fuit contemplatio, vasis etenim *extus* elegantibus rubebat, pariter ut oviductus, in quorum extremitatibus ornamentum foliaceum conspicuum, curiosam mentem admodum oblectavit : *Intus* verò fœtum masculum, placentâ fundo adhærentem exhibuit, quem unà cum suis involucris exemptum, àque his, quâ licuit dexteritate separatum, adstantibus ostendimus, suis membris perfectum, vasorumque subcutaneorum jucundâ & per universum corpus continuatâ serie instructum : atque hunc inter curiosa nostra cum oviductu altero, etiamnum servamus : *Pulmones* ab omni labe non immunes, utrinque costis paulùm adhærebant; in collo quoque strumam non mediocrem observare licuit : cæterùm sana & incolumis paucis diebus antè adhuc fuit, neque de ullo incommodo querelas movit : Notârunt tamen qui easdem ipsâcum ædes incolebant, quòd pridie mortis, ubi prius subtristem ob putatitij proci discessum animadvertissent, pulverem quendam ex theculâ sumpserit, jusculoque carpionum quod paraverat, immiscuerit, à quo (referentibus iisdem) malè statim habuerit, & vomere, admodumque angi ceperit : Rogata hinc ab unâ alteravé συνοίκων, num purgans (quale haud ita pridem binis vicibus hauserat) sumserit rursum, obticuit & in perpetuo vomendi conatu, quem theriacâ primùm, hinc aquâ fontanâ eludere frustra tentârat, substitit, alteroque mane, domesticis tale nil vel cogitantibus vel sperantibus, brachiis prorsus incurvatis, mortua reperta fuit. Conclusum fuit inde, perfidam matrem, cùm medicamentorum fortiorum ope, fœtum expellere satageret, sibi fœtuique vitam ademisse, utpote à quibus suffocari strumosa, pulmonibusque utcunque laborans, & convelli facilè potuerit.

Vomitoria, quantum quidem per Pharmacopolarum fidem rescire licuit, fuerunt seqq. d. 20. Aug. ℞ tartar. emet. gr. III. m. cum aq. cent. min. d. 30. ejusd. ℞ gutt. gamandr. gr. III. cum conserv. rosar. f. bolus.

SCHOLIUM.

LUstravimus in præcedentibus, quæ circa diversorum animantium uteros, fœtusvé notatu digna videbantur; jam hominis ipsius generationem,

rationem, habitaculum, involucra &c. tantisper scrutabimur, mentis oculis assecuturi, quod corporeis indagare satis non licet: Fœminæ quæ steriles prorsus non sunt, in utero concipere possunt, eſtque hæc conceptio ex Authorum Vett. opinione, nunc vera, nunc falsa: de hac inferius agetur Observat. *de Utero tuberoso*: *illa* nobis dicitur, cùm ovum fœcundatum reapse per oviductum in uteri fundum suscipitur, quæ quî fiat, arduum satis est dicere: Quî fœminas semen è testibus putatitiis ejaculari sentiunt, cum masculo deinceps convenienter miscendum, & ope facultatis formatricis in fœtum humanum transformandum, verbis negotium protenus absolvunt, modò experientia responderet: De ovarii humani structurâ dicere heic supersedemus, cùm alibi illud actum sit, & quod restat, Observat. *hydropis Ovarii Muliebris*, inferere constituerimus: In ipso interim susceptionis actu, motum observamus, quî fœcundationi complementum affert: nempe fibrarum muscularium ad extremitatem tubæ, in muliebri sexu elegantissimè locatarum, versus ovum deciduum expansionem, quas ornamenti foliacei nomine insignivit Clariss. de Græef, illudque heic monere necesse habemus, in quibuscunque animantibus, quæ nostrâ manu secuimus, illud reperiri, musculosam verò fibrarum structuram, quam fimbriarum nomine *ille* denotat, pari serie & elegantiâ, uti in mulieribus non videri, quamvis nerveis carneas intertextas esse, persuasum firmiter habeamus: de motu isto expansorio, etiamsi plura addere non possemus, eum tamen fœcundationis partem aliquam absolvere, vel inde eluceſceret, quod nonnisi conceptus futuri tempore vigeat, atque sine hoc irrita foret ovi protrusio: audacter verò insuper dicimus eodem tempore, quo ab aura genitali motus, cùm spiritibus tum massæ humorali matris illatus est, ut cùm ovuli interiora, illibatâ determinatione agitari possint, si quidem pluribus Viris Eruditis ita visum sit, tum materiæ idoneæ secretio, pro glandulosâ globulorũ ovum sensim è cellulâ fibrosâ ceu pedunculo abrumpentium & protrudentiũ generatione instituatur, eodem (infimus) momento, dictatâ istâ naturæ lege à summo opifice parilem, accedente spirituum legitimâ copiâ, in dictis fimbriis, pullulare & magis magisque vigorari, ita quidem, ut ovarium integrum ferè involvant & expetitum fœtum amplexentur: Opus sanè quod si humanæ mentis ratiocinium superat prorsus, Creatoris digitum eò illustrius repræsentat, experientiæ omnino consonum, ceu in suibus, aliisque animalibus, pluribus post conceptum diebus, etiamnum curiosis spectatoribus monstravimus: Eædem fibræ ad pristinam figuram & situm paulatim redeunt, motu hoc spirituum identidem in imprægnatis cessante: In hoc autem cum laudatissimo *Græfio* sentire non possumus, quòd substantiam tubarum membranosam esse, ait, non *nerveam* aut *carnosam*; perinde enim uti in subſtantia ipsa-

tia ipſarum interiore *glandulas* nobis facilè imaginamur, quarum ope cùm ſerum lubricum, è ſanguine arterioſo, (vaſis enim ſanguiferis, inprimis in gravidis elegantiſſimè muniuntur) ſuſceptum exſtillatur, tum ſi p. n. ovum fœcundatum intra ipſarum parietes hæſerit, nutritium idem cum ſanguine, poris placentæ indeque vaſculis venoſis fœtus exugendum traditur, ita dubitare nequimus, quin continuato fibrillarum per ipſas motu, ovum in uterum ſenſim trudatur, carnearum maximè, utpote quæ à Vir. Clariſs. Stenonio aliisque, huic actioni unicè deſtinantur, ſpiritu irrorante per *nerveas* accedente; ut ſilentio prætereamus, ſubſtantiæ membraneæ *iſtas* minus commodè adimi: ſi verò nec iſta omnibus placeant, explicent adverſarii, quî ovum anguſtias oviductus evadat, & in latebras uteri veniat, ut κύημα factum eſſe dici queat: Eſt ergò conceptus, ſeu potius embryonis in ovulo deliteſcentis, habitaculum naturale uterus, in fœminis ita efformatus ut pyrum referat, & extra graviditatem ſecundum omnes ſui parietes corrugetur; ſitum cœtera obtinens, inter veſicam urinariam & inteſtinum rectum, ceu eleganter Hippocr. exprimit l. περὶ φύσιος ἀνθρώπου. ἐξῆς ὑδρώδης κύστις ἰχῶρος σῶμα ἐνηλεγσμένη, συμπεπλεγμένων ἀγγείων, ὕδρων ἐκκρίσιος αἰδοιηγίνης. ἡ πυλωρὸς μυχοῖς ἰχῶρος βρέσασα σὰρξ σφίγγεται ὑδρωπικῶν· ἐκ ἢ πλήθος ἐκχέασα γαστρὸς φύσιος. ἡ ἢ γενεηιῶσα παῦλαν μήτρης ἐρεφέων, ἡ λειτὸν ἄλγος· τὸ ἐν γυναικὶ μόχθων μυελίων παραλλὴν, πεφώλευκεν μήτρης ἐκ τόκου περιοίης: In regia iſta excipitur ſponſus hic, baſia figentibus uteri parietibus, poriſque illius glanduloſis, ſerum cum ſanguine nutritium ilico ſtillantibus: de quo ſanè cùm cogitamus, meritò obſtupeſcimus, enim verò nec fluctuare patitur natura tenellum ovum, ſicque iners fieri, nec temerè eliminat, quin ſi alterutrum latus ſive fundum proximè attigerit, motu alimenti neceſſarii confeſtim ſubvenit: nempe per univerſam membranam extimam vaſculorum umbilicalium veſtigia diſperguntur, porique adſunt idonei, quibus illud filtratum recipi & ad cor fœtus, indeque reliquas partes deferri poſſit, commeante portione non exiguâ ad membranam intimam, fœtum proximè involventem, per venoſos ductus, umbilicalis propagines, ejusdemque reliquiis per arterioſos dehinc ad illos, in placentam unà faceſſentes remeantibus, atque iſte membranarum & placentæ ortus ac officium, hæc fœtus vita & nutritio eſt: Illas extra ovum diu multumque quæritârunt Eruditi Medici; hanc pari dexteritate omnes non explicuerunt; de ſingulis quædam fabimur ulterius: Membranas & hepar uterinum, ad fœtum præcisè pertinere, non uterum, jam Vett. quibusdam viſum fuit: ab initio autem præ reliquis partibus eas primùm formari, traditio eſt, falſę hypotheſi innitens, quàm ovi glorioſum inventum deſtruit; etenim cui bono entia multiplicare citra neceſsitatem & membranę materiam ex ſemine deducere, quod in uteri cavo vel nuſquam

vel eo saltem tempore non reperitur, ut taceamus, magnam utique affinitatem illi cum volatilium ovis intercedere, in quibus putamine denudatis, plures occurrunt membranæ, quarum alia ovum arctissimè complectitur, alia albumen tenuius, alia pulli colliquamentum &c. adsunt ergo & heic membranæ eodem quo conceptus fit momento, suoque muneri diligenter adhibentur: nec enim vasorum simpliciter fulcimentum chorion est, sed porosæ suæ substantiæ vi, tantum non succum vitalem ex uteri interiore tunicâ exugit, actione primis præcipuè diebus, ubi placenta nondum conspicua est evidenti: scimus equidem cùm carunculis in aliis animantibus tum in homine placentæ uterinæ istud officii tribui: at accuratè rem scrutantibus, hanc ipsam ad chorion pertinere, aliudque ferè non, quàm vasorum per istius substantiam porosam artificiosam expansionem & compigmentum esse patebit, ita quidem ut illius ministerio, vasculorum capillarium oscilla sanguinem nutritium recipiant, particulasque reliquas arteriolæ revehant, quarum portione aliquâ ipsorum interstitiis & fibris agglomeratâ, magis magisque prodire incipiat id, quod hepar uterinum communiter vocant, quodque expansis vasorum ductibus, fœtu augescente, legitimum incrementum identidem suscipit: atque hinc est quod chorii tubercula in suibus, pariter placentularum nomine venire posse supra innuimus, color siquidem rutilus de essentia ipsarum esse nequit, unde etiam injectione calidâ factâ, prorsus dealbatur placenta muliebris, ceu sæpius ostendimus, cum vasorum ramificationi, sententiæ quàm modò proposuimus stabiliendæ ergo, pro viribus intenti effemus: nec obstat quod nudas venarum arteriolarumque propagines non vidimus, cùm impossibile sit, quin in sanguinis isthoc commeatu, particulæ quæpiam ramosæ, si vel cum cruore redeant, osculisque arteriolarum elabantur, (anastomosis siquidem mutua hactenus non fuit ostensa) paulatim accrescant, de quibus friabilis placentularum substantia testari potest: an verò præter ista, glandulæ aliæ adsint insuper, multum non disquirimus, cùm sufficiat secretum per uteri tunicam liquorem, dicto modo à venis resorberi: apage autem heic cum mutuâ unione vasorum matris & fœtus, ceu hæc illis inoscularentur: somnium certè non illepidum, sed quod placentam uterinam destruere valet, cum actione quam ipsi attribuerunt ejus Patroni, quid enim istâ opus fuit, si rami umbilicales cum uterinis per anastomosin junguntur? imò unde commodus ejus ortus, si osculis ipsorum nihil elabitur? quò præcipuè accedit autopsia refutans; nihil enim injectione institutâ sive per ceram, sive liquorem alium ex arteriis matris in vasa placentæ, & viciſſim meare comperies, imò nec vasa fœtus sibi mutuò immediatè communicare illâ edocti sumus: nihilominus fœtum vitâ matris spirare, sive ut Vett. Anatomici loquuntur, spi-

tur, ſpiritum vitalem ex vaſis matris haurire, prorſus non inficiamur, modò diſtinctè & clarè ſingula explicentur: videlicet ille ipſe ſpiritus qui in arteriis maternis reſidet, & conſtanti motu vigoratur, dum venæ umbilicalis ramos ſubintrat, atque eodem continuato, cordis auriculam & thalamum dextrum ingreditur, ex iisdem protruſus leniter in ſiniſtrum, hincque per arterias in totum corpuſculum, nec dum viſibile, vivere primis diebus embryonem efficit, ut male decipiantur, qui vitam fœtus ex motitatione certo tempore perceptibili, cùm feminis augurari ſatagunt: Vita ſanè noſtra, uti in perpetuante ſanguinis motu, quem apprimè ſuſcitat & conſervat materiæ æthereæ, ſive ſubtilis influxus, præcisè conſiſtit, ita fœtui tribuenda eſt, quamprimum ille incipit, id quod primis illicò diebus fieri, punctum ſaliens in ovo incubato, apprimè commonſtrat; augeſcit verò ſenſibiliter dum ſpiritus animalis, (dictæ materiæ motum jugiter ſuſcitanti maximè affinis,) in tenelli cerebri glandulis ſecernitur, eque fibræ ductibus in nervos cardiacos fluit copioſius, vid. ſis Diſſertat. noſtr. de Struct. Viſc. Eodem actu nutrimentum quoque partibus veriſſimè accedit, de cujus qualitate ſollicitus ſatis fuit Illuſtris Harvéus: *Placenta*, inquit, Exercit. LXX. *muliebris, gibba ſui parte, quâ utero adhæret, plurimis tuberibus inæqualis eſt, videturq; iſtorum operâ eidem adnaſci: Adeò ut non ubiq; utero affigatur, ſed iis ſolum locis, ubi vaſa in eum porrecta, nutrimentum eliciunt, & in quibus propterea vaſorum quaſi fines abrupti cernuntur. Num autem dictæ vaſorum extremitates ſanguinem ab utero exſugant, an potius concoctum quid albumini ſimile, quale in cervis & damis reperiri diximus, nondum exploratum habeo*: Et paulò inferius. *Verùm ut dixi ſanguinem*, (intellige carunculæ) *ne mulſæ quidem aut compreſſæ emittunt, quippe non tam illo quàm albumine plenæ ſunt, neq; illius organa concoctricia ſunt, ſed hujus promptuaria; Ut manifeſtum ſit fœtum in utero non alı ſanguine materno, ſed albumine hujusmodi commodè adparato.* E' quibus licet ſententiam, quam veriſimilem propoſuimus, de particularum albuminoſarum adhæſione & accreſcentiâ confirmare quodammodo poſſimus, huc tamen nequimus venire, ut colliquamenti fontem, ſive concoctionis organum placentam ita faciamus, etiam in damis, ceu vaſa cruor non ſubingrederetur, contrarium quoniam umbilicalium apertio edocet, quod cùm laudatus Vir ipſe agnoverit, dum è vaſorum finibus ex conceptu prodeuntibus ſanguinem effluere ſcribit, aut nova vaſa monſtranda erunt albumen hujusmodi vehentia, aut ſtatuendum, in illis tuberibus ſuccum gelatinoſum præcisè elici, & à reliquo cruore ſequeſtrari, eidem denuò, ſi quidem fœtui advehi debeat, miſcendum, atque ſic elaboratorium ejus carunculæ forent: Quicquid ſit relictâ hâc hypotheſi, dicimus particulas balſamicas, nutritias, ἓξ αἵματος τὸ γλυκύαλον appellat Cous, reliquo cruori permiſtas, arteriolarum ope, quæ ab umbilicali venâ illas acceperunt,

versus singulas partes deferri, & ab isto convenienter separatas, ipsis agglutinari, artificio quod partium musculosarum sive carnosarum elegans structura detexit. At non subsistit heic sollicita mater Natura, sed idoneum liquorem membranâ amnios dictâ, quæ fœtum intimè amicit condit, per vascula venosa exilia allatum atque sequestratum configurationis pororum ope, eum in finem ut nusquam fœtum alimentum deficiat, licet nutrimenti satis per umbilicum advehi videri posset: estque hæc altera per os fieri solita nutritio, de quâ Hippocr. l. περὶ σάρκων καὶ φύσιος παιδίου: τὸ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ συνέχοντα χειλέα μύζει ἐκ τῆς μητρέων: ἕλκει τὴν τετροφὴν καὶ τὸ πνεῦμα τῷ καρδίῃ ἴσα. Enim verò negari nequit succi hujus portionem ventriculo recipi, cum & in dissecto illam reperire liceat & excrementa intestinalia de eo testentur, longè major verò ejus est copia, inprimis etiam in animantibus brutis, quàm fortè pro tenello fœtu requiritur eaque primis mensibus palpabilis: nempe solenni dictato motu, materiæ alimentaris, quæ in illis in lactis materiam aliaque ordinariè facessit, potissimum versus uterum amandatur, cumque omni fœtus ilico opus non habeat vel deinceps habere possit, in amnio commodum asservatur, ne majori copiâ cum cruore ad placentam denuò delata stagnet, taliasvé molestiores turbas excitet; quidquam enim ejus, quod porosam uteri tunicam semel evasit, & umbilico fœtus exceptum fuit, per vasa matris deinceps resorberi probabile nobis non fit: Liquori isti, fœtu in angustiis detento, fœculenta misceri, experientia variis in animantibus nos docuit, idque tum maximè, quando mater ipsâ de vita periclitabatur, adeò fœtus spirituum auxilio illi intimè compatitur, urinæ verò nihil unquam confunditur, sed omne per urachi productionem in membranam, allantois dictam effunditur, quam urinariam commodiore vocabulo in muliere dici posse, aliis cum arbitramur, nec enim farciminalem figuram, prout in brutis magna ex parte obtinet: tenuis hæc est admodum & pellucida, ac chorio arctissimè cohæret, adeò ut nî cautè separaveris, ilicò rumpatur, factum est hinc ut viri cœtera magni, humoris excrementitii receptaculum chorion constituerint, quod imprudentius separatum, serum urinosum profundere animadverterunt: cæterùm integrum fœtum complectitur, vasisque prorsus destituitur, quòd certissimum membranæ hujus indicium est, reliquæ enim omnes legitimâ eorum cohorte stipantur: Cadit ergo quod de mictione per penem in fœtu, uteri claustro etiamnum detento aliqui excogitârunt, quum hujus membranæ intuitione frui ilico non possent: Assertum certè ratione satis non suffultum, etiamsi tunicam dictam tantisper seponamus, præterquam enim quod urachus in adultis etiam monstrabilis, cùm sui tum *illius* officium satis arguere potis sit, (nî frustra factum dicere velis,) locus probandus est

dus est insuper, quò urina recipitur, & ita vel cum amnii nutritio liquore, male ipsum commiscri asserendum, vel tunica singularis constituenda est, nec enim ex urachi foramine per uteri cavum effluit acris humor orificio interiore pertinacissimè clauso: sed satis de membranis & nutrimento humani fœtus, quo fruitur usque dum maturus, è tenebris in lucem prodire ac liberius spirare incipit: quæ singula sanè eò magis nos alliciebant, quò generationis primordia admirari pariter ac speculari hominem præcipuè decet, ut quam artificiosè Deus ipsum formaverit grato animo ubique ruminet, suique ortus memor humilis esse discat.

Observ. XII.

Intestinorum Cervi Anatome.

Mense Febr. 1683. Intestina Cervi juvenculi adhuc calentia lustravimus, ut cum ventriculorum quadrigeminam seriem, tum alia abdominis contenta lustraremus: Illi equidem vaccinis structuræ ratione similes, ingestis pleni erant, ζίστ in κοιλίᾳ μεγάλῃ evidentissimâ, uti nobiscum Clariss. D. D. König, aliique exenterationi adstantes notârunt: Ista verò, intestina viz. cum mesenterio, renibus & partibus genitalibus eleganter fabrefactis, paulò penitius intuiti sumus, præsentibus Viris Clariss. D. D. Zuingero, D. D. Wæberskii Dantisc. & prœf. D. D. König, aliisq; Arti Apollineæ operam dantibus: Intestina tenuia variè involuta, glandulosam faciem hic illic ostenderunt, inprimis ileon, quod prope terminationem sui, duas ulnas & ultra mere glandulosum fuit, exitu præditum satis angusto & rugoso, qui *Valvulam* decantatam constituere videtur: Intestinum cœcum, elegans, oblongum & amplum fuit, cujus fibræ circulares, dum inflabatur, egregiè micuerunt: simile cœterùm tubæ venaticæ: (vid. sis fig. 1.) Inprimis autem in admirationem nos rapuit sacculus glandulosus, cui pancreas Asellii, ulnam circiter longum, circa medium sui arctissimè, uti testibus Epididymi, connectebatur: hoc primo intuitu, corpus ex glandulis in scirrhum induratis compactum credidimus, incisione autem factâ suspicio cecidit, prorumpente materiâ rutilâ, consistentiâ musti crassioris, quod ex pyris nostrates conficiunt, glutinosâ, sapore sub-

re subdulci, quâ detersâ prodiére cellulæ plures, areis glandulosis eleganter stipatæ. (vid. sis fig. 2. & 3.) colore luteo, seu croceo hinc inde tinctæ: sacculus ipse quoad reliqua, membraneus erat, modiceque densus; pancreas verò coloris subfusci exterius, interius glandulosum, manifestâ cavitate donatum: Ponè istud glandulas plures videre licuit subfuscas, figurâ linguam bovinam æmulantes; Renes non uti in bobus, quos tamen æmulari vulgò creduntur: Egregia fuit pariter partium genitalium structura: Testis alter parvulus, alter maximus: Vesiculæ seminales reapse glandulosæ & ductibus evidentibus instructæ, sub vasis ejaculatoriis in urethram cum hisce distinctè inserebantur: Priapum præter ordinarios musculos, duobus aliis, teretibus, oblongis, ponè intestinum rectum incipientibus, & ultra medium ipsius pergentibus, donari notavimus, haud dubiè validioris extensionis ergò.

SCHOLIUM.

De Cervis plura dicenda haberemus, si modò illud ferret institutiratio; Quantæ enim obscuritatis sunt adhuc, quæ de lacrymis ipsorum, cornuum generatione ac ætate, osse circa basin cordis conspicuo, aliisvé enarrantur, multâ utique experientiâ & solidis ratiociniis opus habentibus: pariter & peculiaris vermis in capite cervi reperiri solitus, aliquam sibi attentionem vendicaret, quam alibi tantisper adhibuimus, cum pilarum generatione & coagulo: sed nolumus in ea jam diffundi, quæ vel non vidimus distinctè, vel datâ occasione demum explicare constituimus: Ventriculus quadrigeminus, intestina, reliquaque imi ventris, satis materiæ suppeditant, genium exercendi: Et quidem ille veritatem prodit ejus, quod Aristot. l. IX. cap. 50. Hist. Anim. asseruit ὅπη ἥ τ' ἀγελῶν, ἐδλέν πω συνῶπαι, ὅσα μὴ συντρεφῆ ἐνίοτε, οἷον ἔλαφος, αὕτη ἥ μηρυκάζει, πάντα ἥ κατακείμενα μηρυκάζει μᾶλλον: μάλιστα ἥ δ' χειμῶνος μηρυκάζει: Quem locum Celeberr. Velschius differt. I. de Ægagropil. à tacitâ objectione vindicat, dum inquit: *sic autem posteriora ad sensum vertenda putamus*: Ex feris nullum adhuc ruminare visum est, sicut cervus, nisi quale etiam domesticum alatur: *Hoc sibi velle* τὰ ὅσα καὶ τὰ συντρεφεται, *iis præcipuè persuademur, quæ ipse* lib. I. hist. anim. cap. 1. *docuerat*, πάντα, inquiens, ὅσα ἡμερά ἐστι γένη, καὶ ἀγελαί ἐσιν, οἷον ἵπποι, βόες, ὗες, ἄνθρωποι πρόβατα αἶγες, κύνες. *Quæ igitur ex his domestica aluntur, & ruminant, agrestia quoque id facere solent, quæ autem fera tantum, nec paria domestica habent, nulla*

omninò

omninò ruminant, excepto solo cervo, sub cujus tamen nomine plura genera comprehenduntur : Et sanè liberatur ita ab errore Philosophus, quem alias absurdè errasse dici posset, cùm multus sit omninò ferorum ruminantium numerus, non hyberno modo tempore; sed toto, quod trahunt, vitæ curriculo ruminantium: unde & illud μάλιστα χειμῶνος μηρυκάζειν, ni ad pabuli ruditatem, quæ isto tempore major est restringatur, minus commodè dicitur: Majori longè cum fundamento, τὸ καταχεόμενα μηρυκάζειν, non quidem quòd exhinc Clariss. Glissonio argumentum suppetere velimus, ac si ex phantasiæ imperio, situm hunc expeteret animal, quo bono parto eò commodius & suavius frui possit, sed ut eluceſcat arduum esse ruminationis opus, prò quo felicius peragendo, plures spirituum manipuli requirantur, quibus conservandis quies optimè conducat, & commoda situatio pro sustinendis ventribus, κοιλίᾳ præprimis μεγάλῃ, pabulo tum præ reliquis turgente: adeò certum est, pariter ac in aliis animalibus, ex mera naturæ providentia, quam animantibus brutis Deus implantavit, spirituum plurimam cohortem, chylificationis tempore terminari: Ista autem quî fiat, prolixius heic exponere opus non est: id memorâsse sufficiet ζέσιν seu effervescentiam, quàm non modo vapores calidi, factâ incisione copiosè exhalantes, sed etiam innumeræ bullulæ, ceu in aqua bulliente conspici solent confirmârunt, satis intestinum quendam motum, eumque fermentaceum arguisse, in particularum ingestarum, attritione, maceratione & majori solutione potissimùm consistentem: Confert sanè huc aliquid, liquor turbidiusculus, tempore isto satis graviter olens & copiosior, quicquid demum contradicant, fermenti stomachici osores! cui & si non inficiabimur, à saliva masticando sese uberius insinuante, fomentum accedere, illud tamen ex Adversariis scisciabimur, an liquori, quem glandulæ stomachicæ stillant, sive tunica ventriculi interior, hâc ipsâ actione glandulosa, similes particulas, (quæ salivæ) inesse negent, vel negare possint, ex experientiæ aut sanæ rationis dictamine? Activa certè, si quod aliud, salia sunt, præsertim ubi spiritus connubium accesserit tantisper, junctaque cum aliis intestino motu, pabuli solutionem sedulò promovent, tantum abest, ut sub liquoris formâ, vehiculi loco unicè inserviant: Hæc ipsa tamen fermenti spirituosi ἐνέργεια in reliquis ventriculis nobilior ac evidentior esse videtur, ceu ad chyli laudabilis generationem propius collimantibus, quibus intestina accedunt, cum liquore glandularum spirituoso uberrimo. Elegantissimam harum cohortem, ilei ferè tota interna facies exhibuit, cujusmodi in alio animante hactenus non animadvertimus, firmissimo argumento intestina & glandulas & glandulosa esse, licet aliqui minùs sensati, de isthoc asserto & invento sinisterius judicent, ineptè objicientes: Universum corpus nostrum ita

ſtrum ita glandulam fore: Etſi enim quod uni alterivé parti ob prægnantes rationes tribuitur, de toto ſtatim dici non debeat, graviaque ſint rationum momenta, ob quæ cerebrum, ventriculus, inteſtina, aliæque partes glandulæ dicuntur, quibus illi ſapienter obſtrepere non poterunt, abſurditatis tamen nodum ita inſolubilem non videmus, ſi *corpus glandula eſſet*, quin ſanæ mentis acie diſſolvi confeſtim poſſit; longè enim plures in illo glandulas dari, quàm creditum fuit olim, experientia certiſſima rerum Magiſtra & ratio nos docent, non quidem ad ſenſum tales, uti Medicorum vulgus deſiderat, conglobatis vel conglomeratis, figurâ ſimiles, cujusmodi ut ſibi demonſtrentur, ab homine Philoſopho non credimus iri expetitum, ſimiles tamen ſecretionis actu, ad quem ritè perficiendum, conveniens ubique ſtructura requiritur, vaſorum non modo præſentiam, ſed partis præcipuè configurationem decentem, poros meatusque &c. involvens, atque iſthâc ratione cùm innumera in corpore animali peragantur, non interius modo, ſed & exterius, quid vetat, quò minus illud ſummè glanduloſum appellemus? glandulam vocitent alii, dummodo clarâ & diſtinctâ explicatione ſubveniant: Id quoque de inteſtino jejuno dicendum eſt inſuper, malè illud tale vocari, ceu perpetuò vacuum reperiretur, propter meſaraicarum numerum & magnitudinem inſigniorem, chylum copioſius attrahentium, quò quidem cum Vett. aliis Ariſtotelem collimâſſe videmus cap. XIV. l. 3. hiſt. animal. dum ita ἐπεὶ δ'ἐν τῇ ἄνω μὲν κοιλίᾳ, ᾗ τὴν πρώτην εἴσοδον τῆς τροφῆς, νεαρὸν ἀναγκαῖον εἶναι τὸν τροφὴν, κἀλω δὲ πρσϊέναι, καπνώδη καὶ ἐξικμασμένην, ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὸ μεζέξύ, ἐν ᾧ μεζβάλλ, καὶ ὅτ' ἔτι πεῤῥσφαῖον, ὅτ' ἤδη κόπρον: Διὸ τοῦτο πάντα τὰ πιαῦτα ζῶα, τὸν καλυμένην ἔχ νῦσιν, ἐν τῷ μετὰ τὴν κοιλίαν ἐντέρωτῷ λεπτῷ: τοῦτο δὲ μεζέξύ τῆς ἄνω καὶ τῆς κάτω· γίνε δ'ἐν πᾶσι μέν· δῆλη δ'ἐν τοῖς μείζοσι καὶ νησθίοσιν: Obſervavit ſanè jam ante nos Clariſs. Gliſſonius, ſignum iſthoc accidentale eſſe, & ſi animalia ſtatim à primo paſtu aperiantur, jejunum non magis quàm Ileum plenum deprehenſum iri: nec idonea eſt ratio, quam afferunt; arteriarum enim copia ſufficiens, etiam ileon perreptat, eò frequentiore numero, quo plexus glanduloſi frequentiores ferè in hoc quàm illo conſpici ac reperiri ſolent, videturque ſuppoſita hæc jejuni inanitio, ileique impletio, officium in perfectione & ſequeſtratione chyli à fæcibus alvinis, huic ultimo magis, quàm illi confirmare, utpote in cujus circum volutionibus, accedente liquore glandularum ſpirituoſo, ingeſta in ventriculo ſoluta, præcipuè ſubigerentur ac depurarentur, quò tamen nec nobismet ipſis devenire volupe eſt, utpote quibus de utriusque parili actione conſtat: Laudamus magis anguſtum ilei exitum, quem fibrarum rugoſarum agmen conſtituit; eluceſcit inde robur quod habent in ſui conſtrictione, tantum certè, quantum in aliis animalibus

valvula

valvula unquam præstiterit; nec enim verisimile nobis sit, ex intestino cœco (de cujus in ruminantibus usu jam) quidquam ob valvulæ ordinariæ absentiam regredi posse, reluctante fibrarum agmine, neque certi sumus in quibusvis animantibus illam adesse: plura quoque dicenda haberemus, de fibrarum intestinalium pertinaci corrugatione, in affectibus præprimis spasmodicis, nî alii meditationî ista servaremus. Ad cœcum pergimus, τυφλόν, Græcis dictum, monoculum aliis: de hoc Arist. supra cit. loc. Πᾶσι δὴ τοῖς μὴ ἀθυεντέροις σφόδρα ἐστὶν, ἀρύτερον γίνεσθαι τοῦτο τὸ μόριον, καὶ τὸ καλούμενον κῶλον ἔχουσι καὶ δὴ ἔνιοις τυφλόν τι καὶ ἀγκῶδες &c. ταῦτα δὴ πάντα μεμηχάνηται τῇ φύσει πρὸς τὰς ἁρμοττούσας, ἐργασίας περὶ τὴν τροφὴν καὶ δὴ γινομένας περιττώματα &c. Nec dissentit Galenus, qui appendicem hanc, cùm sit veluti venter quidam crassus, excrementis recipiendis ita accommodatam dixit, ut si quid in transitu per tenue intestinum distributionem fefellerit, & venas mesaraicas sit præterlapsum, id omne in cœco diuturnâ morâ exugatur: cujus autem sententiæ fundamentum ruinosum est penitus, cùm vasorum mesaraicorum suctio pridem corruerit: In homine, canibus, vulpibus, aliisvé carnivoris, cœcum angustius occasionem præbuit Authoribus varia de ejus usu in brutis herbivoris comminiscendi, quæ an veritati sint congrua omninò, tantisper videbimus: Waldungus l. de lepore cap. 32. cœcum in cuniculis & leporibus, ultimi ventriculi loco esse putat, in quo absolvatur concoctio, hocque intestinum materiâ chylosâ semper plenum inveniri dicit: Pariter Excellentiss. Glisson. lib. de ventric. & intestin. cap. 10. paragr. 10. inquit: *In homine vix lumbrici masculi crassitiem, mediamvé longitudinem cœcum superat: in brutis verò nonnullis, ipsius coli crassitudinem vincit, hujus diversitatis ratio aliqua heic expectabitur: Dicendum itaq; est in homine, fortasse ob diætam quâ utitur, delicatam & multum nutrientem, cujus sufficiens quantitas in minore cavitate continetur, non opus esse ampliore cœco: Verùm in equis, porcellis Indicis & similibus animalibus, quorum diæta ignobilior est, & cujus magna quantitas ad portionem succi nutritii sufficientem suppeditandam requiritur, necesse fuisse, ut majora asservacula comparentur: Oportuit itaque vel unicus ventriculus sit, satis amplus, vel idem multiplicetur, vel alia cavitas quasi ventriculi vicaria, sufficiatur, qualis cœcum: In homine unus ventriculus sufficit, in ruminantibus quadruplex requiritur, in non ruminantibus præsertim vilioris diætæ, præter ventriculum opus est largo insuper cœco: In equis ergò, cuniculis & Porcellis Indicis, cœcum duplex & peramplum utrumque deprehenditur: Ratio cur in iis secundum hoc receptaculum, tantâ distantiâ à ventriculo sejungatur, cùm in ovibus μεγάλη κοιλία, omaso atq; abomaso immediata sit, videtur, quod hæc animalia non ruminent, cibumq; vix satis commansum, ventriculo damnent: ut ergò hoc alimentum elaboretur, opus erat ut per longas ambages, & tractus intestinorum remoretur, priusquam ad vicarium ventriculum, cœcum duplex appellat: Verisimile itaq; est, in his animalibus è ventriculo & intestinis*

tenuibus, aquosum crudumq; chylum, è cæcis pinguem & succulentum elici &c. hæc ille, quibus addit pag. seq. observationem peculiarem de equis avenâ, pane fabaceo & similibus diu vescentibus, quorum abdomina temporis tractu multò contractiora fiant, quàm si pascerentur fœno, gramine & similibus, concluditque in brutis, quorum cibus herbaceus est, & corruptioni minus obnoxius, receptaculum satis amplum, tantâ distantiâ à ventriculo dissitum, non incongruè naturam indulsisse: Quæ quidem singula eleganter satis dicta sunt, ast non prorsus ad veritatis normam; Etenim *prima* cui innititur hypothesis, siculnea est, cœcum ceu vicarium ventriculo suffici, ac si ventriculus & intestina tenuia, ad ingestorum digestionem absolvendam sat virium non habuissent, quin instructo longo itinere, natura provida cœco has partes demandârit insuper, cùm tamen nobis in istorum ventriculis materia chylosa visa fuerit, ceu in prodr. physiolog. monuimus: tacemus quod alia ingestorum facies sit in tenuibus, fermentationis actui maximopere implicatis, alia eorundem in cœco existentium, falsumque arbitramur maximè, quod Waldungus de materia chylosa in intestino hoc semper reperiri solita, imprudenter asseruit: fortè glandularum mucus, quem stillant, ipsi imposuit: *secunda* à ventriculorum vel multitudine vel amplitudine necessariâ petita, æquè fallit, siquidem quadruplici ventriculo instructus cervus, cœco nihilominus gaudeat ampliſſimo: pariter etiam ovis, aliaque hujus generis: *tertia* vasorum lacteorum ex cœco prodeuntium numerum aliquem asserit, quæ tamen accuratissimi Anatomici hactenus non viderunt, necdum scimus quî illa salva fieri possint, cùm verè fœculenta sint, quamvis paulò liquidiora, quæ in ruminantibus isto in intestino reperiuntur, ut silentio prætereamus ἄπορον aliud, chylum pinguem & succulentum ex eo potius elici, quàm tenuibus, quod quî conveniat cum ratione quam subnectit, equidem non videmus: *Ratio*, inquit, *hinc tradi potest, cur animalia ruminantia, lac crassius pinguiusq; fundant, quàm non ruminantia, carnesq; dulciores obtineant, magisq; nutrientes, quòd nulla pars chyli ab eorum intestinis extrahatur cruda & aquosa, utpote quatuor ventriculis, in quibus cibus perfectè digeratur, præditorum*; Ut enim linquamus ultimum isthoc præsuppositum, siquidem cœcum duplex & ampliſſimum ventriculo ideò potissimum sufficitur, ut chylus succulentus inde eliciatur, cuniculi, porcelli Indici &c. quorum cœca ventriculorum numerum supplent, lac æquè crassum ac pingue fundent, certo respectu, atque ruminantia Glissonii: *Quarta* denique & ultima, cui priores quadantenus superstruuntur, ruminationis defectui innititur, qui in equo certus, in leporibus verò, cuniculis & porcellis Indicis incertus, imò falsus est; ostendimus enim cùm in Exercitat. nostris, tum alibi, eam esse ventriculorum structuram & œsophagi, contentorumque faciem &c.

quæ

quæ ruminationem aliquam arguant, docetque hoc ipsum erudité in sua merycolog. Nobilis. Peyerus: nec si à ruminatione abstinerent, vicario hoc opus fore, Glissonius firmiter probat; sunt quoniam ex non ruminantibus plura, quæ habitâ ad corpus proportione, nec ventriculo, nec cœco ampliore instruuntur: de ignobili autem diætâ quod addit, talis illa non videtur, è qua succus nutritius, nobilis omninò ac laudabilis non sufficienter suppeditetur, cûm ferè eâdem vaccæ, oves & capræ fruantur, ventriculorum quadrigeminâ serie aliis de causis donatæ, de quibus supra laudati Viri meletemata videantur: posse tamen ad nobilioris creaturæ victum, ignobilem dici bestiarum victum, pertinaciter non inficiabimur, dummodo fallaces inde hypotheses non eruantur: fortè etiam succulenta hæc herbacea in equis majorem ζέσιν & fermentationem producunt, fœnum præcipuè, quàm avena & panis fabaceus, à quorum commansione abdomina contractiora acquisiverunt: nec tamen hinc sequela infallibilis: Ergò in cœco equorum, ingesta herbacea ulterius elaborantur, vel cœcum ventriculo in subsidium venit, herbaceis refertо potius quàm avenaceis; si enim avenæ & pani fabaceo probè digerendis, (uti quidem nostra fert hypothesis) ventriculus cum intestinis tenuibus sufficit, cur non fœno etiam & gramini? de duplici cœco quod in hisce animalibus idem Vir Clarissim. prætendit, idem ipsocum pronuntiare nondum audemus, cùm nobis nec in leporibus nec in cuniculis tale animadversum fuerit unquam, licet ejus amplitudinem & cellulatam faciem, qualem in cervo aliisque non obtinet, sæpius mirati fuerimus: Vacillante proin hac de intestini cœci usu, in dictis animantibus sententiâ, ad aliam recurrendum erit, quæ menti avidæ magis satisfaciat, atque hanc adeò facilè invenire non est: Nî colon in ruminantibus, equis aliisque pariter cellulatum esset, dici fortè posset, fæcibus tantisper retinendis illud destinatum esse, in canibus verò cœci exilitas & angustia, istique contraria coli facies, nodum rursus obtrudit; dicimus ergò sed per probabilem conjecturam, siquidem, quæ ex animalibus herbis fruuntur maximè, cœca habeant ampliora, illud inde fortiri emolumentum, ut cùm herbacea, crudi phlegmatis pariter feracia, nec ad consistentiam solidam æquè redigi apta, copiosè ingerant, exantlatâ in intestinis pugnâ, & à massa chylosa sequestratione, fæcis fluidæ portio, eaque non pauca, intra cœci cellulas propulsa recipiatur, fibrarum circularium ministerio, paulatim in colon deinceps ableganda, in quo portio alia, tenuium finibus vicissim elapsa, fœcum consistentiam tractum intestinorum peragrando, majorem interim acquirit: In equis avenaceum pabulum hanc consistentiam adjuvat, (in porcellis verò, cuniculis aliisvé intestinorum una structura:) si quidquid ex tenuibus venit, in cœcum reciperetur

prius, quàm colo inferatur, usus ejus nobilis magis pateſceret, liceretque concludere, fortè per venarum oſculaſ, aliquid ſucci alibilis permiſti reſorberi: reluctante verò experientiâ, & ſtante glandularum cœci & coli homogeneitate & uſu, aliud emolumentum, præter modò memoratum, ab ipſo poſtulare nondum poſſumus, nî huic idem viciſſim tribuere velimus: hanc noſtram conjecturam ipſa Clariſs. Gliſſonii obſervatio confirmare videtur de equis, quibus pane fabaceo vel avenâ merâ veſcentibus, abdomen contractius evaſit, utpote quæ excrementa & pauciora & ſicciora poſt ſe relinquunt: inprimis autem ſuſpicionem augeret, ſententiamque veriſimilem magis redderet, ſi injecto cultro cœcum in ſe rediiſſe deprehendiſſet, ejus amplitudine imminutâ, cujusmodi quid in infantulis accidere inquit, de quibus in ſubſeqq. Sufficiat interea hæc dixiſſe tantiſper, dum majorem certitudinem experientia nos edoceat: De ſacculo glanduloſo quid judicii ferre auſimus, hæremus adhuc: Magma ſanè ejusmodi ſingulari naturæ providentiâ ſecernitur, cellulis glanduloſis hunc ob finem ſtudioſè exſtructis: num ad Aſellii pancreas pertineat, vel ex maſſa ſanguinea certarum particularum in ejus glandulis fiat ſecretio, uti quidem contenta docuerunt, heic firmiter decidere non licet, donec iteratò in cervis aliis iſta experiamur: ſcrutati interim ſumus ſedulò in Virorum Clariſſimor. Elaphographiis, an aliqua de his animadvertiſſent vel peculiariter notâſſent? verùm altum apud illos ſilentium: ſatisfecit præ aliis Celeberr. Wepferus, quem in Principum aulis verſantem, horas otioſas, ejusmodi curioſis ſectionibus & ſpeculationibus gloriosè terere novimus: Ille quum præterito Ann. 1683. de ſacculo dictò literis à nobis conſuleretur, d. 14. Febr. ſeq. reſpondit: *Præterito Autumno ſimiles cum folliculo tumores in Cervo Doneſchingæ obſervavi, ingentis molis plenos liquore albumini ſimili, item pultaceâ materiâ, alicubi fluidiore, alicubi craſſiore & compactiore ſubdulci: ſunt pn. reperiuntur enim varius, & quamvis plures cervos jam luſtrârim, nonniſi illâ vice illos conſpexi*: Forſan exhinc ad coaguli cujusdam lactei præſentiam, ſenſim ſuccreſcentis aliqui argumentabuntur: noſtrum albicans non fuit ſed rutilum & quod aſſervatum paulatim induruit, uti quidem ejus pars aliqua, quam nobis ſervavimus, etiamnum teſtatur: ſique ſacculus hic membraneus pancreatis Aſelliani expanſio fuit, ob humorem ſecretione glandularum ſuccreſcentem, ejus primitiæ à tranſeuntibus liquoribus forſan erunt deducendæ: in quę autem diligenter inquirendi, aliis quoque occaſionem relinquimus. De veſicularum ſeminalium ſtructurâ & uſu in prodr. quædam propoſuimus, addituri plura in ſchol. ad hiſt. de cerebri meningib. adnatis: pariter etiam de renibus in hiſtoriis infantulorum convulſionibus peremptorum, plura differere dabitur.

OBSERV.

Observ. XIII.

Hinnuli interanea.

Menſ. Octobr. Ann. 1684. præſentib. Vir. Clariſſ. D. Schorkopf D. Hanhardo, Med. Doct. D. Kartſchero & D. Aſtorino Ital. Med. Licent. hinnuli ſubitò corruentis, interiora luſtravimus: Epiploon hujus plurimis hydatidibus ſcatuit, majuſculis & minuſculis, præprimis circa ſui cum ventriculis connexionem; harum aliquæ liberæ inter ejus duplicaturam detinebantur & diſruptæ liquorem fuderunt, qui vaſe exceptus ſuper carbonibus, non ſpiſſeſcebat: Κοιλία μεγάλη ingeſtis plena fuit, ἧπυσρον autem parvulum, in ſe quaſi redierat: Hepar elegans, ductu oblongo, amploque, ceu inferius dicetur, inſtruebatur: In cordis auriculâ & ventriculo dextris, ſubſtantia adipoſa, tenaciter impacta delituit, pauco contento intus ſanguine: conus ejusdem denſus atque renitens, columnæ carneæ robuſtiſsimæ &c.

SCHOLIUM.

Ex appendic. Merycolog. Nobiliſs. Pejeri.

Rari ſunt Authores, qui de Ruminatione accuratius ſcripſerint: Nos quidem ita judicavimus hactenus, eſſe illam opus divinæ induſtriæ, & inde potiſſimum deducendam, unde vitæ ſuæ ſuſtentationem, imò vitam animantia habent ſingula. Motus autem eſt, eâ providentiâ à Deo naturæ authore ipſis inditus, ut ſine eo nulli utcunque actioni alii vacare poſſint; iſto enim ſuccum nutritium vel primo momento corculum deliteſcens in ovulo accipit: eodem ſpiritum vitalem toti impertit, quin imò & animalem, pro partium motu ſenſuque ciendis, potiſſimum in iis quæ mente gaudent. Iſto inſuper internæ actiones principes, chyli ſanguinisque generatio unicè abſolvuntur, ſecus quàm putant aliqui, caloris naturam ac eſſentiam minus probè intelligentes: Atque ultimarum harum actionum ratione, bruta pariter cum homine ambulare arbitramur; ſunt enim illæ neceſſariæ, ut veteri termino utamur, nec in noſtra poſitę voluntate ex ipſiſſima Ariſtotelis hypotheſi. Agit nempe in alimentum aſſumptum fermentum ventriculi ſpirituoſum, agunt in chylum adventantem univerſæ maſſæ particulæ, in ſolenni motu poſitæ, nec liberum nobis eſt iſta impedire. Voluit autem ſagaciſſimus Naturæ dictator, ut aliqua ex animantibus, non modò pro ſui con-

sui conservatione, sed pro aliorum etiam aptâ sustentatione, motu isthoc agerent, carnemque gratam & sapidam, si aliud non, homini creaturæ nobilissimæ si velit suppeditarent. Atque iste perinde simplex esse non videtur, ac in aliis intestinâ assumptorum agitatione contentis; sed talis præterea accedit, quo ingestorum particulæ minus sufficienter comminutæ in os remittuntur, ulteriorem manum, ut macerationi aptæ evadant, experturæ. Indeq; ruminatio decantata in cornigeris aliisque animantibus proficiscitur: actionem hanc motu perfici, fibris ventriculi certo modo dispositis, spiritusque animalis eas irrorantis ope agentibus, nemo sanæ mentis inficiabitur. Quibus utique lebetis artificiosa structura accedit. Fibrarum harum compagem tu accuratius evolvis: In homine sanè ejusmodi regurgitatio, fibrarum circularium ministerio succedere videtur, eò fortiùs agentium, quo istiusmodi accidens naturam magis pervertit. In cornigeris verò aliisvé, eam nobis ipsarum structuram imaginamur, spiritusque accedentis copiam, quibus ingestorum partem aliquam instituto iteratoque motu blandè in os refundant. Neque enim quidquid ingestum fuit, pabulum omne regurgitare existimamus; siquidem partes aliquæ ore satis comminui, indeque accedente fermento in primo ventriculo ita macerari ac subigi possint, ut iteratâ comminutione opus fortè non habeant: neque etiam eam pabuli multitudinem requiri credimus pro ruminationis actu ciendo, quâ ventriculus quâquaversum impleatur, cùm in mediocri etiam quantitate, ea possit esse particularum crudarum, crassarumque copia, quæ ruminationem necessariam postulet. Taceo quod ista fermenti actio & digestio plurimum promoveatur novâ subinde accedente salivâ. Videtur etiam cum gramine herbisque vescantur ruminantia, quarum fibrillæ primâ masticatione penitus nec solvuntur nec subiguntur, externum aliquod ruminationis calcar inde peti posse. Eluceſcit interim ex his morum hunc necessarium esse, singularique naturæ instituto animantibus illis, (si ita loqui fas sit) imperatum pro sui conservatione aliisvé usibus, quibus Deus sapientissimus illa destinavit. Potuisset forsan creator etiam citra ruminationem fine suo in cornigeris potiri, si non ex operum varietate admirandâ, & stupendâ organorum serie omnipotentiæ suæ indicia nobis suggerere maluisset. Laudem sanè ineffabilem meretur divina providentia, quâ pro succi nutritii nobilioris commodâ confectione, motum etiam hunc determinare voluit in complurimis animantibus, ita quidem ut promptissimè & studiosè machina illi obsecundet. Quis autem quæso vel lætari bruta vel malè affici ex isto dixerit? Hoc certè posterius esset divinam bonitatem illicitè impetere, illud verò non parum detraheret Deo ipsi, qui homini soli hanc prærogativam concessit, ut de fruitione bonorum

cogitans

cogitans lætetur, vel eâdem fruſtratus triſtetur. Sat ædepol dignitatis bruta habent ruminantia, quòd nobili huic operi Deus ipſa deſtinarit, huncq; ob finem organis mirè fabrefactis, motuq; (quem plurimi nec intellexerunt hactenus, nec etiamnum capiunt) donârit, quo humano ingenio miraculo pariter eſſent ac inveſtigationi. Excellentiſſimus Gliſſonius gravem ſanè hoc in negotio errorem erravit, ceu ſuperiùs de inteſtin. cæci uſu monuimus: Dolemus interea valdopere ejusmodi errores in Philoſophiam denuò irrepere, ob efficias, quibus multi malè nituntur, & ruinoſas hypotheſes. Nonne ſatiùs Anatomen, & quæ per hanc minutiſſima nos docet, naturam ſequi, quàm Ariſtotelis aliorumvé opiniones deperire fallaces? Motus certè naturam & originem, machinæque ad iſtum ſtructuram accommodatam, ſi meliùs perſpicerent, vix ad cogitationem vel phantaſiam lætantem impetuosè currerent. Perperàm quidem Ariſtoteles dixit, τὰ μηρυκάζοντα χαίρει μηρυκάζοντα, nec, ſi figuratè, accuratè ſatis locutus eſt. Sed pejùs adhuc Gliſſonius par. 13. cap. 2. tract. de ventr. & inteſt. *Collectâ*, inquit, *bonâ cibi portione, & aliquandiu in μεγάλης κοιλίας penu coacervata, lætatur phantaſia, & de fruitione bonorum partorum cogitare incipit. Hinc paulò fortiùs ſolito tenſis muſculis abdominis, & unà diaphragmate, magno ventri dat anſam ſe quoq; conformiter comprimendi, adeoq; motus periſtalticus ab infra ſurſum excitatur, qui aſcendens in reticulum, & inde in gulam, cibum in os refundit.* Bone Deus, quid hominis erimus ampliùs, ſi ruminantia nobiſcum cogitent, actumque edant ſoli ſubſtantiæ immateriali convenientem: Craſsè auſim dicere cogitant, quotquot ejusmodi cogitationem excuſant. Quid diſcriminis eſt intet nos & bruta, ſi eam habent boni parti cognitionem, quâ ſciant, quid comederint, quem inde ſint habitura fructum, quâ verè exultent, inque motus geminatos inſurgant. Nunquid dici poteſt inconvenientius? ſed alia ſunt porrò, quæ in hac ſententia deſiderari poſſunt. Muſculorum abdominis motum ruminationem æquè ac chylificationem juvare poſſe, inprimis ubi κοιλία μεγάλη pabulo plena, & ſecundùm ſui parietes ſatis extenſa fuerit, non inficiamur, juvat & diaphragma chyli motum pabulique aſcenſum, id quod nonnemini abſurdum videbitur, muſculi ejus inferioris fibras, inter quarum amplexus œſophagus pergit, penſitanti, è quarum actione utique orificium ſuperius magis ſtringitur: ſed pariter, ut in chyli motu illæ guttulæ, quæ, ut ductum noviter ingrediantur, in procinctu ſunt, diaphragmatis expanſione propelluntur, reliquis in receptaculo contentis, eâdem actione viâ tantiſper præclusâ ſubſiſtentibus: ita quoq; ingeſti portio cominutionis indiga, ac egeſtioni fibrarum motu proxima, per orificium propellitur in os, fibris ſpiralibus œſophagi uno ictu in eandem actionem conſpirantibus, & diaphragmate tum illius aſcenſionem juvante, tum novi regurgitationem paulùm cohibente: Utrum

autem supradictarum partium actio eo commodùm explicetur modo, quo Glissonius contendit, equidem dubitamus, nî simiæ adinstar ventriculos (quos ille allegat) musculos pariter imitari velimus: accedit huc quòd in mente præditis à voluntatis imperio horum motus tantisper pendeat, illorum non item, sicubi pluribus homo instructus esset, maleque iterum phantasiæ dictamini heic innititur. Valdè quoque incongruum nobis videtur, quod de motu in ventriculum ascendente propalat, quodque in superioribus apertiùs adhuc asserit, paragr. 11. ubi ita: *Finitâ autem cibi collectione animal ad ruminandum se convertit, h. e. magnus venter gramen probè maceratum & ad teneritudinem coctum in reticulum & reticulus in os refundit: in ore comminuitur, iterumq; in reticulum sine delectu descendit*: Nos verò cùm ex reticuli structura & contentis, de quibus Exercit. XVII. quædam meminimus, tum ex ipsismet Glissonii verbis contrarium contingere arbitramur; Etenim gramen taliter ad teneritudinem coctum & maceratum, ruminationem vel expertum fuit jam, vel macerari hujus iteratione opus ampliùs non habet, minimeque verisimile nobis fit, ex reticulo ingesta ascendere potiùs, quàm κοιλίαν μεγάλην, reluctantibus ejus structurâ, hujusque contentis, quæ cruda crassaque adhuc sunt, si cum iis comparentur, quæ in echino conspiciuntur, ruminatione hinc quàm maximè indiga: confirmat ista ventriculus magnus hinnuli, ingestis satur, reticulo prorsus vacuo & p. n. coanguſtato; nec tamen à ruminatione abstinuisse, unquam attendentibus animadversus fuit, quin potiùs denegato in illud macerato transitu, damna non exigua profilire potuerunt. Laudanda interim est provida natura, quæ sacco longè amplissimo cornigeris prospexit, in quo ingesta obiter comminuta & ad aliquam teneritudinem redacta reconderentur, deinceps tum motu fibrarum peristaltico versùs gulam & os pellenda, ulterioris comminutionis ergò, cùm interno fermenti maceranda, ita quidem ut propulso eo quod indigestum est, tenerius & subactum per foramen patens reticulo transmittatur, ulteriùs fermentandum, hincque reliquis ventriculis: Nobis sanè obiter ista ruminantibus commodum fuit visum hæc adjicere, ut videres, quanti ponderis apud nos tua sint monita: Breviter jam aliquid ad Glissonii rationes & fundamenta dicamus, quibus phanthasiam brutorum μηρυκαζόντων evincere satagit: i. inde petita est, quòd animalia, quandiu laboribus duris aut curis distringuntur, à ruminatione abstineant, simul ac verò placidam quietem ac spem securitatis nanciscuntur, ad ruminandum se denuò convertant. Sed bruta non semper à ruminatione abstinent, post pastum sub jugum missa. Deinde spirituum magis à motu peristaltico ciendo cessationem aliquam naturalem, quòd aliorsum impenduntur, quàm cogitationem aut phantasiæ nutum vel imperium implicant, id quod in homine à pastu studiis vel exercitio

exercitio vehementiori vacante viciſſim accidere conſtat. Et hæc ratio eſt haud dubiè, quare non ſtatim à pabulo aſſumpto ordinario labori bruta admoventur, atque etiam admota ante finitam macerationem primam, deinceps ſi quid in ventre hæſit indigeſtum, ruminant quieti reddita. 2da nititur motu ipſo, qui nunquam immoderatus eſſe ſurſum cernitur, ſed pro arbitrio animalis conſtanter regitur, videſis par. 13. ſub finem. Ἀφιλοσόφως hæc rurſum dicta ſunt, ſi ſententiam liberè exponere debeamus: quid enim indigniùs quàm à motûs determinatione, quam ceu ſanctam legem Deus naturæ animantium inſevit, & à qua ſingulæ penè brutorum actiones derivandæ ſunt, in brutis ad arbitrium argumentari, ac ſi à phantaſia ipſorum unicè dependeat ruminare vel non ruminare, aut æqualiter ruminare, Sunt fatemur, quæ ſpirituum hanc per fibras in ventre actionem imminuere, impedire vel ſuſpendere poſſunt, quieſcentibus tum ipſis ex naturæ lege & totius corporis emolumento, quibus dehinc remotis ad operam ordinariam, ſicubi neceſſum fuerit, ejusdem inſtituto redeunt, ab animâ ſentiente vel phantaſiâ nec retracti priùs nec deinceps juſſi. Id quod facilè alii nobiſcum intelligent, ſi ſepoſitis erroneis hypotheſibus, naturæ actiones ſtudioſiùs rimari voluerint. De corpore adipoſo in corde & hydatidibus in epiploo inferius, dabitur loquendi occaſio.

Observ. XIV.

De Rupicaprarum interaneis & agagropilis.

Ad

Splendidiſs. S. R. I. Acad. Nat. Cur.

HELIANTHUM.

Abdomen reſeratum epiploo ſuperbiit pingui admodum, cujus ductus adipoſi, luci cùm obverteretur, egregiè conſpiciebantur: hoc remoto in hypochondrio dextro emicuit hepar, rubore ſuavi loborum ſuorum viſum reficiens, in cujus cavo veſicula fellis delituit, ſuis ductibus versùs inteſtinum duodenum vergens, hinc tertius & quartus ventriculus prominebant, quorum ille, prout in hircorum noſtratium anatome olim animadvertimus, folia ſeu cellulas habebat ſerratas, hærentibus inter interſtitia alimenti reliquiis penitus exuccis: hic verò membranis foliaceis undique ambiebatur, conſpicuis inter interſtitia hinc inde plexibus glanduloſis: Ille inſuper pilas exhibuit duas, mi-

nores, nec dum cortice obductas, virides, fragmenta stirpium comestarum referentes, odoris summè fermentacei: de quibus aliquid adhuc infrà: Sub finem hujus & initium duodeni valvula appositа fuit insignis, regurgitationem ex intestinis versùs superiora impediens: Ventriculus primus, & secundus ingestis pariter turserunt; formati ceterùm ut hircini, de quibus Exercit. 17. ad Pythagor. Oesophagus pariter oblongus fuit, & angustus, fibrosus tamen & glanduloſus: Intestinorum tenuium tractus multiplex fuit, isque tortuosus, quæ cum crassis undique connectebat mesenterium, glandulis scatens maximè circa medietatem sui subfuscis molleculis: post colon appendicem notavimus, oblongam, in qua glandulæ solitariæ Pejeri hinc inde protuberabant.

In siniſtro hypochondrio, ventriculum secundum amplexabatur lien, orbicularis omninò figuræ: Renes bini, (quibus superius appensi erant succenturiati subpingues intus & cavi) cum suis ureteribus ad vesicam pergentes, pone cujus collum vesiculæ seminales propendebant, aliquot ℥ à prostatis duriusculis, & in juvenculo hoc capro parvulis adhuc distantes, ductibusque propriis in urethram tendentes, quos etiam in tauro ibidem loci ostendimus: Reliqua quæ de Prostatis & utero hujus animantis animadvertimus, inserta sunt Exercit. IV. & XII. ad Pythagoram.

Medius venter cor ostendit majusculum, pericardio obvallatum, cum suis vasis, & pulmones, quorum vesiculæ cum sanguine ferè exhaustæ fuerint, eleganter admodum videri poterant: de horum structura, aliarumvé partium prolixiores esse nolumus, cùm Exercitatiſs. Malpighius & alii nobiscum, illam eruditè enuclearint: Illud dixisse sufficiat, ex ventriculorum pluralitate, quibus quadrupes istud gaudet, patescere, ruminantium perfectorum numero illud utique accensendum esse.

SCHOLIUM.

De Rupicapris, Animali sylvestri, plures scripserunt Medici & Historici, nullus tamen, quantum quidem nobis scire datum est, earum interanea plenè exposuit, quin aliqui circa vocis Etymologiam, variasque hujus species enodandas maximam partem sunt occupati, omissis

iis,

iis, quæ rei Medicæ addictis & curiosis omnibus lucem afferre, famemque sæpiùs auctam satiare possent: Sunt tamen, qui cùm Veterum monumentis, tum propriâ diligentiâ adjuti, ac investigandi industria incitati, in cornigeri hujus naturam, mores, domicilium, cibum, usumq; varium, quem corpori nostro præstare compertum est, studiosè inquisiverunt; uti ex Gesnero & Aldrovando l. 1. de quadrupedibus prolixiùs haurire licet. Ex recentioribus Beatus Velschius, Academiæ nostræ Nestor, Vir Celeberrimus, suis de Ægagropilis, quarum occasione de Rupicapris eruditè etiam quædam inseruit, dissertationibus, æternam sibi famam comparavit, adeò ut labor frustraneus videri possit, post Homerum hunc Iliada velle scribere: Ast quia ipsa veritas aliorum etiam fide ac autopsiâ confirmari desiderat, quò triumphi nobilioris omnes habere possit Spectatores & Fautores, malè nos non acturos speravimus, si ea, quæ cum Velschianis experimentis longè accuratissimis consentanea, tum ab aliis hactenus, vel non animadversa, vel saltem publico non prodita deprehendimus, heic in chartam conjiceremus, imprimis, quòd Amicorum exhortationibus dubiisque quantum quidem pro tenuitate nostra licet, satisfacere æquum est. Et quidem animus heic non est Caprarum sylvestrium plurimas similitudines enodare, aut rupicaprarum synonymias, vel differentes Authorum sententias excutere, quæ singula pro summâ quâ emicuit ingenii acie in suprà cit. opusc. feliciter ille peregit: Sufficit heic monuisse Rupicapræ vocem in sensu paulò strictiore nos sumere, quàm Scaligerum fecisse videmus Exercit. 207. qui Ibicem & Capream illius species facit, à Plinio inter caprarum genera, cum illâ recensita, ut & Oryge, Damâ, Pygargis &c. quod ipsum Gesnero ansam dedisse arbitramur c.l. eleganter multorum πολυονυμίαν culpandi: Si accuratiores, inquit, singulorum descriptiones haberemus, minus molestum esset singulis convenientia nomina indere: Hâc autem deficiente multa ex his nominibus non intelliguntur aut confunduntur, vel aliena interpretatione obscurantur: Nobis Rupicapra Αἰγαγρὸς est Oppiani, qui lib. 2. Κυνηγετ. p.16. edit. Paris. ita:

Αἰγῶν δ' ἄυλε πέλε θρεμμάτων τε πανάγρια φῦλα
Οὐ πολὺν τῶν οἰῶν, λασίων τε χιμαίρων.
Μείζονες, ἀλλὰ θέην κραιπνοὶ θενάροί τε μάχεσθαι
Στρεπτοῖσιν κεφαλῇσι κορυσσόμενοι κεράεσσι.
Est agreste genus caprarum oviumq; ferarum,
Non multò nostris ovibus capriq; petulcis
Aspectu referens majorem corpore formam
Sed multò levius celeres rapiuntur in auras,
Pugnasq; armatæ reflexis cornibus acres
Miscent terribiles.

Ubi non opus esse autumamus diu dubitare, num reapse rupicapras intellectas velit: an Strepsicerotem, siquidem de cornibus reflexis sermo ei sit, quæ isti non competunt, & postquam in antecedentibus de eurycerote, damâ, bubalo, dorcade multum disseruisset, pòst de ægagro dicere incipiat, seu rupicaprâ nostrâ, majorisque declarationis ergò statim subnectat

Αιγάγροις δέπας ἐστὶ δι' αὐτῶν αὐλὸς ἐδόντων
Λεπταλέης πνοιῆς κεράων μέσον, ἔνθεν ἔπειτα
Αὐτὶς εἰς καρδίην ἧ πυκάμονας ἄγχι ἰκάνει.
Est autem capris agrestibus ore foramen
Angustum, medios per dentes cornua versùs,
Pervadens flexis anfractibus intima cordis.

Quæ qui in rupicapras quadrent mox explicare conabimur: Sitne autem hæc Æliani κεμὰς quam lib. 14. c. 14. δρεμεῖν ἀκίστως φυήκης δίκην, ἰθεῖαν ἄγει πυρρόθριχα ἧ λασιωτάτην, instar turbinis cursus esse citissimi, quoad speciem verò pilis rufis, & perquam hirsutam ait, equidem ignoramus: Utrique saltem magna est pilorum affinitas, quæ fortè etiam Celeberrimum Bochartum movit, ut κεμάδα pro Rupicapra sumeret in Hierozoico p. n. 912. l. III.

Sed propiùs ad externam hujus animalis faciem delineandam accedamus. Rupicapras tres cultro subjecimus, mares duos & femellam unam, quarum hæc cum Mare ansam dederunt in thermis Leucensibus, partes genitales præcipuè examinandi, utpote cæteris visceribus jam destitutæ: mas verò alter nupero demum Julio in thermis Favariensibus, ubi Venerandi Domini Parentis curæ itidem vacavimus curiositatem nostram magis explevit, utpote quem nondum exenteratum per venatorem Reverendiss. Abbatis Favar. sex à thermis leucis, apportari curavimus, cùm olim Nobiliss. Pythagoras noster de ventriculorum pluralitate quædam edoceri cupierit, nosque quoad ægagropilas, de quibus antè sermonem nonnullum cum Excell. Celso habuimus, plura scire desideraverimus. Capræ hæ agrestes singulæ magnitudine & figurâ villaticas nostras optimè referunt, cornibus instructæ nigricantibus aduncis, & sub finem sui non parum incurvatis, ab exortu horum ad usque medietatem evidentes sunt plurimi nodosi circuli, quibus exasperantur; quos excipiunt minores aliquot, minùs conspicui, in unco nullis planè existentibus: Ceterùm duplicem substantiam reapse videndam exhibent, unam exteriorem corticalem, ligneam quasi, quæ se rursum dividit in corticem exteriorem & interiorem, quorum uterque nigricat; alteram interiorem osseam, albicantem, cranii substantiæ congenerem, quæ solida admodum est & compacta, neutiquam pervia, minus cava: Color his fuit inter fuscum & rufum, albas tamen nigrasque distinctis

ſtinctis coloribus dari Albertus affirmat, cujus autopſiæ nihil detrahemus, cùm Philoſophus libr. de color, καὶ λευκὸς ἐλάφου πέφυκε καὶ ἔλαφος καὶ ἄρκτος: Album quandoque viſum eſſe & cervum & urſum aſſerere auſit: aures oblongæ, pedesque ut in aliis animantibus biſulcis, cauda latiuſcula: ex quibus patet, cùm malè Rupicapris (voce preſsè ſumptâ) accenſeri capream unicornem cujus mentionem injecit præfatus Bochartus p. 967. & Euſtath. Antiochenus, utpote quæ Orygem Plin. & Ariſtot. magis æmulatur, ita enim hic lib. 2. hiſt. Anim. Μονοκέρωτα δὲ καὶ μώνυχα ὀλίγα ἐστὶν οἷον ὁ ἰνδικὸς ὄνος μονόκερως· Μονόκερων δὲ καὶ δίχηλον ὄρυξ. Cui non contrariatur Oppianus l. 2 Cyneget. p. 18.

Ἔστι δέ τις ἀρυμοῖσι παρέστιος ὀξύκερως θήρ
Ἀγελόθυμος ὄρυξ κρυερὸς θήρεσσι μάλιστα.

Eſt etiam fera, quæ ſylvas perluſtrat opacas, cornu acuto oryx, feris maximè horrendus: tum etiam errâſſe illos, qui cornibus ſpirare ægagros ſcripſerunt, è quorum cenſu Oppianum eſſe volunt ſupr. cit. libr. canentem:

Εἰ δέ τις αἰγάγρου κηρὸν κέρασιν ἐνιχεύει
Ζωῆς ἐξέκλεσεν ὁδὸς, πνοιῆς τε ἀιάυλος.

Quæ Bodinus ita reddit:

Quòd ſi quis fuſa ſenſim per cornua cera
Intercludat inane, citò reſtinxerit auras
Vitales, animamq; & reſpiracula cordis.

Nobis verò dubium utcunque videtur eſſe, per τὸ κηρὸν κέρασι ἐνιχεῦσαι intelligendam eſſe ceræ in ipſa cornua injectionem, partim quòd in præcedentibus foraminis meminit κεράων μέσου, quod Nos inter cornua interpretamur, partim quòd juxta cornuum ſoliditatem, ultimum rupicapræ examen nos docuit, poſt cornua eſſe duo foraminula patentia, quibus aërem haurire venator, aliique confirmârunt: quod primo intuitu abſurdum videbatur, cùm ſub foramine ſtatim cranium delituerit, ductusque patentes alios invenire non licuerit: pòſt autem fidem aliquam ipſi adhibere fecit, & naturæ ſolertia, quæ animali iſti in ſummis alpibus degenti, viis hisce non fruſtrà proſpexit, & gratiſsimæ Pythagoræ noſtri, quem ſuper hâc re primùm conſuluimus, Amici verè fraterni, literæ: ita autem ille die 10. Auguſt. labentis anni 1682. Quæ de Rupicapris notas, omninò ſunt memoratu digniſsima, nec tamen nova: Nam & Oppianus pridem ita cecinit Cyneget. l. 2. 339.

Αἰγάγροις δέ τις ἐστὶ δι' αὐτῶν αὐλὸς ὀδόντων.

Quibus equidem non potuimus non acquieſcere, utpote exinde edocti Veteres plurimorum notitiâ non merè ſuperficiariâ imbutos fuiſſe: ſcrupulus tamen animo hæſit adhuc, quem ob finem ulteriori aëris com-

meatu

meatu animantia ista indigeant: unde die 25. Aug. seq. repositum. Locus quem ex Oppian. tuis inseruisti, evidenter & inventum nostrum confirmat, & cereas injectiones Veteribus notas fuisse commonstrat: Illud autem mirari subit etiamnum, quare natura alia foramina pro aëre transmittendo huic quadrupedi insuper parârit, iisdem aliàs quoad structuram partibus pneumonicis cum capris villaticis donato, num quòd locos excelsissimos scandunt & inhabitant, majori pabuli nitro-aërei copiâ indigere dicendum est? hærèmus: cùm oves sylvestres, de quibus idem Oppianus, sedes easdem petant, & uti canit ipse celeres rapiantur in auras: ad quæ eruditè rursus die 29. ejusdem mensis respondit amicissimus vir; uti ex eruditis ejus meletematibus Ephemeridibus nostris itidem insertis videre licebit. His non ingratum fore auguramur, si quæ venerand. Carolus Sponius Medicus quondam Lugdunensis Celebratiss. ad nos Kal. Nov. St. N. dedit, adjecerimus: Quòd te, (inquit à Pythagora nostro monitum scribis de miro foraminum ponè ægagrocerata usu, juxta eximium Poëtam Oppianum: fortassis hoc ipso incitare ac allectare te voluit, ut rationem hujusce eventus singulari tuâ sagacitate investigares: Ego, ut quod sentio, super hoc negotio liberè dicam, nullus dubito, quin foramina ista hoc in animali, orificia sint in respirandi usum, à naturâ τῇ ἀλκμαονίῳ constructa, ut per hæc ipsa, perque meatum ab ea parte palatum usque fistulæ instar pertingentem, aër facilius, uberiusque tum attrahi, tum cum fuliginibus expelli possit, tanquam per idonea fumaria, in animali, pernicibus cursibus, saltibus & acclivium præruptorumque locorum scansionibus per totum ferè vitæ curriculum indulturo, præcipuè quum venatorum, (ut sæpè fit) incursibus premitur, ac infestatur. Et certò memini, naturæ Scribam Plinium c. 50. l. 8. nec non ipso vetustiorem Varronem c. 3. l. 2. R. R. ex Archelai auctoritate notâsse, Capras auribus spirare, non naribus, quemadmodum & ab Alcmæone proditum fuisse memorat Philosophus, c. 11. l. 1. de Histor. animalium: Quanquam naribus istiusmodi feras eodem tempore non respirare, absurdum putem: Utraque enim parte, καὶ διὰ τῶν ὤτων, καὶ διὰ τῶν μυκτήρων omnino respirant, teste Æliano περὶ ζώων ἰδιότ. l. 1. c. 53. modo aurium vocabulo foramina suprà laudata ponè cornua sita intelligantur, ut certè intelligi debent.

Adeò ut abunde isthinc constet pneumonica esse organa, de quibus veteres paulò obscuriùs, si non omnes, plerique saltem locuti fuerint: Rimari tamen oportebit ulterius distinctam foraminum horum terminationem, quoties ansam vel alii vel nos nacti fuerimus: Illud etiam de cornibus addendum, non inanem, uti quidem aliqui autumant, vel levem esse illorum usum; propterea enim quod ad multam defensionem adhiberi nequeunt, inutilia non sunt, quod Aristot. l. 3. hist.

hist. animal. cap. 2. de bubalis capreisque præcociter asseruisse videtur, cùm vel nostrates iis contraniti certum sit, utpote injuriam iis propellere assueræ, neque penitùs rejiciendum, quod Scaliger præfat. Exercit. habet: Capreæ (sic illas vocat) ibice longè minores sunt: mira earum comparata nobis prudentia, ubi errabundæ quærunt novas sedes aut pastum, perspectâ proximâ rupe, projecto pede sæpè periclitantur ejus fidem, nempe mobilis ne sit, an fortasse lubrica.

Ajunt cornuum mucronibus (quòd satis acuti sint) tergum scabere. Ex eâ scalpuritione, quæ perniciese venerit, opus est cognoscere: Creditum est, tantâ illas illo in pruritu perfundi voluptate, ut extremum cornu vestigium in corium eousque adigatur, unde retrahi nequeat, quod ultimum penès Authores relinquimus, de priori neutiquam dubitantes, quinimò extra omnem controversiæ aleam positum non videtur, quod Gesnerus negat contra Albertum & Isidorum, qui cornibus de rupe se quasi suspendere ajunt, cùm ad istud cornua apta habeant, unde & Martialis de caprea l. 13. epigr. 93.

Pendentem summâ capream de rupe videbis.
Cassiram speres, decipit illa canes.

Ast satis de externa quadrupedis istius facie lallavimus, quàm succinctè describere tantisper necesse duximus, ne aliis imponere videremur, de ægagropilarum ex fragmentis comestorum compositione jam acturi, de quarum generatione sagaciss imè etiam Excellentiss. Velschius disseruit.

Antequam autem de ipsarum natalibus plura fari incipiamus, priùs substantiam formamque earum delineabimus, quas in ventriculo cellulato, torcularis vices sustinente reperisse superiùs meminimus: sunt autem quoad substantiam solidiusculæ, subrotundæ, colore virides, magnitudine globuli, ex innumeris fruticum, herbarumque subtilissimè tritarum fibrillis secum invicem arctissimè involutis compactæ: Fibræ istæ implicatæ prima pilæ stamina faciunt, primo generationis momento, sensimque adscitis aliis, quæ pariter implicantur, in corpus ovale, interdum oblongum ac quadratum diversæ magnitudinis exsurgunt, & cortice quodam, qui in hisce evidentior est, investiuntur: dicimus in *hisce* scil. pilis majoribus & magis absolutis: etenim non semper, aut saltem non æqualiter crescunt, nec cute perinde vestiuntur, sed ad sufficientem magnitudinem, quæ naturæ utcunque tolerabilis existit, semel evectæ, aliquo modo ab incremento sui ulteriore abstinere videntur, uti quidem in bulithis res evidentiùs ostendi potest, qui cortice nigricante undiquaque, secundum sui peripheriam obducuntur, relicto in parte superiore parvulo foramine, vel angulo, in quem quod pilorum accedet adhuc, recondi necesse habet, aut è ventriculo eliminari,

ne novo ovo materia suppeditetur: cujus veritatem haud parùm nos docuit bulithos insignis in κοιλίᾳ μεγάλῃ vaccæ ante biennium repertus à lanio, nobisque hinc dono datus: & confirmavit ægagropilus oblongus cute nigricante penitùs obmunitus, quem ex Nobiliss. Aretæi nostri liberalitate possidemus, neque forsan contraire potest pilarum diversa magnitudo, ni dicere malimus uno quasi ictu cute illas obtegi, quod autopsiæ non parùm adversatur, imò & sanæ rationi: porrò nostræ circa basin suam ovalem, quasi agglutinabantur cellulæ alteri ventriculi, & in peripheriâ majorem fibrillarum coagmentatarum firmitatem ostenderunt, reliquo ipsarum agmine, quod hisce parietibus ambiebatur, itidem artificiosè compacto, necdum absoluto, (cujus etiam inæqualis in parte superiore conspicua cavitas, indicium esse potest) existente, minusque renitente, quod ipsùm succi corticem naturaliter constituentis, præsentiam aliquam nobis arguere verisimile fit; de herbis, è quibus ista materia accedat, certi quid propalare non ausimus, licèt cum Excell. Velschio persuasum habeamus, doronici solius ramenta illas non conficere; adjungamus aliquid de generationis modo, de multiplici illarum usu vicissim lectorem ad laudati Nestoris meletemata remittentes. Ægagropilas per coagulationem potissimùm progigni ille statuit pag. 22. dum ait: Quanquam verò Ægagropilas fibrarum & succi plantarum nondum perfectè resoluti coagmenta veriùs statuerimus, haud parùm tamen & aphronitri alpini & salis petrosi metallici ac arenarii linctum ad coagulationem acidi spirituosi fermenti in ventriculo facere monebamus, quæ sententia, ubi acidi spirituosi existentia (quam ab adversariorum injuriis salvam facere studuit) & perversio vel defectus ejusdem substiterint, plausibilis satis est: nobis verò qui fermentum spirituosum subacidum in prodromo physiol. pro ciborum dissolutione gnaviter ex aliorum nostrâque hypothesi tum adstruximus, etiam citra hujus incommoda, ipsarum ortus, si non evidenter demonstrari, saltèm adumbrari posse videtur: videlicet si dicamus, ægagropilas illis potissimum in ventriculis progenerari, in quibus vel fibrillæ non satis confringuntur, vel etiam fragmenta plantarum minutissima facilè hærent, & hinc temporis tractu magis magisque implicantur, ac fibrarum motricium ope, quæ in ruminantibus suas partes egregiè saltant, tandem in corpus rotundum nunc ovale magis nunc oblongum excrescunt, quòd singulari naturæ providentia ipsius animantis bono ita compingitur, ne detrimentum gravius ventriculi parietes inde accipiant, & muco insuper viscido (cui partes salinas inesse non inficiabimur) oblinitur, corticem dehinc constituente: sententiam istam verisimilem si reddere nequeat, bulithi, ex pilis deglutitis, nec tamen ita facilè coagulabilibus, generatio, confirmabunt,

firmabunt, ut ſperamus, tum loculi ventriculorum, in quibus reperiri conſueverunt, 1. vid. & 2. & interdum tertii, idoneam ſtructuræ peculiaris ratione denticulatæ & ſerratæ ſedem ſubminiſtrantes, acidiq́ue fontes, hactenus ſaltèm minus decantati: tum quòd grana quæpiam ſalis ſplendentis aut coagulati, in omnibus non conſpiciuntur, ſique deprehendantur, magis de aphronitri ab acido, quàm fibrarum coagmentatarum coagulatione teſtentur, reapſe enim acidum ventriculi rupicapræ peccans (ex hypotheſi loquimur) cum aphronitro coagulatum, pilæ coagulum producere ampliùs non cenſendum, licèt particulæ quædam coagulatæ, iisdem coagmentati involucris impactæ quandoque inveniantur, ut taceamus, nondum extra controverſiæ aleam poſitum eſſe, non niſi in ſtatu morboſo illas ſcaturire, ventriculi fermento (quod hujusmodi aciditate imprægnatum, graviora adhuc produceret ſymptomata) à ſtatu naturuli multùm recedente, ſiquidem vegetas & robuſtas, quibus ne gry quidem ex interaneorum ſaltem luſtratione deeſſe dici poſſet, pilas ejusmodi progenerâſſe conſtet: generatæ autem præternaturales fiunt, diſpoſitionemq́ue morboſam, præſertim ubi majus incrementum ſumſerint, tandem inducere poſſunt, cui naturam cùm levitate, quâ corpus illud pollet, tum artificioſo illius compigmento & munimine, obviam ire tantiſper, nos ſanè arbitramur: Accedit huc, quòd ſuppoſitâ nudâ coagulatione, ægagropili mobiles forent (qui autem non ſunt) & generationis primordia adepti, eliminari à naturâ poſſent, ac deberent, nî inertiæ ipſam accuſare velimus, quæ corpuſculum fluctuans, animantis detrimento, non modò non ejiciat, ſed ulteriorem alimoniam ipſi inſuper ſuppeditet: eventu proin & autopſiâ contrarium teſtante, ſatiùs erit dicere, fibrillas iſtas ſolutas in unius alteriusve ventriculi loculo implicari, ac implicatas hærere & quaſi agglutinari: quam agglutinationem faciliorem & frequentiorem reddi aphronitri aut ſalis petroſi linſti copiâ, in aliis magis in aliis minus, ſi quis ſtatuere volet, per nos liberum eſto. Nobis iſta tantiſper delibâſſe ſufficiet, dum cum Deo & otio meliora ac evidentiora edoceamur. In quarto ventriculo ægagropilos conſpectos fuiſſe, æternâ laude digniſſimus Velſchius commemorat, ex aliorum magis fide, quàm propriâ autopſiâ, unde & infrequentes inibi pronuntiat: Nos aliorum teſtimonia irrita non facimus, quin potiùs decenter veneramur, avem tamen hanc raram illic loci videre geſtiremus, mirum enim utcunque, ubi plantarum prima reſolutio, ardua & laborioſa peragitur, fibrillas non hæſiſſe, ſed eò delatas eſſe, ubi ſucci expreſſi fortè ulterior fit agitatio & elaboratio, adq́ue partes inteſtinales immediata transmiſſio: de fermento quoque ſpirituoſo ventriculi, quod nonnulli penitus exulare faciunt, quibus glandularum liquor ſpiritui

animali pro vehiculo tantùm est, quædam adjungere possemus, sed alibi actum istud, nec necessarium amphiboliis hisce diutiùs inhærere.

Observ. XVI.

Aquilæ Anatome.

Aquilam, quàm in tenerâ pullitie captam, per semestre ferè nostris in ædibus aluimus, ex dono Viri Graviss. D. Jo. Conradi Wieland, Præfecti Valdeburgensis, rerum naturalium studiosissimi, d. 11. Jan. An. 1683. cultro Anatomico subjecimus, ut avis hujus, nostris in terris rarioris, partes singulas exactiùs intueremur. Corpus universum pennis in capite fuscis, & ubi excandescebat, obrigentibus, in cauda albidis & circa extremitates nigricantibus maximis, in reliquo verò corpore varii coloris, nigris, albis, albissimis erat obmunitum: Rostrum incurvatum, aduncum, nigricans, nares patulæ, cortice flavo fuerunt intectæ: oculi maximi sub osseo tegmine recondebantur, aurium foramen ingens: *corpus ipsum pro machinæ structura exile*: artus *robusti* & pedes flavi, digitis quatuor nigris incurvatis muniti, inferiùs nodis duriusculis præditi, quibus ubi saxosa scandit, commodùm insistit: Abdomen reseratum *pinguedinem* copiosissimam, præ intestinis reliquis prominentem exhibuit: Sub clavi cutis protendebatur arteria aspera circulis integris cartilagineis, sed parte inferiore paulò depressioribus instructa: secundùm hujus latera utrinque perrexit, musculus gracilis, sterno broncho-thyroideus: Os hyoides constituebant duæ osseæ propagines oblongæ, quibus insternebantur musculi ceratoidei & cerato-glossi: in medio harum videbatur alia brevior, cartilaginis scutiformis anteriorem partem obtegens, arytenoidis vices fortè sustinens, & à latere hujus musculi duo thyroidei. Lingua digitos ferè transversos tres longa & unum lata, cum aliquali cavitate, musculis gaudebat gracilibus oblongis, à processu styloide exortis sibique inferiùs insertis, inde duobus aliis, ab hyoidis cornibus superioribus enatis & in linguæ basin tendentibus: rursum pari alio ab ipsa hyoidis basi prodeunte, tandem duobus gracilibus ipsi basi linguæ implantatis: Interiùs circa radicem sui, *denticulos* circiter 14. osten-

14. ostendit, quibus in palato respondit *series semilunaris* duplicata, cum lateralibus lineatim dispositis: post laryngem dentium seriem alatam notavimus, duplici lineâ utrinque conspicuam, in cujus medio tres adhuc aliæ conspicuæ erant, respondente in palati parte paulò superiore serie aliâ ferè circulari: denticuli hi omnes coloris erant cineritii: ipsa verò palati membrana, è *minutulis glandulis* erat constructa, quæ pressæ liquorem idoneum stillârunt: œsophagi facies *interna tota glandulosa* adusque *ingluviem* (videsis fig. 1.) quæ instar ventriculi expansa membranea, vasisque & fibris copiosis donata fuit: in *illo* interstitia visebantur plicarum instar in *ingluviei* superficie exteriore *glandulæ* minutæ itidem hic illic emicabant: *Ventriculus* oblongus, circa initium sui & stomachi extremitatem, glandulis solitariis majusculis coronæ adinstar cingebatur, (vid. fig. 2.) quoad exteriam faciem, membraneus magis quàm carnosus, reâpse tamen *tunicis quatuor* instructus, extimâ *membraneâ*, cui substernitur *carnosa*, fibris robustis insignis, superjacet *nervea*, cui *glandulæ* inhærent innumeræ, suis apicibus intimam *mucosam* perforantes, quæ inde *glandulosa* tota primùm comparuit: *Hepar* duobus lobis rubebat, *vesiculâ fellis* præ pinguedinis copiâ in visum non incurrente: *hæc* fundo suo versus collum usque ab hepatis cavo libera erat, illic tamen propagines plures recepit, ponè ipsam portæ insertionem: *Pori bilarii* duo, quorum *alter* ex hepate immediatè duodenum versùs abit, ramulis ab utroque lobo acceptis, *alter* ex vesiculâ progreditur, tubulis bilariis hîc illic conspicuis. Pori hi duo cum duplicatis pancreatis circa insertionem sui conveniunt. (vid. fig. 3.) In hypochondrio sinistro circiter, *glandulam ovalem* rubram animadvertimus, lienis vices supplentem: neque enim in volucrium genere lieni aliquid analogum aliud hactenus invenimus, constanterque asserimus, carere ipso volatilia, nî descripta glandula intelligatur, ceu pag. 64. Exam. cochleæ monuimus: *Epiploon* vel potiùs membrana adiposa, singulas partes abdominis integens, pinguissima, uti & mesenterium: *Intestina* circiter ulnas duas cum dimidiâ implebant: Exteriùs circa colon conspici poterant duæ albæ appendiculæ, cæcæ, osculis illarum intùs patentibus, quæ junctim valvulam qua-

ſi conſtituebant. Muſculo pectorali, qui ſterno utrinque inſternebatur, robuſtus & magnus, cum ſubjacentibus duobus aliis, elevato, ſternum prodiit, in medio proceſſum habens acuminatum, cœtera latiuſculum, cum quo coſtæ connectuntur, quæ interiùs prope connexionem cum vertebris thoracis, proceſſum formant duplicem: ſuperiorem elatiorem, & inferiorem depreſſum, quos inter media eſt cavitas, adhæreſcentibus undique pulmonibus veſiculoſis: Cor auriculis gaudet duabus cum totidem ventriculis, è quibus prodeunt in utrumque pulmonum lobum arteriæ duæ, aortæ & venæ totidem cavæ propagines, (vid. fig. 4.) Pericardio inveſtitur tenuiſsimo & foraminoſo: Aſpera arteria ſub claviculis ponè inſertionem in pulmones, in duos ramos patulos dividitur, cujusmodi etiam foramen patulum pulmones ferè circa ſui medium nanciſcuntur, pro aëreo pabulo inferioribus communicando, uti in ciconiâ aliisvé: In dextro ventriculo ſub ingreſſum cavæ, ne ſanguis refluat, valvulæ tricuſpides parvæ notantur & ſubtiles, ſub *columnâ ſeu pariete carneo robuſto* deliteſcentes, ex quo in arteriam pulmonalem ſtylo pervenire licuit: In ſiniſtro ventriculo conſpicuæ erant valvulæ Epiſcopales robuſtæ, in utroque verò polypi formati portio: Ad radicem arteriæ aortæ ſemilunares videbantur, neque ſuis caruit pulmonalis arteria: Veſiculæ pulmonales protendebantur versùs renes usque, qui agninis ſimiles, appendices ſortiuntur duas, glanduloſas, ejusdem cum iis coloris, iisdemque vaſis donatas: è cavo ipſorum ureteres utrinque unus progreditur, qui ductus urinoſos ex dictis appendicibus viciſsim nanciſcuntur: ad renum capitella conſpiciebantur ſuccenturiati parvuli, flaveſcentes, quos perreptabant vaſcula minutiſsima: ſub his poſiti erant teſticuli oblongi, teretes flaveſcentes, cum adjacentibus epididymis, horumque ductibus ejaculatoriis, (vid. ſis fig 5.) Remotis capitelli integumentis, poſterius ad latera notare licuit muſculos temporales duos, rotundos, anterius verò obtegmen cartilagineum, oculis inſerviens, cui appenſa fuit undique tunica, ambulatoria dicta, quam illis obducunt, idoneo propterea muſculorum pari inſtructa: Cranii facies anterior plana fuit, media verò elevata, formatis intus cavitatibus binis, pro binis cerebri corticis globis, qui

qui ceu in nido inibi reconduntur: cerebrum ambiebat dura meninx, ejusque corticem in globos duos dividebat corpus falcatum, quos perreptabant variis ramis vasa sanguifera: illis tantisper elevatis & separatis, animadvertere licuit protuberantias duas seu crura, eò loci ubi aliàs testes, natesque videntur, minutissimis vasculis micantes, post quas evidens fuit, corpus glandulosum, glandulam pinealem æmulans, quod itidem vasa sanguifera ad latera crurum anteriorum, instar plexûs choroidei dispersa comitabantur, vid. fig. 6. Inde cerebelli cum spinalis medullæ facies patebat: subtus è cruribus anterioribus exsurrexerunt nervi optici, firmissimi, post quos motorii cum patheticis parvulis comparuerunt & acusticis &c. Oculi vitulinorum magnitudine, glauci coloris exteriùs, interiùs ope quatuor oculorum parium, quâ ex intimâ orbitâ, quâ hujus lateribus præcipuè prodeuntium, isti firmiter inhærebant: Musculis separatis, tunicæ corneæ facies posterior, dura & renitens detecta fuit, facies verò anterior pellucida, circulo osseo investiebatur, quo inciso cùm humores tum uvea proruperunt: humor aqueus pauxillus, vitreus maximus, crystallinus mediocris, quem ambiebat circulus nigricans, iris dictus: Tunica retina filamentis suis nerveis, innumeris, corneæ parti anticæ interiûs reticulariter adhæsit: Musculorum examen cùm aggrederemur, illi ubique distinctè notari poterant, copiosâ pinguedine interstitia ipsorum non rarò occupante: præ aliis verò robustissimis tendinibus pollebant crurales & alarum, quorum hi fibras tendinosas, versùs universam alæ cutem pennatam sparserunt, secundùm ulnæ longitudinem: Pectoralis de quo suprà, supremi humeri processui tendine suo inserebatur, sparsis quasi ad latus de se musculis duobus, quorum superior tendine longissimo, extremam alam petebat, inferior verò tendine breviori, ulnæ inter & radii caput terminabatur: nec minus elegantes erant, capitis, cervicis & colli musculi &c. quorum singulorum delineationem exhibuisse Stenonium videmus, Act. Hafn. Volum. 1. & 2. qui hac de re legi poterit, num fortè Curiosorum desideria magis expleat,

SCHO-

SCHOLIUM.

Jovis hæc olim habita fuit armiger, cujus examini cùm è Veteribus tum Recentioribus sedulâ curâ plures vacârunt Viri Clarissimi. Quæ de ipsâ Aristot. histor. anim. memoriæ prodita reliquit, pauca sunt, nec usque quaque vera. Celebris verò Olaus Borrichius Vol. I. Act. Hafn. elegantiùs pleraque descripsit, quem secutus est Amicissimus Aretæus noster qui Aquilæ Anatomen suo *Vade mecum Anatom.* inseruit: Nostra qui cum ipsorum inventis conveniant, aut etiam illustrationi vel augmento inserviant, alii judicabunt, si volupe fuerit. Icones saltem, si aliud nil, operam nostram comendaturas speramus: Prodidit natura providam suam industriam in corpusculi minotis exstructione, quod tamen maximum, ubi femora robusta, reliquamque machinam primùm intuitus fueris, arbitrareris: nec avis rapacitas hypothesi fidem demeret, ob quam utique copiosè nutriri deberet: nempe quia aliti altissimæ petenti, moles ista impedimento foret haud levi, in mediocritate ipsam consistere satius fuit: nescimus etiam quantum devorent aliæ captivitatis expertes, nostra siquidem, quamvis quotidie carnem recentem appositam viderit, per biduum triduumvé jejuna perstitit, pinguiuscula nihilominus, ceu inferiùs dicemus: Verisimile fit insuper frequenti volatu, quem strenuè continuant, multùm dissipare, inque saccum pinguem præ intestinis protuberantem, materiæ oleosæ reliquum commodè recondi: ostendit illum abdomen apertum, eximiæ magnitudinis, ut mirari satis non potuerint, quotquot jejunantem priùs animadverterant: Borealî tempori, quo effluviorum pinguium multa dissipatio cohibetur & carceri isthoc attribuemus tantisper, ob quem à quotidianâ operâ libera, succi alibilis fortè plus cumulavit, quàm corpusculo necessarium erat, dum quid in aliis molis hujus ratione animadversum fuerit addiscamus. Leviter verò conjecturantibus, singulari naturæ solertiâ, cùm pro musculorum agilitate, tum etiam alimento necessario, sicubi opus fuerit, istam colligi videbitur, neque verò præsto sunt rapinæ quovis tempore, quæ esurientis famem sublevent: Unde autem ista generetur, jam non expediemus, sufficit concoctionum organis artificiosè fabrefactis, aquilam esse instructam ingluvie & ventriculo glandulosis, nerveisq; succum fermentaceum spirituosum abundè suppeditantibus, symbolamque suam palati non minùs quàm œsophagi glandulis conferentibus: atque hinc est, quod integra carnium frusta, eaque maxima devorata, probè comminuant, inque succum fluidum dissolvant: quin imò egregia hæc ventriculi multiplicis structura, ruminationi quippiam analogum videtur evincere: quamvis enim ventriculorum pluralitatem ad ruminationem perinde necessariam

neceſſariam jam non judicemus, nec ſciamus an aquilę pariter cum columbis & ciconiis, cibum ex ingluvie pro pullorum nutritione repetant ac revomant, quia tamen quem ſemel deglutiverunt, ingluvie exceptum, denuò deglutiunt, ut ventri valido & carnoſo inferatur, (vide ſis quæ ex Ariſtot. cap. 2. prodr. de humor. pag. 21. inſeruimus) quidni actum ruminationis æmulari dici poſſent? quæ omnia Amiciſſimum noſtrum Pythagoram eruditè ruminare novimus in ſuâ merycologiâ: Ut verò nutrimenti confectio pateſcat meliùs, dicimus in ingluvie, liquoris quem œſophagi & ingluviei glandulæ (de quibus in prodr. pag. 23.) copiosè eructant, ſpirituoſi ope, fruſta carnea ingeſta macerari, ac compagem ipſorum, ab ejus activitate tantiſper ſolvi incipere, actionem adjuvantibus ipſius ingluviei fibris carneis motricibus, in ventriculum verò propulſa pinſi, ac in maſſam fluidam penitùs diſſolvi, opitulantibus ſuccis fermentaceis, quos cùm μέρ@ περὶ τῆς χειλίας ὀγκώδες, tum ventriculi glandulæ ipſæ affatim ſuggerunt, & ipſius partis fibrosâ compage, quibus extremam manum addunt, liquores ab inteſtinis tenuibus cum pancreate & hepate exhiberi ſoliti: quem uſum ſibi vindicent denticuli, hariolari equidem non auſimus, arrecti tamen videntur non minus bolorum ingeſtionem adjuvare, quàm eorundem regurgitationem impedire, ceu ipſorum ſedes iſtud fortè docere poteſt: id heic inſuper addendum, avem hanc toto quo ipſam nutriimus tempore, nunquam ſitiiſſe vel bibiſſe, cùm tamen pro carnis maceratione iſtud vel maximè neceſſarium fuiſſe videatur, unde confirmari poſſet, nonneminis ſententia, ſitim naturalem non eſſe, quæ tamen nobis nondum fit veriſimilis: ſi enim præter ſeri copiam, quam glandulæ multijugæ affundunt, conſiderare libuerit carnes recentes ſuccolentas, ipſis ut plurimùm in eſcam cedere ſaltem ab ipſis expeti, humidi irrigantis ſubſidium inveniemus prius, quàm ad lympham externam confugere neceſſe habeamus: nec inficiandum eſt, inter homines quoque dari, qui per pluſculos dies defectum humidi externi citra damnum ferre queant, imò ex more ferant, ceu exempla novimus. Sed hi vel juſculis aluntur, vel cibis aliter ſuccolentis aut aquoſis: Felle plurima animalium carere, audacter aſſerit Stagirita l. 1. hiſt. animal. cap. XVII. ſed quo ſucceſſu ipſe viderit, vel ejus aſſeclæ; præterquam enim quod experientia reclamat, rationes quoque, quas l. 4. de part. anim. c. 2. affert, nullius ſunt momenti, cùm bilem ejus neceſſitatis eſſe alibi oſtenderimus, ut citra noxam naturâ eâ carere vix poſsit, ceu quæ particulis conſtat oleoſis volatilibus & activis in ſequeſtratione chyli à fæcibus alvinis plurimùm agentibus: Philoſophi nihilominus rationes excutiemus: ὅσοις μὲν ἐν ἡ ἧπαρ@ σύσασις ὑγιὴς ἐστιν, καὶ ἡ ἧπαρ@ φύσις γλυκεῖα, ἡ εἰς τοῦτο ἀποκρινομένη, ταῦτα μὲν ἢ πάμπαν οὐκ ἔχει χολὴν ὅτι ἧπαρ@, ἢ ἐν τισι φλεβίοις, ἢ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ. *Quibus* in-

quit, *jecoris constitutio salubris, & sanguinis natura, quæ jecur subeat, dulcis accedit, hæc aut nullum fel suo in jecore habent, aut venulis quibusdam inclusum, aut partim habent & partim non habent*: Possemus hîc vel sola, quæ superius habet, verba ipsi obtrudere, ἡ περὶ τὸ ἧπαρ χολὴ περίττωμά ἐστιν ὥσπερ ἡ ἐν τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἐν τοῖς ἐντέροις ὑπόστασις: Atqui hæc ipsa non modò in iis, quibus fel denegat, animantibus reperitur, sed necessaria insuper est ac utilis, contra quam ille, ἐκ ἕνεκά τινος εἶναι somniavit. Verùm & ἀπειρίαν suam prodidisse nobis heic videtur Aristoteles, ac si vel sanguis in quibusdam naturâ amaricans, fellis copiam necessariò argueret, vel ex isto dulci, particulæ elici non possent, quæ certo modo combinatæ bilem sapiunt, à reliquo sanguine diversam: Sapor sanè qualiscunque particularum variarum legitimam combinationem insequitur, nec dulcedo hinc de essentiâ sanguinis est: interim uti hæc ipsa, ex partium variarum, diversimodè configuratarum συμμίξει convenienti oritur, ita viciſſim pro illius conservatione, quarundam non minùs fructuosa quàm necessaria in hepate, singulari naturæ providentiâ secretio instituitur, quæ inde per poros bilarios ad intestina ablegantur, ceu hoc ipsum avis nostra docet, in quâ vesiculam fellis Clariſſ. Muraltus quoque non animadvertit, cujus causa fortè fuit, quam in Examine attulimus: vidit tamen eam Excell. Borrichius, totidemque poros nobiscum nominat: Idem verò lienis non meminit, quem triangularem fuisse *ille* refert: Valvulæ coli vices implere videntur appendicum oscula, quarum mentionem itidem præfatus *Borrichius* facit: De marium partibus genitalibus tacet *Aristoteles*, quæ verò de femellis l. VI. hist. anim. c. VI. habet, ὁ δ' ἀετὸς ὁτὲ μὲν πολλὰ τίκτει, ὀλίγα τούτων τὰ δύο ὥσπερ ἐστὶ καὶ ὅτι τοῖς λεγομένοις Μυσαίοις ἔπεσιν, infallibilia non videntur esse; nusquam enim, quamvis ab aliquot annis, sedulò inquisiverint, aquilis insidiantes agricolæ, plures uno reperierunt pullo, eoque ferè implumi, ut, nî regionum varietas & specierum diversitas, aliquid pro ipso evincat, Musæo magis, quàm veritati, auscultâsse dicendus sit Philosophus: Explosa etiam est ratio, quam in subsequentibus addit: alterum pullorum tædio nutriendi, in educando ab ipsâ expelli, quem ossifraga excipiat: Optimè sanè laudatus *Borrichius* in Hermet. Ægypt. & Chemic. sapient. *Ossifragam pullos aquilæ, nido ejectos statim excipere & benignè nutrire, optarem experimentis demonstrari posse, interea mihi quidem parum fit verisimile, nam quomodo statim ad cunabula aquilæ, officiosa se sistet ossifraga, pullo exterminato? præsertim cùm latè habitare par unum Aquilarum scribat Aristoteles, nec intra pomœria territorii sui alias temerè admittere*: In spiritalibus organis, columna carnea, valvularum tricuspidum quasi operculum, præprimis notatu digna videtur, quâ certè sanguini refluxuro non tam obstaculum, quàm in contractione, impetum in arteriam pulmonalem concitari existimamus: *Polyporum* mater strangulatio fuit, quam dudum pro

viribus

viribus eluſit robuſta. Inprimis verò ſeriam attentionem merentur, cùm oculorum tum cerebri artificioſa ſtructura, quarum iſta perfectiorum animantium eleganter æmulatur, illa verò viſus aciem ſummam, quâ quibuscunque aliis præeat, evincit adeò, ut oculis apertis, quod ajunt, ſolem ipſum ſine noxâ intueri queat: neç opus Authorum de his corradere teſtimonia, aliorum effatis ſæpiùs magis, quàm experientiæ innitentia, etenim *obtegmen cartilagineum*, radiorum ſolarium impetum tantiſper cohibens, cum tunica nictitante, quam pro lubitu oculis ſuperinducunt, & *circulus oſſeus* corneam anteriùs inveſtiens, qui munimenti vices ſuſtinet viciſsim, cum humoris vitrei craſſitie, ad radiorum ſolis ingreſſum, efficaciùs inclareſcente, aſſerti veritatem ſalvam faciunt.

Observat. XVI.

Gallinæ ex carbonibus devoratis fatum.

Die 1. Decembr. 1680. Gallinam quæ citra evidentem cauſam vacillare cepit, præſentibus aliquot φιλιάτροις diſſecuimus, in quâ priuſquam corrueret, ingluviem notavimus ſummopere diſtentam, ſubſequentibus paulò pòſt motibus convulſivis, à quibus penitùs deſtructa fuit: In ingluvie præter vaſa ipſam copioſè inveſtientia, reperimus liquorem turbidum, cum granis avenæ, & plurimis carbonibus, aliquantum attritis: pars œſophagi ingluviei protenſa, cum illâ quæ hujus orificium immediatè excipit, *glandulis minutis compluribus* micabat, *fibris carneis* ingluviem ambientibus hinc inde conſpicuis: Corpus tubuloſum ad oſtium ventriculi poſitum, liquorem ſeroſum copioſè ſtillavit: Muſculi à Pejero deſcripti cum tendinibus ſuis validiſsimi: Ipſe ventriculus lapillis majoribus & carbonibus repletus erat, citra tamen gangrænæ indicia: in inteſtino duodeno & jejuni principio, glanduloſos plexus complures conſpeximus: pancreas duplicatum ſolidiuſculæ ſubſtantiæ à vaſis manifeſtè perreptabatur, Hepar cum veſiculâ fellis & renes, ut & partes vitales, vaſis ſuis eleganter fuerunt inſtructæ; Vas quoque hæmagogum inſigne ad ovarium pergebat, quod heic obſcurius & ex parte gangrænatum patuit: Inter *uteri tubulati plicas glandulæ* copioſæ viſum recreârunt: *Veſiculoſum* quoque *corpus* cujus progreſſus incertus adhuc ad latus inteſtini recti hærebat, vulneratumqûe, humorem

morem lacteum reddidit: Uropigii glandulæ itidem egregiæ: nec minus accurata cerebri compages & cerebelli, quod albidius fuit & quasi duplicatum, à quo progrediebatur medulla oblongata, variis striis nervosis, ceu totidem inscriptionibus donata.

Observ. XVII.

Anatome Gallinæ subitò enectæ.

Die 16. Martii 1681. allata nobis fuit Gallina plumis & coronâ nobilis, cujus machina subitam ruinam passa erat: Hujus interanea quùm lustraremus præsentibus Vir. Clariss. D. D. Eman. Kŏnig Basil. & D. D. Hochrütinero Sangall. primùm pinguedo plurima se obtulit, quâ separatâ prodiére lobi hepatici, *pelliculâ gryseâ* obducti, & vesicula fellis bile subviridi & sabulo multo referta: Similem colorem intestina cum mesenterio exhibebant, quin imò hujus pelliculæ ope sibi firmiter adhærebant; intestinum cœcum duplex, oblongum satis & glandulosum, cum intestino tenui, trifidam in rectum insertionem ostendit: *Ovarium* pulcherrimum, cum ovis minutissimis, minutis & majusculis, ponè hepatis regiam locatum fuit, vasis rutilans copiosis, & *oviductu* in *uterum* anfractuosum se exonerans: hujus ut anfractus, gyrique varii magis paterent, ab extremitate alterâ versùs oviductum usque inflavimus, *Inferiorem* uteri *substantiam glandulosam* vasa complurima perreptabant, superiore albicante magis & plicosâ existente, ad latera ejus decurrebant *ureteres* satis distenti, terminationem suam in intestino recto nanciscentes, quorum *dexter* superiori Renum appendici primordia sua debuit, & dissectus internam faciem foraminosam, instar bronchiorum asperæ arteriæ, à tubulorum renalium insertionibus ostendit, cætera humore limoso, viscido plenus fuit, *sinister* verò *Ren* deerat, (vid, sis Exercit. 49. ad Pythag.) Ventriculus robustus, Pancreas minutulis vasculis, Pericardium humore turbido, & ingluvies ingestis saturata fuerunt, micantibus hinc inde glandulis: Cor verò pelliculâ simili obtegebatur.

SCHO-

SCHOLIUM.

De gallinis heic quædam propalamus, animali non minus ſapido quàm utili & ſtructurâ ſuâ admirabili, quarum interanea pridem ante nos, cùm Harvéus, ſuis de gener. animal. ex ovo ſcriptis inclytus, tum Exercitatiſſ. Pejerus Ventriculi gallinacei accuratiore anatome detexerunt: licebit tamen Virorum horum experimentis etiam noſtra adjicere, fatumque præſentium tantiſper examinare, *uteri glandulosâ ſtructurâ*, aliisvé ſeq Obſerv. ſervatis: Tria autem ſunt, ad quæ in œconomiâ ipſarum naturali maximopere attendemus, *ingluvies* viz. *ventriculus* & *inteſtina*, ſuppleturi ita, ſi quæ in ſcholiis ad Aquilæ Anatomen dicere omiſimus: ſingulæ hæ partes ubi muniis ſuis probè funguntur, ſuccus utique alibilis bonus toti corpori impertitur, caroque ſapidiſſima evadere poteſt: *In ingluvie*, inquit Harvéus, *aves grana integra devorata retinent, indeq; cum epotâ aquâ madefacta macerata atque emollita, in ventriculum poſtea transmittunt, ut ibidem molantur & comminuantur*: Ante ipſum autem digitum ad iſta intendiſſe *Philoſophus* videtur, cum lib. 3. de part. anim. cap. XIV. ἐπεὶ γὰρ ἔνια τὸ τῶν ὀρνίθων γένος τὴν τροφὴν ἐκδίδωσι λειπουργείαν σώματος (ἀνάδουλα γὰρ ἅτε ᾠοτόκα διαιρήσθαι ἅτε ᾠοτόκα λεανεῖ τὴν τροφὴν ἔχει) ἀλλὰ τοῦτο τὰ μὲν ποιεῖ τῆς κοιλίας ἔχουσι τὸν καλούμενον πρόλοβον &c. tum l. 2. de hiſt. an. c. ult. οἱ μὲν ἔχουσι πρὸ τῆς κοιλίας πρόλοβον, οἷον ἀλεκτρύων, πέρδιξ, φάσσα, πέρδιξ: ἐν δὲ ὁ πρόλοβος, πέμμα κοίλον καὶ μέγα, ἐν ᾧ ἡ τροφὴ πέπτεται ἐπιπόσα, ἀπεπτός ἐστιν. Receptaculi itaque vices ſuſtinet ingluvies, ſed non otioſi, in quo crudè ingeſta lapidis inſtar ſubſideant, ſiquidem liquor turbidus in illâ repertus manifeſtum macerationis indicium ſit, quam quî perficiat, cùm nervea tum glanduloſa ejus facies, in omnibus, quotquot ſecuimus nobis viſa, ſatis illuſtrant, ſtillant nempe glandulæ ſuccum quendam fermentaceum, ſpiritu animali irroratum, cujus ope cibus tantiſper alteratur & comminui incipit, fibræ verò carneæ ejusdem in os regurgitationem in columbis promovent: Equidem obſervavimus etiam Gallinas pipiones ſuos circumducentes, cibi objecti partem aliquam roſtro devoratam, mox revomuiſſe, quo tamen explorare potiùs eſcam, & ſi craſſior ſit, confringere videntur, antequam pullis offerant: in ventriculo quî cibus emolliatur & concoquatur, ope liquoris corporis tubulati, ipſiusque ventriculi ſtupendâ ſtructurâ, eruditè docet præfat. Pejerus: Sufficiat heic monuiſſe, cauſam interitûs in gallinâ priore in ingluvie, forſan & ventriculo hæſiſſe: an à ſolâ diſtenſione motus convulſivi ſuborti ſint, dicere non auſimus: videntur nihilominus carbones copioſiùs devorati, in ingluvie ceu parte totâ nerveâ ferè ac membraneâ, irritationem quandam inſtituiſſe, ex nimiâ ſui aggeſtione, quam iteratam & exacerbatam, motus convulſivi deinceps

exceperunt: Ventriculus robuſtior, mucoque munitus, inſultus iſtos commodiùs ſuſtinuit, & ſi quid mali pertulit, inde deducendum maximè, quod carbonibus plenus, actioni ſolitæ commodè vacare non potuit: fortè etiam lixivum acre, quod iis ineſt, ſolutum, fibras nerveas adoriendi vim habuit; attriti enim erant in ingluvie, nec prorſus integri: nec minus conſtat, quanta ſymptomata carbonum fumus apud plures exuſcitet, quin imò quàm facilè varia heterogenea aſſumant: operæ pretium tamen erit, iteratis experimentis, dubium ſucceſſum denuò experiri, ad quæ Curioſos alios viciſſim extimulamus: aliàs picâ laborantes mulieres, devoratis, quos abſurdè appetierunt, carbonibus, convaluiſſe, Medicorum fert authoritas, quod correctione fermenti vitiati perfici, utplurimum creditur: de appetitu verò clariùs & diſtinctiùs ſentientibus, iſthoc ſolum non ſufficit, videturque in iſto depravato, vel ex ſolâ imaginatione objecti quod videmus, vel de quo cogitamus vehementiùs, ſubſequentem ſpirituum ad ventriculum ἐρμὸν, tum vellicationem, tum cibi abſurdi digeſtionem ſæpiùs promovere, dicimus ſæpiùs, neq; enim picam ſine damno omnes pariter ferunt, quin ſi Authorum ſcriptis fides habenda eſt, cacochymiæ proximæ ſunt, utpote indicio humorum, quibus ſcatent, pravitatis, quam licet non inficiemur, ejus tamen effectum valdè obſcurum eſſe monſtravimus, quem in malignâ qualitate fibris nerveis infeſtâ, Vett. aliique etiamnum quærunt, cùm ejusmodi irritatio inconveniens, appetitum potiùs deſtrueret, aut ſummè dolorosum redderet, quàm eundem ſola depravaret: de quibus autem nunc ὡς ἐν παρόδῳ, dum exempla crebriora ſuppetant, quibus hypotheſin noſtram obfirmare poſsimus: Id ingluviei occaſione notatu dignum nobis occurrit adhuc, renaſci ipſam poſſe, cujus rei exemplum vidimus cum Affine noſtro honoratiſſ. Pharmacopolâ, in gallinâ juvenculâ, cujus ingluvies, in ſuperficie circulari, paucorum dierum ſpatio eroſa fuit penitus, ita ut digiti apice eam facillimè ſeparaverimus, exteriùs undique nigris comparentibus maculis, ceu Salis corroſivi evidentiſsimis veſtigiis, cum qualicunque fœtore, quem graviorem ſpiravit ſeparata, intusque prorſus nigricans, ac ſi aduſta eſſet, inerrantibus adhuc granis aliquot avenæ: Hac materiæ morboſæ ſede remotâ, circumcurſitavit iterum, parteque vulnerata ſolo butyroaliquoties inuncta, in loco paulò depreſsiore ingluviem deinceps recuperavit, jamque ovipara, vegeta circumſtrepit. Eò uſque natura provida animalibus granivoris proſpicit, ut nihil deficiat eorum, quæ pro meliori nutritione prius ipſi neceſſaria viſa ſunt, prodiditque denuò ſuam in extruendis membranis felicitatem, vaſorumque iteratam expanſionem, quæ in tumorum p. n. ſuccrerione, non rarò manifeſtiſsima eſt: ſequitur nempe ſtudioſè ordinem motumque, quem vel in utero Creator venerabilis ipſi indidit, èque

reliquiis

reliquiis ſuperſtitibus, ceu partis extruendæ principiis, ipſam noviter producit: pariter enim nec heic ad facultatem formatricem etiam in adultis vegetam recurrendum cenſemus prius, quàm quid ipſa ſit clarius patuerit: *Inteſtina* tenuia, prout in aliis animantibus, chyli perfectioni itidem præſunt, ſymbola ſua hunc in finem conferentibus plexibus glanduloſis, quos egregiè heic rurſum conſpeximus, ejusdem verò diſtributioni vaſa meſaraica inſerviunt, lacteis ſiquidem volatilia deſtituuntur: inde autem pro vaſorum vel hepatis aſſerto ſanguificationis munere parum evincitur, pro ſanguine plurimum: hunc enim ſine inteſtino motu concipere non valemus, nî vitâ pariter privemus: ſubit proin chylus ſanguini immiſceri incipiens ſenſim mutationem, éque portæ ramis in cavæ truncum means, cor versùs & arterias, indeque ſingulas corpuſculi partes pergit: In *renibus* maſſa ſanguinea ab excremento ſeroſo ſalino commodùm liberatur, quod ſequeſtratum, per ureteres ad inteſtini recti fines, cloacam versùs amandatur: Negat illos, ut etiam ſuperiùs monuimus, pennatis Ariſtot. l. 3. de hiſt. anim. cap. XI. dum ita: ὑδρὲν νεφροὺς ὑδρὲ τ πτερωτῶν ϗ λεπιδωτῶν ἔχει, ὅτε τ φολιδωτῶν, ἀλλ' ὡς τ εἰς τὰς νεφροὺς πεπαμένης σαρκὸς τὰν ἐχύσης χώρην, ἀλλὰ διεσπαρμένης εἰς πολλὰ, πλατεῖα νεφροειδῆ ἐν ἐνίοις τ ἐρνίθων ἐστίν. Qui autem hoc ipſo ſibi ſimilis non eſt, ſiquidem verus Philoſophus non externâ facie, ad partis unius vel alterius præſentiam argumentatur, ſed ex officio potiſſimum, quo illa fungitur, & ſtructurâ ſimili, quam provida Natura ipſi propterea conceſſit; aut num renes in aliis animalibus, homine brutisvé aliud quid eſſe credidit, quàm corpus ex carunculis glanduloſis & fibræductibus conflatum & coagmentatum? cujusmodi coagmentationem ob machinam paulô aliter configuratam in volatilibus inſtituere nequiit: Inprimis autem conſiderari meretur interna ureterum facies, ponè ipſorum è carunculis renalibus exortum, quâ ipſa renum functio evidenter confirmatur, recipiuntur namque per foramina iſta particulæ ſalinæ & aquoſæ, è glandulis corticalibus in fibræductus prius ſecretæ corporiſque ipſorum anguſto, maximè propè exitum inferuntur: quin imò ea interdum eſt materiæ hujus ſequeſtrandæ copia, ut nunc in renibus, nunc ureteribus ſubſideat, & in calculos concreſcendo, labem cùm partibus hiſce, tum toti funeſtam quandoque inferat, ceu iſtud docet Gallina altera, cujus ren dexter calculoſus erat maximopere, ſiniſter verò prorſus defuit, hærente in uretere calculo non exiguo: atque hinc etiam quâ ruinæ cauſam, reſtagnante ac regurgitante ejusmodi materiâ ſalinâ & gypſeâ in totum (quod materia fabuloſa in veſiculâ fellis reperta comprobat) quâ pelliculæ gypſeæ ortum in Exercitat. noſtris deduximus: Renis verò ipſius defectum ſimili materiæ exedenti & rodenti, infractâ prius ejus compage, attribuendum cenſemus: Antequam hinc abeamus, de organis ſpirita-

spiritalibus adhuc qnædam monenda, quæ in gallinis, reliquorum volatilium similia sunt: ansam de hisce differendi exhibuit illustris Harvéus, qui Exercit. 3. Fabricium tacitè reprehendit, quòd Aristotelem castigârit septum transversum pennatis tribuentem, cùm tamen hujus vices membranam tenuem, quæ Aristot. cinctus dicitur, supplere mox agnoscat, septum quoque, quod musculus sit, Philosophum nunquam agnovisse, perperam post contendat, *Certum est*, inquit ille, *Aristotelem & musculos agnovisse, & membranas in avibus, diaphragmatis vices subire, & ad respirationem conferre*: Nos verò nondum persuasi sumus, membranam istam, vel Aristot. cinctum esse, de quo cap. X. l. 3. de partib. anim. vel diaphragma musculosum, præterquam enim quòd fibræ carneæ, quas in cygno Excell. Càsp. Bartholinus in membranas hasce ferri observavit, & nos post ipsum, non videntur ipsi notæ fuisse, eum insuper ob finem à naturâ præcipuè extructi creduntur sacculi membranacei, ut ceu in receptaculo peculiari, aër subintrans recondatur, prout Clariss. Suammerdamius, aliique pridem observârunt, sicque æmulentur aliorum animantium pulmones, qui ab aëris expansione quaquaversum implentur, diaphragmate sive septo, si accurati esse volumus, motui voluntario contractionis & dilatationis inserviente: Necesse tamen habemus fateri Bartholini eruditum experimentum, de fibris dictis, in respiratione non ociosis, secus quam Stenonius voluit, pag. 31. nos non parùm movere, ut harum ope sacculis dictis, motum aliquem accedere, sicque volatilia aliquod diaphragmati analogum nacta esse statuamus, nihil interim exhinc pro Aristot. qui insuper, non præter rationem nomen immutâsse videtur, cap. enim modò citato ἐν τοῖς ἐναίμοις, iisque perfectioribus, septum διάζωμα vocat, l. verò 6. hist. anim. cap. 2. locum ubi fœmina post coitum ovum peperit ὑπόζωμα appellitat, ὅταν ᾖ ὀχεθῇ, ἄνω πρὸς τὸ ὑπόζωμα λαμβάνῃ ἡ θήλεια: & paulò inferius: τοιαῦτα καὶ ἐν ἀλεκτοριδίοις διαιρεμένου ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα, ὅπερ αἱ θήλειαι ἔχουσι τὰ ᾠά: de quibus pro more, obscurius agit cap. IX. de Respirat. ut alia silentio jam prætereamus.

Observ. XVIII.

De Gallinarum ductibus choledochis, Vesiculâ lacteâ &c.

Ex literis ad Clariss. PYTHAGORAM *d.*

Nuper de ductu hepatico triplici nonnulla memoravimus: in Gallinæ exenteratione præteritis diebus ductum cysticum & he-

& hepaticum è suo unumquemque loco prodire notavimus, neque in communem ductum (quod in homine & canibus equidem fieri, Glissonius jam animadvertit) humorem suum, sed separatâ insertione prope ductus pancreaticos, in duodenum deponere. Perquam etiam scire cupimus, quid vesicula infra renes prope uterum sita & humore lacteo plena, usus gallinis præstet, quam quidem in singulis pari evidentiâ reperire non licet. In eâdem hydatidem deprehendimus maximam, humore oleoso turgidam, abdomini innatantem, cujus folliculum inflatum cum utero longissimo adhuc servamus.

SCHOLIUM.

De ovi generatione, varioque totius uteri usu heic differere, ansa suboritur, materiâ scitu eò magis necessariâ, quò generatio aliquorum animantium ex ovo, illâ magis illustratur: Locus ubi ova incrementum suum sumunt, sensimque perficiuntur, convenienti accedente materiâ, ovarium dicitur in quibuscunque femellis: in Gallinis verò, aliisve volatilibus ibidem perfici non videntur, si quidem Graviſſimorum Virorum sententiam audimus: *Vitellus*, inquit, Clariſſ. Harvéus, *in racemo exigua duntaxat papula est, sensimq; auctus, colorem & magnitudinem vitelli adipiscitur, indeq; abruptus per infundibulum descendit, & per spiras cellulasq; processus devolutus, albumen induit*: & Fabritius ovorum generationem in pennatis, uteri actionem esse asserit; Equidem certum est, etiam uterum quandam ovo partem largiri, ceu inferiùs dicemus, illa autem fœtui ita essentialis esse non videtur, si accurati esse volumus, utpote ex quâ ejus partes non procuduntur, sed nutrimenti solius vices sustinet, pariter ut in viviparis aliis liquor nutritius ab utero suppeditatus, ad ovi maturitatem, minùs necessariam fœcunditatem nihil confert: atque in volatilibus ista succi secretio evidentior est, quàm in viviparis: Dicimus itaque ovorum primordia, in ovario uniuscujusque gallinæ jam adesse, licèt tam exigua, ut visûs aciem primùm subterfugiant; etenim nec minutissimarum fibrillarum series, quarum ope ex massâ humorali materia conveniens pro augmento secernitur, ab omnibus æquè conspici potest: fallitur hinc Harvéus, quando Exercitat. X. efficiens ovi adæquatum & immediatum in ovo ipso contineri asseverat, ceu à cujus principio naturali interno, sibique proprio tum generetur tum augeatur; cùm sententia de calore innato vel facultate formatrice explosa pariter sit ac obscura: Fatemur equidem non parvæ difficultatis rem esse, statuere in-

numeras illas papulas, quas Gallina à Gallo semel compressa evidentiùs ostendit, in pipione eâdem jam fuisse, vitellorùm numero & magnitudine ejus corpus excedente: ast materiæ divisibilitatem ex verioris Philosophiæ dogmatibus edocto, ista facilè patebunt: similiter ut absurdum non est, in ovario vituli, singulorum ovulorum seriem licèt vix visibilem sibi concipere, è quibus temporis tractu & ætate succrescente totidem fœtus pullulare consueverunt: nec obstat, quòd gallinæ nonnullæ ova non pariunt, cùm vel ex pabuli defectu primordia obliterentur, vel ipsius ovarii structura exolescat, vel denique ob uteri vitium aliquod, ova in ovario subsistere & corrumpi necesse habeant. Ita nuper gallinæ uterum vidimus, superiore sui parte, quæ infundibulo proxima est, penitùs coarctatum & scirrhosum, intùs hærente liquore tenaci, viscido. Id forte majore enodatione dignum, an cicatricula vel macula perpusilla, omnibus ovis, etiam à primâ eorum origine insit in vitellario, quod quidem Clariss. Harvéus Exercit. XII. indubitanter asserit: nec nos contraimus, ceu qui pulli stamina ex ipso ovario petimus: arduum tamen esset ex ejus hypothesi rationem dare, quare ex singulis ovis pipiones pariter non prodeant, hâc tamen parte, ex quâ originem ducunt æquè instructis: Ad virtutis prolificæ defectum cùm Exercit. 34. tum alibi passim recurrit, quam gallinæ aut ovo gallus impertire soleat: quæ autem ista sit, ipsi pariter obscurum fuisse videtur, ac nobis: nec scimus an Aristot. quem Exercit. 29. redarguit, usquequaque à scopo aberrârit: *Superest*, inquit, *disquiramus, quomodo à gallina fiat ovum, idemq; à Gallo fœcundetur: Videmus enim ova subventanea eaq; animata à gallinâ gigni, non tamen absq; galli coitu prolifica: Ideoq; tum mas tum fœmina ovo fœcundo sua symbola conferunt: non eo tamen modo, quo Aristot. voluit, nempe ut mas solùm motus & generationis originem teneat, fœmina autem materiam duntaxat præbeat: quippe contrarium in ovis subventaneis liquet, ovumq; animatum absq; galli ope à gallinâ producitur.* Nos arbitramur maris genituram motu potissimùm agere: vél nudo suo contactu in ovi germine vitalem actum excitando, ceu ignis stramen propiùs admotum accendit, vel è longinquo per nervos matris agitatos, velut per internuncios, quemadmodum torpedines etiam per retia stuporem manibus inferre dicuntur: atque præter hunc motum ovo subventaneo nihil deest, inde particulæ in cicatriculâ sufficienter non exaltantur, neque ad eam, quæ necessaria est maximè, (siquidem fœtus inde pullulare debeat) perfectionem perveniunt, quin à gallinæ incubantis fotu, confusaneitatis ac ineptitudinis indicio, omnia turbantur: quod ipsum etiam accidere potest ovis à galli genitura fœcundatis, sicubi intra domesticos parietes detenta, diutiùs exoleverint; fatiscit enim, quod in cicatriculâ est, & corruptelæ succus nutritius appropinquat, ut ad id, quod debebat, opus sistendum, ovum aptum ampliùs

pliùs non ſit: Vitellus ad maturitatem & fœcundationem perductus, quandoque decidit è vitellario, inque uterum recipitur infundibuli ope, (quod oviductum dicimus in aliis animantibus) ovarium undique ambientis, membranei & tenuis, inque extremitate ſui patuli & fibroſi, ut cùm ulterius incrementum acquirat, majus enim attendentibus conſpicitur, notante etiam Cl. Pejero) ovo ex utero prodeunte, quàm autem fuerat in Ovario, tum albumine deinceps inſtruatur. Admiranda heic fuit naturæ induſtria, vitellum jamjam deciduum, non modò infundibili, ſed dictæ præprimis extremitatis fibroſæ ſingulari expanſione, eâque determinatâ involventis ac ſuſcipientis: cujus quidem in lepore à paucis diebus gravidâ præteritâ æſtate, in ornamento foliaceo, cujus illa vices ſuſtinet, evidentia veſtigia adhuc dum deprehendimus, ut obſtupeſcere debeant, quotquot ſeminis ejaculationem à femellis, eodem quo in viris contingit modo, fieri ſibi perſuadent. Qui autem ovum & ubi albumine augeatur? in diverſa abeunt authores, ceu iſtud Cl. Harvéus Exercit. XXXVII. confirmat: videtur quoque hic ipſe ſibi conformis non eſſe: citato enim loco ad Philoſophi ſententiam accedit, albumen ex vitello per modum ſeparationis generari contendentis, diſertèque aſſerit: *Nec ſanè verum eſt, vitellum priùs fieri & albumen ei adjungi poſteà: Quod enim in ovario conſpicitur, ovi vitellus non eſt, ſed aliquid compoſitum potiùs, quod ambos liquores permixtos in ſe contineat, colore quidem vitellum refert, ſed conſiſtentiâ ſuâ ad albumen propiùs accedit*: cùm Exercit. VIII. & IX. affirmet: *in plicis & cavo uteri liquorem albuminis ſaporem referentem, copioſiſſimè abundare, atque hoc pacto vitellum paulatim deſcendentem albumine cingi*: Nobis certè uteri gallinacei interiora ſæpiùs ruſpantibus, glandulæ copioſiſſimæ, quas vaſa varii generis undique cingunt, in ipſo videbantur, uſui peculiari deſtinatæ, nec alium ſuſpicari potuimus, quàm ejusmodi humoris lenti, lacteſcentis ſecretionem, pariter uti per glandulas uterinas ζωοτόκων ſuccum nutritium ſequeſtrari in placentæ poros conſtat: docuit inſuper experientia, in ſtatu p. naturali veſiculas ejusmodi humore ſaturatas, in utero femellarum quandoque reperiri, ceu Exemplum ab Excell. Boneto nobis communicatum, & cùm Dec. 2. Ann 2. Ephemer. tum Obſervat. de Molâ inferiùs inſertum & annexum commonſtrat, ut circa generationem membranarum quibus albumina veſtiuntur, multum laborare opus non ſit: nihilominus Harvéi ſententiæ difficile foret contradicere, ſi præter albuminis in vitello neceſſaria veſtigia, ratum eſſet in deſcenſu uteri glandulis adhæreſcere, prout ovum fœcundum in animantibus viviparis, enimverò pro albuminis augmento, materiam idoneam, quam arteriæ advehunt, ab iis ſuggeri veriſimile eſt. Graviùs multò erravit Charletonus, dum Exercit. X. de ſucci nutrit. diſtribut. per nervos: *Ovorum albumen in uterum gallinæ per nervos deferri* ait, *cùm ſanguini valdè diſſimile ſit, nec ullo modo fingi poſſit*

gi posſit è sanguine produci, nisi per modum secretionis, quæ verò in utero præstari nequeat, quoniam parenchymate ad eam rem necessariò omninò destituatur: Inventis sanè glandulis secretionis organum præstò est, multò evidentius quàm succi talis per minutissimos nervos sequestratio. De albumine interim illud monendum adhuc, non exigui esse usus: colliquari enim ab incubantis calore incipit, & in materiam fœtûs nutritiam, quâ per vas umbilicale frui consuevit, facessit, ceu istud ante nos Clariss. Harvéus & perspicaciss. Malpighius observârunt: vide sis hujus de ovo incubato append. Dubium heic suboritur, cùm albuminis materiam in utero demum accedere dixerimus, qui venas & arterias umbilicales ingredi queat, ceu quæ intra vitelli pomœria subsistere videntur, cui verò vasorum è vitello versus albumen expansio facilis, accedente materiâ fibrosâ, de quâ alibi egimus, & Excellentiss. Malpigh. de polypi generat. eruditè disserit, occurrere potest præsertim si ob arctam connexionem, quam chalazarum ope obtinent, materiam colliquatam transudare, & à vasculorum umbilicalium osculis recipi posse statuerimus: nec scimus, an cùm chalazarum tum umbilicalis rami ad albumen tendentis, in vitello vel potiùs cicatriculâ, nulla agnoscenda sint vestigia, ut ipsis mediantibus albumen cohæreat, his verò nutritium succum pullus hauriat: diligenti sanè indagine singula hæc explanabuntur. Subsistentibus ita in utero vitello cum albumine, præter corticem sive putamen aliud quid ipsis necessarium non est, quo in ipsâ ferè exclusione armari creduntur, quod lubrica sunt adhuc & friabilia: succrescit illud ex materiâ salinâ, ovumque quaquaversum ambit, unde autem illa verè accedat obscurum est valdè. Aristot. l. 1. de gener. animal. c. VIII. οἱ δ' ὄρνιθες, inquit, ἢ πὰ τετράποδα τ ὠοῖόκων τέλεα ὠὰ πίπτουσιν, ἀνάγκη πρὸς τὸ σώζεσθαι σκληρόλεπρα εἶναι· πὰ δ' ὄσχεον γίνεται ὑπὸ θερμότητος ἐξικμαζόμενος τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς γεώδους & l. 3. de gener. anim. c. 2. τὸ γινόμενον ὄσχεον, τὸ πρῶτον μαλακὸς ὑμὴν ἐστι, τελειωθέντος δὲ ὠὸν γίνεται σκληρὸν ἢ κραῦρον ὅτω συμμέτρως, ὥστε ἐξέχεσθαι μὲν ἔτι μαλακὸν, ἐξελθὸν δ' ἀθὺς πήγνυσθαι ψυχθὲν, σωπεφυκμίζοντος ταχὺ δὲ ὑγρᾶ, δὲ ὀλιγόθηλα δ' λειπομένη δὲ γεώδης: Cui sententiæ aures primùm etiam Harvéus præbuerat, ceu Exercit. XI. sub finem videre est, dubiumque non est, quin ad indurationem aëris ambientis magna sit vis: ast non videntur verba ista, si probè capiamus, confirmare id, quod Philosopho laudatus Vir attribuit intrepidè: Excrementum, nempe, liquidum albicans, quod per ureteres è renibus in communem cavitatem vehitur, putaminis ovo in suo exitu constituto, materiam constituere, cùm disertè membranam molleculam, quæ ovo exeunte sensim rigescat ac indurescat, substituat Aristot. in quo ipso quidem obscurus satis est: nec enim constat, an novam membranam intellexerit, an verò quæ vitello cum albumine communis est, istaque involvit; atque ista distinctè con-

ctè conſpicitur in ovis, aliquando ſine cortice à gallinis excerni ſolitis, & heic à nobis in Philoſophi gratiam acceptabitur. Etiamſi autem Harvéus fidenter aſſerat, corticem intùs in utero ex materiâ ibidem oblatâ confici, & non aliter quàm reliquas ovi partes plaſmari à formatrice ejus facultate; nondum tamen de fonte ejus materiæ conſtat, cùm difficile ſit utcunque ex utero eam derivare, ceu cujus facies ejusmodi materiâ gypſeâ oblita non cernitur: Magis idoneus liquor videtur eſſe, quem *veſicula lactea* ponè uterum conſita continet, modò de hujus inſertione meliùs conſtaret: In cochleis certè domiportis, plexus lactei ad latera uteri & oviductus, & in limacibus veſicula amplior, eodem liquore plena, ovula tenellâ membranâ veſtita ita alluunt, ut ſimili cum gallinaceis cortice excreta, ſæpenumero admirati fuerimus. De hydatid. ortu prolixioribus heic eſſe nec licet nec opus eſt, utpote de quibus Authores alibi paſſim agunt. Sufficit in pinguiuſculis humori oleoſo, exuperare & fundi incipienti, involucro naturam mox proſpicere, ut imminenti inde ruinæ pro viribus obviam eat.

Observ. XIX.

Tardæ Avis interanea d. 5. Jan. & 7. Febr. 1683. præſent. Vir. Clariſſ. D. D. Hochrütinero Sangall. & D. Cand. Speckero Baſil. Examini ſubjecta.

In ore interno ad radicem linguæ, ultima anatome, cui Anno 1684. vacavimus, denticulos pariter oſtendit, quibus cùm ſuperius in palato, tum inferiùs œſophagum versùs, alii reſponderunt: Oeſophagi ductus oblongus, plurimisque plicis inſtructus & valde mucoſus eſt, ſub muco glandulæ delituerunt minutæ, ejusdem fontes patuli (vid. Exercit. 44. ad Pythag.) Corpus tubuloſum ad oſtium ventriculi ſuperius jacens, ampliſsimum: Ventriculus prægrandis (vid. ſis. fig. adject. in duas quaſi partes ſe dividebat, craſſus valdè, membraneus ac carnoſus, herbis contritis, braſsicâ præprimis, citra ullam lapillorum ſeriem refertus: Parte quæ ſtomachum reſpicit, contenta erant humidiora, quâ verò inteſtinum duodenum egreditur, ſicciora, & tunica interna plurimis denticulis inſtructa: Tunica carnoſa cum ſuis fibris, parte ventriculi inferiore maximè erat conſpicua, alterâ membraneâ magis

magis existente: In ultimo insuper examine, facies ventriculi interna, protuberantias quasdam osculares exhibuit, quæ pressæ serum modicum stillabant. Intestina tenuia glanduloſa, variæ invicem implicata, postquam tres ulnas impleverunt, appendicem videndam sistunt duplicatam, satis longam & amplam, quæ unà cum ileo, quod circa finem glandularum serie rectâ copiosè donatur, in intestinum crassum, quod totum glanduloſum est, terminatur: facies interna appendicis hujus tota retiformis est, opeque mesenterii intestino tenui connectitur, circa exortum tamen alicubi magis foliacea: in Uropygio glandulæ itidem elegantes prominuerunt: Hepar duobus lobis constitit, membranâ quæ pulmonibus diaphragmatis loco subtenditur, variis partibus cohærente: Vesicula fellis grandiuscula: Testes circa Renum primordia conspiciebantur, extus virides, intus nigricantes: Renes corticem exteriorem glanduloſum, substantiam verò interiorem fibroſam, cum vaſorum multijugo agmine, ureteribusque ex iis scaturientibus ostenderunt: Pulmones vesiculoſi, uti in aliis volatilibus: Pedes tribus tantùm digitis instruebantur: Ossa humeri, femorisque robusta satis, tendinibus necessariis gaudebant.

SCHOLIUM.

Tarda volatile est in nostrâ terrâ peregrinum, quod nusquam videre licuit, quàm urgente pertinaciore Boreæ sævitiâ: Caro hujus adamabilis & grata, nec injucundus externus color, ceu ista ante nos Gesnerus, aliivé notârunt: Quæ de illâ Plinius habet l. X. histor. Natur. ex aliis fortè desumpta sunt: Otis, inquit, cap. XXIII. bubone minor est, noctuis major, auribus plumeis eminentibus, unde & nomen illi, quidam latinè Asionem vocant, imitatrix aliàs avis ac parasita &c. quæ eadem de Oto Arist. hist. anim. l. VIII. cap. XII. enuntiat: ὁ δ' ὠτὸς ὅμοιος ταῖς γλαυξὶ, καὶ περὶ τὰ ὦτα πτερύγια ἔχων: ἔστι δὲ κωβαλὸς καὶ μιμητὴς, καὶ αὐτομολῶν, ut Pliniana fides de Otide meritò nobis suspecta sit, adeò facilè fallimur, nî in rem præsentem transimus ipsi: Observârunt hoc ipsum quoque Commentatores super Athen. Deipnosoph. l. 9. perperamque τὰς ὠτὰς ὠτίδας, Authorem illum dixisse monstrant, cùm ad Oti magis quàm otidis naturam pertineant, quæ illic recenset: Magis placent, quæ Clariss. Bochard. Hierozoic. l. 2. cap. XXII. ex Assariphe affert: avis est magni colli, cineritii coloris, rostri utcunque longi, notissima, carnis inter gallinaceam & anserinam mediæ &c. Optimè autem omnium ex

Vett.

Vett. ſatisfacit Ariſtot. qui hunc in modum: ἐσὶ μὲν τ ἐκλοπιζόντων ϗ χιδωνοπόδων, ϗ τριδακτύλων μέγεθ@ ἀλεκτρύονο@ μεγάλε, χρῶμα ὄρνιγ@, κεφαλὴ τρυμηκὴς, ῥύγχ@ ὀξὺ, τράχηλ@ λεπτὸς, ὀφθαλμοὶ μεγάλοι, γλῶσσα ὀρώδης, πέλοβον δ' ἐκ ἔχει, quæ certè eleganter dicta eſſe nuperrimè deprehendimus, fateriſque neceſſe habemus, ingluviei, quamvis ſedulò inquiſiverimus, nulla tum apparuiſſe veſtigia, quam tamen in priori reperiiſſe credebamus, hujuſq; meminiſſe Damir inter Arabes deinceps notavimus: avis eſt fortiſſimi, ait volatûs, longiſſimèque evagatur, quod ex eo patet, quia cùm capitur circa Maſoram (ad Euphratis oſtia) in ingluvie ejus granum reperitur viride, cujus arbor terebinthus creſcit in finibus Syriæ Damaſcenæ: Verùm enimverò Ariſtoteli, cujus verba in noſtris quidem exemplaribus non habentur, referuntur autem ab Athenod. d. l. 9 Deipn. cap. X. majorem tantiſper habebimus fidem, dum iteratâ ſectione, ſicubi anſam nacti fuerimus, penitus ſubſcribamus; de volatu verò difficili, quem ob corporis gravitatem incurriſſe, aliqui ſomniant, idem cum Arabibus ſentimus: Subvenit nempe corporis gravitati reliqua machinæ ſtructura, tendines robuſtiſſimi, quibus alæ inſtruuntur, nec neceſſum forſan, quod Plinius vult, ut ponduſcula lapidum apprehendant, aut guttur arenâ repleant præter morem, quo ſtabilitæ volare poſſint: id magis ad rem noſtram, quod Athenæus l. c. ex Mindio profert, αὐτὸν καὶ τῷ τροφῷ ἀναμηρυκᾶσθαι, cibum quoque Otidem ruminare, cujus ſuſpicionem aliquam in nobis excitavit elegans ventriculi in duas ſe quaſi partes ſcindentis ſtructura cum denticulatâ internâ facie, aſſumtisque diverſæ conſiſtentiæ, quorum ſubactionem liquor ſpirituoſus, quem oſcula glanduloſa ventriculo identidem ſuffundunt, ſtrenuè juvat, fibris muſcularibus ſuo munere viciſſim defungentibus: Inde Nobiliſſimus Pythagoras noſter cap. 4. l. 1. de Ruminant. ventrium apparatu & actionis analogiâ: ruminationem aves ita imitantur quædam, ut divinæ ſapientiæ architecturæque excellentiam ſpecimine ſingulari demonſtrent. Quò imprimis etiam facit medius ille ventriculus glanduloſus, quem Ariſtot. μέρ@ ἐγκῶδες cognominat: Nos corpus tubuloſum, aliqui echinum, cujus amplitudinem figura adjecta oſtendit. Horſtius ex Geſnero in ventriculo duos lapillos albos, ſin autem nive profundiore capiantur, præter lapillos & arborum cortices, nil reperiri ſcribit: in noſtrâ ne gry quidem horum reperimus, licèt altâ nive, cùm caperetur, terra candida ſteterit, quam etiam nivis altitudinem cauſam exiſtimârint alii, quò minus convenientes lapillos quæritare ac deglutire potuerint, ſubvenientibus interim ingeſtorum piſturæ pro viribus fermento, carneisque ventriculi fibrillis. De inteſtini cæci, quo (ſi Ariſtoteli credimus omnia animalia non gaudent) in volatilibus differentia & uſu jam ſæpiùs cogitavimus, eccur tandem illud tam differenter à naturâ fue-

rit,

rit constitutum, in aquila enim & ciconia angustum illud planè est & vacuum, vermiculũ, ęmulans, contrà in gallinis aliisq; & hâc nostrâ tardâ, duplicatum, illudque satis amplum, ceu ex icone colligere licet: an in illis voracitas in causa sit, Aristoteles viderit, qui lib. 3. de part. animal. cap. XIV. inquit: ἢ τ ἀλλων ὅ πάντων ὅσα εὐθύνλερα, λαμπρα πρὸς τὴν τροφὴν ἔστι: Animalia omnia, quibus intestina sunt recta ciborum avida sunt, cùm priùs de appendicibus avium (quas nos cœcas dicimus) ita disseruisset, οἱ δ πολλοὶ προσβλ τὴν κοιλίαν ἐκφυάδας πυκνὰς, ἵν' ἐν ταύταις ὥσπερ ἐν πρλακκίω θησαυρίζοντις συσπῶσι, καὶ πέπλωσι τὴν τροφὴν ἔχουσι δ ἐναντίως οἱ ἰχθύες τοῖς ὄρνισι τὰς ἐκφυάδας οἱ μὲν ἰχθύες ἄνω πρὸς τὴν κοιλίαν, τ δ ὀρνίθων οἱ ἔχοντες ἐκφυάδας, κάτω πρὸς τῷ τελεῖ δ ἑντέρῳ: è quibus conjecturamur, utcunque Philos. in dict. animalibus cœcum non vidisse, ceu sub talium appendicum figurâ non conspicuum: Quicquid sit, habent suum appendices in piscibus usum, quem ille eleganter explicat: habent etiam volatilium: eundem tamen esse, quis crediderit? cùm intestina alia jam adsint, coqui vices subeuntia, eademque magnitudo & structura in singulis perinde non observetur, quæ tamen necessaria esset, si ceuin lacunis ingesta ulteriùs concoquerentur: minoris quoque voracitatis indicia esse non possunt, cùm quæ iis instructa sunt volatilia, æquè ciborum avida esse videantur: si carnivoris aliisque rapacibus vel nullum vel exiguum esse constaret, aliquam iis, quæ in communem alimoniam & victum cedere solent volatilibus, prærogativam addere posset, ceu in quorum cœcis succi nutritii particulæ reliquæ sequestrentur: sed arduum de his judicare, nisi plena accedat experientia, ad quam augendam Naturæ curiosos ardenter hortamur: Aliquid interim de intestini hujus in volatilibus usu profatos esse, simulque Clar. Glissonii sententiam, quam tractatui de ventriculi & intestinis inseruit, expendisse heic sufficiet: ita autem ille pag. 112. *Fabritius ab Aquapendente rectè notat, cœcum in pennatis duplex esse, & utrumq; valdè longum, at colon deesse. Fortè duplex illud cœcum coli defectum supplet. Fallitur autem ubi quadrupedibus omnibus simplex cœcum asserit*: Usus iste verisimilis satis est, inprimis si considerare libuerit, recto ferè ductu intestinum crassum versùs cloacam pergere: Vasorum verò, glandularumq; in illo conspicuarum copia, nobiliorem adhuc evincunt, succi viz. chylosi residui per vasa venosa, resumptionem persuadẽt, quæ in volatilibus nonnisi per mesaraica, lacteorum, defectu contingit. Fallitur autem simul Glissonius, quando hunc cœci duplicati usum volatilibus quibusvis adscribit, cum in non paucis perexiguum sit.

OBSERV.

Observ. XX.

Ductus Hepaticus triplex. Glandula canum pinealis.

D. X. Decembr. A. 1681. in hepate canis laqueo ſtrangulati, ductum hepaticum triplicem, cum cyſtico versùs ductum communem pergentem animadvertimus, vaſis lymphicis ſecundùm portæ ramos, cujus truncum coronæ inſtar ambiebant, & veſiculæ fellis productionem egregiè micantibus, quod ipſum iterata abhinc canicidia, magis confirmârunt. In iisdem in glandulæ pinealis ſtructuram, (de quâ multa Celebris Carteſius) inquiſivimus, ſed talem, ceu vulgò deſcribitur, nec tum, nec An. 1683. quum præſentibus pluribus Philiatris, hanc ipſam ſtudiosè denuò ſcrutaremur, reperimus.

Scholium.

Bilem in glanduloſis hepatis acinis ſequeſtrari, variisque particulis pollere, prodr. Phyſiolog. cap. 3. p. 39. docuimus; ſecretionem hanc neceſſariam eſſe, ſive emolumentum, quod in maſſam humoralem inde redundat, utpote, quæ à particulis in luxuriem pronis ita liberatur, ſive uſum non exiguum, quem in chyli à fæcibus alvinis ſeparatione præſtat attendamus, ductus extra hepatis pomœria conſpicui ſatis evincunt, ceu apertiſſimæ viæ, quas provida natura, pro ſequeſtrati humoris ſufficienti exoneratione cudit: In homine equidem cui hepar in plures lobos non eſt diviſum, præter ductum hepaticum ſimplicem, qui cum cyſtico deinceps jungitur, alius non animadvertitur, eò quòd hic omnem humorem, quem ejus ramuli ex tubulis integri hepatis advehunt, recipere poterat. In iis verò animantibus, quorum hepar lobuloſum eſt, plures etiam ductus natura extruxit, ut nuſquam in actione ſuâ præpediretur: Neque tamen ductuum illorum conjunctio, in omnibus perinde ſimilis obſervatur, ceu in gallinæ examine docuimus, quin imò cyſtico deſtituuntur plurima animalia, quæ poro bilario nunquam carent, ſi Excellentiſſ. Gliſſon. credimus, (vid. ſis cap. XVI. Anat. hep.) id quod impoſuiſſe videtur Ariſtot. ut l. 1. hiſt. anim. cap. XVII. τὸ ἦπαρ ὡς μὲν ὅλη τὸ πολὺ, ἡ ἐν τοῖς πλείοσις οὐκ ἔχει χολὴν aſſereret. & l. 2. cap. XV. catalogum aliquem ſiſteret (vid. Schol. ad Anat. Aquil.) eorum quibus fel deeſſe comperit, quæ tamen ſingula majori indagine opus habere videntur; nec

enim propterea huic vel bili, in usu suo quidquam decedit, quem varium omninò Authores hactenus inquisiverunt, sibi nec dum prorsus congrui: in equis vesiculæ felleæ vices præstat porus hepaticus, propter intestinum expansus ac dilatatus sacci similitudine, quod notavit Nobiliss. Pejerus, Professor maximè industrius: In hinnulo, quem mens. Octobr. 1684. præsentibus Viris Clariss. D. Theodorico Schorkopf Hildesiens. D. Ulrico Hanhardo Vitoduran. jam Med. Doct. & D. Daniel. Kartschero Med. C. Brig. Silef. dissecuimus, vesicula quidem fellis defuit, at non ductus hepaticus, qui oblongus amplusque ad ʒ aliquot, parti hepatis cavæ inhærebat, quod ipsum deinceps in cervis, singulari Sereniss. Princ. Durlacens. Friderici Magni, Domini nostri Clementiss. gratiâ nuperis venationibus mactati, evidentissimè deteximus: pariter etiam de aliis sentiendum videtur, quibus vel ipsius ductus artificiosa structura, vesiculæ vices naturâ supplet: Guilielmus Cole Anglus, quâ emicuit ingenii acie, secus quàm Clariss. Gliffon. cap. XX. Anat. Hep. sensit, vesiculam fellis non tam per radices suas, quæ tamen pluribus in animalibus nobis evidenter visæ sunt) quàm à bile ductus hepatici impleri, pluribus argumentis contendit, ad quæ priusquam aliquid dicamus, Celeberr. Malpighii sententiam tantisper audire libet, cujus ille in suo de secretione animali libello erudito, mentionem injicit: *Et sanè*, (inquit) *partem bilis in vesiculâ contentæ, ex glandulis miliaribus, quas per ejus tunicam dispergi observavit Cl. Malpighius cap. 4. de hep. delibari rationi consentaneum videtur.* Certè in locum cit. studiosè inquirentibus, verba ista non comparuerunt, sed contraria potiùs cap. 5. ubi, quòd porus biliarius, velut peculiare vas hepati inserviat, demonstrat, addendo certum esse, porum biliarium cystisque radices, solas esse vias, quibus bilis commeatus habeatur, quod ipsum confirmare videtur p. m. 13. cap. VII. habetur verò præfati Viri locus cap. VI. de liene p. 235. petitque illic Malpighius humanissimus, ut ista in additamentum & moderationem à se dictorum de hepate benignè accipiantur. Nos autem, (præterquam quòd D. Cole sententiæ roboris nihil hinc accedit, imprimis cùm nec ratione consistentiæ liquoris in vesiculâ contenti usquequaque consentiat, quam *hic* à morâ, *ille* verò à glandulis ferè ipsis evomentibus derivare videtur) glandularum miliarium omni laude dignissimum inventum, vesicæ per proprias radices impletioni, in iis saltèm animalibus, in quibus tubuli versùs ipsam pergentes negari nequeunt, prorsus obstare non arbitramur, ni αὐτοψίαν & ratiocinia hinc desumpta, omninò repudianda esse dicere velis; absit enim ut naturam, quidquam frustra credidisse asseramus: accedit huc, quòd ductus hi in communem ubique non coeant, ceu istud Excellentiss. Malpighius quoque notavit, nosque in graculo, qui ex viperæ morsu periit, distinctè rursum monstravimus: *Avium*

sanè

ſanè plurimis, inquit Celebris Pejerus, *imò & piſcibus nonnullis*, *uterque ductus ſeorſim ad inteſtina fertur*: *At commercium tamen per hepar intercedit*: *nam inflato poro hepatico*, *veſiculam fellis confeſtim intumuiſſe vidimus* : Necdum capimus, quî fibrarum carnearum motus, ob bilem in ductum cyſticum magis quàm inteſtina propellendam, inſtitui dici poſſit, inprimis ubi hunc ad uſque ductum communem vigere conceperimus: ipſa quoque veſiculæ & ductuum ſituatio, (ſepoſitâ tantiſper humoris versùs inferiora pari facilitate ac ſuperiora ruentis fluiditate) in iis maximè animalibus, quæ prona ſpectant, iſtam verſus veſiculam regurgitationem difficilem reddere potis eſt: Clariſſ. Malpighii obſervationes in viperis & conſimilibus, de veſiculâ fellis, longo intervallo ab hepate diſſociatâ, fatemur ſpernendas non eſſe, nec tamen inde D. Cole, quod tamen contendit acriter, p. 239. opinio confirmatur, præterquam enim quòd pori biliarii extremitati in inteſtinum hianti, demum meatus cyſticus nectitur, ipſe D. Malpighius aſtruit, liquori in poro contento, dum iſte communem meatum ſubit, continuò & ſenſim ex biliariâ veſicâ reliquum affundi, non vero hinc in illam quidpiam aſcendere: præcipuum verò quod in iterata Ann. 1684. viperarum enterotomiâ obſervavimus, ſunt vaſcula exilia ſed elegantia, quibus veſicula in hoc inſecto perreptatur, ceu nobiscum viderunt D. Schorkopf, D. Lehenherr, D. Hanhard. Med. Doct. atque ab his materiam ſuppeditari veriſimile eſt: aliàs ſeri in mucum aliqualem hinc faceſſentis, & interiorem veſicæ felleæ faciem oblinentis, fontem arteriolas credidimus, ſecretorium verò ſive nominatas glandulas, ſive membraneam, eamque artificioſam veſicæ ſtructuram glandulosæ æmulam, reliquis humoribus rutilo & limpido, cùm per venulas tum in vaſcula lymphica (vid. ſis Diſſertat. de Viſcer. ſtruct. par. 69.) ſolenniter remeantibus: ſed ad reliqua etiam Excellentiſſ. Cole ratiocinia, aliquid dicendum eſt. 1. petitum eſt à vaſculorum exiguitate & paucitate, quæ huic muneri, cùm veſica ſæpiùs in die, ſatisque magnâ copiâ ſarcinam ſuam deponat, improportionata videantur: aſt ſuppoſitâ nec dum conceſſâ continuâ cyſtis depletione, (cùm vel ipſa veſiculæ vox humoris ſequeſtrati retentionem aliquam involvat, inprimis ſi ad annulum fibroſum, ejus cervicem coarctantem, attendere libuerit) pace tanti Viri dixerimus, ſatis materiæ à glandulis ſuggeri non poſſe; aut enim illas à ſuo munere feriari, aut per arteriolas particulas idoneas non ſemper afferri, ſtatuendum: Utrum autem aſſumatur, in ſtatu naturali ἄτοπον eſt: jam modò duo ſint tubuli, per hosce continuò ferè bilis ſecretæ guttulam deferri, quid vetat? 2. eo nititur fundamento, quòd bilis ex poro biliario in cyſtin ingreſſum, nulla valvula impediat, atque illa levi digitorum compreſſione, prorſum ac retrorſum adigi poſſit: Enimverò ab illo quod in animali mortuo agere licet, ad ſtatum naturalem

non videtur prorſus argumentandum, præprimis ubi fibrarum verſus inteſtinum vergentis motus, ac ductuum iſthuc procumbentium rationem habuerimus, quo accedere poteſt ipſius bilis è veſiculâ fellis eodem tempore occurſatio; diverſitas autem vel nulla vel exigua, quæ inter utrumque humorem intercedit, nullatenus veſicæ ex poro impletionem evincit magis, quàm è glandulis hepaticis, per ductus convenientes uni eidemque actioni, ſtatâ naturæ lege intentis: indeque iis animantibus, quibus natura illam conceſſit, ceu idoneum reſervatorium humoris ſive copioſi ſive utilis inſervire poteſt: 3. ἀνλοψία refutat cùm aliorum tum noſtra, & Cl. Gliſſonii experientia, de quâ vid. ſis cap. XIII. & XX. p. 126. & 168. malè hinc ſubſumit Vir laudatus p. 237. *cùm præ tali vaſorum diſtributione, ſatis commodè totum per porum biliarium exterminari poteſt, cùmq; promptè adeò per meatum cyſticum ex poro impleri poteſt veſicula, cur gratis ſupponamus naturam regularem ſuam & ſimplicem methodum deſerendo, pluribus condendis vaſis damnandam iri, ut id idem opus exequatur*; ſunt enim naturæ fines ſui & ſcopi, certi ac determinati, nec ſi ob hoſce liquoris ejusdem in diverſis partibus depoſitionem molitur, culpanda eſt: quin imò tum culpæ rea fieret, ſi, quod ex poro ordinatis ad hanc actionem fibris, immediate perficere poſſet, aliâ aſſumptâ viâ, veſiculæ primùm committeret; præterquam enim quòd pori & meatus cyſtici ſupra memorata disjunctio, manifeſtè ejus hypotheſi refragatur, etiam ille finis, quem Cl. Cole prætendit, erroneus eſt & caducus, de bilis viz. in poro contentæ acrimoniâ, demulcendâ ope liquoris, quam ex glandulis Malpighianis extillatum veſicula ſuſcipit: eædem enim glandulæ etiam ductus hepatici faciem interiorem ſtipant, acrimoniæ ſuppoſitæ actione ſuâ ſatis proſpecturæ, quamvis talis particularum ſtatus, ob quem deliniri opus habeant, nobis nondum fiat veriſimilis: Iſtis tamen omnibus veſiculæ uſus & neceſſitas, forſan nondum pateſcit, præſertim quod ex animantibus aliquâ iſtâ careant, non quidem ideò, ac ſi equi pabulo minùs exaltato veſcentes, aliquanto acriori fermento, ceu Clariſſ. Cole opinatur, maſſæ chyloſæ imperfectiori adhuc, in inteſtinis affundendo indigeant, cùm cervi & damæ, eodem pabulo fruentia, illâ pariter non potiantur, quæ tamen ruminatione continuâ, pro ingeſtorum ſubactione, fermenti acrioris auxilio opus habere non videntur, ſed quod iſtâ, quam ſequeſtratâ ſuperius nectere tantiſper inuimus, morâ chylificationis abſolutioni inſerviat, fæcumq; comodæ præcipitationi, in primis ſi craſſiuſculam magis eſſe ſtatuere placuerit: & quis valdopere obſtrepet ubi unius alteriusvé ductus, hepatici maximè obſtructionem facilè accidere poſſe ruminaverit: Ea verò difficultas fortè majoris eſt momenti, quod bos & vacca, quæ ex ruminantium numero itidem ſunt, veſiculâ fellis grandiuſculâ, pro magnitudine animantis, inſtruantur, at auſimus dicere,

eam

eam nobis visam fuisse ductus hepatici in cervis structurâ, quâ non modò liquoris copiam recipere, sed ∫eidem etiam moram aliquam intra suos parietes & anfractus concedere possit; est enim velut coarctata & ramificata vesica: nescimus quoq; an fera hæc ruminantia frequentiùs & copiosiùs aliis cibum ingerant, unde fermenti continuâ alluitione indigerent, quod de equis D. Cole suspicabatur: similiter animum subiit an cervi & damæ, qui boum instar nec jugo subjiciuntur, nec carnem æquè sapidam habent, imò secus ac vaccæ, lacteum vectigal dietim non exhibent, particularum oleosarum minorem copiam fortè cumulent, dum agilitate & cursus velocitate plus illis absumunt, ductuique hepatico illud tantùm exhibent, quod pro animalis bene esse sufficere potest: quia verò ista bilis in vesiculâ ineptitudinem aliquam involvere videntur, atque in bobus natura nimiæ bili per ductum hepaticum exterminandæ, perinde insistere possit, malumus ratiocinia ista seponere, prioribus contenti, dum certiora & meliora affulserint: in viperis præterquam quod vascula evidenter notantur, ∫etiam exiles ductus, licet visu statim percipi non possint, ex hepate illuc abeuntes, protenus negandi non sunt: In volatilibus verò, utriusque ductus dissociatio, forsan demonstrat vesiculæ liquorem crassiorem, fluiditatem ejus, qui in poro conspicitur, aliquomodo corrigere, fæcibusque excludendis oleositate suâ admodum inservire, non tam vias lubricas reddendo vel irritando, quàm massæ solutæ fluidiori consistentiam aliquam addendo: atque iste usus, præter alios, de quibus alibi, minimè contemnendus est, cui adjungit Excellentiss. Rivinus Dissertat. Physiolog. de Bile, quod ab ejus admixtione, particulæ alimentorum oleosæ & terreæ cum serosis placidè combinentur, sicque præcaveatur, ne vel oleosæ guttulæ chylo supernatent, vel terrestres atomi omnes secedant, & cum fæcibus alvinis ejiciantur. Præcipuum verò sagaciss imus Bohnius, Acta Lipsiensia ingeniosè pariter ac summo cum judicio conscripta lustrantibus, scrupulum circa Vesicæ felleæ usum nobis oggessit, dum aperto vivi canis abdomine, omnem ex vesicâ humorem se expressisse, ductumque cysticum ligâsse scribit, expectaturus an nihilominus, si subjectum aliquandiu superstes foret, aliquid bilis, non obstante hoc vinculo, negatoque folliculo fellis cum poro epatico commercio, in illâ colligeretur, at nihil fellis, sed loco hujus tantillum sanguinis congrumati & sapore amaricante, sine dubio à bilis expressæ reliquiis tincti deprehendit: Verùm præterquam quod à ductus ligaturâ stringi potuerunt ipsæ vesicæ biliariæ fibræ interiores, sicque introitus tantisper negari, ceu notamus in renibus calculo affectis, nihil etiam hinc pro D. Cole sententiâ universaliter elicitur, siquidem laudatus Vir subjungit: *Quo sanè experimento in eo confirmatus fui, in cane, homine, similibusq; animalibus, quibus pori hepatici & cystici adæquata contingit com-*

municatio, notabilem (non omnem) bilis quantitatem, ab hepatico ad cystin, per hujus meatum secedere. Certè ubi tubuli cholodochi manifestè vesicam versus ferri videntur, quis humoris meatum tutò inficiabitur? possemus etiam hîc naturæ providentiam laudare, in condendis vasis lymphicis, circa ipsum portæ truncum maximè conspicuis, quorum ope dum laticis aquosi portio, reliquo corpori utilis futura revehitur in receptaculum & sanguinis oceanum, bilis quoque sequestratio facilitatur & promovetur: ast de his plus satis alii: De glandula pineali pluribus olim cum Clariss. Pythagorâ nostro egimus, quam albicantem, uti in vitulo, ove, homine, in cane nunquam reperimus, utpote in quo præter fimbriarum rutilarum tortuosas propagines, nihil conspicere poteramus, ferè hinc cum Excellentiss. Brunnero de ejus præsentiâ dubitavimus, donec scrupulum omnem *ille* nobis eximeret, in literis d. VII. Jan. Ann. 1684. ad nos datis: *Ex quo*, inquit, *de glandulâ pineali caninâ ad me scripsisti, periculum nuper feci, cumq; in rem venissem præsentem, id ipsum inveni, quod tu desiderabas, nempe glandulam pinealem in cerebro canis majusculi, sitam super pontem medullosum, inter eas partes, quas obscœnis nominibus nates & vulvam nominant: Parvula est, sed piniforma, paulumq; rubet, atque radices ostentat insignes, medullosas utrinque*: atque hinc quid nos deceperit, non modò ipsi vidimus, sed & φιλιάτροις aliis, qui, experimentis succi cicutæ terrestris adstiterunt, iteratis canicidiis demonstravimus.

Observ. XXI.

De Lacertarum interaneis.

Lacertas cùm mares tum femellas, præsentibus Vir. Clariss. D. Müllero Tugiens. Doct. Med. D. Uriel. Ritzio Pharmacopolâ, D. Licent. Speckero aliisvé frequenter & studiosè examinavimus: Medius venter cor exhibuit conicum, dextrâ auriculâ instructum, in quod ex hepate majusculo vas hæmagogum pergebat: situm cœterà obtinuit inter utramque vesiculam pulmonalem, ad radicem ferè colli: Arteria aspera, quæ per oblongam vesicularum substantiam disseminatur, scitè fabricata est, non minùs ac membranæ, quibus illæ hepati, ventriculo qui sub iis superiora versus tendit, & partibus lateralibus connectuntur. In imo ventre conspicuus est ventriculus oblongus cum œsophago & intestinis: membraneus hic erat prorsus & ab ingestis distentus, sub quo delituit pancreas parvulum, albicans, glandulosum: Intestina aliquantum intorta & circumvoluta, ad caudam

usque

usque progrediuntur, cum membranâ quæ mesenterium esse videtur, vasis utpote copiosis micante, undique cohærentia. Hepate gaudent majusculo, rotundo, lobuloso & glanduloso, subpallido, quod vasa insignia, cùm versus mesenterium, tum in femellis ovarium versus dispergit: parte ejus gibbâ quasi inter duas fissuras, spectari potest vesicula fellis, humore limpido & flavescente plena, tubulisque cysticis parte cavâ eleganter donata: ductus ab istâ pergit evidens (cui ab altero hepatis lobulo alius commiscetur, qui cum pancreatis in duodeni cavum se exonerat: ex sinistrâ parte adjacet lien rubellus, parvulus. Arteria magna secundùm spinæ longitudinem descendens, vasa innumera versus ventriculum, mesenterium, testes &c. disseminat: Ova in femellis plurima reperimus, majuscula rotunda, vitellum referentia, minuscula alia, limpida utrique utero cellulato adjacentia, vasculisque plurimis conspersa. Vulvâ donantur duplici, intercedente interstitio disjunctâ, cui duplex uterus respondet. Mares testes sub hepate ex dextrâ, & sinistrâ parte locatos habent flavescentes, figurâ & magnitudine fabæ minoris: armatis oculis quum hos intueremur, punctis rutilis innumeris ceu tot vasculorum indicibus micabant, quibus parte superiore accesserunt maculæ nigricantes, à membranâ fortè, cum quâ nectuntur impressæ, dissecti verò ex meris vasculis, humore albido, turgidis conflari apparuerunt, adjacentibus exteriùs epididymis albis, oblongis, densiusculis, inter quorum interstitia fimbriæ rutilæ variè erant dispersæ, à quibus vasa ejaculatoria, semine albido refertissima, & patulâ cavitate instructa, juxta spinam, renum substantiam arctiùs lambendo, in caudam usque versus penem duplicem terminantur: in femellis Renes paulò infra ovarium siti sunt, oblongi, atque hi cum vasis deferentibus caudam versus abeunt. Penis pressâ caudâ quasi bifurcatus prodiit, oblongus, musculisque convenientibus firmatus, caput ejus, si nudis oculis intuearis, quasi ex plurimis vasis serratè complicatum comparebit. Lingua huic insecto bifida est, longiuscula, dentes verò tum anterius, tum interius palatum versus, in utrâque maxillâ acutissimi: sensuum quoque organa artificiosè fabrefacta, cum cerebri compage, &c.

SCHO-

SCHOLIUM.

De lacertis multa heïc dicere non habemus: Insectum est, quod redeuntibus Solis deliciis è latebris progreditur, victum suum ulterius quæritaturum; nec enim scimus an in cavernulis, quas pro domicilio parat, aliquid alimenti colligat, vel inferat, sive muscas, sive alia liquoris quem è glandulis femoralibus prorependo exprimit, ope irretiat, quin imò authorum fidei magis respondet, brumam dormiendo aut aliàs torpendo illud transigere: de pabulo quoque naturali usquequaque certi non sumus, nigricabant tamen ventriculi contenta, compacta & attrita: pariter etiam nigricavit membrana abdomen integens, à liquore haud dubiè exudante, hocque colore alias partes infecit: Aristot. l. VIII. histor. anim. cap. XIV. & XV. hyeme lacertas alimentum non sumere constanter asserit, dum: τὰ δ' ἔνδομα ἀεὶ μὲν ἀπαντᾷ φωλεῖ δ' χειμῶνος, φωλεῖ δὲ τὰ μὲν πλείους ἡμέρας. τὰ δὲ τὰς χειμερωλεστέρας: φωλεῖ δὲ καὶ τὰ πολλὰ τῶν ἐναίμων, οἷον τά τε φωλιδωτὰ: ὄφεις τε καὶ σαῦραι. τέτταρας μῆνας τὰς χειμερωτάτας, καὶ οὐκ ἐσθίουσιν οὐδέν: quibus etiamsi libenter subscribamus, ratio tamen quam de apum jejunio affert, fortè heic infallibilis non est, quòd erepentes jejunæ spectentur, ventre translucente, nulloque penitus contento, quod manifestum sit: nec enim tantùm cibi necessariò suppetit, quo venter turgescat, & quantum æstivo tempore, oberrantes & excitatæ, Venerique indulgentes, cùm plus dissipent, ingerere opus habent: Eo ipso verò, quòd cavernas suas æquè promptè non repetunt, nec eadem cum aliis diuturnitate incolunt, testimonium suggeritur caloris paulò acrioris, cujusmodi ranæ, cochleæ aliave habere non videntur, unde etiam de pabulo tempestivè quærendo sollicitæ esse videntur. Materia certè solaris, uti ova hujus insecti influxu suo excitat, quo fœtus contentus pullulet, ita ipsiusmet liquorem vitalem in motu tantisper torpescentem irrorare, suoque recessu, instante brumâ languidiorem reddere videtur. Pro alimenti ore assumpti commodâ comminutione, dentibus natura prospexit, maximopere necessariis, si cochleis eas insidiari verum est, quod Matthiol. in lib. 2. Dioscorid. astruit: an isti ad ictum æquè faciant, hactenus nemo expediit: de viperarum morsu infrà agemus, de amphisbænâ istud asserit Dioscorides: de Lacertis non venenatis, albis, coloratis ac duplici interdum caudâ præditis, in Insulâ Javâ, quæ nec pungant nec mordeant, agit Clariss. Otto Helbigius Ephemer. Nat. Cur. Ann. IX. & X. è quibus utcunque colligere licet, venenatas ab ipso præsupponi: Rarissima sunt apud nos ictus hujus animalis exempla, cùm meticulosum videatur magis, quàm homini audacter insidians: tamen captum irritatumvé rinxisse & ad

morum

morsum maxillas variè diducendo se parasse, dubiumque nobis non est, quin ad iram concitati morsus satis nocivi essent, inprimis si à spiritibus irritatis (quos tamen D. Charras non satis intellexit) labes inferri solita præcipuè petenda foret, de quâ hypothesi suo loco plenius dicetur: Exemplum heic enarrabimus singulare, cujus prolixiorem Historiam Reverend. D. Pastori Bartenschlag debemus: Frater ejus, puer adhuc, cùm blandientibus Solis radiis, æstivo tempore, corpus lavando refeciſſet, in viridi prato fessus tantisper dormitavit, hincque expergefactus domum perrexit, de nullo incommodo magnopere conquestus: pauxillo autem post tempore malè habere cepit, sensimque in deterius labascere, cadente appetitu, febrique lentâ, quam corporis emaciatio confirmavit, magis magisque subrepente, ceu Medicus, cujus curam tum sustinuit, hariolatus fuit) Varia hunc ob finem adhibita remedia, pro putrilagine, quam *ille* arguebat eliminandâ, sed in cassum: postquam aliquandiu miserè ita decubuisset, ingentissima accesserunt tormina abdominis; cum dolore rodente pertinaci, cui utcunque causam legitimam assignare difficile erat: tandem vero nemine de tali cogitante, per alvum lacertulam excrevit, quæ deinceps, ceu pristinum repetitura esset antrum, simulare adstantibus visa fuit: ast levamen integrum inde non habuit, quin viribus prorsus effractis, paulò post vivere desineret. Unde nam fœtus iste, & quî domicilium isthoc subingredi & tam funestos insultus parere potuerit, diu fuit hæsitatum, maximam partem credentibus, inter dormitandum irrepsisse; & si semel ejectæ regrediendi occasio concessa fuisset, ægrotum à veneno relicto immunem potuisse præstari. Si nostro ratiocinio heic locus est, fœtum hunc intra corpus miselli hujus prodiisse, nec per os, somno quamvis detento, irrepsisse autumamus; nec enim verisimile, soporem adeò profundum fuisse, ut hostem latebras insolitas & ignotas petentem, nullatenus perceperit, vel hunc ipsum intra ventriculi pomœria detentum, morsus pedumque nocivas motitationes suspendisse vel celâsse: malum certè paulatim pullulans & succrescens, ovum haustu aquæ impuræ susceptum, atque ab hujus miasmatibus, tum ingesta, tum verò massam humoralem præcipuè infectam fuisse, suadet, unde febri sensim ansa dabatur, quæ accrevit magis, insecto in intestinis commodum suscitato & augmentum capessente, donec alimento deficiente, abraso intestinali muco, dolores enormes subsecuti sunt, vitæque tandem dispendium, non à relictis veneni quibusdam particulis, sed à labe inemendabili intestinis ab animali rodente & irritante illatâ, cui præcedens humoralis massæ corruptela jungenda est. Sed ad partium genitalium scrutinium: Elegantissimæ sunt hæ non in lacertis modò, sed viperis quoque serpentibus aliisvé duplici pene & utero pariter cum iis instructis, ut liquoris spirituosi ejacula-

tio, pro ovulorum plurium fœcundatione, commodè succederet, materiam secernente vasculosâ testium substantiâ, de quâ pluribus Cl. Regnerus de Graef in erudito de organ. Viror. tractat. de glandulosâ eadem nos quoque Prodr. Physiolog. c. de sem. mar. egimus, nec asserti pœnitet, ceu in Exercit. Anatom. ostendimus, siquidem indubiæ veritatis sit, pro partium variâ structurâ, variorum quoque liquorum secretiones fieri, indeque glandulæ essentiam, non tam in carne illâ, quam glandulosam olim vocârunt, quàm actionis quâ funguntur, perfectione consistere, ut alia jam de quibus in Exercit. & Nobiliss. Pejerus in merycolog. suâ silentio prætereamus: Subtilissima certè & innumera filamenta, vasculorumque sanguiferorum cum nerveis intertextis surculi exigui, de quibus puncta rutila in lacertis conspicua testantur, satis ut auguramur evincunt liquoris spirituosi secretionem, ut frustra sint qui astruere nituntur, vel serum tantùm esse, vel materiam ejus è nervis solis derivant: atque cum ejuscemodi vasculis epididymi itidem fruantur, non è testibus, quidquid paratis tradunt, accepisse statuendum videtur, nî pro vasorum modò nutritione, aut sanguinis, si quis permistus esset adhuc, revectione illa destinata esse dicere velimus, quod tamen ratiocinium in adultis magnopere placere non potest.

Observ. XXII.

Anatome Muris Alpini.

Ad Virum Celebratiss. JACOBUM WALDSCHMID, Archiatr. Hassiac.

An. 1682. quum in thermis Fabariensibus degeremus, Venator loci, qui nuper Rupicapram attulerat, murem alpinum, vivum adhuc donavit, auriculis ursi: colore leporis, caudâ oblongiusculâ, ceu quoque pedum digiti sunt, magnitudine cuniculi. Ventriculi & intestinorum facies, Porcelli Indici ferè similis erat: simplex ille fuit, tenuis membranaceus, à cujus sinistris lien rubellus, longiusculus, teres, à dextris verò hepar quatuor lobis conspicuum, cujus cavum cystis fellea occupavit: Mesenterium pingue, cujusmodi pinguedine etiam capsulæ atrabilariæ infarctæ erant: Renes phaseolum perbellè imitabantur: Ovarium elegans, cor cum pulmonibus uti in aliis hujus generis animantibus: Anno sequenti, urgente brumæ sævitiâ, oblati nobis fuerunt

runt ex Vallesiâ Musculi duo dormitantes, & in semet ipsos prorsus revoluti, ut instar pilæ quocunque libuerit, illos volutare licuerit, respiratione manu abdomini adhibitâ vix perceptibili: paulatim tamen in loco calido detenti, per corporis blandam expansionem, vitæ indicia exhibuerunt, & quod adhuc magis oculos recreabat, post meridiem in camerâ lucidâ Solis radiis expositi, alacriter revixerunt & discurrerunt: iisdem verò recedentibus, paulatim ad pristinum morem obdormierunt: In utriusque sectione præter modò nominatas partes, plurimas glandulas mammarias æmulantes, in dorso cervicem versus conspicati fuimus.

SCHOLIUM.

Muris alpini enutritione, & hinc sectione Excell. Velschius etiam delectatus fuit, ceu videre est Observ. 160. Ann. 1. Ephemerid. Germ. & Clariss. Fabricius Hildanus Observ. Chirurg. Cent. VI. Obs. 97. plura de animali hoc lectu non minus jucunda, quàm utilia commemorat. Sunt denique Authores alii, inter quos præprimis est Stumpfius in suo Chronico, qui de ipsius docilitate multa debuccinant, quibus fidem prorsus non denegamus. Naturæ providentia est & hujus Authoris, sui tutelam animantibus variè commendantis, quòd sub terrâ se tam artificiosè abscondant, parentque domicilium adversus hostem externum, quo ipso equidem quam gnaviter ejus dictamini obsequantur, rationis expertia, homini palam fit: nec verò locum tutiorem in alpibus degens, totamque hyemem stertens, quærere potuisset, quàm terræ reconditos sinus: boreæ enim spicula, cohibendo & figendo sanguinis, in quo vita ipsorum consistit, motum, destructionem protenus inferrent, à quibus immune tantisper persistit, in specubus delitescens, foribus terrâ fortiter obseratis: Id autem asserere nondum audemus, quod aliqui audacter contendunt, animal humi stratum, & instar plaustri fœno onustum, ab aliis caudam prehendentibus, specum versus trahi, cujus indicio sit dorsum pilis denudatum: scimus ista à Venatoribus perhiberi, sed num testes oculati sint, ignoramus: Gesticulosum satis est & festivum animal, suæque alimoniæ studiosum, quam tamen æstivo tempore sibi facilè parat unumquodque: nec caret suis insidiis, quas ingruente hyemis sævitiâ frequentissimas esse nobis constat: attendunt siquidem ad foveas ipsorum alpium incolæ æstate, & inde tempore opportuno mures istos dormitantes multo numero capiunt: Habet etiam usum suum dorsi caro glandulosa (quam munimenti loco inservire, dum dicto vectionis offi-

cio funguntur, Hildanus auguratus eſt) eumque nobilem, materiæ viz. oleaginoſæ, ſulphureæ, in pinguedinem deinceps tranſeuntis, ſecretionem paulatinam, cujusmodi etiam in abdomine, & pellem inter & muſculos copiosè ſequeſtratur, imò tantùm non ibi in certas quaſi veſiculas reconditur, quod æſtivo tempore, ubi pabulo ſaginantur, animadvertere eſt facilius quàm hyemali, cùm per pluſculum tempus dormierunt, tunc enim illa ſenſim funditur, perque vaſa convenientia reſorbetur, pro fluidi motûs conſervatione, vitæque ſuſtentatione, inde macreſcunt valdopere, nec eſcam pariter accommodatam vel ſapidam præbent, quod etiam de cochleis ſuo tempore monſtrabimus: Illuſtrationem verò nî fallimur, merentur, quæ laudat. obſervat. Hildanus memorat. *Primò*, inquit, *occurrit pellis, in quâ raritas & paucitas pilorum & lanæ, obſervatione digna eſt. Unus enim cuniculus, qui magnitudine murem alpinum exæquat, hoc tempore hyemali plus habet crinium & lanæ, quàm duo mures alpini: Putasne hoc ſine cauſa à ſummo Creatore ita factum fuiſſe? minimè. Quia enim animal hoc in autumno ſe abſcondit, & per totam hyemem in cavernis profundis & calidis dormit, & nonniſi in fine veris quando aër iterum incaleſcit, ex locis iſtis ſubterraneis & calidis prodit, ſuperfluum ſuiſſet, ſi crinibus, lanâ, uti reliqua animalia, quæ dies noctesq; aeris inclementiæ, imbribus ac nivibus expoſitæ ſunt, veſtitum, onuſtumq; fuiſſet: ſuperfluum, inquam non ſolùm, verùm etiam damnoſum id fuiſſet: Calor enim ille externus & adventitius, calorem innatum exſtingueret, humidumq; radicale animalis abſumeret, & vix ad æſtatem ſuperviveret: ſcribit Excellentiſſ. Geſnerus, ſe murem Alpinum dormiturientem, initio hyemis in vas ligneum, ſcandulis abiegenis concinnatum, & fœno ſemiplenum, addito ſuo operculo depoſuiſſe, & poſt dies aliquot mortuum reperiiſſe: Cauſam fuiſſe reſpirationem excluſam exiſtimat Geſnerus: Ego potiùs calorem illum nimium fœni & vaporem ſulphureum in ipſo contentum mortem acceleraſſe arbitror: In ipſis enim montibus, ut idem Geſnerus teſtatur, aditus cavernarum tam ſolidè arctèq; occludunt, ut mirum ſit, quî fiat, quòd reſpiratio iis non intercipiatur*: hæc ille: quibus vereor, ut noſtra ſententia prorſus conſona ſit, i. enim noſtri hyemales hoſpites pelle ſatis pilosâ, quamvis teneriore fuerunt inſtructi: argumentum verò, quod de aëris inclementiâ, imò caloris innati exſtinctione, humidique radicalis abſumptione depromit, forſan huc totum non quadrat: etenim nec cuniculi, Boreâ ſæviente, ſuis in cellulis delitescere detrectant, nec calor ille externus, quem pili exhibere poſſunt, tantus videtur, qui in foveis alpinis detentum animal, quarum exterior facies riget & congelaſcit ſæpiùs, extinguere valeat; quin imò antiperiſtaſis Ariſtotelica, contrarium potiùs evincit, terræ ſinibus internis per hanc ſatis calidis exiſtentibus, unde fluidi motus longè vegetior eſſe deberet, quàm verò in dormitantibus deprehenditur, ipſa quoque naturæ providentia, quâ ſpicula brumæ ſubterfugiunt, ceu ſummè nociva, motumque vitalem interceptura, ſimile quid dictitare videtur: pa-

riter

riter 2do aliquantiſper miramur, quod cum fœno Excell. Geſnero contigit, cùm aliter non, quàm iſti involuti, vaſique ligneo incluſi, ad nos advehi citra damnum conſueverint: valeretque maximè vapor fœni ſulphureus, nî tum temporis præcipuâ ex parte deferbuiſſet: credimus tamen, eo prorſus non rejecto, loci regionisvé rationem heic habendam eſſe, nec enim apud nos contra frigùs ita obmuniendi videntur, uti in locis alpinis, ubi particulæ deleteriæ magis urgent: utque hinc ad dormitationem ipſorum aliquid dicamus, dubii ſumus valdopere, an reſpiratio iis quodammodo non intercipiatur, ceu jam ulterius ibimus illuſtratum: Conſtat eruditis, eſſe cùm ex inſectis, tum volatilibus plurima, quæ hyemali adventante frigore, tantùm non emoriantur, varièq; ſeſe recondant, Solis ſub adventum cum primis æſtatis delitiis blandè revictura: imò eſſe etiam animalia grandiora inter, quæ aëris uſuræ, quamvis aſſueta, imperfectorum tamen more, per hyemem latebras quærant, in quibus tutæ ſtertere, & mutatâ ſcenâ, mortem obſtinatiſſimo ſomno referre poſſint: in hisce monente Excellentiſſ. Pechlino, illuſtr. de aliment. & aëris defectu meditatione, hoc notari debet, alia unam & perpetuam hyemem dormire, alia exactis temporum periodis movere ſe nonnihil & inſtructâ ante ſomnos penu ali, vel ex ſuo ipſorum corpore delibare, ſi Diis placet, quod deinde ſuſtentet & inferciat pellem: de ultimo genere quid ſentiendum ſit, dicere heic non vacat: Ad primi generis mures alpini referuntur: de quibus præfatus Vir Celeberr. ita nobiſcum judicat: *De mure alpino, de erinaceis quoq; noſtratibus, eos abdi certiſſimum eſt, circa Martini feſtum, & nares pedum anteriorum cavis ceu manibus excipere, cætera profundo ſomno ſepultos, nihil aliud quàm mortem ſimulare: quod adeo etiam in vivis deprehenditur, ut quo magis tundas, verberes, torqueas, eò minus ſenſum ſuperſtitem & vitalem motum manifeſtent, imò ad ſaviſſimos ferri, ignium cruciatus, ſpinoſiſſimo illo & in orbem collecto corpore obdurent: de quibus videri in actis Hafnienſium poteſt, Vir incomparabili eruditione, Olaus Borrichius, delitium noſtrum. Illud autem animal modò lentum, nunc jubente impetu pernix, inediam diutiſſimè tolerat, atque imminuta reſpiratione, ſanguinisq; motu alitur, ad Martii demum calorem revivifcens, murium domitor acerrimus. Hic tamen nemo exiſtimare debet, animalia in ipſo corporis habitu nihil ſpirare vitæ, ſpirant enim profecto, ſed lento & indeprehenſo motu.* Eſt ſanè materiæ ſolaris in hæc inferiora influxus adeò neceſſarius, ut ferè ne per momentum quidem, corpora noſtra illo carere poſſint: in plantis res ſatis evidens eſt, quæ quo ùberius illius motu fruuntur, reſeratis terræ propriisque poris, ad motum vivaciorem concitato ſucco alibili, promptè germinare incipiunt, cùm priùs per hyemem tantùm non emortuæ obriguerint: Id ipſum quoque in corporibus noſtris patet, in quibus eò vegetior eſt fluidi motus, ac prompriores ſingularum partium actiones, quòd illius præſentiâ ad votum

magis beamur, humoresque motu impertito ita disponuntur ut organa suis muniis feliciùs fungi possint: cùm econtrà brumâ ingruente, imminutâ per Solis recessum ejus motu ac præsentiâ, à particulis rigidioribus pori stringantur, occludantur, fluidumque ipsum cogatur magis ac torpescat: quod Artis nostræ Parentem latuisse non potest, quî hinc Sect. 2. aphor. 25. οἱ θερινοὶ πεπεῖραῖοι τὰ πολλὰ γίνονται βεφχέες, οἱ δ φθινοπωρινοὶ μακροὶ, καὶ μάλιστα οἱ περὶ τὰ χειμῶνα σωφάτολοι. Quid mirum ergò, si musculi nostri obdormiscant, ab externi hostis injuriis immunes, si ex fluidi subtilis imminuto vivifico influxu magis, vitæ animalis indicia non edant, quàm ob massæ humoralis viscositatem aliquam, cuî in motum celeriorem agendo, *illud* ob sui paucitatem minùs sufficiat? Perirent certè animalia isthæc, ob alimoniæ, quam durante brumâ sibi difficillimè, imò non citra vitæ periculum pararent, defectum, si pristinos motus, in terræ specubus detentis, fluidum ingeminaret. Satiùs longè imminui ipsum, & singulari Dei providentiâ, coagulum nocivum materiæ subtilis influxu impediri: Satiùs fibram motricem feriari, spirituque irrorante, quem nervi aliàs copiosè receperunt, musculos multâ ex parte orbari, respirationemque imminui, quàm sanguinis impulsu, vasa in pulmonibus & partibus musculosis adimpleri, aërisque usu sanguinem nimiùm rarescere, qui deinceps novo fomite non accedente, cum vitæ animalis dispendio, fatiscere necesse haberet: imò satiùs in isto statu, Endymionis instar tam diu stertere, donec itu redituque caloris subterranei & solaris, motum à fluido subtili novum accipiat, qui deinde in solida perinde ac liquida transeat, vitamque restauret, succrescente paulatim novo victu conservandam: ut proin nonnisi superficiariam respirationem in iis agnoscamus, in quâ diaphragma non multùm figuram mutat, imò ita movetur, ut explorari motus ille difficulter possit. Propterea autem à motu omni cor non cessat, ceu illustris Harvéus suspicatus est, Exercit. 51. qui inde sanguinem particulam corporis principalem, cor verò & vasa transmittendi & distribuendi gratiâ extructa esse, evincere satagit: in quo posteriore adversarium magnopere habet neminem: motum autem à particulâ hâc principali, minùs feliciter separat, utpote quo ablato, prærogativa ista desinit: Jam verò quî possibile sit, sanguinem vasis suis contentum, in motu concipere, negato obscuriore vel cordis arteriarumvé motu, qualem vel ante puncti salientis comparitionem, in ovo incubato necessarium statuimus, alii judicent, qui sine isto, conceptum nec esse nec subsistere posse nobiscum nôrunt. Ast à capite quod ajunt seu vitâ, ad caudam transimus, quâ Marmotas, (sic enim animal nostrum appellat) penè destituit Scaliger Exerc. 203. Verba ipsa ceu quæ in cæteris descriptionem nostram confirmant, heic apponemus: *Quare*, inquit, *ex tuâ Philosophiâ, re-*

tissimè

tissimè horum montibus Marmotas attribuisses: ibi enim frequentes: quarum Plinius cùm nullam fecerit mentionem, hic ultrò earum naturam scribere constituimus. Melis sunt magnitudine & pilo, caudâ enim nullâ penè: eundem quoque ad modum crura brevia, aures brevissimæ, auriculis curtissimis, atq; ad aspectum nullis: ungues longi, acuti, firmi, unci nigri: Leporum capita non malè suis capitibus referunt: hybernos totos menses transigunt sopore. &c. Similiter etiam Cardanus l. X. in historiâ murium, alpinos recenset, àque Mediolanensibus Marmotas vocatos, juxta tamen cum muribus præter nomen nihil commune habere asserit: Omnes fanè, quotquot vidimus & secuimus, caudam humipendulam habuerunt, valdèque ambigimus an in isto genere alii sint ἄκερκοι, caudatuli alii? utrumque quis reluctante ἀνλοψίᾳ asseverabit, quam fide æquè, si non magis dignam censemus, ac Johannis Struys scriptoris novitii, qui in suis peregrinationibus, Lugduni Gallicè editis, homines caudatos in Formosâ insulâ propè Sinarum oram, non paucos observari asserit.

Observ. XXIII.

De Viperarum morsu.

Ad Illustrem FRANCISCUM REDI, Nobilem Aretinum.

Jam in experimentis circa viperas faciundis occupamur, visuri quid ipsorum morsus venenatus posit. Heri quidem in columbâ, cujus alam sinistram una momorderat, funestum ipsum comperimus, alâ mox intumescente, & sanguine extravasato gangrænam unà inducente, cum spiritus dispendio, præcedentibus aliquoties motibus epilepticis: circa præcordia verò, sanguis rutilus magis & fluidus, quàm coagulatus extitit: Morderi hinc curavimus sub vesperam aurem sinistram canis mediocris magnitudinis, ab unâ alterâve, qui deinceps ingenti vomitu corripiebatur, per alvum dejiciebat fœtida, atque cùm urinam cruentam copiosè reddidisset, sex circiter horarum spatio interiit. Sectioni quam primo manè d. seq. instituimus, adfuerunt Viri aliquot Excell. & Clariss. Inter integumenta abdominis communia & musculos, sanguis extravasatus paucus hic illic conspiciebatur: paulò copiosior in epiploo. Viscera imi ventris nullam labem monstrârunt, ventriculus & intestina tantisper distenta:

stenta: In renibus sanguinis extravasati vestigia nulla: urinæ verò tenuis & cruentæ idoneam adhuc copiam vesica exhibuit. Mediastinum sanguinem extravasatum & coagulatum variis in locis ostendit: cujuscemodi pulmones penitùs caruerunt: Cordis thalamus dexter cum auriculâ prætumidus, sed non renitens, incisione factâ sanguinem summè tenuem & acrem fudit, qualem etiam in vasis majoribus, venis æquè ac arteriis offendimus. Similem quoque stillavit auris vulnerata incisa.

Eodem mane morderi curavimus canem alium majorem, in crure sinistro, hinc etiam in pudendis: viginti hic horas substitit, antequam corrueret: ab initio equidem evidentis noxæ nihil comparuit, post meridiem verò crus, quod summopere intumuit, affectum claudicare, & salivare per vices cepit: sub vesperam alvum dejecit vehementiùs: totâ die nihil comedit, sed quietus jacuit: urinam hinc cruentam minxit, tandemque alterâ die, postquam motus epileptici ipsum haud obscurè vexâssent, periit. Separatis integumentis præsentibus Vir. Excellentiss. D. D. Jo. Rod. Burcardo, D. D. Rothio, aliisvé, musculi cruri affecto interius incumbentes, planè denigrati fuerunt ac gangrænati, sanguine ad aspectum grumoso, fluido tamen, ex læsis vasorum osculis stillante: Idem quoque in abdominis musculis anterius & interius, maximè penè pudenda observavimus. Abdomine aperto, in epiploo & mesenterio, sanguis grumosus copiose satis deprehensus fuit. In hepate nulla manifesta labes: Vesicula fellis liquore suo tumuit. Renes salvi ac incolumes, nec vesica urinaria ita sanguinolenta. Thorax reseratus sanguinem extravasatum & coagulatum, pariter hic illic ostendit, in cordis præprimis auriculâ & thalamo dextris, ubi insigniter grumuerat: similem quoque in vasis huic appensis comperimus.

Eâdem quâ canem hunc vulneravimus die, animum subiit capite viperæ abscisso, vulnus alæ columbæ infligere, experturi, quid inde eveniret: bihorio ergò post, cùm ala itidem intumuisset & gangrænam concepisset, vidimus motus convulsivos illam prehendere, tandemque corruere, liberatâ à funesto hoc exitu gallinâ, quam vipera alia momorderat, ope ferri igniti, quod è longinquo parti vulneratæ applicuimus, & incolumi persistente

capellâ

capellâ, quæ à tot morſibus inflictis, citra ullam medicamentorum exhibitionem, nihil prorſus detrimenti ſenſit, felicior in hoc cane alio, qui ex aure morſu vulneratâ, haud dubiè ſuccubuiſſet, ni Sale viperar. exhibito, mali vires infractæ fuiſſent; multum etenim auris intumuit, ipſeque laſſus, mali ſerpentis enormitatem monſtravit,

SCHOLIUM.

Nihil eſt noſtro judicio, quod mentem veritatis avidam, magis oblectet, atque in cognitione rerum naturæ magis confirmet, quàm curioſa experimenta, præcipuè de iis rebus, quas priſci ſcriptores aut omiſerunt penitus, aut ancipiti ac diversâ ratione expoſuerunt. Identidem tamen officit etiam, turbatque experimentorum contrarietas atque diſſenſus, licèt enim illa quandoque facem veritati illuſtriorem accendant, accidit nihilominus ut ipſa non rarò ſint ſuſpecta & dubia: De viperarum ſanè morſu elegantiſſima argumenta Vir Nobiliſs. in medium protuliſti, quibus cùm non parùm refragari videremus Cl. Charras in ſuâ viperæ Anatome, in rem præſentem ire nobis libuit, viperas ſubminiſtrante Peritiſſ. D. Eglingero, Pharmacopolâ quondam noſtro, qui eas ad theriacam conficiendam, è Gallia adferri curaverat: Antequam autem utriusque Veſtrûm ſententiam excutiamus, effectus in noſtris animantibus productos, tantiſper rimabimur: utque ab animali mitiſsimo oriamur, columbæ ala, venenati morſus damnum mox luit, irritatis partium membranearum & tendinoſarum incolis, in quos ſanè vel maximè vim ſuam hoſtis hic exercere videtur, ſanguinisque maſſâ infectâ, cujus portio extravaſans, gangrænam funeſtam induxit: nec immunes evaſére canes, licèt alter paulò diutiùs ſubſtiterit, cujus cauſam equidem nunc in parte morſui magis reſiſtente, nunc in ipſius veneni citiore vel tardiore communicatione quærendam arbitramur, uterque vel ſalivavit vel vomuit, alvum dejecit vehementiùs, & cruenta minxit, evidenti indicio mali, cùm fibras nerveas, ſpiritumque animalem illicò aggredientis, & in motum impetuoſiorem concitantis, unde cùm œſophagi, tum ventriculi & inteſtinorum fibræ, ad expulſionem ſtimulatæ fuerunt, tum ipſum vitæ principium maſſam humoralem graviter fundentis, unde ſanguinis nimiùm attenuati particulis ſerum imprægnatum, urinæ tincturam ſanguinolentam conciliavit, cujusmodi à ſpiritu nitro aëreo incitato, cordisque machinâ in motum velociorem actâ, malum quandoque ſubſequitur: Clariora hujus effectus veſtigia ſectione prodierunt, in cane præcipuè priore, utpote cujus thalami cardiaci, cum vaſis appenſis, ſanguinem tenuem & acerrimum fuderunt: in altero

vim ſuam præcipuam luſit, in crure affecto, vaſisque iſtud cum partibus vicinis perreptantibus, præterquam enim quòd muſculoſæ partes intumuerunt, denigratæ fuerunt inſuper, à liquoris & ſanguinis eo infecti corruptelâ, qui fluidus ex vaſculis ſingulis prorupit, aliquâ ejus portione in partibus reliquis, (craſi deſtructa) nunc grumeſcente nunc fluiditatem concipiente, cujusmodi effectus, rationi conſonus omninò videtur: nec enim fieri poteſt, quin ſolutis particularum combinatione & motu legitimo, aliquæ heic illic ſeſe prehendentes, grumeſcant & in motu ſubſiſtant. Eandem noxam intulit alæ columbæ viperæ caput abſciſſum, gallina ope ignis veneni communicationem cohibentis liberatâ, cujuſmodi emolumentum Sal viperarum, cani ultimo attulit. Mirum verò capellam nihil damni prorſus ſenſiſſe, animal quod etiam cicutam innoxiè comedit, cujus rei cauſam alii pro lubitu explicent; id apud nos ratum eſt, non modò exugendo vires ejus infringi, aut igneorum particularum ope extrahi ſubtiles veneni particulas poſſe, ſed etiam, quod ſuprà innuimus, variâ triturationè ſubigi, mucoque involvi, imò partem nunc minùs commodam eſſe, aut aliter reſiſtere, ut venenatus liquor oſculis vaſorum decenter inſtillari nequeat, quandoque etiam vires ſuas eundo amittere, inprimis ubi vipera fuerit fatigata, à frequentiore morſu: imò ipſius maſſæ humoralis talem poſſe eſſe Ἀλόησιν, cui enervandæ ilicò, tale venenum nōn ſufficiat: de activitate autem hujus liquoris, nunc majore, quæ præter regionis diverſitatem ab ipſo etiam materiæ ſolaris copioſiore influxu, (unde animalis illius vivacitas vel torpiditas) pendere videtur, evidenter fortè teſtari poſſunt, experimenta imminente boreæ tempeſtate, in pharmacopolio Præſtantiſſ. D. Frey, Art. pharmaceut. Magiſtri iterata; tum enim vulnera canibus inflicta, præter partis intumeſcentiam, unde difficulter inceſſerunt noxam nullam intulerunt, quæ quidem ſubſequi debuiſſet, ſi in ſolâ ſpirituum ex morſu irritatione, nocivi inſultus deducendi eſſent. Periit tamen ex morſu graculus, motibus convulſivis, corculique palpitatione confeſtim inſequentibus, cum alæ qualicunque intumeſcentiâ & gangrenatione. Atque in funeſtæ hujus labis cauſam, malique genium & fontem, jam penitiùs eſt inquirendum: Tu Vir Nobiliſſ. in Tuis de Viperis obſerv. liquorem flavum quem glandulæ vaginales ſuppeditant, potiſsimùm in ſcenam trahis: Verba pag. 23. & ſeq. Edit. Amſtel. ita habent. *Sed prætermiſſâ hac digreſſione, redeo ad deſcriptionem liquoris illius flavi, qui intra vaginas dentes contegentes invenitur. De hoc cùm ore aſſumptus, neque hominibus neque brutis lethalis, pergam inquirere, an fortaſſis vulneri inſtillatus, cauſa mortis exiſtat: Et verum eſt, ſpatio trium quatuorve horarum, mortuos eſſe omnes gallinaceos, omnesq; columbinos pullos, quorum vulnera eo infecta fuerunt, tamq; necare liquorem viperarum vivarum, quàm deſumptum è palato & vaginis viperarum mortuarum,*

mortuarum, etiamsi mortuæ sint ante 2. vel 3. dies, quod ipsum in Epist. ad Eruditiss. Bourdelotum & Morum confirmas. Equidem de liquore isto seorsim nulla fecimus experimenta, id tamen Tuæ Vir omni laude dignissime, sententiæ stabilimento esse videtur, quòd, nî pars à liquore maduerit, sanguinemque stillârit, symptoma pejus inde subsequi nunquam viderimus, infallibili communicationis cum cruore necessariæ argumento: Columba quoque, quæ à capite viperæ abscisso vulnerata interiit, liquoris nocivam vim satis prodit, cui morsus solus utcunque insufficiens esset, imò ineptus, si sæpè laudatam in experiundo industriam tuam consideramus. Clariss. D. Charras qui post Te eadem experimenta tentavit, morsu plurima animalium internecioni dedit; nec enim quòd quidam canes evaserunt, ad illius impunitatem argumentatur, cùm ipse viderit, à viperâ vivaci, si partem inprimis laxam, aut vasculis sanguiferis copiosè instructam momorderit audactiùs, interitum ilicò afferri: De liquore verò paulò aliter sentit, enimverò quòd hic ore animalium assumptus, & per gulam in ventriculum trajectus, pejus malum non inducit, mucus quo dictæ partes oblinuntur, in causâ esse potest, ejusdemque postmodum & subactio & cum particulis aliis commixtio, unde pari sinceritate cum cruore impossibile misceri potest (videsis quæ suprà de cantharidibus memoravimus) Corruunt hinc primùm Charrasii experimenta de panis taleolâ, quæ cùm succum flavum è gingivis sex viperarum irritatarum exhausisset, cani famelico innoxiè objecta fuit, hujusque impuni ab hominibus etiam per os assumptione: Id verò majoris momenti est, quòd prædictus Vir Clariss. astruit, succum flavum in vesiculis contentum, partique vulneratæ citra morsum instillatum, nullum gravius symptoma induxisse, contra quam Illustris Aretine experimentis iteratis, suprà laudat. ad Abbatem Bourdelotum Epistolâ comprobavisti: Arduum sanè negotium nec expeditu facile, ubi propria experientia deficit: In partes verò tuas ut eamus plura sunt quæ nos movent; *partim* liquoris à spiritu animali viperâ excandescente major actuatio, unde morsu massæ humorali immissus, turbas funestas infert, quâ cadere utcunque posse videtur, nî extractus, in momento ferè vulneri recenti instilletur, volatile enim illud est, & in auras abit citissimè, à quo singulæ liquoris particulæ, siquidem vivaces fuerint, acrimoniam nocivam acquirunt; *partim* Rationum quibus D. Charras labem lethalem evincere satagit, obscuritas: Vult nempe viperæ phantasiam, ab ideâ vindictæ, quam sibi finxit, irritatam, motum quendam inexplicabilem spiritibus conciliare, atque vi impellere, per nervos eorumque fibras, versus dentium cavernulas, quasi infundibulum, exinde in sanguinem animalis demorsi deferri mediante foramine ab iis inflicto, unde cuncti effectus emergant: Ast æquè crassa est hæc

viperæ phantasia, quàm idea vindictæ, imò D. Charras ratiocinium: cur quæso illam sibi fingit demum, mali illati conscia? ecquis ipsum edocuit, spirituum explosioni per dentes perforatos viam esse? quàm facilè non avolarent animali ad morsum se componente? quis fibrarum nervearum multam seriem in cavernulas ipsorum inseri ipsi monstravit? Stagiræ hæc nata videntur, & multo magis inexplicabilia esse, necdum veritati congrua, quàm est spirituum motus: Atrox sanè evadit iste & concitatus animali irritato, ceu istud convolutiones celeres, cum linguulæ protensione ostendunt, inde verò vel phantasiam vel ideam vindictæ non arguit: Cogitet D. Charras animal unumquodq; sui defensionis & conservationis studiosum esse, indeque singulari providentiâ summi Opificis, motibus certis gaudere ac instrui, quibus inimicum depellat, quem nec novit nec nosse potest: perpendat aculeos aliorum insectorum, liquorem ictu immittere, quem de ipsis pendulum in apibus & vespis sæpenumero vidimus, cùm tamen æquè perviis, spiritus animalis ad vindictam concitatus sufficisset, & probè consideret, huic explosioni, in capitibus quindecim viperis præscisis, & per quatriduum in vase vitreo coacervatis, locum ampliùs non fuisse, fuisse tamen enecationi quinque gallinaceorum & quinque pullorum palumbinorum, ceu Tu feliciter observasti: ut fileamus D. Charras nunquam vesiculas illas, è quibus liquor nocivus jugiter suffunditur, penitus resecuisse, quò de præconceptâ & efficâ hâc spiritûs irritati per denticulos concavos explosione, symptomatum quorum vis unicâ matre, ipsi melius constaret: Nova certè & inaudita opinio, quæ hanc dentium cavitatem, ejusmodi tutelæ loco insectis pluribus datos esse pronuntiat. Verùm enim verò ne philosophemata ipsius tantùm rejeciisse videamur, datâ occasione, succo ipso plura tentabimus, quamvis de morsu à capitibus viperarum præscisis illato, experimenta cum nostris non conveniant: sed satis de his: de naturâ liquoris hujus adhuc quædam delibabimus, quam alcalinam acerrimam esse, sanguinis fusio & tenuitas, cum partium vulneratarum gangrænatione, mictio sanguinolenta aliaque, nobis persuadere optimè possunt, nec obstat magnopere, quod in cane altero sanguis circa præcordia coagulatus fuit; lentiùs enim in illo labes nociva serpsit, inque parte ipsâ, fluidum fundendo acrimoniam suam prodidisse verisimile fit: Quis autem non novit sanguinis crasi ita dejectâ, dum heic summam fluiditatem induit, alibi sæpe numero coagulari, ceu suprà jam innuimus: Ipsemet D. Charras iis, qui in spiritibus animalibus arcanam quandam latere aciditatem credunt, respondet, acidum istud in massâ sanguineâ generari potuisse, ab ipsius-met partibus, quæ disgregationem & dissolutionem passæ sunt, cùm à veneno infectæ fuére & corruptio ipsas invasit, vide sis cap. 1. Turbato

itaque

itaque motu massæ humoralis, ejusque crasi à liquore morsu præcipuè communicato dejectâ, quis non videt varios effectus haud difficulter succedere: Id verò mirari subit, modò nominatum Virum Doctiss. ibid. loci adjicere: *Neque etiam Vipera inter animalia, sola morsu lethifera est, quæ in rabiem aliquando transeunt, si in iram concitata fuerint: fidem faciunt canes, lupi, quin imò & homines ipsi.* At unde in his spirituum excandescentium explosio, dentibus ita perviis non existentibus? Vereor ut sibi ipsi similis heic sit, quod de D. Redi incautiùs dixerat; Etenim aut aliunde illa petenda est, quod etiam in Viperis obtinebit, aut morsum liquor salivalis irâ aculeatus, activitate suâ præcipuè sustentat. Contrà acidæ naturæ venenum hoc esse, sal volatile viperarum, quod vulneratis solatio esse solet, probabiliter evincit, cùm aliter non juvet quàm spiritus animales promptissimè instaurando & coagulum præcipitando, à fermenti venenati contage oriundum: sed etiam succus citri, qui alcali non est, teste Clariss. Hoffmanno, morsui venenato medelæ est, & quæ ab acido corrumpuntur partes carnosæ, rubent magis, nigredine (quam in cane altero deprehendimus) contrarium ejus insequente: fortè etiam volatilia sanguinis grumescentiam, quam ex ejus fusione aliquibus in locis necessariam conjecimus, tollendo juvant, ut difficile sit sententiam infallibiliter dicere: Commodè de his liquor ipse sanguini instillatus plura & certiora docebit.

Observ. XXIV.

Talpæ Anatome Muraltiana.

TAlpæ heic interanea exponimus, è Clariss. Muralti, Med. Doct. Tigurin. & Acad. nostr. *Aretæi* dignissimi Vade mecum Anatomico deprompta, idque eum præcipuè ob finem, ut cùm Viri hujus industriam laudatissimam omnibus procinamus, tum Excellentiss. *Sponii* Patr. erudita Scholia, quæ ejus ratione ad nos mittere gravatus non est, publicæ lucis, siquidem dignissima sunt, faciamus.

Talpam inquit præfatus Excellentiss. *Muraltus*, sexto Aprilis hujus anni cum Doctissimo D.D. Hottingero secui; hujus longitudo ulnæ quadrans erat: color pilorum dorsalium ex fusco nigricans; venter ex nigro flavescens. Cauda articulum longa, pilis hispida: Pellis mollis, cum Holoserico certans, hujus verò cutis dura, & tenax, ut vix dissecari potuerit. Oculorum lo-

co puncta minutiſsima, nigricantia; Roſtrum ſuillum affabrè Narium foraminibus pertuſum: exteriùs Aures nullæ: barbata erat Talpa: interiùs à roſtro, verſus Dentes ſuperiores ſulcus proſtabat. Manibus & Pedibus inſtructa eſt: Manus digiti ſimplici ſerie diſpoſiti, longioribus unguibus armantur, utrinque quinis; horum quivis tres articulos tenet: Manûs Palma latior, ad poſteriora recurva: Pedes itidem quinque digitos habebant, cùm apophyſi quadam in dextris cartilaginea.

Animalculum hoc exteriùs Collo caret, & Muſculi Pectorales craſsi, longiſque ab Axillis utrinque Coſtis inducuntur. Coſtæ veræ ſex ſunt, & ſex quoque ſpuriæ. Sterni Cartilago Xiphoides rotunda erat, pediculo inſigni, medio pectoris Oſsi adhærens: Omentum maximum, ad infima Inteſtinorum productum, quorum plicas ingreditur. Vaſa Lactea per Meſenterium undique ad Glandulam magnam ſparſa, craſsitie vel vaſa ſanguifera ſuperantia, Chyli quoque ſtigmata per inteſtinalem tunicam exteriorem transparebant, Lien punctis rubris, ſeu infinitis Glandulis diſtinctus eſt, longiſsimus, in Hypochondrio ſiniſtro Ventriculo appoſitus, Hepar itidem punctatum, medietatem ventris obtinebat, Diaphragmati latâ membranâ adnexum, hoc convexâ parte rubebat, concavâ verò albicabat. Figura Ventriculi Retortæ Chymicorum æqualis, ad Inteſtina ſenſim anguſtior reddita, venis arteriisque perſpergitur: hujus Orificium ſuperius medio loco ſitum eſt, in ejus confinio glandula quædam hærebat: Interior Ventriculi facies punctis & maculis nigricantibus undique notatur; Pylorus plexu Glanduloſo clauditur: inteſtina duas ulnas longa; tenuia unam, craſſa unam æquabant; Neque Cæcum, neque Colon aderant. Propè Rectum Glandula inſignis unicæ fibrillæ nerveæ adhærebat. tales quoque Glandulæ in Duodeno aderant exteriùs appenſæ: Glandula Meſenterii magna, oblonga, in medio Inteſtinorum ſita eſt. Pancreas breviſsimum; plexus quoque glanduloſus in Duodeno exterius multis punctis deprehendebatur. Inteſtino jejuno adhæſit ope fibrillæ exteriùs circulus nigricans, vix ac ne vix conſpicuus, velut ocellus minimus. Septem Lobi Hepatis ſunt, quinque lævere dextro, & duo in ſiniſtro conſpicui: Veſicula bilaria Hepati con-

ti concolor, minima fuit: Ren dexter altiorem ſedem occupat quàm ſiniſter: Renes ſuccenturiati utrinque adſtabant albidiores: figura Renum phaſeolum refert: Muſculi Abdominis ferè membranacei, verſus ſuperiores, & laterales partes inprimis. Penis Talpæ erat minimum digitum longus, tendinoſus, uſque ad muſculos directores: in ejus radice corpora nervoſa divulſa: muſculi urethram dilatantes ſunt craſsi, longi & carnoſi: Teſtes Ovales, ſanguiferis vaſis perſperſi. Venæ & arteriæ ſpermaticæ latere dextro eos utrinque ingrediebantur: hic loci quoque finis eſt Teſticuli, & principium Paraſtatarum ad Proſtatas membranæ fortiori ex parte incluſas, tendentium: E proſtatis Vas deferens nuncupatum ad acervum quendam maximum, ceu funiculorum congeriem abit, quæ meritò pro Veſicula ſeminali haberi debet. Veſica urinaria ſub hac congerie ſita pyriformis & parva erat. Ad anum duæ glandulæ oblongæ ſitæ ſunt.

Oculi exigui, ſuprà notata puncta fuerant, in acumen humoribus ſuis producti, Cranium oſſeum eſt, oblongum, penitusque caninum: Maxilla inferior utrinque decem dentes habet aculeatos; ſuperiori maxillæ dentes totidem ſunt, quorum à parte anteriore quartus utrinque inſignis eſt longitudinis. Proceſſus mamillares cum Oſſe cribriformi notabilis ſunt magnitudinis. Concurſus Nervorum è Striis Thalami nervorum Opticorum anterius ramum utrinque ad Varolii Ponticulum derivatum, itidem è latere poſtico ad eundem locum progreſſum videbamus. Cæteræ Cerebri Partes tum ob parvitatem, tum ob mollitiem vix erant conſpicuæ, prout nec interiora Auris à ſe diſtingui poterant.

In Clar. MURALTI Talpæ Anatomen *SCHOLIOLA.*

INgentem animi pruritum res abditas & ignorabiles comperiendi ac hariolandi, mortalium nonnullos ad varia non modò inconceſſa, ſed & ridicula molienda potenter olim pellexiſſe credibile eſt; quò ſuorum votorum compotes evaderent: qualia inter, frequentata inprimis fuiſſe Talparum extiſpicia teſtatur Naturæ ſcriba Plinius, dum Magos animalium omnium Talpas maximè miratos fuiſſe, peculiari vanitatis argumento nullis æquè credentes extis, expreſsè memorat lib. 30. Nat. Hiſt.

Hist.c.3. ita monente Gallico scriptore non proletario De L'Ancre, tract. 5. de l'incredulité du Sortilege convaincuë. Verùm enimverò omni magicâ superstitione insuper habitâ Talparum professionem à Philophysicis institutam, solertis ipsorum fabricæ introspiciendæ ac perdiscendæ gratiâ, singulari potiùs laudi vertendam judico, quàm vanitati. Quò fit ut hoc ipsum opus tum magnos Viros, nobis superiores ætate, feciſſe intelligam, tum posteros etiamnum facturos esse minimè dubitem. Unde ad idem quoque spectaculum aggrediendum me accingere non recusavi, certò persuasus in creaturis quibusque vel abjectissimis nusquam non cum fructu rimanda esse ac miranda Summi Opificis magnalia. Hoc ergo in argumentum facere non possum, quin stili tantillum heic impendam. Et primò quidem vocabuli Latini Talpæ originationem quod attinet, illam triplicem omnino assignat Ger. Joh. Vossius in Etymol. quarum postrema ἀπὸ τοῦ θάλπω, à fodiendo, reliquis verisimilior mihi videtur. Sic & apud Græcos Σπάλαξ & Ἀσπάλαξ, ἀπὸ τοῦ σπᾶν, à fodiendo, dicta fuerunt. Talpa quoque Lycophroni in Cassandrâ Σιφνὸς vocatur, ἀπὸ τοῦ σιφνύειν, à vacuefaciendo. Ubi de Proteo loquitur, qui ex Thracia in Ægyptum per subterraneam quandam cavernam migraverat, Talpæ ipsum comparat, inquiens: οἷα τις σιφνὸς Κόλθμων ἐν σήραγγι τέλμνιας μυχός. [Et sanè hoc animans (ut verbis utar Arnobii lib.2. adverſ. Gentes) excavat telluris sola, & in fossibilibus foveis tutamina sibimet & cubilia præparat. Unde non abs re Talpæ nuncupari possent γῆς πῶλοι, quo epitheto apud Artemidor. in Onivoc. donantur tum formicæ, l.1.c.26. tum dracones, l.2.c.13. Germani quoque à fodiendo vocant Talpam, Schärr/ quasi dicere velint Scharrer/ terrisalpum. Vocant etiam Maulwurff/ quòd rostro terram protrudat. Jo. Schroderus etiam Schermauß vocitat, etiamsi hoc vocabulo Dn. Muraltus murem agrarium à Talpa non parùm diversum designet, cujus peculiarem anatomen paulò post propoſuit: Quâ super re litem Viris hisce doctissimis libens remitto, ut ad alia gradum faciam.

Jam de numero sensuum quibus gaudent hospites isti sublimioris plagæ subterraneæ, (quam facetè Galli *Regnum talparum* indigitant) non adeò certus est, ut video, Naturæ consultorum consensus. Non pauci enim cum vulgo existimant, oculos, adeoque visum ipsis denegatum fuisse à Naturâ: quod & olim mihi arrisisse non inficior, tum quòd nullas oculorum orbitas inter dissecandum repererim, totâ illâ frontis regione, (ubi collocari ferè solent) cute ac pilis obtectâ, tum quòd intra terram loco tenebroso degentibus, nullum oculorum fore usum mihi persuaderem, ob luminis externi absentiam, quæ fuit etiam mens, Guil. van Bosſche: unde haud dubiè cæcitas vetustis Græcis σπαλαξία, teste

teſte Heſychio, fuit denominata, hincque natum proverbium, τυφλότερος ἀσπάλακος, cæcior talpâ. Verùm re meliùs perpensâ, ſententia contraria verior jam mihi videtur, putà talpis neque oculos, neque viſum deeſſe, ſicut rectè Cl. Muraltus affirmat, poſt Viros ſummos, Plinium, Albertum Magnum, J.C. Scaligerum, Conr. Geſnerum, alios. Et certè per foramina duo parva in oſſe pervia, nervuli optici extra feruntur, & in duo puncta nigra terminantur, quæ ſunt veri talpæ ocelli. Neque obſtat quòd parvi ſint, modò objecta viſibilia percipiant: fortaſſe & eò clariùs ac diſtinctiùs vident, quò minores ſunt: quemadmodum & microſcopia, quantò exiliora, tantò præſtantiora ſunt, objectaque luculentiùs exprimunt atque multiplicant. Adde quòd nihil vetet, quin fortè locis in obſcuris innato lumine uberiùs radient, vicinaque illuminare poſſint: quod ipſum de Solifugis cæteris animantibus, quales ſunt cuniculi, viverræ, dracones, viperæ, imò & lumbrici, non abs re dici poteſt.

De Talparum exquiſito auditu nemo ambigit, quandoquidem propiùs accedentes, ad ſuarum ſcaptenſularum orificia facilè exaudiunt: quo fit, ut ſuſpenſis laneisque pedibus, ut captentur, incedendum veniat. Hinc Galli tacitis pedibus incedentes ajunt more captatorum talpæ ambulare, *en preneurs de taupes*. Duo in ſummo roſtro foramina adapertilia narium vicem præſtant, per quas odorantur: unde allio, ulpico, cæpâ aut porro oſtiolis cryptæ intruſis, & turbantur & aufugiunt, teſte Alberto M.

Pellis pilis quovis holoſerico nitidioribus fruticans viſitur, miro ſplendore, ita ut inter pelliceas veſtes primum locum tenere poſſit: ideoque quod ſcribit l. 2. Hiſt. Juſtinus de Scythis antiquis, eos pellibus ferinis murinisque veſtiri conſueviſſe, libenter de pellibus vel talpinis, vel murium Ponticorum conſarcinatis intellexerim, quibus maſtrucas ſuas & rhenones parabant, aut ſaltem ſuffulciebant, ſicque ipſis magnificè amicti ſuperbiebant.

De Reſpiratione Talparum ſubit heic etiam aliquid meditari: Sanè enim reſpirare Talpas ſub terra non immeritò mirabiliùs eſſe puto cum Plinio, quàm piſces ſub aqua. Ita quippe loquitur ipſe lib. 9. Hiſt. N. c. 7. In aquas quidem penetrare vitalem hunc halitnm (putà aërem) quis miretur, qui etiam reddi ab his eum cernat: & in terras quoque, tantò ſpiſſiorem Naturæ partem, penetrare, argumento animalium quæ ſemper defoſſa vivunt, ceu Talpæ? Reſpirare verò Talpas, una Pulmonum ſtructura ſatis evincit, quos habent amplos, inque plures lobos diviſos, attamen σομφὸς καὶ ὀλιγάμυς, ſpongioſos ac pauco ſanguine præditos: quæ verò animalia tales pulmones ſunt ſortita, ſunt ὀλιγόπνοα, minùs reſpirant, hoc eſt, πολλοῦ χρόνου μεταξὺ ἀναπνοὴ ζῇν,

per tempus multum possunt sine respirationis usu vivere, ut docet Aristot. lib. de Respir. c. 4. ubi notatum obiter velim, me Pulmonis lobos septem in talpâ numerâsse, quamvis Cl. Muraltus nonnisi sex observaverit: adhærebant autem ipsi per fibras quasdam mediastino, nequaquam costis: & erant coloris ex albo rubroque misti, cor medio suo complexu foventes.

Claviculas habet Talpa, sicut habere etiam Simiam ac ζῶα πιθηκοειδῆ, qualia sunt, Satyrus, cynocephalus, & lynx, docet Gal. lib. 6. Exercit. Anatom. quæ videl. omnia animalia sunt πλατύστερνα, hoc est, pectus habent amplum, quemadmodum Homo: cætera verò brutorum secula, quæ sunt ὀξύστερνα, h. e. quæ sunt pectore cavinato, claviculis destituta visuntur omnia.

Omentum nostros oculos fefellit, quanquam Cl. Muraltus ipsum exstare affirmet. Folliculus quoque fellis nobis non fuit visus in subjecto, quod dissecui, illumque deficere putavi, sicut murium aliquibus deficere scribit Plin. lib. XI. Hist. N. c. 37. Verùm felicior me circa ipsum fuit Cl. Muraltus, qui illius mentionem facit. Manus Talpæ omnino πένλοζῳ est, ut vult idem Vir Curiosissimus, sed pedes posteriores sunt planè sedigiti.

Observat. XXV.

De Noxis Cicutæ terrestris.

Ex Epistola

Ad Virum Celebratissimum JOH. JAC. WEPFERUM,

Archiatrum Scafusianum.

QUotiescunque tua in me merita rumino, rumino autem sæpius, nihil cordi solet esse æquè ac grati animi tessera, quâ favorem tuum porrò mihi promittere ausim: hujus vices si sustinere jubebis præsentem de cicutæ terrestris noxâ historiam, hem quantum non menti meæ gaudii accedet & solatii, cùm norim tibi probatam, nec aliis valdopere displicituram: Ansam autem meditationi isti, tua suggessit cicuta, Eruditorum ore jam decantatissima, cui levicula, quæ tum ex succo terrestris vulpeculis, & porcellis Indicis exhibito notaram, addi voluisti: his proin ulteriùs illustrandis, cùm experimenta deinceps necessaria viderem elapsa hâc tempestate, ad herbæ vires noviter explorandas me accinxi: De effectibus ipsis, ubi singula enarravero,

vero, Excell. T. judicium feret facilè, ſubjungam & ego ratiocinia aliquot, quæ autem prodromi loco tantiſper haberi velim, dum iteratis, ubi Deus vitam anno imminente conceſſerit experimentis, pleniùs de plantæ hujus forſan & aliârum genio diſſerere poſsim.

D. 15. Octobr. Cani vetulæ mediocris magnitudinis horâ II. antimeridianâ, ſucci Cicutæ ʒß præter propter infudimus, â quo mox ſalivare, toto corpore contremiſcere, tandemque vomere cepit: Horâ primâ pomeridiana langueſcenti denuò ʒj circiter infudimus, unde mox ejulabat, & circa præcordia vehementer opprimebatur, diaphragmatis iteratâ ſuccuſſione, ad attactum evidenti, cum reſpiratione rarâ & anhelâ: ſalivavit inſuper & tremuit vehementiùs: ſeſquihorâ poſt evomuit mucum viridem ſpiſsiuſculum ſatis copiosè, iſthinc tamen meliùs non habuit, oppreſsione graviter perſiſtente, minxit inde, & ſub veſperam languidus omninò, pedibus inſiſtere nequiit: caput cùm erigeretur, inſtar temulenti jactitavit, moxque concidit, inſultibus ſpasmodicis in utroque pede anteriore & poſteriore, ut & aure ſiniſtrâ, conſpicuis, tandem noctu interiit. Inſtitutâ ſectione in abdomine inflati nihil comparuit, præter veſicam urinariam & felleam, quarum ſuo humore utraque turſit, vaſcula inteſtinorum tenuium ſeriem, duodenum præprimis perreptantia rutilo ſuo colore intensè oculos refecerunt: Ventriculus parvulus, fibrarum validè corrugatarum faciem exteriùs jam oſtendit, quæ fundi parte ſuperiore incisâ rubicundæ inſuper videbantur, muco viſcido heic illic hærente, cum ſucci viridis coagulati reliquiis, inter ipſarum interſtitia detentis: Inteſtini duodeni facies interna, ſpithamæ longitudine tota inflammata & cruore ferè perfuſa, jejuni verò & ilei externa liveſcens, intùs mucum ſanguinolentum copioſiſſimè exhibuit: in quo vermiculi exigui numerosè ſtabulabantur, ceu in nido ipſis deſtinato, craſsis ab iſta labe liberis magis exiſtentibus. Pulmonum lobus dexter maculis ex rubro liveſcentibus, variè inquinatus fuit, diſciſſus verò veſiculas à ſanguine tenui efluſo rubentes exhibuit, ſiniſtro incolumi: cordis thalamus dexter cum auriculâ ad attactum molleculus ſanguinem fluidum ſubatrum, cujusmodi

ex aliis etiam vasis effluxit, continuit. Cerebri facies elegans, glandulæ præprimis pinealis subrubentis, quam vasa sanguifera artificiosè amplectebantur: In ventriculis anterioribus seri copia idonea deprehensa fuit, sanguinis verò extravasati nihil.

D. 25. ejusdem D. Licent. Schorkopff Hildesiens. & D. Näbel Heidelberg. alii Cani succi ejusdem recentèr expressi ʒiij præter propter exhibuerunt, post horæ quadrantem murmura & rugitus vehementiores audiverunt, certos fermentescentiæ indices: Hinc abdomen inflari & distendi cœpit, perque intervalla spasmodici insultus leviores suboriri, ejulavit juxtà & frequenter minxit, ex uno loco in alium migrando, succedente motu cordis palpitante & diaphragmatis forti succussione: Sub vesperam cùm accederem ei languenti ʒij, circiter propinavi, à quibus contremiscere, angi & vehementer succuti incepit, cum insigni cordis palpitatione & abdominis rugitibus, inde copiosè minxit, non tamen vomuit nec dejecit. Die insequente adhuc vixit sed languidus, nec qui diebus antè vehementer, latravit ampliùs: Horâ 1. pomeridianâ, ejusdem succi ad ʒiij. ferè infudimus, à quibus eadem symptomata passus est, nisi quod vomiturit juxtà: Die altero abhinc succi ejusdem ʒiß. præter propter venæ jugulari siphone blandè immiscuimus, unde cor palpitare vehementissimè, canis totum corpus convelli, maxillas retrotrahere, totusque obrigescere cepit, horæ autem circiter quadrante paulatim se recollegit, & qui ante crebro & anhelè, jam liberiùs respiravit, sibique redditus tantisper obambulavit: cùm deinceps ʒj. circiter blandè injiceremus machina confestim corruit & obriguit.

Cultro injecto cura præcipua fuit medii & imi ventris, in hoc ventriculi & intestinorum vasa egregiè rubebant, ipseque tantisper distentus, quùm orificium superius incideretur, spumam fæculentam fermentescentem copiosè exhibuit, qualem cum muco sanguinolento & succi particulis, fundum etiam continuit, plicis ejus corrugatis & aliquantum rubentibus: In duodeni ductu pariter aliqualis inflammatio, at non tanta uti in priore: Vesicula fellis bile distenta, & uterque ductus cùm cysticus tum pancreaticus patuli: Tubuli bilarii ad vesicæ collum pergen-

pergentes evidentes erant: cordis auriculam dextram, aëre per cavam ascendentem infra hepar injecto, pulsum sæpiùs ingeminare vidimus, ipsummet verò, quamvis inde tumuerat, sanguine prorsus vacuum fuit, nonnisi in auriculâ & thalamo dextris, succi concreti reliquiis conspicuis: in pulmonum lobis maculæ rubræ heic illic conspiciebantur, præprimis verò lobi dextri majoris superficies inferior ʒ duas in longum latumque inflammata fuit, reliquis ferè singulis, ubi incidebantur, viresccntibus, imò & succi particulas ostendentibus.

D. 28. ejusdem Cani Molosso ʒjß circiter in venam jugularem injecimus, à quibus ejulare, cor palpitare & convelli cepit, inde aliquandiu defatigatus, semimortuus jacuit, respiratione nunc rará nunc crebrâ & anhelâ existente: Inde ad se paulatim rediit, caputq; erectum huc illuc jactitavit: semihorâ post lateris sinistri venæ pariter succi aliquid immiscuimus, & cor palpitavit vehementissimè, miserèque ejulavit, & abdomen succussus fuit, motibus spasmodicis in faucibus & colli musculis conspicuis: Tandem verò ʒß circiter adhuc injectâ cum stertore & anhelatione respiravit, ad mortis impetum, spumam sanguinolentam per os copiose reddidit, cordis pulsu longis intervallis recurrente: Abdomen incisum, ventriculum cum intestinis inflammatum exhibuit, imprimis verò sub finem cœci & initium intestini crassi portio ʒiij. circiter longitudine distenta fuit, ut & vasa transparerent, maximè, & ob tenuitatem glandulæ solitariæ elegantissimè conspici possent: in utroque thoracis latere serum subcruentum fluctuavit: Pulmones flaccidi erant, eorumque facies exterior præsertim in lobis majoribus satis inflammata: ex asperâ arteriâ spuma priori similis multa adhuc effluxit, cujusmodi etiam in ipsis pulmonum vesiculis quum inciderentur, idoneâ copiâ stillavit: Ventriculus sanguinis dexter, cum auriculâ suâ admodum turgit, ex utrisque sanguis fluidus profiliit: Remoto cranio & durâ meninge, prope cerebellum ad sinuum latera, sanguis similis copiosissimè quâ data porta prorupit.

D. eodem horâ 5. pomeridiana caniculæ succi recentis ʒiij. præter propter exhibuimus, à quibus abdomen succuti, crebroque vomiturire incepit, donec horâ pòst materiam satis copiosè

excerneret: hinc tamen melius non habuit, quin urgentibus oppreſsionibus tremula incederet, tandemque pedibus inſiſtere nequiret, vomuit inde iterum, minxit, tandemque temulenta corruit. In hujus interaneis, ventriculo & inteſtinis ſuccum cicutæ pariter ſpumantem, & utrobique inflammationis mucique cruenti hinc inde adhærentis certiſsima veſtigia vidimus: Pulmones quoque in diverſis locis inflammationibus & ſanguine extravaſato fœdabantur, cordis verò ventriculus uterque omni ſanguine erat deſtitutus.

D. 29. ejusdem Porcello Indico femellæ ſucci ejusdem ℥j. circiter intruſimus, à quâ præcedentibus tantiſper motibus convulſivis ilicò ſpirare deſiit: In cauſam repentini interitûs cùm inquireremus, reperimus in aſperâ arteriâ ſucci reliquias cum ſanguine extravaſato in pulmonibus hic illic comparente: In abdomine mali nihil, gravida hæc erat binis fœtibus, & partui quantum colligere licuit proxima.

Sub veſperam Porcello mari ℥j ptæter propter propinavimus, à quâ primùm malè non habuit, horâ autem circiter pòſt corrugabatur, & tremulus pedibus amplius inſiſtere non valuit, vomuit quoque ſed minùs copiosè: die inſeq. rigidum invenimus cum abdomine inflato, veſiculâ fellis & urinariâ admodum diſtentis: Ventriculus diſſectus ſpumam fermenteſcentem, cum muco ſanguinolento copiosè exhibuit, conſpicua circa pylorum & duodeni initium inflammatione, cujusmodi ſanguinis extravaſationes in tenuibus hic illic quoq; animadvertimus, pariter etiam pulmonum lobi his infeſtabantur: inteſtinum cœcum ampliſsimum cellulatum: Atque his experiundi finem fecimus herbâ recenti nos deficiente: Ne verò noſtræ fidei unicè ſubſcribere teneantur Artis Curioſi, ſingulorum Teſtes, qui nobis tum adfuerunt appello Viros Nobiliſsimos D. Schorkopff Hildeſienſ. D. Lehenheer Auguſtan. Medicin. Licentiatos. D. Näbel Heidelberg. D. Facio Viviacenſ. D. Kartſcher Brigâ-Sileſ. D. Aſtorinum Italo-Conſentin. φιλιάτρους.

SCHOLIUM.

De nocivâ Cicutæ vi pleni ſunt Medicorum Veterum libri, nec opus eſſe arbitror ea prolixiùs hîc repetere, quorum Tu ipſe in Cicutæ aquaticæ

aquaticæ historiâ eruditam mentionem injeciſti: Apud nos frequenter illa creſcit in pago Mönchenſtein & Michelfeldæ: odoris acris & præprimis ubi conteritur nauſeabundi, ſucci particulæ linguam potenter feriunt, cùm nec digitorum apicibus pepercerint; herbæ & radicis in bolos coactæ efficaciam non exploravimus ob tempeſtatem anni declinantem, & materiæ, ſi ita loqui fas ſit, ſolaris decreſcentiam, unde forſan ipſius etiam ſucci in enecando torpiditas in canibus deducenda venit, dubium enim non eſt, quin vigente Solis influxu, planta decerpta non ſucculenta magis ſit, particulisque activis copioſioribus & magis evectis inſtructa, ceu iſtud opera iterata docebit: Suum tamen genium nobis probavit abundè, ei quadantenus ſimilem, quem in lupâ p. 157. animadvertiſti, in canibus etiam binis temulentia manifeſta fuit, & frequens mingendi neceſsitas, certo caliditatis, quâ ſanguinem fundebat & attenuabat, ſicque parti aquoſæ faciliùs & copioſiùs abſcedendi anſam ſuppeditabat, indicio: poſſem quoque de narcoſi maſſæ humoralis attenuationi ſæpè numero ſuccedente verba facere, ni pleniùs de illâ agere alibi conſultum foret; Nec verò hic ſubſtitit cicuta, quin ſalinæ ſuæ acrimoniæ, aculeorumque igneorum, quibus non parùm ſtipata eſt, evidentiora edidit ac reliquit veſtigia, ſibi verò ubique conſona: in cane vetulo & caniculâ, totius tremor, cum vomitu & oppreſſione circa præcordia, diaphragmatisque ſuccuſſione, fibrarum nervearum, cùm ſtomachicarum tùm phrenicarum, intimam cum iis confinitatem habentium irritationem ſatis arguunt, quæ ceu prodromus Salivatio præceſſit, non tam ex continuata ſuccuſsione, vel conſtrictione muſculorum oris, vomitu imminente aliàs conſpicua, quàm apicularum linguæ nerveārum, ut & partium vicinarum à particulis ſucci exhibiti reſiduâ agitatione: in ventriculo verò ſuam ἐνέργειαν adeò vehementer non exercuit, usque dum muco obmuniente ſoluto, ſpicula ſua infigere potuit fortiùs, quibus ſemel impactis, etiamſi evomuerint materiam idoneam, motus ſpaſmodici nihilominus ſubſtiterunt, ſpirituumque ulteriorem diſsipationem, quam corporis langueſcentia neceſſariò excepit promoverunt: Adjumento his acceſſit vaſorum ab hoſte rodente denudatio & eroſio aliqua, quam ſanguinis extravaſatio non potuit non ſubſequi, cujus utique cùm in tenuibus inteſtinis duodeno maximè, tùm in ventriculo inflammatio & mucus ſanguinolentus certiſſima ſunt ſigna: & fortè ſufficiſſent hæ pro machinæ deſtructione illatæ noxæ, ſi intra iſta pomœria delituiſſet, aſt ulteriùs perrexit, particulisque ſubtilioribus ſanguinis oceano immiſtus eum inſigniter rarefecit & fudit, unde cordis thalami, non modò ſanguine vel nullo vel fluido admodum gaudebant, ſed in pulmonibus etiam à ſanguine tenui hic illic extra vaſa proſiliente & ſtagnante, veſiculæ rubore & maculis inſolitis decoloratæ fuerunt, quibus

faciliorem anſam pertinaces diaphragmatis ſuccuſſiones & oppreſſiones haud dubiè ſuppeditarunt, donec hinc labe aliquâ ipſi cerebro (ſi non potiùs ſpiritibus illatâ, elangueſcente fluidi utriusque influxu præcedaneâ temulentiâ corruerunt, de quibus in ſecundis curis pleniùs, nec enim de cerebri cortice, in quo ſpirituum expanſionis in affectibus ſoporoſis impeditæ cauſam quærunt Eruditi, jam dicere vacat: de ovis verminoſis addenda pauca, quæ ex pituitâ vel ſeminio certo modo putreſcente deducunt Galeni filii, fortè quod purgante exhibito, vel talem nudam, vel cum illa lumbricos excerni animadverterunt, pariter uti ex fimo equino, aliové fœtus ejusmodi derivârunt alii, de ovulis inibi depoſitis parùm cogitantes: Eſt ſanè mucus cùm ventriculi, tum inteſtinorum, commodus vermiculorum utriculus, cui dum adhærentes & involuti, accedente etiam huc materia motum vitalem ſuſcitante (calorem dicunt aliqui, ego verò ſubtilis præſentiam inſuper arguo), exigui valde prodierunt, nutrimenti ſui partem aliqualem deinceps debere videntur, indeque eſt, qnòd ſoluto & exeſo muco temporis tractu ipſam inteſtinorum ſubſtantiam eroſiſſe ac perforaſſe quandoq; deprehenſi ſunt, ceu in obſervationibus infra exempla ſuggeremus: ſæpiùs tamen hoſpites iſti in uno alterové corpore non ſtabulantur, præter Practicorum opinionem & ſuſpicionem, unde vulgus pro ſuâ imperitiâ, labem ipſis affricare conſuevit, quòd exhibito purgante anthelminthico effectus non reſpondit: Verùm enimverò materia graveolens adinſtar ſpermatis ranarum, vel ovi putrilaginoſi, quid fœtus ſubfuetit ſatis edocet: Quis enim neſcit, vermes ſive enectos ſive ſeminium collectum, nec tamen eductum, ita corrumpi aut putreſcere poſſe? pariter uti pituitam in dictis locis ad ſaturationem aggeſtam, putredinem concipere, communicatisque vitioſis maſſæ humorali miaſmatibus motum hujus variè pervertere, aliaque ſymptomata inducere experientia comprobatum eſt: Spuma fermenteſcens, cujus vehementes rugitus, cum abdominis diſtenſione in cane altero præſagium erant, cum muco ſanguinolento ſatis oſtenderunt, quam in iſto ſucci exhibiti particulæ luctam inſtituerint, à quâ agitato tantiſper Helmontii Archéo angi & ſuccuti cepit: cani tamen exitiales iſtæ æque non fuerunt, ac Porcello Indico mari, cujus animantis ventriculus tenerior videtur utique, nec muco oblinente caninorum inſtar inſtructus, oſſa aliaque citra noxam diffringentium ac concoquentium, unde etiam dictæ ſucci particulæ pariter infringi non poterant, quin labe ventriculo & inteſtinis tenuibus gravi ſemel illatâ, qualis etiam in pulmonibus vitali organo conſpiciebantur, vitæ animalis diſpendio afficerent: Mucus certè viſcidior, & copioſior à particularum enormitate aliquâ ipſum præmunivit, cui, ceu ſuprà meminimus, plantæ utpote dicto demum menſe collectæ, virtus fatiſcere incipiens

fatiſcere incipiens jungenda eſt, prorſus tamen ſoſpitem non præſtitit, quin ſymptomatum vehementi iteratione langueſceret, concurrente internâ aliquâ ventriculi & inteſtini labe: Interitum verò intulit ſucci ejusdem ſanguini propior facta immiſtio, unde ipſius compage ſolutâ, præcedaneis convulſivis motibus, cordis thalami liquore vitali prorſus exhauſti fuerunt, motum infuſo pabulo nitro-aëreo per intervalla ingeminante auriculâ dextrâ, de quibus videſis erudita Pythagoræ noſtri parerga. Neque funeſtam hujus vim effugit canis Moloſſus, viatoribus aliàs formidabilis, quin à ſucci immiſtione ſanguis ſupra modum rarefactus, vehementiſſimis in corde arteriisque motibus occaſionem daret, effractaque ab impetu veſicularum pulmonalium ſtructura, non modò iſtæ collabaſcerent, ſed facta inſuper ſanguinis ſeroſi tenuis, extra vaſa proſilientis, cum aere agitato & rarefacto confusâ συμμίξει, ſpuma ſanguinolenta per os copiosè efflueret, qualis etiam poſtquam ſpirare deſiit, frequenter erupit, reliquiis aliquibus in ipſo thoracis cavo ſtagnantibus, pulmonumque flacciditate, quæ aërem injicere tentantibus magis patuit, & inflammatione evidentibus: utrum verò ſanguis fluidus acris, ad ſinuum latera viſibilis, (cui, ſi venæ jugularis utriusque lateris ligatio ortum ſuggeſſit, pulſus arteriarum impetuoſus augmentum non exiguum ſubminiſtravit) motuum convulſivorum in faucibus præcipuè & colli muſculis mater extiterit, cùm potius apoplectici quid inducere valuiſſet, principii nervorum compreſſione: an verò fibræ motricis à ſanguine vehementer irruente, aut cardiacarum ab eodem impetuoſo inſultu facta irritatio, humoris ipſius acrimoniâ non rejectâ in causâ fuerit decidere non vacat, nec opus eſt: Sufficit ab ejusmodi motibus in machinæ animalis deſtructionem ſæpiuſculè tendentibus, & partium muſculoſarum, præcipuè verò ſpiritus vitalis, cui animalis, utpote à cruore ſaltem liberatus, affiniſsimus, ſuccuſsione validâ ſpaſmodicas ὁρμὰς libenter ſubſequi, ceu iſtud etiam animi pathemata inopina, terror aliaque teſtantur: olim verò cani moloſſo venam jugularem externam pariter utrinque ligavimus, ſoporem cum ictu epileptico præſtolantes, ex ſanguine liberâ commeatione inhibitâ, aſt fefellit ſpem eventus, inque diſſecti cerebro ſanguinis extravaſati parùm omnino reperimus, nec in ſinibus grumoſi veſtigia, firmiſſimo argumento, viâ hac præclusâ, aliam per venas maximè jugulares internas naturam ſibi paraſſe: in Porcelli femellæ mortem ſubitam inquirere ſupervacaneum eſt, ſucco irritante labem deleteriam ipſi; vitalibus organis proximè inferrent: de iſtius autem animalis utero & fœtibus, quæ memoranda ſunt in ſcholiis ſuperiùs expedivimus. Vale his Artis Aſclepiadeæ columen, & mihi, ut ſoles, favere perge.

Dabam è Muſéo Baſil. d. 17. Decembr. 1684.

Anno proximè ſubſequente, ejusdem Cicutæ ſucco alia adhuc experimenta in canibus inſtituimus, plura verò ſymptomata, præter ſupradicta, nauſeam nempe, vomiturition em: ſomnolentiam & paulatinam machinæ corruitionem non obſervavimus, de aëris verò per venam jugularem, ſiphonis ope injectione quædam heic addenda habemus, quæ ſucci Cicutæ infuſionem illuſtrabunt potiùs quàm turbabunt, enimverò fortior vis omninò abfuit, licèt tantillum quoque in officiendo adjumento eſſe potuiſſe, pertinaciter non inficiemur: Menſ. Octobr. labentis anni 1686. præſentibus D. Cand. Burgovvero, Scaf. D. M. Stehelino & D. M. Tonjola, cani mediocris magnitudinis, aërem fortiori inſpiratione in venam jugularem infudimus, hic poſtquam tantiſper ejulaſſet, reſpirare confeſtim deſiit: Abdomine & thorace mox cultro apertis, præter ductum thoracicum, vaſaque venoſa turgida, motum item inteſtinorum periſtalticum elegantem, cor prorſus diſtentum comparuit, cujus tamen parietes vulnere inflicto, ilico conciderunt flaccidi & enervati, præterque tantillum cruoris ſpumoſi nihil exhibuerunt, ut inde ad fibrarum cardiacarum enervationem, ab aëris vi injecti expanſione ſ. elaſi, fortè non incongruè argumentari liceat, unde ad priſtinum tonum illis non redeuntibus, cor in motu ſuo fatiſcere neceſſe habuit, prorſus tamen non rejectâ ſanguinis ab aëre permiſto rarefactione, quam bullulæ ſpumoſæ ubique probâſſe videntur. Decem circiter diebus poſt animum ſubiit liquores diverſi generis generis alcalinum & acidum, ſanguini ſucceſſivè immiſcere, cui negotio operam una præſtiterunt Viri Præſtantiſſ. D. Mejerus & D. Meiſterus Scafuſ. Medic. itidem Licent. ſolutâ hinc utrinque venâ jugulari ex uno quidem latere ſpir. urin. ſal. arm. ex altero verò ſpir. vitrioli tubulo permiſcere ſtuduimus: Et quidem poſt illius miſcelam, vehementes ejulatus cordisque impulſus aliquando animadvertimus, qui autem cum diu non ſubſiſterent, nec ab hoc injecto péjora ſymptomata ſubſequi videremus, aëris forti infuſione, ſcenæ finem pariter fecimus, atque præter ea, quorum ſuperiùs meminimus, cruoris effervescentia, vaſis ſanguiferis inciſis, ſatis conſpicua, animos præcipuè refecit, cum ſanguinis grumoſi portionibus hic illic palpabilibus, quam diverſæ naturæ liquorum concurſui adſcribere, nihil fortè eſt, quod vetat, inprimis ſi alcali & acido patrocinari velimus.

Observ. XXVI.

Capitis vulnus inge ns,

Muſculorum dorſi ex globulo ſclopeti ictus lethalis.

Memoratu

Memoratu digna est historia, quam Excellentiss. *Baumgartenrus* Archiater & Senator Sangallensis, gloriâ meritisque inclytus, IX. Cal. Jun. 1676. nobis impertiit. Ante aliquot (inquit) menses, in viciniâ nostrâ, quidam ex illo hominum genere, quorum civilitatem expertus Amplissimus vester Consul, à conterraneo temulento, ancipiti gladio pluribus in locis vulneratus, brachium amputatum, aliquot in capite vulnera inflicta: cùm spes salutis affulgere jam videretur, vigesimâ tamen die obiit: pridie ejus diei ego vocatus, vulnera satis bene se purgantia inveni, brachii truncus pus reddebat optimum, in sinistro tempore ingens erat vulnus, temporalis musculus dissectus: ossis tanta rima, ut trypano non opus fuerit, videbatur cerebri sive meningis motus: Vulnus minimè aridum, ut in mox morituris esse solet: convulsio aderat oppositæ partis, quæ hîc nunquam abest, dissecto enim musculo temporalium, congener solus trahit ad se maxillam inferiorem: convulsiones tamen horrendæ in ejusdem lateris artubus erant, in quarum causam, cùm omnia circa vulnera bene habere viderentur, tunc penetrare non potui. Post obitum caput aperiendi mihi copiâ factâ, meninx minimè erat læsa, nec corrupta, nec inflammatione correpta, nihil puris sub cranio, cerebrum adeò elegans, ut ejus Anatomiam in gratiam adstantium Medicorum & Chirurgorum exactè facere potuerim, in basi tantùm ἀπύχημα vasis inveni, nempe sangninis aliquot grumos à vënulâ ruptâ & multum ibi flavi ichoris, ut & circa principium spinalis medullæ, usque ad quintam colli vertebram.

Anno 1678. die 10. Julii accersiit nos Chirurgus quidam nostras, ut consilium & auxilium ferremus Commissario cuidam Gallo robusto & carnoso, qui ponè nates sclopeti globulo superiora versus ictus fuerat: foramen erat parvulum, sed profundum, quod etiam styli longioris apicem elusit. Imperatâ diætâ, cui pro genio, exactissimè intentus fuit, primis diebus turunda, nunc ex linteo, nunc rad. gentianæ conflatâ, intra ipsos dorsi musculos inferiùs immissâ, vulnus dilatare, materiæque deliteścenti patentiorem viam struere studuimus: ast incassum, materia inter interstitia partium & loci profunditatem firmiùs

impactâ: Incisione ulteriore rem aggredi periculosum videbatur, ob tendinum eo loci copiam, tandem verò urgente ægroto, alea jacta fuit circumspectè, & lancettâ sinus ille apertus, unde pus copiosum profluxit: quinque circiter vel sex diebus post, dum detergentibus & vulnerariis Chirurgus strenuè ¦desudat, atque ægroti res in melius vergere videbantur, stranguria corripitur, cui denuò vocati medicamentis convenientibus vulnerariis ac antepilepticis occurrimus, veriti statim ne quid spasmodici superveniat: Postero die sub vesperam deglutire cupiens non potest: loquela vicissim impeditâ: inde malo progrediente artus paulatim convelluntur, tandemque per intervalla totum corpus obrigescit, usque dum viribus attritis (siquidem miser nec liquida ferè nec solida assumere potuerit amplius) vigesimo die fatis cessit.

SCHOLIUM.

Veriſſimum esse quod Hippocrates Sect. 5. aphorism. 2. effatur: ἐπὶ τραύματι σπασμὸς ὑπογινόμενος θανάσιμον, præsentibus etiam historiis evincitur, in quarum utraque mirari subit nervorum tendinumque, qui horum quasi compigmentum sunt, mutuam conspirationem, equidem de musculis temporalibus constat, ipsa tamen ratio contrariæ actionis in hoc potissimùm consistere videtur, quod ob fibrarum parili officio destinatarum ex unâ parte læsionem graviorem, indeque in actione subsequentem quietem, quæ sunt ex parte oppositâ, sese vehementiùs stringere videantur: nec verò hic subsistit spasmodicus motus, quin continuatâ fibrarum nervearum tendinosarumque vehementi contractione, partes aliæ sensim prehenduntur, cujus quidem causa ibi sanguinis grumuli potuerunt esse, cum ichoris flavi idoneâ quantitate fibræductus nerveos circa basin tandem lacessentes, heic verò haud dubiè membranarum tendinumque ductus nervei incisi, suum fortè calculum adjiciente insuper puris acrioris in profundo stagnantis copiâ, & si ulteriùs pergere liceat, verisimile fit, quemadmodum ex levi punctură fibræ nerveæ cujuscnnque animalculi, fortem corrugationem subvenire animadvertimus, in ejuscemodi partium læsione, sive jam cæsim sive punctim illa fiat, fibrillas musculares violenter adeò contorqueri, ut non rarò obrigescant, similique motu continuato, totum corpus in damnum conjiciant, quibus sustentandis haud parum conducit, concitata spiritus animalis ὁρμή, quam hinc subsistentem, virium attritio, tandemque mors necessariò subsequitur. Cerebri motus olim pluribus suspectus fuit,

ideò

ideò enim cranio membranisque obvallatum credebatur, ut in quiete suo munere fungeretur, at pauciores sunt hodie, qui ipsum inficiantur: Dolor pulsitans qui atrocis sæpe cephalalgiæ comes est, arteriis equidem adscribitur, talis verò existeret nunquam, nisi succussis membranarum fibrillis, id spirituum ope subsequeretur, quod menti ejusmodi dolorem concipiendi ansam suppeditat, persuasumque habemus, fibrillarum harum constrictionem quæ in doloribus capitis variis, aliisque affectibus ceu gravedine, evidens est, non rarò magis spasmodicam fieri posse, ut hinc cerebrum membranarum istarum & piæ præcisè ratione, motum obscuriorem ineat, unde prorsus excusari non posse arbitramur, qui eidem motui nimium superstruunt, dum somni & vigiliarum causas alii, alii spiritûs animalis commodiorem generationem insuper inde deducunt: Clariss. Majovius l. de spiritu Nitro-aereo: Ad spiritus, inquit, nitro-aereos in cerebrum copiâ satis amplâ deducendos, sanguinis arteriosi affluxus per se ipse sufficere non videtur, quapropter probabile arbitror, Meningem crassiorem cerebro circumdatam, pulsationem quandam obire, à quâ se contrahente, sanguis ad cerebrum appulsus comprimitur, unde fit, quòd particulæ nitro aereæ ex massa cruoris exprimantur, inque cerebrum impellantur, haud multum absimili ritu ac particulæ motivæ alteræ musculorum constrictione, in partes motrices coguntur: At præterquam quòd piæ meningis motu, ceu quæ vasa arteriosa potissimùm, horumque propagines ad cerebrum quod undiquaque investit transmittit, ista expressio præcipuè fieri deberet, arteriolarum pulsus, earumque in glandulas corticales inosculatio, pro cruoris necessarii suppeditatione sufficere posse videtur, nec parum obstat tenera corticis structura, cui ejusmodi compressio, motui cordis respondens, facilè officeret: quin imo fibrillarum à spiritus nitro-aerei copiosâ expansione, turgescentia, quæ iisdem parciore numero præsentibus aliqualiter deficit, motum istum referre potis est.

Observ. XXVII.

Catarrhus apoplecticus cum febri & subsequente memoriæ defectu.

M. S. L. Vir annorum 57. habitu corporis mediocri, faciei colore sublivido, vitæ inordinatæ pauliſper assuetus, inprimis autem Baccho frequentiori, & ad iram proclivis, d. 30. Jan. 1681. urgente admodum temporis brumalis sævitiâ, concionem matutinam audiit attentus, sed morbi indicia jam persentiscens, in-

de domum festino cursu, sellamque petiit, hæc modò verba præfatus: HErr JEsu wie will mir werden/mox loquelâ magna ex parte cecidit, atq; deliravit, cum stertore & anxietate circa præcordia insigni: Urina quam d. inseq. inspiciendam nobis attulerunt tincta satis præscriptę hinc mixturæ ex antepil. diaphor. aq. calend. succis. theriac. liquor. C.C. succin. cinnab. antimon. rectif. &c. cum balsam. extern. usurpand. Postero d. ipsum ægrum vidimus talem, uti descripserant, pulsus erat celer inæqualis, vox multum impedita, mens turbata, urinæ satis tinctæ: perrectum hinc in usu liq. C. C. & mistur. cochleat. sumend. V. S. quoque instituta sed parcior, & nuchæ vesicatorium applicatum, quod optimè succesisit, ad sanguinis corruptelam emendandam, exhibiti pulver. singul. M. & V. ex Diaphor. Jovial. C. C. philos. ppt. cinnab. antimon. rectif. ungul. alc. Bezoard. miner. aliisve. Errhinum quoque paravimus ex essent. lil. convall. succ. bet. majoran. & Electuar. ex conserv. rosar. major. &c. cum cran. hum. ppt. cinnab. antim. per intervalla ad nucist. magnitud. sumendum. D. 9. Febr. cùm denuò accerseremur, loquela multò liberior fuit, neque deliria tam crebrò revertebant, nî æger suis intentus esset meditationibus: urinæ parum saturatæ, appetitus modicus, sitis nulla, pulsus quoque licet inæqualis adhuc, in celeritate tamen prorsus remiserat. Exhibito deinceps cum Ἀφοείῳ ægri, blando sudorifero sanguinem rursus ventilari curavimus, cùmq; prothei hypochondriaci conatus suspicaremur, alterantibus dehinc emulsionibus, aliisvé certavimus. D. 18. Ægrotus in meliori adhuc statu versabatur: Urina naturali proxima: febris nulla appetitus vires & loquela magis rediére, nisi quod confusè aliquando & minus distinctè, quæ volebat, proferret: scribere quoque jussus literas quidem pinxit, sed confusaneè, conscius nihilominus, se distinctè quamvis vellet, eas pingere non posse, inde fonticulum brachio sinistro inusimus juxtaque tragema paravimus ex rad. valer. pœon. m. visc. querc. ungul. alc. spec. diarrh. Abb. cinnab. Antim. rectif. Ebor. & sacch. ros. tab. cujus usum apprimè commendavit. D. 21. promptè loquebatur, nomine nostro (quod hactenus non poterat) nos compellavit, narravitque qui urgente morbo varia ipsi obrepserint,

pserint, quî item præteritâ nocte somniârit, sanitatem pristinam se recuperâsse, evidenti indicio spirituum motum emendari. Atque his annuente Divino Numine, indies in melius euntibus, præscriptâ exactâ victus ratione, ægroto valediximus, qui in hunc usque diem benè habet.

SCHOLIUM.

De Apoplexiâ & hujus causis pleni sunt tum Vett. tum Recentiorum Practicorum libri: nec opus in scenam singulos heic producere. In eo conveniunt omnes, quòd spiritus animalis non emanantis in nervos horumque propagines vitio malum istud plerumque oriatur, nec possunt aliter, siquidem illæ læduntur actiones, quæ ipsorum influxui proximè ac unicè debentur: causam verò in Ventriculorum obstructionibus præcisè quærere, vel corporis calloši regiâ, ἄτοπον judicamus pariter atque in nudâ spirituum absumptione vel dissipatione, cùm iste ἔκλυσιν vel syncopem maximè produceret: Excellentiss. Wepferus in erudito de Apoplexiâ tractatu, hujus affectus Theoriam studiosè exhibuit, in eoque cum ipso sentimus, medullosam cerebri & cerebelli substantiam, principaliter affici, ceu Dissertat. de Viscer. structurâ p. 16. innuimus, complectitur enim illa maximam partem fibræductus, in quos è glandulis spiritus animalis emanat, indeque ab eisdem in nervos conglomeratis, in partes singulas influit, quibus sive obstructis, sive vehementer compressis, aut aliter læsis, à sanguinis incursu, seri copiâ, aliisvé, uti in seqq. observationes testabuntur, fluido tam necessario organa motui tam vitali quàm animali destinata orbantur, sensibusque cadentibus, corpus instar trunci immobile jacet. Idem malum à glandularum corticalium præcipuo sui numero obstructione provenire posse, pariter atque à sanguinis per arterias accurrentis à cerebro exclusione, cui obstructionem in carotidibus internis & vertebralibus, ansam dare ingeniosè ostendit suprà laudatus Wepferus, verisimile videtur, rarior tamen illa est, & in apoplecticorum sectionibus perinde non observata: Clarissimus Willisius apoplexiam omnem vel accidentalem vel habitualem esse ostendit, hancque vel à sanguine extravasato, vel ab abscessu rupto, vel serosâ colluvie optimè deducit: de spirituum subitâ profligatione, suprà aliquid monuimus, de narcoticorum verò effectis & modo agendi, cùm in hist. cicut. tum alibi quædam diximus, addituri plura in Schol. de Diarrhœâ tympanit. In præsenti historiâ, etsi labem aliquam cerebri medullosos ductus accepisse, constare possit ex loquelæ defectu, stertore, & motus impotentiâ, hancque ipsam sanguinis serosa dispositio, quam ex malâ diætâ contraxit, intulerit, spi-

rituum

rituum tamen influxus vel motus prorsus non cessavit, deliravit enim, quamvis cum difficultate verbum unum alterumvé ediderit, videturq; ex massâ humorali, æstuante motu, quem particulis heterogeneis, sero præprimis salsacido saturata induit, spiritus animales, qui ante sui secretionem ipsi permisti sunt, pariter infectos fuisse, ut inde particulis ferocientibus ipsis accretis, confusè in fibrillis motitari ceperint, quin imò hisce aliqualiter sese constringentibus, sive ob accreti aliquam acrimoniam, sive spiritus impetum, plenè non influxerint, atque hinc deliria præcipuè, anxietates item circa præcordia, & pulsus inæqualis ortum suo modo deducere licet, aliàs enim serum in M.H. fluctuans, salia in fluorem evehit, ac hinc coagulorum variis in locis fœcunda mater est, quibus circa pulmones hærere incipientibus utrumque symptoma intervenire necesse est: Medicamentorum quoque operandi ratio idem testatur, utpote quæ serum nimiùm tum dissipare, tum salia acida enervare, & totam massam ad legitimum volatilitatis statum ducere potis fuerunt: Quin imò unicuique Medicinam rationaliter facienti patet, in quocunque apoplexiæ insultu, de causæ amotione nos sollicitos esse potissimum, partiumque robur & spirituum refocillationem, aliter ferè non obtineri, utpote quæ humorum vitio plerumque patiuntur: De urinis multa blaterant Empirici, qui nescio quæ arcana inde dignoscere & prædicere, fatagunt, ast quo cum fundamento vel successu viderint illi: scimus de partium functionibus & massæ humoralis variâ constitutione illas testari posse, at & istud experientia comprobat, latere sæpe occultum in parte nobili morbum, quem ex urinis nunquam conjecturaremur, ut hinc si non orci damnandos, saltem ex sapientum hominum censu extorquendos judicemus, quotquot ejusmodi stolidis vaticiniis, humano generi imponunt, illudque miserè deludunt: Paracelsus, quâ polluit, ingenii aciem etiam in uroscopiâ prodere conatus est, sed paucâ cum sui laude, præterquam enim, quòd prognostica ipsius sæpissimè fallunt, quotusquisque est ex prudentioribus Medicis, à quibus ipsius nomen aliàs magni æstimatur, qui isthoc in negotio ipsum sequitur. Urinæ spumeæ; nisi aër intercluſus & agitatus in causâ fuerit, si quidquam, humorum præcipuè & spirituum commotionem indigitant, quales in febribus præcipuè malignis, frequens esse solet: nec tamen ex iis tanta prædicere licuisset ægroto, ni alia signa adfuissent: aurea magis sunt Hippocratis prorrhetica, de urinis fabulosis, squamosis, cruentis &c. quæ de Renum & vesicæ affectibus ceu testimonia infallibilia, aphorismis inseruit: De topicis medicamentis, quæ in insultibus apoplecticis & epilepticis vertici, temporibus, naribusvé promptè applicâtur, judicamus ni penetrantissima fuerint, particulasq; prorsus solutas obtinuerint, non magnæ esse efficaciæ: naribus

bus admota, adoriendo fibrillas per membranam tubulatam disperſas, ſicque ſuccutiendo ſpiritus, in motu ſubſiſtentes, aliquid efficere potis ſunt: utrum verò, quod Viri magni aſſerunt, verſus cerebrum uſque ſe expandant, porosque ipſius obſtructos referent, adhùc dum incerti ſumus ſiquidem aeri illac deveniendi via ab ipſis, & fortè jure denegetur. Id ratum eſt quòd ſpiritus urinoſi vel volatiles alii præſtare non valent, balſama non effecturos, iſtaque in motibus convulſivis aliter juvare non videntur, quàm quòd ſive fibras nerveas muſculorum temporalium ſive duram meningem & vicinas, ſulphure ſuo balſamico reficiunt, easdemque conſtrictas mulcent, ut priſtinum laxitatis ſtatum recipiant: In apoplexiâ forti, concidentibus fibrillis, ſpirituumque affluxu denegato, etiamſi maximè urinoſa naribus adhibeantur, rarenter dicta ſuccuſſio animadvertitur, atque hinc funeſtum exitum jure metuimus. Non minorem attentionem meretur memoriæ læſio, quâ quæ volebat, nec dicere rectè nec ſcribere potuit, adeò mens noſtra, imperium quod olim obtinuit, in ſpiritus ampliùs abſolutum non obtinet: quamvis hæc ipſa conſcientia, memoriam prorſus abolitam non fuiſſe, ſed reminiſcentiæ actus uſque & uſque ſuperfuiſſe oſtendat: talique malo producendo curæ & meditationes diurnæ nocturnæque aptiſſimæ ſunt, utpote quibus non modo ſpiritus in inordinatos motus adigimus, ſed eorundem diſpendio inſigniter afficimur: quin imò fatigatæ tandem glandulæ jugi ſecretione, (quam labem ſeram accedens egregiè adjuvat) fibrillarumque ductus perenni ſpirituum, eaque fortiori motitatione, ipſæmet labaſcunt & inertes redduntur, ac quandoque obrigeſcunt, ut inde nec pariles ac iteratæ in iis undulationes ſequantur, nec æquè frequentes, ex ſpirituum defectu, fibrillarumque ineptitudine, ex iis tamen qui fiunt, etſi aliqui fiant leviuſculè, anima præteritorum ideam reiterat, quamvis per organa corporea, ob dictorum inſufficientiam diſtinctè ſemper exprimere non valeat, hocque eò minùs ſi undulatione in aliis medullæ ductibus contingente, ipſamet in primarum idearum formatione turbetur, quod hoc affectu laborantibus accidere ſolet, lucida enim intervalla, confuſi ſubſequentes motus non rarò obſcurant: Illuſtre eſt exemplum, cujus ante plures annos apud nos meminit Celeberr. Wepferus, illudque poſtea An. 1679. Excellentiſſ. Verzaſchæ, occaſione viri cujuspiam Ampliſſ. qui memoriæ labem inſignem incurrerat, perſcripſit: R. D. Matthæus (verba ſunt ipſius) Parochus Büchelenſis, in comitatu Sulzenſi, penitus memoriam ante 18. annos amiſit in momento, integro motu & cæteris ſenſibus: Hic convaluerat ex pleuritide menſ. Martio Rheinovii, jamque in illo erat, ut repeteret ſuam Parochiam, 3. horis inde diſtantem: ſummo mane expergefactum horâ ſextâ convenit quidam ex amicis, referens ipſius conſanguineos ciſtas effregiſſe,

ſupellectilem aliasque ipſius opes diripuiſſe, atque inter ſe diviſiſſe, eò quòd ipſum moribundum, criſi inſtante dereliquiſſent: Alius rogavit, ut ipſius memor in teſtamento eſſet: utrique cum ſummâ indignatione auſcultavit: circa 7. ſe ad ſomnum compoſuit: expergefactus poſt horam & quod excurrit, memoriam penitus amiſit, ut neminem adſtantium agnoverit: nec ullam aliam rem ſuo nomine appellare potuerit: tentavit num legere vel ſcribere valeret: legit & ſcripſit, ſed aliena, abſurda & falſa. Alterius exempli hiſtoriam, prolixè tradit, Vir ſuprà laudatus, p. 264. Exercit. de l. aff. in apoplexiâ, quæ multa cum attentione legi meretur: Jam ad memoriæ actus explicandos pergendum, cujus ſedem à ſenſu communi & Phantaſiâ in cerebro diverſam fecerunt Arabes. Clariſſ. verò Williſius, qui interanea cerebri accuratiùs rimatus eſt l. de Anim. Brutor. Imaginationis ſedem corpora calloſa, ſive meditullium cerebri, atque memoriæ cerebri corticales medullas, utriusque verò organum immediatum ſpiritus animales declarat: ex recentioribus verò cùm Medicis tum Philoſophis alii, ſpiritus animales in medullari præcipuè cerebri ſubſtantia, objectorum veſtigia imprimere, & deinceps rurſum legere, ſicque memoriæ & reminiſcentiæ actus ſubſequi, ſibi perſuadent: inde in fibrillis tenerioribus puerulorum veſtigia facilè diſparere quę inadultorum ceu firmioribus diutiùs hæreant: arduum eſſet, tantis nominibus, in re ſatis abſtruſa contradicere, ni cerebri ſtructura obſcuritatem aliquam in hiſce ratiociniis monſtraret: in corticalibus poris ſ. glandulis ſpiritus ſecernitur in fibræductus, è quibus cùm calloſum corpus tum etiam medullæ præcipuam partem conſtituitur, ut qui memoria illic præcisè reſidere, vel ſpiritus oberrare poſſit, variaque veſtigia imprimere, conceptu difficile omnino ſit, nî, quod ſuperiùs innuimus, per undulationem in diverſis ductibus, ſive iteratam, ſive noviter fientem phænomena explicentur: Nempe ſenſus communis, aliud non eſt, quàm objecti cujuſpiam ſimplex apprehenſio, à motu ſpirituum undulante ab organo exteriore verſus interiora cerebri continuato, quem deinceps alius in aliis fibræductibus à cerebri meditullio verſus organa externa, prout objectum motui blando vel impetuoſo anſam dederit) excipere poteſt: ubi jam ſive causa occaſionali, ſive nullâ prima undulatio in interioribus recurrerit, mens noſtra priſtini objecti reminiſcitur: in brutis verò, ex ſubſequente prę cipuè 2do motu memoria quędam concluditur: Exemplo ſit equus, (cujus Williſius meminit) qui in paſcua ſterilia deductus, cum biduo ante fœcundiori fruitus eſſet, hinnitu ſe hujus reminiſci teſtatur. Dolendum ſanè Virum ſagaciſsimum in iſtis brutorum actionibus deceptum fuiſſe, adeò ut imaginari & reminiſci illa ſtatuerit, cùm tamen nonniſi mentis iſtæ operationes haberi debeant:

beant: Objecti sanè vel affinitas, vel si ad victum necessarium fuerit, absentia, ejusmodi motus facilè renovat.

Observat. XXVIII.

Vertigo. Catarrhus apoplecticus cum vocis deperditione & sinistri lateris paralysi, &c.

Vir sexagenarius, faciei colore rutilo, robustus & carnosus, sed vino & nicotianæ quandoque indulgens, Ann. 1681. Mense Octobr. quo colligendis mellitis Bacchi fructibus, rustica gens occupatur, manè surgens, ædes sacras pro more adiit; vegetus; ex iis verò tremulo pede rediit, de totius circumgyratione conquerens, & artuum inferiorum vacillatione: consilium domi petentibus, aquam antepil. per cochlearia sumendam præscripsimus. Ad functiones ordinarias quùm progredi vellet, oculis tenebræ obversabantur, urgere incipiebat nausea & vomendi conatus, imò animi deliquia sui initia ostendebant. Vocati pulsum satis laudabilem deprehendimus, nulla aderat sitis, nullus quoque circa ventriculi regionem morsus vel dolor acrior, quantum quidem æger percipere valuit: appetitus tamen dejectus & nausea frequens, cum ejectione pituitæ tenacis ac viscidæ, doloris lancinantis utplurimum præsagæ, quietem imperavimus, simulque mixturam paravimus ex aq. cinnam. cydon. cum spiritu urin. gut. aliquot. cinnab. antim. gran. vij uno haustu sumendam: Vesperi verò ex Diaph. Jov. & cinnab. antim. cum extr. castor. &c. pilulas concinnavimus, quarum usum apprimè laudavit. D. 3tio rebus ægroti in meliùs vergentibus trageam ex antepil. volatil. aliisque absorbentibus in usum vocavimus, quibus Deo benedicente pristinam sanitatem recuperavimus.

Biennio post redeuntibus Maji delitiis, hic idem cum suis mensæ accumbens, ubi priùs officio toto manè laudabiliter functus esset, nihilque mali, nisi quòd priùs excanduit, persensisset, manu dextrâ titubavit, loquique volens non potuit: accersiti colorem faciei & pulsum laudabilem deprehendimus, voce magis magisque deficiente, totoque latere dextro vacillante, ut ægrè omnino lectum repeteret: Institutæ mox frictiones: celebrata V.S. in bra-

chio siniſtro ad ʒvj propinata mixtur. antapoplect. naribus admotus nodulus ex caſtor. cum ſpir. urin. Horis aliquot poſt reduces, quamvis priorum ſymptomatum ratione melius haberet tantiſper, propenſio tamen in ſomnum vehementer urgebat, cum oſcitatione crebrâ, quæ aliquo modo cohibebatur à dicto nodulo: Injecto clyſtere, nuchæ veſicatorium applicuimus, exhibitis per intervalla juſculis confortantibus, & in potus ordinarii locum ſubſtituto decoct. rad. chin. Poſtridie manè ſudatiunculam paſſus fuit, mente conſtitit, expergefactus ad interrogata reſpondit, mox tamen in ſomnum rurſus proruens, injecto denuo clyſtere. liq. C.C. cum ſpir. urin. in aq. antapopl, duabus vicibus propinavimus, ſternutatorium quoque per intervalla naribus admovimns, circa meridiem Veſicator. carpo & ſuræ ſiniſtris applicuimus: ſub veſper. verò pulv. ex ſale volat. ſuccin. & C.C. obtulimus, cucurbitulis cum & ſine ſcarificatione dorſo adhibitis: horâ 9. nocturn. maduit æger, humerumque dextrum cum crure commodiùs movit & excitatiùs: D, ſeq. veſicatoria copiosè aquam profuderunt, expergefactus ſummo manè dejecit, cum murmure & rugitibus: toto corpore copiosè ſudavit: Manè accedentes pulſum elatiorem paulò deprehendimus, ab aſſumpto diaphoretico exhibuimus circa ſeptimam infuſ. ex herb. ſalv. beton. &c. ſub meridiem vigilavit per horas plures verſus veſperam uſque: cùm æger ipſe jam ſe minus ſomnolentum fateretur, & motus in artubus ac loquela magis rediiſſent, in julepis cephalicis nudè perſtitimus, iteratis in ſeq. diebus dicto infuſo, additoque electuar, ex conſerv. roſar. beton. major. cal. aromat. cran. hum. ppt. &c. d. 23. Maji rebus ægroti prorſus in melius vergentibus propinavimus purgans ex decoct. tamarind. cum infuſ. fol. ſen. &c. ſolut. in col. pulv. rad. jal. atque ita curæ iſti finem fecimus.

SCHOLIUM.

Cerebrum, ſi quam aliam partem, innumeris ſubjectum eſſe morbis, conſtans eſt Vett. Medicorum ſententia, quos ex Recentioribus ſequuntur, quotquot nonniſi partes ſolidas ſubjectum affectuum p. n. eſſe pronuntiant, ac ſi morbona ſuos exercitus diſtribueret unicè, ut aliqui manipuli caput, alii cor, quidam hepar, nonnulli renes, alii ſtomachum, veſicam,

veſicam, uterum, ex mandato cogerentur, invadere: equidem prudentium Medicorum nemo eouſque delirat, ut illas ab inſultibus morborum liberare velit, id verò juxta negari nequit, cùm maſſam humoralem ipſam, tum ſpiritus animales iisdem exponi, quin imò partibus morbum addici, qui nonniſi iis debeatur: de febri cujus eſſentiam in Intemperie cordis calida quæritant, rem ſalvam eſſe arbitramur, cùm motus ejus frequentior ab extrinſeco ſit irruente, & non ab interno calore aucto, qualis in partem ſolidam nunquam cadit, ſapienter philoſophantibus: de complurimis, quorum focum in cerebro hujuſque ſubſtantiâ præcisè, ſubſiſtere dicunt, affectibus, Phrenitide, maniâ, catalepſi &c. facili negotio probaremus, in ſpiritibus ſæpenumero potiſsimam labem hærere, in motu ſuo variè exagitatis & concitatis, aut aliter intemperiem contrahentibus, citra ullam cerebri temperiem læſam, illud quoque ratum eſt, ex ſanguine ita ipſum non ſecerni, ut Vett. voluerunt, de pabulo æthereo quod pulmonum miniſterio jugiter accedit, & potiſsimam illorum materiam conſtituit, parum cogitantes, nec eam naturam facilè adipiſci, quæ nunc in ſtygiam vel aliam acerrimam ſalvâ vitâ tranſire queat: uti autem omnes ſuas actiones motu blando & legitimâ temperie, quæ particularum configurationem, magnitudinem & juſtam proportionem involvit, obeunt, ita viciſsim, quidquid in iis perverſi animadverti poteſt, ab iisdem læſis petendum eſt, quod datâ occaſione in dictis affectibus demonſtrare ſtudebimus. In vertigine illum ipſum vitiari, nemo inficiabitur, dummodo in gyrum ſemper rapiantur, quod in malo ab externâ causâ oriundo, frequentius eſſe arbitramur: in aliis iſta circumrotatio in hoc præcipuè conſiſtere videtur, quòd ſpirituum motu undulante ab interioribus fibrillis in exteriora organa præpedito vel ceſſante, ſive ab irritatione in parte ſenſili, ſive ab accreto heterogeneo, & lumen deficit, & metus cadendi invadit, iisdem in anfractibus adhuc dum turbulentè fluctuantibus, mentisque judicium fibrillarum ſuccuſſione pervertentibus: quod ratiocinium confirmant exempla eorum, quæ citra evidentem cauſam, malo hoc corripiuntur, in quibus ad impreſſionem ſimilis motus, argumentari non licet, & inde modò memoratæ cauſæ ſufficere poſſunt, ad actionum læſionem ſtudioſiùs attendenti. Clariſſ. Hannemannus, referente Excellentiſſ. Boneto cap. 3. l. 1. ſect. 7. Medicin. Septentrional. ad modum ſollicitus fuit in ſede hujus affectus perveſtigandâ: ejus opinionem ruminare tantiſper è re erit: *Pueri*, inquit, *petulantes & proterви, uno calcaneo ſeſe in gyrum circumgyrantes, facillimè in hunc incidunt morbum: Prætereà vertigo poteſt oriri adſpicientibus res in gyrum vel circulum circumactas: quidam quoties curru vel navi vehuntur, vertiginem concipiunt &c. Apparet ſic eſſe affectum, ſæpiùs à noſtro arbitrio pendentem, quoad eum concitandum, & quodammodo*

modo ad eum finiendum, quamvis non semper. Morbi hujus focus nostro arbitratu, nullibi quærendus est, quàm in ipso cerebri interiori antro, quatenus illud absolvit regionem vel clima per quod proserpant nervi optici: Rationes quibus istud probatur, seqq. sunt, quoniam illa quæ in profundo sinu labyrintheo cerebri, aut etiam in ejus cortice, vel glandulâ pineali, vel ventriculis peraguntur, non possunt, corpora vel potiùs phantasmata circumgyrantia sistere conspectui. 2. quia affectus est, suboriens si ex alto prospiciamus 3. quia notum est oculo clausis ipsum supprimi posse: Verùmenimverò ut linquamus, quæ de nervis opticis è cerebri antro anteriori prodeuntibus, de iis item, quæ in cerebri cortice, glandulâ pineali & ventriculis peragi, supponit, ratiocinium Viri hujus doctissimi, sedem vertiginis ut loquuntur, essentialis explicare non videtur, cùm ex externis, eas modò alleget causas, quæ per impressionem motus similis in spiritibus, (qui tamen fortè alius non est, quàm ut superiùs descripsimus) malum istud producunt, indeque ad spiritum visivum, immediatè affici solitum, & parili labe reliquos in cerebro inficientem argumentetur, relictâ ratione formali affectus citra externam ejusmodi φάσιν pullulantis: nec, quod pace tanti Viri dixerimus, rem expedit in responsione ad vertiginem cæcorum, quin imò parilem cum nobis sententiam fovere videtur, distinguit enim inter circumgyrationem verè talem, qualem fingunt sibi videntes, & inter eandem analogicam, qualis contingit in cœcis, idem patientibus iiscum, quibus artus amputati sunt, & de membri amissi dolore conqueruntur: in his certè, uti mens exiteratâ ininterioribus cerebri undulatione, (qualis verè obtinuit, cùm membrum amputaretur) perversè judicat de dolore membri olim sublati, ita vicissim, sive stringantur fibræ nerveæ in ventriculo aut alibi, sive in ipsis cerebri fibrillis copulâ heterogeneâ spiritus turbentur, aut eorundem legitima secretio tantisper suspendatur, sive deniq; ab externorum aspectu diutina retrosiliant, mens ex turbulentâ undulatione, de totius circumgyratione perperàm judicabit, idque eò magis, si priùs corpora alia circumrotari intellexit: ferè hinc persuasum habemus, ubique circumgyrationem spirituum analogicam magis esse, quàm veram: in præsenti historiâ, causa nulla fuit, nî nicotianam & vini abusum assumere placeat, de utroque constat, cujusmodi particularum ope & sanguinem & spiritus agitare ac succutere valeant, inprimis verò illa sulphur sale aculeatum obtinet, generi nervoso & animali spiritui minùs amicum, quia autem hujus fumum & masticationem citra molestiam ut quidem ipsi videbatur, tulit, inde fomes immediatè repeti nequit: Ex ventriculo eundem majore jure derivari posse, nausea & vomituritio, tandemq; viscidi seri excretio comprobat, nec obstat doloris absentia, sæpiùs enim mucus tenacior est, quàm ut salia ad tunicam nerveam efficaciter penetrare valeant, sæpe eadem magis irretita, ut aculeos pro lubitu exercere

cere nequeant, quibus accedit medicamentorum opera, ſpirituoſorum, volatilium, abſorbentium & præcipitantium, quibus ſpicula acidi infringuntur, corriguntur, viſcidum inciditur & attenuatur, partesque nerveæ demulcentur: atque heic potiſsimum cum Cl. Sylvio laudamus ſpir. urin. & cum Excell. Ludovic. Diaphor. Jov. & cinnab. antimon. de quibus ipſi præclarè diſſeruerunt, nobis eorundem virtutem explorandi ansâ relictâ: atque de hac per conſenſum vertigine videri poſſunt, quæ Helmont. profert, tractat. Pylorus Rect. Memoratu verò digniſſima eſt Helvigiana, cui eruditum additamentum adſcripſit Exc. Celſus noſter, de viro, qui per viginti & plures annos, ſtomachi dolore, vomitu frequenti, aurium tinnitu, ſimulque vertigine periodicâ moleſtatus fuit, tandemque (quod fieri ſolet) apoplexiâ forti tactus ſuper prandium, intra horæ ſpatium, mortem obiit. Simile quodammodo fatum noſter expertus eſt, nec multum litigabimus, an cerebri glandulæ & fibrillæ, ex malâ victus ratione, primo vertiginis inſultu, prorſus fuerint immunes, ſufficit acceſſiſſe cauſam, quâ ſanguis ex ſe fluidior, facilè extra vaſa prorupit, iram nempe, animi commotionem vehementem, ex quâ concitato ſpirituum motu interiori & exteriora verſus, non ſaltem fibrillæ cerebri & meninges ſuccutiuntur, ſed ſanguis ipſe ferociter exæſtuat, majorique impetu vaſa tantùm non disrumpit, in cerebro, ſicque apoplexiam: incurabilem induit, ceu anatome alios nobiscum docuit: apud noſtrum, ſiquidem excandeſcentia levior fuit, nec pertinax, labes funeſta toti nervoſo generi confeſtim non fuit illata, quin alteram ſaltem partem fibrillarum medullarium occupando, ſenſim in paralyſin tranſiit, graviori damno nervis octavi paris illato, cardiacis è cerebello prodeuntibus & thoracicis ſalvis manentibus: iis tamen medela identidem parata fuit, Sanguinis miſſione & frictionibus inſtitutis, & volatilibus diſcutientibus, antepilepticis exhibitis; neq; comodiora hoc în affectu videntur iis, quæ cùm ſanguinem extra vaſa reſorberi faciunt, aliqua ejus copiâ in vaſis propioribus imminuta, tum eundem ſubſiſtentem & à motu feriantem, ſuſcitant, aut ut qui mobilior redditus in vaſis, eundem ſecum rapiat efficiunt, tum deniqne torpidiorem in totâ maſſâ excitant, grumeſcentem in parte reſolvunt, ſeroſiorem diſcutiunt, ſicque diſcuſſâ nebula, in glandulis, fibræque ductibus medullaribus, in nervos jamjam faceſſentibus, (quibus labem etiam fuiſſe inductam, ſopor deinceps premens demonſtrat) ſpirituum influxus repandunt, id quod V.S. frictiones, cucurbitulæ ſine ſcarificatione & volatilia urinoſa, internè & externè exhibita præſtare potis ſunt, quorum uſus legitimè continuatus, blanda quam excitat diaphoréſi, ceu qua ſerum abundans vacuatur, maſſa univerſa in vividiore motu conſervatur, idque quod reſiduum eſſe poſſet materiæ morbificæ, vel diſcutitur vel in ſanguinem

guinem abreptum corrigitur, salutaris est quàm maximè, universalibus non neglectis: de corporum striatorum usu, ingeniosè sentit Clariss. *Willisius*, cap. XIII. Cer. Anatom. illa inter Cerebrum & Appendicem ejus collocata, utriusque magna & communia diversoria existere, sive esse commune sensorium omniumque sensibilium ictus à nervis cujusq; organi delatos accipere, cui asserto contrariari videtur, quòd corporibus istis sive obstructis, sive compressis Paralysin facillimè oriri, ex cadaverum sectionibus notavit: enimverò constat, sensum in paralysi non aboleri, quod tamen fieri deberet maximè, si πρῶτον αἰσθητήριον obstructione laborare dicendum est: respondet equidem tractus medullares omnes, semper ita densè non obstrui, quin partes aliquæ sensu gaudere possint, at obstructione semel positâ, in exilibus fibræductibus difficile omnino est spiritum sensitivum adhuc influere, quod supponere ille videtur: imò obscurè satis argumentum eludere conatur, dum cap. 9. pathol. Cer. sensum subsistere posse ait, sensorio communi obstructo, ejusq; incolis spiritibus obtorpescentibus, eò quòd sensus sit tantùm passio, atque impressio sensibilis continuitate processus nervosi ab organo ad sensorium commune, sine quovis spirituum nixu aut molimine propagare queat: namque licèt spirituum motum undulantem, quem pro sensu in anima ciendo, naturæ lege necessarium Philosophi hactenus judicarunt, seponamus, quî tamen sensibilis ictus percipi queat, primò sensorio, non modò iis destituto, sed inepto graviterque læso existente, necdum satis intelligimus: nihilominus inficiandum non est, corporibus hisce nubeculâ graviore obductis, dictum affectum pullulare posse; sunt enim spiritus animalis è glandulis in fibrillas secreti, receptacula pariter, & in funiculos medullares alios, quorum expansio sunt, nervosque inde scaturientes dispensatoria, utpote ex innumeris striis & fibræductibus ipsamet conflata: De vesicatoriis quoque, ecquî in ejusmodi affectibus promptam opem ferre possint, meritò videndum, nec enim partem affectam propiùs attingunt, neque causam immediatè lædentem tollere valent, quin serum è vasis cutaneis potissimùm eliciunt: solent illa tum nuchæ tum pone aures applicari, idque, si communem explicandi modum audimus, revulsionis ergo: ac si materiam, in motu ad cerebrum constitutam, aliò traherent, unde etiam per attractionem operari dicuntur, s. jam agant asperis & acutis particulis, quarum ope etiam dolori ansam præbet de quibus legi merentur Exc. Wedelii Amici & Collegæ honoratissimi Amœnit. Mat. Med. Equidem de igne actuali, cujus particulæ utpote in motu pernici positæ, etiam profundiùs penetrare possunt, quî lympham coagulatam, si fortè dolori Ischiadico, aliisvé occasionem præbuerit, res planior esse potest: de iis verò non item: Videntur sanè Cantharides, ex his enim cum fermento vesicatoria utplurimùm fiunt) sale

ſale ſuo volatili poros cutis penetrare, ſanguinemque per vaſa cutanea, quæ carotidum & jugularium præcipuam partem propagines ſunt, accedentem fundere, ſicque idoneam ſeri copiam elicere, quæ deinceps adacuta, cutem elevando, veſiculas producit: ſicque non modo ſeri crebriorem adventum ad partem affectam inhibere, ſed anſa eſſe viciſsim ut ſive diſcuti, quod reliquum ibi hæret, ſive etiam ſanguini, ſero depauperato, reaffundi poſſit, (reſorberi aliàs ajunt) fortè etiam fibrillæ oſcillorum in capillaribus cutaneis à dictâ ſalis volatilis acredine ita afficiuntur, ut commodum illa ſubingredi queat, de quo apprimè teſtatur ardor urinæ à cantharidum applicatione quandoque ſubortus: Aurium ſubſtantiam, magnâ ſui parte glanduloſam eſſe, ceruminis generatio, fluxusque ichoroſus, infantulis familiaris, dictante ſanâ ratione pridem ſuaſerunt: hanc verò non ita pridem detexit Clariſſ. du Verney in Scholâ Pariſienſi Anatomicus Regius dexterrimus: enimverò cum organi ſecretorii vices naturæ lege ſuſtineant, ubi vaſa illuc euntia deplevérimus, ſerum identidem imminuetur, ejusque profluvium utile protenus non ſubſiſtet.

Observ. XXIX.

Artuum inferiorum ἀναιδησία ex caſu in ſpinam dorſi, cum urinæ & fœcum alvi ſuppreſſione primùm pertinaci, hinc incontinentia &c.

H. Giegelmann è ditione Baſilienſi, annorum 30. cùm D. Dominicâ quæ erat 13. Aug. An. 1682. arborem imprudens conſcenderet, de ſupremo ejus faſtigio delapſus, binarum in lumbis vertebrarum introrſum & extrorſum luxationem incurrit, quæ tamen Chirurgorum diligenti operâ ſuo loco reſtitutæ fuerunt interim abdomen intumeſcere, fæces & urina pertinaciter ſupprimi, multaque ægrum anxietas infeſtare ceperunt, quibus animadverſis noſtram Chirurgi exorârunt opem, præprimis, quòd de vaſis cujuſpiam ruptione aut ſanguinis in interioribus ob tantam vim corpori illatam, extravaſatione & grumeſcentiá certi eſſe non poterant: ſub veſperam medicamenta requirentibus, internè volatilia, reſolventia præſcripſimus, externè verò emollientia & demulcentia nervina, quibus regionem lumborum & hypogaſtrii illiniebant. Poſtridie urina cum fæcibus alvi reſponderunt, & abdomen multum detumuit, ne quid autem auxi-

lii necessarii deesset, in medicamentis ulteriùs perrectum: Ipsimet inde ægrum adivimus, ut de subliteſcente malo melius constaret, quem robustum satis deprehendimus, cum pulsu blando, æquali, constante: abdomen admodum tensum non erat, nulla spirandi difficultas, nulla sanguinis sputi indicia, grumuli tamen ejusdem, urinæ innatabant: in inferioribus autem lærna malorum aderat, artuum nempe, quamvis ad attactum calidorum, ἀναισθησία & ad motum ineptitudo, unde non nisi mala augurari poteramus, licèt tumoris absentia & urinæ voluntaria excretio, meliora sperare juberent, inde linimenti usus externè continuatus fuit; cum spir. veron. & liq. C. C. succin. internè, sanguine item hirc, & sperm. cet. pulver. formâ in juscul. d. 3. ægrotus mediocriter habebat, & ex medicament. nihil innovatum fuit: d. 6. autem in deterius labi cepit, & symptomata, quæ suspicabamur ingruere, pedum nempe tumor, urinæ albidæ & tenuis profluvium involuntarium & sitis, constantibus interim superiorum partium artuumque actionibus: Quid mali deinceps expectandum sit, mox prædiximus, ordinatis interea auxiliis, spirituosis volatilibus, discutientibus lymphamque fluxilem reddentibus, applicato regioni vesicæ Emplastro magnetico: nec fefellit præsagium: ab eo enim tempore, caro in femore natibusque emortua est & putruit, vermiumque gremium evasit, cui malo Chirurgi omnibus viribus contranisi sunt: ast incassum fuit nostra ipsorumque opera, putredine magis magisque serpente, & immani vermium copiâ variis in locis pullulante, quibus ferro & medicamentis tam diu prospectum fuit, donec ad beatiores sedes miser translatus fuit.

SCHOLIUM.

Cerebrum spinalis medullæ expansionem vel continuationem esse, ex sententiâ Virorum Clarissimorum alibi diximus: quicquid sit, ea certè nobis videtur tum inter istas, tum alias partes continuitas, quæ exactissimam ὁμοψηφίαν satis comprobat, idque apud nos ratum est, vacare spinalem medullam spirituum secretioni pariter, ac cerebrum vulgò sumptum, utpote cum arteriæ vertebralis propagines identidem ad corticales ejus glandulas ferantur: in infectis cerebro vel destitutis vel parvulo saltem præditis, experientia istud superius comprobatum dedimus:

dimus: in animalibus perfectioribus idem facilè liquet, ſpinalem medullam coquenti, ceu in Diſſert. de Viſc. ſtructur. monuimus; apparent enim glandulæ ſolidiuſculè compactæ, cum fibræductibus, ſive perviis canaliculis, in nervorum funiculos faceſſentibus: Experientiæ verò fulcrum ſuppeditat ſana ratio, quâ à conſimili prorſus organi ſtructurâ, ad idem officii genus argumentari docemur, atque hanc iterata experientia affectus graviſſimos, ſpinali medullâ affectâ, obſervantibus pariter ac ruſpantibus confirmat, ut meritò Hippocrates lib. 2. περὶ ἑρπητικῶν §. 26. Ὁ δὲ νωτιαῖος μυελὸς ἢν νοσέῃ, ἢν τε ἐκ πλώματος, ἢν τε ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσιος τοῦ τε αἰὼ ἀνομάτου, ἢν τε σκελέων ἀκρασίης γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ὥστε μηδὲ διαγιγνόμενον ἐσαίειν, ἐς τε γαστρὸς καὶ ἐς κύστιν, ὥστε τὰς μὲν πρώτας χρόνους, μήτε κόπρον μήτε οὖρον μὴ χωρεῖν, ἢν μὴ πρὸς ἀνάγκην· ὅταν δὲ παλαιότερον γένηται τὸ νόσημα, οὐκ ἐσαισιοῦσι τῷ ἀνθρώπῳ ἢ τε κόπρος μὴ χωρεῖ, καὶ τὸ οὖρον. Ὑποθήσομεν δὲ μετὰ ταῦτα, ἐν πολλῷ ὕστερον χρόνῳ: Ruminare iſta non minùs facile eſt, ad nervorum è vertebris verſus artus inferiores diſtributiones attendenti, quàm jucundum & utile: illorum ſcrutinio præclaram operam indulſit Celeberr. Williſius, qui inde in locis ubi nervi brachiales & crurales egrediuntur, tum medullæ ſpinalis craſſitiem & latitudinem augeri, tum fibrarum manipulos ampliores exiſtere author eſt, pro virtute loco motiva fortiter exercenda: Iſtis ſanè ſive ruptis ſive contortis, malum incurabile exoritur: ceſſat enim ilicò ſpiritus animalis influxus, cujus præſentiam muſculis maximè neceſſariam eſſe, funeſta quæ mox ſequuntur ſymptomata, oppidò ſatis teſtantur, ceu ſunt motus impotentia, ἀναισθησία, cum partium putreſcentia & fœtore maximo: irrorat nempe aura hæc fibras, tonumque partis optimè conſervat, imò ipſasmet ſeri nutritii particulas actuat, ut in alimentum idoneum cedant, quæ deinceps iſthoc deſtitutæ, collabaſcenribus poris & canaliculis, ſubſiſtunt, moramque inutilem ſubeuntes corrumpuntur & putreſcunt: inde etiam eſt, quod ſanguinis, ſerique præprimis lymphici motus fatiſcit, & artus intumeſcere ſolent: enimverò licèt arteriæ continuo pulſu cruorem propellant, deficiente tamen organi robore, & ſecretionis legitimo actu, ductus venoſi & lymphici, fluidum eâdem diligentiâ non revehunt: Ob ejusdem ſpirit. animalis defectum, ſphincter uterque veſicæ & inteſtini recti, officio ſuo non funguntur, unde involuntarium materiæ urinoſæ & fæculentæ profluvium, quod ab initio ob contuſionem, quâ muſculi principio ſummè tendinoſo à lumbis enati afficiuntur, indeque fibrillarum nervearum pertinacem conſtrictionem abeſſe ſolet: quin imò ex vehementi alliſione non rarò capillare vaſculum in renibus vel veſicâ hiſcit vel rumpitur, unde grumuli ſanguinis urinæ permiſcentur, vel omninò ſanguinis extravaſatio major & inde inflammatio veſicæ accidit, quam doloroſiſsima urinæ retentio ex-

cipit: Mirum autem, ut vel obiter moneamus, partium inferiorum ἀληθοφίαν ilico non accedere, cùm ſucco nerveo defraudentur, aut, ſi mavis, ſenſu motuque orbari partes, quibus nutrimentum præcipuè, præ animali ſpiritu nervi ſuppeditabant: multa omnino heic difficultas reluctante experientiâ: neque verò magnopere nos ferit, quod tabem dorſalem objiciunt vel à ſucci hujus defectu unicè oriundam, volumus enim quàm maximè ſpiritum animalem nutritioni adeſſe, & ipſo non influente, artus inferiores decreſcere poſſe; ſed lentiùs iſtud fieri tum experientiâ compertum habemus, tum certum eſt inſuper, in *illa* præter inſuperabilem marcorem, quem cum dolore continuo notat Ampliſ. Tulp. L. 3. obſerv. cap. XXIV. maſſæ humoralis vitium rariùs abeſſe, fortè & aliorum viſcerum, fluidi depurationi dicatorum. Labe tam gravi illatâ, medelam difficilem eſſe, imò fruſtraneam quis non videt, ſi nervorum adfuerit ἀπόστασις, unde licet abdominis tenſioni, artubusque tumidis, emollientibus ac diſcutientibus ſatisfaciamus, ſpirituum tamen influxum rariſsimè conſequimur: Fit autem, ut malo hoc prehendantur, in quibus nec contorſionem, nec rupturam funis medulloſi accuſare poſſumus, cujusmodi vidimus anno præterito 1685. in juvene robuſto 28. circiter annorum, ex Marchionatu, qui cùm clandeſtini amoris fovendi ergo, pavimentum extra ædes conſcenderet, inde delapſus eſt, ſpinamque ad lapides alliſit, & mox motu ſenſuque artuum inferiorum privatus fuit, adeò ut cùm opis nihil ſibi ferri poſſet, vociferando Parentum dormitantium auxilium imploraret: in lectum hinc delatus, poſtridie operam noſtram efflagitavit: accedentes, nulla contuſionis, minus luxationis vertebrarum in ſpinâ & lumbis offendimus veſtigia: pulſus laudabiliter habebat, æger mente optimè conſtitit: artus inferiores ad attactum calebant, abdomen tantiſper tenſum fuit, urinæ excretio tantiſper ſubſiſtebat: Funeſta ilicò prædiximus, quæ interjecto circiter decem dierum ſpatio uti in priore, etiam ingruerunt, tanto cum fœtore, quem adſtantes perinde ferre amplius non potuerunt, uſque dum anima miſellum corpus dereliquit, fuitque hic in cauſa, cur Parentes mortem non nuntiârint, ceu ab ipſis prius petieramus, inquiſituri in cauſæ genium, quæ eadem cum priori eſſe non videbatur, nihilque abſurdi fore cenſemus, ſi dicamus idem talibus accidere, certâ ratione, quod iis, qui ex ictu vel caſu, apoplectici quandoque moriuntur, ceu in ſeq. obſervat. exponemus: viz, ex tam vehementi ſuccuſſione, ſive vas lymphicum, ſive arterioſum rumpitur facillimè, aut aliter dehiſcit, à cujus liquore effuſo magis magisque, ſenſimque coacervato ac coagulato, poſtmodum medullæ ſpinali funibusque nerveis obſtructio, vel potius inemendabilis compreſsio inducitur, ſiquidem difficulter in eas uſque anguſtias medicamentorum etiam maximè activorum particulæ referantes, & ſol-

& ſolventes pertingunt, atque ab hac opinione prorſus alienus non fuit Hippocr. quando l. περὶ τῶν ἔνδοθεν πάθων ait: φθίσις τρίτη, ὑπὸ ταύτης τὰ τε πάχη. ὁ μυελὸς αὐτέων, ὁ νωτιαῖος αἱματώδης τε μετὸς γίνεται. Jam dudum quoque cogitavimus, utrum in lymphæ coagulo, vaſculo prorſus non diſrupto, igne actuali cum fructu pariter uti non liceret, atque in iſchiadico dolore felici ſucceſſu factum novimus, penetrantiſsimæ quoniam ſunt ejus particulæ, quæque pernici motu quieſcentes aggrediuntur, ſolvunt, fluxilesque reddere nituntur: Excell. Severinus lib. 2. pyrotech. chirurg. intentionem noſtram egregiè confirmat, dum cap. XXXVII. ad reſiccatam ſpinæ medullam, uſtionem commendat, eamque, ſi probè capimus, ex ipſiusmet iterum Hippocr. mente: *Eſt autem*, inquit, *admiratione non levi dignum, ut ſicco affectui, ſic am item ignis immutationem accommodet author: verùm ad hæc ſolertiſsimus homo* Proſper Martianus in Commentario dicit, *ignis uſum eſſe tum diſſipandis, quæ nocent offarctu, ſiccis, tum ſi morbum fecerit fluxio, huic eidem intercipiendæ*: Perpendant ratiocinium iſtud, cum ignis efficaciâ Eruditi, remediumque nominatæ cauſæ depellendæ ſatis congruum, hunc nobiſcum exiſtimabunt. De *vermibus* in carne putreſcente, vulneribusque interdum jugiter ſuccreſcentibus, maximè heic anſam dicendi haberemus, quia verò inferius, de his ex renibus cum urina, per nares item, alvumque excretis, judicium feremus, materiam alii loco deſtinavimus.

Observ. XXX.

Mors ſubita ex ictu, uti Conjectura tulit, Epileptico.

Nicolaus Schultheis Vir annor. 33. uxoratus, robuſtus, ſanguineus, à primâ pueritiâ convulſionibus vexatus, & exhinc in latus ſiniſtrum claudicans, d. Solis, qui erat 14. Martii, An. 1680. ſub meridiem prata ſua viſurus exſpatiavit & ampliùs non rediit; Inde quæſiverunt ipſum conſanguinei aduſque decimam noctis, eâdem die, & manè inſequenti, ſed incaſſum: Jacob Felgenhauer vicinus, quum eodem mane in prata ſua ſe conferre vellet, fortè fortunâ hactenus deſideratum invenit, ſed humi proſtratum prope ponticulum, ſub quo parvulus quidam decurrebat rivus, aquâ ferè tum vacuus, capite in aquam immerſo, magis tamen ad ſiniſtram partem inclinante, ventre prono, pedibusque in altum ſublatis, manu dextrâ ſub ventre poſitâ, & ſiniſtrâ virgultum

tum arctiſsimè tenente: Ponè nares guttæ ſanguinis aliquot conſpiciebantur: Incertus quum ſpargeretur rumor, cui tamen fidem adeò facilem adhibere minus erat conſultum, Magiſtratus Ampliſſ. juſsit in mortis cauſam diligentiùs inquirere viros ad ejusmodi munia obeunda conſtitutos, quibus rogati, operam quam potuimus mutuam præſtitimus. Mortuo foràs elato, omnia probè ſub examen fuère vocata, nulla tamen comparuerunt contuſionis, vel ictus, vel vulnerum ſigna: nulla faciei tumiditas, niſi quòd labia tantillum intumuiſſe & liveſcere cum ipsâ videbantur: ſtriæ quoque ſanguineæ, ſecundùm dorſi ſpinam hujusque latera, multifariàm diſperſæ micabant: Operæ pretium hinc duximus, externis hisce veſtigiis perveſtigatis, in internam mortis tam repentinæ, ſi quæ forſan adeſſet, cauſam inquirere, quam in cerebro nos deprehenſuros, primùm augurati fuimus: Cranio ergo remoto, ſanguinis grumoſi portio aliqua ſtatim deprehenſa fuit, cum glandulis juxta corpus falcatum minutis, ſeminis milii inſtar albicantibus, & inter ipſam duram matrem protuberantibus: Vaſa ſanguifera eleganter erant conſpicua, turgida, livida, cortice cerebri gangrænati vel inflammati nihil exhibente, niſi quod flacciditatem qualemcunque conceperat: Ventriculi cerebri anteriores ampli ſatis, ichore copioſo fuerunt referti: Compreſsione dictorum ventriculorum factâ, ex tertio ſimilis ichor uberrimè emanavit: Circa occiput ſanguinis grumoſi portio idonea pariter hæſit: Et hiſce ſectioni finis fuit impoſitus, quamvis ut ad thoracis interanea luſtranda pergerent, diligenter ſimus hortati, quò de ſuffocatione, quam ſubſecutam fuiſſe, non malè ſuſpicabamur, adhuc certiora indicia haurire poſsimus.

SCHOLIUM.

Timemus omnia, non modò quæ reprehendi palam, ſed etiam quæ obſcurè cogitari poſſunt, rumorem fabulam, fictam falſam perhorreſcimus. Verba ſunt Tullii Orat. pro T. A. Milone: Eſt ſanè rumore falſo nihil pejus, nihil cui vulgus fidem facilius adhibet, inprimis ubi ſpecie veri veſtitus accedit: Medici certè, ſi alibi, πρόνοια non vulgaris heic requiritur, quâ judicium ſuſpendat tantiſper, de caſibus ſubitò evenientibus, funeſtis præprimis, qui malos interpretes præ aliis nanciſcuntur, dum in rem præſentem

ire

ire liceat: Grave certè est, & memoratu longè dignissimum Hippocratis ad Medicos præceptum l. περὶ ἀρχαιοσυνης par. 2. ὅλοι δέ τις ἐστ' ἐσθῆτι, καὶ τῇσιν ἄλλῃσι περιγραφῇσι. κλὼ γὰρ ἔωσιν ὑπερηφανέως κεκοσμημένοι πολὺ μᾶλλον φοβεροὶ, ἢ μισητέοι τοῖσι θεωμένοισιν εἰσι. τῷ ἐναντίῳ χρεωμένους σκοπέειν οἷς ὁ διαλεκτὴ κατασκοὴ, ὁδὲ περιεργίη: ἐκ τε γὰρ περιβολῆς ἐς τῆς ἐν ταύτῃ ἀρχαιοσυνης, ἐς ἀφελίης, ὁποῖς περιεργίῃ πεφυκυίης, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἀδοξίῃ τότε σωίειν, ἐς τὸ ἐν νῷ πρὸς ἑωυτὸς ἀγκεῖσθαι. εἴτε ἑκάστῳ ἀρήματι τοιῦτοι, ἀλαζόνες, ἀπερίεργοι, πικροὶ πρὸς τὰς συναντησίας· ἀθετοι πρὸς τὰς ὑποκρισίας. χαλεποὶ πρὸς τὰς ἀνδιαίτησιας, πρὸς τὰς ὁμοιότητας δύσκολοι, ἢ ὀμιλητικοὶ, ἄκρητοι πρὸς ἄφανίας, πρὸς τὰς ἀναισθησίας σιγητικοὶ. πρὸς τὰς ὑποτιμήσιας ἐνθυμηματικοὶ καὶ παρλεγικοὶ, πρὸς τὸ καιρὸν ἄθετοι καὶ λημματικοὶ &c. cui utinam aures præberent quicunque Artis Asclepiadeæ Magistri salutari cupiunt: alia verò longè quorundam regula est, qui sepositâ authoritate & gravitate Medici, apud sequiorem sexum Rhetoricam exercere amant, & Lenonum adinstar, affectatâ garrulitate, ejus gratiam aucupantur, fabellis magis & amatoriis discursibus morbis medelam quàm arte parare satagentes; qui splendido vestitu & thrasonico incessu, ecquid præclari hominis nominisvé subsit, vulgò persuadere nituntur, & ἱητρῶν φιλοσόφων ἰσοθέων consortio prorsus indigni, turpis lucelli causâ, quod cum Imperatore illo ex lotio sibi parant, Agyrtarum & Charlatanorum, quos à sacris Apollineis graviter arcebant Veteres, conventiculis adesse imò præesse malunt, rati satis gloriæ sibi accidere à malè sanâ plebe, si crumenæ multum auri: quo ipso etiam Pseudo-Medicos se esse, talesque de quibus Cous ab initio c. §. profitentur, imò jurisjurandi, quod præstari à verisMedicinæ Didascalis ubique solet, parum tenaces: In vestitu sanè uti τὸ πρέπον omnino observandum est, ita in reliquâ vitâ cæteræ, quarum modò Hippocrates meminit virtutes, inprimis verò τὸ παρλεγικὸν πρὸς τὰς ὑποκρισίας: Valet heic illud Poëtæ

Eximia est virtus præstare silentia rebus,
Econtra gravis est culpa tacenda loqui.

Præcipuè autem in casu ancipiti, lingua mentem ne præcurrat, addimus, & cultrum vel ferrum, quo causæ sæpenumero deteguntur, quarum ignari præceps ac ineptum judicium plurimi sæpiusculè ferunt: Viri de quo præsens historia, amissio ac subita mors, multorum animos primùm perculit, ansamque dedit pessima suspicandi, enimverò violentas manus ipsi illatas fuisse plures crediderunt, fuitque hic ipse rumor in causâ, quare accuratius in singula inquiri Proceres Amplissimi voluerint: Jam autem, ut opinamur, cùm nec ictus, nec contusionis ab externo violento vestigia repererimus, in eandem alii nobiscum descendent sententiam, in ipsis cerebri interioribus latuisse, quod genus nervosum vellicare, spiritibusque in motu suo nubeculam graviorem offundendo

causa

cauſa fuit, cur machina confeſtim corrueret, cujus deſtructionem haud dubiè adjuvare potuit caſus ipſe, quo ventre prono caput aquæ & arenæ immergebatur, unde impedito magis muſculorum thoracis motu, pabuliq́ue aërei libero commeatu & expanſione ſanguis circa præcordia faciliùs ſubſtitit, miſerq́ue ſuffocari neceſſe habuit, de quo equidem labia faciesque liveſcentia, qualem etiam ſpinæ dorſi latera oſtenderunt, teſtimonium perhibent, evidentiùs multò iſtud confirmaturis, partibus pneumonicis, ſi ipſorum examen aggredi licuiſſet. Virgultum verò, quod alteri manui incluſum tenuit, inſultum epilepticum confirmat, cui ichor copioſus in ventriculis & circa medullam oblongatam ſtagnans, ſanguis item grumoſus circa cerebellum hærens anſam commodùm ſuppeditavit: dicere verò heic certi quid non audemus de cerebri flacciditate, an ſenſim iſtam acquiſiverit, quod confirmare poſſent motus convulſivi, quibus in infantia infeſtatus fuit, & quorum paroxyſmos, leviores ſaltem, reliquo ætatis tractu, prorſus non eluſit, ceu domeſtici ſeveriùs rogati diffiteri omnino non potuerunt, an verò ab ultima demum invaſione morteq́ue ſubſequente, illa fibris acceſſerit? Quicquid ſit confirmant iſta noſtram quam de Apoplexiæ cauſis ſuperiùs admiſimus ſententiam, probatque ſanguinis grumeſcentis portio idonea, ichore uberrimo adjuncto, apoplexiam rarò à nuda ſeri effuſione & inundatione oriri; utrumque verò ſive obſtruendo, ſive comprimendo ſubitò, ſive utroque modo agendo malum hoc funeſtum inducere: Illuſtria ſunt, quorum Celeberr. Platerus tum Pract. l. 1. c. 2. tum l. 1. Obſervat. ſcripta reliquit: *Quando* inquit, *pituita ventriculos cerebri ſubitò adimplet* (ceu in noſtro exemplo) *non obſtruendo, cùm ſpiritus animalis non in ipſis, ſed in cerebri ſubſtantiâ undique & nervis ſuam ſedem habeat, nec per ventriculos tranſeat, ſed eodem modo cerebri baſin gravando, apoplexiam quoque inducere poteſt: Quæ tamen ſi humor ex illis deſcendens, nervorum ductum ſequatur, in paralyſin poteſt deſinere: Hæc omnia ſic ſe habere, in caro & Apoplexiâ mortuis, ex eo quod copioſus hic humor per os tunc illis effluxerit, aliquando deprehendimus, ex ſectione quoque diligenti, apertâ craſſâ cerebri membranâ, in quibusdam copioſum humorem mox proſilientem, per capitis regionem ad thoracem uſque deſcendiſſe: Ipſam adeò cerebri ſubſtantiam in anu quâdam difluxiſſe obſervavimus Monſpeſſuli, quæ ſubitò apoplexia tacta expiravit: hujus calvariam cùm aperiremus, cerebrum illius in meninge craſſâ, hinc inde fluctuare deprehendimus: Quod & diſſectâ apertâq́, dictâ durâ matre inſtar liquoris alicujus ſpiſſioris & albi pultem referentis, per faciem univerſam diffluebat.* Equidem reſiſtunt cerebri cortex, medullæque fibræ, externis ſeri inſultibus pro viribus, neque à quacunque ejus exundatione ilicò franguntur: hoſte verò identidem ingruente, ſibique diutiùs ſedem heic figente, tandem collabaſcere neceſſe habent, ſive teneriores adhuc, ut in infantibus hydrocephalo graviore quandoque affectis, ſive muneri ſuo diutius adhibitæ inſuper

per juncta seri copiæ annorum serie, uti in senibus interdum accidere Anatomici nobiscum notârunt: Meminit quoque Excell. Carol. Sponius mortis subitaneæ ex duplici causâ ὁλοφονίσῃ, quarum alteram, ichor idem cerebrum, uno quod ajunt impetu, irrigans constituit, cujus historiam cum aliis à beatæ memoriæ Viro nobis communicatis exhibebimus: Prælustre verò est exemplum, & quod modo dicta apprimè confirmat, cujus copiam pro suâ in nos benevolentiâ haud ita pridem nobis fecit Excellentiss. D. Jo. Conrad. Brunnerus, Med. D. & in Illustr. Academ. Heidelbergensi Prof. Anatom. Celeberrimus, Fautor & Amicus honoratissimus: Historiam integram, rariora utpote plura recludentem, operæ pretium faciemus heic apponere, *Mulier nostras, inquit, aliàs temperamenti sanguinei, ante quinquennium gravem passa est insultum apoplecticum, cùm annum ætatis 35. vix excessisset, ac octodecim liberos, & primo quidem puerperio trinos enixa fuisset: accitus statim venam secari, vesicatoria variis corporis partibus admoveri, frictiones administrari, & quæcunque spirituum in organa sensuum influxum juvare poterant, sedulò perfici curavi. Die tandem septimo, purgante nervos quoq; splanchnicos vellicante &c. quibus tantum profeci, ut quæ ante loquelam amiserat, pedem brachiumq; dextrum movere non poterat, balbutire & artus movere utcunque valuerit: tandem benedicente Deo integram horum usuram recuperavit, & ad munia sua rediit materfamiliâs: superfuit tamen, ceu in his casibus accidere solet, nonnulla infirmitas lateris affecti. In actionibus principibus, nulla menda apparuit, præterquam quòd tenax ante & ad rem attenta, negligenter nunc eandem habuerit. Ipsis vindemiis nuperis fortissima apoplexia tacta, subitò enecta fuit. Caput cultro meo cessit: miratus fuisses oppidò mecum, siquidem præsens fuisses, crus medullosum dextrum, quod minùs floridum ac firmum quàm sinistrum, sed flaccidum, obscuri coloris & emarcidum apparuit, ac si atrophia laborasset. In ipsa ejusdem hemisphærii substantia tres inveni cavernulas, fuscas & subflavas, in quarum una alterave nonnihil humoris stagnavit, ceu glutine quodam iterum coadunatas: Hæc vitia jam olim facta & prædictorum symptomatum causam extitisse, facilè colligere potui, & insigni cum voluptate contemplatus fui: Recentia autem sequentia notavi: uterq; ventriculus, imò omnes cerebri cavitates, sanguine fluido, diluto facta & opilata fuerunt: dexter ventriculus rimam ostendit, loco inter thalamum nervi optici, & corpus striatum intermedio, per quam sanguis in cerebri cavum effusus fuit: in ipso verò cerebri meditullio ejusdem lateris, amplum hiatum vi sanguinis impetuosè erumpentis factum, & in hoc sanguinem concretum ovi gallinacei magnitudine inveni: substantia cerebri circum circa latera, usq; ad bifurcationem nervorum opticorum fissa ac disrupta fuit: Alibi arteriolas in medullari cerebri substantia ægritudine affectas conspexi, quæ tantam sanguinis vim fudisse mihi visæ fuerunt: sed & ad hoc,* Vir sagacissime, *attendi velim, si quæ nascatur occasio: nimirum aliquoties jam in lævibus aliàs ac perpolitis ventriculorum superficiebus, si morbo laborarit cerebrum, observavi papillulas ca-*

pitellorum acicularum magnitudine, instar pororum cutis frigore constrictorum prominulas, quas quidem laticis in cerebro scaturientis ductulos, quis tantum non hariolaretur, &c.

Observ. XXXI.

Ex ictu, casu, capitis contusio, cerebri abscessus, apoplexia &c.

Anno 1674. Mens. Januar. Molitor quidam transrhenanus, ubi priùs Baccho aliquantum indulserat, de scalis ex alto decidit, domumque vectus, mox instar statuæ sine sensu & motu jacuit, vomuit enormiter & sanguinis per aures eruptionem passus est, vulnere in cranio nullo apparente, die postero hinc emigravit. Cranio ex artis præscripto remoto, sanguis inter ipsum & duram matrem copiosè in occipite extravasatus deprehendebatur, & totâ sui mole cerebellum versus & spinalem medullam procumbere.

An. 1682. Mens. Novembr. è vivis excesit. Artocreatarius quidam, qui aliquot septimanis ante, sclopeto iniverso à maleferiato homine ictus, vulnus funestum incurrit, in anteriore & superiore cranii parte, quod ad tabulam secundam usque & ultra pergebat: Biduo circiter ante obitum, dextri lateris, quod vulneri oppositum erat, paralysi affectus fuit, quam dein mors ipsa excepit: Quùm cranium removerent, hujus frustulum duræ matri infixum repererunt, verùm citra ulteriores in cortice noxas: ad ventriculos autem progredientibus materia viridis, glutinosa multa, formati abscessus soboles, obviam illicò venit, ceu isthoc benevolè nobiscum communicavit Excellentiss. D. D. *Bursardus* Ἀντόπλης.

SCHOLIUM.

Appositè Hippocr. l. 2. περὶ ῥήγν. paragr. XXII. τῶν δὲ ἐν κεφαλῇ τραυμάτων, θανασιμώτατα μὲν τὰ ἐς τὸ ἐγκέφαλον, ὡς καὶ πρόσθεν ἐγέγραπτο, δεινὰ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα· ὀστέον ψιλὸν μέγαν ὀστέου ἐμπεφλασμένον, ὀστέον κατερρωγός. ταῦτα δὲ πάντα δεινότερα γίνεται καὶ ῥᾳφὴν τε ὄντα, καὶ ὅτι τῶν χωρίων αἰεὶ τὰ ἐν τοῖσιν ἀνωτάτω τῆς κεφαλῆς· πυνθάνεσθαι δὲ χρὴ ὅτι πᾶσι τοῖσιν αἰτίοις λόγῳ τρώμασιν,

μασιν, ἰῶ ἔπ νεστρωτοὶ ἀὶ πληγαὶ ἔωσιν, ἢ βλύμαλα εἴη ἢ καπίπεσεν ἄνθρωπ@-, ἢ εἰ ἐκαρώθη· ἄρεσοι μὲν ἂν, μήτε πυρετῆναι ἢ τ᾽ ἕλκ@- ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ, μήθ᾽ ἅμα ἐπαναῤῥωγῆναι αὐτῷ μήτε φλεγμονὶῶ μηθ᾽ ἅμα μηδεμίαν ὀδμὶῶν ἐπιγενέσθαι. *Ex capitis vulneribus lethalißima ſunt, quæ ad cerebrum pertingunt, velut etiam anteà ſcriptum eſt. Gravia ſunt & hujuſmodi omnia, os nudum magnum, os infractum, os diffractum &c. Cæterùm in omnibus memorabilibus vulneribus interrogare oportet, an adhuc recentes ſint plagæ, an conciderit homo, an ſopore altiore prehenſus fuerit. Optimum quidem eſt, neque febricitare eum qui ulcus habet in capite, neque ſanguinem ipſi erupiſſe, neque inflammationem, aut ullum aliquem dolorem acceſſiſſe.* Non opus eſt prolixiùs in cauſas horum inquirere, cerebri teneram ſtructuram, vaſorumque per illud diſperſorum multitudinem perſpectam habenti, cum fibrarum nervearum cohorte quibus læſis, ab irruentis humoris impetu, cohibito ſpiritus roriferi influxu, damnum ingens utique ſuboritur, quale ſenſit uterque ſupra memoratorum, alter quidem derepente, alter verò pluſculis diebus poſt, adeò, ut aliquando benè habere & ad priſtinam incolumitatem chirurgis rediturus videretur: uterque apoplecticus tandem deceſſit, à ſanguine extravaſato, cujus impetum in illo promovit caſus terribilis & in iſto ictus ſclopeti ope inflictus: Enimverò in confeſſo eſt ſanguinem è vaſis ſuis gravius proſilientem, cerebri ſubſtantiam ſine noxâ vix permeare, cùm & medullares ductus facilè inde comprimantur, unde nubecula mox inducitur, & ab ejusdem acrimoniâ, quæ ubi moram nectit, gravior evadit, fibrillæ nerveæ facillimè irritentur, atque hinc motibus epilepticis via ſternatur: Meminit equidem Celeberr. Wepferus Exercit. d. loc, affect. in apoplex. Nobilis cujusdam Poloni, in quo citra apoplexiam aut aliam graviorum ſymptomatum colluviem, non ſolùm intra cranium & duram matrem, ſed & intra hanc & duram meningem, quin etiam in ipſam cerebri ſubſtantiam, innoxiè effuſus fuit, aſt meritò inter rariſsima talia ipſo cum referimus: in molitore ſanè vaſa ita ſuccuſſa fuére, ut oſculis ipſorum protenus dehiſcentibus, ſi non ruptis, ſanguis impetuosè interiora occipitis petierit, ibidemque copiâ ſua cerebellum & ſpinalem medullam compreſſerit; nec enim apoplexiam imminentem caſum produxiſſe arbitramur, cùm ſanus ante vixerit, nihilque incommodi in capite perpeſſus fuerit: Vini verò ingurgitationem, hinc prorſus non removemus, utpote quo ſanguis primùm exæſtuat, & vaſa velociter cum aliquali diſtenſione percurrit, unde erupturo viæ faciliùs aperiuntur & patulæ manent: in ebrioſis autem huic ipſi fluxilitatem vitioſam, non rarò cum acredine inducit: Oſcillorum dehiſcentiam vehementem, comprobat ſanguinis ex auribus profluvium, non ex cavitate cranii per vias ſive manifeſtas (quas tamen pauci hactenus nôrunt) ſive occultas, illuc delati, quoniam ſi ta-

li exitu ſanguis extra vaſa proſiliens potiri potuiſſet, omnibus actionibus animalibus confeſtim æger non fuiſſet defraudatus, utpote cum alias cranio perforato trypano, poſt caſum vel ictum, levamen ſanguine emanante percipere ſoleant, ſed quod vaſcula intra aures eorumq; canales, ex vehementi capitis, eâque iterată alliſione diſrupta fuerunt: Vomitum autem irritationi meningum, quam ſanguis vel morâ acrior redditus, peperit, jure adſcribimus, ventriculi membranâ nerveâ illis intimè compatiente: in artocreatario malum paulatim ſerpſit, quòd ſanguis ictu proſiliit quidem ex vaſculo, ſed vel minori, vel quod ilicò ruptum non eſt, unde gravia ſymptomata primùm ſuborta, ceſſante ulteriore ſanguinis impetu, aliquando mitigabantur, dum grumeſcens & ferè omni ſuo numero collectus intra medullas interiores corticis ſubſiſtere, ſenſim putreſcere & in abſceſſum tranſire cepit, tandemque copiâ & gravitate ſui, fibrillas interiores ſ. medullares funiculos occupando, dextri præprimis lateris, eclipſin gravem induxit, ut moveri non potuerit, uſque dum verſus baſin ſeſe effundendo, ceu materia purulenta in ventriculis horumque confinio reperta docuit, vitâ pariter ac motu miſerum omnino orbavit: utrum vomuerit nec ne, probè non recordamur, quamvis videri poſſit durâ meninge à cranii infixi fruſtulo titillatâ, vomitum abeſſe non poſſe; nunquam tamen pertinaciter vomuit, quòd interdum fibrillæ à ſpaſmodicâ ſuiconſtrictione, in meningibus aliis vè his ſimilibus quieſcunt: ita biennium circiter eſt, à quo puerulus 6. circ. ann. cùm circumcurſitando per ædes nugaretur, ex improviſo in cellâ ſatis profundâ, de primo ſtatim ſcalæ tramite cecidit, nullum ferè horum ampliùs attingens: accerſiti Parentes cum miſello attonitos offendimus, ſanguine è naribus effluente & vomitu qualicunq; urgente: in capite gravioris contuſionis nulla indicia, dolor verò per intervalla circa ventriculum infeſtabat, pulſus concitatior naturali ſed æqualis fuit, ſitis nulla: venam ilico tundere animus erat, ſed reluctabantur Parentes, quòd juvenis eſſet maximè: quid periculi ex caſu ſubſequi poſſit mox prædiximus, ſimulque ut ad ſanguinis ſive ex naribus, ſive auribus eruptionem ut & vomitum attenderent juſſimus: intereà quia ægrotus ſoporoſi inſtar decumbebat, præſcriptis decoct. vulnerar. & pulver. ex volatilibus, cum mixturâ cochleat. propinandâ, balſamo item ſcrobiculo cordis illiniendo, capillos abradi curavimus & præmiſſa embrocatione ex ol. roſar. hyperic. & liq. C. C. ſuccin. ſacculo ex herbis nervinis in vino rubr. decoctis caput fovere: ſub noctem autem pone aures veſicatoria applicuimus: Diebus inſeqq. prima ſymptomata remiſerant, puerque ad ſe rediit, conqueſtus tum de dolore circa perinæum, & mingendi difficultate: urinas cùm inſpiceremus, ſanguinis grumoſi tantillum in fundo notavimus;

notavimus; cui malo cùm tam externis ol. præcipuè amygd. dulc. & roſar. tum intern. emulſion. ex ſemin. card. bened. hyperic. aliisvé cum aq. veron. & malv. parat. addit. ocul. cancr. ſuccurriſſemus, ſingula in laudabili ſtatu verſari Parentes arbitrabantur, unde nec ad medicamenta capienda, licèt ſedulò hortaremur, impulerunt filiolum: aſt paucis hinc elapſis diebus, in deterius labi, febriqúe quæ hactenus aberat, prehendi cepit, cum deliriis noctu primùm, inde & interdiu magis magisqúe ingruentibus: Præſcriptis medicamentis ex lege artis, quid funeſti fœtus ſubeſſe ſuſpicemur aperuimus, nec fefellit prognoſis noſtra, ingravuerunt enim vomitus & naufea, tandemqúe convulſivis motibus, triſti eheu adſtantium ſpectaculo vitam finiit: In iſto ſanguinis ex vehementiſsimo caſu è vaſis in cerebrum proruptionem contigiſſe (ſectione enim ob muliercularum perfidiam prohibiti fuimus) cùm ſopor qualiscunque, tum ſanguinis è naribus profluvium, inprimis autem vomitus cruentus teſtari potuerunt, imò & grumuli urînis innatantes, quamvis enim muſculorum abdominis cum ſuis tendinibus contuſionem (utpote cùm ſuper abdomen ceciderit) non inficiemur vomitum, & præprimis urinandi difficultatem fovere ac parere potuiſſe: hæc ipſa tamen excreta de ſuccuſſione vaſorum & vi illis illatâ teſtimonium perhibent, nec valdopere refragaremur, ſi quis vaſi ſtomachico labem accidiſſe diceret, quâ ſanguinis tantillum dietim exſtillârit, qui deinceps ibi putreſcens motibus ſpaſmodicis in ventriculo anſam præbuerit, modò ſub finem cruenta rurſum evomi vidiſſemus vel nigricantia: ſubſiſtimus ergo in fomite, quem cerebrum paulatim excepit, nervoſo generi & inde toti corpuſculo exitioſum, idqúe artis noſtræ Cultoribus inculcatum cupimus, nuſquam in capitis vulneribus ſecuros nimium, Medicos Chirurgosvé eſſe debere, etiamſi appareant alcyonia, cùm interea hoſtis ut plurimum exitium intus adaptent, quem ubi vires ſemel ſumpſit, eliminare difficillimum eſt. Felicior hiſce, Juvenis murarius, robuſtus, annorum circiter viginti, qui An. 1676. cùm Pariſiis verſaremur, de tecto ſatis alto delapſus & hinc in noſodochium la charité dictum, vectus fuit, loquelâ aliquandiu deſtitutus, & neminem adſtantium cognoſcens, nihil comedens nec multum bibens, multum verò dormitans: V. S. celebrata ilicò in brachio dextro, eademqúe iterata, tandemqúe arteria pone aurem dextram tuſa fuit feliciter, applicatis juxta capiti, cujus capillos ilicò abradebant, remediis neceſſariis, nullâ contuſione prorſus conſpicuâ: in ſtatu tali per quatriduum ferè ſubſtitit, & quamvis primùm adſtantes intueri, oculisqúe circumvagari inciperet, nihil tamen loquebatur, ſed inſtar trunci jacebat, cum pulſu valido & æquali, nullisqúe ſanguinis extravaſati indiciis uſquam accedentibus: ut eleganter omnino Hippocrates fatus ſit

l.6. aphor. ἀκόσιστιν ἂν στιφθῇ ὁ ἐγκέφαλος, τετέως ἀνάγκη ἀφώνους γενέσθαι παραχρῆμα: Mirari tamen ſubit, mutos ejusmodi & attonitos fieri poſſe, citra gravius damnum, quod cerebrum accipiat: an dicendum tali in caſu ſanguinis nihil prorſus ſecernere? ſolumque cerebrum ſuccuti: at unde dormitant, loqui deſiſtunt, & in ſenſibus motuque inertes ſunt? idque non per unam alteramve horam, ſed biduum, triduum, quatriduum: quid nî ergo ex arteriolis paucioribus vel levius dehiſcentibus, noxa quidem cerebro à ſanguine ſuffundi dici poſſit, ſed parciore copiâ qui hinc, inprimis ubi medicamentis ſuppetiæ tempeſtivè feruntur, ductus medullares, vel baſin cerebri, pariter obruere & opprimere non valeat, ſed cum aliquâ ſui parte diſcutiatur tum per oſcula ductuum venoſorum potiſſimum reſorbeatur: Memoratu dignum eſt, quod ex Excellentiſſ. Thomæ Bartholini cent. 3. obſerv. Anat. refert laudatiſſimus Scafuſienſium Archiater Wepferus, de Juvene viginti circiter annorum, qui ab explo-ſo ſclopeto, velut fulmine ictus corruit, domumque ſenſu & motu privatus, delatus fuit, taliterque decubuit quinque dierum ſpacio: ſuſpicio erat per nucham penetraſſe pulverem urentem ad nervorum principium ob vocem interceptam & ſenſus omnes ſublatos, & propterea à Chirurgo perito vulneri convenientia remedia applicata fuere: exactis quinque diebus motus aliqua rediére indicia, ægerque os pro medicamento aſſumendo aperire, inde ſe erigere, fari, cœterasque actiones obire, paulatim cepit: quod autem cum Clariſſ. Obſervat. Authore non ſentimus, à nudâ ſpirituum perturbatione gravia hæc ſymptomata pullulâſſe, vel hoc unicum efficit, quòd cùm naturâ ſuâ ſpiritus agilis eſt, nec facilè ſubſiſtit, niſi cauſa intus hæreat, undulationem & influxum impediens, tum ſecretio ejus cum ſanguine arterioſo accedentis, iſthoc dierum ſpatio impedita non fuerit, unde licet primi attoniti ſubſtitiſſent, recèns tamen ſecreti influere in organa ſenſus motusvé debuiſſent.

Observ. XXXII.

Ex caſu contuſio maxillæ, vomitus, febris cum delirio & ſopore, ſiniſtri lateris paralyſis & motus convulſivi &c.

Puerulus 4. circiter annorum, vegetus ac vivax, cùm aliquando currum imprudens conſcenderet cum fraterculo, de eodem in terram præceps concidit, ita quidem, ut maxilla dextra inde præcipuè contuſa fuerit, capite aliisque partibus immunibus: nihil quoque ſanguinolenti vel per os exſpuit aut per nares

res excrevit: Parentes mali subliteſcentis inſcii, externè remediis domeſticis contuſioni obviam iverunt, aliquot autem diebus poſt, ægrotulo cibum renuente, imò, ſi quid ingeſſerat, mox evomente, graviora ſubveriti convenerunt nos d. 14. Maji 1683. conqueſti de imbecillitate ventriculi, quâ filiolus laboret, cui Diaphor. Mart. C.C. philoſ. ppt. ungul alc. aliisque his ſimilibus proſpectum ivimus: Triduo poſt ingruentibus, nauſeâ, vomitu, ſiti intensâ & inquietudine apud miſellum, ut accederemus ipſi petierunt, ſimulque quid mali nuper acciderit retulerunt: pulſus celer erat & frequens, urina ſaturata: internè pro reſolvendo & diſcutiendo ſanguine grumeſcente uſi fuimus cinnab. antim. rectif. ant. diaphor. cum ſpir. urin. addit. aq. deſtill. externè verò Balſam. de Peru cum ol. deſtill. menth. Ventriculum inunximus: ſub veſper. ſymptomatibus perſiſtentibus, mixtur. ex antepil. diaphoret. per cochlearia ſæpiùs propinandam ſuaſimus, cui d. ſeq. febri augmentum ſumente miſcuimus ſpir. C.C. addito Epithemate ex ſpirituoſis penetrantibus, quo caput ſubinde foveatur: poſtero die pulſus celer erat, inæqualis, intermittens; urgebat ſopor profundus cum delirio: expergefactus ſtatim obdormiit, ſiniſtro latere immobili, adinſtar trunci exiſtente: de abſceſſu ſubliteſcente Parentibus ſuſpicionem noſtram aperuimus: Veſicatoria inde applicari juſsimus, ad quæ ipſi prorſus obmutuerunt: abraſis capillis ſacculos ex herbis cephalicis aromaticis, hinc & columbam vivam per medium ſectam imponi curavimus, pergendo juxtà in internis: Veſperi reduces in copioſo ſudore ægrum offendimus, ſed citra ἀφωνίαν, pulſus matutino ſimilis: delirabat & evigilans torvis oculis adſtantes ſalutabat: Clyſter injectus à quo materiam ſatis graveolentem ſed parcè dejecit: Nox ſubſequens inquieta fuit, ægerque dentibus ſtridere cepit: Veſicatoria deinceps imperata, præſcripta verò emulſio in 2. doſ. ex ſemin. card. bened. aquileg. cucurb. cum aq: ſcabioſ. beton. add. C.C. philoſ. ppt. quâ rurſum idoneum ſudorem concitavimus, ſed citra ulterius emolumentum: Manè quippe poſtero motus convulſivi invaſerunt, qui paulatim increbuerunt, & miſellum die inſequente morti tradiderunt, incaſſum adhibitis antepilept. internis & externis. Sectione, quâ haud dubiè prædictiones

ctiones noſtræ obfirmatæ fuiſſent, ob alterius Parentis ruſticitatem prohibiti fuimus.

SCHOLIUM.

Caſus hic prioribus diſsimilis non eſt, patetque quàm facile ex leviori, ut vulgus auguratur, malo peſsima, imò lethalia pullulent ſymptomata, in tenellâ præprimis conſtitutione, ubi laxior fluidi ſolet eſſe compages, partiumque fibræ minùs robuſtæ, vel quæ impetui extrinſeco minus reſiſtunt: Nihilominùs in præſenti ægrotulo, labes funeſta primo ſtatim inſultu non invaſit, quin levis ſaltem contuſio videbatur Parentibus, medicamentis mox ceſſura; & certè impetuoſius ſanguis à caſu non ſtatim prorupit, unde nec vomitus nec ſanguinolentæ excretiones ilicò comparuerunt: tractu verò paucorum dierum, etiam in cerebro vaſculum tenellum unum vel alterum ſuccuſſum fuiſſe ac dehiviſſe, vomitus ingraveſcens docuit, quem ventriculo imbecilli ipſi attribuerunt, cum febri intenſiore, cui, ſi ſuccuſſio corporis totius anſam ſuppeditavit, ſanguis certè grumeſcens & in motu ſuo ſubſiſtendo, etiam reliquo liberum commeatum inhibens non parum adauxit: Funeſtam verò labem hic idem intulit, dum corruptelam graviorem nactus nunc poros cerebri ac fibrillas compreſsit, ſpiritusque animalis expanſioni obfuit, nunc nervorum funiculos occupavit, præprimis autem fœtidis acribusque ſuis miaſmatibus, ſanguineam maſſam infecit, hujusque motum turbavit, imò ſpiritibus animalibus & nervoſo tandem generi exitialis fuit, atque hinc ſopor, delirium, augmentum febrile, paralyſis, ac motus convulſivi derivandi veniunt, verbo lethargica affectio, quâ miſellus hic corruit: nec obſtat abſceſſus quem ex ſanguinis ſenſim erumpentis aggeſtione generatum fuiſſe ſuſpicati fuimus, & à cujus mole vel etiam ruptione, apoplexia potius induci debuiſſet, quæ etiam affectus ſoporoſos non rarò excipit; ſatis enim particularum ſummè acrium adfuit, cùm ruptus fuit, & adfuiſſe potuit, ex ſanguinis lymphæque infectorum reliquiis, ſi integrum perſtitiſſe credere velimus: Quicquid ſit, rara ac difficilis malo huic medela eſt: causâ tamen leviori exiſtente, ſi ſuppetiæ ilicò ferantur, iis præcipuè, quæ ſanguinem à grumoſitate præſervant, vel dum grumuit ſolvunt, in motu ſubſiſtentem agitant, ſicque poris tenerioribus impactum diſcutiunt, fauſtiorem eventum quandoque videmus; ita autem interdum comparatum eſt, ut validiora reſolvenria, volatilia ſulphurea haud permittat ſanguis æſtuans, metu, ne hoſtis cerebrum occupare incipiens incrementum ſumat; atque ad hoc in primis, in febribus malignis, quas lethargici quid non rarò excipit, attendendum eſt, licet enim in iis plerumque acidum volatile acerrimum accuſari

accusari mereatur, cui dicta medicamenta itidem adversantur, & malo urgentiori præ aliis satisfaciendum ac succurrendum sit, satiùs tamen est blandioribus pugnare, si effectum eundem iis consequi possimus, quàm fortioribus particulas massæ humoralis intempestivè succutiendo & exagitando, malo ejusmodi vel ansam vel incrementum noviter præbere. Præclarè sanè hanc in rem Excellentiss. *Ettmüllerus* c. de febri maligna: *sed sudorifera, inquit, inter non levis delectus habendus est. Tutissima omnium sunt salia volatilia aromatica, sed hæc ipsa saltem in principio morbi & incremento conveniunt: in statu tutius fixiora usurpantur, idq; præsertim in volatilibus sulphureis ac remediis theriacalibus observandum, ut nonnisi in principio & incremento morbi adhibeantur, ac ubi mitior urget æstus, periculum aliàs est, ne in statu, novas turbas in massa sanguinea, intensiorem æstum & ebullitionem, indeq; varia capitis symptomata inferant*: Pariter quoque legi merentur, quæ Clariss. Ludovici, eorundem ratione prudenter monet, Dissertat. 1. de Diaphor. vegetabil. pharmac. p. 237. *Quod autem reliqua Diaphoretica simpliciter aut simul alexipharmaca attinet: antequam inde selectum instituamus, id tantùm inpræsentiarum, incipientium causâ addimus: ne ab unâ quidem parte volatilioribus calidioribus atque fumosis liquoribus atque mixturis inconsideratius nonnunquam abutantur, ceu talibus circa malignarum statum demum vel denuò exhibitis, haud rarò novas angustias, ac dissolutiones Virium funestas, in Variolis ac morbillis frustraneas ebullitiones, intensiores æstus & insurgentis naturæ confusiones, præcipuè verò nimis camphorata in eruditis, debiliore capite, tenerioribusvé fœminis cephalalgias incompescibiles atque deliria sæpe lethalia, plus vice simplici concitata vidimus: ne porrò & ab alterâ parte, circa malignarum pleraruma, pleuritide quoq; alitervé comitatarum principia vel etiam augmenta cephalalgias hæmorrhagias &c. magis quàm par est veriti, nimium à volatilioribus, præsertim salinis abstineant, & fixioribus solùm semet expedire conentur &c.* Cautelarum sanè ejusmodi veritatem experientia comprobat, possemusque, sin opus esset exemplis, singula confirmare, nî alii loco illa servare mallemus: Illud addidisse sufficiat, etiam ab initio & in morborum dictorum incremento, medicamenta laudata per intervalla exhibita, materiæ morbificæ secretionem commodum juvisse, dosi verò auctiore, simul & semel propinata, movisse quidem, ac æstus vehementes, quos similia symptomata comitari solent, produxisse, nihil verò promovisse: nec obstat illud Venerandi Senis præceptum sect. 2. Aphor. 29. ἐρχομένων τε νόσων ἰῶ τι ὁλοκλὴ κινέειν κίνησιν. Incipientibus morbis ejusmodi naturæ motus, sive ἐκκρίσιος dictandas ac imperandas esse, cùm hoc ipso medicamentorum paulatina ac iterata exhibitio non tollatur, pauloque post addat: ἀκμαζουσῶν δ' ἡσυχίω ἔχειν βέλτιον ἐστιν, quo certè suprà laudatorum Virorum sententias *de Massâ humorali in statu temerè non agitandâ*, egregiè stabilitur: Cœterùm de sede Lethargi ejusque ratione formali & causis, solliciti sunt cùm Vett, tum Recentiores: *Illi* ad pituitam putrescentem, cere-

 briq̃ue

briqúe intemperiem frigidam frequenter recurrunt, quorum illud *hi* & præprimis *Clariſſ. Williſius* ſero copioſo corticem, medullasqúe cerebri interiores, alluente tandemqúe inundante non malè exprimunt: lædit ſanè ejusmodi glandularum fibrillarumqúe cerebri fabricam & actionem, ſpirituumqúe animalium agilitati pariter & expanſioni officit, ceu ſuprà monuimus, unde ſopori & oblivioni prompta via panditur: quia verò ſimul delirium urget, *ipſorum* in ductibus & reſervatoriis interioribus undulatio & motitatio, prorſus ceſſare non videtur, à quâ ceu totidem veſtigia repeterent, tam abſurda indiſtinctè blaterare dicendi erunt; neque videmus quî aliter delirium cum rerum omnium oblivione hoc in affectu ſubſiſtere poſſit: *Febris* cauſæ magis evidentes ſunt, inprimis cùm vel malignis utplurimùm ſuccedat, aut partium inferiorum inflammationes vel gangrænas (à quibus identidem particulæ deleteriæ & inimicæ ſpiritui animali quoque ſuffunduntur) vel ſanguinem extravaſatum lymphamqúe in cerebro aggeſtam & ſubſiſtentem agnoſcat, quorum utrumque, ſi aliud nil, ſanguinis in tota maſſa liberum legitimumqúe per cerebrum commeatum impediendo, ipſam fovere dicitur Clariſſ. *Williſio*, tract. de anim. brut. part. 2. cap. 3. Videntur tamen præter iſtam, priores aliævé cauſæ potiores eſſe, inter quas præcipuè numeramus, ſanguinis lymphævé ſubſiſtentiam: id verò aliis quoque perſuaſum jam eſſe arbitramur, in omni Lethargo cerebrum perinde non affici: enimverò meminit Exercit. XVII. Clariſſ. Pythagoras pueri undecennis, qui 9. die ſopore in Lethargum degenerante correptus expiravit, in cujus cerebro ſalva omnia apparuerunt, exceptis cochlearibus aliquot ſeri flaveſcentis ad baſin cerebri circa medullam oblongatam & ſpinalem ſtagnantis: præprimis autem memoratu dignus eſt Lethargus ab aura venenata, ex pollice emiſſa ortum trahens, & per cauſticum actuale pollici admotum curatus, de quo Borellus Centur. I. obſerv. 96. nî illi ſimilem dicere placeat, quem narcotica ſæpenumero effeciſſe, Practici obſervárunt, in cauſis horum explicandis, non æquè felices; ſi enecari ab horum copulâ accreſcente ſpirituum manipulos quoſpiam, aliis inordinatos motus ſubeuntibus, certum omnino eſt, uti quidem ſulphur ipſorum fœtidum perſuadere videtur, res erit in vado: nec minus huc referri meretur Lethargus, quem à Lumbricis prodeuntem Excellentiſſ. Hollerius commemorare Cent. 1. obſerv. 26. dicitur, vid. ſis Ettmüller. prax. de affect. ſoporoſ. Nos apud Jacob. Holler. p. 420. Edit. Pariſ. in fol. ſeqq. legimus: *Vermes varia inducunt ſymptomata: Nam chylum conſumendo corpus minuunt: in ventriculo vomitum, famem, ſyncopem mordendo, inſtimulant, & aliquando jugulare videntur. In recto inteſtino pruritum excitant & teneſmum: in ventre medio, fluorem alvi, lienteriam, ventris inflammationem: in omnibus aliquando febres quotidianis ſimiles, & ſi arrodant inteſtina, ſæpe interficiunt. Hac eadem*

vermium

vermium signa sunt, sicuti anhelitus fœtens, tussicula inanis & sicca. Cum clamore expergiscuntur ægri, arctiùs dormiunt, stridentquodammodo dentibus, morsus, nausea, fastidium & similia, cujusmodi aliis cum symptomata jam sæpius observavimus, ceu inferiùs ex historiâ lumbricorum è variis partibus excretorum patebit.

Observ. XXXIII.

Historia Hydrocephalici & Hydropici.

Sigmund Biermann Adolescens 27. circ. annorum, in tenellâ ætate, ut sciscitantibus nobis confessus est, motibus convulsivis valdè obnoxius, à catarrhis toto reliquæ vitæ decursu, nunquam immunis extitit. In Nosotrophium, propter summam imbecillitatem, sex circiter ante obitum septimanis advectus, præcipuè tum de diarrhœâ querelas movit & appetitu prostrato, cum siti, quæ tantùm non ad finem vitæ usque duravit: manus erant tremulæ, pulsus nunquam naturalis, sed tremulus & creber, tractu temporis, seri effusionibus magis magisque urgentibus, & infimo ventre pleniùs intumescente, æger Creatori spiritum reddidit.

Præsentibus Medicis aliquot, inter quos tum erat Clariss. D. D. Stokarus Scafus. sub vesperam operi sectionis nos accinximus An. 1677. Mens. April. Curæ præcipuè fuit cerebrum, unde cranio ablato illud studiosiùs lustravimus: *dura* Mater densissima fuit, & *pia* ipsi parum absimilis, si non densior, sanguine præterea corrupto ac putrido penitus spurcata: *Cerebrum* quasi merâ gelatinâ obductum esset, per hanc ipsam transparuit: Ejus substantia tota flaccida fuit, & aqueis humoribus irrigua, qui piâ meninge ablatâ copiosè in fugam dabantur. *Ventriculi* anteriores unà cum tertio & quarto, ichore aquoso erant referti, in *plexu choroideo* glandulam utrinque reperimus duriusculam, pisi magnitudine. Aperto abdomine, aliquot mensuræ seri putridi, summé fœtentis eruperunt: *Epiploon* putruit, *pancreas* albicans & durum, *hepar* parte cavâ inflammatum & correptum fuit. Ex *vesiculâ fellis* cujus facies exterior gelatinosa videbatur, discissâ effluxit humor, qualis ex ovo putrido prodire consuevit. In Mesenterio lympham in vasculis stagnantem animadvertimus,

in quam verò, uti nec in thoracem mediâ urgente nocte, ſtudioſiùs inquirere non licuit.

SCHOLIUM.

A primâ infantiâ adoleſcentis hujus cerebrum labem ſenſiſſe, motus convulſivi oppidò comprobant, cui an perverſa matris imaginatio aut ſucci nutritii pravitas in utero anſam dederint, nobis equidem non conſtat, aliàs verò ſolenne eſt ejusmodi detrimentum perpetientibus, vel in utero, quandoque mox poſt partum, convulſionibus affici: Incommoda quæ à ſeri profluvio, toto vitæ curriculo ſenſit, maſſæ humoralis vitium & acrimoniam ſatis indicant, confirmantque illud ipſum, diarrhœa appetitus proſtratus, & abdominis intumeſcentia, organorum cùm chylificationi, tum ſanguinis depurationi deſtinatorum, ſtructurâ & hinc actione fluidi vitio magis magisvé labefactatâ, ſuccedentia: de cerebri verò generisque nervoſi labe, quorum illud animalis ſpiritus ſimplici ac legitimæ ſecretioni pariter vacare nequiit, hòc verò ſive intemperie *illi* illatâ, accreſcentibus præcipuè particulis heterogeneis, ſive acriori ſero ſæpiuſculé irritante, motus ſpaſmodicos per intervalla iniit: neque fibræ medullares infeſtatæ humorum aqueorum mole, tonum ſuum retinuerunt, quin vel obſtructæ uno alterové loco, vel compreſſæ maximam partem, perviæ ſpiritui animali æquè non fuerunt, atque hujusmodi quid funiculi in linguæ nervum faceſſentes, cum aliis perpeſsi eſſe videntur, ſanguinis adiatheſi minimè excluſa, cui corrigendæ uti ſpiritus æthereus idoneus ſatis eſt, ita hæc ipſa gravior, eundem inquinat ac inertem reddit, præprimis verò congruam ejus ſecretionem impedit, unde manuum tremor, vox difficilis, pulſus tremulus & inæqualis, tandemque balſamicâ fluidi naturâ prorſus inversâ, cum viſcerum functionibus, quæ ſubſequi flaccida cerebri ejusque interiorum ſubſtantia, epiploon cum hepate putridum & corruptum &c. ſatis docent, funeſtus exitus, Antequam autem ad horum aliorumvé enodationem pergimus, de hydrocephalo pauca prælibabimus, quo laborâſſe ægrotum, titulus monſtrat, comprobatque præcipuè aquarum cerebri vaſtam molem irrigantium copia, cum meningum denſitate: Egit de illo Excellentiſſ. M. Aurel. Severinus, cap. IX. de noviſſ. abſceſſib. puerorumque affectum proprium quidem eſſe dicit: ſed non ſic, ut grandes ætate non quoque tentet, ceu tum ex propoſito tum ſequentis obſervat. exemplo pateſcit: enimverò licèt in hiſce ea non fuerit vel ἐγκεφάλου intumeſcentia & protuberantia, vel oſſium cranii diſtentio, membranæ nihilominus copioſo viſcido irrigatæ & interiores cerebri meatus & cavitates aquis pleniſſimæ fuerunt, quo ipſo hydrocephalon

phalon æmulabantur: & quamvis cùm cranii durities, tum fibrarum ἐγκεφάλε robur, talia videantur, quæ aquarum inundationi magis reſiſtant, aut ſaltem per aquæductus feliciùs ſerum reſorbeatur & revehatur, hujus inſuper in aliis partibus, ſolenni ejus ſecretioni deſtinatis expurgatio, eò promptiùs fiat, quò motus alacrior in universâ maſſâ animadvertitur, labe tamen vel ſemel cerebro aliquali illatâ, ſi aqueæ materiæ cohors impetuoſiùs ſenſim accedat, quin in adultioribus affectus hic pariter ſuccreſcere poſſit, pertinaciter non inficiandum, quanquam in Viris iſtud facilè non admittat *Pet. Salius ob ſolidam ligamentorum oſſeorum firmitudinem*, quâ tamen non impeditur, quo minus ichor exundans per mollicellam cerebri ſubſtantiam, heic illic fluctuet: Ampliſſ. *Baumgarterus*, Poliater & Senator Sangallenſis æternâ laude digniſſimus, hiſtoriam nobis An. 1677. ſuppeditavit Pueri octo annorum, cujus caput, quod aperuit, in monſtroſam magnitudinem excreverat, & tres noſtrates aquæ limpidæ menſuras continuerat, oſſibus adeò extenſis, ut in vertice vix chartæ craſſitiem æquarent, cerebro nullo ferè & inſtar pultis diffluente: confirmat quoque ſententiam noſtram, exemplum juvenis octodecim annorum, cujus Clariſſ. Hildanus meminit Obſerv. 19. Cent. 2. & longè dignior hiſtoria hydrocephali, (quem utrum Hippoc. l. 2. περὶ νόσων, ὕδατος ἐπὶ τῷ ἐγκεφάλῳ γενομένε nomine expreſſerit, aliis dijudicandum relinquimus) quam obſerv. X. Cent. 1. laudatus Vir proponit, de puero Colonienſi, robuſtiſſimis parentibus nato, cujus caput in incredibilem molem excreverat, ita ut ipſius rotunditas ulnam Colonienſem & quartam hujus partem excederet: nullus præceſſerat morbus, nec ita natus erat, ſed intra menſes triginta caput paulatim in illam magnitudinem accrevit, ut tandem lethargicus periret æger: Cranio diſſecto, in duobus anterioribus cerebri ventriculis aquam cryſtallo clariorem ad libras Colonienſ. 18. repererunt, à quâ totum cerebrum, (cerebello excepto) in ſacculum quaſi extendebatur, gyris cerebri in conſpectum non prodeuntibus, reliquis abdominis & thoracis viſceribus ſatis benè habentibus, ſolâ nutricatione in partibus exterioribus deficiente: ſuprà nominatus Severinus, plura quæ habeantur problemata notatu digna in iſtâ obſervatione enodavit: cujus Viri veſtigia & nos prememus, præprimis cùm de aquarum tantâ exundatione agere heic conſtituerimus, utpote potiſsimâ cæterorum ſymptomatum causâ, ceu ab initio diximus, ipſeque fontem horum vel reticeat, vel ſaltem minùs diſtinctè explicet, cùm nonniſi inſolentem ſuperfluitatum copiam urgeat, cujusmodi aqua cryſtallo clarior non prorſus inferre videtur, neque etiam ex Hildano conſtat puerum hunc ita ἀδιδηφάγον fuiſſe, & ſi fuiſſet maximè, in aliis viſceribus noxæ quæpiam comparuiſſent: aliter hinc ſentimus & cùm hydrocephalus hydropem cerebri conſtituat,

de ejus, ferè ut de hujus generatione ſtatuimus: nempe cùm *ſerum*, tum *lympha*, variè in teneram ejus ſubſtantiam irrumpere poſſunt: *iſta* vaſculis in quibus includitur, ſive ex impetu vel nimiâ diſtenſione aut acrimoniâ ruptis vel eroſis, id quod confirmat hiſtoria pueri hydrocephalo mortui, quam legere eſt apud Excellentiſſ. Hertod. in Crocolog. p. 282. in cujus cerebro, vaſa lymphica partim rupta viſa fuerunt: quandoque ejusdem motus impeditus, malum idem producit, ceu eruditè notat Celeberr. Ettmullerus, de fœtu, ſi capite nimis inclinato verſus inferiora ſit ſituatus: *illud* autem ſi abundans variè ſubſiſtat, nec per ductus revectorios in ſinus cum reliquo cruore deponatur, aut è glandulis, vaſculis arterioſis undique appenſis, potiſſimùm exudet, vel, quæ nonnullorum eſt ſententia, per poroſas & tenues ipſorum tunicas magnâ copiâ tranſudet; atque hâc ſuo loco relictâ, arbitramur in prioribus caſibus, cùm glandulis tum medulloſæ cerebri ſubſtantiæ labem ſenſim pariter ac promptè afferri, eò magis quò teneriora ejus ſtamina fuerint, unde etiam ex matris vehementi ac perversâ imaginatione, hydrocephalum Hildanus docet Cent. 5. obſerv. 3. ſuccreviſſe, cujus rationem alibi ſumus dicturi, ut ineptas Lampſvveerdii calumnias retundamus: cœterùm de ductibus aquoſis novis in durâ meninge ex Vieuſſantii neurologiâ accuratiſsimâ quæpiam memorari in Act. Lipſ. vidimus, quæ lucem aliquam afferre forſan poſſunt, ubi aquæ intra meninges & cranium cumulatæ fuerint, & confirmari, quod de perpetuo membranarum madore & ſerolymphico aliqui hariolati ſunt, ſimulque viæ ſubſtitui, (de quibus Excell. Stenon. in hiſt. 131. vitul. Hydrocephal. Act. Hafn. inſertâ dubius fuit) ſero cerebrum naturaliter alluenti exitum præbentes, inprimis autem, ſubſiſtente ejusmodi materiâ & glutinoſis ſuis particulis adhæreſcente, membranarum dictarum denſitas demonſtrari: ſed ad reliqua Severini problemata illuſtranda tranſimus: Quod, inquit, à robuſtiſſimis parentibus, ortus puer hic languido capite prodierit, referendum eò eſt, quod *duro homines corpore, & hac ipsâ firmitatis fiduciâ arbitrario & prompto qualicunque victu & potu quantocunque uſi, vim ſuperfluitatum qualemcunque congerunt*: at ſi robuſta mater fuit, etiam cùm utero gereret, videtur ex craſſiore victu (de quo tamen uſque non conſtat) etiam bonæ notæ chymum elicere valuiſſe, idque notum eſt inſuper ejusmodi labem matrem æquè promptè ſentire ac fœtum: annon veriſimilius cerebri labem fuiſſe illatam lymphæ motu præpedito, ſive ex terrore, ſive aliâ de causâ, quæ ſeptem à partu menſibus, magis prodierit, contrà quam Author putat, ſub materni clauſtri foco vegetiorem pueri calorem, noxam præterfugiſſe: certè aut illuc recurrendum eſt, aut externus error, in lacte potiſsimum monſtrandus, à quo aquoſiore, vel viſcido tanta aquarum copia pullularit, totum ὑγίφαλον ita inundans,

ut

ut integra hujus compages ſoluta ſpiritusque animalis ſecretio plurimum infracta fuerit cum totius corpuſculi alimonia ſenſim deficiente, à concidentibus partium fibrillis, & totius maſſæ haud dubiè vigore, finem faciente lethargo funeſto, cui cerebellum, ſuâ functione ſtrenuè quamvis defungens, moram ulteriorem injicere non potuit: nec tamen prorſus Severini de corporis inferi gracilitate, nullâ exiſtente labe viſcerum interiorum explosam cupimus, ſed illum alimenti verſus ſuperiora raptum, per continuam ſucci lymphici. (quem nutritium alibi oſtendimus) effuſionem commodùm explicari poſſe credimus: commodiùs adhuc ſi ſucci nutritii delationem per nervos aſſumere liberet: cranii verò membranea tenuitas, ecquam duritiem, quæ natalia oſſa primum habeant, nos docet, de quibus videatur eruditè diſſerens Clariſſ. Kerkringius in ſuâ oſteogenia: de catarrhis delabentibus adhuc quædam addenda ſunt, quorum depluitionem adeò facilem vulgus ſibi imaginatur, ut nihil communiùs inaudias, quàm è cerebro in ventriculum ſeri catarrhoſi effuſionem, ac ſi via patens adeò eſſet & aperta, ut collectum in ventriculis, & per infundibulum largiter ad glandulam pituitariam affluens ſerum, per patulam cavitatem, fauces ventriculumque petere poſſet: ſtudiosè ſanè cerebri compagem rimantibus pateſcit, illam dura meninge undique involvi, adeò, ut niſi iſtâ reſciſsâ prudenter, in conſpectum non veniat, nec ejusmodi in cranii oſſibus cavitates reperiri, quales aliqui ſibi perſuadent, qui cum Hippocrate noſtro, ξυῤῥοιαι μιαι, ξυμπνοιαι μιαι & ξυμπαθειαι πάντων in corpore noſtro ſtatuunt: quæ ipſa non levis difficultas anſam dedit aliis accuratiùs in ſingula inquirendi, in primis verò Clariſſ. Victor *Schneiderus* hac occaſione integra de catarrhis Volumina laboriosè conſcripſit, metam tamen ubique non attigit: de oſsis ethmoidis poroſitate, etiam alii multùm ſolliciti fuerunt, ſetæ trajectionem frequenter tentantes, nec enim ſufficere videbantur proceſſuum mamillarium fibrillæ, olfactus organum potius quàm ſeri canaliculi exiſtentes: inde tamen canaliculi nondum prodiére, quorum ope in dicti oſsis poros iſtud transfundi poſsit, niſi fortè duram meningem excipias, per cujus ſubſtantiam tranſudet: Conſtans verò eſt natura ſibi, in primis non onerata, nec facilè vias inconcinnas adit, priſtinis relictis, nempe de ductibus aquoſis ſæpiùs cogitavimus, quorum ope ſerum extillans & in cerebro conſpicuum ſive reſumeretur in venas cum reliquo cruore, ſive aliis partibus excretoriis vel palato eorundem ope ſuppeditaretur: at tam felicibus eſſe non licuit, ut illos contueremur & inveniremus: interim fruſtranea non fuit ſuſpicio noſtra, ceu patebit, ubi quæ Act. Erudit. Lipſ. ex Excellentiſſ. Vieuſſantii Neurolog. inſerta huc tranſtulerimus, libro enim ipſo nondum potimur, dabimus autem operam, ut accuratiſsimi hujus Viri veſtigia pro viribus ſequamur: Quam verò (*ita fantur Collectores*

ctores Actor. Excellentiſs. p. 336. menſ. Jul. An. 1685.) cuncta hæc in tractatione noſtrâ Author ſit perſecutus, prolixiùs diduci haud poteſt, niſi tranſcribere totum librum velimus: adeoque ſufficiet ſolùm ex ſcripto hoc annotaſſe in ſpecie quæ nova ſunt, quo ex illis tanquam ex ungue Lectori de Leone conſtet. Ex his primo loco ſtabunt ſinus duræ matris quatuor l. 1. c. 2. & 3. commemorati, de quibus quantum nobis conſtat' nemo Auctorum hactenus literarum monumentis conſignavit quicquam. Situs earum in ea eſt matris parte, quæ cranii baſi inſternitur ad prominentiam ſellæ equinæ. Duo autem ex his ſuperiores ſunt & minores, duo inferiores ac majores: illi, quorum veſtigia petroſis oſſibus ſupra foramina quæ ſeptimum nervorum par ſubit, utplurimum leviter inſcripta cernuntur, ex ea parte, quâ ſellam equinam reſpiciunt, receptaculis ſellæ ejusdem lateribus appoſitis inhiant, ex alterâ parte in ſinus laterales abeuntes, ubi ſcilicet ii ad calvariæ baſin deflectunt: iſti verò quorum veſtigia binis oſſibus, petroſo nempe & cuneiformi paulò profundiùs inciſa ſunt, ex una parte in prædicta receptacula, ad ſellam equinam exſculpta aperiuntur, & ex altera venas jugulares internas ſubeunt, ubi in eas ſinus laterales deſinunt. Uſus horum ſinuum eſt, ut unà cum ſanguine ſuperfluo etiam depluentem è cerebro aquoſum humorem, ad venas jugulares internas demandent. Etenim receptaculis his ad ſellam equinam factis, excipitur non ſolùm ſanguis ex oſſis cuneiformis ſubſtantia refluens, ſed etiam omnis ſeroſus latex ex cerebro in infundibulum & glandulam pituitariam in cavitates ipſorum deſcendens. Sequitur ſinus hos novos, alterum novum inventum, nempe fibrarum muſculoſarum cordis deſcriptio: cap. XVI. inquirit in originem pituitoſi humoris, qui in narium emunctione vel per ſcreatum ſolenniter rejicitur: deque illo ſequentem illam nondum omni ex parte notam adſtruit opinionem: ſcilicet organum hujus ſecretionis primarium pituitariam eſſe membranam, variis hunc in finem vaſis muciferis à natura exornatam: in ſinubus autem oſsium maxillæ ſuperioris & calvariæ baſeos, tanquam in ciſternis aſſervari iſtum mucum è ſanguine ſecretum, uſque donec datâ occaſione ad narium cavitates aut in patentes ad fauces meatus deponatur. Numerum horum meatuum determinans ad duodenarium extendit, & duos in ſphœnoide oſſe ſex in ethmoide, binos in frontis & par in maximo maxillæ ſuperioris oſſe recenſet, concluditque ex horum, prout vocat, aquoſorum ductuum & emiſſariorum præſentiâ, catarrhi deſcenſum à capite merè imaginarium eſſe, cùm ne guttula quidem ſeri, niſi per ſinus ſellæ equinæ ſuprà deſcriptos, & cranii cavitate deſtillet.

OBSERV.

Observ. XXXIV.

Cerebri meninges adnatæ. Ichor ſeroſus & cruentus, circa cerebellum & baſin cerebri copiosè ſtagnans. Pulmones coſtis utrinq; pertinaciter adnati &c.

Johannes Meyer, Adoleſcens 20. annorum, à multo tempore cachecticus, & à pluribus retrò annis paralyſi lateris ſiniſtri laborans, operæ quotidianæ in orphanotrophio nihilominus pro virili vacavit: ſeptimanis aliquot ante obitum conqueſtus eſt de tuſsi moleſtâ & qualicunque reſpirandi difficultate, noctu inprimis infeſtantibus, ſputo item ſeroſo nunc tenui, nunc ſubviſcido: appetitus & vires qualitercunque conſtabant, ſitis verò per vices crebriùs vexabat. Ut malo imminenti, ſi non confirmato, repagulum poneremus, ſimulque ſalium acrimoniæ in totâ maſsâ proſpiceremus, d. X. Jan. 1682. pilulas ſuaſimus ex diaphor. Jovial. fl. benz. reſin. ſtyrac. & myrrh. cum ſyr. fl. bellid. paratas, quarum X. ſingul. manè in juſculo florib. bellid. min. alterato ſumſit, juxta quoque demulcentia & pectoralia alia in uſum fuere vocata, lac inprimis, quod phthiſicorum ſacra ancora audit; aſt eluſit medicamentorum ſalubritatem, morbi enormitas & profunda radicatio, ægrumque ſeptem circiter ſeptimanarum ſpatio peremit.

Cadaveris interanea vel ideò ſtudioſiùs luſtravimus, quòd & brumæ ſævitia & loci commoditas, ad præcipuorum etiam muſculorum ſitum detegendum, nos invitâſſe videbantur, inde præſentibus Vir. Clariſſ. & Præſtantiſſ. D. D. Eman. König, jam Acad. Curioſ. D. M. Speckero, D. M. Rüdino Medic. Licent. D. Köhlio Curienſ. Rhæto aliisque φιλιάτροις, operi per biduum nos accinximus: Remotis integumentis communibus & muſculis abdominis cum peritonæo ſubtenſo, ventris hujus viſcera naturaliter ſatis habebant, niſi quòd ſupernatans epiploon, labem qualemcunque contraxerat: Hepar, lien, pancreas, meſenterium, vaſis gaudebant ſatis conſpicuis, & portæ ramificationes, ſuperiora & inferiora verſus uti & cavæ deſcendentis evidentes erant: in illis nullum κακοθεσίας gravioris indicium apparuit, minus ad-

huc in ventriculo, inteſtinis vel renibus: inprimis lepidum fuit *veſicularum ſeminalium* examen, cui eò avidiùs vacavimus, quò omnem dubitandi anſam circa illarum inſertionem, vehementiùs contendimus eripi: Erant illæ proſtatis proximæ, & cum vaſis ejaculatoriis arctè ſatis connectebantur, inde etiam aëre per hæc injecto, illæ viciſsim implebantur & veſica urodocha: ſeparari quoque poterant, licèt communi inſertione in urethram donari, primùm ſimularint: Vaſis quoque elegantibus ad latera colli veſicæ pendentia hæc corpora inſtructa fuerunt, atque inteſtinula avium optimè retulerunt, ceu adſtantes viderunt: *Vaſa ejaculatoria*, ferè circa ſui terminationem, vaſis ſanguiferis identidem perreptari notavimus, intusque multijugâ fibrarum ſerie gaudere. Venter medius ſeparatis muſculis pectori incumbentibus & cartilaginibus coſtarum diſciſsis, ſternoque elevato, *pulmones* oſtendit purulentos, qui diaphragmati inferiùs, ſuperius ſterno, & ad latera coſtis vehementer erant adnati, ut absque vi ſepatari non potuerint: In pericardio ichor ſtagnabat modicus, ſubflavus: ſupremus *venter* meninges oſtendit denſas, cranio validè adnatas, quibus abruptis ichor copioſus profluxit; ſuperius ἐγκεφάλου hemiſphærium, flaccidum erat & ex ſero pellucidum: Vaſa quibus ornabatur perquam eleganter ſanguine ſeroſo palleſcente turguerunt: verſus ventriculos & glandulam pinealem cùm pergeremus, ſerum copioſum identidem occurrit, inprimis prope baſin cerebri & cerebellum, quo loci etiam *polypum* oblongiuſculum extraximus: *Glandula pinealis* præ flacciditate tota corruerat.

SCHOLIUM.

Siquidem miſer hic ab aliquot retrò annis, ſi non à primâ pueritiâ, paralyſi lateris ſiniſtri laboravit, à ſero non ſaltem flacciditatem cerebro, fibrisque medulloſis inducente, ſed præcipuè ſui in ventriculis copiâ & exundatione deinceps, medullam oblongatam hujusque funes, ex iſta parte magis magisque comprimente, veriſimile non eſt tuſſim, quæ ultimo infeſtavit, machinam ipſius unicè deſtruxiſſe, enimverò accuratè omnia perpendentibus, patebit cerebro in prima ferè ætate labem inductam fuiſſe, ſanguinemque partium balſamicarum aut volatilium legitimâ copiâ utcunque defraudatum, ſero acri multum ſcatuiſſe, ceu id præter

præter ichoris copiam vasa cerebri sanguine tenui seroso turgida commonstrant, eamque hinc liquori lymphico ἀμφίεσιν non suggessisse, quam nî rodere debeat salsitate aut aciditate suâ, vel utroque juncto spissescere, naturaliter desiderat: pullularunt certè hinc multa symptomata, noxâ pulmonibus & cerebro præ aliis illatâ, (quam istud, si à primo statim ortu laboravit, impeditâ spiritus animalis legitimâ secretione ac generatione, non parum augere potuit) læsa enim inde ipsorum structura, osculisque vasorum, cum vesiculis pneumonicis ab acri paulatim erosis, respiratio difficilis à materiæ extravasantis aggestione & suppuratione, aëris liberâ eâque necessariâ expansione infractâ, cum febri lentâ, quâ corpus emarcuit, confestim successit, brumæ sævitiâ, ultimam, si ita loqui fas sit, manum imponente, fibrillas glandularum stringente, seriq; lymphici motum, imò necessariam ἀμφίεσιν magis præpediente, quod dein sive tenuius acre acidum exudans, sive viscidum magis glandularum poros opplens, saltem utroque modo fibrillas laryngis bronchiorumque irritans, tussi ac dyspnœæ graviori ansam dedit: in meningibus verò, maximè ubi lamellæ cranii coire incipiunt ac pleurâ, contiguâque pulmonum membranâ, copiosa sui transudatione ac exudatione, & ut verbo expediamus, visciditate ac lentescentiâ, eam densitatem peperit, & adnascenriam, ut difficulter separari potuerint, mirumque est, hepar, lienem, decantata sanguificationis à Vett. organa, pancreas item & mesenterium, huic seri κακοθεσίᾳ non potuisse mederi, vel proventum ejus impedire, aut saltem ab eodem labem non contraxisse: Fatemur equidem, si diæta fuerit minùs laudabilis, ceu fuisse, nobis facilè persuademus, vitium primæ concoctionis in secunda emendari commodùm non potuisse, præcipuè verò confirmari inde arbitramur, Recentiorum assertum, sanguinem ipsum sanguificare, imò pulmones, pabuli ætherei legitimâ secretione, hujusvé cum sanguine miscelâ &c. (de quibus infrà) actioni isti haud parum adjumenti præstare: An polypus circa cerebellum delitescens oblongus, compressioni fibrarum cerebelli fomentum præbuerit itidem, multùm heic non litigabimus: impedimento sunt majores, & vasis præcipuè sanguiferis inclusi, sanguinis motui regulari maximoperè incomodant: cœterum natalia sua debet hic ipse, particulis sanguinis ramosis ac viscidis lentescentibus, reliquo cruore seroso tenui per vascula venosa utcunque remeante, ceu Dissertat. de structur. visc. par. 8. innuimus. De vesicularum quoque seminariarum structurâ quædam heic addere operæ pretium erit, vel ideò potissimum, quod in adultis nondum licuerat illas exactiùs sub examen revocare, quùm Prodr. Physiolog. conscriberemus: diximus autem cit. libr. vesiculas hasce liquorem sui generis conficere, nobisque dubium esse maximopere, an ab ejaculatoriis quidquam recipiant; nec asserti pœnitet experientiâ

rientiâ, jam in adultioris quoque ætatis hominibus instructis, ceu præsens historia docet, aliorum vé quos ab aliquo tempore secuimus, præprimis autem Juvenis 30. annorum, cujus vesiculas seminarias ab aliis cum quibus connectitur corporibus separatas & præparatas etiamnum in sp. vin. servamus: Qui nobis hoc in negotio contrarius est Clariss. Regnerus de Graëf ac qui hodie ipsum sequuntur, l. de Virorum organ. seqq. fatur, ad quæ singulatim respondere, consultum fore ducimus, ne causâ nostrâ cadere videamur, vel quid incautiùs contra Viri hujus manes, quos reverenter habemus, statuisse: *Usus*, inquit, *vesicularum seminariarum est semen recipere, & profuturo coitu servare, tali enim modo sitæ sunt, ut cùm via in urethram non pateat, necessariò semen à Testibus affluens, earum cavitatem subire teneatur.* E quibus verbis evidens satis est, ceu etiam paulò superiùs meminit, peculiaria foramina per quæ ejaculatoria sese exonerent in urethram, ipsum negare, viamque aliam quàm in dictas vesiculas ipsum non admittere: *Miror profectò*, ait, *Viros egregios in re tam perspicuâ adhuc falli posse, si verbis meis non credant, veniant quæso ad ædes nostras, & illis omni tempore luce meridianâ clariùs demonstrabimus, vasa deferentia, cum vesiculis seminariis maximum habere commercium, idq; non in brutorum modo sed in virorum diversorum organis*: & paulò inferiùs: *Hæc omnia ut clarè atque distinctè conspiciantur, aperire debetis anteriorem vesicæ partem cum ipsâ urethrâ, & immittere tubulum in vasa semen deferentia utrinque unum, & videbitis statim, ac in dextri lateris vas semen deferens liquorem propellitis, ejusdem lateris vesiculam distendi*: Veritatem horum nosmet ipsi confirmare necesse habemus, in eo autem dissentimus adhuc, vasa ejaculatoria in vesiculas terminari: sanè cùm in homine peculiari ductu istæ non gaudeant, sed in urethram suis orificiis prorsus terminentur, ceu prostatæ faciunt in quibusdam animantibus ponè ipsorummet vasorum deferentium insertionem, fit facilè, ut aër flatu pulsus illa subintret, ac vicissim impleat, pariter ut vesicam urinariam expansione sui identidem impleviſſe diximus: Eam verò communionem partium harum invicem, quâ illa se in has immediatè exonerent, nunquam deprehendimus: obstant quoque rationes satis urgentes, glanduloſa viz. vesicularum structura, quam in cervis, (quorum interanea superiùs ruspavimus) ceu in plures lobulos divisa esset, & ante triennium circiter in apro majore, beneficentiâ Generosissimi Dni à Gemmingen, præter meritum affecti, præsentibus D. D. Schorkopff & D. D. Lehenherr, eleganter tortuosam, cum ductibus excretoriis peculiaribus, aliis unà demonstravimus, ut de vasorum sanguiferorum nerveorumque multiplici serie, & diversitate liquoris, quem exhibere solent, nihil dicamus: Equidem laudatus D. de Graëf dubia hæc singula adimere studet, simulque rationes, pro sententiâ stabiliendâ aliquot affert, quæ quid ponderis habeant, tantisper dispiciemus: Prima ipsarum

est

eſt petita à tali veſicularum diſpoſitione, ut ſemen per vaſa defluentia affluens, & viam in urethram per carunculam clauſam inveniens, neceſſariò debeat redire in earum cavitatem, ibiq́ue aſſervari, donec opportuno tempore & loco excernatur: At quî caruncula iſta ſeminis in motu exiſtentis, effluxum impedire poſsit, nondum videmus, nec etiam qui D. de Graëf ſibi omnino ſimilis ſit, ſiquidem hinc concludimus, ipſum inficiari non potuiſſe, vaſa ejaculatoria in urethram terminari, cum carunculæ clauſæ in hac meminerit, quæ ſemen in veſiculas regurgitare faciat: aut num iſtam veſiculis adſtare, èq́ue his ſeminis effluxum impedire opinatur? Nos certè negotium iſtud ita concipimus, Vaſa deferentia circa finem ſui eam nacta eſſe ſtructuram, quâ ſeminis elaborati portionem idoneam recipere ac ſervare poſſint; ampliantur enim manifeſtè, & eleganti fibrarum intus ſerie, (quarum interſtitia an glandulæ viciſſim occupent, Medullam glanduloſam Clariſſ. Warthoni conſtituentes, aliis dijudicandum linquimus) vaſorumq́ue nitidâ cohorte extus inſtruuntur, ceu in pluribus animadvertimus, cum multâ ſeminis copiâ, ut hinc morari ſemen valeant, idemq́ue ſtimulans, re ſic hortante, fibrarum robuſtarum ope expellere, ceu idem faciunt fibrillæ veſiculares liquoris copiâ, vicinarumq́ue partium pruritu illas vellicante, ut inde carunculas, ſi ubivis adſint, eundem uſum præſtare partibus hiſce autumemus, quem proſtatarum canibus, viz. ne ſemen vel liquor veſicularum præter voluntatem effluat: 2da ſubſtantiam membranearum veſicularum, nullis glandulis viſibilibus, ductibus aut aliis inſtrumentis ſeminis generationi idoneis inſtructam pro fundamento habet: Verùm ſepoſitis jam quæ cùm Prodr. Phyſiol. ex Celeberr. Wepferi noſtrâq́ue autopſiâ, tum heic rurſum de veſiculis cervinis maximè, & aprillis candidè diximus, id modò ex laudatiſſimi hujus Viri, cui vitam longævam animitus cupiiſſemus, Aſſeclis ſcire deſideramus, ecqui Vaſorum lymphicorum ramificationes, per membranam ipſarum excurrere ſtatuere potuerit: cùm lympham iſta revehant ab ipſis ſecretam: quî autem iſto officio functæ ſunt veſiculæ, glandulis viſibilibus deſtitutæ? ut prorſus nobiſcum ſentire debeant, glandularum ita viſibilem, ut vulgò contendunt, cohortem pro ſecernendo qualicunque liquore non requiri, maleq́ue argumentari eos, nec partium membranearum ſtructuram æquè bene concipere, qui ubi illas non confeſtim datur conſpicere, negant partem ſtructuræ, configurationisq́ue pororum ope ſecretioni vacare poſſe, ipſis glandulis aliter ferè munere ſuo non fungentibus: Ad liquorum diverſitatem in vaſis ejaculatoriis & veſiculis contentorum, quam ceu præcipuam urgemus, inquit, nihil hinc concludi poſſe, cùm facilè fiat, ut in illâ morâ color vel conſiſtentia ſeminis parum immutentur: At non levis eſt iſta immutatio, ſi conſiſtentiam, cæteraq́ue ac-

cidentia consideramus, vid. sis cit. Prodr. Physiol. cap. de sem. mar. foretque mora ista ex hoc ratiocinio semini nociva magis quàm utilis, utpote ad cujus elaborationem & confectionem tam industriâ vasorum partiumvé structurâ natura ideò prius se composuit, ut nihil omninò deesset ejus, quod ad fœcunditatem ipsi conciliandam deesset: Dubium etiam est quàm maximè, an sola mora liquorem crassiusculum albidum, in suis cavernulis naturaliter contentum in serosum, tenuem &c. pervertere possit? quæ utique singula ansam nobis non immeritò dederunt, inprimis verò ductus vesicularum peculiares in animantibus brutis, secus quàm laudat. Vir contendit, ut ab ejus sententiâ recesserimus olim, ac etiamnum recedamus heic, Veritatem ἀυλοψία ulteriùs pro viribus perscrutati.

Observ. XXXV.

Historia Comato-Epileptici.

Puer 14. circiter annorum, habitu corporis macilento, staturæ satis parvæ, toto quantum constat vitæ tractu, malè habitus, & vitio linguæ, ob quod ne verbum quidem integrum efferre poterat, à primâ nativitate laborans, cùm mens. Septembr: 1680. Orphanotrophii ægros inuiseremus, malè se habere tremulis verbis significavit,

Ægrotam volvens faciem, maculisq; trementes
Pallentesq; genas. Virgil. Æneid. 4.

Nec tamen doloris locum dicere poterat, nunc parum circumcursitabat, nunc caput contingendo, doloris indicia exhibebat: Verbera quibus à Magistro quandoque præter rationem exceptus fuit, ad iram misellum concitâsse videbantur, vana hæc sit sine viribus licet; prægressa quoque mala victus ratio, de corpore vitiosis humoribus repleto, qualiacunque prodidit vestigia: hinc lene infusum ex fol. sen. &c. suasimus, quod autem assumere renuit, aliquot diebus pòst in deterius labens, viridia & flava copiosè vomuit, succedente somno profundo, à quo difficulter expergefiebat, & expergefactus, præter morem neminem ferè ex adstantibus cognoscebat, imò vix dum oculis fixis ipsos tantisper intuitus, in somnum lethæum rursus proruebat, neque excernenda ampliùs retinuit, urinâ & fæcibus involuntariè

tariè profluentibus, quamobrem miſturam antepilepticam per cochlearia ſæpius exhibendam ex aq. fl. til. pæon. m. antepil. Lang. Spir.C.C. Tinct. caſtor. & ſyr. de pœon. præſcripſimus, veſicatorium nuchæ applicari curavimus, aliaque pro loci ratione, ex artis præſcripto imperavimus: ſed vix convulſionibus, quas imminere prævidimus, obviam itum fuit, quin miſerum confeſtim invaderent, & per dies aliquot graviter vexarent, uſque dum animula, ad Creatorem anxiè tendens, corpuſculum viribus ſuis prorſus defraudatum dereliquerit, in ſuo loculo blandè tantiſper requieturum, dum ſuo tempore lætiùs eidem conjungatur. Nos qui anxiè reſpiranti & ſtertenti imò agonizanti manè adſtiteramus, ſub veſperam, ulteriora fragilitatis noſtræ hauſturi tecmeria, juxta quoque mortis cauſam demonſtraturi, ſectionem inſtituimus, ſpectatoribus Vir. Excellentiſſ. & Clariſſ. D. D. Theodoro Zuingero, jam Eloq. Profeſſ. & Colleg. Leopoldin. *Ariſtotele* digniſſ. D.D. Rollvvagio Heilbronnenſ. D. D. Hochrütinero Sangall. D. Uriele Ritzio Pharmacopolâ & D. Phil. Speckero Baſ. Med. Licent. Remotis muſculis abdominis, epiploon putridum & corruptum totum oculis ſe ſtitit, cum inteſtinis flatibus diſtentis, ventriculo contra parvulo & inani: in illorum interioribus ultra viginti plexus glanduloſos protuberantes oſtendimus, qui omnes tribus tantùm exceptis gangrænoſin cum aliquali duritie contraxerant, de quibus videatur Clariſſ. D. D. Pejeri Exercitat. 2. de gland. inteſtinor. Valvulæ conniventes Kerkringii in iisdem admodum erant conſpicuæ: Hepar pro ætate & ſaturâ miſelli maximum, ſublividum: Vaſa cyſtica veſiculam ſuam eleganter perreptabant, pancreas ſubtus ventriculo protenſum albicabat: Lien omninò lividus & ſuperficie ſuperiore admodum corruptus. Vena cava turgidiſsima, ut & vaſa emulgentia & adipoſa: Teſticuli parvuli nucis avellanæ magnitudinem vix æquantes, ex innumeris vaſorum filamentis compacti: Renes cum ureteribus ſatis ampli: Venter ſupremus cranio ablato, cerebri molem exhibuit, itidem juſto majorem: Vaſa per hujus corticem diſtributa, admodum erant tumida & inflata ſanguine liveſcente: Glandulæ in ejusdem ſuperficie, præprimis corpus falcatum verſus, vaſis appenſæ videbantur: Sinus

tubulo

tubulo inflati maximi, ipsa autem falx à vasis reticulariter dispersis variè perreptabatur: Cortice abscisso ventriculi cerebri anteriores, vesicæ instar aquâ distentæ protuberabant, è quibus incisione factâ, ichor copiosissimè profluxit, qui in 3. & quartâ cavitate non minore quantitate stagnavit. Plexus choroideus totus palluit: Vasa quæ ex hinc corpus falcatum versus expanduntur, glandulis subduris, gelatinâ infarctis, stipata erant: Cerebellum flaccidum, à quo ante spinalis medullæ progressum plures nervos oriri inferiùs vidimus. Glandula pituitaria erat subfusca.

SCHOLIUM.

In inquirendâ symptomatum ratione, multùm prolixi heic non erimus, malum siquidem ab ineunte ætate pullulâsse videtur: enimverò balbutiebat linguâ, nec usque sapiebat animo; accessit mala educatio & prava diæta, unde illatâ paulatim M.H. labe, ipsisque intestinalibus glandulis, Viscera œconomiæ naturali destinata læsa fuerunt, cerebrumque noxam lethalem incurrit, vel enim sola ichoris copia comprimendo imò tantùm non destruendo medullares funiculos, soporem profundum excitavit, quem convulsivi motus, particulis ejusdem vel similibus nervosum genus, ejusque incolas aggredientibus, exceperunt, finem scenæ facientes, livoremque partibus variis, sanguinis liberiorem motum in vasis, cerebri præprimis & lienis præpediendo induxerùnt, cum intestinorum inflatione: glandularum verò intestinalium gangrænosin non tam isthinc deducendam autumamus, (quamvis in motibus epilepticis diuturnioribus ac admodum violentis, sanguinem etiam heic extravasare non negemus) quàm à sero subviscido fibrillas earum infarciente, illasque indurante, cui cruoris particulæ crassiores & ad motum ineptiores, subsistentes coadunari & unà hærere ceperunt: pariter etiam vomitus materiæ viridescentis, cui mala diæta fomentum præbuit, particulas acres, fibras nerveas stomachi vellicantes, æquè heic agnoscit ac iram: (à quâ funesta symptomata pullulâsse seq. historia docebit) quandoque etiam motus convulsivi nervorum splanchnicorum, à copulâ heterogeneâ circa ipsos aut etiam ἐγκέφαλον spiritibus jam admixtâ, ejusmodi affectus præcedere solent: sunt verò alia adhuc, quæ attentionem merentur: Caput in quibuscunque fœtibus, præ aliis partibus, quarum ne rudimenta quidem distinctè contuemur, conspicuum esse experientiâ nobiscum alii compertum habent, est quoque in non paucis, cerebri moles, aliis partibus, habitâ ratione, major. Nempe fluidum, quod secernit,

ſecernit, toti reliquæ machinæ maximè neceſſarium eſt, deficitque illo labaſcente ſimul partium cæterarum functio, & ut verbo expediamus corporis animalis œconomia, atque hinc ſtructuræ cerebri integritas valdopere requiritur: utrum autem moles ejus auctior habitâ ratione corpuſculi, aliterque læſa configuratio caloris debilitatem involvat, ac juxta ad fatuitatem aliquid contribuat, diſpicere operæ pretium erit: Equidem quid de calore partium ſentiendum ſit alibi diximus, nec hujus debilitatis aucta moles indicium ferè eſt, niſi ſerum fibrarum cerebri interſtitia occupans, magisque ab invicem diducens, aut quoque glandulis inter meninges hærendo noxam inferens, pro causâ ejus agnoſcere velimus: alias ſupponimus etiam in cerebro grandiore, vigente glandularum ductuumque medullarium legitimâ conformatione per arteriolas undique expanſas, materiam ſpirituum legitimè adferri, hosque ibidem copioſiùs progigni: nihilominus pertinaciter inficiandum non eſt, ſapientiſſimum Conditorem figuram globoſam, quæ quidem in quibusvis animantibus perfectioribus, obſervatu digniſſima eſt, fruſtra cerebro non dediſſe, non tam quòd iſta ſit una ex perfectiſſimis, quàm quòd vaſorum circumgyrationibus optimè quadrat, fibrarumque medullarium ſeriem innumeram, ſibi aptè & concinnè reſpondentium, pro ſpirituum æquabili fluxu ac refluxu ex angulis interioribus, eleganter complectitur: atque hinc valere poteſt curioſum Clariſſ. *Villiſii* ratiocinium: *Qui capite depreſſo vel nimis acuminato, aut alias improportionato inſigniuntur, ut plurimum functionis animalis labe quadam notabili afficiuntur, ejusmodi namq; cerebra, tanquam ſpecula diſtorta, rerum ſpecies non rectè colligunt, nec animæ rationali eas verè objiciunt.* Prius verò ejusdem præſuppoſitum de indole ac ingenio à cerebri figurâ & magnitudine pendente, cùm vel in adagio ſit, cerebri parum aut nimium ſtoliditatem arguere, quoniam in parvo cerebro parciores tantùm ſpiritus gignantur, exerceanturque grandius verò texturâ plerunque viliore conſtet, quid reſpondendum ſit, modò innuimus: nec ſcimus an in præſenti hiſtoriâ cerebri moles, quam ſeri unda adjuvare potuit, ſola moroſin induxerit: nuper quoque adulti, qui à primâ ætate uſque non ſapiebat, ἐγκέφαλον aperuimus, in quo autem, niſi quòd mollicellus & laxior eſſet, aliud quid magnopere non deprehendimus: Pariter quoque nec 3tia ſupra laudati Viri poſitio admodum placet, dum inquit *ſubſtantia cerebri ſit benè temperata & laudabilis texturæ, nec tantum quoad caloris & frigoris &c. qualitates: verùm ſyſtaſis ejus ſal. volat. & ſpir. copioſis cum modicâ reliquorum proportione conſtans, ſit tenuis & aerea, ut ſpiritus facilè totum trajiciant, & ſibi tractus procudant*: fluunt iſta ex præconceptâ de fermento cerebri ſpirituo-ſalino, ſpiritus animalis matre hypotheſi, de quâ autem ſententiam in Diſſertat. de ſtruct. Viſc. expoſuimus, ſatiusq; foret, ſi deinceps judicium noſtrum dicere li-

liceat, ſi Vir ingenioſiſſ. in cerebri laudabili texturâ, pororumque & meatuum in glandulis & fibris bonâ conformatione, pro functionibus animalibus ritè excolendis ſubſtitiſſet; enimverò deficientibus ſpatiolis hiſce, (ut cum ipſo loquamur) ſive obduratis, aut fluidis nimis partibus hiſce exiſtentibus, ſpirituum neceſſaria undulatio nec fieri ſatis, nec ſufficienter percipi poteſt: Pori certè nimis ſtricti ſpirituum copiis materiem non ſatis uberem admittunt, laxi autem ſupra modum, particulas heterogeneas, regimini animali infeſtas ſimul recipiunt, quibus motus læſionem fibræductuum ratione unà addimus, imò non rarò ſpiritus animalis ipſius ineptitudinem: è quibus utique eluceſcit, nos cum in fibrillis cerebri malè affectis, ſive cerebri malâ conformatione, tum ſpiritibus ipſis ſtupiditatis ac fatuitatis cauſas potiſſimum quærere: *Fatui*, inquit, Clariſſ. Williſ. *non tam rudi craßâq; Minervâ quàm Animâ præditi eſſe videntur, eorumq; ſpiritus animales potius, quàm præcordia ex luto effingi*: nec tamen ita vappidos ac effœtos fieri, ut ille quidem ſuſpicatur, nobis perſuademus, enimverò deſtitutio ipſorum activitatis, in hoc conſiſtere videtur, quòd vel ipſorum materiæ in ſanguine particulæ adhæreſcunt, liberam evolutionem & in glandulis corticalibus depurationem impedientes, vel ſecretis pororum ope, aliquæ accreſcunt, lucidam eorum naturam, pernicemque motum offuſcantes: fortè autem ſolo horum vitio malum rariùs contingit, & cerebri labes aliqua frequenter vel conjuncta eſſe vel præcedere ſolet, in primis in malo hæreditario, cùm ſtulti progignunt ſtultos: *iisdem particulis effœtis ad conſtituenda organa animalia in filio, quæ fuerant in patre confluentibus*, imò potius cerebri ſtructuram, ſpirituumque legitimam ſecretionem lædentibus, maximè ubi mater fuerit ſtupidior, vel ob mariti fatuitatem animo ſatis langueat. De valvulis conniventibus, aliqua etiam in diſſertat. de ſtruct. viſcer. monuimus: Primus eas intuitus fuiſſe creditur Laudatiſſ. Kerkringius, qui Obſerv. Anatom. 39. hunc in modum: ſed alia erat novitas, ad quam præcipuè te vocabat, Lector, hæc noſtra obſervatio. Notum enim jam tibi eſt, & dictum à multis in colo *exiſtere cellulas quasdam à corrugatione per vinculum quoddam externum factas, quæ celerem fæcum lapſum ſiſtant, quæq; rupto aut laxato eodem illo vinculo relaxentur atque diſpareant: ſunt eæ quidem, nec te decepit eorum, qui hæc obſervárunt, diligentia: ſed aliud præterea, quod illi te celaverunt reperies: valvulas nimirum per jejunum & colon inteſtinum diſpoſitas, quas ego ſi verbis audacia detur, nominare non reformidem valvulas conniventes. Quia non claudunt ita inteſtinum, ut totam ejus cavitatem oppilent, ſed mediam circiter ejus capacitatem ſic occludant, ut ſingulæ parte alterâ latiores paulatim anguſtiores fiant, & rurſus paulò inferiùs ab alia excipiantur, quæ latior eâ parte, quâ præcedens erat anguſtior, talem inteſtino dent conſtitutionem, ut fæces delabi quidem poßint, ſed non præcipitari unico quaſi lapſu ad inferiora*: &c. Valvulas iſtas in canibus ſæpiuſculè

ſæpiuſculè conſpeximus, inprimis autem faciem elegantem exhibent in ſalmonibus, in quibus cùm ferè unus continuus inteſtini tractus ſit à ventriculo parvulo ad uſque rectum, cui innumeræ appendices materiæ chyloſæ organa ſecretoria pariter ac receptacula undique junctæ ſunt, uſum non exiguum præſtare videntur, morari videlicet particulas alimentorum ſolutas, dum in dictas appendices recipiantur, ſimulque fæcum præcipitatarum aſcenſum præpedire, ceu diverſa ipſarum configuratio, dum aliæ obliquæ, aliæ transverſæ, aliæ decuſſatim poſitæ ſunt ſatis perſuadet, poſſumusque hanc oſtendere curioſis in portione inteſtini quam exſiccatam ſervamus: propterea autem nolumus maſſam ſolutam valvulis hiſce ceu clauſtro cuipiam includere, quin vigente fibrarum inteſtinalium periſtaltico motu, valvularum fibræ quieſcere prorſus non poſſunt, utpote quæ ab illis dependent, maleque etiamnum credimus aſſertum eſſe & contra ἀνελιξίαν, à Richelmanno, motum periſtalticum naturæ inſtituto ſuperiora verſus non ferri; videſis eruditas Clariſſ. Pejeri Rationes obſerv. C. Decur. 2. Ann. 4. Ephemerid. Germ.

Observ. XXXVI.

Mors ſubita & inopinata.

Vir annorum 50. ſtaturæ proceræ εὐσαρκος & obeſus, operæ quotidianæ ſedulò vacabat, nec quantum conſtitit, morborum invaſionibus multum obnoxius fuit: Cùm hic aliquando coram judice varias cauſas ageret, nec adeò felici ſemper cum ſucceſſu, ad iram ſæpius fuit commotus: tandem autem cauſæ principalis eventum minùs auſpicatum ſuſpicatus, haud parum ſibi timuit: Pridie emortualis diei ſub veſperam iræ œſtro vehementiori percitus fuit: huic acceſſerunt nocturnæ ruminationes, eæque timidoloſæ ſatis, ob dubium rerum ſuarum eventum, hinc manè domo ſeceſsit jam ægrotans, vomitusque crebrioris inſtantias perſentiſcens: in curiâ cùm compareret, ac per quatuor circiter horas ibi commoraretur, de torminibus ventris ingentibus & nauſeabundis diſtenſionibus querelas mox ingeminavit: omnia tamen quo potuit, ſuſtinuit animo: Malo autem fortiùs ingruente, crebrò ejulare, enormiter vomere, & quod de metu Poëta fatur Sat. XIV.

\- - - *Trepidum quoque ſolvere ventrem*

Cepit, cum ſummâ cordis anxietate, ventris vehementiſsimâ in-

flatione, & clamore miserabundo. Domum rhedâ vectus, Medicum accersivit, viribus summopere fractis, qui cùm advenisset, ægrum agonizantem, sed placidè deprehendit: Obiit hinc statim post Medici discessum, nullis symptomatibus gravioribus vexatus: Rumor qui de morte inopinâ per urbem deferebatur, ac si veneno sibimet manus violentas intulisset, ansa fuit, quare qui defuncto arctiore necessitudine juncti erant, peterent ut cadaver aperiatur. Petitioni locus datus fuit facilè, & sectio celebrata præsentibus Vir. Excellentiss. Ante ipsam autem sectionem, nihil præ ore spumosi, nihil coloris admodum præternaturalis, nihil denique in abdomine admodum distenti, sed faciem merè cadaverosam conspicere licuit: Hinc imo ventre aperto, ventriculum & intestina lustravimus, in quibus rursum ne gry quidem, quod veneni assumpti indicium esse posset, deprehensum fuit: nullæ flatulentiæ, nullæ rubiginis vel gangrænæ signa aderant: albicantia & depressa omnia, præterquam quòd colon parte quâ hepar contingit, liquore flavo satis tinctum extiterit: *Hepar, lien, pancreas* omnia satis naturalia: copiosa quoque pinguedo præcipua viscera obtegebat: Ad thoracis Examen transeuntes, pulmonis lobum utrumque ritè constitutum vidimus, nullisque maculis sive nigricantibus sive aliis contaminatum: Cor autem flaccidissimum fuit cum fibris suis: Inerat ventriculis sanguis paucus, isque tenuis omnino & fluidus: Atque his sectioni finis impositus.

SCHOLIUM.

Oeconomiam naturalem, vitalis subsidiariam esse, eâque laudabiliter vigente, hanc rariùs lædi, agnoscunt quicunque vitium primæ concoctionis in secunda non corrigi, unâ pro certo habent; enimverò negari non potest ad fluidi laudabilem diathesin, in cujus motu vita nostra subsistit, Ventriculum & intestina, chyli optimâ confectione, aliasque partes liquorum variâ secretione, cùm illam adjuvantes tùm præcipuè totam massam depurantes, plurimùm conferre, reddendo nempe particulas sanguini in sui naturam facilè convertibiles, quæ ratione configurationis & mobilitatis ipso cum promptè uniantur, idemque hinc fluidum vitale constituant: Attamen contingit ut partibus ac visceribus hisce earumque functionibus labe nullâ, aut saltem non evidenti affectis, male habere incipiant homines, & non rarò subito corruant,

ruant, lecto nunquam affixi, in viſceribus ipſorum etiam poſt mortem, noxâ ſenſibili vix comparente. De pinguibus equidem admodumque obeſis, communis ferè eſt opinio, ipſos externis injuriis æquè non reſiſtere ac macilentiores, quod calor ipſorum diffuſus magis ac debilior eſſe creditur, ſ. potiùs quia ipſorum ſanguinis maſſa juſto fluidior eſt quandoque, particulis oleoſis ac ramoſis copiosè abſcedentibus: Gravat quoque ceu loquuntur, pinguedo excedens calidum nativum, illudque obtundit, aut magis comprimendo vaſa varii generis, glandulasque variis in locis, fluidi vario recurſui, aliisque actionibus felicius obeundis obſtat: Univerſaliter autem iſta nuſquam valent: Habitâ enim ſtaturæ habitusque totius, motus præprimis ratione, qui pingues & obeſuli ſunt, convenienti uſu ſex rerum non naturalium bene habere poſſunt pariter, & actionibus quibusvis feliciter fungi cum iis qui macri ipſorum reſpectu dicuntur: Inde tantò magis mirandum, ſi qui temperati eſſe, ac robuſti ſatis videbantur, ſubitò emoriantur, de malo quopiam prius non conqueſti, ceu præſens viri hiſtoria docet, quem funeſta ſymptomata ſimul invaſerunt, mortis imminentis prodromi, *quæ ſola fatetur, Quanta ſint hominum corpuſcula*: Cauſas ejusmodi inopinati interitus vulgus, & utinam non alii, qui magis ſenſati haberi cupiunt, ilicò toxicò cuipiam hauſto, aliisve præſtigiis Dæmonisque interdum illuſionibus adſcribunt præter rationem: Interdum verò etiam Doctiores hærent, quando cauſa mortis vel poſt cultrum adhibitum palpabilis admodum & liquida non eſt; aut ſi quid de iſtâ ſuſpicantur, ratiociniis tamen ſuis eandem rurſus obſcurant, indeque ſæpiùs invalidam reddunt: Et ſanè difficile meritò cuique ſit & arduum, de ejusmodi occultis judicium præcipitantiùs ferre, quod qui ſuſpendunt, ſi aliud nil, hoc ſaltem lucrantur, ne ab imperitis temerè culpentur: Dicenda autem eſt ſententia, judice petente, vel hortante aliorum famâ, veritati, quantum ex indiciis, aliisque prægreſſis hariolari licet conformis, & ad hanc prudenter dicendam, diligenti ſcrutinio opus eſt: ſi veſicula fellis vel hepaticus ductus turguiſſent liquore ſuo, & ventriculum atque inteſtina copioſiùs alluiſſent, (de quo coli facies exterior flaveſcens teſtari ſufficienter aliquibus videbitur) torminum ventris, vomitusvé cauſa mox pateret: ſed obſtare poteſt quòd nec bilioſus fuerit ille, vel excreta alvi tinctiora, nec folliculus liquore admodum plenus: levamen quoque diarrhœa talis attuliſſet forſan, ſi perpendere placuerit, ejusmodi luxuriantis humoris exoneratione, ſanguinem liberatum fuiſſe ab hoſte, qui fundere ipſum aliàs & ſpirituoſitate ſuâ ac volatilitate nimiâ, ad majorem eamque noxiam rareſcentiam ducere, à nonnullis haud malè perhibetur, quibus uti prægreſſa ſæpius animi iracunda commotio, cauſa eſt ejusdem bilis ſpirituoſitatis auctæ, ita motum pariter retrogradum in

ſanguinem ipſius egregiè promovere dicitur, cui quidem opinioni inſigniter patrocinatus eſt olim, Vir cœterà Celeberrim. *Franciſcus de le Boë Sylvius*: aſt præterquam quòd Icterici nihil in corpore animadverſum fuit, probandus eſt inſuper Bilis iſte motus naturalis, cum eſſe. veſcentiâ, quam in dextro cordis ventriculo inſtituere, Viris eruditis etiamnum creditur, utque linquamus Beatos Viri iſtius manes, quos piè veneramur, id tamen non poſſumus non mirari, quî convicto Excellentiſſ. D. Malpighii, Fautoris noſtri perpetuùm colendi experimentis, bina hæc dubia remanere potuerint: 1. ſuppoſito in glanduloſis hepatis acinis bilem ſecerni, ipſiusque partem reliquam, rectà per ductus hepaticos verſus eorum truncum ad inteſtinalem, & partem aliam per folliculi radices ad ejusdem cavitatem, atque inde per ductum cyſticum ad inteſtinum ferri, inde tamen non ſequi: *Nil ejusdem bilis tranſire ex iisdem acinis ad venæ cavæ ramos minimos acinis quoque implantatos*: 2. *Nil ejusdem bilis per notatos ductus bilarios tranſire in ramos venæ portæ, ipſis arctè conjunctos*: Secretionis negotium diſtinctè conſideranti, patebit ſanè, parvi momenti iſta eſſe; enimverò, cum venæ portæ materiam in glandulis ſecernendam afferat, eademque à reliquo cruore ſecreta oſcula, porosque ſibi configurationi reſpondentes in ramis ductus hepatici inveniat, quis quæſo vel cavæ, minùs portæ ramulis quidpiam ejus in ſtatu naturali miſceri aſſeverabit; junctos verò ſingulos hos uſque eſſe oportuit, pro ſecretione rectè inſtituenda, ut adeſſent rivuli è quibus glandulæ materiam bilis depromerent, meatus in quos eandem effunderent, ac vaſcula denique alia, quæ quod ſanguinis, aliusvé liquoris reliquum eſt, reveherent: nec obſtat, quod dubium eſſe, ait, & neque à *Malpighio* vel ullo alio probatum: *Venam portæ munus arteriæ explere*, cùm adſit *arteria hepatica*, cujus elegantem diſſeminationem verſus ipſas glandulas hepaticas, injectiones cereæ nobis aliisvé monſtrârunt; etenim *illi* afferendo ἀνλοψία anſam præbuit, quâ compertum omnino eſt ſanguinem per arterias meſentericas ad inteſtina eorumque glandulas advectum, per venas meſaraicas in portam reſumi, cujus innumeris propaginibus per hepar diſperſi obviam eant cavæ ramuli, ſicque circulationis negotium etiam iſthoc, in viſcere peragi: arteriam verò hepaticam, partibus in quas diſpergitur & abſumitur, ſin aliud nil, ſaltem ſucci nutritii portionem idoneam adferre, cujus omnes partes indigæ ſunt: Aliò igitur recurrendum erit, ut vel conjecturando cauſas ſubiti hujus interitus diſtinctiùs aſſequamur: Notum eſt iis, qui experiundo fervent, funeſta ſymptomata, ex injectione ſpiritus ſal. armon. in venam jugularem aut aliam majorem ſubſequi, hiſce non prorſus diſſimilia, nosvé ſuperiùs cùm de iſto tum etiam aêre, quem immiſimus, in canibus aliqua propalavimus: Fuit fortè in corpore iſthoc quod utrumque horum activitate ſuâ æquavit

vit, ſpiritum animalem intelligimus, hoſpitem illum æthereum, Euro ocyorem, cujus, inprimis irâ exagitati ὁρμὰς & cùm in ſanguinem, tum præprimis, fibrarum nervearum funiculos in imi ventris viſceribus, nemo ſatis mirari vel concipere poteſt: ſuo ſanè elatere ætherem exæquat, quandoque & adeò ſanguinis ab invicem diducere valet particulas, bilis unà acrioris, conſtrictis glandularum ductuumque hepatis à copioſo & concitato ejus influxu fibrillis, frequenti ad inteſtinum tenue, ac hinc cum chylo in maſſam humoralem, amandatione, fibrasque muſculoſas in functione ſuâ concitare, ut & ille inde nimis rareſcat atque attenuetur, talique cum impetu, cor & arteriæ ipſum propellant, ex quo vel enerventur ſubitò concidantque miſerè, vel oſcula vaſorum hiſcant aut rumpantur, ſanguinisque liberum effluxum concedant, uti in apoplexiis ab irâ experientia teſtatur: ita ante complures annos Militis uxor vegeta ac benè colorata, cùm primo mane ad iram pertinacem adacta fuiſſet, poſt prandium, inſultum apoplecticum, adſtantibus tale quid non ſperantibus incurrit, totâ facie rutilans, cui ſupervenientes motus convulſivi, vitæ filum penitus abruperunt: in dictâ ſanguinis ſolutione, quam bilis ejusmodi miſcelam producere experientia comprobat, cùm particulæ acres circa fibras nerveas ſplanchnicas abſcedere poſſunt, tum unà ſpiritibus animalibus accreſcere, eosdemque ipſorum impetus fovere ultetiùs, motusque ſpaſmodicos in viſceribus, vomitus, tormina ingentia, & alvi vehementem dejectionem ciere, quibus etiam anſam præbent bilis ſpicula ſalina, ſoluto muco inteſtinali, in fibras nerveas agentia. Ipſe verò ſanguis taliter conſtitutus, ad motum pro vitâ conſervandâ neceſſarium, ineptus evadit, junctaque *iſti* fibrarum cardiacarum enervatio, qualis in animi pathematibus ſibi prorſus oppoſitis, irâ atroci & timore panico, proh dolor! frequentiſſimè contingit, eclyſi vel ſyncopæ cardiacæ dictæ producendæ, aptiſſima ſunt: atque hinc ſubitaneos ejusmodi hominum occaſus, interdum deducendos eſſe arbitramur, habitâ prægreſſorum ratione, eorumque quæ cultro adhibito dehinc detegimus: Probant ſanè hanc ſpirituum vehementem concitationem, ſymptomata in actu ferveſcentis iracundiæ conſpicua: enimverò pulſitat cor cum arteriis atrociter, æſtus præcordia occupat, ſuccutiuntur viſcera, tremor extremas partes invadit, Verbo

Μένε᾽ Ὦ μέγα φρένες ἀμφιλέλαινα,
Πίμπλαντ᾽: ὅστε ἢ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐοικέν,

ſicut de Græcorum Principe canit Homer. Iliad. α.

Jam face ſuppoſitâ ferveſcit ſanguis & irâ
Incaluére oculi.

Excellentiſſ. *Borellus* in illuſtri de motu animalium opere, ſollicitus eſt in inquirendâ causâ motus excandeſcentiæ febrilis, tandemque, cùm

eadem,

eadem, quæ in ferventiſſimâ iracundiâ, contingere heic notâſſet ſymptomata, rejectis ſententiis aliis, ita fatur: *Propriiſſima affectio & character febris eſt pulſus & commotio vehemens cordis & arteriarum, ad quam conſequitur incaleſcentia & alia ſymptomata, & hoc evidenti ratione & experientiis ſuadetur. Quia videmus, quòd poſitâ vehementi cordis motione & concuſſione, paulò poſt ſubſequitur in toto corpore animalis nova caliditas, quæ prius non aderat, ut patet in irâ & vehementi agitatione corporis: ſimiliter ablatâ hâc, vel diminutâ contracta & tardius facta, ſubſequitur tepor, rigor & frigiditas, quæ prius non exiſtebat per corpus animalis, ut contingit in timore: Propoſ. 225. Part. 2. Edit. Roman.* Cauſam autem diverſorum horum motuum, mox eleganter explicat, quando ait: *Et quia cor, adinſtar authomatis, per ſe moveri poteſt, independenter ab imperio voluntatis ſucceſſivis pulſationibus interpoſitis morulis, neceſſe eſt, ut ab eodem ſpiritu à nervis intra cor inſtillato, pulſationes cordis producantur placido & leni motu, in ſtatu ſanitatis, & vehementer in ſtatu febrili &c.* Ejusmodi autem ſpirituum in animi paſſionibus (de quibus alias laudatur Nobiliſſ. Carteſii ſcriptum) eò faciliùs machinam humanam deſtruunt, quò ſpiritus animalis, commotiones mentis inclinationes pertinaciùs comitantur, idque ex lege unionis quæ menti cum corpore intercedit: Sic Vir vehementi animi motu percitus, in cerebro imaginem infortunii ſatis vividam, ſine ingenti ſpirituum copiâ producere & conſervare non poteſt, nec commotionem ſatis violentam: ubi verò iſta ſemel acceſſerit, nervi ferè omnes, inprimis internas corporis afflicti partes amplectentes, commotiones & agitationes neceſſarias viciſſim recipiunt & inſtituunt, ſubſequunturque eò pòſt ſymptomata, de quibus modò verba fecimus: De hiſce verò in meletematibus Phyſicis fuſiùs diſſerendi dabitur occaſio.

Observat. XXXVII.

Motus convulſivi cum ſubſequente febri & mixtione cruentâ.

Puer 14. annorum, An. 1679, Menſ. Febr. diarrhœâ ſerosâ atroci vexatus, quam dolor ventriculi, appetitus proſtratus, vomitus & artuum laſsitudo, hincque etiam dyſenteria levior comitabantur, noſtram imploravit medelam. Pulſu æquali & blando exiſtente, humorum acrimoniæ bolo ex Elect. Diaſcord. &c. proſpexìmus, additis pulveribus abſorbentibus & nervin. demulcentibus: inde etiam pilulis ex extract. rhabarb. quod ſupereſſe poterat, eliminare ſtuduimus: Quibus cùm benè haberet,

ret, diebus proximis, tempestate humidâ admodum ac pluviosâ, signifer per urbem cum commilitonibus (more circa Bacchanalium festum recepto) circumvagabatur, diætæ parùm studiosus, quin pomis crudis & aquæ frigidæ potu manè & noctu gulam frequentiùs oblectaret, unde & molestam scabiem à multo tempore sibi contraxerat: sub finem circiter dicti mensis, deteriùs habere cepit: facies cum artubus intumuit, inferioribus præprimis, quibus spretis, æger sub dio solisque radiis adhuc obambulavit: appetitu inde dejici incipiente, & urgente nauseâ ac vomitu materiæ acris, serosæ, denuò accersiti sumus: A præscripto Diaphoretico, tantisper sudavit, julepum verò vespertinum ilicò revomuit: sudor tamen ex parte evanuit: sub vesperam reduces, dolor capitis miserum torquebat, & materiæ biliosæ evomitio, pulsu juxta naturali persistente: Ventriculi regio Ol. balsam. & nervin. inuncta, & epithem. fronti applicatum: juxta bolus roborans exhibitus ex confect. de hyacintho, circa decimam noctis: Cùm jam inducias expectarent adstantes, sub mediam noctem motus convulsivi invadunt ilicò, qui circa sinistrum hypochondrium incipientes, mox femur proximum, & hinc brachium, cum reliquo latere aggrediebantur, sensim ingravescentes, salvo manente dextro: Præscriptâ pulveris antepileptici dosi, cum julepo tali per cochlearia sumendo, manè injectus fuit clyster, & mixtuta cum cinnab. antimonii iterata: Quibus cùm ad se redire videretur, convulsionibus non ita crebrò affligentibus, insisti jussimus, addit. tinct. Castor. cum spir. urin. naribus admovendo, ubi res postulaverit, sacculo item ex carminativ. vino incoctis abdomini, hypochondrio præsertim sinistro applicando. Somno hinc blando ægrotus capiebatur, hostisque remittebat, unde in præscriptis sub vesperam pergi curavimus, addito decoct. ex Mercur. vivo, si quid fortè verminosi, quod fœtor oris præsagiebat, juxta subesset. Postridie meliùs habuit, noctem quietam transegit, sed jam pulsus celer & frequens, sitis intensa, urinæ tinctæ, cum sedimento crasso: V.S. hinc indicta ad sanguinis ventilationem, & julepis certatum addit. bland. diaphoret. Vesperi febre remittente, trageam ex absorbentibus & antepilept. præscripsimus. d. seq. urinis turbidis

ac crassis etiamnum existentibus, cum pulsu frequentiore, julepo ex alterant. præparante perrectum est, in crastinum verò purgans ex syr. ros. sol. compos. &c. paratum, quo aliquot diebus pòst iterato, cùm copiosè dejeciisset, urinæ sensim claresce-re ceperunt, cum sedimento utcunque laudabili: accidit autem ut claresscentes sanguinolentæ evaderent, citra doloris vel in renibus aut perinæo indicia, cui adstringentibus, fibrasque hinc roborantibus, pilul. præprimis ex terebinth. rhabarb. & sanguin. dracon. parat. subvenimus, ægrumque favente Deo pristinæ sanitati restituimus.

SCHOLIUM.

Errorem, quem in rerum sex non naturalium usu, sæpe impunè nos commissuros credimus, gravissimorum quandoque morborum matrem esse, modò innuimus. E præcedenti historiâ ecquid animi pathemata valeant, insuper videre est, ex præsenti verò, quantas corpori noxas præcisè inferat prava victus ratio, evidentiùs constabit: Equidem in pueris & adolescentibus calor robustus est, & usque vegetus fluidi motus, multum quoque agiles isti ac rarò quiescentes seri dissipant, accidit tamen frequenter, ut à nimietate ingestorum, partes tenerioris structuræ labefactentur, serique sanguinis ineptitudine lymphæ laudabilis generatio impediatur, præprimis ubi talia illa fuerint, quæ chylum bonæ notæ non suppeditent, sed cùm subigi minus apta sint, vel viscidiora subsistant in ventriculo & intestinis, corruptelæ proxima, vel sanguinis oceano illata ejusdem chymum corrumpant, lymphamque miserè inficiant, in partibus nutritis dehinc separandam: Atque hinc scabies ortum suum ducit, sero ejusmodi salsacido, quo massa humoralis saturata utcunque est, ad glandulas cutaneas depositò, ibidemque hærente, ac in ductibus vasisque lymphicis, quod viscidius & ad motum ineptius, imò oscillis ipsorum improportionatum est, subsistente ac restitante, sicque partium exteriorum artuumque tumori & lassitudini ansam suppeditante: Quandoque solenni naturæ motu sive ἐυκρίσι, nunc per vias urinarias illius copia aliqua vacuatur, nunc ad glandulas intestinales & ventriculi unà defertur, ibidemque fibrillas nerveas titillando, nauseæ primùm & torminibus, mox vehementiùs irritando vomitui & diarrhœæ locum suggerit uberem, appetitumque dejicit eò magis, quò fibrillæ ventriculi & intestinorum ex inordinato victu labem jam acceperunt, & fermenta horum oppressa sive enervata sœpiùs jam fuerunt; abscedit quoque à rodente sero mucus in tenellâ constitutione facilè, de-

lè, denudatisque vasculorum sanguiferorum osculis, dejectiones cruentæ evadunt, nunc magis nunc minus. Cujusmodi quid omnino heic contigit: enimverò scabiem ex errore diætæ contraxit eademque aucta dehinc reliquorum symptomatum mater unà fuit: à quorum aliquibus liberatus, non quievit, donec exponendo se aeri pluvioso frigido, naturæ in excretione motum turbaret, necessariamque tantopere Diaphoresin impediret, seri ex se ad stagnandum prompti: inde constrictis partium teneriorum poris ac fibrillis, lymphæque particulis deinceps fixatis, facies & artus inferiores præprimis, intumuerunt, factâque sive seri in glandulis stomachicis aggestione, sive fibrarum nervearum ab ingestorum subsistentium corruptelâ, & hinc acquisitâ acrimoniâ, forti vellicatione, nausea vomitusvé recruduerunt, quem unà succussis & spasmodicè constrictis ductûs hepatici ac vesiculæ felleæ fibrillis, explosa bilis amarulentum reddidit, potueruntque à spiculorum in fibras stomachicas impetuosâ actione, meninges earumque fibrillæ ita vicissim affici, ut doloris atrocis ideam in mente parerent, quamvis non eamus inficias, seri vellicantis spicula circa easdem optimè stagnare ac hærere potuisse: Nec verò heic substitit hostis furor, quin spiritum animalem ita suâ atrociâ exagitaret, ut motus convulsivos in partibus produceret, quorum ortus utcunque indagatione dignus est: Excellentiss. Willisius affectionum spasmodicarum causas, nunc circa ἐγκέφαλον subsistere, nunc circa extremitates nervorum hærere, aut in iis ipsis quærendas esse arbitratur, libr. de motibus convulsivis, moxque ad serosam colluviem in cerebro, liquorisvé nervei corruptelam properat, possetque hoc ultimo sæpius negotium explanatum ac absolutum dari, modò ejus existentia omnino probata esset: Quia motus spasmodici subitò, ceu adstantibus videbatur, ingruerunt, breviqué pòst, medicamentis convenientibus adhibitis plenas inducias dederunt, præcipuè autem quia sinistri hypochondrii confinia, partesque illius lateris reliquas infestârunt, probabile nobis non fit circa nervosum in cerebro genus, copulam hanc spiritibus vel accrevisse, vel ipsorum domicilia tantopere impetiisse, sed stabulantem in intestinis & circa fibras splanchnicas, humorem serosum acrem salsacidum, (qualis interdum circa plexum mesentericum doloribus atrocissimis, imò convulsivis motibus viam pandit) spasmodicas fibrillarum contorsiones produxisse, eò faciliùs, quò in teneriori texturâ, nervuli minus resistunt, & animalis spiritus ad ejusmodi explosiones commodùm adigitur, atque hanc causæ spasmodicæ sedem confirmare videntur, tormina, nausea, vomitus, quæ modò præcesserant: de Lumbricis verò non ineptè suspicionem fovimus, utpote experientiâ edocti, non modò in pueris ipsorum proventum largum esse sæpius, sed gravissima symptomata non rarò parere, quorum

rationes invenire ſine iis difficile eſſet: ita inferiùs hiſtoriam dabimus pueri octennis, qui vegetus, motibus epilepticis ſubitò prehendebatur, à Lumbricis ventriculi & inteſtini tenuis regiam occupantibus & exercentibus: de modo verò & ratione formali convulſionum, motuumque epilepticorum, in ſeqq. hiſtor. anſam differendi nanciſcemur; jam ſupervenientem febrilem æſtum, cujus beneficio materia ſpaſmodica infracta atque eliminata fuit, tantiſper luſtrabimus: Πυρετὸν ὅτι ασασμῷ βέλτιον γενέσθαι, ἢ ασασμὸν ὅτι πυρετῷ, præclarè fatur Hippocrates ſect. 2. aphor. 26. Rationem hujus quærunt communiter in materiæ μεταβολὴ ab interioribus cerebri generisque nervoſi in maſſam humoralem, unde iſta onerata particulisque ſeroſis acribus ſaturata, accenſo motu cordis, incaleſcere aut aliter ebullire & efferveſcere incipiat: Excellentiſſ. Borellus, ceu ſuperiùs monuimus, rejectis quibuscunque opinionibus aliis, ſpiritus ſeu ſuccos nerveos redditos ſolito acriores, nervos & cor irritando, cauſas productivas primas & immediatas eſſe excandeſcentiæ febrilis, cit. propoſ. adſtruit, hancque acredinem ipſi variè & à variis partibus cauſisque communicari & affricari poſſe, videturque ejus hypotheſis ficulnea non eſſe, enimverò cùm motus cordis, ſpirituum animalium influxui potiſſimùm, imò ſi ipſo cum loqui velimus, unicè debeatur, de febrili verò efferveſcentiâ, hic ipſe auctus & concitatus teſtetur, neceſſe erit ut ſpiritus animalis primaria ejusdem cauſa exiſtat, atque huic particulæ irritantes alicubi accreverint, cujusmodi in puerulo hoc accidere potuit, nominatis inteſtinorum viſcerumque fibris à ſero mordaci irritatis: aut reſorpta ejusmodi materia, circa ἐγκέφαλον ſpiritui in ſui ſecretione admiſta, eundem concitavit, ut aucto cordis motu, ſanguinis particulæ activæ ſuſcitatæ unà fuerint ad heterogenei ſubactionem & eliminationem commodiùs ſuſcipiendam: aliàs evidens eſt à gravioribus animi pathematibus, iſthoc ſpirituum motu, febriles inſultus frequenter induci, nec ab hac Borelli opinione deflectent, qui cum D. Jones, circa partium extremitates, digitorum præprimis apices fomitem paroxyſmi recrudeſcentis deponi, ibidemque acrimoniâ, quam vel morâ ſui concipit, fibrillas cutaneas vellicando, primos horrores creare perſuaſum habent; cujusmodi quid vel glanduloſarum partium ductibus obſtructis, ſuccis quos ſecernunt, liberè exeundi viâ præcluſâ, degenerantibus, & lymphâ vel ſanguine circa vaſculorum capillarium oſcula ſubſiſtentibus, à quibus febrilis exæſtuationis, intercepto fluidi motu legitimo, alii hoc ævo cauſas non malè derivant, contingere dici vel fingi poſſet: quod jam ſæpe laudati Viri ſententiam tantiſper obſcurat, eſt ſpiritus animalis & ſucci nervei confuſio, parilesque effectus nocivi quos inde utrique tribuit: ita ſub finem propoſ. 227. inquit: *Loca igitur, in quibus ſucci nervei primò fermentantur, ſunt glandulæ & radices nervulorum,*

lorum eorundem obſtructa & malè affecta & irritata: Cauſa verò fermentationis eſt retentio violenta partium, quæ excerni debuerant è nervis &c. Nos ſpiritum animalem, itidem ut fluidum concipimus, ſed ſubtiliſſimum, nec ex ſe fermenteſcere aptum, ceu alibi dictum, præterque particularum nocivarum miſcelam, quæ in ſecretione ejus in fibræductus, potiſſimùm contingat, aliud in nervis coinquinans, ferè non novimus: Mictionem tandem ſanguinolentam quod concernit, illa ſi ſanguinis tenuitatem ac ſeroſitatem arguit, non minùs etiam de læſâ urinæ in renibus ſecretione teſtimonium perhibet, quâ fibræductuum oſcilla ſanguineas particulas unà cum ſero admiſerunt, occaſionem iſtis motibus convulſivis parantibus, quâ cum vaſcula interiora, tum ductuum maximè partium vicinarum fibrillæ ſuccutiuntur & debilitantur.

Obſerv. XXXVIII.

Tincturæ Antimonii effectus in motibus convulſivis.

Filia ſedecim annorum, à primâ nativitate muta, menſtruisque hactenus orba, carnoſa quamvis & benè habita, primo Februarii 1683. de qualicunque horrore, cum ſubſequente calore acri anxietate circa præcordia & inquietudine tacitè conqueſta eſt, cùm aliquot menſes antè dolore circa lumbos ſe affligi geſtibus monſtrâſſet: Vocati die quarto, crus utrumque cum femore vehementer intumuiſſe notavimus: Tumore exiſtente pellucido & doloroſo, ſuique indicia ex ſiniſtro latere ad eandem mammam uſque, multo cum ægræ cruciatu prodente: abhinc tamen anxietas & inquietudo ceſſârunt: pulſus celer & frequens, cum ſiti utcunque intensâ: præſcriptis diaphoreticis volatilibus, ad ſeri diſcuſsionem, viarumque, ſicubi natura vellet, reſerationem, id impetrâſſe videbamur, ut tumor crurum ſatis fuerit imminutus: Noctu interim convulſionum inſultus, quamvis breviores, ægra bis experta fuit, unde ad volatilia antepileptica poſtridie confugimus, veſperique ſymptomatibus parivi pergentibus, iisdem fortiùs decertavimus: inſequentibus diebus cùm motus iſti frequenter ingruerent, mirari ſubiit medicamentorum inertiam, retulit verò mater, jam à primo ortu convulſivi quid miſellam per intervalla perpeti, d. 7. ad ſangui-

nis ventilationem, particularumque acrium distractionem ac subactionem V.S. in brachio dextro imperavimus, quæ feliciter cessit, citra paroxysmi vel ante vel post meridiem invasionem: postridiè autem eodem denuò ingruente, tinct. antim. in usum vocavimus, ad gutt. X. vel XII. manè & vesperi in idoneo vehiculo sumendam: atque hâc aliquandiu usurpatâ, paroxysmi manifestè remiserunt, ægraque à frequenti horum impetu, sanguinisque febrili agitatione liberata fuit.

SCHOLIUM.

Paria symptomata Filiam hanc invaserunt, quæ menstruatas quandoque, vel menstruari incipientes interdum affligunt; enimverò luxuriantes tantisper sanguinis particulæ, præsentiam sui circa lumbos sive mavis ligamenta uterina dolore, quem spiculis suis induxerunt, demonstrârunt, factâque dehinc spirituum animalium, & massæ totius agitatione, febrilem omninò exæstuationem suscitârunt: Nihil verò floris virginei subsecutum est, sanguine particulis, ut videtur, ad motum ineptioribus & circa vasorum capillarium extremitates facilè subsistentibus saturato, serosis maximè & aquosis, quæ deinceps sive abscedentes, inter musculorum interstitia, vel in ductibus aquosis ceu canalibus ordinariis hæserunt tumoremque pellucidum femoris utriusque produxerunt, & tandem motuum convulsivorum recidivam, non tam irritando partes nerveas utero confines, quàm sui portione aliquâ spiritibus animalibus accrescendo, ingruerunt enim illi crurum tumore disparere incipiente, feriique particulis in massam humoralem ex parte resumptis, usque dum Tinctur. Antimonii ejus spicula acida, fibrillis nerveis infensissima, magis adhuc infracta fuerint, & ægrotæ à frequenti epilepsiæ impetu inducias longiores effecerint: De convulsione & motibus convulsivis plurima habentur in Vett. & Recentiorum scriptis, apud illos ferè obtinet Hippocrat. l. 6. Aphor. 40. effatum Σπασμὸς γίνεται ἢ ὑπὸ κενώσιος ἢ ὑπὸ πλησμόσιος, ὅτω ἢ ἡ λυγμός. Spasmum esse nervorum pravam affectionem, qui à nimiâ ariditate, aut superfluâ humiditate decurtentur; & tunc musculos, per quos sui ramos dispergunt, violenter contrahi ac inflecti, vel dilatari articulos, quibus annectuntur: Ast præterquam, quod nervi ira arefacti & exiccati, instar pisorum, qui combusti vel torrefacti torqueri solent, visi nunquam ulli fuerunt, non videmus, qui suppositâ ipsorum contracturâ (ut de madore, qui naturaliter ipsis convenit, & à quo nusquam contrahuntur fileamus) articuli tam validâ vi incurvari possint aut distendi, cùm nervi non affigantur; muscu-

musculorum in morem, duobus terminis duris, ac firmiter renitentibus, ceu de *motu cordis* Dissertat. de struct. Viscer. notavimus, & præclarè monet Excellent. *Borellus*, sed potius ipsorum principia laxè uniantur. Alii inter quos est Sennertus, & qui ipsum sequuntur, quodcunque irritans convulsivorum motuum causam esse ajunt; nec malè hactenus, modò in quo ratio formalis utriusque, *agentis* nempe & effectus subsistat clarius explicaret: Qui succo nervoso patrocinantur, hujus acrimoniam, sive salsam sive acidam, & coinquinationem felicius inveniunt: Ingeniosiss. *VVillisius Contractionem Muscularem* fieri censet, dum spiritus animales è fibris tendineis, ceu promptuariis, in quibus reconduntur in carneas prosiliunt, ibidemque particulas alius generis activas offendunt, cum quibus efferveſcentes & exagitati, fibras in corrugationes agunt, cui verò sententiæ eruditè opponit Clariss. Majovius cap. 1. de *motu Musculari* utrum autem hic ipse pro motu musculari asserendo, adeò necesse habuerit ex cruore particulas salino-sulphureas accersere, quæ carnis musculosæ ministerio secretæ, particulis nitro-aëreis sive spiritui animali misceantur, & inde motu perniciſſimo semet exagitent, à multis non immeritò disquiritur, præterquam enim quod ad istam indolem spirituum, (quam pro explosione ciendâ ille quidem assumit) non videtur recurrendum, utpote quorum ignea natura Machinæ animalis destructoria magis foret quàm amicabilis, dubium omninò est insuper, in convulsivis motibus, particulas à cruore efferas usque suggeri, &, quod potissimum, annon spiritus animalis, sive ab accrescente heterogeneo, sive mordicatione nervorum, fibrillarumque nervearum in partibus concitatus & irritatus, istiusmodi effectum, solus producere valeat: Laudamus nihilominus ingeniosam Viri hujus hypothesin, quâ particulas in motum pernicem agi aptas requirit, cujusmodi è cruore accedentibus actuandis spiritus æthereæ naturæ jam sufficit: Ad priorum confirmationem faciunt, quæcap. V. supra laudatus Vir habet. *Sicut particulæ nitro-aëreæ in cerebrum transmittendæ, ita è contra particulæ salino sulphureæ,*) addidimus quæcunque irritativæ) *ab eodem omnino excludendæ sunt, ut enim si istæ aut ob summam tenuitatem suam, aut propter meatus cerebri patulos nimis, sive ob æstum sanguinis nimis intensum cerebrum irrumpant, eadem spiritus animales in motus inordinatos concitant: Hinc œconomia animalis valdè perturbatur, uti in ebrietate, Epilepsiâ, idq; genus aliis morbis evenire verisimile est* &c. Quicquid sit, in hoc ferè authores consentiunt, irritari fibras nerveas, varieque & impetuosè concitari animalem spiritum, in gravi hoc symptomate, & partes musculosas variè divelli & torqueri: jam videndum quid in convulsionibus præcisè accidat horum ratione: Musculum motus voluntarii instrumentum esse, Veteres, uno, quod ajunt, ore confirmant: In convulsionibus idem præter voluntatem movetur, differtque motus iste à volun-

voluntario non in actione ipsâ, ſed in causâ efficiente : In ſtatu ſanitatis ſpiritus animales è nervis promptè & placidè, fibrillarum muſcularium poros ſubintrant, & ſeſe expandendo, illas quaſi contorquent, in ſtatu morboſo, à vellicante motus iſte ſpirituum impetuoſus, & inordinatus, quandoque autem pertinax eſt, duratque nimium ipſorum contentio, ſanguine ab eodem agitato, alias particulas ſubinde miniſtrante, nî talibus ſaturati jam ſint; modus iſte fibrillarum per contorſionem contrahendarum, muſculorum qui contrahuntur conſtrictioni & duritiei ſive renitentiæ, ceu in infantulis convulſis & ſeq. hiſtor. patebit evidentiùs) admodum conſentaneus eſt, demonſtraturque hic ipſe experimentis à Clariſſ. Majovio: Non arbitramur hinc in motu voluntario ſpiritus animales, vellicando initia nervorum in cerebro, eosque comprimendo, exprimere guttulas ſucci nervoſi intra ſanguinem contentum in muſculis, à quibus diſploſio inflativa conſurgat, quæ eo major fiat, quo vellicatio ſpirituum gravior eſt, ceu in convulſionibus motuque voluntario accidere Borellus exiſtimat propoſ. 213. part. 2dæ, tum quod ſuccum hunc nerveum ſuperiùs removimus, ejusque difficultates alibi explanavimus, tum quod *idem* cum ſpiritu per nervos, commodiſſimè poſſet accedere, idemque in motu utroque officium præſtare, ut opus non ſit, demum ex ſanguine ipſum elici & exprimi: nec ſcimus qui citra ſecretionem hoc ipſum ſuccedere poſſit, ut inflationem partium muſculoſarum in motu earundem præſuppoſitam linquamus: ad cauſas fomitemque mali tantiſper tranſibimus, quorum *iſte* interdum in unâ ſimplici parte ſubſiſtit, motusque convulſivos per conſenſum dictos parit, illas *autem* conſtituit quodcunque acre irritans, ſalinæ naturæ, ſive jam acidum, ſive alterius genii fuerit, tale ſemper, quod ſpiculis ſuis improportionatis teretibus, tetrahedricis, polyhedricis, hamulis uncinulisque præditis fibrillas nerveas diſtorquet, ſtringit, aliterque à ſuâ configuratione dejicit: Et quidem acidum, plerunque in causâ eſt, fuitque in filiâ præſenti, cui tinctura ex ſulphure antim. ſolamen & auxilium tulit, licèt ipſa particulis acribus prędita, commiſſi nempe invicem ſales diverſi generis, ſpiculis improportionatis in ſe invicem agunt, donec ſibi invicem adaptentur, ſicque utriusque aculei diffringantur, quandoque etiam particulæ ramoſæ, aliævé ſalium ſpiculis adhæreſcunt vel accreſcunt eademque poſt obtundunt & craſſiora reddunt : nec tamen ſalia alia exterminamus: ſcimus enim quæ ſymptomata ſal. tart. oculo canis aſperſum, aut etiam nervis cruralibus ranarum, inducat horumque rationem aliquam ſuperius reddidimus : in malo hæreditario ſpirituum certo modo vitiatorum & in craſi ſuâ deficientium erratum ſuſpicatur Clariſſ. Ettmüllerus, quale tamen iſtud ſit, uſque non explanat: In puerulis certè, quò tenerior generis nervoſi textura, eò ab

accre-

accreſcente heterogeneo ſpiritui animali, motus epilepticus faciliùs ſuccedit: videtur tamen in Epilepticis à primâ nativitate, labem aliquam in ipſis fibrillis & funiculis nerveis cerebri quandoque accuſandam eſſe, quâ vel pori meatusque ipſorum patentiores ſunt, nec leviori ſpirituum impetui vel accedentis heterogenei copulæ reſiſtunt, ſed ita mox afficiuntur, & ſuccutiuntur, ut ipſe magis adhuc promoveatur, indeque fœtus confeſtim pullulet, de cujus noxâ heic diſquirimus: quandoque etiam invicem convolutæ ſunt, aut aliter vitioſam texturam obtinent, cujusmodi de ſtupidis ſtultisvé quid ſuprà monuimus. Cœterùm laudatæ tincturæ vires in pertinaci flatuum copiâ utiliter experti jam ſumus ſæpiùs, antequè annos quatuor puero octenni, vero inſultu epileptico, bis quatuordecim dierum ſpatio vexato, cum fructu eam exhibuimus, immunis enim inde, in hunc uſque diem ſoſpes vivit, ut ejus efficaciam Clariſſ. Ettmüllerus aliique Chymici Præſtantiſſimi non immeritò laudent.

Observ. XXXIX.

Ex dolore in lumbis & inguine, utriusq; cruris & pedis imi Tetanus.

D. 11. Januar. An. 1686. auxilium noſtrum efflagitavit, fœmina primipara viginti circiter annorum, 14. à partu diebus, conqueſta de dolore pungitivo & lancinante circa lumbos & inguen dextrum, qui in crus & pedem imum ejusdem lateris atrociter ſæviebat. In iſto tumor aliquis ſubdurus & renitens obſervabatur, citra ullum ruborem, ægraque pedem nec flectere nec movere, nec eidem inſiſtere potuit: Rogata num ante partum dolorem ſimilem perſenſerit, annuit, & quidem ita, ut incedere interdum inde prohibita fuerit: ingruentibus doloribus partus, crus idem maximè affectum fuit, in convenienti, ceu debuiſſet, ſitu non poſitum: jam lochia fluere deſinebant, ſitis intendi & appetitus proſterni cepit, pulſus celer erat & frequens: lumbis & femori ol. lumbric. hyperic. &c. cum liq. C.C. ſuccin. ſuræ verò & pedi fomento ex herb. ſalv. fl. chamom. ſambuc. &c. in vino decoct. additâ camphorâ & croco proſpeximus; juxtà pro emendando acri in maſsâ humorali ſtabulante tragema ex Diaphor. Martiali ocul. cancr. corall. &c. cum ſacch. paravimus.

Sub veſperam dolor idem urgebat, ſimulque femur petebat: ſuaſimus ut dict. liquor. cum tinctur. croc. & aliis illud blandè lavaretur & fricaretur, additâ mixturâ diaphor. ex aq. card. ben. veron. C.C. philoſ. præparat. &c. D. ſequ. retulit ſe noctem utcunque quietam tranſegiſſe; doloris ex femore in pedem inſultum non ita crebrum nec atrocem eſſe, rigor tamen in partibus muſculoſis maximè ſub genu, doloroſus admodum perſtitit, cujusmodi etiam in femore animadvertimus, & alvi fluxus aliqualis ægram invaſit: à ſumptâ mixturâ parum ſudavit, pulſus tamen heſterno melior, plenus nec ita frequens: perrectum eſt in præſcriptis, circa tertiam verò pomeridianam, bolum ex Elect. diaſcord. corall. &c. exhibuimus, quem mox evomuit, quod ad medicamenta difficilis erat: ſub veſperam dolores in inguine recruduerunt, crure univerſim cum pede obrigeſcente: juſsimus illi fotum applicare, & ſuræ cataplaſma, ex farin. rad. alth. flor. ſambuc. chamom. ſemin. lin. carv. addit. axung. can. mur. alp. camphor. croc. ol. lumbric. &c. Poſtero manè reduces, dolorem multò mitiorem eſſe audivimus, tetano quamvis adhuc ſubſiſtente, ſumſit hoc manè de trageâ & in cæteris perrexit: Veſperi dolor punctorius rediit atrociter, pes tumebat ſupra modum, & renitebatur cum fragore, qualem ubi tantiſper in alium locum movebatur cum ſonitu edidit: pulſus celer & parvus: cataplaſmati additæ ʒ aliquot fimi caballini: in fomento & oleis perrectum, juxtà paratus ſacculus ex radic. bryon. lilior. alb. herb. bryon. fl. ſambuc. &c. cum croc. lacti incoquendus & inguini calidè applicandus: internè verò propinavimus julep. blandè diaphoret. in 2. doſ. Poſtridiè ex ſacculi uſu dolor remiſit, redux ad tantillum motum, pes verò nec ita renitebatur, nec tanto cum fragore: perſtitimus in externis, internè autem julepus ſimilis rurſum exhibitus; & quia diarrhœa denuò miſeram vexabat, Emplaſtr. ex gumm. tacamahac. Balſ. Peruv. ol. dſt. menth. & pice ſtomachi regioni applicuimus. Veſperi ægrâ pedem aliquantum movere poterat, ſed non extendere; dolor urgebat præcipuè infra genu: in inguine verò nonniſi per intervalla affligebat, in medium femur uſque pergens: ſiquidem in pede imo tenſio remiſerat, in externis nil immutatum fuit, horâ verò ſomni julepi

doſin

doſin dimidiam propinari juſsimus. D. ſeq. ſymptomata ferè eadem, niſi quòd pes minùs tumeret, tenſusque eſſet: jam cataplaſma femori applicuimus: ſuræ verò & pedi imo fumus adhibitus ex flor. ſambuc. ſem. aneth. oliban, maſtiche, thure, &c. juxta præſcripta emulſio in duas doſes ex amygd. d. ſem. naſturt. cardbened. &c. addit. jul. roſac. Diarrhœa remiſerat, urinæ tantiſper lixivæ, nec ita craſſæ ut præcedentib. diebus, die poſtero tenſio & dolor in ſura paulum ingravuerant: unde ad cataplaſma rediimus, auctâ doſi fimi caballini, additoque ſale volat. C. C. iterata quoque fuit emulſio ex ſemin. ſal. volat. imprægnatis: ſeq. manè retulit ægra ſe noctem ſatis quietè tranſegiſſe, remiſiſſe dolorem in pede, adeò ut digitos flectere poſsit, etiam in ſurâ & femore, nec niſi ſub genu aliquid ejus ſupereſſe, pulſus erat melior, nec urinæ ita ſaturatæ appetitus magis conſtans: perrectum fuit in externis addit. ol. ovorum Tinct. croc. &c. In craſtinum verò juſſa eſt lenem ſudatiunculam pane recèns ex furno extracto experiri: Cùm rediremus d. proximâ, non ſudârat, ſura & pes imus multùm detumuerant, pedemque in lecto facilè movebat, ipſi tamen ob muſculos extenſores etiamnum ſpaſmodicè affectos, inſiſtere non potuit: ſudor quoque de reliquo corpore per intervalla fluebat, cœteraque benè habebat; juſsimus ſubſiſteret in ordinariis, à quibus illud per Dei gratiam levaminis ſenſit, ut in ſeqq. diebus genu flectere, commodumque obambulare potuerit.

Die 23. Januar. ægrotâ levi de causâ ad iram commotâ, dolor vehemens inguen ſiniſtrum invaſit, citra tamen femoris vel imi pedis ſpaſmum, qui ſuccedentibus diebus utrumque horum invaſit; acceſsit febricula, ob quam V. S. parca imperata fuit: ſanguis eductus viſcidus omnino fuit & corruptus, appetitus proſternebatur, ſitis ingruit. Propinati hunc in finem, julep. & emulſiones ex blandè ſudorem cientibus, juxtaque Diaphor. Mart. plurib. vicib. exhibitum: Externa verò eadem in uſum vocata fuerunt, provocato ſub finem ſudore ope herb. bryon. fl. ſambuc. rad. bryon. &c. in aq. fervent. coct. atque his per aliquot dies iteratis, ſura & pes emolliri, tumorque aquoſus, qui comparuit ultimis diebus, diſcuti cepit, Ægrotâ in hunc diem vegetâ ſuperſtite.

SCHOLIUM.

Attigimus in præcedent. schol. causas motuum Epilepticorum, eosque à spiculis salinis, fibrillas nerveas pungentibus, incitantibus, varieque lancinantibus & vellicantibus vel rodentibus, ut plurimùm provenire innuimus: si ad singula, quæ in casus historiâ recensuimus, attendere libuerit, patebit sanè & de ratione formali affectus tam atrocis & non rarò funesti, causæque genio nos non malè sensisse. Enimverò ab *acido austero*, (cujus præsentiam symptomatum pertinacia, dolor graviter lancinans, quo convelli quasi & contorqueri fibras ægra ipsa percepit, sanguis corruptus & viscidus, urinæ crassæ primùm hinc lixivæ, mox sedimento simili saturatæ, diarrhœa quoque serosa, & lochia subsistentia, satis arguunt,) vellicante in lumbis & inguine, concitati spiritus, eâ sensim copiâ vi & contentione explosi fuerunt, ut contortis pertinaciter musculorum fibrillis, resistentibus circa ossa maximè tendinibus, crus utrumque cum pede imo dolorosè omnino intumuerit & ad attactum cum fragore & sonitu reniti deprehensum sit, medicamentis internè & externè usurpatis non cedens, usque dum eliminatis & correctis particulis similibus in massâ humorali, fomes imminutus fuerit, emollitisque fibris & discussis Balsamicorum & volatilium ope copulæ irritativæ reliquiis, imò spiritu ipso ad quietem composito, ad pristinam figuram & situm musculi redierint, cujus ratione præcipuè laudare audemus cataplasma, cui fimum caballinum, sale volatili saturatum addidimus. Recruduit equidem læna, ex animi graviori pathemate, & mutatâ quasi scenâ crus alterum invasit, superveniente febriculâ siti aliisve symptomatibus, è quo ipso evidens rursum est, quantum ira in spirituum & cordis ac totius massæ humoralis commotione valeat, quamvis enim concedamus reliquias ejuscemodi acris & austeri superfuisse & circa inguen sinistrum aggeri potuisse, inde tamen inficiari nemo audebit, ex ista animi agitatione, cui spirituum impetus successit, illas suscitatas & quasi actuatas fuisse, sobolemque hanc postea pejoris mali parentem evasisse. Acre autem istud irritativum hamulos suos præcipuè circa ligamenta uteri fixisse & reliquisse videtur, quorum teres, nervosum, alterâ sui parte membranosâ, per musculos femoris dirimi Anatomicis constat: nec immeritò suspicamur, cùm jam ante partum hospitis hujus insultus ægra per vices senserit, in partu ipso partes hasce crebriùs adhuc fuisse exercitas, s. ut alii loqui amant debilitatas, & hinc spiculorum ferociam minùs elusisse. Constat inde, ut arbitramur, pro motibus convulsivis in parte ciendis, non necessarium esse, ut circa ἐγκέφαλον materia irritans deponatur: vel levis in parte fomes,

fomes, malo isti vel universim, vel in uno alterové loco ansam dare potest: superius adduximus olei nicotian. in ranis, serpentibus &c. effectus: Ex irâ absque præviâ causâ aliâ, insultus epilepticos subsecutos fuisse, experientia alios nobiscum docuit: Ab acri austero circa ventriculum & in intestinis tenuibus vellicante motus convulsivos in pueruli productos, ejusdemque eliminatione sopitos, infrà ostendemus: pariter etiam mensium per aures effluxum, præcedaneis motibus epilepticis historia plenior inferiùs exhibebit, nec novi quidpiam est variolas & morbillos, sui excretionem præviis iisdem moliri, utque alia silentio prætereamus, cruris utriusque tetanus & pedis imi, à copulâ acerrimè vellicante, (unde ingens spirit. ὁρμὴ & impigra contentio) circa uteri confinia, ecquàm ista facilis, horrendorumque symptomatum non rarò fœcunda mater existat, satis edocet: Notabilis quoque est epilepsia, à sinistri pedis pollicis læsione orta, sæpiùs recurrens, quam Excellentiss. Abrahamus Merclinus Ann. VI. Dec. I. Ephemerid. Nat. Cur. p. 112. commemorat, ubi præcedaneo dolori metus accessisse videtur, eaque spirituum inde ad motum concitatio, ut vel ex tantillo stimulo, pristinos impetus mox repeterent.

Observ. XL.

Odoratus vitiosus, indeq; nata incommoda.

A. 1682. quùm sanitati venerandi D. Parentis nostri in thermis Favarienſibus studeremus, consilium à nobis petiit Reverend. D. Lavaterus Pastor Goclingensis, conquestus de miris olfactus incommodis, quibus ab aliquo tempore afficiebatur, adeò ut rem etiam fragrantissimam odoraturus, deglutiendi difficultatem mox incurrat, voxque hæsitare mox incipiat, ceu frustum deglutiendum illam impediret: Præprimis autem ejusmodi molestiæ Dnum Pastorem prehendunt, cùm in aëre crassiore vel locis vaporosis versatur, aut etiam tempestas humida urget: Primus paroxysmus ipsum sacro in officio constitutum invasit, tempore æstivo, à miasmatibus fœtidis urinam redolentibus, (videbatur enim sibi odorare saccos lotio madidos) quæ rustica cohors de se reddiderat: tentatur autem solus ejusmodi effluviis, aliis in eodem loco constitutis, tale quid non olfacientibus: Post pastum quoque à malo isthoc liberior est, cœterà sanus: quia affe-

ctus sacris emancipatum curis vehementer turbat, magnoperè ab ipso aquarum potu liberari optavit & speravit.

SCHOLIUM.

Olfactus organum jam Vett. processus mamillares esse deprehenderunt, in brutis animantibus, canibus præcipuè aliisvé è longinquo objecta olfacientibus, magnitudine & fibrillarum structurâ ac dissemination egregios, nempe hunc in finem animalia olfactus organo tali instructa fuerunt, ut objectorum salubrium miasmata per aërem delata, etiam ad distans sitorum recipere magis, quàm dignoscere, indeque determinato ab opifice motu in illa ferri possent: atque in hoc noxii & incongrui à salubri distinctio, quorum istud fibrillarum poris non proportionatum, similem spirituum motum non parit, præcipuè consistere videtur: Detexit verò Recentiorum sagacitas, fibrillas nerveas innumeras per membranulas narium tubulatas dispersas, iisdemque intertextas, processuum mamillarium totidem propagines, ad quas sive odoriferi sive alterius perticulæ primum appulsum facere, suique præsentiam per spirituum undulationem animæ significare possunt: Enimverò ad quemvis sensum tria requiruntur: Organi legitima dispositio & textura: objectum sensile hujusque ad sensorium justa proportio & conveniens applicatio, tandemque hinc subsequens commotio, s. ut Cartesius contendit glandulæ pinealis inclinatio, quam in homine mens determinat & regit, in brutis verò, si illa displiceant, Deus ipse sui conservationem unicuique prudenter imperando dictitavit: Quod si jam ex his alterutrum malè habeat vel deficiat, sensus varie utcunque lædunter: & quidem in præsenti casu ea fibrillarum per membranam tubulatam dispersarum teneritudo & rarissima textura jam esse videtur, quâ à subtilissimis, iisque aliàs amicabilibus miasmatibus ita facilè afficiantur, quâ concitatâ spirituum copiâ versus interiores cerebri fibræ ductus, eam rei molestæ in mente ideam pariant, ob quam illa spirituum motum versus gulam musculosque deglutitioni inservientes ilicò determinet, unde factâ ipsorum in fibras expansione, deglutiendi difficultas nascitur, voxque difficilis evadit, ceu bolus deglutiendus foret: Utrum autem omni tempore fragrantium exhalationes ferre non potuerit, equidem ambigimus, persuasumque habemus, à primo paroxysmi insultu, sive mentem spirituum motum ita determinâsse, sive mavis, organi texturam, fibrillarumq; poros ita læsos fuisse, ut nec odoriferi quod iis se facilè inserit, miasmata ferant, quin ille ocyùs subsequatur: Et hinc ad imaginationis vitium aliquod recurrendum esset, in mente ex perverso spirituum fibrillarumque motu priùs enatum, quale hypochondriacis

driacis familiare esse dicitur, enimverò imaginatio consistit in solâ facultate quam mens habet sibi efformandi imagines objectorum, hæc autem efformatio duo in se includit, alterum quod ab ipsâ mente pendet, estque voluntatis imperium, alterum quod pendet à corpore, estque obsequium spirituum animalium, fibrarumque in cerebro, qui vel priùs, vel modò motu suo imagines hasce insculpserunt: quô ergo motus fibrillis interioribus semel impressus fortior fuerit, quò sensorii textura tenerior, quò spiritus agiliores & promptiores, eò etiam, accedente præprimis objecto externo in idem organum easdemque fibrillas denuò impingente, motus primùm ab anima ita determinati faciliùs succedent, præstabuntque obsequium voluntati imperanti spiritus promptissimè: exempla virium imaginationis prolixè heic recensere opus non est, cùm inferiùs de illis differendum sit & Doctiss. Lampsverdii intempestivæ aggressioni occurrendum Excellentiss. Wepferus in suo de cicut. aquat. nox. tractatu meminit fœminæ, quæ quoties pharmacopolium præteribat post morbum chronicum tota exhorruit, nauseâ correpta fuit, & vix vomitum evitare valuit: Et Monialis, cui protenus ceu ab electivè trahente, aliquot vicibus alvus solvebatur, quoties coram ipsa de Rhabarbaro & fol. sen. differebatur, p. 205. Novimus quoque nos, qui ex solo medicamenti cathartici aspectu, aliquoties vomere necesse habent, particulas ejus necdum odorati, cujus sanè rationem reddere difficile non est, si ad mentis quod habet in spiritus imperium & abominationem, quam cathartica pridem ei pepererunt attenderimus: in aliis fibrarum sive œsophagi sive ventriculi ea est teneritudo vel certa textura, ut nec leviora spicula ferant, imò à re etiam gratissimâ graviter lædantur. Si verò quæsiveris, in quonam ista organum afficiendi dispositio consistat, fortè præter magnitudinem, figuram & motum, quæ in corporibus unicè agnoscimus, & quibus ipsam absolvi statuimus, aliud non reponemus, quorum ratione ut variè omnino habent, imò habere debent, ita etiam varia sensoria idque variè afficiunt, differentiumque sensuum in mente ideas progenerant: Particularum olfactilium salina natura videtur esse, eaque tenuis & subtilis, quâ sensorium promptè ferire aptæ sunt, suique vestigia, sive ex ejusmodi sui configuratione, sive quod particulas accrescibiles sibi junctas habent, aut iisdem cum ligatæ sunt, tantisper relinquunt: Subtilitas ista vel inde necessaria esse evincitur, quod observamus, eò plus corpora odorata odoris effundere, quo calor intensior est & aptior ad plures particulas è corporibus odoratis suscitandas ac evolvendas, iisdem cum in quiete à frigore detinentur, (stringentibus hujus spiculis ipsorum poros,) parum omnino odoris vel obscurè spirantibus, ut alia omittamus de quibus videri potest Clariss. Rohault in Tract. Phys. Sensit ejusmodi urinosorum

rum & fœtidorum miasmatum ἐνέργειαν Dnus Pastor etiam æstivo tempore, ipsorumque spicula subtilissima, aliis utpote immunibus & tale quid prorsus non olfacientibus, summâ cum difficultate tulit, ob rationes suprà allegatas. Suasimus inde ipsi, ut in thermis constitutus, ipsarum efficaciam experiretur, hypochondriacis aliàs salubrem, aquarumque portionem aliquam singulis manè naribus hauriret, si forté fibrillarum textura inde roborari & emendari posset, præprimis autem monuimus, ejusmodi phantasmatibus, ilicò obtemperandum non esse, sed compescendum magis ab animâ spirituum motum illegitimum, quàm imperandum, in primis quod cætera benè habeat, & post pastum spirituum manipulis aliò influxum suum dirigentibus, symptomate hoc rariùs infestetur: fibras quoque ab exquisitâ istâ sensibilitate, si aquæ non proficerent, liberari tantisper posse iis, quæ particulis sive ramosis ipsas obmuniunt, sive aquosis diluunt, salinorumque spicula attemperant, aliterque spiritus pacatiores reddunt, quem ob finem pulv. præscriptus, bis vel ter de die naribus inspergendus ex fl. papav. alb. nymph. tragacant. alb. &c. nimio tamen horum aliorumvé usu prohibuimus, ne obtunderetur sensorium, vel eam tandem fibrillæ configurationem ac texturam acquirerent, quâ organum actione sua prorsus defungi nequeat.

Observat. XLI.

Hæmorrhagia narium insolita.

Vir annor. 87. illibatæ fidei ac pietatis clarissimus tradux, toto ferè vitæ curriculo, à gravioribus morbis immunis, & sanguineus utcunque in candidiore senio, narium tamen hæmorrhagiæ rarenter admodùm obnoxius, & cucurbitulis scarificatis magis, quam V.S. in provectiore quoque ætate assuetus, cùm ab omnibus hisce per annos plures semet vindicâsset, quod nivei capilli, liquoris rutili defectum potiùs quàm copiam arguere viderentur, d. 19. Junii Ann. 1683. vegetus ac incolumis, nisi quòd aurium qualescunque tinnitus vexabant, pro more laudatissimo, concionem sacram matutinam adiit, illique pientissimâ attentione ad finem usque interfuit: Domum inde reverso, nares præter spem prurire, & sanguis affatim prosilire incepit, citra graviorem molestiam: Fluxu hoc ad horæ spatium durante, advocamur & remedia vasorum fibrillas roborantia & tantisper

tisper ſtringentia, ſanguinisque fluxum demulcendo cohibentia præſcribimus: Turundas quoque ex crepitu lupi paravimus, quibus ſang. drac. ver. aliaque aſperſimus, naribus indendas, at citra evidentiorem ſucceſſum, fluxu ita ferociente, ut viis per narium cavernas anteriores exeundi præcluſis, in palatum non ſine incommodo copiosè deſtillaret. Dno ægroto interim de quoquam ſymptomate alio, præter aurium ſibilum ac tinnitum, querelas non movente, pulſu quoque æquali ac valido utcunque permanente, non citra adſtantium ſtuporem, utpote cum trihorii ſpatio ultra libras aliquot ſanguinis floridi & laudabilis conſiſtentiæ, fonticuli hi profuderint. Domum tantiſper reverſuri, ut juſculis confortantibus viribus paulatim ſuccurrerent, & ligaturis in digitis, ſanguinis motum coërcere ſtuderent, non neglectis medicamentis præſcriptis, ſeriò inculcavimus: aſt vix dum ædes noſtras ingreſsi, revocamur ad Dnum ægrum morientem, quem verò redeuntes in meliori ſtatu deprehendimus; qui enim poſt noſtrum diſceſſum, ex conatu alvum exoneraturus, ſtertere cepit ilicò, & adinſtar ſtatuæ obrigeſcere, ſibi nunc conſtabat, pulſuque laudabili pollebat, á ſanguinis ῥοπῇ liberior: Exhibito interim cardiaco, ut Dnus ægrotus ad quietem ſe componeret lectumque repeteret rogavimus: alvum ſolvens fœtida & nigra dejecit, cum aliquali teneſmo & virium evaneſcentiâ, ut adſtantes paroxyſmum parilem denuò metuerint: at feliciùs res cecidit, D. ægroto ad ſe ſenſim redeunte, viresq; ex fluxu, qui ab illo momento deſiit, deperditas, cùm medicamentorum tum juſculorum nutritiorum ope adeò recuperante, ut quatriduo pòſt in ædibus propriis vegetus ſatis obambulârit, vivitque hâc ipsâ, quâ ſcribimus die, per Dei gratiam, incolumis.

SCHOLIUM.

Clariſſ. *Graſſius* Phyſ. Suidnicenſ. Obſerv. 165 Decur. I. Ann. IX. & X. Ephemerid. N. C. hiſtoriam recenſet fœminæ ultra ſeptuagenariæ, quæ apoplexiæ prodromis interitum minitantibus tentata, hæmorrhagiâ uterinâ copioſiſſimâ ſuperveniente evaſit, deplente providâ naturâ per arterias uteri ſanguinem, qui cerebri vaſa implendo ſubſtantiamque medullarem tantiſper comprimendo, ſymptomata periculoſiſſima induxerat; mirum ſanè, ſed nuſquam laudandum illius opus, quo etiam μάλιστα γέροντας, ceu Hippocr. illos appellat, quibus ſanguinis parum ſu-

pereſt ordinariè, repetito per vias alias ſibi uſurpatas, motu ſolenni, vel noviter inſtituto, ſanguinis aliquâ profuſione à graviori malo vindicat: equidem in Viro octogenario majore, Apoplexiæ imminentis non adfuerunt indicia: nullus enim ſopor aderat vel ſenſuum hebetudo aut capitis gravitas: aurium tamen tinnitus & ſibili, naresque prurientes ſanguinis in vaſis arterioſis, carotidibus, harumque propaginibus ad aures, tympanum præprimis, & nares diſperſis luxuriationem, motumque inteſtinum tantiſper auctum confirmârunt, potuiſſentque facilè, nî per narium vaſcula exoneratio ſucceſſiſſet, graviora ſymptomata oriri: pulſus validus utcunque & æqualis, ſenſus conſtantes, genæ rubentes, cum ſanguinis optimâ conſiſtentiâ & colore, fortè intenſius rutilo, quid motu iſthoc boni moliatur, tantiſper perſuadebant, ſimulque cruorem turgeſcere ex omiſſo cucurbitularum ſcarificatarum uſu, neque ordinariis vaſis & receptaculis, commodùm ampliùs contineri poſſe, ſed implendo & diſtendendo capillarium ſpatia & fibras, uberiùs erumpere, quàm autem per venularum ductus reſorberi queat, ſatis oſtendebant: enimverò nec Ἀναβρώσεως minùs Ἀναπηδήσεως ulla aderant indicia, vel ſpaſmi fibrarum ſive in vaſis ſanguiferis, ſive partibus ſanguinem recipientibus: abſit nihilominus ut negemus in anaſtomoſi omnem ſemper acrimoniam abeſſe: ſanguis intensè rubens, ipſe acrimoniam aliquam involvit, utpote naturæ maximè alkalinæ, ſi Clariſsimum Sylvium audimus: Medicamentorum denique efficaciam eluſit, cruor in motu exiſtens, nariumque cavernis occluſis in palatum profluxit, quo fortè accedere potuit fibrarum vaſculoſarum quæ ſanguinis impetum aliquandiu ſuſtinuerant, fatigatio, ita ut promptè ſe ſtringendo ejus effluxui occurrere minùs valuerint: Aliàs in ejusmodi hæmorrhagiis, inprimis Medici de vulgo, V.S. adminiſtrare aſſolent, quæ fortè & heic locum inveniſſet, nî ſenium obſtitiſſet: Elegans omnino eſt hanc in rem Celeberr. Etmulleri monitum: *Stultum eſt, quoties ſanguis non evidenter abundat, eundem jam effluentem velle ulteriùs evacuare: ſcilicet in quâvis hæmorrhagiâ ſanguis purè paſſivè habet, movetur nempe eo quo ſpiritus impetu, & organorum moventium pellitur & effluit, ubicunque vaſorum ora aperta ſunt, utut occaſionalis cauſa interdum in ſanguine hæreat.* Pruritus certè ipſe comprobat particulas ſanguinis aliquas, fibrillas vaſorum certo modo afficere, cujuſmodi interdum etiam aliis in corporis partibus, iisque profundioribus ſentitur, videturque inde anſa dari ſpirituum motui: ſeu potius animæ iſtum determinanti, per fibrillarum fortiorem ſtrictionem in vaſis, quandoq; & cordis motum concitatum, cruorem titillantem & luxuriantem expellendi, cui producendo ſanguis non ſolâquidem copiâ turgeſcens, (cujuſmodi orgaſmum particulę æthereæ inprimis æſtivo tempore, aliquando juvant ac promovent) ſed fibras easdem in vaſis partibusque diſtendens

ſtendens, vel ſubſtantiâ & tenuitate ſuâ humectans, aliterque afficiens, ut pro more ilico ſe ſtringere, ſicque ejus nimium effluxum impedire nequeant, idoneus itidem eſſe poteſt: *Virum novi*, inquit ſuprà laudatus Ettmüllerus, *habituali hæmorrhagiæ narium obnoxium, qui ut plurimum moleſtiam quandam in ſiniſtrâ thoracis parte percipit, antequam illa ſuperveniat*: Subſtitit verò in Venerando hoc ſene, ſanguinis profluvium, miro naturæ artificio ne magis dixerimus an defectu: ſtimulabant alvi excrementa nigricantia & aduſta ad ſui excretionem, quàm dum adjuvare ſtudet ille, ſtertere incipit & tantùm non emori: nempe ſpirituum unà cum cruore copioſo non parum profluxit, tantumque pro ipſotum reſtauratione quantùm alias ad cerebri glandulas, impoſſibile jam appulit: aderant tamen manipuli ipſorum ad actiones & functiones hactenus prompti, qui ſive à recrementis aduſtis irritati & turbati, ſive metu ſuperveniente, de quo equidem nobis non uſque conſtat, concitati & quaſi retroacti, ſubſidiariisque aliis ilico non inſtructi, ultimas excubias ſubitâ ſui in muſculos artuum horumque fibras expanſione, tantum non egerunt, ſimulque cor & arterias in motu fortiore feriari tàntiſper fecerunt, nec enim prçſentes fuimus paroxyſmi tempore, ut de pulſu abolito ſententiam ferre poſſimus: quia autem iſte ſpirituum impetus brevis omnino erat, & Dn. Æger cùm rediremus, pulſu laudabili gaudebat, non arbitramur gravem ἔκλυσιν ipſum paſſum fuiſſe, ſanguinis ceu cujus copia ingens effluxerat, ſpirituumque in cordis thalamos influxu deficiente, ſed horum motum interruptum fuiſſe credimus, cauſamque ex parte præter opinionem, hæmorrhagiæ poſteà ſubſiſtentis, aliâs ſin iſta ſymptomatica prorſus & cordis thalami adeo exhauſti fuiſſent, animi ejusmodi deliquia rediiſſent, & fortè ſanguinis ῥοπή, quæ omnia ſpiritibus pacatioribus redditis per Dei gratiam ceſſârunt, ægerque ad quietem compoſitus & cum alimentis euchymis enutritus tum medicamentis roboratus, priſtinam ſanitatem mox recuperavit, ſenſitque (quod monendum adhuc) ab illo tempore ſanguinis è naribus profluvium per intervalla, ſed non ita abundanter, jam nonagenario major: Patet hinc tum quid ſpirituum ſubitanei motus, quibus aliò avocantur, poſſint, tum quid valeant non rarò ſanguinis ſolennes vacuationes intermiſſæ: Notum eſt frigidam cervici aſpergi ſolere, iis qui hæmorrhagias narium frequenter patiuntur, quâ non tam ſanguinis impetus coërcetur aut intercipitur, quàm verò ægri, tale quid non expectantes terrentur, ſuntque ejusmodi perterrefactiones, præſentaneum ad ſanguinis impetum ſiſtendum remedium. Uſque verò novi nihil eſt, ut hujus magnâ copiâ diſſipatâ unà cum ſpiritibus, animi deliquium ſubſequatur, ulteriorem fluxum dehinc cohibens, ceu vidimus ante quatuor annos in fœminâ quadragenariâ, hæmorrhagiâ uterinâ gravi laborante, ut de vita omnes de-

sperarent: Vasorum verò fibrillis sive à sanguinis acrimoniâ erosis, aut spasmodici quid patientibus, sive ab ejusdem continuo affluxu & tenuitate humectatis nimium & laxatis, verbo in tono suo læsis, si sanguinis unà aquosa ἀφρὸς juncta sit, hæmorrhagia funesta in promptu est, corde per arterias, quicquid sanguinis accipit, pellente, tandemque in motu suo deficiente & concidente, cujusmodi An. isthoc 1686. in sectione cadaveris Vir. alicujus Clariss. unà nobiscum notârunt Vir Excell. D.D. Eglingerus Collega honoratiss. & D.D. Zuingerus, Acad. Nostr. Aristoteles digniss imus, istius enim pertinaci sanguinis per nares effluxu diu vexati tandemque extincti, cor cruore exhaustum fuit, totumque flaccidum, deficiente unà animali spiritu, à cujus laudabili præsentiâ fibrarum cardiacarum robur potissimum pendet: nec tamen, ceu suprà monuimus, quodvis sanguinis profluvium temerè sistendum, vel solennis vacuatio omittenda: orgasmo sanè spirituumque hinc motu accedente, non rarò per vias incongruas ille exitum molitur: Unicum heic allegâsse sufficiet. Meminit Clar. Hildan. observat. chirurg. Cent. 2. observ. XI. quòd Vir quidam nobilis, per annos multos hæmorrhoidum singulis mensibus fluxu maximo cum fructu laborans, cùm eædem ætatis suæ septuagesimo anno subsisterent, lassitudine & gravitate corporis totius correptus fuerit, & duobus mensibus pòst, sanguinem purissimum absque dolore eminxerit: ita probè recordamur mictionis sanguinolentæ, quæ V.S. aliàs solenni, aliquot vicibus omissæ succesit in viro quadraginta circiter annorum, robusto & vegeto, fuitque hæc ipsa cohibita, sanguinis missione legitimo tempore celebratâ.

Observ. XLII.

Asthma convulsivum.

Vir 58. circiter annorum, staturæ proceræ, varias in juventute ærumnas emensus, podagræ diris maturè satis obnoxius evasit, præprimis dulci mero, quo se cum comporatoribus strenuè sæpiùs exercuit, liberaliùs indulsit, cæterà robustus, àque aliis morborum insultibus immunis. Ann. 1680. cùm ætate sensim proveheretur, nec tamen ordinatiorem diætam sibimet imperaret, asthmate subitò cum dolorosâ tussiculâ infestatus fuit, quâ tamen parum omnino ejecit, doloribus podagricis juxta hinc inde infestantibus, præprimis circa scapulam sinistram & thoracem: respirandi difficultas paulatim ita increbuit, ut citra suffo-

cationis

cationis metum in lecto amplius decumbere nequiret: facies palleſcebat, pulſus parvus erat & frequens, appetitus proſtratus: Vocati antepilept. carminativis & volatilibus certavimus ex aqu. petroſelin. fl. chamom. confect. alk. Tr. caſtor. &c. & ſub veſperam clyſterem injici curavimus. Poſtridie ſymptomatibus in eodem ferè verſantibus, clyſterem iteravimus, & in mixtur. antaſthmat. pergere ægrotum juſsimus. D. tertio in ſtatu paulò meliore ipſum deprehendimus, hinc ad ſeri acris correctionem & per alias vias eductionem pulver. ex antepilept. abſorbent. & blandè diureticum commendavimus, addito juxtà Electuario confortante: quibus cùm tantillum proficeremus aliquandiu inſtitimus, præſcriptis poſteà pilulis ex Diaphor. Jovial. & Extr. caſtor. quibus optimè habuit.

SCHOLIUM.

Exemplum ſuggerit præſens hiſtoria, quàm miſerè in ſenectute luere teneamur quandoque peccata juventutis: Pollebat ſanè, ſi quis alius, vir iſte robore, præterque podagræ inſidias, nullos Morbonæ inſultus alios expertus eſt, quamvis illæ ipſæ diætam exactiorem dictare debuiſſent: aſt valet heic illud Poëtæ:

Naturam expellas furcâ, tamen uſq; recurret,

Vini certè delitiis ſemel inebriati, iis non valedicunt, niſi coacti, maluntque expectare plures nocivos ejus effectus, quàm antè abſtinere: Podagrâ laborantibus, aut hujus inſultibus obnoxiis illud damnoſum eſſe, etiam in vulgus notum eſt, probatque lactis cura evidentiſſimè, quâ multi ipſius inſidias vel ſubterfugiunt vel mitigant: nec opus eſt in cauſas prolixiùs inquirere, cùm naturæ acidæ acris, nervis ſummoperè infenſæ, illas eſſe potiſſimùm, uſque conſtet, probentque inſuper tophi & calculi ex abſceſſibus circa articulos apertis exempti, ceu in Exercit. noſtr. exempla adduximus: Acidum autem iſtud vagum quandoque eſt, & circa varias partes ſpiculis ſuis acuminatis dolorosè ſævit, circa muſculorum membranas, fibrillasque ipſorum nerveas interiores, vel etiam oſſium, perioſtia dicta: interdùm muſculorum intercoſtalium interſtitia occupat, ibidemque nervorum propagines aggreditur, vel etiam pulmonum membranam ſuccingentem, aut fibrillas nerveas partium pneumonicarum, unde conſtrictis his aeris in veſiculas pulmonales expanſio, ſimulque irritato animali ſpiritu, ſpaſmodicâ affectione, muſculis intercoſtalibus inductâ, motus eorundem neceſſarius, impediuntur, ut maxima reſpirandi difficultas urgeat, aſthmaque tale producatur,

tur, quod convulsivum nominamus, de quo eleganter satis Ingeniosiss. Willis. part. 2. de medicamentor. operationibus: ejusmodi familiare est hypochondriacis, materiâ vellicante fibras nerveas intestinales vel splanchnicas alias aggrediente, enimverò egregia omnino est textura, ac distributio Nervi intercostalis, & paris vagi, ac elegans plexuum utriusque variis in locis sociatio, ut incolis unius affectis, vicini facillimè compatiantur, inque partibus, quibus surculis suis præsunt, eosdem si ita loqui ausimus, explosivos motus instituant, præter opinionem; hinc musculi laryngis & faucium, subitò sæpè stringi incipiunt, ægriqúe subsilire, ac aperto ore anhelare: in nostro ægroto affectio ista gravis fuit, & sanguinis ἀλφὸτητος serosa & acescens, eidem fovendæ ac producendæ apprimè idonea, unde pulsus quoque mox dejici & facies pallere ceperunt: benè tamen habuit à clysterum injectione, quibus emollitæ fibræ intestinales & vicinarum partium per consensum fuerunt, simulque serum ad glandulas intestinales alliciebatur, & à bezoard. Jov. cujus in ejusmodi acrimoniâ corrigenda, ope particularum metallicarum absorbentium, vires laudare satis nequimus, ceu in catarrhis & febribus catharralibus epidemiis experti sumus, cum extract. castor. cujus particulæ balsamicæ & volatiles usque notæ sunt chymicorum filiis: Helmontius affectum hunc, pulmonum caducum appellat, tractat. de *Asthmate & tussi*, §. 29. *Licet itaq; libertate Philosophicâ, Asthma nominare caducum pulmonum: in areâ thoracis fructificat, respicitq; singulariter pulmonem: velut suæ proprietatis scopum & objectum proprium: è veneno fit iste caducus pulmonis, quod proprietate suâ pulmonem afficit, non secus atq; cantharis lotii organa*: Equidem, si erravit Helmontius, uti non malè opinatur Clariss. Ettmüllerus, quòd in caduco pulmonum, poros ipsorum obstrui semper & occludi asserat, per quos aër trajici deberet, error tamen tantus non est, qui non facilè condonari possit, enimverò & cribrosam sive vesiculosam pulmonum substantiam pro aere trajiciendo suspicatus jam est, optimeque facultate motivâ ipsos privavit. Legi quoque merentur Observationes elegantes, quas citato loco recenset: *Ex utero*, inquit, *vidi surrexisse virus, quod nil præter gulam stringeret, sic ut à trimestri, vix quidquam deglutiret matrona illustris: Accessi illam, malum cognovi, sanavitq; eam Dominus, præ macie enim & fame continuo caduco infestabatur. In consule quidem consistit virus in liene, ideoq; cum febri incepit incipitq; semper, quòd febrilibus initiis ibidem fuerit confermentatum: In venatore verò circa os stomachi* &c. Vett. parum de hoc innotuit affectu, aut saltem præconcepta suâ hypothesi farcti, asthma quodcunque ab infarctu pulmonum, vel flatibus in iisdem genitis deducere satagunt, utut ipsis difficile sit singula evidenter ostendere: Clariss. Piso qui eruditum Tr. de morbis à colluvie serosâ conscripsit, ad eandem in asthmate confugit, quamvis rarò demonstrabilem, hinc appositè suprà laudatus Helmont.

p. 35.

p. 35. *Reor interim satisfactum unicuiq; quòd saltem præfata asthmata, suam non debeant originem defluæ cuidam pituitæ in pulmonem, aut putatitio catarrho, cùm repentè invadant ac solvantur absq; manifestâ exscreatione, quæ pulmonem sic potuisset exercuisse: imò si quid fortè sub finem exscreetur atque tantillum, id non prioris aut causæ occasionalis rationem subire debet, sed potiùs producti vicem habet, ex magnâ scil. coarctatione, & injuriâ pulmoni illatâ.*

Observ. XLIII.

Ptyalismus ex nimio fumi Nicotianæ usu.

Præfatus Vir, rebus suis in melius vergentibus, ut paroxysmi podagrici sævitiam, si non eluderet, saltem mitigaret, maleferiati cujusdam consilio magis obtemperans, quàm nostræ dehortationi, aliquo post tempore, Nicotianæ fumo intempestivè ac immodicè se oblectavit. An. hinc seq. 1681. cùm asthmatis insultus aliquos noviter pateretur, Nicotianam utpote hujus matrem, ejusq; constitutioni maximoperè nocivam, penitus vitandam esse seriò inculcavimus, præscriptis ex artis dictamine medicamentis, quibus paroxysmi vires feliciter infractæ fuerunt: at *ille* monitis nostris diutiùs morem non gessit, quàm adversæ valetudinis postulabat genius: An. inde 1682. mens. Aug. horribili ptyalismo correptus fuit: saliva ex ore continuò effluebat, corpus summopere emaciabatur, appetitus penitùs vacillabat: urinæ paucæ erant & tenues: pulsus celer & frequens: paravimus apozema ex bland. adstringentib. terreis, balsamicis item pectoralibus, similibusq; salium fluorem corrigentibus & acrimoniam, de quo sumsit singul. m. & v. ʒjv. adhibito pulvere ex diaphor. Mart. corall. sangu. dracon. & similib. Hisce denuò à molestiis liberatus fuit, appetitu redeunte: Ubi verò pristinam cantilenam recinere cepit, tandem mali fomes An. seq. prorsus erupit, ægerq; hydrope comitante orthopnœâ funestâ mortuus est.

SCHOLIUM.

Contraxisse ex malâ victûs ratione, præprimis generosâ vini potatione ægrum hunc aquosam sibi sanguinis ἀλφιτον, sive mavis, salia in fluorem inde fuisse evecta magis magisq; ex prædictis colligere dif-

re difficile non eſt: conabatur iſtam vel potius fontem illinc pullulantem corrigere ac mitigare Nicotianæ fumo, quo gulam imprudenter oblectavit, ſicque in Scyllam ſuâ culpâ incidit, cupiens vitare charybdim: Equidem de Nicotianâ ejusque oleo & fumi variis effectibus ſuperiùs prolixiùs dictum fuit, daturq; anſa adhuc de illius noxis heic diſſerendi, ut promiſſis ſtemus: illud dolendũ magis quàm mirandũ, adeò ejus Cultores fumoſis delitiis ineſcari, ut ægerrimè illis valedicere queant, incomõd orum quæ pariunt licèt conſcii, id quod maleſuadæ conſuetudini attribuimus: Pollet ſanè particulis oleoſis & ſalinis acribus, quibuscum referat ductuum poros & oſcula nicotiana, ſemelque adhæreſcens, fibrillas ipſorum ſtringit, ſuccosque è fontibus elicit, præprimis verò ulterius ſpicula ſua ſalina communicans, ſanguinis particulas ſolvit, incidit, viſcidiores, præterque modum uſurpata fluxiles nimium facit, ſeroque per ductus ſalivales patulos, glandularumque poros excretorios, quibus *illæ* ramoſæ juxta facilè adhærent, extillandi copiosè viam parit, ſimili planè modo & eventu, quem ex Mercuriali inunctione ſubſequi notamus; enimverò læduntur à nimietate ſeri affluentis, ductuum fibrillæ, glandularumque pori & copiosè irrigatæ ac humectatæ ita laxantur, ut ad votum noſtrum ſtringere ſe non valeant, pro aquarum impetu cohibendo: accedit ſpiritus animalis defectus, læsâ vel ſolâ ſanguinis ipſius materiam advehentis neceſſariâ craſi & enervatio ab impuris ac improportionatis fumi miaſmatibus, ipſi ſubinde accreſcentibus, inque motu ſuo turbantibus ac pervertentibus. Notatu ſanè digniſſimum eſt, quòd ex crebriore Nicotianæ fumo aſthma & Phthiſin ſubſecutam fuiſſe Practici animadverterunt, à particulis nempe nocivis in inſpiratione imediatè aſperæ arterię hujusq; expanſionibus communicatis, à quibus corrugantur & quaſi exſiccantur mẽbraneæ veſiculæ, aridiq; fiunt pulmones, quorũ officii defectum graviter luit poſtmodum univerſa humoralis maſſa: ſalivâ quoq; copiosè profluente, vel inerti redditâ, ex ſpirituum defectu, fomento in cibi concoctione neceſſario ventriculus deſtituitur, quin imò materia menſtruo hujus idonea identidem decedit, unde minuitur appetitus, læditur πέψις, aliaque innumera in corpus mala redundant: Ex Mercur. dulcis exhibitione, ad gr. XV. ſaltem in ſexagenario quartanâ laborante ptyaliſmum leviorem itidem ſubſequi, cum moleſta dentium vacillatione vidimus fluxili reddito ſanguinis ſero, ductuumque oſculis uſque apertis relictis: qui autem ceſſit ex convenientium antidotorum uſu: unde ſalivatio hæc procedat, docet Excellentiſſ. Ettmullerus Pyrotechn. rational. l. 1. ſect. IV. *Notum eſt*, inquit, *quòd internè adhibitus Mercur. ſalivationem moveat: Ratio eſt fundata in malignitate Mercur. arſenicali, Mercurius enim vulgi adjunctum habet ſulphur peregrinum volatile, de natura arſenicali à quo exoritur ſalivatio, qua ſua volatilitate & pene-*

penetrantia resolvit tam utiles quàm inutiles humores: earundem igitur particularum portio aliqua in Mercurio dulci superstes parili effectui producendo, in quartanario hoc apta fuit: id quoque notandum, pro dispositione massæ humoralis, ductuumque excretoriorum, qui in quibusdam crebræ sputationi assuetis quandoque ampliores vel laxiores evadunt, effectu isthoc nunc citiùs nunc parciùs mercurium potiri: alias contra febres ejusmodi pertinaces præstans remedium audit, dum incidendo viscidum quo H. M. utplurimum saturata est, vel coagulum in partibus ipsis subsistens, ceu fomitem comodissimè amovet: prudenti verò cautelâ opus ubique est: De ductibus per quos ceu constitutos canales, in ptyalismo serum copiosè effluit, non opus est, ut solliciti multum simus, cùm satis pateant, Anatomen gnaviter exercentibus, imò laudatissimâ ipsorum industriâ novi indies detegantur, ut mirari non oporteat, aquarum copiam canalibus tot ipsam effundentibus: Excellentissimus Stenonis & Clarissimus Warthonus æternam sibi Nominis famam compararunt, ille quidem palatinis & salivalibus, à parotidibus conglomeratis ortum ducentibus superioribus: hic verò à glandulis sublingualibus prodeuntibus inferioribus, quibus socium ibidem oriundum haud ita pridem addidisse cupit Curiosiss. Casparus Bartholinus, cum quo etiamnum Viri Clariss. & omni laude dignissimi certare dicuntur *Josephus Du Verney* Parisinus & *Augustus Quirinus Rivinus*, Anatomici ac Medici famigeratissimi: Nos Spartam hanc nulli dubiam facturi, laudamus atque extollimus sedulitatem & dexteritatem tam præclarissimorum virorum, rogamusque ut utilissimis hujusmodi inventis Rempubl. Anatomicam porrò locupletare dignentur: Annus hinc est quo libello de ductu salivali novo Excellentiss. Antonii Nucken potiti sumus, in quo novum par Viri hujus industriâ ac solertiâ singulari detectum esse animadvertimus: Animum hinc subiit sæpenumero in istud inquirendi, dum otium & commoda occasio suppeteret: Mense hinc Decembr. A. 1686. cùm in explicandâ corporis humani, partiumque hujus fabricâ privatim ac faciundis experimentis occuparemur cum Nobiliss. D. Mejero Med. Lic. Scaf. Anat. Cultore solertiss. in cane, quem vivum aliis de causis secuimus, istud operis effectum dedimus, invenimusq; ⅔ circ. distantia inter 1. & 2dum dentem molarem, numerando à postremis, oscillum ductumque ex utroque latere, quem laudatus Vir describit, eumque primo setâ, hinc stilo argenteo intruso ac obliquè sursum adacto, rectà versus glandulam in orbitâ oculi anterius sitam persecuti sumus, unà cum pluribus ramulis, quos à conglomeratâ hâc glandulâ subinde accipit: arteriolas quoque hujus substantiam perreptantes haud obscurè vidimus, ejus tamen longitudinis, quam ipsi adjecta icone attribuit, esse dicere non audemus, siquidem in nostro cane, qui tamen molossus fuit,

multò brevior fuerit. Inde in aliis quoque animantibus ductum eundem perveſtigare ſtatuimus, & menſe eodem, caput vitulinum nobis afferri curavimus, ſed nulla planè oſtii ductus veſtigia, cùm tamen Stenonianum patentiſsimum fuerit, utrinque deprehendere licuit: poſtridiè hinc cum præfato Dno Mejero, ſeparatis ſeparandis & diſſracto prudenter proceſſu zygomatico à glandulâ ipſum perſequi cogitavimus; Verum fefellit ſpem noſtram *glandulæ* decantatæ utrinque abſentia, ceu Viri literatiſſ qui præſentes fuerunt, D. M. Bauhinus, D. M. Stehelinus, D. Hoferus Mülhuſin. D. M. Bernoulli, D. M. Huſerus, aliique, inprimis autem Clariſſ. Dni Licent. Screta & Oſchyvaldius Scafuſ. in hoc negotio occupatis accedentes, teſtari poterunt: fereque hinc perſuaſi ſumus in Vitulo ductum hunc non reperiri: Ulterius tamen ſortem noſtram cùm in hoc tum aliis animantibus experiemur, ne contra experientiam aliquid uſque venditemus.

Observ. XLIV.

Phthiſis cum calculis è pulmonibus & palato excretis, &c.

Matrona honeſta 40. circiter annorum, plurium liberorum mater, gibboſa, & variorum morborum inſultibus divexata pridem & laſſata, Menſtruo quoque fluxu à multo tempore orbata, conqueritur de tuſsi & ſpirandi difficultate, ſputum, quod primis ſeptimanis ſubſalſum erat & ſeroſum, nunc viſcidum magis eſt & craſſum, non rarò cruore tinctum & ſubpurulentum; quandoque etiam ſanguinem floridum copioſè ejicit cum ſpumâ: Emaciatur ægra, urinæ tenues ſunt & crudæ, pulſus frequens, appetitus proſternitur: Cùm plurima hactenus in uſum vocaverit remedia, ſed absque fructu, petiit, ut Excellentiſſ. D. D. Wepferus, unà nobiſcum ſententiam dicere, manusque auxiliares ferre dignaretur, quò ſi Deo viſum eſſet, priſtinam ſanitatem recuperare poſsit.

Scholium.

Celeberrimi WEPFERI *noſtramq; ſententiam complectens.*

Non opus eſſe auguramur, in affectus naturam, quo Ægra jam vexatur prolixius inquirere, cùm ex ſignis recenſitis ſatis pateat, Ægram hæmo-

hæmoptoicam phthiſi confirmatâ magis quàm incipiente infeſtari: Ulcera pulmonum, quî ſuam ſumant originem, facilè capient, qui ipſorum artificioſam ſtructuram ex veſiculis & lobulis innumeris conflatam, cum innumerâ vaſorum hæmagogorum, tenuiſſimis filamentis eosdem perreptantium ſerie, accuratius perpenderint. Pulmones dum aëri ingredienti uſq patent, & expandi incipientes, pabuli ætherei ſecretioni vacant, ſimul quoque ſanguinis arterioſi in venas receptionem adjuvare, atque circulum ejus quadantenus promovere, Virorum Doctiſſimorum fert opinio. Id ſanè ratum eſt, neceſſariam eſſe actionem utramque, & quamdiu ritè fiunt, ut nihil materiæ nimiæ vel heterogeneæ in lobulis ſubſiſtat vel veſiculis inferatur, illas comprimat, aliterque impediat aëris legitimam expanſionē ac ſecretionē, (parietes quibus illæ mutuò cohęrent rumpendo,) ſatis bene nobiſcum agi: quamprimùm vero ſanguis ſale acri impręgnatus vel rodit, vel in motum vehementiorem concitatus, oſcula vaſorum impetuosè aperit ac dehiſcere facit, vel etiam lympha acrior aut viſcidior vaſcula diſtendit, rumpit, facilimè dictis partibus labes inuritur, ut nunc corrodantur, vel à copiâ ſtagnantis fluidi, quæ ſufficienter excuti nequit, repleti veſiculoſi ductus, amplientur p.n. tandemque factâ aliquâ parietum ruptione, quaſi in lacunâ materia morbifica aggeratur, unde non modò pulmonis ſtructura graviter læditur, ſed etiam ſanguis in circulum iturus, impeditur, pabulo æthereo magis magisque orbatur, imò ulterioribus inquinamentis inficitur, unde malum profundiores radices agit, circa quarum extirpationem ſæpiſſimè in caſſum laboramus: Interdum ſalia à quibus legitimè aliiscum cruoris particulis unitis, mixti ſalus multum pendet, à naturali texturâ & combinatione deſciſcunt, ac in fluorem evecta, ſero inſignem acrimoniam conciliant, non modo veſiculis pneumonicis, ſed etiam fibrillis glandularum trachealium, ad quas copiosè non rarò deponitur, maximopere infenſam, atque hinc non tantum tuſſes ſolennes, ſpaſmodicæ, quæ depluitionibus fictitiis à cerebro, malè à compluribus adſcribuntur, ſed etiam excretiones materiæ ſeroſæ ſalſæ oboriri ac derivari poſſunt, quæ quidem ubi tempeſtivè ceſſant, cum ſalute ægrorum quandoque fiunt, contrà ſi pertinacius durent, præprimis in tenellâ conſtitutione, peſſima ſymptomata inducunt, viamque ad phthiſin ſternunt: In Dominâ Ægrotâ ſputum ſalſum cum tuſſi, materiæ ejuſmodi ad dictas partes depoſitionem olim factam arguit, potuitque tractu temporis, ab erodente acri cruor unà extravaſare & miſceri, vel etiam ab impetuosâ tuſſi, idem excuti, veſiculisque labes funeſta induci, cruore cum admixtis particulis ſeroſis in pus ſenſim immutato, nunc magis nunc minus: indeque factum arbitramur, ut nunc ſputum ſanguinolentum, nunc purulentum albicans craſſum, cum ſpirandi difficultate tuſſi ejectum fuerit, teſta-

turque de ejusmodi vesicularum à cruore seroso impletione vel si mavis, compressione, quâ respirationi grave incommodum accersitur, sanguinis tenuis, floridi & spumantis, cui puris tantillum admixtum erat, excretio: Inprimis autem spumositas fontem ipsum ostendit Teste Hippocr. l. 5. aphor. Ὁκόσοι αἷμα ἀφρῶδες ἀναπτύουσιν τερπόισιν ὲκ τῦ πλεύμονος ἢ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίγνεται: Menstrua supressa huic malo ansam potuisse præbere, non imus inficias, idque non per nudam quandam regurgitationem, sed quoniam mixtum à crasi suâ naturali adhuc magis descisscere fecerunt, quin imo ipsa menstrui vectigalis subsistentia de coagulo quod in ejusmodi salium fluore, promptissimè generatur, testimonium perhibet, confirmantque hanc M. H. λύσιν, varii affectus, quibus olim obnoxia fuit: enimverò probè recordamur symptomata hypochondriaca & nephritica, ipsam sæpius perpessam esse, pluresque calculos excreviisse, unde salium, acidi præprimis prædominium, non ineptè arguere possumus, à quibus deinceps lympham, serumq; sanguinis inficientibus, istiusmodi in vesiculis pneumonicis erosiones contingere, aut in lobulis ductibusque coagula succrescere frequenter solent: Hæreditariam labem accusare non possumus, quin autem gibbositas, quâ simul affecta fuit, ad illam facilius inducendam, calculum suum contribuerit, impediendo promptum eumque necessarium thoracis motum, indeque aëris in pulmones expansionem, apud nos extra aleam est. Quicquid sit, affectu ejusque causis ita sub incudem revocatis, Ægrotam periculosè decumbere unà affirmamus, funestumque exitum jure metuimus: Satisfaciendum nihilominus est Ægrotæ precibus, atque affectui urgenti, iisque quæ tum quod coagulatum est resolvunt, tum verò quod acre est, mitigant, demulcent, purulentum detergunt & expectorari faciunt, vasa rupta consolidant & conglutinant, sicque etiam ipsi M. H. crasi restituendæ prospiciunt certandum. Quo utiquè faciunt, vulneraria detergentia, blanda volatilia, balsamica aliaque amicam γλιχρότητα possidentia, &c. Equidem quæ medicamenta olim in usum fuerint vocata ignoramus, nulli tamen dubitamus, quin indicationibus illa satisfecerint: jam lacte asinino utuntur cujus usum apud Ægrotam commendant, haud dubiè quòd triplicis substantiæ ratione indicantia exhaurire videatur, utpote detergendi, nutriendi & agglutinandi virtute præditum; juxta tamen in acidi dominio, facilimè coagulatur, variaque symptomata inducit, menstruo ventriculi unà salsacido existente: Nosti Vir. Excell. quantum contra hunc hostem laudetur Antihect. Poter. quod sive sub formâ pulv. sive in pilul. cum extract. veron. concinnatum Ægrotæ singulis diebus exhiberi posset: Nec inutilis foret gelatina ex ras. C. C. &c. vel succus tussiag. veron. pulmonar. aliarumque plantarum expressus: alii valdopere decocta pectoralia commendant; syrupis saccharatis nullum

lum ferè locum concederemus, cum pectori usque amici non sint. Dubitamus etiam an balsamum sulphur. sive anis. sive terebinth. quem ceu specif. in pulmonum ulcere commendant Vir Celeberr. commodùm ferre possit: Decoct. ordinar. parari posset ex radic. chinæ fl. bellid. min. & scabios. si alvi fluxus accederet, Emulsio amygdalin. cum decoct. C. C. ust. parata proficua foret: Cœterum accuratè caveatur, ne quis in diæta error committatur.

Responsoriæ Excellentiss. D. D. WEPFERI.

Tardius respondeo, quoniam præter expectationem diutius nuper S. Blasii detinebar, Consilia antiphthisica perlegi: Quid sentiam candidè aperiam. Lectis non paucorum qui de phthisi scripserunt monumentis, neminem adhuc offendi, qui pulmonum dispositionem veram in phthisicis memorârit: sufficit ipsis ulcus nominâsse. D. Barbettus verò ulcus adesse negat in praxi, quod summopere miror, cùm sciam Virum doctissimum & veri studiosissimum, à cadaverum sectione non abhorruisse: Quotquot secui, quorum numerus certè non exiguus est, in omnibus ulcus inveni, qualia sint ulcera in Epist. & resolutionibus, quas suis Observationibus Exc. D. D. Verzascha inseruit, obiter descripsi: Et hactenus iteratò reperi pulmonum portiones indurari, quasdam suppurari, pure non solùm vesiculas & portionis suppuratæ cavernas, sed bronchia impleri, quibus accedit sputum spumeum, aliquando mera lympha spumea, nunc copiosior, nunc paucior: Lympha extillat, ut Excell. Domine probè observâsti, vel ex glandulis bronchialibus, vel ex capillamentis arteriarum pulmonicarum: nunquam vel rarissimè à capite per laryngem in pulmones defluit: Pus simile est illi, quod in ulceribus partium membranosarum, nervearum & tendinosarum exsudat & colligitur, ad cujus cumulationem singulis pulsibus nova materia adpellitur: Lymphæ affluxui ansam dant incendium partium vicinarum & tussis: sanguis permiscetur sputo nunc loturæ carnium similis per Διαπήδησιν, spumeus verò rupto vel exeso vase sanguifero, & quidem ferè arteriâ capillari: si major referetur, plerunque brevi post de vitâ actum erit: Puris portiones quas venæ resorbent, febrim lentam accendunt & fovent: unde sulphureas partes sanguinis tunc magis pati existimo; licet in ulcere salinis potior culpa deferenda sit: Ulcera dysepulota aliaque, inprimis circa articulos, quæ oculis contemplari possumus, quibusque proximè medicamenta adplicamus, difficilimè curantur, ut vel in pædarthrocace quotidie experimur: quanto difficilius erit pulmonum ulcera detergere, mundare & consolidare, inprimis si hæmorrhagiæ accedant: Periculosissimè quoque gibbosæ ex hoc morbo decumbunt, nul-

lamque evasisse recordor, quamvis aliquot cum Medicis peritis adstiterim; pectoris enim vitiosa dispositio pulmones in arctum compingit, & plerunque accedit empyema vel pectoris hydrops: Non tamen prognostica relinquenda est: In hac pulmonum dispositione existimo induratum & compactum pervium faciendum, pus absorbendum & detergendum, febrilique incendio pertinaci, studio resistendum esse arbritror: Freitagius in Consilio Antiphthisico id omne perficere conatur Decoct. Guajac. compos. quâ in re Arcæum imitari videtur, de quo consulere potes observat. Schenkii: Nec dubito hanc Methodum succedere in quibusdam humidioribus & fortè phthisicis ex mente Barbetti: Id ausim dicere non præstantius remedium esse in tabidis à lue Venereâ, quamvis extremè extenuati essent, restitui quosdam hujus beneficio, etiam post inunctiones Mercur: Animavit me ad illius usum Nicolaus Massa de lue Vener. qui ab usu hujus decocti summè macilentos pingueſcere scribit: Aliàs usus sum his remediis 1. dedi succ. nastut. numular. bellid. min. rec. expressor. cochlear. ij. vel iij. vel plura, cum pauxillo mell. rosar. aut syr. M. & V. vel contudi herbar. istar. Mij. vel iij. affudi jusc. carnium non saliti ʒjv. vel v. calidè, subitò percolavi, addito parum mellis. Horum succorum usu duo prope incurabiles, præter expectationem hoc anno convaluerunt. 2. Usus sum quoque Antihect. Pot. nunc cum conservis nunc in form. pilul. cum succis expressis: De illius usu me per literas ad D. Sibelium datas Excell. D. Ludovici monuit, conjungendum esse cum humectantibus, & in summè tabidis tutum semper non esse: Itaque dedi hactenus dimidiâ horâ, ante succorum usum dosin, aut adjunxi decoct. pectoral. & traumatica: aut Gelat. C. C. compos. cui tamen haustus juscul. carn. fl. bellid. min. alterati superingerendus est 3. Omnibus noctu dedi diacodium: aut liquor. laud. op. impregnatum. In ulceribus vesicæ & renum commodè utor pulver. ex rad. alth. bol. arm. or. tragac. gumm. arab. sem. portulac. & sacch. penid. Annon quoque hic commodè adhiberi posset? inprimis si sputum cruentetur. In lactis usu hoc memorabile observavi, si febris in tabidis intensior sit, cremorem detrahendum esse: Balsulph. ejusque lac respuo penitus, utrumque nocentissimum expertus sum: Purgantia detestor, nec clysteres magnifacio, quam enim damnosa in pleuritide sint, monet Sydenham de febrib. Victus ratio sit ex optimi succi cibis & facilis coctionis: Vinum exulet, bibat decoct. C. C. hordei Chin. cum fl. bellid. m. pap. err. & scabios. nisi hæc ultima ingrati saporis sint. Sed satis de his.

Script. Scaphus. d. 2. Sept. 1679.

Acceptis hisce literis, ipsi ad Ægrotam, petentibus ita Amicis profecti fuimus, eamque in tali, quem hariolati sumus statu, reapse deprehendimus,

mus, simulque ex relatione ipsius audivimus, quoties abortierit, quòd ante triennium, cum doloribus capitis atrocissimis vexaretur, calculos per palatum, aliosque tussi è pulmonibus excreverit, item, quàm diversas Medicorum sententias & auxilia experta sit, purgantibns & vomitoriis exercita, cùm febriles insultus perpeti inciperet, mox ad acidulas Rippliſavienses ablegata, cùm utero concepisset, inde etiam redeuntibus horroris & caloris insultibus sanguinis iteratâ missione fatigata, usque dum ex subsistentibus mensibus, tempore solenni redeunte, hæmoptysin gravem incurrerit, phthisisque incipiens magis magisque radicata fuerit: Urinæ tenues erant & crudæ: corpus emaciatum, urgebat tussis cum sputo purulento: pulsus hecticorum similis: commendavimus medicamentorum usum, quamvis mali radicatio multam spem nobis denegârit.

Observ. XLV.

Pulmones calculosi cum duplici Liene, &c.

Maria Halter, puella 10. annor. illegitimo thoro nata, miserlam quoque educationem sensit: In orphanotrophium receptam, quùm primâ vice visitaremus conquesta fuit de multâ glandularum in collo & maxillis protuberantiâ scrofulosâ: urgente juxta tussi frequenti exspuitione purulentâ, pulsu celeri & crebro, ac respiratione difficili, dum interim facies rubebat, & ægrotula mente sibi satis constabat: Utrique malo commodis remediis obviam ire tentavimus, licèt mali provectio, parum boni nos ominari jusserit: Exteriùs applicatum fuit Empl. diach. cum gumm. interiùs verò pulv. antiphtis. cum syr. per cochlear. sumendo. Verùm vicit sæva mors, misellæ vires, easque penitus destruxit, ægrotâ d. 7. Jun. 1681. noctu è vivis excedente. Cadaveris lustrationi d. inseq. sub vesperam vacavimus præsent. Vir. Nobilissim. & Clarissim. D. Johan. Martinio Haesbartio, Med. tum Licent. Clivens. D. M. König D. M. Speckero Basil. D. Jac. Hochreutinero Sangall. jam Med. Doct. & D. Andrea Köhlio Curiens. Med. Cult. Infimus Venter multum p. n. non exhibuit, quin faciem amicabilem eminus ostendendo, facilè nobis concesit vale: Nulla heic aquarum copia, nulla glandularum, vel in pancreate, vel in mesenterio notabilis scirrhositas;

sitas: *Ichor* pauxillus tantùm in cavo abdominis stabulabatur: *Epiploon* laudabiliter se habebat: Hepar quoque à graviori corruptelâ liberum fuit, nisi quòd in ejus superficie, hic, illic *arenulas concretas*, flavescentes animadvertimus: *Ductus* ex vesiculâ fellis, cujus cavum bilis oleaginosa opplevit, in intestinum abiens, circa initium sui, *appendicem* duriusculam, glandulæ similem ostendit. Ex *cavo vesiculæ* nullus aër, cùm inflaremus, versus intestinum perrexit, benè tamen ex ductu: *Ductus hepaticus* insignis erat, bile flavâ turgidus. In sinistro hypochondrio delituit *Lien* figurâ & colore & consistentiâ naturalis, sed duplex, ꝫ enim aliquot ab hoc distabat alius, figurâ & magnitudine ovi columbini majoris, vasis pereleganter donatus, & quoad colorem & interiora *illi* similis. *Renes* naturaliter erant constituti, *succenturiati* verò oblongi, & modicè lati, cavitatem obtinebant insignem, in quam vasa ab emulgentibus terminabantur: aër in hos injectus, versus renes usque per arteriam emulgentem progrediebatur. Per intestinum *colon* glandulæ solitariæ protuberare videbantur. *Medium Ventrem* quum aperiremus, tantum ille laborem non peperit, uti aliorum, neque enim pulmones adhærebant arctiùs, aut gravius quodpiam aderat obstaculum: Ichoris tamen fœtidi copiâ scatebat, cujusmodi fero flavescente, *Pericardium* etiam refertum erat: *Glandula thymus* maxima, glandulas exhibuit induratas, calculosas & subatras, suis inclusas folliculis, & versus lobum pulmonum superiorem, lateris sinistri protensas, atque cum hoc connexas: *ipse* hic *lobus* calculos exhibuit plures, hinc inde in ejus substantiâ latitantes: lateris dextri lobus purulentus magis erat, unde & materia similis, illo leviter presso, per asperam arteriam ubertim effluxit. *Cordis auricula sinistra* exigua omnino apparuit, & quasi tota concidisset, *dextra* contrà duplò major, sanguine grumoso & *polypis* verè *membraneis* & fibrosis distenta fuit, quales etiam in ventriculo dextro observavimus: *Ventriculus* sinister itidem sanguinis grumos exhibuit: Aëre per *arteriam venosam* insufflato, potissimam ejus partem ventriculus recipiebat, neque *auricula* inflata tantam capacitatem ostendit, quantam dextra citra inflationem jam obtinuit, *Glandulæ* in collo, è suis folliculis exemptæ

ptæ & dissectæ, pituitam tenuissimam, iis impactam ostenderunt. Et his cadaver suo loculo restitutum fuit.

SCHOLIUM.

Calculos in compluribus corporis nostri partibus generatos fuisse, usque constat, nec opus est Authorum fidem heic prolixiùs adducere: nihilominus è visceribus vulgò dictis sunt, in quibus multi difficile omnino esse, si non impossibile arbitrantur, illos succrescere posse, inprimis in pulmonibus & asperâ arteriâ: ita Clariss. Thom. Batholinus de *Pulmon.* nec in vasis pulmonum, nec in bronchiis lapides concrescere credit, cum morâ ad concretionem opus sit, quam vasa negant, bronchia non concedunt, eandem autem nec membranaceæ vesiculæ largiuntur, aëris secretioni usque vacantes, & tamen in his calculosam materiam substitisse imò ex his ejectam fuisse, historiæ quas modò recensuimus, probatum dant: Clariss. quoque Johannes Schmidius Ann. IX. & X. Ephemerid. German. Observ. 50. exemplum sistit virginis venustæ, quæ dudum tussi siccâ vexata, adhibitis medicamentis congruis, tandem lapillos friabiles plurimos cineritii coloris excreverit per multum tempus, opinaturque tophos hosce in bronchiis pulmonum hæsisse, nec contradicimus, si pulmonum structura incolumis usque perstitit, persuasumque habemus tali in casu idem cum materiæ calculosæ ad bronchia delatione contingere, quod cum purulentæ in pleuriticis, viz. ut illa fluida sit perque poros transudare possit, in calculum demum, mora quam nectit, in bronchiis transiens, sui tamen indicia irritando mox prodens, ut mirum omnino sit, sin heic subsistat, diutius hærere posse, cùm fibræ bronchiales ejus exterminationi strenuè intentæ esse soleant: In præsenti ægrotâ, glandularum in collo & sub maxillis durities, ecquid materiæ subsit, ilicò monstravit, confirmavitque sententiam hinc *ἀνλοψία*: id quoque experientiâ edocti sumus, rariùs partes has pertinacibus ejusmodi tumoribus affici, quos scrofulas dicunt, glandulis interiorum partiũ mesenterii, pancreatis, aliisvé incolumibus existentibus, mirumq; omnino est, labe graviori partes hasce caruisse, quam tamen prorsus non elusit, *Hepar* arenulis congestis superficiariè scatens. *Pulmones* & *thymus* præcipuam à sanguinis tartaro & visciditate copiosis noxam acceperunt, expediendumque vel illud heic potissimùm est, quòd circa lobulorum usum, ab eo, quo diatriben nostram de struct. Viscer. conscripsimus tempore, ruminando & experiundo assecuti fuimus, patebitque inde adhuc magis calculorum, scirrhorum, aliorumque pulmonum affectuum, quos ibidem commemoravimus ortus: Pulmones aëris purioris secretorium organum esse, huncque ceu subtilissimis ve-

ſicularum pulmonalium oſculis maximè proportionatum per ipſos expandi, uſque probatum eſt. Ætheream hanc ſubſtantiam ſanguini miſceri debere, ob neceſſarios uſus, nemo ſanæ mentis inficiabitur: ubi autem miſcela iſta præcisè fiat, dictum nondum eſt, quamvis de halituum, quos lobuli recipere videntur, per poros aſperæ arteriæ tranſudatione, aliqua commemoraverimus: Attendentibus ſanè interſtitiis in ipſis conſpicuis, inflatis, veſiculas quoq; turgeſcere, quod facere recuſant lobuli, ubi aër per tracheam injicitur, veriſimile omnino eſt, harum ipſa expanſiones eſſe, quorum ope aer ſecretus advehatur, & (quia ibidem vaſa in rete elegantiſſimum efformata conſpiciuntur,) ſuo elatere minutiſſima vaſculorum oſcilla unà ingrediens, ſanguini arterioſo per venas confeſtim reſumendo miſceatur, humore lymphico per vaſcula propria, lobulos uſque comitantia, remeante: Atque hæc ubi fluidum naturaliter habet partiumque textura, conſtanter natura peragit: quamprimùm autem infringi reticularis vaſculorum complicatio, incongruè ab invicem dehiſcere oſcilla, vel etiam erodi aut rumpi, à ſtagnante lymphâ viſcidâ, aut particulis ſalinis, acidis, tarrareis, aliové ſanguinis impetu, lædi incipiunt, ilias malorum pectus occupat, de quibus in Diſſertat. diximus, cui nec *lien* duplex obicem ponere heic valuit, de cujus uſu multa ibidem probabiliter propoſuimus: ſanguis certè per viſcus hocce peculiariter circulatur, ſpirituque animali copiosè refectus & actuatus, per venarum propagines numeroſas verſus alias partes ducitur, cordis thalamos mox inde repetiturus: Ut verò affectus alios taceamus, qui *Lieni* affecto, malè utplurimùm tribuuntur, è quibus glandularum tumorem à ſanguine melancholico & fæculento, meritò allegamus, quid de iſtâ Lienis appendice judicandum ſit, arduum magis videtur eſſe inquiſitu, numque ejus primordia in ovo, è quo puella hæc prodiit jam adfuerint: enimverò orbicularis iſta, à liene qui figuram & magnitudinem naturalem obtinuit, prorſus diſtinctus fuit, ceu Exercit. L. ad Pythag. monuimus: Nos ut tantiſper ſententiam ſubjiciamus, ſiquidem parenchyma Lienis aliud non ſit, quam veſiculoſum corpus, ex arteriolarum venularumque, quas nervuli copioſiſſimè ſtipant, admiranda complicatione ac ulteriori earundem, venularum præcipuè expanſione natum, probabiliter lienem hunc alterum, ab eorundem vaſorum, quibus ipſe gaudere à nobis viſus eſt, ulteriore divaricatione ac ramificatione pullulâſſe cenſemus, ejusmodi autem vaſorum diviſio rara prorſus non eſt, ceu in arteriâ Renum emulgente ſæpè jam animadvertimus: Patet inſuper Curioſis Naturæ Ruſpatoribus, ubi ductuum vaſorumque principes rami ac primordia adfuerint, facilè ulteriùs expandi illos poſſe, nec propterea ad novorum formationem, aut vim plaſticam in adultis etiam ſuperſtitem, denuò recurrendum eſſe: ante-

quam

quam hinc abeamus, dicere aliquid neceſſe habemus ad theſ. XV. eruditi ſcrutinii λιτογενεσίας quod ſub Præſid. Excellentiſſ. Metzgeri ſuſtinuit D. Jo. Ulricus Schmidlin: *Facto*, inquit, *hoc calculorum ſeminio, quo calculus modo in variis corporis partibus naſcatur, quâ viâ in gallinæ cerebro collectus, quo item modo ad uterum delatus, unde in abſceſſibus ortus* (quorum iſtud deciſu difficile Cl. Harderus, illud impoſſibile Mercurialis &c. cenſent) *explicatu nobis facile eſt.* Equidem, ſi Exercitat. noſtras initiales perlegit, vidit haud dubiè, nos ad easdem vias, vel vaſa advehentia, easdemque particulas invicem cohærere & conglomerari præ aliis aptas confugiſſe, ex ſanæ rationis methodo, noviſſeque per arterias ſive carotidas, ſive vertebrales materiam ſabuloſam adferri poſſe, è quâ cerebri calculi prodire queant: iſtud verò arduum mirumque nobis viſum fuit, tranſiiſſe lapillum ſiliciformem, in oſculum meſaraici vaſis, & per arterias parvulas gallinæ ad cerebrum advectum fuiſſe; enimverò generatum inibi iſtum fuiſſe quod ille præcipuè adſtruit, etiamnum pernegamus, cùm ex illorum genere lapillus ſit, cujuſmodi devorare ipſæ ſolent, & in hoc Clariſſ. Pythagoram Exercit. ſeq. conſentientem habemus.

Observ. XLVI.

Pulmones putridi & ſcirrhoſi. Epiploi ſcirrhus.

Henricus Landenberger, annor. circiter 15. pueritiam durioſem, ob parentum paupertatem expertus, in orphanotrophium hinc admiſſus fuit. An. 1680. de difficultate ſpirandi, tuſſi crebrâ, & totius corporis emaciatione querelas movit: pulſus frequens: juſsi ut ſingulis manè & veſper. doſin ſumeret pulv. antiphthiſ. cujus baſin antihect. Poter. conſtituit. Die 28. Decembr. cùm malum inducias non daret, ſed frequenter purulenta excerneret, detergentibus pectoralibus, ſimulque reſolventibus bechicis certavimus. Aliquot ſeptimanis pòſt de qualicunque exæſtuatione febrili conqueſtus fuit, cui mixtur. ex aqu. plantag. ſcabioſ. papav. rh. corall. ſyr. fl. bellid. &c. proſpeximus. D. 3. Martii 1681. vomitu crebro afflictus eſt, quo ſingula, quæ cum appetitu priùs ingeſſerat, rurſum ejecit, ſuccedente multâ oris amaritudine, commendavimus hinc uſum elect. ex conſerv. roſ. r. fl. bellid. min. oc. cancr. præp. & ſyrup. corall. parat. quo ſymptoma moleſtum deinceps infractum fuit: Quatuordecim circiter diebus poſt, qui hujus affectus genius eſſe ſolet, ſubitâ virium

proſtratione infeſtatus fuit, tuſi perſiſtente: nunc facies tota expalluit, nunc rubore ſuffuſa micuit: Æger quoque ultimis diebus dormitare cœpit, neque ad ea quæ offerebantur, aut interrogabantur, quidquam reſpondit, uſque dum viribus prorſus effractis anima derelictâ quam hactenus inhabitârat machinâ, ad Creatorem lætior profecta fuerit. Cadaver luſtravimus, præſentibus plurimis Viris Præſtantiſſ. & quidem contempto fœtoris inſultu, imum ventrem penitiùs examinavimus, qui mox epiploon corruptum, glandulisque miliaribus numerosè refertum, & parte ſuperiore, quâ colo nectitur, Ventriculi fundum conſcenſurum, ſcirrho inſigni longitud. ℥v. & craſsit. ℥j. dotatum comparuit. Hepar grandiuſculum, hypochondrio dextro firmiter adnectebatur, quæ tum in ſuperficie ejus exteriore, tum interiore hypochondrii facie innumeræ conſpiciebantur, cujusmodi alias in pulmonibus adnatis itidem notavimus: Pancreas, Meſenterium & Renes naturaliter ſatis habebant. Lien nigro ſanguine turguit. Ventriculus parum inflatus, bile copiosâ intus tinctus erat, quam ex naribus eructantem cadaver etiam exhibuit. Glandulæ ſtomachicæ in hoc conſpicuæ, & in duodeno valvulæ conniventes Kerkringii. Ex dextro inguine duplicatura peritonæi dilatata inteſtini portionem intro ſuſceperat, unde ultimis menſibus de inteſtinorum prolapſu miſer querelas movit. In thorace pulmones inferiùs coſtis & diaphragmati ſcirrhosè adnatos animadvertimus, adeò ut multâ omnino vi ad ipſorum ſeparationem opus fuerit. Pulmonis ſiniſtri lobus inferior ad attactum ſcirrhum exhibuit, qui cum thymo ſcirrhoſo, ſecundùm longitudinem, uti videbatur, cohæſit, ejus ſuperficies exterior, factâ inciſione, corpuſcula ſubatra & duriuſcula copioſiſsimè, inſtar glandularum gangrænatarum oſtendit, medietatem verò explebat materia ſebacea copioſa, & tantillum renitens: Lobus ſuperior corruptus magis erat & purulentus: Pulmonis dextri lobus inferior, parte ſui maximè inferiore, materiam ſimilem hinc inde coagmentatam, ac inſtar cartilaginis renitentem, friabilem nihilominus continuit. Pericardium ichore flavo plenum fuit. Glandula thymus liveſcens & maximè ſcirrhoſa. Venter ſupremus vaſa in cerebro elegantia ſed pal-

leſcentia

lescentia ostendit: exterius gelatina aliqua corticem ambiebat. Medullaris substantia ichore seroso, qui ex ventriculis turgidis undiquaque emanavit, tantum non tota maduit: plexus choroideus albicabat corporis striati vestigia pauca.

Observ. XLVII.

Phthisis & Cachexia ex Pulmonum & pancreatis scirrhositate.

Esthera Bitterlin, puella 14. circiter annorum, durius in pueritia fatum pariter sensit: In orphanotrophium admissa, operæ ibi quotidianæ vacavit, & quod ejusmodi domesticis familiare esse notavimus, plus ciborum, panis sicci inprimis ingesit, quàm cui ob vitam sedentariam, digerendo sufficiebat, unde similia ferè cum aliis incommoda experta est. D. enim 18. Martii An. 1680. de dolore circa præcordia distendente ac lancinante, nunc magis, nunc minus querelas movit, comparente circa ventriculi regionem qualicunque tumore renitente; appetitus tamen constitit: Facies erat cachectica & corpus macilentum. Urinæ subpallidæ, crudæ de glandularum obstructionibus, ipsâque M. H. visciditate & cruditate &c. luculentè testabantur, quin imò sæpiùs prædiximus scirrhum pancreatis latitare. Medicamentis nihilominus, incidentibus attenuantibus, aromaticis blandis, volatilibus, &c. strenuè pugnavimus, neque ut videbatur, citra omnem successum: Aliquando etiam pill. nostras Mercuriales ex Merc. dulci opt lot. fl. sal. armon. gumm. amm. & par. in usum vocavimus, quarum efficaciam in solvendâ pituitâ viscidâ alias promptam comperimus: Concitârunt istæ aliquoties vomitum, pituitæ tenacis & viscidæ citra incommodum. Venter quoque detumuit, atque omnia in melius ire videbantur. Ast fefellit spem eventus, succedente post tussi ficcâ, pulsu celeri, macie totius corporis & sub finem exspuitione materiæ purulentæ, doctâque plus valuit arte malum, ægrota d. 19. Maji Ann. sequ. vitam cum morte commutante.

Ex abdomine Miselliæ, quod præsentib. Nobiliss. aliquot Medic. Licentiat. & Philiatris cultro aperuimus, ichor modicus

profluxit: Epiploon parte quâ cum ventriculo arctissimè conjungitur, & cum intestino colo, gelatinâ prorsus farctum erat, atque corruptum: Renes aliquantum flaccidi, è quorum cavitate, ureteres ʒ unius latitudine, adusque medietatem sui egrediebantur. Intestina & ventriculus parùm inflata, glanduloſas cohortes intùs monstrârunt. Mesenterium verò gelatinam cum glandulis subatris & induratis exhibuit. Pancreas scirrhosum erat, unâque glandularum ejus sectâ materia purulenta prodiit: scirrhum parte quâ hepar arctiùs contingit, pugni majoris magnitudine ostendit, sub quo vasa sanguifera decurrebant. Medius venter Pulmones ex sinistrâ parte validè adnatos, & quoad lobum superiorem valdè induratos, ex parte verò dextrâ purulentos & materiâ caseosâ plenos exhibuit. Glandula thymus itidem scirrhosa. Pericardium ichore subflavo plenum, cor flaccidum & ferè exangue.

SCHOLIUM.

Conjungimus utramque harum historiarum, propter materiæ affinitatem & parile fatum, quod uterque ægrotus expertus est, phrhisi enim perierunt, dubiumque est, an post pancreas affectum, demum pulmonibus labes fuerit illata. Utrobique sanè paupertas & malesuada fames, ansa fuerunt, quòminus tum chylificationis organa, tum sanguis ipse, partesque hujus depurationi, lymphæque secretioni destinatæ, officio suo probè fungi potuerint, enimverò ex ingestis sive nimiis, sive difficilis subactionis cibis, succo viscido & lento prægnantibus, non potuit tenerior ventriculi & intestinorum textura non gravari, fermentum debilius enervari, & chylus crassior ac crudior prodire, cujus particulæ sive aggestæ temporis tractu, glandulas mesenterii infercierunt, sive M.H. commixtæ, sanguini lymphæque similibus natales præbuerunt, quæ deinceps glandularum, membranarumque poris subtilioribus, aliis etiam in locis improportionata, hæsit, ipsosque diducendo, & texturam illarum destruendo, factâ ulteriore sui coagmentatione, scirrhos in pancreate, epiploo, thymo & glandulas induratas, effusaque ex ductibus pulmonalibus, destructis vesicularum areis, heic quidem steatomata scirrhosa, illic verò parte tenuiore cum cruore suppurante, pulmonibus erosionem & purulentiam induxit, èque membranarum hepatis, pleuræ, pulmonum porosis interstitiis stillans & collecta, hasce vel confinibus partibus adnasci vel gelatinâ quadam obduci fecit, uti quidem ibi hepar pulmones & cerebri cortex, heic verò mesenterium gelatino-

latinoſum ſatis probant, cerebro ipſo, in illo ab omni labe non immuni, quin ſanguinis ſero tenui ita exundante, de quo palleſcentia vaſa & albicans choroideus plexus, indeque ventriculi pleni teſtimonium perhibent, medulla ejus tota maderet, corporisque ſtriati veſtigiis tantùm non abolitis, illa glandulis ac præcipuè fibræductibus induceretur labes, unde ſpirituum ſecretione & expanſione impeditâ ſopori graviori via parata fuit. Sunt verò adhuc alia in priore caſu, quæ ordine ruminare operæ pretium faciemus, ex quibus primum conſtituat *efferveſcentia febrilis*, phthiſicis non infrequens, particulis purulentis acribus & corroſivis, cruori refluo permixtis, ejusmodi exacerbationem inferentibus, ſive jam acidæ cum alterius indolis particulis efferveſcant, ſive perverterendo ſuccum nerveum, aut accreſcendo ſpiritui animali aliquâ ſui portione, quod non uſque ἄπορον, aut aliter fibrillas nerveas ſtimulando, iſtum concitent, & vomitus quem, niſi ab irritante acri in ventriculo aggeſto, unde ſtrictis unà & ſuccuſſis ductus hepatici fibrillis & veſicula fellis, humor biliarius inteſtinum duodenum & hinc ventriculum alluit, deducere velimus, non ineptè inteſtini ilei prolapſui attribuere poterimus, utpote cum hernioſi frequenter vomant, idque potiſſimùm heic notavimus, cujus etiam Excellentiſſ. Wepferus meminit in Cicut. aquat. malè à quibusdam aſſeri in herniâ inteſtinali exteriorem tunicam peritonæi rumpi & interiorem dilatari, cum nonniſi dilatatam utramque heic ipſocum obſervaverimus: Tertium ſunt glandulæ adſcititiæ & hepatis pulmonumque adnatio, de quibus ſuprà jam aliquid diximus: Optimè certè fecit Nobiliſſ. Pejerus in Enteradenograph. quando glandulas externas abdominis,) cujusmodi inteſtinorum tunicas occupâſſe, in puero cujus hiſtoriam cap. 7. Prodr. phyſiol. exhibemus aliisque notavimus, ab internis diſtinguit, & cùm in Merycolog. ſuâ p. 91. & 119. etiam membranas humorem exudare ſcribit, utpote vaſa lymphica in ruminantium ventriculis, conſpicua, aliunde deduci non poſſe edoctus, ceu etiam alibi monuimus: Natales ſanè & ſtructuram membranarum perpendenti cùm ferè aliud non eſſe videantur, quàm vaſculorum minutiſſimorum expanſio & compigmentum, abſurdum non videbitur, ſi in hiſce certos poros & meatus concipiamus, ope quorum humor idoneus per exiguos & vix ſenſibiles arteriolarum ductus advectus exudat ac ſtillat, quove deinceps vel madent & rigantur ipſæ, neceſſarios ob uſus, vel qui, ſi copioſior fuerit, aliisque commodis deſtinatus ſit, per vaſcula lymphica revehitur, cruoris parte ſenſibili, per conſpicua capillarium venularum oſcula remeante: opus certè mirandum, & quod inficiari poteſt nemo, ni madere membranas has viciſſim perneget, contra omnem ἀνωφίαν: Requiſivit iſtud, communis utilitas, ne areſcerent, aliisque confinibus partibus facilè adhæreſcerent, id quod in ſtatu morboſo

contingere

contingere, præsentes historiæ aliorumque Authorum observationes comprobant, enimverò à viscidiore sero relicto, diducuntur quasi pororum interstitia, sive mavis instar papillarum elevantur, adnascunturque (transudante vel remeante parte aquosiore) confini substantiæ adeò tenaciter, ut separari inde non possint: atque ita produnt corpuscula miliaria, quas glandulas adventitias, fortè ἀκύρως nominavimus, & pleuræ, peritonæi, hepatis, & pulmonum adnascentia, àque succo gelatinæ simili partes istæ prorsus obducuntur. Quartum idque præcipuum, quod heic attentionem meretur, sunt pulmonum scirrhus & glandulæ nigræ induratæ cum scirrho epiploi: Equidem illum quod concernit, ejus ortum tum suprà tum in antecedentibus jam adumbravimus, possuntque ejus primitiæ patere, cuivis pulmonum fabricam rimanti, & Phthisicorum cadavera lustranti: Illud autem hinc manifestum evadit, circa phthiseos initia curanda occupato, sæpiùs non tam ad ulcus, quàm coagulum, sive viscidum coagmentari incipiens attendendum, indeque volatilibus, incidentibus ac resolventibus certandum æquè esse, atque mundificantibus vel detergentibus: corpusculorum duriusculorum ortum modumque parilem credimus cum prioribus: viz. ab hærente in extremitate vasculorum tenaci materia, illa pullulâsse, neque hinc confirmari arbitramur sententiam nonneminis, qui præter vesiculosam & lobulosam structuram, cujus ratione pulmones glandulam optimè dici, alibi disertè asseruimus, glandulis aliis ipsos insuper constare putat, quod in cadavere quopiam, similes fortè hisce, in Italiâ cùm degeret, animadvertit: enimverò ita pulmonis structura à Clariss. Anatomicis sub cultrum vocata fuit, ut partes dictæ & detectæ sint, quæ cujusque fluidi secretioni præsunt. Epiploi scirrhus forsan rarior est, sui tamen initia pariter ut pulmonum nactus: Excell. Bonettus in illustri suo sepulchreto Tumoris scirrhosi in omento p. 201. & p. 812. & Laz. River. cent. 2. observ. meminerunt qui proinde hac de re videri poterunt: Aliàs subtilis omnino texturæ Epiploon est & tenuissima membrana, quæ à sero acri (quale in hydropicorum abdomine stagnare solet) facilè eroditur & absumitur: annotare nihilominus in eo est artificiosam vasculorum minutissimorum expansionem, quousque visus acies pertingere potest, cujusmodi in omentis fœtuum vitulinorum frequenter Philiatris ostendimus unà cum ductibus adiposis, quos sagaciissimo Naturæ Ruspatori Malpighio debemus, ei usui præcisè destinatos, ut particulæ pingues & ramosæ in illos secernerentur, illudque reapse deprehendimus ex membranâ, in sacculos membraneos plures excavatâ illud conflari, qui sacculi ita vasa sanguifera quæ reticulariter expanduntur, amplectuntur, ut horum propagines usque investiant: adjicit Clariss. *Malpighius eâ tamen lege ut à totâ striâ seu sacculo minimi lobuli diversæ figuræ pinguedine referti, propriis vasis irrigati,*

irrigati, propriâq; membranâ obvallati, contineantur & inveſtiantur: atque in membranulis hisce complicatis, materiam ex vaſculorum ſanguiferorum reticulari plexu, oleoſam ſecerni & ulteriùs recondi nobis quidem veriſimile videtur: læſa hinc utriculorum membraneorum ſtructurâ, à materiâ heterogeneâ tenaci, viſcidâ, diſtendente vel rumpente, ſcirrhus, tumorque ſteatomatoſus, ab eâdem aggeſtâ facilè ſuccreſcunt: arbitramurque in ſtatu tali, pinguedinis globulos quaſi evelli, foveamque relinquere, in quâ particulæ dictæ cumulari & ſtagnare queant, fluidioribus & tenuioribus, vel remeantibus vel evaneſcentibus: Obſervavit ſanè laudatiſſ. Malpighius, globulos pinguedinoſos vaſorum lateribus adnecti, ſicuti uvæ grana racemis appenduntur: Aliàs de pinguedinis circa baſin cordis, renes item aliasque partes conſpicuæ natalibus jam dudum ſolliciti fuimus, dabiturque occaſio de his alibi diſſerendi: Jungimus hisce ob materiæ affinitatem obſervationes binas Puelli & Virginis phthiſicorum, ab Excellentiſſ. Sponio Patre nobis communicatas, Scholioliſque illuſtratas, ne pereant, quæ in manibus noſtris verſantur, luce digniſſimæ.

Observ. XLVIII.

Puelli Tabe conſumpti Anatome.

Matthæus Marion, puellus tertium ſupra decimum ætatis annum agens, noſter ex ſuperſtitum ſororum alterâ Nepos, longâ confectus ægritudine, eâque non ſatis intellectâ, tandem extenuatiſsimus placidè animam ſuo reddidit Creatori, ſummo manè diei XIII. Martii, XLV. ſcl. minutis poſt mediam noctis) Anni 1644. Horâ verò decimâ antemerid. ejusdem diei, Parentum rogatu, cadaver perfectum fuit à Jo. Antonio Guerin Chirurgo peritiſſ. præſente me & domeſticorum plerisque: ubi φαινόμενα ſequentia oculatâ fide uſurpare licuit. Omnes in ventre interiori contentæ partes, putà hepar, lien, pancreas, inteſtinatam craſſa quàm tenuia, ventriculus unà cum ſuprajectis epigaſtrii lacertis, peritonæo, ipſoque etiam diaphragmate: Omnes iſtæ (inquam) partes, ita invicem connatæ ac conglutinatæ erant ut diſcerpi quidem, nullâ autem arte integra ſeparari poſſent, ſive novaculæ acie, ſive unguibus res tentaretur. Hepar grandiſsimum, occupans utrumque hypochondrium, exangue, durum ac ſcirrhoſum totum, ſed præſertim ſimâ ſui regione: pen-

debat autem libras civiles Lugdunenſes 4. cum dimidiâ. Lien putrilagine fœtorem intolerabilem conjunctum habente penè abſumtus, ſicut & Epiploon. Ventriculus parvus, ac tenuiſsimis parietibus præditus. Colon inteſtinum valde diſtentum. Meſenterium ac inteſtina omnia multis glandulis paſsim ἐπιπεφυκήσις aſperſa, exiguorum ſteatomatum inſtar habentibus. Siniſter pulmonis lobus integellus, niſi quòd τὸ πλεύμονιδιον, quâ jugulum reſpicit pulmo, lividis quibusdam maculis, iisque latioribus depingebatur. Dexter lobus purredine ſemiraſus apparebat. Reſiduum tamen ipſius, coſtis ſui lateris pertinaciſsimè cohærebat, ut divelli circa lacerationem minimè potuerit. Exſtabant autem & ſteatomata in ipſo non pauca. In dextrâ porrò thoracis cavitate, ſeri cruenti unciæ aliquot fluitabant. Cor flaccidum, ſed aliàs ſanum. Caput tum idoneæ ſerræ defectu, tum feſtinandi etiam ſtudio, quòd teterrimum odorem cadaver eructaret, intactum reliquimus.

SCHOLIUM.

Puer hic naturâ ſubtriſtis vixit, πανιάγελος, decolor. Per languoris exordia, hoc eſt, per annum circiter ante obitum, conqueri cepit de dolore gravativo circa hypochondrium ſiniſtrum, nec non de quâdam anhelitûs difficultate inter exercitia non ita memorabilia facilè ſuboriente. Conjectatum Lienis infarctus præſtò eſſe. Purgatus eſt pluriès diluto fol. ſenæ, carthami, tamarind. fumar. ceterac. ſed ſine fructu. Poſtmodùm in hydrocelen prolis utriusque incidit, quæ cùm celebratis catholicis præſidiis, admotisque topicis non cederet, ad operationem chirurgicam deventum fuit, initio quidem ad paracentheſin per ſcalpellum pòſt ad ſetonem, tandem ad eſcharoticum potentiale: quibus modis eductum quidem fuit ſeri citrini benè multum, ſed tumor paucis pòſt diebus ſemper repullulavit. Quo factum, ut deinceps abſtinendum putaverimus ab iteratis apertionibus, purgandumque hydragogis ac alterantibus alternatim uſurpandis; quâ gratiâ uſus eſt pulviſculo ex mechoac. ſenâ, cremore tartari, cinam. aniſo, nec non vino abſinth. Quibus omnibus nil juvantibus, ſenſim ad ſummam maciem pervenit, ubi cùm febre carere animadverteretur, ad uſum lactis accedere juſſus eſt. Poſtremò diarrhœâ correptus eſt, quâ fœtidiſſima egerebantur diebus ac noctibus aliquot, quod fatale judicavi, juxta aphor. 5. ſect. 8. Pridie ſupremæ diei etiam rubra alvo reddidit, inſtar ſanguinis nigrefacti, injuſſu quidem, verùm non ſine ſenſu, tuncque prædixi mortem poſtero die immi-

imminere, juxta divini ſenis oraculum, aph. 23. ſ. 4. Toto morbi decurſu appetitus conſtitit, nec non ſenſuum omnium ac judicii integritas. Vino, eoque generoſo inclinante vitâ apprimè delectabatur. Nunquam tuſsi vexatus fuit. Nunquam puris aut ſanguinis ſputum paſſus eſt. Vocem diſtinctam ac claram ad ultimum uſque ſpiritum retinuit. Faciei characterem exquiſitè Hippocraticum in ultimis habuit. Quod ſupereſt, gratulemur optimo puero, cujus melior pars Sacroſancti Numinis Providentiâ, ex iſtâ omnis generis ærumnarum valle in ſinum Abrahæ traducta eſt, ubi felicitatis ſunt omnia: quò nos quoque ſuo tempore recipere dignetur Pientiſſimus ille Pater cœleſtis, cujus Nomini laus, honos ac gloria in ſæcula ſæculorum.

Observ. XLIX.

Hiſtoria anatomica de Virgine phthiſicâ.

Anno Salutis 1681. die 10. menſis Septembris, horâ ſeſquidecima, animam placidè efflavit Lugduni, Virgo ornatiſsima ac pientiſsima Suſanna Naulot, unde viginti annos nata, poſt exantlatam octimeſtrem ægrimoniam: quæ acceperat à deſtillatione ferinâ in pectus delabente, cui mox ſucceſsit præter moleſtam admodum tuſsim, modò humidam: modò ſiccam febris initio ſymptomaticæ ἐπιπολαίῳ æmula, quam ὀρθοστάδην perferebat, tandem verò duplex tertiana adſidua tribus primis aut quatuor horis anadiploſeos φερικώδης totidem verò poſtremis fervens ac æſtuoſa toto morbi decurſu τοῖς καλαμηνίοις ἀρίδως defecta victitavit: nihilominus ſenſibus tam internis quàm externis uſque quaque illæſis ad mortem uſque perſtitit, appetitus non viguit, ſputa ſanguinolenta aut purulenta nunquam exploſit. Reſpiratio nonniſi ultimis demum vitæ temporibus difficilis evaſit. Curatura variis à Medicis non incelebribus tentata fuit: unde tamen opis quàm minimum affectus percepit. Poſtridie lucis fatalis utpote die Iovis 11. Septembr. horâ ſeſquioctava matut. defunctæ juvenculæ cadaver adapertum fuit à Chirurgo noſtrate Iohanne Andrien, epitheto la Riviere: cui ſectioni interfuere Carolus Sponius, Claudius Feret nec non Iacobus Sponius Caroli filius, Collegii Lugd. Doctores Medici aggregati: quâ in proſectione ſequentia oculatâ fide deprehen-

sa fuere. Habitus corporis universus omni pinguedine destitutus. Pes uterque œdematosus. Integumentis abdominis reseratis, ac utrinque expansis visui statim sese objecit Hepar tantæ molis, ut utrumque hypochondrium facilè occuparit; erat autem illud colore pallidum ac exangue, nullatenus tamen ἀνεφθαρμένον neque ullo scirrho obsessum. Vesica bilaria parva admodum pro tanta hepatis mole intra quam bilis haud multum fluitabat. Lien satis benè constitutus, sed per mediam sui latitudinem, sulco quodam instar striæ vel plicæ præditus, ab uno lumbo ad oppositum transversim exporrecto: supra quem sulcum membrana quædam accreverat, tubuli instar efformans. An quod viscud istud à jecinore vicino nimis amplo coangustatum, hanc in figuram se complicare necessario habuerit? Pancreas totum scirrhosum erat, ac velut granulis aut gigartis confixum ac gravidum. Epiploon omni adipe orbatum, utpote colliquefactum. Tota pelvis compagis ossis ilium aquis repleta, ab epiploo (ut credibile) profectis. Ventriculus probè constitutus apparebat, sicut & intestina, ren uterque, vesica urinaria, uterus; quibus omnibus in partibus nihil desiderari potuit. A ventre inferiore ad Thoracem progressu facto, pulmonum parenchyma omnium maximè de labe insignita nobis suspectum aggressi sumus, & certè flaccidum istud totum ac decolor exteriùs visebatur. Penitiùs autem utrumque prædicti visceris lobum musculo absessu affectum, & quidem juxta pulmonum caput, qua ad axillam appropinquat cavitate inibi efformata, ovi gallinacei maximi capace, unde pus affatim emanare observabatur, lobus verò sinister, quanquam laudabilior dextro, non tamen omni ex parte à tabe purisvé illuvione immunis notabatur, quâ parte cum collaterali altero cohærebat. Cor amplum quidem sed laxum atque flaccidum: cujus dexter ventriculus grumis cruoris aterrimis totus refertus erat, sinister autem penè vacuus. Caput proscindere non fuit animus, tum quòd istud laboris citra necessitatem susceptum iri judicaremus, tum quòd plus otii res exposceret, quàm quod tunc nobis ob incumbentia practica munia suppetebat.

SCHO-

SCHOLIUM.

Virgo, qua de mentio hic habetur, antequam in morbum incideret, præter alia in victus lege commissa delicta tum consternationis, tum mœroris sensu non mediocri perculsa fuerat, ob sororis natu majoris recentem ex tabe interitum: & quia Scabiei, quæ ipsam invaserat, molestia quam primum liberari, in votis habebat, psorico nescio quo corpus inunxerat. Quocirca dubium esse potest, an ab animi pathematis, an verò à topico illo, quòd materiem scabiei intrò repulerit, Vomica pulmonis suborta fuerit? Sanè refert Christoph. Bonnettus in Vestibulo Theatri Tabidorum, Exercit. 13. cuidam impetiginis materiam topicis repressam, atque ad intestina repulsam, primum colicos cruciatus, paulò verò pòst phthisin quoque homini intulisse. Quidquid sit, genuinam mortis causam in laudata ægrotante diaphtoræ ac vomicæ in pulmonibus conceptæ potissimum imputandam censuerim, sive quòd sanies ex vomicæ spelæo extillans magnam systematis pulmonum partem irroravit ac labefecerit; sive quod ex hoc ipso vomicæ loco, tanquam à barathro charonio, pervivalis aura toto genere vitæ inimica, per venæ pulmonaris propagines canalesque minutissimos, in lævum cordis thalamum irruperit. Cæterùm insolentem hepatis magnitudinem hac in puella observatam, non exiguam quoque Symbolam in ipsius perniciem contulisse, credibile est: quandoquidem non tantùm partes abdomine contentas immodicè comprimebat ac conculcabat, hujus visceris vastitas, sed & diaphragma subjectum, ut & pectorales reliquas particulas sursum protundebat: ita ut spatiis debitis exclusæ vim hac ratione minimè parvam patientes propriis suis muneribus propterea minùs libere fungi potuerint: adeò ut ipsis non immeritò usu venisse dici possit, ac iis quibus lien efflorescit, ac exuberat pro cujus incremento reliqua corporis membra ἀτροφῆν ἢ φθίνειν decrescere ac extenuari affirmat, Hipp. libro de locis in hom. his verbis: ὅπ ὁ σπλὴν θάλλει, τὸ σῶμα φθίνει. Quam rem vulgò comparare solent fisci publici sorti, quò nimirum opimiore facto, accidi ac macrescere quodam modo amant privatorum quorumque fortunæ, sicut inter alios complures movet ex professo vetus noster Amicus Caspar Hofmannus in suo de liene opusculo. Quanquam diversa longè ratione vacuam esse magnitudinem Hepatis quam sit lienis inficiari nolim, eapropter sæpè mirari subiit tot Practicarum Medicarum conditores quòd importunæ hujus ac præter naturalis heparis μεγαλοσπλαγχνίας inter affectus medelæ indigos nullibi meminerint, cum tamen ipsi tam præsenti quàm imminenti non abs re obviam ire debeat Medicus ὁ χαλινὸς quemadmodum agricolas de nimia sive ramorum, sive flagellorum,

sive florum luxurie reprimenda sollicitos esse constat. Quâ verò arte hoc ipsum moliri queat solers artifex, discussione non est indignum. Quam in rem etiam si multa in medium proferre liceret, omnium tamen maximè heic commendandam puto τ̃ τροφῆς ἀκριβίην Hippocr. dictam in Epidem. hoc est cibi parcimoniam & detractionem: quàm idem etiam λιμὸν tamen in aphorismis vocavit, puta aphor. 59. Sect. 7. qui sic habet: τοῖσι σώμασι τοῖσιν ὑγροῖς πάνυ σάρκας ἔχουσι δεῖ λιμὸν ἐμποιέειν λιμὸς γὰ ξηραίνει τὰ σώματα. Quem in aphorismum commentans Theophilus Protospatharius quem M. S. ex interpretatione Claudii Mitalerii Viennensis ita loquitur: Carnes humidas vocat Hippocrates multò sanguine madentes his ergò famem adhibere convenit; hæc enim desiccat, & ita contrariam dispositionem inducit, contrariorum aurem contraria prorsus sunt remedia, hactenus ille. Enim verò sicut in lucernis nisi reasfundatur oleum resiccabitur ellichnium, sic in nobis si nihil assumet corpus exsiccabitur inquit Holler. comment. in aphor. Fames enim (addit Liebautius in Scholio) multò tutiùs ac securiùs corpora carnes humidas habentia siccare solet, quam quodvis aliud auxilii genus siccandi vim habens, qualia sunt exercitia, medicamenta purgantia, venæ sectio, laconica, vigiliæ, medicamenta exsiccantia, &c.

Observ. L.

Phthisis & pericardii hydrops.

Vir viginti & quot excurrit annorum, febri correptus, in nosocomium delatus fuit, viribus magnâ ex parte jam prostratis, & corpore extenuato: pulsum parvum & frequentem tussicula comitabatur: Hypochondrium dextrum mox tensum, nunc molle tangentibus se offerebat: sanguinem dehinc sputo commixtum tussi reddidit, & respirare difficulter cepit: Malo persistente febris hectica augmentum sumsit, unde corpus adeò emaciatum fuit, ut sceleton solâ cute velatum optimè retulerit; obiit hinc d. 7. Aug. Ao. 1673. cultroque Anatomico cessit Excellentiss. Glaseri p. m. nobis aliiscum φιλιάτροις præsentibus.

Ex abdominis cavitate serum idoneum profluxit: In hypochondriis hepar & lienem accuratè lustravimus, rati fore, ut ex alterutrius scirrhosâ duritie *illius* fontem erueremus: ast *illud* laudabiliter habebat, hic verò hinc inde saltem, superficiarias quasdam obstructiones, easque caseosas ostendit, id magis animadver-

madverſione dignum, quòd inſolitâ diviſione, in quinque lobulos lien fuerit diviſus: Cœterà hujus ventris legitimè erant conſtituta, omento excepto, quod ſummè erat extenuatum.

Pectus recluſum omnem calamitatis originem prodidit, enimverò pulmones anteriùs parvos, poſterius verò & toto reliquo ambitu, pericardio, pleuræ, diaphragmati, validiſsimè adhærentes, vix ac ne vix quidem integros divellere licuit: Erant hi vomicis purulentis hinc inde pleni: Membrana pleura digiti minoris craſsitiem acquiſiverat: Pericardium ichore copioſo vireſcente diſtentum fuit. Superavit quantitas, menſuram dimidiam noſtratem: cordis ambitum cruſta quædam candicans, levi ſcalptione ſeparabilis obtexit, thalami verò dextri cavum polypus occupavit. Atque his ſectioni finis factus fuit.

Observat. LI.

Phthiſis & pectoris hydrops.

Anno præfato ſectio inſtituta fuit cadaveris fœminæ cujuſpiam lectiſsimæ octodecim annorum, quæ cùm per ſeptem menſes, tuſsi vehementiſsimâ, à fluxione, ut judicârunt, jugi in pectus unà cum febri aſsiduâ lentâ, conflictata eſſet, tandem fatis ceſſit: In ſectione ſequentia oculis notavimus:

Iecur molis perquàm amplæ, coloris cineritii, nullum ſanguinem ferro vulneratum ſtillabat: Lien quoque tum decolor, tum exanguis. Ventriculus admodum exiguus, Renes inculpati. Uteri fundum vix juglandis magnitudinem æquans, cujus ſubſtantia ſubdura erat & quodammodo cartilaginoſa. Veſicula bilaria penè vacua. Pulmo dexter undique coſtis pertinaciſsimè adhærens ac connatus, ſiniſter verò paulò minus, totus abſumptus erat, cavitas autem tota lateris ſiniſtri, humore ſubviridi, inſtar ſtagnantium longâque morâ vitiatarum aquarum referta viſebatur, ad menſuram circiter jß. In cujus humoris imâ parte, ſubſidentia craſſa ac ſubalbida, verum ſcilicet pus aderat: Quod verò de pulmone ſiniſtro ſupererat exile κολόβωμα, fœtidis ulceribus variè conſperſum fuit. Cor flaccidum, ſanguis in venis nullus.

SCHO-

SCHOLIUM.

Pandunt præsentes Historiæ seri viridescentis corrosivam ferè acrimoniam, pulmonibus valdoperè infestam quorum vasa & vesiculas erodendo, ulcera & vomicas funestas, imò ruptis fortè lymphæductibus sinistri lateris, pectoris ascitem in fœminâ juvene admodum produxit, ni per ipsum pulmonis lobum transsudâsse ac erupisse ichorem acerrimum dicere velimus, à quo destructa ejus compages ipseq; absumtus atque exesus fuit: Qui verò & unde serum tale pullulaverint, nobis proclive jam non est dicere, utpote de utriusque victus ratione admodum non certi: in feminâ ferina tussis uti serum muriaticum ostendit, ita vicissim succutiendo pulmones eorumq; vasa, ruptioni & sic labi funestæ ansam dare potuit: In Viro præcedens febris itidem in scenam trahi potest, sanguinis verò serosam δυσκρασιαν, unde præcisè deducere velimus, non usque liquet, suspicari interim causas varias, hinc aliàs originem præbentes, neminem prohibebimus; aliàs noxa, quæ levissima videri possit, pulmonibus quandoque illata, ejusmodi malorum lærnam parit, enimverò partis hujus legitimâ functione, corpus nostrum ægerrimè carere potest, utpote quâ sanguinis motus suscitatur, particulæ torpidiores actuantur, verbo vita nostra perpetuari solet. Pericardii copiosus ichor ex hoc ipso ortum suum sumsit, ceu alibi monuimus, docetque istud Clariss. Pejerus, cùm in merycolog. tum parerg. suis, in quibus vicissim, occasione Adolescentis ascitici, eleganter pariter ac eruditè docet in hydrope sæpenumero pulmones & cor, salvo hepate ac liene, primario atque unicè laborare: Hepar certè & lien, exanguia licet fuerint, etiam vasis sanguine usque orbatis, labem tamen aliam texturæ suæ ratione non ostenderunt in Domicellâ: In Viro autem lien quinque lobularis obstructiones quidem caseosas superficiarias ostendit: inde nihilominus concludi nequit, primarium hunc malorum fontem extitisse: Id magis mirum, ab ichore, cui innatabat, corruptissimo cor erosum non fuisse, cujusmodi contigit in adolescente alio, eodem anno à beato Glasero nostro dissecto; hujus pericardium crassum admodum fuit, aquâque loturæ carnium simili refertum, innatantibus isti plurimis cordis frustulis quæ, (ceu Pejerus loquitur) velut carnei lemnisci illud cingebant, & solutâ hic illic & corrosâ fibrarum cardiacarum compage, cui addimus historiam similem ab Excellentiss. Borrichio Act. Med. Hafn. insertam p. 173. de Centurione triplici hydrope enecto. *In pectore*, inquit, *novus se calamitatis fons aperuit, enimverò & pulmones parvi, ex succi flaccidi & si ultimos margines excipias, semiputridi aquis fœdis copiosisq; innatabant, & quod stupori proximum, pericardium ita ampliatum distentumque, ut tres libras, (& quod*

quod superat) *acris turbidiq; liquoris sinu suo complecteretur. Acrimoniam confirmabat non tantùm adstantium & degustantium lingua, sed & misericordis externa facies, quippe non modò membrana cordis propria absumpta erat, sed & exterior caro cordis ab humoris illius vi profundè exesa, in lacinias & villos carneos putrescentes abierat, reliquâ substantiâ interiore contractâ flaccida & marcescente*: Aliàs ejusmodi pericardii aqua, flatusvè palpitationis cordis causa esse dicuntur, ita Clariss. Hollerius Schol. super cap. 39. lib. 1. *Excitari autem potest, palpitatio cordis à tuberculo, abscessu, multo sanguine obstructionem faciente, vermibus &c. aquâ tunicâ inclusâ, & humore putri ac malè olente plena, lapillis venenosâ qualitate, sive ab externis sive ab internis, sive in ventriculis cordis, sive in substantiâ, sive in pericardio &c. causa subsistat. Archidiaconi cujusdam dissecto cadavere, abscessus in substantiâ cordis inventus. In alterius pericardio aqua: in multis pericardium flatu distentum, qui tandem solet in aquam concrescere.* Cæterùm rarus est uterque hydrops, inprimis si alteram tantùm thoracis partem occupârit, obq; hoc ipsum diligenti scrutinio dignus, ut pro viribus tam funesto hospiti fores præcludere nôrit prudens Medicus: aliquot tamen hydrope pectoris affectorum exempla tum ex nostris tum aliorum Authorum monumentis deprompta adhuc subjungemus. d. 26. April. 1673. secuimus Adolescentem phthisicum, nomine Bernhardum Oserum, cujus abdomine recluso, gravis fœtor nares ilicò feriit, stabulante in cavitate, multa seri fæculenti copiâ, hepar, lien, pancreas, à statu naturali parùm desciverant, mesenterium verò glandulas majusculas & minusculas, subduras & caseosas plures exhibuit, thorax reseratus serum copiosissimum similiter profudit, pulmonibus hinc quidem vomicis purulentis, isthinc verò caseosâ substantiâ turbidis existentibus: Non dispar fatum sensit B. *Mesching* 18. circiter annorum Virgo, cujus interanea Ann. 1680. d. 21. Martii in orphanotrophio lustravimus præsentib. D. Petro Rochetto, Chirurgo Senatore, D. Uriel. Rizio Pharmacopola & D. Alexandro Pfistero Scafus. Innatabant enim Pulmones saniei purulentæ, Hepate prægrandis omninò magnitudinis & ferè exangui. Excellentiss. D. D. Mathæus Harderus An. 1675. Scafus. seq. histor. perscripsit. *Nuper peregrè existente Dn. Parente meo cum D. D. Paritz de Papâ cadaver muliebre in Xenodochio aperui, in quo insignem hydropem pectoris deprehendimus, pulmones planè erant putredine consumpti, sinistrum verò latus tres seri putridi mensuras continuit, ita ut ab aquarum copiâ, diaphragma, eâ quâ œsophagus progreditur parte, instar sacci versus sinistrum Renem protrusum fuerit, Ventriculo hepati, quòd immensæ magnitudinis erat superjacente*: Memoratu quoque dignissimæ sunt historiæ, quas Excellentiss. Piso de morb. thorac. intern. ab illuvie serosâ ex propriâ ἀνλοψίᾳ recenset: Anno inquit, circiter nono suprà 1600 adolescens pius & doctus orthopnœâ inveterata à mul-

tis annis & febre funestâ laborans, hic extremum obiit diem, vi morbi repentè jugulatus, in ejus cadavere præter inflammatorium in hepate tumorem, repertus hydrops thoracis, sed in uno duntaxat latere, & pulmo vesicis humore consistente lentoque & pellucido instar albuminis ovi *prægnantibus refertus. Hyeme autem superiore duos quoq; alios hydrope thoracis oppressos vidimus, quorum unus fuit Reverend. Canonicus, in cujus dissecti cadavere, præter hepar tumidum, induratum, retortidum, & pumicis instar hiulcum ac poris distinctum, universus thorax, aquâ purâ plenus inventus & in stupendâ copiâ.* Nec puerulos vel infantes recens natos ab istâ seri stagnatione vel inundatione immunes fuisse, cultro deprehendimus: d. 24. Mart. 1673. Infantulum, quem Mater ob Bellonæ sævitiam exul, & toto gestationis tempore variis morborum insultibus tentata, paucis diebus ante enixa fuit, secuimus, in quo manifestum anasarcam, quo jam in utero matris correptus esse credebatur, observavimus. Anno autem præcedente Clariss. Glaserus interanea lustravit nobis præsentibus, pueri obesuli, qui 16. septimanas ante obitum, tumore pedis sinistri afficiebatur, cum aliquali artuum superiorum imbecillitate, ita ut pedibus, quibus priùs alacris innitebatur, ampliùs insistere detrectaret: Abdomine tenso & dextro hypochondrio duriusculo existente, unde aperitiva in usum vocata fuére, temporis tractu asthma cum stertore & tussi supervenerunt, tumore pedis tantisper subsidente. Ultimis diebus dextrum hypochondrium magis induruit, artubus superioribus & inferioribus, evidenter intumescentibus, usque dum viribus dejectis, Spiritum Creatori reddidit 5. Octobr. Anni dicti. In cadavere omentum tenue instar aranearum telæ & ex parte consumptum invenimus; intestina flatibus adeò distenta fuerunt, ut colon super ventriculum fuerit expansum, atque hinc respirandi difficultatem auctam fuisse, Beatus Glaserus auguratus fuit, non rejecto hepatis pondere, quod liene octuplo majus naturalem magnitudinem excessit, nigricans & scirrhosum, comparentibus intus creberrimis punctulis albis, pancreate & mesenterio naturaliter habentibus. Ren sinister majusculus, cùm incideretur premeretur*que*, serum albicans & mucosum stillavit. Pulmones humore seroso & spumoso scatuerunt, fluctuante in thoracis cavo aquarum copiâ.

Observ. LII.

Pulmonis vulnus ex gladii ictu.

Anno 1681. d. 26. Junii Gallus quidam nomine Landrin, carnosus & robustus, gladio ictus fuit, ponè vertebras thoracis sub scapulâ dextrâ; Chirurgus autem nonnisi seq. die accersitus fuit, unde

unde concidentibus vulneris inflicti labiis, ne gutta quidem sanguinis effluxerat, thorace interim cum humero & scapula ad cubitum usque intumescentibus, & ad attactum mollicellis ac spongiosis: dilatato hinc vulneri turundam à chirurgo indi curavimus, quâ deinceps extractâ, ægro super latus affectum tantisper reclinato, ultra libram j. sanguinis fluidi & grumosi prorupisse vidimus: impetu hinc ejus coercito & turundâ deinceps inditâ, vulnerariis quâ resolventibus, quâ blandè adstringentibus & balsamicis certavimus: sanguinis istud ex vulnere profluvium, ultra 14. dies duravit, ita ut singulis manè ad 6. 7. & 8. ʒ. vesperi verò ad ʒ 5. erumperent: neque facilè tulit, ubi sanguinis fluxum prorsus cohibere nitebamur, enim verò orthopnœâ gravi mox conflictabatur, cruorisvé impetus tantus quandoque evasit, ut turundam cum emplastro & fasciis cedere coëgerit, eâ semel copiâ, ut mane seqq. linteamina & stragula subjacentia sanguinolenta penitus fuerint, ejusvé vestigia sub fornace deprehensa sint, injectionibus, quas ex vulnerar. thoracicis Chirurgus paravit, hactenus parum contrà efficientibus: Intermedio autem tempore sanguis erumpens variè habuit: post primum enim profluvium floridus sanguis erupit, spumosus & cumsibilo: succedentibus diebus serosior magis & quandoque grumosus, tandem autem merè aquosus, grumis in thoracis cavo subsistentibus, qui dehinc injectionnm balsamicarum & putredini resistentium ope, cum fœtore educti sunt: Febris quoque illis diebus ægrotum prehendit, ita ut cùm viribus polleret adhuc, in lecto ægrè detineretur, iisdem autem fractis per plusculos dies deliraret. Cessit tamen hæc ipsa medicamentorum usui, emulsionum maximè & juleporum vulnerariorum, atque injectionum, quibus à stagnante corrupto sanguine thorax mundatus fuit, osculaque vulnerata tantisper consolidari ceperunt: Parato hinc decocto pectorali exagglutinantibus & balsamicis, de quo manè & vesperi ʒiv. hausit, Chirurgus vulneris mundificationi reliquum operæ impendit, pure laudabili ex illo stillante, primis quidem diebus ad ʒ 7. & 8. tandem verò nonnisi ad ʒj & infra, cannula inde concinnata, quâ commodum, quicquid puris deinceps generaretur, expurgari queat, ægroque imperatâ exactissimâ diætâ, pill. ex diaphoret. joviali & extracto veron. commendatæ.

SCHOLIUM.

Eleganter Hippocr. in Coac. prænot. Ἀποθνήσκουσι ἢ μάλιστα ὁκόσοισι τῶν τρωμάτων, ἰὼ τις ἐγκέφαλον τρωθῇ, ἢ ῥαχίτιν μυελὸν, ἢ ἦπαρ ἢ φρένας, ἢ καρδίην ἢ κύστιν, ἢ φλέβα τῶν παχειῶν· θνήσκει ἢ κὴν ἐς ἀρτηρίην ἢ πλεύμονα μεγάλαι σφόδρα αἱ πληγαὶ γένωνται, ὥστε ἢ πλεύμονι πληγέντι, ἐλάσσον πρηχόμενον ἀνάτμα καὶ σῶμα γίνεσθαι, ἢ τὸ ὁκωσίωλον ὁκόσοισι τρώμασι. Sunt certè, si quæ aliarum partium, periculosa maximè pulmonis vulnera, enimverò, præterquam quòd à continuâ aëris expansione, in continuo motu est, unde sanguinis effluxus in inspiratione copiosus deprehenditur, medicamenta insuper ad partem affectam, sui substantiâ omnia pariter non accedunt, imò ea textura partis est, quæ læsa agglutinari, minùs restaurari, rarissimè solet vel potest, quin ab extravasante & prorumpente sanguine, gravissima symptomata superveniant, virium præprimis prompta jactura, & febris acuta, ubi corrumpi ille & suppurari, suaque miasmata communicando massam humoralem inficere, & à crasi suâ dejicere, imò vicinarum partium fibrillas irritare insuper ceperit, ut phthisin prætereamus, quæ etiam superficiarium vulnus, ubi materia purulenta, minùs probè expurgata, vesiculas pulmonales ulteriùs arroserit, excipere consuevit: In Gallo isthoc sanguinis effusio gravissima fuit, ut dubium fuerit, an pulmones profundiore vulnere affecti non sint, qualia sanè incurabilia esse, ex allatis Coi verbis concludere possemus: quia nihilominus benedicente Deo, ex medicamentorum usu paulatim convalescere cepit, superficiarium illud magis fuisse tantisper credemus, ad sanguinem spumosum & cum sibilo erumpentem, minùs attenti, quàm ad venæ ἀζύγος ramulum, qui unà lædi graviùs potuit; Vulneratorumque vasculorum oscula, (quorum cruor, viâ primùm ob concidentia & subsidentia vulneris labra præclusa, insinuando se inter musculorum interstitia & ductus, humerum & thoracem spongiæ adinstar tumefieri fecit) consolidari cepisse credemus, nec tantam ejus copiam profundere potuisse, accedentibus reliquiis in pus laudabile dehinc conversis, unde cùm febris imminuta tum deliria sublata fuerunt: Legi meretur de vulnere pectoris cum læsione Pulmonum Histor. ab Excellentiss. Schultzio An. 3. Ephemerid. German. inserta, quæ huic nostræ non absimilis est: enimverò invenit Chirurgus sinistrum pulmonis lobum, profundè satis sauciatum, cumque ægrum jam extra periculum versari opinabatur, plusculis diebus pòst per canaliculum plumbeum, saniei & sanguinis cum liquidiore humore mistæ aliquot libræ effluxerunt, vocatusque præfatus Vir Clariss. Decoct. pectoralib. aliisvé ut & injectionib. sanitati ipsum restituit: Aliud exemplum videre est, Ann. 1. Decur. 2. Ephemerid. Observat.

ſervat. XXVII. à Clariſſ. *Ledelio*, Medico Grünbergenſi communicatum: His fortè rariora, videre eſt apud Clariſſ. Fabrit. Hildanum Obſervat. Centur. 2. & 3. à Gregorio Horſtio & Abele Roſcio ipſi perſcripta, de pulmonis vulnerati portione abſciſſâ; cujusmodi unam etiam apud Schenkium videre eſt, ex *Rolandi* Chirurg. lib. 3. cap. 23. deſumptam: Id hîc adjicere conſultum ducimus, à decoctis traumaticis & pectoralibus, in pectoris diverſis affectibus, egregium fructum hactenus nos percepiſſe, ut non immerito Excellentiſſ. *Wedelius*, Amicus & Collega honoratiſſ. culpet *Balduinum Ronſæum* illa citra graviorum rationum momenta rejicientem atque contemnentem, ceu videre eſt l. 1. ſect. 2. cap. VIII. amœnitat. Mater. Med.

Observ. LIII.

Pleuritis in Empyema tranſiens, cum ſubſequente ſopore funeſto. Cerebri cortex exterior purulentus &c.

Maria Stæhelin, annorum circiter 14. fœtore narium & urinæ incontinentia, à multo tempore vexata, d. 27. Febr. 1683. peſſimè habere cepit, conqueſta præcipuè de dolore lateris dextri pungitivo, ſputo materiæ purulentæ, difficili reſpiratione, ſiti & virium proſtratione, pulſus parum erat ſerratus, celer & frequens: V.S. in brachio ilicò fuit celebrata, juxta præſcript. julepus antipleurit. D. ſeq. mane ægram in eodem ſtatu offendimus, exhibuimus ſperma ceti cum ſale volat. C. C. in cæteris perrectum: ſub veſperam delirare & tantùm non furere cepit, ſubſequente ſopore gravi, & rerum omnium oblivione, applicata ſunt veſicatoria, aliaque in uſum vocata, ſed fruſtrà, ægra quoniam poſtridie animam blandè exhalavit.

Sectionem cadaveris adornavimus præſentib. Vir. Clariſſ. & Nobiliſſ. D. M. Samuele Werenfelſio Gr. L. jam Prof digniſſ. D.D. Io. Iac. Webersky Gedanenſ. Collegii noſtr. Curioſ. Æginetâ meritiſſ. D.D. Iac. Rüdino, D.D. Iac. Chriſt. Scherbio Epiſcopocell. D. M. Speckero, D. M. Zæslino, D. M. Bauhino Med. Lic. aliisvé: Imi Ventris contenta naturaliter ſatis habebant, Elegans viſcerum ſtructura, & jucunda vaſorum maximorum ſeries tantiſper ſpeculationem noſtram morata eſt: Hepar ratione profun-

ditatis suæ maximum. Vesicula fellis bile viridi & viscida plena: Intestinum duodenum meris ferè glandulis superbiit: ponè ductus biliarii insertionem, corpus quoddam figuræ semilunaris, valvulæ æmulum animadvertimus, tangentibus verò glanduloſum comparuit: Ren dexter vasis emulgentibus venosis & arteriosis, circa sui exortum in quatuor ramos sese dividentibus, instructus fuit: vesica urinaria densissima, ne guttam quidem urinæ continuit: sphincter ejus parum livescebat: Uteri facies externa rubebat: Membrana pleuræ densa admodum, costis dextri lateris undique firmiter cohæsit, à quibus separata vasa minutissima cum striis sanguineis hic illic ostendit, & cùm disrumperemus, materia purulenta copiosa in capacitate lateris hujus deprehensa fuit, sinistro penitus incolumi. Pericardium humorem modicum exhibuit. Corpus falcatum circa medietatem sui cranio adeò adhæsit, ut difficulter separari potuerit. Cerebri cortex exterior purulentus fuit, interioribus medullis salvis existentibus, dici nequit, quàm egregiè vasorum capillarium series per corticem hunc depauperate sparsorum series, visum recreârit: sinus anterior sanguine grumoso cum lateralibus distentus erat: Ventriculi cerebri aquarum parum habebant. Plexus choroideus totus pallidus & duriusculus, cujusmodi duritiem etiam glandula pinealis tangentibus obtinere videbatur. Cerebellum naturaliter fuit constitutum: Nervorum conjugationes ac distributiones elegantissimæ.

SCHOLIUM.

Ὁκόσοι πλευρίτικοὶ γενόμενοι ἐκ ἀνακαθαίρονται ἐν πεντεκαὶ δέκα ἡμέρῃσι, πυοποιοῦσιν ἐς ἐμπύημα μεθίστανται, inquit Hippocrat. Sect. 5ª aphor. 8. Nec verò tempus istud usque limitatum est, quin citiùs enecare hominem affectus possit, enim verò ea quandoque est causæ morbificæ malignitas & corrodendi genius, quo gangrænam pleuræ vicinisque partibus, ipsarum texturâ prorsus abolitâ, massæque humorali communicata, funestas circa præcordia oppressiones, coagulorum prompto partu, ocyus inducit: interdum sanguis ad lentescendum pronus jam est, & orbatus particulis balsamicis ac volatilibus, ad stagnandum aptissimus, eò faciliùs, quò capillaria vascula eorumque extremitates & interstitia exigua valdè sunt & angusta, quæ hinc permeaturus, ob particulas quibus

bus saturatus est improportionatas, non potest, sive jam tenaces admodum & glutinosæ, suis ramentis vasculorum ductuumque parietibus aut extremitatibus adhæresçant, sive tricuspides aliterque acuminatæ, iisdem quasi se infigant, vel quòd verisimilius, stringendo oscilorum fibras, sanguinis libero commeatui obicem ponant, particulasque hinc alias accedentes secum irretiant ac ligent, & sic *illius* subsistentiæ, indeque natæ inflammationis causa evadant. Huc certè referendum est acidum, quod, uti coaguli mater fœcunda est, ita in pleuritide ut plurimum accusandum esse Practici Excellentiss. asserunt, cujus non raro, ceu innuimus, ea solet esse acrimonia, ut rosis vasculorum oscillis, factâ sanguinis graviore eruptione, inflammatio gravissima, gangræna, tandemque mors subsequantur: aliàs probabile videtur, in obstructione leviore, tenuiores ac fluidiores sanguinis particulas transire, perque venarum oscula resorberi, aut saltem per arteriolarum proximarum ramos commodum propelli, usque dum hic vel ille obstructus medicamentorum ope referetur: in graviore autem ea sanguinis est diathesis, ut spontè ferè subsistat, ilicoque corrumpatur & suppuret nonnisi particulis aquosioribus transeuntibus, quæ & ipsæ crassiores non raro sunt, ac infarciendo pleuræ interstitia ac poros, densitatem notabilem eidem inferunt, quâ ratione jam *Riolanus* Anthropograph. l. 3. pleuram inflammatam decuplo crassiorem, quàm naturaliter est observavit. Nos quoque in nuperâ sectione Viri Clariss. qui à pleuritide dextri lateris, bis, nî fallimur, convaluit, pleuræ densitatem, cum punctulis maculisque evidentibus, conspeximus. In puellâ nostrâ gravis extitit vasculorum obstructio, quod sanguis ad lentescendum apprimé dispositus erat, (paupercula enim fuit ac in orphanotrophio enutrita,) eaque exitialis, licet sputum successerit, & medicamenta convenientia adhibita fuerint, ob sanguinem copiosè suppurantem, ruptisque pleuræ fibrillis empyema parientem, quanquam huic soli innitendum non censeamus, enim verò uti sanguis in sinubus lentescens ac grumescens, de diathesi acidâ satis testari potest, ita in causâ simul fuit quare in ductibus sanguiferis cerebri substiterit, itidemque computruerit, atque affectionem verè lethargicam induxerit, potuissetque hæc sola sinuum obstructio exitium inferre, utpote sanguini in jugulares internas revehendo destinatorum, ceu superius meminimus. Illud verò dicere certò non possumus, ejusmodi purulentiam narium fœtoris causam fuisse, cum *ista* in narium cavernis æque subsistere potuerit, & *illa* diuturna fuisse non videatur, ægrotâ à symptomatum ejusmodi insultibus immuni. De urinæ incontinentiâ, quædam addenda sunt, servaturi, quæ de modo generationis pleuritidis, viisque per quas materia purulenta excernitur, dicenda ulterius forent, seqq. observat. De causis hujus symptomatis consentiunt

unà

unà practici, labemque in fibras sphincteris ferè conjiciunt, sive laceratas, incisas, sive solutas, relaxatas, à diutinâ urinæ retentione, quæ suppressioni, pertinacis sæpius etiam parens est, (dum fibræ pertinacius distentæ, ad pristinam sui configurationem & situm nequeunt redire) vel spirituum influxu prohibito: videntur tamen præter istas aliæ subesse posse, quæ incontinentiæ ansam præbeant, enim verò læsum sphincterem unicè heic accusare non possumus, etiamsi livuerit tantisper: vesicæ nimia densitas, ac corrugatio, unde adventanti sero urinoso, sui ex pansione moram locumque negat, malo huic ortum æquè præbere potest, dum continuâ seri alluitione & stimulatione, laxantur & enervantur sphincteris fibræ, tandemque involuntario urinæ profluvio locum dant. Et memorabilis omninò est Historia, quam Clariss. D. Jalon Medic. D. Metens. ante triennium nobis præscripsit, de puero decenni, ab ineunte ætate urinæ incontinentiâ affecto, in quo post mortem, Vesicâ sectione aperta, membranam dimidii digiti crassitie carnosam, & in se quasi collectam, exteriùs valdè adiposam, internè verò valdè rugosam & cavernosam exhibebat. Foveæ satis profundæ, hic latiores illic angustiores, per totam ejus superficiem internam, inter corpora quædam prominentia, alba, longa & instar chordarum teretia, (quæ secta quasi fasciculos fibrarum nervosarum constituebant) efformabantur. Hæc corpora ad tactum dura, magnitudinem styli pugillarium æquantia, modò rectâ, modò obliquâ & transversali lineâ, totam interioris tunicæ superficiem perreptabant, & plurima eorum in cervicem vesicæ dimissa, sphincteris constrictionem & occlusionem exactam impediebant: fuitque mala hæc configuratio symptomatis tam molesti, potissima mater, ceu etiam in scholiol. Observat. dict. quam ceu luce digniss imam Ann. 2. Decur. 2. Ephemerid. plenius inseri curavimus, addito monuimus.

Observ. LIV.

A Pleuritide abscessus ruptus & feliciter curatus.

Puer 9. annorum, alacris & vegetus, d. 8. Martii 1686. cùm pridie circumcursitâsset, totoque corpore incaluisset, horrore corripitur, quem vehemens calor subsequitur: Retulit D. Parens ejus, caput nuper saniem copiosè fudisse, quæ jam subsistat, seque à plusculis diebus vocem stertorosam, cum aliquâ spirandi difficultate in ipso animadvertisse: pulsus celer erat & frequens,

genæ

genæ rubebant: præscripsimus julepum ex blandis diaphoreticis. Postridie cùm accederemus manè, sudatiunculam passus fuit, pulsu serrato & frequenti persistente, juxta conquerebatur de dolore pungitivo & lancinante in latere sinistro, qui exacerbatus fuit, cùm tussiebat, spiravit difficulter & cum dolore materiam viscidam ejecit: V.S. fuit celebrata ad ʒiv. juxta præscripta emulsio in duas doses ex semine card. bened. nasturt. apii. aq. fl. acac. card. mar. ocul. cancr. additâ mixtur. antipleur. ex aq. cardben. taraxac. antimon. diaph. liq. C.C. succin. &c. singulis bihoriis ad cochlear. ʒ sumend. cum liniment. ex unguent. de alth. sal. volat. C C. sperm. cet. & croc. D. ʒ. symptomatibus in eodem versantibus, exhibuimus oleum amygd. dulc. cum sperm. cet. circa vesper. autem emulsionem similem iteravimus. D. 4. retulerunt noctem inquietam fuisse, per intervalla ægrum delirâsse, urgere sitim: pulsus celer erat, frequens & serratus, genæ admodum rubebant, inprimis lateris affecti, sputum nullum fide dignum, licèt tussis per vices infestârit, urinæ parum saturatæ: præscripsimus pulver. ex absorbent. diaphoret. hoc manè sumendum. Ab isto tempore ægrotus medicamenta respuere, vel nonnisi cum nauseâ sumere cepit: nos verò quid periculi subsit, ni materia solveretur, & sputum succederet Parenti indicavimus, dato hinc die quietis d. 6. symptomatibus in pejus euntibus, deinceps ol. amygd. dulc. cum sperm. Cet. & liq. C.C. succin. præscripsimus, addito julepo antipleurit. ut suprà. D. 7. cùm ad medicamenta nausearet, essent. croc. cum spir. urin. & tantill. balsam sulph. terebinth. guttat. m. & v. exhibere jussimus in jusculo. D. 9. reiterata mixtura ex absorbentib. & resolventib. idque hisce diebus obtinuimus, ut urinæ fuerint turbatæ, eædemque paulatim inclaruerint, pulsus quoque minùs frequens, dolor verò in latere nunquam cessavit, inde in emulsion. perrectum, & exacta diæta imperata, præprimis cùm æger plus justò appeteret: Diebus aliquot pòst lene laxans exhibuimus ex syr. ros. sol. c. cum aq. plantag. &c. à quo ʒes dejecit: cumque respirandi difficultas & dolor lancinans etiamnum vexarent, quamvis æger appeteret, pulsusque melior videretur, & nonnisi jusculo flor. bellid. minor. alterato locum concederet, absessum jure metuimus,

tuimus: Et certè Halcyonia ista vix per 8. vel decem dies durârunt, cùm ipse sensim in deteriùs labi, appetitus prosterni, febrisque recrudescere cepit, cum siti emaciatione, tussiculâ ficcâ, dictique lateris pungitivo dolore: unde medicamentis quibus materia sive solvatur, attenuetur, incidatur, sive etiam ad ruptionem abscessus formatus disponatur utendum esse prædiximus, ni imminente tabe consumi ipsum velint: locum hinc dedit lacti caprillo florib. bellid. aliisvé herbis recentibus veronic. inprimis alterato, & pulver. ex Diaph. Jovial. specieb. diair. s. gumm. arab. rad. ar. præp. &c. Post horum usum binis vicibus ipsi propinari curavimus, balsam. nostri Pectoral. liquid. ʒjß. in jusculo carnium, à quo primâ vice viscidum copiosum evomuit, secundâ verò non item, eo nihilominus cum fructu, ut abscessus emollitus & ruptus fuerit, d. morbi 34. præcedaneo acri dolore & ardore in latere affecto: Ejecit autem ægrotus, materiam purulentam, viridem & viscidam, copiosissimè, quod cùm d. seq. nobis nuntiatum fuisset, ut quâ materiæ excretio promoveretur, quâ etiam exulceratio ulterior impediretur, apozema pectorale suasimus ex rad. symph. liquirit. ir. florent. herb. veron. tussil. pulmon. &c. fl. bellid. aliisvé paratum addit. bals. sulph. tereb. cujus usu optimè habuit, purulenta cum euphoriâ per plures dies exspuit, pulsu & urinis ad statum naturalem paulatim redeuntibus, vivitque hodiernâ d. vividus & vegetus.

SCHOLIUM.

Causæ evidentes satis sunt, quare puer iste pleuritidem incurrerit; enim verò & sanies capitis præcedens, de acidi acris in sanguine copiâ, cui exterminando naturam operam dare ceperat, testimonium præbet, eademque subsistens, cum voce stertorosâ, & respirationis difficultate, de ejusdem visciditate, massæque humoralis lentescentia, unde in glandulis, vasisque præprimis lymphicis partium pneumoticarum, lympha crassior & ad motum ineptior hærens, imò sanguis ipse pari promptitudine circulum suum per hasce non absolvens, motum istarum, aërisque jugem expansionem tantisper impediverunt, testari possunt, usque dum obstructione factâ in vasculis capillaribus pleuræ sinistri lateris, præviâ incalescentiâ totius, ex circumcursitatione, decantata malorum lærna magis magisque pullulavit, præprimis autem expectoratio rara, eaque materiæ viscidæ, dictarum particularum lentorem

torem confirmant, cui corrigendo incidentibus & attenuantibus, volatilibus aliisque operam dedimus; at tantum non in cassum, accedente juxta ægri ad medicamenta nauseatione. Empyematicus hinc evasit æger, materiâ impactâ ad suppurationem vergente, motuque intestino particulis tenacibus magis subactis, rupto tandem abscessu, (quòd cùm vomitus à balsamo pectorali exhibito subsequens, tum idem cum medicamentis aliis fibrillas pleuræ distentas laxiores tenerioresque reddens, effecit) & materiâ viscidâ ac purulentâ copiosè per tracheam ejectâ convaluit, benigniore fato, præ puellâ affectus, licet matre natus esset, quæ ipsa phthisi periit, sicque feliciter effugit alterum Coi effatum cit. sect. 5. Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν μὴ ἀνακαθαρθῶσιν ἐν πεπαράκοντα ἡμέρῃσι, τοῦτέοισιν ἐς φθίσιν μεθίσταται. Similem planè cum isto morbi exitum expertus est puer alius duodecennis, Lucis valli natus, qui Parentum incuriâ de Pleuritide non cogitantium, tussi molestâ cum atroci dolore lateris dextri affligebatur, corpusque universum valdoperè emaciari cepit: in transitu aliquando nos rogârunt, ut quid mali subsit, explorare vellemus: instituto hinc examine, urgentibus adhuc siti, pulsu celeri & serrato, tussi & dolore dicti lateris lancinante, miserum ex pleuritide ἔμπυον, reapse fieri deprehendimus, eundemque medicaminum, quorum usui Deus clementer benedixit, ope restituimus, postquam integras patinas sputo purulento impleviſſet, ceu ἀνθρακίης fuit Clariſſ. D. D. Schorkopf, Hildesiens. Id quoque notavimus puerulos, quos solâ tussi affici vulgus existimat, pleuriticos non rarò fieri, particulis sanguinis viscidis, in exiguis vasculorum ductibus ac interstitiis, promptissime hærentibus, graviusque malum, nî citò discutiantur ac solvantur inducentibus. Id verò dubii nobis usque superest, an pro pleuritide efficiendâ, turgescentia febrilis semper requiratur, quod Clariſſ. Willisius Part. 2. de Med. oper. cap. IX. Sect. 1. contendere videtur, enim verò experientia docet plures malo isthoc correptos fuisse, in quibus sola sanguinis tenacitas, vel lentescentia in causâ fuit, febrisque effectus hujus fuit potius, impedito sanguinis necessario fluxu ac refluxu, quàm parens: de viis quoque, per quos materia tum pleuriticorum, tum empyicorum in trachéam deveniat, cit. cap. quædam proponit, quæ tamen veritatis avido, usque non satisfaciunt: *Attamen*, inquit, *haud propterea sequitur, materiam pleuriticam, è latere in pulmones, perductus nescio quos cæcos derivari, aut eandem è pleurâ in cavitatem pectoris exudadatam, à pulmonibus imbibi, & demum per ductus sursum antlari & foras excerni, sed cum peripneumonia Pleuritidi supervenit, atq; materies pulmonibus impacta, per sputum evacuari incipit, adeò ut loca affecta pulmonaria continuò depleantur, sanguis saburram alteram in pleurâ defixam resumit, eamq; ad pulmones, ubi exportationis*

loca patefiunt, sputo ejiciendam defert. Quòd si pleuritis neq; per se, neq; per peripneumoniam adscitam judicabitur, tandem vel abscessu in pleura vel in pulmone facto Empyema succedit, &c. Exportationis sanè loca, nec nominantur distinctè ab ipso, nec ab omnibus eadem creduntur, quamvis arteriarum vertebralium propagines, per quas materia advehitur, & venæ ἀζύγος rami sanguinem, vel materiam pleuriticam resumentes pateant: sunt ex viris eruditis, qui absurdi nil esse putant, si propter arctam confinitatem, particulas morbificas transudare & quasi à pulmonibus imbibi asseratur, nobisque hâc in sententiâ, labes quæ à materiæ imbibitæ acrimonia vesiculis pulmonalibus inferri posse videtur, potissimum obstat, quodque hæ pabuli ætherei secretioni, non verò ejusmodi particulis trajiciendis destinatæ fuerunt: nî per arteriæ pulmonalis ramos receptam in cordis thalamo dextro, dictæ materiæ portionem cum sanguine versus lobulos pulmonum ferri, ibidemque secedentem in tracheam transudare, alii nobiscum verisimile esse credant, per arteriæ bronchialis ramos, præcipuum illius adferri statuendum erit, aut præter dicta, viæ aliæ patentiores commonstrandæ, in quibus detegendis multi haud parum hæsitabunt. De venæ sectione sententiam alibi diximus: Initio illa potissimum locum habet, attendendo semper ad corporis constitutionem, utrum plethoricum sit nec ne? aliàs materiæ firmius impactæ & coagulatæ solutioni vel abolitioni illa parum inservit, inde non abs re Clariss. Helmontius tr. de Pleurâ furente, par. 8. Quæsò ergò medentes considerent, iu pleuritide phlebotomiam non esse usui, propter revulsionem & derivationem, sed propter meram sanguinis viriumque extractionem & diminutionem: Ut scilicet natura, evacuationem istam exhorrescens, desistat, cessetque mittere cruoris augmentum circa pleuram. Attendant an hoc non sit, cum virium jacturâ tam insigni & repentinâ, (in morbo quo totum onus vires ipsæ bajulant) à posteriori mederi, per præcautionem, prævention emque incrementi.

Observ. LV.

Polypi Cordis cum interaneorum putrilagine &c.

Mense Majo 1681. præsentib. Vir. Clariss. & Præstantiss. D. Andreâ Darneddeni Brunopolit. D. Michaële Pauli Silesi. D. Kŏnig & Speckero nostrat. singulis jam Med. Doct. cadaver aperuimus juvenis triginta & quot excurrit, annorum, qui fatuis accensitus, in orphanotrophium receptus fuit, facie cachecticâ flebilis

appetitu

appetitu verò tantùm non canino formidabilis: Hic cùm paucas de uno alterové graviori ſymptomate querelas moviſſet, in conclavi ſuo, ſubito quaſi ſuffocari, ſtertere, viribusque peſſum euntibus, illicò emori cepit: Ex demortui cadavere, abdomine cultro inciſo, plures *menſuræ ichoris* ſubfœtidi, coloris urinoſi proruperunt, viſceribus ſingulis præter *Renes*, maximâ corruptelâ inquinatis, *hepate* inprimis & *liene*, quæ tota nigricabant. *Pancreate* & *Meſenterio* meliori loco exiſtentibus: Nec tamen ex his tam ſubitæ ſuffocationis cauſam hariolari licuit, uſque dum ad thoracem converſi, non modò pericardium ſimili ichore plenum offendimus, ſed ipſum inſuper *cor*, quoad auriculam dextram & huic annexum ventriculum, polypis aliquot inſigniter gravatum vidimus, adjacentibus utrinque pulmonibus putridis. In cerebro, in quo tamen quòd fatuus fuit, majorem culpam nos deprehenſuros exiſtimavimus, minùs noxæ invenimus, niſi quòd exterior Corticis limbus paulò flaccidior & ſuperficietenus gelatinoſus comparuit: *Medullâ* interiore cum ventriculis, nullâ planè aquarum copiâ ſcatente: nervorum ècontra propaginibus variis in hoc ipſo quàm evidentiſsimè comparentibus.

Observat. LVI.

Cordis oppreſsio ex multâ ſanguinis grumoſi in auriculâ & ventriculo dextro contentis copiâ.

D. 8. Iulii 1681. adſtantibus aliquot Philiatris, ſub noſtro præſidio, cadaver Virginis 30. annorum ſecuit Clariſſ. D. D. Haesbaert. Cliv. Hanc citra vehementiores querelas, ſubitò interiiſſe retulerunt adſtantes, fortè quòd minùs bene animadverterunt, & miſella ipſa naturâ ſtupidior, pauciori ejulatu, anxietatis ſuæ indicia reddidit: Linteamentis ſemotis, abdomen inſigni tumiditate & inflatione diſtentum oculis ſe objecit, habitu corporis cœterùm ſatis obeſo, nullisque aquis, quas venter prominulus primùm ſpondebat, turgido exiſtente. Muſculis hinc cultro ſeparatis, *inteſtina* præ flatibus maxima, inprimis verò *colon* comparuêre, è quibus eidem, levi foraminulo inflicto, co-

pioſi erupére: nulla tamen gangrænoſeos vel corruptionis indicia, *Hepar*, *Lien*, *Meſenterium*, *Renes* &c. ſatis naturaliter habebant: *Ventriculus* etiam, quod mirari licet, multùm non inflatus: Ad medium Ventrem cùm tranſiret, alter *pulmonum* lobus putredinem qualemcunque contraxerat: cæteris mage ſalvis exiſtentibus. Cordis verò auricula, ſupra modum ampliata & lata figurâque nummum Helveticum, qui confœderat. Cantones repræſentat, ferè adæquans, unà cum ventriculo dextro, ſanguinis grumoſi, nigricantis, copiam plurimam exhibuit, ſiniſtrâ auriculâ parvulâ & contractâ exiſtente: Symptomata de quibus ægra aliquot diebus ante mortem conquerebatur, erant cordis oppreſsio, anxietates, ſitis, quibus ſub finem acceſsit æſtus febrilis, appetitûs proſtratio &c. Id notanter adjicimus, Novercam, quæ annum ante & quod excurrit, ob veneficium, cujus rea facta fuit, debitas pœnas luit, hanc ipſam, uti alios plures, veneno occidere ſategiſſe.

SCHOLIUM.

Pauca ſunt, quæ ad utramque harum hiſtoriarum dicenda ſuppetunt: Enimverò Adoleſcentem quod concernit, cachexiam à pluſculo tempore jam contraxerat, diætæ haud dubiè vitio, quò fatuitas commodum acceſsit, ob quam ſpiritus animalis in functionibus quibusvis obeundis uſque promptus non eſt, præprimis autem ejusmodi homines plus ciborum ingerunt, quàm verò ſubigendis & concoquendis ille ſufficit, unde cumulato humore ſeroſo acri, aliové craſis maſſæ humoralis deſtruitur, ſecretiones & depurationes ejus in viſceribus neceſſariæ fatiſcunt, imò his ipſis labes inemendabilis infertur, dum vel ſubſiſtit ſanguinis pars craſsior, lymphaque viſcida in glandulis ſuisvé ductibus, vel hi ipſi dehiſcunt, aut ab acriore roduntur, unde funeſta inundatio pleruntque ſubſequitur, aut omnino intra cordis thalamos vel initia vaſorum ex ipſo prodeuntium, generatur colligiturvé corpus heterogeneum, quod nunc ſubitò, nunc verò paulatim enecat; plurimaque ex dictis ſymptomatibus unà producit. Et certè, quòd de corpore pingui & compacto, ex particularum ramoſarum, quibuscum craſsiores aliæ combinatæ eſſe poſſunt, intempeſtiva cohæſione, ſive mavis conglobatione in corde hinnulorum generato ſuperius ſuſpicati fuimus, animali interitum illud attuliſſe, ſanguinis circuitum inhibendo, idem de polypis, (quorum exempla cùm apud Authores varia eaq; rariſsima videre eſt, tum

tum noſtræ obſervat. hic illic ſuppeditabunt) in thalamis cardiacis vaſisque appenſis pullulare incipientibus ſentimus, experientiâ & ratione, quam modò adduximus, freti: Equidem quî polypi generentur, nolumus heic prolixiùs diſquirere, cùm eruditè illud factum ſciamus ab Exercitatiſſ. Malpighio: Sufficit huc partes requiri tenaces, ſibiq́ue invicem facilè agglutinabiles, fibroſas intelligimus & ramoſas, cujusmodi fatemur in ſtatu naturali, cum reliquis cruoris particulis junctæ & combinatæ ſunt, ab illis tamen non ſecedunt, nî vel fluidior ille fuerit, vel ſero diluente defraudatus, tenacior craſſiorq́ue extiterit: *Ibi* ſecedentibus facillimè particulis flexilibus & aqueis, fibroſæ craſsiores aliæ, ipſiscum minùs firmiter unitæ, inter thalamorum plicas ſubſiſtunt, ſenſimq́ue aliis congeneribus particulis adſcitis, corpus efformant, quod polypum dicimus, ipſorum motui legitimo & hinc ſanguinis circulo ſummopere nocivum; ut acidum quod in tali ſanguinis fluore prædominari veriſimile eſt taceamus, coaguli certiſsimam matrem: *Iſthic* verò *ſtatus adſtrictionis* ferè Methodicorum obtinet, in quo ob particularum arctiſsimam combinationem, ſanguinis motus itidem difficilior evadit, requiritur nempe ad hujus laudabilem vigorem, non *organi* tantùm legitima ſtructura, ſed & *mobilis* juſta diſpoſitio, ejusdemq́ue cum oſculis, poris & interſtitiis partis intra quæ ſuſcipitur conveniens configuratio & proportio, inde quod ad Virginem ſpectat, ipſam ex ſola cordis thalami dextri cum auriculâ oppletione à ſanguine tenaciter impacto & grumeſcente mortuam eſſe jure perſuaſum habemus, ſymptomataq́ue, de quibus ipſa conqueſta fuit, commodùm inde deducimus, ceu ſunt circa præcordia oppreſsio & anxietates: utrum autem ſanguis ex ſe tenacior & ad ſubſiſtendum pronus fuerit, an verò quod in febribus malignis Practici nobiscum notârunt, miaſma acidum acre ſupervenerit, & cruoris particulas heic loci potiſsimùm coagulaverit, certò dicere non poſſumus, cùm ad primum morbi inſultum vocati non fuerimus, neque à domeſticis reſcire potuerimus, de quibus ſymptomatibus illatum querelas moverit: Antequam hinc abeamus, uno alterové exemplo noſtra illuſtrabimus: Ampliſſ. Tulpius l. 1. obſerv. cap. XXVII. occaſione polypi cordis inſignis, quem deſcribit, meminit, ſimile quid etiam animadvertiſſe diligentem Virum Caſparum Bauhinum, ſed ex materiâ adiposâ, quæ non abſimilis ei, quam in hinnulorum ventriculis repertam, modò explicuimus: Et Clariſſ. Sponius memorabilem hiſtoriam An. 1678 nobis perſcripſit, quam ipſiusmet verbis heic apponere conſultum ducimus: Verum, *inquit*, miſſis hiſce, libenter ex te quæſiverim, quid cenſeas de caſu terrifico ſequente: Ingenuus Adoleſcentulus quatuordecennis, d. X. hujus menſ. Febr. Monspelio feliciter huc appulit equo ſubvectus, & hebdomadario Tabellario junctus. Pòſt

tres

treis vel quatuor ab adventu horulas rigore prehenditur, paulò pòſt in ἀφωνίαν incidit & omnium ſenſuum interceptionem, D. ſeq. nudius viz. tertius accerſor eumque oculis clauſis ac refugis, ſenſibusque omnibus orbatum deprehendo, cum pulſu parvo, ſed frequente admodum, nullam vocem extundere potui. Frictiones artuum validæ, quæ priùs celebratæ fuerant, iterantur. Infunditur clyſter acris, tenditut baſilica, iteratur clyſter, omnia ſine fructu. Nocte ſequente alyſmo corripitur inſolenti. Voces aliquot obſcurè profert, certiſſimas delirii indices, ad interrogata nihil mutit. Heſternâ die (XII. videl. menſis) ἀσφυξίᾳ pertinax obſervatur. Tunditur ſaphena, non reſipiſcit, Proponebantur cucurbitulæ dorſo & lumbis affigendæ cum ſcarif. ſed reſpuuntur ab Adgnatis. Tandem conſilium Medicorum cogitur. Veſicantia ſuris adhibentur. Vinum ſtibiatum additâ paucâ confect. Kermeſinâ propinatur. Pullus gallinaceus ſupra cordis regionem, pipio vivus vertici deraſò admoventur. Quibus non conferentibus, moriturus pronunciatur. Hinc III. Id. Martii An. ejusd. ſeqq. ad nos dedit: Caſus ille inſolens, quo de præcedentibus in literulis mentionem faciebam, gripho ſimilis eſt, qui à nullo œdipode ad unguem enodari potuiſſet, niſi curioſa poſt mortem cadaveris apertio facem commodùm alluxiſſet: Morbi enim quidam, (ut nôſti) dantur ἀσήμαντοι, quos ἀῤῥήμους aut elingues fas mihi ſit nuncupare, quorum nec ſedes, nec cauſæ, nec vera indoles à mortalibus ſatis intelligi poſſunt, quòd cœcis in receſsibus ita deliteſcant, ut omnes artificioſi ϛοχασμῷ aciem facilè eludant: Iſtius verò generis haud dubiè caſus erat modò memoratus, unde mirum eſſe non debet, ſi nullus noſtrûm ejus τέκμαρσιν probè concipere ac genuinam ipſius hyparxin in apricum eruere potuerit: Ecce itaque tibi ſuccinctam præcipuorum intus deprehenſorum diagraphen. Epiploon inflammatum erat ac nonnihil lacerum: Univerſa inteſtina quemadmodum & ventriculus, oppidò quoque inflammata. Jecur molis inſignis, nec non etiam lien, quo grandiorem haud facilè quisquam vidit: Cæterum utrumque viſcus ſiccum & exangue, dum ſcalpello proſcinderetur apparuit. Pulmones admodum flaccidi, quorum ſiniſterior pertinaciſſimè toti pleuræ agglutinabatur, ut citra laceratiónem divelli non poſſet, dexter verò undique liber erat, attamen æquè flaccidus ac malè coloratus quàm Collega. Cor peramplum, cujus ſiniſter ventriculus vacuus viſebatur, dexter verò grumulis ſanguinis farctus, prætereaque ſubſtantia quædam fibroſa ex rubro albicans, ad orificium venæ cavæ, quâ in ventriculum cordis dehiſcit, reperta fuit, obſidens obturansque tantùm non illud orificium, cujusmodi ſubſtantiam *Nicol. Tulpius* appoſitè cordis polypum indigitavit in Obſervation. Ab hâc itaque unâ tanquam importuno ſcandalo, aditus ſanguini in cor ita impedire

impediebatur, ut circulatione sufflaminata, nectaris vivifici commeatus interciperetur, unde ἀσφυξία, suffocatio tandemque spuma circa os, atque internecio subsecuta fuit, superiores costæ in anteriora mirè projectæ erant: ossa sterni vix pollicem lata: Hæc *Vir Celeberrimus*, quibus addidimus, forte circa ἐγκέφαλον, circuitione sanguinis hunc in modum impeditâ, labem aliquam identidem hæsisse, cujus quidem examini superfederunt: Mirari quoque subit qui hepar cum liene nectare vivifico prorsus orbata fuerint, nî febrim depascentem assumere placuerit.

Observ. LVII.

De Juvene derepente denato, ex duplici causâ λολοφονώση.

Ex communicatione Excellentiss. SPONII *Patris.*

Die. 28. Nouemb: Anni 1645. arcessebar ab aliquot præclaris adolescentibus, ut interesse vellem privatæ resectioni cadaveris sui cujusdam coëtanei, subitaneâ morte de medio sublati vocabatur hic Carolus Massias, oriundus ex aquis mortuis maritimo tractus Nemausensis oppido, & quidem ab honestis admodum prognatus parentibus. Agebat autem annum ætatis circiter 23. temperamento quantum conjicere licuit sanguineo-melancholicus, colore ex pallido nigricante præditus, aliàs tamen satis carnosus. Moribus εὐθύθυμος non facilè hilaris, ad actiones seu corporis seu animi promptus ac alacer. Hic apud Iohannem Philibert du Port mercatorem sericeorum pannorum prope Cambii aream urbis hujus Lugduni, ab officinæ institoriæ ministeriis erat, tribus abhinc mensibus belle comesse dicebatur, non tamen dissolutè vixisse. Ecce verò die mensis Novembris 23. febris ἔφημιμασίαν incurrit, unà cum capitis κεφαλυνία. Quamobrem postridie ad ipsum vocatus fuit Mag. Claudius Pons ordinarius Xenodochii κεφαλάτης, qui visâ febre, venæ sectionem & ὑποκλυσμὸν imperat. Die sequente, quæ Sabbathi fuit, quum febris nihilo ignaviùs ægrum fatigare pergeret, iterum ad V.S. enema ac julepum Medicus gradum fecit. Die Solis seq. Medicus accedens planè ἀπύρετον ægrum reperit, imò veluti sanum obambulantem, & ante focum sedentem: at sub vesperam

reversus pulsum observavit nonnihil concitatiorem, adeoque febrilem. Ibi imperatur julepus leviter hypnoticus. Nocte proximè seq. horâ quartâ post mediam noctem advolant quidam è familiaribus ad Medicum nuntiantes in extremis esse laborantem, quocirca promptè adesse velit. Primâ fronte suspicatur Medicus se ludi; cùm tamen de rei veritate asseveraretur, strato excussus, vestimenta propere induitur, quumq; jamjam domo proditurus esset, supervenit alius ab ægro qui mortem nuncavit. Is casus mirabilis ac præter opinionem visus omnibus, defuncti amicos impulit, ut cogitarent de cadaveris viscerationè instituendâ, ut si qua latens improvisi istius interitus causa subesset, per Anatomen, verum Medicinæ oculum, detenebraretur, sicque de hâc ipsâ chari Parentes adhuc superstites, ac cæteri gentiles, quorum id intererat, accuratè moveri possent. Eâ gratiâ cum laudato Mag. Cl. Pons, vocatus fui, adjunctis Chirurgis duobus hujusce Civitatis, videl. Antoine la Foret & Cyprian. de la Sale. Nobis ergo præsentibus, nec non adolescentibus nonnullis, ægro dum viveret amicitiæ jure devinctis, inter quos unus & alter Jo. Moutot, Cephas Danger & Daniel Franc, fisso primùm thorace, reperimus dextrum pulmonis lobum abscessibus scatentem, & thoracis cavitatem ejusdem lateris sero multo cruento repletam, quo pulmones tabidi ac putridi quasi macerabantur. Cor sine pericardio inventum: ipsum autem flaccidum admodum ac facilè lacerabile. In hujus dextro ventriculo sanguinis nihil, cœterùm substantiam carnosam reperimus, flaccidam, subalbam, oblongam, ad digitorum sex aut septem longitudinem, prætereaque fibras columnulis quæ ad interiores sinuum cardiacorum parietes affirmantur, pertinaciter adnatam: cujus substantiæ pars producebatur ac propendebat in venam cavam, per ipsius hiatum in cor ibidem adapertilem; altera pars ingrediebatur, & aliquo usque propendebat intra venam arteriosam. Utraque verò hæc productio prævias exiles propagines, easque nulla certâ figurâ donatas, hinc inde emittere videbatur, quod ἀξιοθαύμαστον ac inopinatum spectaculum in memoriam illicò mihi revocavit observationem Neretii apud Schenckium lib. 2. observ. titulo, de carnosa excrescentia ventriculorum cordis

Practicis

Practicis non de nihilo ab Excell. Viro Caſp. Hofman, commendatam lib. 3. inſtit. Medic. cap. 127. §. 1. nec non ſimilem etiam aliam obſerv. Celeberr. Viri Nicolai Tulpii, quam habet ipſe lib. 1. obſerv. Medic. cap. 27. quo loco iſtiusmodi excreſcentiam aptiſſimo vocabulo Polypum cordis nuncupare voluit. Siniſter lobus pulmonis ſatis integellus viſebatur. Colum valdè dilatatum. Omentum macilentum, folliculus fellis multâ bile turgebat. Hepar erat molis immodicæ, (unde perhibebatur æger multi cibi fuiſſe) Cæterum colore & ſubſtantiâ non pœnitendâ, quod ipſum tum de liene, tum de ventriculo, cæterisque abdominis partibus dictum volo. Cerebro reſecto, apparuêre in meningibus venæ turgidæ ſicut & ſinus. Aderat & rubor totius circumferentiæ exterioris. Cerebri medulla multo humore inebriata. Ventriculi ejus omnes ſeroſo ac pituitoſo humore farti. Notandum eſt ante mortem per integrum trihorium jugi. delirio fuiſſe conflictatum. Spiritus nec toto morbi decurſu, neque antè difficilis unquam fuit. Tuſsis nulla effatu digna, nulla in pulſibus animadverſa inſignis anomalia, nullæ aut ſyncopæ aut lipothymiæ: de dolore circa pectus nulla unquam querela.

SCHOLIUM.

Cauſam ὁλοφονίας rogatus familiaris Medicus, Abſceſſum pulmonis disruptum cauſabatur, juxta illud Hippocr. aph. 8. ſect. 1. Quum vomicæ ſeſe exonerant introrſus apertæ, ægri exolvuntur revomunt animoque labaſcunt. Verum hanc cauſam tam promptæ internecionis ſolitariam non fuiſſe judicavi, præſertim cùm vomitus aut expectoratio in aphoriſmo memorata, heic non acciderint. Quinimò credibilius exiſtimârim, abolitum repente fuiſſe cordis pulſum, ob perfectam ventriculi dextri cordis emphraxin, nec non ob totius cerebri ſubſtantiæ à ſero cataclyſmo non tam ἀλλοίωσιν quàm ἐπίρωσιν exiguo temporis ſpatio inductam, præ quâ nervorum tonus omnis fuerit diſſolutus. Quocirca non ſine cauſa ambiguum eſt apud me, Apoplexiane potiùs, an ſyncope cardiaca vitæ finem intuliſſe pronunciari debeat. Unde porrò abſceſſus iſte pulmonis? unde ejusdem diaphthora, unde πολυποιείλης illa cordis adnaſcentia. Equidem totum τὴν νοσογενεσίας negotium tantâ obſcuritate involvi probè ſcio, vix ut in apricum proferri valeat: ſi tamen aliquis ſcoχασμῷ locus conceditur, quidni meam quoque

mentem heic aperire liceat: laboraverat ut accepi μακαελίτης ἕτερ fœdâ scabie Lugduni contractâ, quæ ipsi tantopere molesta fuit, ut cogitarit solum natale repetere, ubi vix aliæ aquæ, præterquam vitiatæ ac νοσερὰι, ad manum esse dicuntur pro potu incolarum, neque tali aquarum insalubritati laudabilior vernaculi aëris indoles comitem se præbet, propter stagni marini vicinitatem, ac australium ventorum iis in locis frequentiam & prope dixerim, ἀείπνοιαν. Quæ omnia quanta pulmonibus damna infligere apta nata sint, vel me tacente res ipsa clamitat; sive viscus suapte fortè jam natura debile ἀπαθέστερον efficiendo, sive degeneris lenti, ac pituitosi humoris vim in corpore procreando, cujus pars facto in pulmonem decubitu, abscessus ibidem commiserit, pars in cordis sinum infusa dextrum, intestinisque ipsius columellis, præ tenacitate sibi inditâ sese agglutinans, paulatim novo congeneris materiæ allapsu, in eum quem vidimus modum, incrementa capessierit. Febricula ex saniei per abscessus disruptionem in thoracis cavum effusæ, putrilagine. Per cujus in caput epigenesin phrenitis emersit, quam tandem novissima infortuniorum incita lethum excepit. Non valde ab hac observatione abhorrere videtur, quam Clar. Casp. Bauh. literis consignavit in append. sui theatri anat. huc etiam pertinet observat. Clar. Jo. Riolan. Filii, Anthropog. L. 3. c. 12. quæ sic habet: intra ventriculum dextrum ad orificium venæ cavæ, in quibusdam repentina ac inopinata morte suffocatis deprehendi frustula carnea pugni magnitudine invicem conglobata, & nuper in Episcopo Malleacensi id à me fuit observatum. Propterea qui premuntur respirandi difficultate, cum pulsus interceptione, sive tussi, sive ulla suspicione hydropis, aut vomicæ, suspectam habere debent repentinam suffocationem cordis ab influxu sanguinis in carnem concreti, qui in diastole attractus in ventriculos, cor obruit & suffocat.

Observ. LVIII.

Hepar duplicatum: Uteri & oviductuum abscessus, Cerebelli & spinalis medullæ scirrhi, &c.

Anna Brand 17. circiter annorum, cùm aliquoties, ob spirandi difficultatem, quâ admodum affligebatur, scalas conscensura, & menses restitantes, nostram experta esset opem, scrofulis in manu dextrâ laborans, ad Chirurgi extranei operam nobis insciis confugit, qui ipsas suppurare, hincque disparere fecit, bono puellæ augurio: aliquot diebus pòst, 3. circiter Novembr.

vembr. 1682. cùm orphanotrophii ægros pro more inviſeremus, miſellam offendimus ejulantem ſummoperè, & de atrociſsimis capitis doloribus impetuosè lancinantibus conquerentem (**als wann man mit Kugelen in den Kopf ſchieſſen thäte**) adeò ut convulſivos motus ſubveriti ſimus: cephalalgiâm hanc præceſſerat biduo ante qualiscunque horror, cum ſomnolentiâ ac ſiniſtri lateris ſtupore. Medicamentis idoneis quantum licuit malo obviam ire niſi ſumus, cephalicis antepilepticis, iisque quæ humorum acrimoniam ſalſacidam mitigant: Quorum uſu cum dolores aliquantum remitterent, iis porrò inſtitimus, cùm autem febris ſubſequeretur cum oppreſsione circa præcordia vehementi & anxietatibus, unde perquàm laboriosè reſpiravit, pulſu celeri & frequenti, æquali quamvis, etiam his ſatisfacere ſtuduimus præſcriptis julapiis additis blandis volatilibus & terreis abſorbentibus: quibus autem parum effecimus, biduo poſt in deterius omnibus ruentibus, & convulſionibus ægram enormiter invadentibus, ac d. 15. ejusd. ſub noctem machinam penitùs deſtruentibus.

Cadaver quod die 17. luſtravimus, extrinſecus abdomen tumidum oſtendit, cujus interna facies, ablatis integumentis pinguecula fuit: Inteſtina equidem flatibus diſtenta fuerunt, à meſenterio tamen naturali ſuccincta: Hepar quaſi duplicatum, in duas alas ſe diviſit, quarum altera major centrum hujus conſtituit, & dextrum hypochondrium, altera verò linguæ bovinæ æmula, ſiniſtrum exactè occupavit, utraque diaphragmati ſecundùm periphæriam adhæſit, in medio, ubi ligamentum umbilicale inſerebatur, interſtitio evidenti conſpicuo: cætera nec ſcirrhoſum, nec coloris p. n. ſuis vaſis ritè inſtructum fuit: Lien nigricans, hinc inde fiſſuris donatum, pancreas verò pro ratione molleculum: In uteri fundo abſceſſus delituit, ſuo incluſus folliculo, qui vitellum ovi colore retulit, & diſſectus materiam glutinoſam reddidit: nihilominus ſecundum ſe totum uterus naturaliter habuit, nullâ inflammatione vel alio quopiam comparente: infra orificium internum, plexus jacuit glanduloſus ſubrubens & mucum preſſus ſtillans: nec defuit corpus glanduloſum alterum, quod Bartholinus deſcribit l. de Diaphr. Struct.

circa urethram s. collum vesicæ situm, vel carunculæ myrtiformes: Ovarium sinistrum elegans fuit, nec suis ovulis dextrum caruit: uterque oviductus in medio & circa extremitatem sui absessum continuit: Venter medius pulmones sterno & costis adhærentes subputridos exhibuit: Pericardium ichorem modicum & auricula dextra sanguinem tenuem serosum, eumque copiosum cum polypo insigni & grumis protruserunt: similis sanguis cranio separato copiosè exstillavit: Cortex cerebri flaccidus, copiosissimum serum flavescens, idque acerrimum profudit, quale in ventriculis hic illic stagnavit, nec firmior fuit medullaris substantia, quin nates & testes cum glandulâ pineali præ flacciditate diffluxerint: plexus choroideus latus satis, sed pallidus omnino. Vasorum arteriosorum anastomoses, quum nervorum examen aggrederemur, egregiè conspiciebantur. Cerebellum circa terminationem sui, scirrhos tres globulorum instar tangendos præbuit, & unum myristicæ magnitudine medulla spinalis, in sui exortu, quibus exemptis & dissectis materia subflava, cum premeretur exudavit. Testes sunt Viri Clariss. & Præstantiss. D. Hochrütinerus Sangall. D. Scherbius Episcopicell. D. Rüdinus, D. Speckerus Bas. jam Med. Doct. & D. Zäslinus Medic. Licent.

SCHOLIUM.

Hepar siquidem colatorii, & juxta nonnullos visceris mixtorii munus obit, rarò aut nunquam atrophiæ, aut extenuationi obnoxium reperitur, quin è contrà plures ob causas & occasiones quoad molem augeri, & diversimodis ingestis & concretionibus infarciri, ac intumescere periclitatur: Hinc sanitatis ratio non levis in hoc consistit, ut jecur ritè conformatum, sanguinem usque liberè absque tributo, seu vectigali nimio sibimet arrepto, trajiciat: In puerulis sanè hepar magnum contabescentiæ ipsorum, Rachitiden peritiores medici non malè appellant, à mulierulis aliisque, affectus causam & rationem formalem minus accuratè investigantibus, ut plurimum causa habetur, certumque est in ipsis abdomen prominulum satis esse, præprimis dextri hypochondrii ratione, nec defuit hepar grandius aliis cum visceribus, Anatome rem perscrutantibus: Clariss. *Willisius* succum nutritium isthoc in affectu passim, & hepatis præter naturali mole, ab hoc intercipi & in proprium usum converti arbitratur sect. 2. cap. 2. Pharmaceut. p. 2.

cum

cum quo tamen usque facere non videtur Clariss. Majovius tract. de Rachit. quando, inquit: *Quoad hepar cæteraq; parenchymata, quæ præsertim ex sanguine affuso constare videntur, ad horum fortè nutritionem succus nervosus non adeò necessarius est.* Est verò ratione utriusque, molis & augmenti ex sanguine accedentis, verisimilior Willisii opinio, repetimusque heic, quod alibi diximus, ejusmodi succum, albuminis ovi consistentiâ per nervos affluentem, nec dum nos concipere posse: Neque vel hoc supposito, dubium esse potuit Majovio, qui hepar in molem istam exurgere queat, ex sanguine affuso constans, cùm vel ab hujus copiâ, crassitie ac lentore oppleri ac intumescere possit, dum nempe ejusmodi particulas & recrementa in sinus suos ac recessus intimos facilè nimis admittit, & glanduloſum, à succo ejusmodi glutinoso ex nervis accedente, pariter infarciri possit, atque *glandulæ Mesenterii strumosæ*: Ut verò unde hæc succi nutritii copia interdum accedat, magis pateſcat, vasa hepatis perveſtiganda sunt, de quibus Dissertat. de Viscer. struct. Portæ rami conspicui sunt admodum, qui tamen non tam nutritiis partibus, quàm bilis materiæ advehendæ destinati esse videntur, cruore reliquo per cavæ surculos refluente: Restat ergò arteria hepatica cum suis propaginibus, quæ uti alibi loci arteriæ universim, nutrimentum adferre dicenda est, graviterque hallucinatus est Clariss. *Glissonius* quando cap. 24. Anatom. hepat. nullam arteriæ hujus partem in hepatis parenchyma exporrigi, sed in vasa solum absumi inquit, ceu in hepatis excarnatione manifestè videatur, aliud quippe nos docuerunt injectiones ex cerâ in hanc arteriam factæ, quibus versus acinos glanduloſos hepatis illam dispergi etiam notavimus, unde citat. Dissertat. arteriam istam ramulis multâ sui parte (non omni ceu *Glissonius* contendit) in tunicam portam investientem absumi scripsimus: nec potuit fieri aliter, ni succo nutritio glandulas defraudari velimus. Quicquid sit, aucta hinc hepatis moles supra modum, machinæ animali multum officere potest, enim verò ut propriæ functionis ad quam legitima partis conformatio inde & magnitudo requiritur læsionem omittamus, musculi abdominis inde tenduntur, quorum tamen motus, etiam ad chylificationem perficiendam necessarius usque est, & diaphragma in actione suâ impeditur, unde respiratio libera satis non est, premunturque à pondere tali nimiùm partes vasaque subjacentia, lymphica, sanguifera, ac interdum nervea: Accesit in *Virgine* nostrâ sanguinis totius dyscrasia serosa, quâ simul etiam lympha infecta fuit, cui an hepatis moles primam originem, an huic illa præbuerit, Eruditi dijudicent; aliàs abscedentibus nimiùm particulis oleaginosis ac balsamicis, ex humorali massâ, aqueæ potissimum relinquuntur, quæ dehinc fluctuando cum salinis reliquis acrimoniam frequenter acquirunt, partibus pneumonicis

monicis maximoperè nocivam membranisque, unde dolores lancinantes atrociſsimi, vel etiám viſcidiores, connubio variè inito, in glandulis ſubſiſtunt, earumque poros opplendo, ſcrofuloſi quid producunt, vel circa ἐγκέφαλον copiosè abſcedentes & collecti, glandularum, ductuumque tonum enervant, ut præ flacciditate tantùm non diffluant, ſubſequente ſopore & hemiplegia, imò genus nervoſum graviter vellicando, hujusque incolas, quibus accreſcunt facillimè, inquietudines anxietates & motus convulſivos cauſantur: nec fieri poteſt, quin in iſtâ cerebri ac cerebelli labe ſpiritus animalis in nervos cardiacos influxus tantiſper prępediatur, cordisq; motus parvus ſubinde fiat, ſanguine ſoluto acri cum polypis non rejecto, qualem in thalamis cardiacis obſervavimus & ſeparato cranio profluere vidimus: De ſcirrhis cerebri actum in Diſſert. de Viſcer. Struct. dubiumque nobis non eſt illos, ex viſcido in glandulis corticalibus cerebelli & ſpinalis medullæ aggeſto, ſeu potiùs harum ſubtiliſsimis poris, ab adventante continuâ ſeri copiâ laxatis nimium, ſenſim impacto pullulaſſe, cerebri cortice ab eodem ad flaccicitatem inſolitam priùs redacto, præ qua glandula pinealis ipſa tantùm non diffluxit, non exiguo machinæ animalis detrimento, ſi Nobiliſſ. Carteſium audimus: Poſſunt quoque ejusmodi ſcirrhi, utut rariores, ſi grandiores fuerint, comprimendo funiculos medullares cùm ab ipſis tum confinibus glandulis emanantes comprimere, ſpirituumque in partes in quas illi diſperguntur influxum cohibere: Abſceſſuum qui in utero & oviductibus delituerunt materiam, glandulæ his in locis haud dubiè ſuppeditârunt, vel ſi mavis arteliorarum ſtupendo artificio diſſeminatarum pori ab accedente viſcido tantiſper diſtorti ac ampliati, particulis ramoſis ac ad motum ineptioribus, ſibi mutuò conglutinatis & ceu ad latera ſtudiò protruſæ eſſent, folliculum cui materiæ reliquum incluſum fuit formantibus: de plexu glanduloſo ad regiam orificii interni nobis viſo, pauci quantum meminimus ſcripſerunt, nec aſſerere poſſumus, in omnibus ipſum æquè evidentem eſſe, nulli autem dubitamus, mucaginoſi liquoris ſecretioni ipſum mancipari. Cæterum de variis uteri ac oviductuum tumoribus, rebusque in ipſis repertis inferiùs hiſtorias aliquas proponemus.

Observ. LIX.

Hepatis abſceſſus.

Cum anno 1675. Pariſiis Chirurgiæ operam daremus, curæ noſtræ commiſſus fuit Vir conſiſtentis ætatis, faciei colore flaveſcente,

veſcente, pilis ſubrufis, ſed minùs lautæ conditionis, qui vulnere â gladii ictu profundiore infra coſtas notha, inflicto, abſceſſum hepatis incurrit, ita ut per ſex ſeptimanas materia purulenta copiosè manaret, eò majori cum periculo, quò in hepatis parenchyma ſtylus profundius adigi potuit: Hic octo circiter ſeptimanarum ſpatio ab affectu funeſto liberatus fuit, medicamentis balſamicis, ac vulnerariis detergentibus ac conſolidantibus, internè & externè uſurpatis, Nobili alio, quem ſimili malo laborantem eodem tempore curæ ſuæ creditum, Dnus Morellus, Chirurgus peritiſsimus ter de die inviſebat, paucorum dierum intervallo, è vivis excedente, adeò abjectioris ſortis hominibus quandoque præ divitibus Natura favere dicitur.

SCHOLIUM.

Quas prærogativas univerſus Medicorum Veterum chorus hepati tribuerit, omnium in ore decantatum eſt, nec latere viciſſim poteſt Artis ſedulos cultores, quam miſeram ſortem expertum fuerit, aliquibus ad aſtra illud evehentibus, & pro parte principe atque ſanguificationis organo primario venditantibus, aliis eidem exequias canentibus: Illuſtris ſanè Thom. Bartholin. utut primùm hepatis partes ſtrenuè defenderit, ceu videre eſt Cent. 3. epiſt. palinodiam mox cecinit; enimverò vaſorum lymphicorum, lymphæq; motus inventio hepar de throno dejecit, verba ſunt Stenonis ad laudat. Barthol. Epiſt. 58. exſurrexit inde Anton. Deuſingius, qui exautoratum idem, priſtino honoris loco reſtituere ſagit, ſed irrito, quantum novimus ſucceſſu, nec enim autopſiæ & rationibus Virorum Clariſſimorum ſolidè reſpondit, vel aſſenſum apud cordatos Medicos reperit: Eſt nihilominus hepar viſcus nobiliſsimum, cujus actione, quamvis ſanguis præcisè non elaboretur, pro chylo tamen abſolvendo, neceſſariæ particulæ generantur & ſuggeruntur, imò ſanguini ipſi cum chylosâ materiâ neceſſarios ob uſus deinceps ſuffunduntur, ceu ſuperiùs monuimus: Vaſorum quoque innumera cohors, functionis neceſſitatem ac utilitatem probat, evincitque ſimul, quàm periculi plena labes ipſi illata haberi debeat, uti ſunt pertinaces obſtructiones, à materiâ viſcidâ, tartareâ, non rarò calculos poſt ſe relinquente, vulnera item profunda, inflammationes & abſceſſus: nempe jugis ſanguinis, per infinitos vaſculorum ramulos affluxus, non poteſt non in vulneratis graviſsima ſymptomata inducere, dum vel nectare vivifico homo miſerè defraudatur, vel ab eodem ſuppurante, particulæ nocivæ cruori per cavæ ramos refluo miſcentur: ſicque febri lentæ viam

pandunt, præprimis etiam in functione suâ pars ista valdopere impeditur: accidit nihilominus ut læsa vascula capillaria sive secundum extremitates suas, sive gravius, glandularumque fibrillæ distortæ, vel ruptæ aut erosæ, medicamentorum ope separentur & suppurent, illaq; vel subsideant prorsus & consolidescant, aut noviter una cum harum reliquiis, supervenientibus idoneis particulis procudantur: id quod rarò admodum accidit, inde Hippocrates l. 1. de morbis: ἐνδοιασὰ ϑ τὰ τοιάδε ἀποκύναί τε ἐ μὴ περιπλεύμονίη καῦσος φρενίτις, πλευρίτις, κυνάγχη, σαφυλὴ ἡπατίτις, σπληνῖτις Interdum verò labes ejusmodi funesta sensim visceri huic infertur, à particulis salinis acribus, vasculorum oscula rodentibus, vel aggestione sui præter naturam diducentibus, sicque sanguine erumpente abscessibus, & unà subsistendo, inque glandularum poris hærendo, calculorum succretioni materiam præbentibus, quibus confirmandis ac illustrandis inservit historia, quam à Clariss. Sponio Filio accepimus An. 1678. Postridie (inquit) Kal. Quinctilis mensis St. Nov. dissectum fuit à Chirurgo M. Feline coram Dn. Andreâ de Lucque Doct. Med. cadaver honestissimæ matronæ, Dn. Franciscæ Voysin, uxoris Dn. Petri Hugonet, Aromatarii hujus urbis, quæ fœmina ætate erat plusquam quadragenaria, pluriumque liberûm mater: Hepar deprehensum, magnum, exsuccum, friabile, putridum, innumeris exiguis abscessibus sporadicè fartum ac veluti confixum. Pulmones itidem putridi, non tamen costis affixi: Pancreas totum scirrhosum. In vesiculâ fellis calculi aderant N. V. duo majusculi, mole nucis moschatæ, reliqui dimidio minores, omnes figuræ cubicæ, sed obtusis angulis, colore candicantes aut subflavi, quasi παιπάλη quâdam sulfureâ inspersi: pondere mirè leves, aquæ supernatantes (*oleositatis suæ indicio*) E minimis unus pendebat aurificum gr. X. alius gr. XXI. tertius denique gr. XXIII. E majusculis unus pendebat gr. 52. alter gr. 42. & dimid. Epiploon & Intestina omnia luteo colore delibuta ac illuviei felleæ innatantia: In cæteris partibus nihil desideratum. Per menses duos decubuerat, de ventris cruciatibus assiduè conquerens, quibus insolentiùs debacchantibus, motus in ventre percipiebatur, quasi infantis subsilientis, cum frequentibus nauseis, animi deliquiis, lumborum doloribus, nec non coxendicis & omoplatæ dextræ. Quibus omnibus placandis frustrà compluribus enematis, venæsectionibus item non paucis, fotibus, potionibus ac julepis anodynis pugnatum fuit. Frustrà quin etiam hydrops siccus ad mentem aph. XI. s. 4. à Medicis clinicis ipsi auguratus fuit: *hæc ille.* De calculorum in vesiculâ felleâ exortu, ansam dicendi heic haberemus, ni materiæ hujus partem eruditè absolvisse Cl. Sylvium nôssemus, sufficit vel transudantibus vel deficientibus particulis aquosis, quibus ne crassior & ad motum ineptior evadat, bilis omnino

omnino opus habet, particulas ramosas irretitis salinis terreisque pauxillis, conglutinatas sensim & in calculos combinatas fuisse, erosamque ab acri, cujus suprà meminimus, glanduloſam hepatis substantiam, non modò putruisse, sed ichori bilioso exudandi usque & abdominis contenta alluendi viam parâsse, nec enim illuvies ista, cui intestina innatabant, impeditâ bilis in hepatis acinis secretione, per ramorum portæ in mesenterio tunicas transudâsse videtur, cùm in iis bilis reâpse existere dici nequeat de ductuum verò hepatici vel cystici ruptione vel erosione, in historiâ mentio nulla fiat: quin imò calculi vesicam opplentes, bilis per tubulos regurgitationem promoverunt in erosam hepatis substantiam: aliàs hepatis structurâ incolumi, ejusmodi regurgitatio facta in M.H. icterum parere solet: *Motus* quasi infantis subsilientis, spasmodici fuerunt, à tam acri ichore fibras nerveas intestinorum splanchnicasque miserè exercente, ut valdopere miremur, V.S. hanc ob rem iteratò institutam fuisse, quæ quidem Medicorum imperitorum sacra anchora esse solet.

Observat. LX.

Lien magnus. Icterus cum tertianâ, quartana cum motibus Epilepticis.

Ulricus Baumann. Sangallensis textor, quadragenario major, An. 1672. in nosodochium admissus fuit, febri tertianâ conflictans, (quam paulatim Icterus comitari cepit, malum quo aliàs comparente, febris evanescit) urgebat sitis, appetitus prosternebatur, artus defatigati erant, dextrumque hypochondrium aliquo modo tensum: Excell. Glaserus, Medicus tum temporis ordinarius vinis medicatis deobstruentibus ac vacuantibus, aliisque naturam juvare studuit: præscripsit hinc:

℞. Radic. plantag. ʒvj. f. fol. taraxac. mj. summit centaur. min. p. ii. fol. sen. mund. ʒviij. rhabarb. el. ʒiij. crem. tartar. semin. anis. an. ʒj. infund. in aq. font. vin. alb. vet. ana cyat. 2. sumat singulis manè cyath. 1,

℞. Sal. prunell. sacch. albiss. ana ʒj. f. pulv. ten. potui ord. immiscendus. Item

℞. aq. centaur. min. ℥ij. syr. de succ. plantag. ℥j. pulv. ocul. cancr. sal. absynth. ä ʒß sumat semihorâ ante paroxysm.

Quibus pro ratione instituit, aliaque vicissim addidit causæ occurrentia, sed ferè in cassum, licet enim inducias febris aliquando dederit, mox tamen recruduit, imò obstructionibus adauctis in quartanam transiit: cui rursum studiosè obviam ivit medicamentis variis

℞. Massæ pill. tartar. Q. gr. xij. resin. jalapp. gr. vj. diagryd. gr. iij. ol. dest. succin. gutt. j. f. pil. No. XI. D. ad sc.

℞. Rad. cichor. fœniculi polypod. querc. ā. ʒß. gentian. ʒiij. cort. tamarisc. ʒij. fol. chamædr. mij. summit. cent. min. p. ij. incisa infund. in aq. font. vin. alb. vet. ā. ℔ij. Infusionis hujus ℞. ā. ʒjv. cui add. Tinctur. Mart. Tart. ʒß. sumat mane & vesper. &c.

Æger cùm per annum ferè variis hisce malis, ita cruciaretur, medicamentis chalybeatis utcunque bene habere videbatur: d. 22. Maji, 1672. Vini absynthites potui indulgens, convulsionibus miserè torqueri cepit, tandemque suffocatus obiit: In causam mortis cultro inquirens Clariss. Glaserus noster, hepar insolitæ magnitudinis offendit, subdurum, cujus naturalem magnitudinem lien molis suæ ratione optimè æquavit: omentum omnino putruerat: intestina lumbricis referta erant: sangis fœculentus & tartareus lienis cellulis incisis profiliit; serum quoque acidis salibus prægnans magnâ copiâ in abdominis cavo stagnavit: pariter etiam thoracis capacitas plurimum ichoris continuit: cor omnino flaccidum fuit: Cerebrum apertum circa sui basin, ad spinalis medullæ principium serum acre & austerum ad ʒv. & ultra exhibuit.

Observ. LXI.

Lien scirrhosus & calculosus: Vasa emulgentia in utroq; Renum duplicata: polypi in vasis cordi appensis longissimi &c.

N. W. puer 14. circiter annorum, scrophulis laborans, cùm plurimorum remediorum virtutem, mali hujus pertinacia sprevisset, cum sociis Empirico cuidam, apud vulgus (quæ hominum solet esse imprudens imbecillitas) haud incelebri commendatus

mendatus fuit, qui aureos montes pro more promiserat: Præparato itaque corpore medicamentis quæ ipse exhibuit, Mercurium propinavit, ut qualemcunque salivationem, ægrorum bono cieret, neque effectus fefellit. Redierunt post septimanas plures, quotquot ejus curæ fuerant commissi, à malo uti persuasit Medicaster ille, jam liberati & in posterum immunes futuri: ast falsidica fuit isthæc prophetia, siquidem in aliquibus glandulæ partim denuò intumuerint, in aliis verò penitus non detumuerint: Misellus præprimis iste mali recrudescentis ferociam sensit, cui equidem mitigandæ Chirurgus ordinarius diligentem impendit operam, sed in cassum, invadente enim interea tussi & respirandi difficultate, totoque corpore emaciari incipiente, æger in deterius magis magisque lapsus est, àque medicamentis parum omninò levaminis sensit: ultimis diebus sputum purulentũ crebrò vexavit imbecillem, & nescimus, quis bolus è thorace adscendere videbatur, deglutitionem & respirationem summopere intercipiens: præscripta fuit hunc ob finem d. 8. Aug. 1682. mixtura cardiaco carminativa per cochlearia sumenda, sed vix dum de hâc ipsâ sumere potuit, & mortis agone fervidè sub vesperam correptus fuit, usque dum summo mane diei insequentis blandè obdormiverit, vitamque hanc mortalem cum immortali commutaverit. Cadaver d. ante sepulturam præsentib. Vir. Clariss. & Præstantiss. è quibus præprimis D. D. Zuingerum Bas. D. D. Zollicoferum & Hochrutinerum Sangall. honoris gratiâ nominamus, incidimus: Abdomen exterius aliquantisper inflatum apparuit, intus verò tantillum ichoris in sui cavitate continuit: Epiploon extenuatum & ab humorum acrimoniâ aliquantisper erosum rubuit, miliaribus glandulis adscititiis duriusculis refertum: Ventriculus & intestina flatibus erant distenta: Hepar à dextris suaviter incumbens, pro ratione laudabiliter habuit, & non nisi in extimâ superficie aliquam labem ostendit: Vesicula fellis bile viscidâ, subatra turguit, ductus ejus summoperè angustabatur, præcipuè à glandulis albicantibus & duris, circa exortum ferè ipsum cingentibus: Pancreas sub ventriculo recumbens duriusculum extitit, & circa duodenum ubi ejus ductus inseri consuevit naturaliter, scirrhum minorem exhibuit:

Inteſtina cingens meſenterium glandulis ſcatebat induratis & caſeoſis: Lien à ſiniſtris poſitum, ſubatro colore luxit, cœterà ſcirrhoſus, profundè craſſus, & extremitatibus ab intùs diſtendente materiâ verſus baſin tractis corrugatus: prope medietatem ejus corpus protuberavit induratum, globulum majorem exæquans: Inciſione factâ, materiâ caſeosâ & arenosâ, & alicubi purulentâ, veſiculas ejus infarctas undique deprehendimus: Renes bini fiſſuram circa vaſorum introitum inſigni erant inſtructi, vaſis emulgentibus duplicatis, uterque donati, Vaſa ipſa ambiebat undique gelatina, manibus pertinaciter adhæreſcens: Propter vaſorum diverſis in locis ingreſſum, figuram quoque mutâſſe videbantur, verius enim cuniculum in uteri latebris adhuc ſubſiſtentem, quàm phaſeolum retulerunt: neque ſuccenturiantes defecerunt, longitudine ʒiij. ſuperantes & vaſis ab emulgentibus enatis egregiè ornati: Thorace aperto, ex latere ſiniſtro, pulmones liberos, ex dextro autem coſtis fortiter adnatos vidimus, maximam partem purulentos: In ipsâ ventris hujus cavitate aliquid aquæ hæſit, cujus majorem copiam in pericardio offendimus: Glandula thymus ſcirrhoſa admodum non fuit, neque ſecundum ſpinæ ductum quidquam iſtiusmodi animadvertimus: Auricula cordis dextra polypum fovit longiſsimum in ramum uſque ſubclavium protenſum, cui ſimilem ferè continuit arteria venoſa cum ſanguine quâ grumoſo, quà tenui, ſeroſo, multo. Sola arteria magna hisce caruit. Atque his ſuo corpuſculum loculo redditum fuit.

SCHOLIUM.

Ad Obſervat. LX. & LXI.

De hepatis lienisvé mutuâ invicem conſpiratione, Diſſert. de ſtructur. viſcerum diximus, nec aſſerti pœnitet; enimverò quò magis expanſas à venæductibus cellulas veſiculoſas conſideramus, cum arteriolarum & nervorum copioſiſsimorum artificioſo compigmento, in ſententiâ quam ibidem de novâ ſanguinis actuatione & particularum, motu illo incipiente, blandâ diſſociatione probabiliter exhibuimus, confirmamur, perſuaſumque habemus firmiter, texturam ejus ita fabrefactam fuiſſe, ut cruor aurâ animali noviter vigoratus, per illam peculiariter quaſi circuletur, id quod reticulares arteriolarum plexus, quibus venæ

per

per anaſtomoſin vel tertium aliquod non junguntur, nobis perſuadent: In eâdem Diſſert. de *Liene magno* aliqua delibavimus & quî ille ſuccreſcere poſſit: Præſentes hiſtoriæ & calculoſi & magni lienis exempla ſiſtunt, vidimusque hujus incipientis exemplum in fœminâ nobili triginta annorum, cùm acidulis Petrivallenſibus uteremur: abortiit illa bis, antequam malum affligere ſentiret, jamq; per intervalla atroces dolores in hypochondrio ſiniſtro percipit liene ad regionem umbilici, versùs dextrum hypochondrium ſe expandente. Sanguinem lenteſcentem & ad motum inertem, craſſum viſcidum in cellulis lienaribus facilè ſtagnare, vel fluidiorem ſed ſale ſoluto acido imprægnatum in grumos promptè cogi, ibidemque ceu oſculis venoſarum extremitatum improportionatum ſubſiſtere, imò comprimendo nervulorum ſurculos, ſicq; Spiritus animalis, ſingula pervadentis ac in motum ſuſcitare nitentis affluxum cohibendo, ulterius augmentum acquirere extra controverſiam poſitum exiſtimamus; enim verò præter ratiocinia dicta, ſanguis fæculentus & craſſus è lienaribus cellulis inciſis profiliens in hiſtoriâ priore, eædemque calculosâ & caſeosâ materia ſaturatæ atque ad attactum ſcirrhoſæ in poſteriore, illud ſatis teſtatum faciunt: ſanguis verò ejusmodi diatheſin, contrà quam vulgò arbitrantur, rarius vitio viſcerum vulgò dictorum, aut ſi mavis, partium glanduloſarum, functione cui deſtinatæ ſunt, ſanguinis depurationi vel vigorationi deſtinatarum, acquirit, ſed primordia ejusmodi à chylo particulis inertibus, viſcidis, aliisvè acidis ſalſis, fæculentis ſaturato, verbo, qui aſſumptorum vitio magis, quàm menſtrui ventriculi & inteſtinorum, ſubigi & legitimè concoqui non potuit adipiſcitur, viſceribusque dehinc particulis ſimilibus labem inferendo, & glandularum poros infarciendo, lymphæ legitimam ſecretionẽ & motum impedit, utq; hæ ſtagnent, particulis tenuioribus & aquoſis abeuntibus coagulentur, vel vaſcula quibus continentur, impleant, diſtendant & quandoq; rumpant efficit (cujus indicium evidens eſt ſerum in thoracis & abdominis cavo copioſè ſtagnans, ut & circa cerebri baſin acre collectum, motuum convulſivorum parens) vel etiam in ſanguinem deinceps regurgitent: præprimis autem particulæ tales, quæ cùm noviter generantur, tum quibus refertus eſt adhuc, uſque ſeparari ab aliis nequeunt, atque ſic lærna malorum in corpus utrinque derivatur: In ſcrofuloſis glandularum in collo tumor, utri à viſcido caſeoſo, poris impacto & ſtagnante prodit, ita glandulas in meſenterio pari materiâ farctas, utplurimum commonſtrat, docuitque nos Anatome, tum lumbares tum alias circa œſophagi ductum & faciem vertebrarum thoracis interiorem unà cum thymo, inſigniter ſcirrhoſas in iis evadere, reliquo ſanguine ſeroſo acri & ſoluto in vaſis fluctuante, quin imò lymphâ ſimili vaſcula heic illic rodente & extillante, præ-

te, præprimis autem pulmonũ mẽbraneas veſiculas aggrediente, in aliis citius quidem, tardius in aliis: nec deeſt ratio; acido enim & ſalſo in corporibus cumulato, viſcidum facilè ſubnaſcitur in cruore hinc & lymphâ, eadẽq; ab aſſumtis talibus ut plurimum ſuppeditata & malè ſubacta, chylum ejusdẽ farinæ imò & lymphã deinceps ſubminiſtrant, quibus inde farcientibus glandularum tum interiorum tum exteriorũ poros, eas intumeſcere magis magisq; ac indureſcere neceſſe eſt: Ad viſcidi talis ſolutionem mercurialia præ aliis laudari ac convenientia eſſe novimus, ipſiq́ue pillulas mercuriales hanc ob rem paravimus & aliquibus iſtiusmodi glandularum ſtrumoſis, vel ſcrofuloſis tumoribus detentis exhibuimus: Id verò juxta notavimus, quamvis glandulæ detumuerint, frequentiſſimè vel febrim ſuperveniſſe cum tuſſi & reſpirandi difficultate funeſtis, ſanguinis craſſi à Mercurio magis ſolutâ, ſeroq́ue ejus acriori & tantùm non corroſivo reddito, remanentibus in ipſarum poris tartari fæculentiis, vel unà rurſum intumuiſſe, rationemq́ue aliam invenire hactenus non potuimus, quàm ſolvi interdum viſcidi in glandulis exterioribus particulas, easdemq́ue per ductus ſalivales, aut ad glandulas inteſtinales depoſitas, per alvum excerni, ſed nec ſemper nec ex toto, & glandularum meſenterii, vicinarumq́ue caſeoſitates uſque non diſparere, unde novus fomes facilè accedit. De febribus, quibus *Baumannus* diu conflictatus eſt, anſam heic differendi nanciſcimur, quarum eſſentia ſive ratio fornalis in obſcuro hactenus relicta fuit, Authoribus variè & diverſimodè ab invicem ſentientibus, enimverò ut Vett. opinionem de ſanguine hujusq́; humoribus in & extra vaſa putreſcentibus, & hinc calore cordis aucto linquamus, ſunt etiam ex recentioribus plures, qui febris eſſentiam in motu ſanguinis æſtuante quærunt, ceu ex Williſii erudito de febribus ſcripto colligimus, in quo febrim dicit eſſe motum ſanguinis inordinatum & immanem hujus efferveſcentiam, cum quo pariter Clariſſimus Sylvius ſentire videtur, dum pulſum frequentiorem ac præter naturalem pro ſigno febrium pathognomonico aſſerit, indeq́ue in hujus effecti cauſas inquirens, ad Spiritus acidi, ſaliſq́ue lixivi in corde efferveſcentiam confugit, ceu in ipſius de febribus Diſputationibus prolixiùs videre eſt: alii è contra, uti pulſum celeriorem pro indubitato ſanguinis copioſiore ac frequentiore circuitu non admittunt, ita viciſſim *hunc* cum ſanguinis ebullitione, effectum potius quàm eſſentiam conſtituere arbitrantur, videſis quæ Excellentiſſ. *Screta* Chymiater Celeberrimus tractat. de febr. caſtr. hac de re conſignavit: Attendentibus ſanè ad febrium invaſiones & ſymptomata, modumq́ue operandi medicamentorum, quibus opem ægrotis ferimus, patebit nos coaguli ablationi, vel viſcidi ſolutioni potiſſimum intentos eſſe, utque verbo explicemus, eò operam noſtram dirigere, ut cùm ſanguini tum lymphæ

lymphæ motum disposition emque laudabilem reddamus, remotis omnibus, horum fluxum refluxumque inhibentibus ac morantibus: Ipse Clariss. *Sylvius* in intermittentibus ductuum Pancreaticorum lateralium obstructiones sæpissimè crepat, quid ni ergò & nos cùm lymphæ tum sanguinis in vasis glandulisque stagnationem ac lentorem, vel grumescentiam variis de causis suboriri solitam, de quibus suprà laudati *Nicandri* nostri ingeniosissima meletemata prolixiùs legi merentur: in nostro textore utriusque horum vitium adfuisse potest, sibique in glandulis hepaticis, cùm de tensione & dolore hypochondrii dextri statim conquestus sit, sedem fixisse satis pertinacem, adeò ut nec ab Ictero superveniente, quo alias tertianæ criticè terminari solent, febri liberatus fuerit, quibus meritò jungimus ex ejusmodi sanguinis torpore & lentescentiâ, vesicularum lienarium impletionem quam aliqui (inprimis si quæ de sanguinis per lienem circulo, febrisque essentiâ modò diximus perpendere libeat) pro primario febrium foco haberent, quartanæ præprimis: Fieri sanè potuit, ut istius visceris labes, humoris bilioši legitimam secretionem sufflaminando, non tam sui, quàm sanguinis ipsius vitio, Ictero certiorem ansam dederit, febri nihilominus persistente, enervatisque viribus & fatiscente sanguinis spirituumque animalium motu, præviis convulsionibus, quas à sero austero superiùs deduximus jugulaverit: Nobis ex conspicuâ viscerum noxâ, ista probabiliter concluisse sufficit.

Observ. LXII.

Vomitus funestus à pylori scirrhositate.

Ex literis Excellentiss. SPONII *Mens. April. Ann.* 1686. *ad nos exaratis.*

Optatissimæ tuæ sub dato diei 17. 27. Martii aliquid responsiunculæ abs me omnino exigunt, etiamsi tuis illis ἀνλάξια, vix in mentem modo ventitent ulla. Pylori σκιῤῥωσίας tibi nondum frequenter visas, facilè credidero, quas nec plerisque aliorum Practicorum innotuisse credibile est, cùm de ipsis pauca planè suis in lucubrationibus delibent: Attamen hanc quoque partem, aliarum instar, talibus affectionibus, variisque sive tumoribus, sive etiam ulceribus patere, minimè dubitandum tecum censeo. De hujusmodi verò morbo video Clariss. Ioan. Riolanum nostrum appositè meminisse l. 2. Enchir. Anatom. c. 23.

Vomitus accidit, (inquit ille) vel propter orificium superius ventriculi obstructum, vel orificium inferius. Si superius alimentum cespitat in orificio superiore, moxque rejicitur, si in pyloro vitium est, alimentum aliquanto tempore retentum excernitur. Porrò præter Vasalium nuper defunctum, quo de in prioribus meis, duorum aliorum, simili affectu extinctorum, historiæ commodum mihi nunc subeunt, quas heic libenter tibi communico: Ann. 1675. Mense Martio, in cadavere adaperto Dn. Charaveji Negotiatoris Seplasiarii hujus urbis Lugdun. vomitu perpetuo per mensem ante obitum conflictati, qui successerat colico cruciatui, quo per tres quatuorve menses antegressos vexatus fuerat, Pylorus deprehensus fuit prædurus ac quadantenus cartilaginosus, suo in orificio valdè coarctatus, & extra prædicti orificii fines tumor apparebat formâ ossis hyoidis, mole ovi gallinacei, subjacebat pyloro pancreas durum ac scirrhosum, comprimens pylorum cui adhærebat, ita ut nihil ex ventriculo egredi posset. Ventriculo super incubabat magna jecinoris portio, sub cujus fornice glutinata visebatur illâc peragrantis coli lacinia, quæ scalpello ab hepate separanda fuit. Prætereà colo illâ parte vesicula fellis bile nigrâ turgida inequitabat, quæ humoris istius sulfurei contenti portionem, inter duas coli membranas eructando, colicum pathos, quo tamdiu afflictus vixit, excitârat. Eodem anno mens. Aprili, Dn. Vulpianus Civis Viennensis, vomitu perenni mense uno & ampliùs detentus, tandem occubuit, die 7. prædicti mensis, cujus corpore adaperto Pylorus repertus fuit, tumore scirrhoso obsessus, ferè in cartilaginis naturam induratus, molis ter amplioris, quàm naturaliter esse solet, unde meatus ipsius adeò strangulabatur, ut nihil illac pervadere posset, atque ita assumpta quælibet per vomitum rejectabantur necessariò. Prætereà ductus cholidochus obstructus erat, unde cystis fellea heic extumuerat ad ovi gallinacei magnitudinem felle corrupto ac fœtente distenta, ad nigrum potiùs, quàm ad fulvum colorem tendente: quod ipsum fel in fundum ventriculi latenter effundebatur, quâ ratione laborans, picrocholus ἄνω validiùs evadebat. Reliquis in partibus, sive naturalibus sive vitalibus nihil desideratum nisi quòd præ atro-

phiâ

phiâ impendio emarcuerant, ac impalluerant, ut par est universæ.

SCHOLIUM.

De scirrhosis pylori tumoribus Dissertat. de Viscer structur. quædam meminimus, unde hæc ipsa ex literis Viri perpetuâ laude dignissimi pleniùs heic exponere consultum fore duximus, utpote ulteriorî lucubratione opus habentia: Equidem de vomitûs ratione formali, causisque variis in hernioîis inferiùs dicetur: alia verò heic occurrit, eaque notabilis, glandulæ pylori in scirrhum excrescentes, ob quas impeditæ in motu suo versus inferiora, sicque laceſsitæ fibræ interiores, motus impetuosos à sinistris incipiunt, totamque stomachi capacitatem coarctando & versus orificium superius ducendo, omnia per vomitum reddi faciunt, cujusmodi quid ab inflammatione ex medicamenti exhibitione in canibus inducta, item etiam excoriatione, muco exeso, subsequi vidimus: Excellentiss. Willisius, historiam profert l. 1. de Medicam. operationibus, Juvenis illustris diu cachectici, qui vomitu crebro & per plures menses quotidiano laborans, viribus summè attritis mortem obiit, in cujus cadavere aperto, deprehendit pylorum tuberculis scirrhosis valde teneris, & sensibilibus circumcirca obsitum, quæ hiatum ejus pene occludebant, adeò ut chylus nodorum interstitiis impactus, summè purresceret: præprimis autem hinc confirmantur glandulæ stomachicæ, quas circa pylorum maximè conspicuas esse jam Excellentiss. Brunnerus notavit: easdem majusculas omnino in cane molosso strangulato haud ita pridem vidit, unà nobiscum Clariss. D. Licent. Mejerus, Scafus. servamusque portionem tunicæ glandulosæ in spir. vin. inter rariora nostra: id verò usque nobis ex præsentibus historiis non constat, an vesicula fellis peculiari ductu, inter duas coli tunicas liquorem eructaverit, an verò hujus per membraneæ vesiculæ poros transudâsse aliquid inque coli poros atque ejus cavum receptum fuisse, auguratus fuerit, cujusmodi quoque dubium nobis exemplum alterum suggerit, de cysti dictâ obstructâ, fel suum in fundum ventriculi latenter effundente; enimverò picrocholus evadere potuit ingestis in ventriculo ad necessariam solutionem & subactionem non devenientibus, cujusmodi labes massæ solutæ in intestinum tenue ex ventriculo affluenti, ductu cystico obstructo, identidem affricari potest, patetque hinc vel maximè, quàm necessarius sit bilis ad intestinum dictum commeatus, pro chyli perfectione: cœterùm scirrhi in glandulosâ carne facilè succrescunt, ventriculi præprimis, si vel sero viscido magis magisque inferciatur, aut etiam ex frigidæ potu, ejus particulæ inviscentur ac pertinaciter impingantur, quò etiam referendus

venit præposterus atque intempestivus vini generosioris, salsorum item piperatorum & acetosorum usus ceu infra dicetur: à nocturnâ certè frigida eâque copiosâ ingurgitatione, viscidum simile glandulis, plicisque ventriculi adeò impactum fuisse vidimus, ut à spiculorum solutorum vellicatione motus spasmodici vehementes subsecuti sint, ad attactum satis palpabiles, ita quidem ut nec hordeata ampliùs aliquandiu æger ferre potuerit, tumore tenitente, musculi spasmo affecto simili, circa pylori regionem conspicuo, dubiumque non est, quin nisi impactum solvatur, acidique coagulantis & stringentis spicula infringantur, scirrhi incurabiles promptissimè pullulent: in aliis partibus mirum valdopere non pariunt, in quibus glandulæ evidentiores sunt, & ab authoribus in dubium non vocantur, quod quidem ventriculo in homine accidit: Rationem sanè prægnantem satis nondum videmus, quare caninus glandulis instructus esse dici debeat, humano iisdem negatis, cùm tamen parile beneficium serum, quod eructant, utrique præstet: plures omnino in corpore nostro partes glanduloſæ sunt, quam vel Vett. vel Recentiorum multi unquam crediderint, (sicuti alibi fusiùs demonstratum fuit.) Glandulas nihil aliud esse, quàm glomos quosdam è fibrillis nervulis vasculisque ope membranularum inter se connexis conflatos, Nicol. Stenonis industria detexit: quidnî ergò ubicunque ejusmodi vasorum complicatorum compigmentum est, succusque certi generis secernitur, glandulam adesse dicere liceret, etiam sub hâc glomi specie præcisè non appareat; quid quod partes planè excarnes, imò πάλο-μελίης integumenta vulgò dicta, à scirrhosâ sobole immunia planè non sunt, modò succus aliquis indolis minùs probè adeoque hærere, & per moram spissescere aptus natus, ipsarum poros irriget: sic noti sunt tumores subcutanei, duri rotundi, mole ciceris majusculi, è scirrhorum, aut gangliorum genere, supra musculorum tendines quandoque suborientes, estque annotatione dignissimum exemplum mulierculæ, quam olim in Nosotrophio Lugdunens. la Charité dicto, vidisse meminimus, cujus satis διάρκης & staturæ mediæ, totus ferè externus corporis habitus, anticus, posticus & lateralis, in tantam duritiem devenerat, ut digito prementi nihilo magis cederet, quàm si statuam marmoream contrectâsses; unde factum ut σκληροσάρκης vocabulo ipsam insignirent.

Observ. LXIII.

Vomitus periodicus in hernioso.

J. Georg. Annone 15. annorum, cum ab enterocele, quâ gravi laboravit, sectionis ope liberatus fuisset, dehinc singulis quatuor

tuor ab operatione ſeptimanis, perſenſit corpus aliquot duriuſculum ab inguine lateris affecti, umbilicum verſus aſcendens, cum vomitu enormi materiæ flaveſcentis fœtidæ & appetitus per pluſculos dies proſtratione. D. 24. Iul. 1681. ſubitò decumbere coactus, de dolore capitis inſigni, Vomitu materiæ flaveſcentis, oris amarore, & compreſsione circa præcordia conqueſtus eſt, quem in finem bolum ex Diaſcord. Fracaſt. cum corall. & laud. cydon. ut & pulver. ex abſorbentibus & bland. adſtringentib. exhibuimus, quibus bene habuit: Nec tamen ſymptoma iſtud miſerum affligere prorſus deſiit, quin iisdem intervallis, genii ſui atrocitatem utcunque proderet, ad cujus mitigationem ſuaſimus conſerv. beton. fl. hyperic. cum rad. ſymph. condit. pulv. rad valer. ſanguin. dracon. v. cinnab. antim. rectif. &c.

Observ. LXIV.

Ex enterocele & gladii ictu ileos funeſtus.

Anno 1675. cùm Pariſiis verſaremur in Noſotrophium la Charité dictum miles advectus fuit, ictu gladii profundiore & in abdominis cavum penetrante, vulneratus: Peritiſsimus Dn. Morellus Partem omenti prominulam, manu ilico prehendit & filo quod per acum trajecerat, partem ejus incolumem ligavit, abſcindendo portionem aeri diutius expoſitam, reliquamq; blandè reponendo, medicamentis neceſſariis non neglectis: Biduo pòſt æger malo iliaco miſerè vexatus interiit: Cadavere aperto inteſtina tenuia, ileon præprimis læſum gangrænatumque deprehendimus: In alio quopiam, cujus interanea idem Vir Exercitatiſſ. luſtravit, triplici in loco portionem hujus inteſtini intra alterius cavum rediiſſe, ſive intro ſuſceptam vel inferiorem in ſuperiorem ejusdem partem intortam fuiſſe notavimus cùm tamen non conſtiterit affectu iſthoc ægrotum laborâſſe. Eundem mali exitum vidimus An. 1681. in Viro ſexagenario majore, qui ſubligaculum ex linteis malè confectum, aliquandiu geſtârat, ſucceſſu non æquè felici, cùm inteſtinorum prolapſum illud ſemper prohibere non valuerit: Unde de commodiore omnino proſpicere ſibi debuiſſet, nî intempeſtivâ verecundiâ

cundiâ malum clam haberi voluiſſet, inteſtinorumque optatâ in abdomen quandoque regreſsione, ſibi meliora pollicitus eſſet, quibus tamen ſe fruſtratum vidit, dum muniis publicis functurus decem circiter ante obitum diebus, inteſtina ſubito prolabi denuò expertus eſt, non ſine multâ animi conſternatione, inprimis cùm emollientibus medicamentis, aliisvé convenientibus adhibitis, internè & externè, priſtinum locum illa reperere nollent, quin imò elapſis diebus aliquot, nauſeam vomitumque cierent, quo tandem cum aſſumptis fæculenta ejecit, ſubſequentique febri & delirio, viribus proſtratis, ad Creatorem, cujus intuitione perpetim frui ardenter deſiderabat, emigravit.

SCHOLIUM.

De variis nobis heic dicendi anſa ſubnaſcitur, ac præprimis de vomitu Iliacorum: Illuſtris Williſius vel de hoc potiſſimùm ſollicitus fuit, ut qui Medicamenta per os aſſumi ſolita operationes ſuas peragant, tandem inveniret, huncque ob finem ventriculum inteſtina, cor & arterias ſub cultrum ſtudiosè vocavit, quo de ipſorum affectibus ac ratione formali eò certior eſſet: Equidem in Ventriculo, ſi quis alius affectus, vomitus frequenter accidit, in quo fundum ventriculi, orificium ſuperius verſus ſe recipere, & quidquid intus contentum habet, per illud dejicere, jam Vett. ſtatuerunt, modò autem laudatus Vir, in mediâ ventriculi tunicâ fibras carneas detexit, varii generis, circulares præprimis, harumq; binos ac diſtinctos ordines, ſtomachum, quoad omnem ſui dimerſionem cingentes: ſuntque iſtæ ſatis conſpicuæ, ubi ventriculum tantiſper elixaveris: & ſane motus ventriculi in animalium vivorum ſectionibus demonſtrabilis eſt, ſuadeturque à ſanâ ratione, enimverò ingeſta quibus ille ſecundùm periphæriam ſuam diſtendi videtur, cedentibus tantiſper fibris, inſtar lapidum illic hærerent, nî motus iſte ſuperveniret, docuitque nos ventriculorum caninorum poſt paſtum examen, uti & ruminantium, dictas fibras ingeſto alimento quaſi disjunctas contraniti, & magis magisque coanguſtari & ad ſe invicem redire, hocque ipſo retentricis facultatis robur, ſi non & concoctricis Veterum abſolvi, ſiquidem actione iſtâ è glandulis ſtomachicis menſtruum ſpirituoſum exſtillet, quod maſſam undique compactam, promptiſſimè pervadit: in vomitu illud notavimus, quod unusquisque vel in ſe experiri poteſt, adduci ad ſe invicem latera ventriculi dictarum fibrarum ope, juxta tamen has ita corrugari, ut validè reniti ventriculus ad avactum fundi ratione deprehendatur, eodem quo thalami cardiaci

diaci modo, fibris ipſarum ad ſanguinis quem ſuſceperunt expulſionem ſe accingentibus: Eſt hic motus ventriculi periſtalticus in homine inverſus, quem in vivarum beſtiarum anatome ſæpius quoque vidit Celeberrimus Wepferus: ceu conſtat ex Hiſtor. & nox. Cicut. pag. 87. verba ipſa, utpote Williſii ſententiæ, noſtræque robur ac lucem addentia paucis heic ſubdemus: *Ventriculum non ſemel vidi conſtringi lentè verſus ſtomachum ſubſequente vomitu, aut verſus pylorum contentus in duodenum exploſis: nonnunquam gracilior & brevior reddebatur, mox iterum intumuit, ſubſequente rurſus novâ coarctatione, quæ vel verſus pylorum vel ſtomachum progrediebatur: Motus iſtos peragit fibrarum beneficio, quarum maximè conſpicuæ ſunt exteriores rectæ, à quibus ſe contrahentibus undiquaq; ventriculus brevior & gracilior evadere videtur, & internæ his ſubjacentes circulares, à quarum motu periſtaltico, undiquaq; latera ſibimet accedunt & contenta propelluntur, præter transverſas, quarum beneficio utræq; connectuntur*: Ut verò motus iſti ſubſequantur, neceſſariò requiritur ſtimulans aliquod nunc blandum & amicum, nunc inimicum, unde irritati Spiritus illos crebriùs & vehementiùs iterant, fibriſque quaquâ verſum contortis, vomitui enormi ortum præbent: in ſtatu naturali ita comparatum eſt, ut ſingulari Dei providentia, conſtitutisque legibus, quamprimum maſſa alimentorum in ventriculo ſoluta in inteſtina tenuia appellit, motus periſtalticus ſuccedat, quamvis forté irritamen non adſit: nempe, ſi nil aliud, parietes ſaltem inteſtinorum, iſtâ ſenſim adauctâ, ſibi modò contiguos diducere valet, ſicque fibris optimo inſtituto contra nitendi motumque hunc continuandi anſam tradere, quamdiu alimenti nondum ſubacti & à fæcibus ſecreti, portio notabilis adeſt, ut ipſius maſſæ particulas & ſuccos hoc ipſo motu ſtrictis ductuum vicinorum fibrillis accedentes, jam ſilentio prætereamus, quorum acrimoniâ non attemperatâ, intempeſtivæ dejectiones ſæpiùs ſubſequuntur: Inde fibris iſtis nerveæ præeunt; imò junctæ atque intertextæ ſunt, ut ad ſpiculorum noxiorum eliminationem, junctis viribus uſque inſurgerent, nec opus eſt nerveam coronam ventriculi, hujusque innumeras per ſubſtantiam ejus propagines, tunicam nerveam, pariter ut in inteſtinis conſtituentes, heic multis adducere, quarum ſenſilitatem, dolores ventriculi & inteſtinorum atrociſſimi, indeque nati motus ſpaſmodici ſatis evincunt, merenturque legi quæ harum ratione Excellentiſſ. Wepferus p. 83. Cicut. aquat. ſcripta reliquit: nos quoque ſuperiùs plura de his diximus. Quandoque autem vellicans materia in ventriculo immediaté non contenta eſt, ſed vel circa octavi nervorum paris propagines ſubſiſtit easque aggreditur, ceu in affectibus nephriticis, colicis ac hyſtericis palam eſt; enim verò ſtrictæ illic ab irritante fibrillæ, ſpirituque in motum impetuoſum acto, paſſio eadem fibrillis confinibus inducitur, indeque fibris carneis unà in ſubſidium vocatis,

motus

motus ejusmodi periſtaltici ſubſequuntur, quandoque vani & inanes, uti in nauſeâ ac vomiturition e: In herniosis, nî inteſtinum promptè reponatur, labes facilè ſuccedit, enim verò compreſſis inteſtini parietibus, & fibrarum motus impeditur, & ſanguis in vaſculis capillaribus non rarò ſtagnat, gangrænamque hinc, acquiſitâ corruptelâ inducit, quorum utrumque violentæ fibrarum irritationi, & funeſto exitui non rarò occaſionem ſuggerit: Accedit ſæpenumero iterata inteſtini procidentia, unde labes vel non vel levior primis vicibus inducta, ſenſim natales & augmentum capeſſit, inprimis ſi manuum contrectatio frequens vel imprudens, quâ inteſtinum reponi conſuevit, ſupervenerit, hinc enim vaſcula ſanguifera ſimul comprimuntur, irritanturque haud parum inteſtinales fibræ, inteſtinis nihilominus non ſemper regredientibus, quod procidentia vel major eſt, inteſtinaque conſtricta admodum ob fibras non parum irritatas, vel etiam portio ſuperior à fibris proceſſus peritonæi, itidem ſeſe ſtringentibus, arctiùs comprimitur & coarctatur: interdum autem inteſtinum ſecundum unam alteramvé ſui portionem in ſe ipſum redit, idemque fibrarum motui, maſſæque iſthoc ſubigendæ & à fœculentiis liberandæ obſtaculum parit: In adoleſcente, qui ope chirurgicâ ab enterocele liberatus fuit, non putamus gravem labem inteſtino illatam fuiſſe, quòd vomitus frequentior fuiſſet, motusque ſpaſmodici, de quibus corpus verſus umbilicum aſcendens, teſtatur, vehementiores, fitque interdum, ut à materiâ acri ad inteſtinum ileon delatâ, leviûs irritante, ob fibras ad talem motum ex prægreſſo ſymptomate diſpoſitas, vomitus in talibus mox ſubſequatur: quin imò potuit in coli anguſtiis illic loci notabilibus, colligi & hærere vellicans pituita, motuque pari per fibrillarum nervearum ſeriem, ob dictam octavi nervorum paris ramificationem, ventriculus affici: & ſanè vomitus ultimus à materiæ ſaburrhâ in hujus plicas collectæ profectus videtur, præceſſit en. capitis dolor, junctus cum oris amarore, compreſſione circa præcordia: in milite gangræna inteſtini manifeſta fuit, dubiumque non eſt, quin in ſexagenario inflammatum fuerit idem, febri, deliriis & vomitu materiæ fæculentæ, fidem huic facientibus: noſtrum cùm peteretur à conſanguineis conſilium, ſuaſimus ne multis inteſtini regreſſum manu molirentur, ſi fotibus aliisque medicamentis ex artis præſcripto uſurpatis obtemperare nollet, ſed ad cultrum tempeſtivè devenirent: antequam noxam funeſtam acciperet: Fuerunt autem, qui contra ſenſerunt, operationem, nî repoſitum fuerit inteſtinum, inſtitui non poſſe, contrà quam cùm ipſi Pariſiis celebratam vidimus, tum etiam Pigræus Chirurgus peritiſsimus epitome de præcept. Chir. & Medicin. gallicè edito docet, cap. 41. lib. 2. Et s'il advient, que le boyau

boyau ſoit tourné, la matiére eſtant enfermée dans luy-meſme, lors ny la main, ny les medicaments, ny la ſituation, ne peuvent plus ſervir, tellement qu'il faut venir à l'extreme remede, qui eſt l'inciſion du peritoine &c. Quandoque inteſtinum prolapſum multo cum ſudore & labore introrſum recedit, parvo tamen ægroti cum ſolatio, exitiali labe prolapſu & morâ ipſi inuſtâ mox ſubſequente; quâ de re notabile eſt exemplum, ſuper quo aliquando nobiſcum contulit, beatæ memoriæ Sponius Pater: Hâc ipsâ (inquit in literis An. 1675. ad nos exaratis) die memorabile quid in hâc urbe contigit: inſignis Juriſperitus enterocele à pluribus annis obnoxius, præcautionis ergò ſubligaculum geſtare conſueverat; cùm verò pronuper per aliquot dies illud abdicâſſet, ecce repente in bubonocelem gravem incidit: accerſitus Chirurgus ſatis ſolers, inteſtinum omni ope reponere ſatagit, verùm fruſtrà, quin imò ſupervenit poſtridie ileus cum frequenti vomitu: Alii Chirurgi in reductione ejusdem inteſtini ſuam etiam induſtriam exercent, ſed irrito conatu: Interim tuſa vena: Enemata ſubdita, hydrargyrum nec non globulus aureus & argenteus devorantur, ſicut & oleum amygdalinum ſorbendum datur: Tandem conſilium cogitur Medicorum & Chirurgorum: Decernunt ſectione artificiosâ partis factâ, inteſtinum in abdominis capacitatem reponere: dum ſua arma hunc in finem propere quærit & expedit Chirurgus, ſuadet quidam fotu ſupra partem denuò adhibito, ægrum pedibus ſuſpendere: rem ergo moliuntur, moxque inteſtinum quò optabatur, regreditur: Quod ubi factum vident, gratulantur certatim aſſidentes, ac ſi res eſſet in vado: Verùm ab eo tempore, ſymptomata eadem, quæ priùs perſeverant, vomitus, ſingultus, dolor ad inguen ſine tumore, enemata citra ullam excrementorum alvinorum admiſtionem rejecta, unde magna inceſsit ſuſpicio, inteſtinum præ nimiis compreſſionibus ecchymoſes paſſum, in gangrænoſin, niſi jam de facto concepta ſit, devergere, quod etiam ſectio, ægroto mortuo inſtituta confirmavit: Ita enim d. 15. 7bris An. ejusdem præfatus Vir ulterius: Enterocelicus ille tandem fato functus eſt (uti rectè conjeceras) & quidem trigeſimâ morbi die: Aperto poſt mortem corpore, inteſtini ilei portio deprehenſa fuit, præter omnium opinionem tenaciſſimè adhuc inhærens ac agglutinata ovali annulo: Inteſtina omnia gangrænoſi occupata apparebant, nunquam diachoremata ulla demiſit, ſemper ingeſta revomuit, ſicque tandem miſerè è fatis exceſſit. *Omenti* cujus portionem prudenter reſcidit Dnus *Morellus* ratione, aureum potiſſimum Hippocrat. aphor. ſect. 17. heic adſcribimus: ἢν ὄμεντος ἐκπέσῃ ἀνάγκη ἀποσαπῆναι: *ubi omentum exciderit, illud putreſcere neceſſe eſt*, judicamus vè ulteriori malo cultri adhibitione commodùm ſubveniri poſſe.

Observ. LXV.

Inteſtini Ilei & glandularum ejus gangrænoſis, cum abſceſſibus variis in imo ventre latentibus, &c.

Puer 13. circiter annorum, à Parentibus benè habitus, Vino generoſiori aſſuetus, cùm aliquando pomorum quandam copiam furtim ſibi parâſſet, eamque unâ veſperâ devorâſſet, ſub noctem malè habere, de multâ anxietate conqueri, & nunc è lecto proſilire, nunc in eundem recurrere cepit, cum vehementi quem ſentiebat, cordis ardore, donec tandem vomitus ſubſecutus fuit, quo ſemidigeſta, cruda, odoris ſummè fermentacei ejecit, dicto nihilominus ardore perſiſtente: hinc ab imo ventre aduſque genua intumeſcere cepit, qui tumor autem convenientibus adhibitis, ſenſim ceſſavit: alvus ab hoc tempore per 13. dies ſubſtitit: Per os excrevit fœtida, fæculenta, viridia, nigra, verminoſa, hinc alvo ſolutâ perſentiſcere cepit, murmura, rugitus in ventre inſignes, cum aquæ fluctuantis undulatione, quæ ad 15. paſſus uſque ab adſtantibus audiri poterant, ranas in corpore coaxantes dixiſſes cum multis: fluctuantes hi rugitus in ſiniſtro inguine incipiendo, aſcendebant aduſque ventriculi fundum, ubi paulùm ſubſiſtentes, mox cum ſibilo verſus dextrum inguen prorumpebant, quibus non rarò acceſsit dolor inſignis: Remedia convenientia in uſum fuêre vocata, eaque complurima, quæ quâ glandularum obſtructionibus, quâ materiæ morbificæ, quâ etiam ventriculo & inteſtinis præprimis proſpicerent, ſed in caſſum, neque certi quid de murmuratione & fluctuatione cum ſibilo conjunctâ, augurari licebat: Tandem rebus ita in pejus ruentibus, venter & artus inferiores, ut & ſcrotum inſigniter intumeſcere ceperunt, ægerque non ſine partium internarum motibus convulſivis, præcedente maximo doloris ſenſu, à Creatore ſuo cœleſti requie donatus fuit.

Cadaver primo intuitu tumidum & liveſcens conſpeximus: Abdomine inciſo aduſque menſuras duas, materiæ ſeroſæ, purulentæ, ſummi fœtoris evacuavimus: inteſtina flatibus inſigniter diſtenta, inprimis autem *inteſtinum ileon* gangrænoſin paſſum

passum fuit, per cujus membranam extimam videre licuit glandulas *intestinales*, & præ cœteris plexum unum protuberantem gangrænatum, qui incisione factâ, nigricantem exhibuit faciem: Abscessus in *hypogastrio*, ut & intra *epiploon* bini: *hepar* lividum planè, corruptum, scirrhosum, & instar ligni exsiccati aridum. Vesicula fellis bile viscidâ distenta, ductus autem choledochus præ lymphâ viscidâ quasi transparuit: *Pancreas* lividum omnino, & cujus glandulæ, præ putredine facilè conteri poterant: Lien itidem corruptus: In Mesenterio autem glandulas admodum induratas, ac *gelatinosas* non deprehendimus: nihil quoque præternaturalis in renibus observare licuit: De pulmonibus putridis non fuit dubitatum.

Observ. LXVI.

Intestini Ilei gangræno sis & perforatio &c. cum polypis in corde, vasisq; huic appensis maximis.

D. 6. Julii 1681. in pago Benckheim ditionis nostræ, Virginem secuimus 18. circiter annor. in consortium electis Viris Nobilisſ. & Doctisſ. Martino Joann. Haësbaërt, Med. D. Clivensſ. D.M. Rüdino, D.M. Zaëslino nostrat. & D. Andreâ Köhlio Cur. Rhæto. Hæc aliquot septimanis ante obitum, quantum quidem ex relatione Pastoris illius loci, cui Defunctæ consanguinei adstipulabantur omnes, *indicibilibus ventris cruciatibus* & *torminibus* spasmodicis vexata fuit, cum conatu evomendi multo, *nullâ* tamen *materiâ faculentâ* subsequente: Quadrimestre circiter ante, cùm Ægrorum aliorum curæ ibi vacaremus, nostram imploravit opem, conquesta præcipuè de *alvi fluxu* & *sanguinis sputo*, quod præcedente hyeme copiosius, cum *doloris latere pungitivo* passa erat: pulsus celer fuit & frequens, corpusque macie consumi incipiebat, suasimus usum *lact.* cum *pulv. antihect.* Misella autem, singulis in pejus ruentibus, ob rem angustissimam domi, sibi ulterius consulere nescia, post d. cruciatus exantlatos, à Redemptore suo feliciter liberata fuit.

Musculis abdominis resectis, ingens fœtor nares statim feriit: *Epiploon* satis bene habebat: ast circa hypochondria & in pelvi, *materia faculenta chylosa*, & purulenta stabulabatur. *Intestinorum*

stinorum flaccidítas cum fœtoris gravitate, de perforatione unius vel alterius illorum, haud obscurum indicium præbuit, imò confirmavit gangrænosis intestini ilei maxima, in quo ad septem usque foramina obiter quærentibus notare licuit, à quibus materia dicta in cavum ventris abiit, ponè hoc *mesenterii* scirrhum, circa glandulam Mesenterii magnam insignem animadvertimus, longitudinalem, & ipsum, fortè à contactu ilei rubicundum: *Hepar* ferè exuccum & pallidum. *Vesicula fellis*, loco non naturali in *lobo* nempe hepatis infimo sita, & ab hujus extima superficie exorta, circa finem pylori cum initio duodeni arctè cohærebat: *Ventriculus* admodum inflatus, *sinistrum hypochondrium* ferè totus occupabat, quasi è suâ sede secessisset: *Pancreas* duriusculum: *Lien* autem & *Renes* naturaliter habebant: *Venter* medius pulmones exhibuit putridos, & ex sinistrâ parte adnatos: *Cordis* auricula *dextra* lata & ampla: *sinistra* verò parva & angusta: in *illâ* delituit polypus figurâ dimidii thaleri, ʒß. circiter pendens, cujusmodi alius oblongus ʒiv. in *arteriâ* magnâ hæsit, & alius ʒiiß. longitudine, *venam pulmonalem* occupavit: *fibræ* ventriculi dextri, præ flaccidítate collabascebant: *Pericardium* ichore turbido plenum, & glandula thymus dura & subatra: *Pulmones* v. incisione factâ præter materiam subpurulentam & spumosam nihil ostenderunt.

SCHOLIUM.

Quæ in præcedenti scholio dicere omisimus, de *Ilei* sede, heic absolvere constitutum est: Vett. Iliacam passionem, Volvulum nuncupare soliti fuerunt, Græcé εἰλεὸν ab εἰλέω volvendo, dum intestina convolvi & quasi in nodum contorqueri hoc in affectu sibi persuaserunt, quæ autem ipsorum affectio, causa affectionis Iliacæ potius esse videtur: nec verò de loco Ilei controversari dubitârunt, vel Galeno ipso hac in re sibi usque constante, cùm in comment. super Aphor. Ileum in intestinis tenuibus & 3. Epidem in historiâ mulieris volvulosæ, volvulum in intestinis tenuibus & crassis fieri dicat, frequentius tamen in *illis*: quod confirmat. l. VI. de loc. affectis cap. 2. *At dolor ille acerbissimus, quem ileon, volvulum & chordapsum vocant, sublimiores intestinorum partes infestat, adeoq; impellit ad vomitum, ut nonnulli stercus per os reddentes miserrimâ tandem morte moriantur: A quo affectu vix aliquis unquam evadere potuit: Itaq; non abs re visum est Medicis antiquioribus, vel ab inflammatione, vel obstructione aridi stercoris, oriri humedi*

jusmodi tenuium inteſtinorum affectum; Hippocr. verò libr. de glandul. & libr. de locis in homine ileum in inferioribus inteſtinis oriri ſtatuit: haud dubiè propter ſtercoreos vomitus: alii ex Vett. ileum in utrisque inteſtinis fieri autumant, hoc cum diſcrimine, quod tenuibus affectis, chylum evomi contingat, craſſis verò ſtercus: Nos rationem formalem iliacæ paſſionis uti in motu inteſtinorum periſtaltico inverſo conſiſtere etiamnum perſuaſum habemus, ita in cauſis eundem comitantibus, ſpiritus vehementer irritando ferè ſubſiſtimus, non dubitantes poſſe adhuc alias illis addi, eàdem tamen ratione agentes: ita refert Clariſſ. Hildanus obſerv. 61. Cent. I. Ex ſcirrho & ulcere cancroſo in inteſtino cœco, quod in ileum ſeſe inſinuaverat, illudque oppleverat, exortam fuiſſe iliacam paſſionem: nec heic prætereunda, quæ de morbi hujus causâ eruditè profert Nobiliſſ. D. D. *Pejerus* p. 45. Exercit. I. Quemadmodum autem remoræ deſcenſu contenta prohibentes, variæ eſſe poſſunt, ita non prorſus alienum à ratione eſſe arbitror aſſerere, ſerum in plexibus inteſtinorum glanduloſis, aliquando craſi ejus vitiata indolem auſteram, adſtringentem, atque tincturæ aut extracto gallarum æmulam ſortiri, adeò ut fortè manipulus fibrarum inde perculſus aut imbutus, facta pertinaci conſtrictione, neque excrementis, neque flatibus tranſitum largiatur: Igitur his utrinque retentis, ac aggeſtis, perpetuoque ad ſui excretionem ſollicitantibus, fœcum ciborumque confuſa rejectio per ſuperiora extremo naturæ conatu tentatur: Nonnulli ad valvulam coli malè affectam præcisè recurrunt, dum illa invertitur, retorquetur, inflammatur, aliterve afficitur: Enimverò, uti uſus hujus naturalis eſt, fæcibus ſordidioribus, peracta chylificatione, in colum detrudendis cedere, & ita claudi, ut in ileum remeare nil poſſit, ita ſi viciſſim contra nitatur iſta, introitumque fœculentiis in colum deneget, vel contra amiſſo fibrarum tenore, iisdem è colo, quo alioquin pro hoſpitio utuntur, ſurſum viam aperiat, adjuvante fibrarum inteſtinalium retro actione, funeſtum hunc affectum ſubſequi animadvertimus: alludit huc præfatus Hildanus in annotat. ad citat. obſervat. cùm ita: *Præcipua autem cauſa ilei, eſt, inteſtini conſtrictio & coarctatio: Itaq; hujus rei indagandæ causâ, diverſa cadavera inſpexi, idq; in omnibus hactenus obſervavi: principium & originem hujus morbi fuiſſe circa inteſtinum cœcum: Quamobrem exiſtimo valvulam, primùm ex inteſtini cœci inflammatione adeò contrahi & conſtringi, ut planè nihil excrementorum permeare poſſit &c.* Equidē inficiandum non eſt, valvulâ dictis modis affectâ, malū iſtud ſuccedere poſſe; ſemper verò vel pati, vel primario lædi debere, nondū adducimur ut credamus, reluctante cùm experientiâ tum ſanâ ratione; neq; e. in cadaverum ſectionibus iſta *valvulæ* labes ubique deprehenſa fuit, quin Clariſſ. Kerkringius obſervat. 42. iliacam paſſionem ab ulceribus inteſtinorum, (quæ in iis reperit, nullâ factâ mentione valvulæ) cum inflammatione

potius, quàm eorum intortâ convolutione oriri author eſt, neque ea rationum momenta adſunt, quæ recitatas à nobis in ſuperioribus cauſas, inſufficientes eſſe doceant; enimverò ſi valvulæ pertinax conſtrictio, quidnî etiam inteſtini unius in alterius cavum deſcenſus, vel inflammatio gravis, oppletio, fibrarumque pertinax corrugatio, fæcibus deſcenſuris viam præcluderet, iisdemque hinc cum maſſæ chyloſæ portione evomendis anſam præberet? & ſi lympha auſtera in tenuibus inteſtinis ejuſmodi pertinacem ſtricturam efficere potis eſt, quid nî eadem in craſſis; conſtat quoque fæces in coli cellulis diutinè aggeſtas & induratas, ſæpe iliaci quid producere, quanquam alvum pertinaciter ſuppreſſam, à dictâ valvulæ labe, contrariæ ſenrentiæ Patroni deducant: Poſitâ ſanè ratione mali formali quam ſupra cum fundamento adſtruxiſſe videmur, ad valvulam primariò affectam, recurrere ſemper opus non eſt: ſed plus ſatis de his, quæ confirmant inſuper exempla heic & illic allata; enimverò, fæculentæ vomitionis in puero, ilei præcipuè gangrænoſis, hujusque glandularum cauſa fuit, non valvulæ vitium, quale manifeſtum nullum animadvertimus: id quoque ratum apud nos eſt, dicti inteſtini inflammationem vel gangrænoſin, affectum non ſemper ſubqui, ceu Virginis exemplum docet, nî dicere velis per foramina ilei, vigente inteſtinorum motu, materiam chyloſam & fæculentam prorupiſſe: Id autem perſuaſum habemus, ſi ſemel ab *iſtis* fibrę corrugari incipiant, lethalem ileum ſuccedere: Ex præſentibus quoque hiſtoriis inprimis patet, quàm ſæpius ægrotis, imò & Medicis de tali non cogitantibus, abſceſſus in interioribus formentur ac deliteſcant, cultro adhibito poſt mortem demum prodeuntes, præcipuè verò quam nocivus ſit in tenella ætate conſtitutis Vini generoſi maximè, aliorumque ſpirituum ardentium potus vel uſus; præterquam enim quòd à talibus abſumitur ſerum & particulæ oleaginoſæ quaſi in flammam aguntur, ſive potius motu inteſtino vehementiore atteruntur balſamicæ & volatiles, glandulis meſenterii & inteſtinalibus gravis quoque noxa infertur, ut indurentur prorſus, ceu de illis exempla Anatome ſuggeſſit, aut conſtrictis poris ac fibrillis, ſanguinis motus impediatur, eodemque poſtmodum detento, inflammatio, gangrænoſis ac induratio peſſima ſubſequantur; utque ſanguinis fervidi è vaſis capillaribus extravaſationem, ſive ſubſiſtentiam, in tenerioribus membranis, aut etiam nobilioris partis poris, unde abſceſſus promptiſſimè ſcaturiunt, jam prætereamus, fluctuantes aquæ & murmura impetuoſa, quæ ad diſtans audiri poterant & circa inguem ſiniſtrum incipiendo ad ventriculi fundum aſcendebant, flatus occluſos equidem comuniter oſtendere dicuntur: juxta verò fibrarum varium motum & expanſionem à ſpiritibus valdè irritatis agnoſcunt, unde quòd incluſus eſt validè agitatur, & denegato commodo exitu mur-

tu murmura creberrima, ſuperiora ac inferiora verſus parere conſuevit: atque in *Puero* iſto ex Mente Clariſſ. *Villiſii* cauſa occaſionalis elegans heic fuiſſet: ciborum horariorum nempe ingeſtio immodica, pituitæ inteſtinalis corruptæ mater, ovulorumque verminoſorum hoſpitium; arbitratur nempe *ille*, dum alimenta à fermentis Ventriculi & inteſtinorum diſſolvuntur, effluvia quam plurima decedere, quæ membranis ipſorum concluſa, & ſimul aggeſta, vaporum congeriem quaſi ventum conſtituant, qui dehinc inteſtina inflet, diſtendat, & quâ datâ viâ ruens, ejusmodi borborygmos ſuſcitet: quo acceditinteſtini ilei phlogoſis, unde extenſionibus motibusque ſpaſmodicis, & hinc talibus vaporibus ventoſis ſuſcipiundis obnoxium evaſit: frequenter autem ipſe ſpiritus æthereus, utpote ſuâ naturâ vi expanſivâ præditus ejusmodi rugituum unà cauſa eſſe ſolet, dum impetuosè motitatur, cumque particulis ingeſtorum malè ſubactorum, excrementorumque nitroſis ſulphureisque commiſſus, has ipſas vehementer exagitat, conterit ac in ejusmodi exhalationum aggeriem reſolvit, in ſtatu naturali per anum erupturam.

Observ. LXVII.

De inteſtini tenuis vulnere.

Anno 1678. Vir nobilis, εὔσωμος & robuſtus, annos circiter natus 21. cùm Galli & Lotharingi, aliquandiu excubias contrà invicem agerent, gravi vulnere gladii punctim ictus, ex illorum exercitu, ad nos advectus fuit, ut priſtinæ ſanitati reſtitueretur, ſedulam hunc ob finem operam ipſi locante chirurgo ſolerti Claudio Paſſavantio: denudato & ampliato tantiſper vulnere; quod admodum anguſti oris primum fuit, in abdominis cavum illud vergere deprehenſum fuit, medicamentisque hinc convenientibus illi proſpectum: mox ſuſpicio de inteſtini tenuis læſione Medicorum Chirurgorumque, quos ad ejusmodi vulneris ſpectaculum ille invitavit, animis inhærere cepit, nec fefellit eventus, ſubſequentibus enim diebus, quoties ferè vulnus denudabat, materia chyloſa evidentiſsimè profluxit, & in linteolis vel plumaceolis conſpici poterat, adeò ut unà de vaſculi lactei punctura, chylo puro ita extillante, indicia certiſsima depromere potuerimus: Inſtitutâ exactiſsimâ diætâ, quâ Ægrotus ipſe pejorum ſymptomatum adventum eluſit, & adhibitis vulnerariis convenientibus, ſingula feliciter ceſſerunt.

Observ.

Observat. LXVIII.

Inteſtini à lumbricis perforatio cum tumore ſubitaneo in inguine dextro.

Vir 50. & quot excurrit annorum, ſanus & incolumis, uti ſibi quidem videbatur, d. 11. Aug. 1683. cùm totâ d. ſtrenuè deſudâſſet in vineis, domum redux de atrociſsimis torminibus ventris conqueritur, quæ excepit ilico horror & calor inguinisque intumeſcentia, paulatim ita adaucta, ut femoris partem anteriorem & ſuperiorem maximopere occuparet tumor, qui primùm renitebatur, aliquot autem dierũ ſpatio, inſtar veſicæ humore diſtentæ ſuâ ſponte ruptus fuit, ichoremque primùm ſubatrum, hinc viridem, & deinceps purulentum, ſ. magis fæculentum copiosè fudit, tranſudante primùm ſero tenui glandularum, mox hinc viis magis apertis, unâ materiâ fæculenta: materia quoque ſanioſa inter muſculorum femoris interſtitia collecta, illis preſsis acervatim erupit: accerſitus Chirurgus illius loci, medicamentis putredini reſiſtentibus ac detergentibus ſedulò pugnavit, noſtram autem mox implorare juſsit operam: Vocati d. 25. ejusd. ſub veſp. mali faciem intuiti ſumus, quàm ſatis horridam deprehendimus: ex inguine enim dextro, pone ſcrotum, materia fæculenta, ubi tantillum premebamus, tenuis & graveolens, proſiliit, retulitque Chirurgus, ex eodem antro, (quod vulnus dilatatum ſatis non erat) triduo ante lumbricos ſex ſe extraxiſſe: pridie etiam cùm uvas comediſſet ægrotus, ſemina earum per foramen dictum excreviſſe, atque ab hoc tempore fæces per alvum dejeciſſe ampliùs: nec minus femoris interiora à maſſâ ſerpente fuerunt eroſa, foraminibus ſinuoſis hinc inde conſpicuis: Factâ inciſione ſcrotum verſus, ut mali exitus pateret magis, fæces liquidæ, cum ſibilo & ſtrepitu ex inteſtino evidentiùs prorumpebant, hujusque perforationem labiis vulneris ſenſim remotis, poſtridie magis patulam fore prædiximus, interim ſeq. uſum præcepimus: Chirurgus ter de die vulnus calidiuſculè lavet cremore & ſero lactis caprilli cui immiſta ſint ſangu. dracon. ſubtiliſſ. & myrrha cum maſtich. inde

de balsam. vulnerar. quod præscripsimus, moderato caloris gradu vulneri instillet: plumaceolisque eodem irroratis intestinum obmuniat pro viribus: ægrotus autem singulis diebus m. hauriat cyat. lact. caprill. cui sanicula consol. sarac. veron. & alchimill. fuerint incocta: horulâ v. pòst ut & sub 4. vespertin. dosin capessat pulv. vulnerar. ex Radic. symph. fl. hyperic. corall. sangu. dracon. v. &c. paratum: Extractum quoque veron. cum sanguin. dracon. in pilul. concinnatum sæpiùs exhibuimus. Postridie nuntiari jussit Chirurgus vulnus jam magis patere, & post discessum meum sub vesp. lumbricum denuò se extraxisse: triduo pòst cùm ægrum inviseremus, satis benè habebat, appetitus constabat, non nauseabundus erat, nec siticulosus, pulsus blandus & æqualis, fæces etiam per alvum jam excernebantur, at non diu subsiterunt ista, quin pristina symptomata ingruerent, ægerque viribus fractis, lentâ morte consumeretur.

SCHOLIUM.

Notatu dignissimum est Venerandi Hippocratis l. VI. Aphorism. 18. & 24. effatum: κύσιν ἀλγκοωένη ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίαν ἢ φρένας, ἢ ἐντέρων τ τ λεπτῶν, ἢ ἦσαν θανατώδες: item ἐντέρων ἢν ἀλγκοωῆ τ τ λεπτῶν, ἢ ξυμφύεται, quæ ipsa confirmat Coac. 509. istiusmodi autem periculum imminet, non modò quòd intestina tenuia membraneæ partes sunt, & nerveæ sensiles, quæ facilè non consolidentur, sed subsequentibus gravissimis symptomatis enecent, verùm quia cum vasis sanguiferis tenuia copiosè instructa sunt, quibus hinc à vulnere profundiore læsis, hæmorrhagia nociva succedit, tum etiam ob motum peristalticum, cui ob chyli absolutionem solenniter vacant, latera vulneris difficiliùs agglutinantur; enimverò uti beneficio succi nutritii, sive particularum balsamicarum agglutinabilium, ceu balsamo quodam partes separatæ reuniuntur, ita vicissim mora & quies partium ad isthoc operis feliciter perficiendum requiritur, ne dictæ nutritiæ particulæ distrahantur & in cavum inaniter effundantur: atque hinc esse potest, cur vulnera crassorum intestinorum ita periculosa non sint, curamque faciliùs fortè admittant, crassiore eorum substantiâ non rejectâ: nec enim ea vasorum copia est, neque etiam jugis ita ipsorum motus, nonnisi fæcibus blandè versus anum protrudendis emancipatis, cùm contra illa motu sursum deorsumque officio suo defungi necesse habeant, istis aliquandiu feriantibus: Docet nihilominus experientia, vulnera tenuium leviora, fuisse curata, idque ipsum historia prior confirmat, quæ vasculi lactei punctu-

ram simul commonstrat: gravioris certè hæmorrhagiæ, aliorumque symptomatum, (de quibus in histor. alterâ) absentia vulnus ibi superficiarium magis fuisse persuadent: Excellentiss. verò Patinus Anni I. Dec. 2. Ephemerid. Observ. 20. meminit Dominici Simeonis Patavini à vulnere intestinali, globulo sclopeti inflicto periculosissimo feliciter liberati, solent quoque in gravioribus vulneribus, aliqui ἐπιπροσθήν instituere, labiaque intestini separata ad invicem adducere: commodum autem ista non semper succedit: attamen si de corpore & massæ præprimis humoralis ἀθεσία, atque intestini crassi robore certi fuissemus, ejusmodi quid in quinquagenario nostro tentassemus, contrarium verò nobis faciei colore, copiosis lumbricis &c. imperantibus, remedium istud reluctantibus adstantibus ultro adhibere noluimus: Felicior isthoc fuit Muliercula, cujus mentionem facit Clariss. D. D. Haësbaërt, Societ. nostr. *Rhases*, cui post atroces cruciatus ex aperto in inguine tumore, lumbrici duodecim prodiere, & quamvis adjectum non sit, utrum ex intestino perforato proruperint, tormina nihilominus & abdominis cruciatus, de istius labe satis testari posse videntur: quandoque etiam labia vulneris exterioris clauduntur, interioris necdum consolidatis, indeque funesto cum exitu tumore recrudescente: interdum ex tumore in inguine suppurato, & materiæ acrimoniâ, ulcus fistulosum subnascitur, cujusmodi historiam heic inserere operæ pretium faciemus; puella 14. annor. circiter, quam cum B.m. *Glasero* in nosotrophio sæpiùs invisimus, adhuc in tyrocinio constituti, tumore in inguine dextro vexata, ex materiæ suppurantis acrimoniâ, tandem ulcus fistulosum incurrit: cum totius corporis cahexiâ & emaciatione paulatinâ: plurima tum in usum vocata fuêre remedia vulneraria, antihectica & analeptica, sed in cassum: sæpiùs quoque de intestini crassi erosione (quod materia effluens gravi fœtore nares feriebat) præfat. Vir Celeberr. Chirurgo ordinario verba fecit, quia autem fæces ejusmodi, nec semper nec æquè distinctæ videbantur, lis indecisa perstitit, donec rore vitali prorsus absumpto, ac spiritibus exstinctis, ægra inter vivos esse desiit: sectioni, cùm ob negotia urgentiora Beatus Præceptor noster adesse non posset, aliquot nostrûm, è quibus Excellentiss. D.D. Matthæum Harderum nominamus Amicum honoratiss. cum Chirurgo vacârunt, deprehendimusque præter viscerum omnium labem ac corruptelam, intestinum dictum, reâpse erosum, effluente simili, cùm premeretur, materiâ, quam cùm viveret misella, ulcus reddidit, Non rarò etiam Bubonocele, ejusmodi sub tumoris in inguine specie, occultatur, cujusmodi in ancillâ quâdam vetulâ notavit sæpè laudatus *Sponius*, quæ præ pudore affectum diutiùs celans, eum tandem Chirurgo communicavit, qui hinc Bubonem præstò esse ratus, suppurantia imperitè adhibuit, locumque

paucis

paucis pòst diebus imprudentiùs scalpello aperuit, unde ichores & fæces alvinæ ubertim primò eruperunt, ægraque paucos intra dies, superveniente necrosi, è vivis erepta fuit: ejusdem, si non gravioris mali, sed felici successu curati historiam nobis aliquando perscripsit Excellentiss. Hottingerus Medic. Tigurinus, veteri amicitiâ junctissimus quam ipsiusmet verbis heic commemorabimus: Digitum, *inquit*, nuper leviter intendi in curam Viri vel pro desperato relinquendi, nî charitas Christiana aliud juberet, hic cùm annorum 56. herniâ à multis annis affligeretur, curam palliativâ certiorem, magno suo damno non admisit, sed apud artificem de tumore inguinis conquestus est, qui sive ex imperitiâ de tumoris specie minùs sollicitus, hunc pro rato habuit, & tanquam materialem bubonem tractavit, medicamentaque emollientia lacti incocta imposuit, ex quo tumor cum intestino intra se contento, vi medicamentorum ad putredinem & subsequentem νέκρωσιν tendebat: Ego omnium ignarus & absens, unicè rogatus de remedio sitim sedaturo, pro more judicium eousque suspendi, donec mentione factâ tumoris & singultus observati, non sine Dei providentiâ pejora suspicatus sum, atque ἐντεροπεριτονίτιδα aliquam ab herniâ oriundam subsequi posse. & periculum in morâ esse dixi, ac ἀνλοψίαν cum manu periti Chirurgi huc requiri summopere: Chirurgo viam ineunte & ægrum jam invisente, gravissima comperimus, non visu tantùm, sed etiam olfactu: partes interiores putrefactæ à sanis protenus erant liberandæ: partes adhuc sanæ à contagio vindicandæ ac defendendæ, cùm jam colon ipsum in hoc incendium contribuerit, putredine infectum eatenus, ut per hujus aperturam ex inguine, crassiora alvi excrementa, neque per unam, neque per duas solas hebdomadas fuerint excreta: & tamen tota hæc mali dicta tragœdia tam felici cursu absoluta est, ut pòst sex septimanarum intervallum, sanitas fuerit reducta, sine fistulâ vel alio incommodo pòst relicto: *hæc ille.*

Observ. LXIX.

Hypercatharsis funesta à medicamento assumpto.

Juvenis annorum viginti & quod excurrit ab ætate provectiore non usque sapiens, ante sedecim circiter septimanas ex peregrinatione ad suos rediit, sed mente minus constans quin multa absurde garriret, ageret, nec ad adstantium dicta attenderet, sufflabat ore continuo, & maniacorum gestus imitabatur, nec Pastorem loci nec parentem curans: hujus rei causam inquiren-

tes parentes, audiverunt ipsum à militibus in urbe Sigenheim admodum fuisse verberatum, quamvis nulla observata fuerint indicia sanguinis extravasati, vel labis cranio illatæ: in xenodochio cum per tempus fuisset sustentatus, parentes ad cujusdam empirici opem confugerunt, qui die octavo mensis Augusti 1686. haustum medicamenti purgantis exhibuit, à quo enormiter cruciari, sitire, vomere & dejicere incepit: animo hinc tranquillior factus, sapere, parentes blande excipere, & cum Pastore precari incipit, die insequenti, persistentibus cum siti gravissimâ dejectione & vomitu, sub meridiem animam expiravit; delato ad nos rumore, sectioni nos adcinximus, sub vesperam ejus diei, præsentibus Viris Experient. & Clariss. D. D. Zuingero, Eloq. Prof. D. D. König, aliisque compluribus Medic Licentiat. In cadavere nihil præter ordinarium pallorem invenimus: apertum abdomen, Epiploon semiputridum exhibuit, cum ventriculo & intestinis tenuibus satis rubentibus, inprimis ejus fundo, cum jejuno & ileo, reliqua viscera naturaliter admodum habebant, in thorace utriusque pulmonum lobi pars interior similem ruborem à sanguine tenui extravasante ostendit, ventriculus dexter flaccidus totus erat, & incisus sanguinem summé tenuem nigricantem exhibuit, cerebrum ratione suæ substantiæ itidem laxum satis erat & molleculum: intra piam meningem mucus viscidus copiosus continebatur, liquor quoque in cranii basi stagnabat, rete mirabile nullum adfuit sed utrinque manifesta arteriæ tortuositas.

SCHOLIUM.

IN medicamentis catharticis exhibendis, si usquam alibi, Medici prudentiam requiri, à nullo sanæ mentis negatum iri confidimus: Circa hoc autem plures decipi autumamus, quòd non examinatis medicamenti particulis, earumque genio ac indole, indeque neglecto operandi modo, ad illorum frequentiorem propinationem satis proni sunt, contenti vel qualitate purgantis occultâ, vel humorum in corpore stagnantium saburrâ, cui electivé educendæ illa sufficere creditur: Equidem drastica, scammoneata, diagrydiata, hujusque generis medicamenta alia, omnibus ferè Vett. suspecta sunt, ob spicula quibus pollent acerrima & tantum non corrosiva, solentque hæc ipsa à Recentioribus, qui particularum

ticularum purgantium indolem accuratius examinare fategerunt, circumſpectè admodum exhiberi, & nonniſi in corpore robuſto, cujus fibræ inteſtinales uſque munitæ ſunt, ut ab illis facilè lædi nequeant: Mirari tamen ſubit pulver. radic. gialapp. quibusdam ſæpius exhiberi, ceu hydragogum ad ſeroſitates vacuandas utiliſſimum & aptiſſimum, cùm tamen & iſti particulæ reſinoſæ, ſulphureæ ac ſalinæ, quamvis ex ſe ſeparatæ, acerrimæ & fuſ. riæ naturæ inſint, àque ventriculi & inteſtinali menſtruo, facilè elici poſſint: Notavimus ſanè dejectiones creberrimas inde ſubortas cum ſiti, & Excellentiſſ. Wepferus Hiſtor. cicut. radicem hanc notiſſimam, inflammatoriam quoque eſſe erudite demonſtrat: Ex extract. cathol. cum Mercurio dulci in pilulas formati aſſumptione, frequentiſſimè ipſi dejecimus cum ſubſequente febri ſynochâ, ut loquuntur, imputri: Vir alius triginta circiter annorum ex Electuario de ſucco roſarum, quod Chirurgus imprudenter propinavit, ipſeque incautus hauſit, vomuit immaniter & creberrimè per inferiora dejecit per triduum ferè, concomitantibus primum, horrore ac rigore, hinc nauſeâ, ſingultu ac deliriis, urgente juxta ſiti, viriumque proſtratione, extremisque ad attactum frigentibus, ut multùm omnino in ſpiculis ventriculo & inteſtinis adhuc impactis edomandis, fibrarumque irritatione compeſcendâ deſudaverimus, ceu in hiſtoriâ pleniore aliquando deſcribemus: frænis ſanè atque calcaribus heic opus eſt, ne quid nimis agamus, vel à medicamento exhibito præter ſpem atque opinionem accidat; ſunt enim quorum fibrillæ ſatis teneræ, à levioribus etiam ſtimulis, motus ſpaſmodicos promptè ineunt, vel mucus tenuior eadem facilius admittit: Pilulis aloëticis Francofortenſib. quinquies aliqui purgantur, quos toties dejicere non faciet vel ſyr. roſ. ſol. compoſ. juſtâ doſi exhibitus, vel infuſ. exfol. ſenæ cum rhabarb. De purgantium operandi modo & quî nunc in M. H. particulis ſuis ſubtilioribus delatis, fundant, variasque cum ſero particulas ad pancreas & ad glandulas potiſſimum inteſtinales deponi faciant, nunc in ventriculo & inteſtinis, ſubſiſtendo, mucum inteſtinalem tantiſper attenuent, ſeſeque inſinuando fibras vicinas vellicent nunc mitius nunc vehementius, ſicque cùm contentorum in his, tum ſuccuſſis & conſtrictis ſimul, vicinarum partium fibris ductibusque, inprimis verò etiam glandulis inteſtinalibus, liquorum variorum expulſionem moliantur, pluribus heic agere opus non eſt, cum quicquid ferè iſtius negotii eſt, ingeniosè abſolutum videamus, à Viris Celeberrim. *Williſio*, *Pechlino*, *Wepfero*, *Pejero*, aliisque, quorum iſte in enteradenographiâ ſuâ, ſimul difficultates exponit, circa particularum medicamentoſarum, in oſcula venarum meſaraicarum, vel etiam nervorum receptionem, probatque inter alia ob vellicationem, ſive dolorem à particulis purgantis, tanquam à veſicatorio in tunicâ inteſtinorum

excitatum, ſanguinis ſpirituumque animalium impetum potiſſimum verſus inteſtina dirigi, præterquam quòd ea ſit naturæ ſolertia, ut hoſtis ejectionem, eâ quâ irrupit via moliatur: ſeptici vero medicamenti, à cujus particulis, ſerum ſanguinis admodum colliquatum, fibræque inteſtinales ac ventriculi in motus ſpaſmodicos vehementer actæ ſunt, præſens hiſtoria commonſtrat; equidem qui ex Amicis defuncti ſecantibus nobis adſtiterunt, nonniſi verbera militum maleferiatorum crepabant, ceu ab his tum fatuitatis vel maniæ potius, tum mortis ſubſecutæ, cauſa unicè petenda foret; nullo autem damno inde illato viſibili, alio recurrendum fuit, accedente Dn. Paſtoris teſtimonio, qui ab ineunte ferè ætate, uſq; hominem non ſapuiſſe retulit; an fortè fibrillarum in cerebro vitium aliquod adfuerit, de quo ipſius flacciditas teſtari aliquibus viſa eſt, aliis dijudicandum relinquimus: ſtudiosè certè ſingula perveſtigantibus & examinantibus, aliunde noxam deleteriam accerſere non potuimus, quam à medicamento, quod inſenſati à Nebulone illo petierunt, Ægrotoque propinaverunt; enim verò vix dum illud aſſumſerat, & à particularū enormibus inſultibus, angi, cruciari, tormina ingentiſſima perpeti, vomere enormiter ac dejicere cepit, uſq; dum eroſo muco denudatisq; vaſorum oſculis, cruor contentus ſatis tenuis & fluxilis, ceu, qui in corde repertus fuit docuit, extravaſa hæſit, ac cùm in ventriculi fundo, tum tenuibus inteſtinis, inflamationes funeſtas produxit, de quibus vivente ægroto, inquietudo, febris & ſitis intenſiſſima, eodemque mortuo autopſia teſtimonium evidentiſsimum præbuerunt: ſic miſerrimè luunt ſæpe numero homines, quod ejusmodi Agyrthis & Medicaſtris, quorum perfidia tamen notiſsima eſt, confidere malunt, quàm jurato Medico, qui coram juſtiſsimo Deo rationes reddere tenetur Medicinæ temerè adminiſtratæ: Nec eſt quod in hujus farinæ homunciones multum debacchemur, utpote qui ne nominari quidem à nobis & quibuscunque bonæ mentis merentur: illorum magis miramur & dolemus mutatam ſortem, qui cùm pro ſapientibus haberi velint, eousque deſipiunt, ut perſonis tam nefariis vitæ ſuæ curam committere non metuant, pœnam cum ejusdem diſpendio ſæpiſsimè dantes: ſexennium eſt & quod excurrit, à quo curæ adhibiti fuimus Viri quadragenario majoris, vegeti & robuſti: hic horrore primùm, hinc calore cum cephalalgiâ atroci correptus fuit, quæ deinceps cardialgia pertinaciſsima comitari cepit, horrore & calore per intervalla infeſtantibus, febrim erraticam vocavit, qui unà opem tum tulit Medicus: Nihil neglectum, ſed medicamentis varii generis, demulcentibus nervinis, præmiſſo primùm vomitorio, certatum eſt: inducias quoque dantibus doloroſis ſymptomatibus, infuſum rhabarbari exhibitum fuit, cepitque ægrotus meliuſculè habere: Ubi verò dolor protenus ſubſiſtere noluit, nobis inſciis ad famoſi

famosi cujusdam medicastri in vicinià opem confugit, qui vinum medicatum suasit, speciesque pro isto misit: Sub vesperam accedentibus, monstrârunt hasce superque iis sententiam nostram postulârunt: Lustravimus hinc contusas herbas, & olfecimus: nihil verò certi de iisdem statuere potuimus, nisi quòd helleborum admixtum suspicemur, serioque usu hujus vini interdiximus: D. postero, cùm spreto nostro consilio, cyathum de isto hausisse inaudissemus, valediximus: D. sequ. accurrerunt solliciti, & ardentissimè rogârunt, ut auxilium ferre velimus, homini pessimè decumbenti: Accedentes in miserrimo statu ægrotum offendimus, qui, ceu retulerunt adstantes, nonnisi semel ab assumpto medicamento dejecerat, mox verò rigore correptus fuit, cum siti, quæ jam inextinguibilis erat, τῶν μὲν ἔξω ψύξιν ἐχόντων, τῶν δ' ἔνδον καιομένων: pulsuque in carpo prorsus deficiente; & ægro d. seq. spiritum Creatori reddente: possemus adhuc alias ægrorum historias subnectere quos simile fatum manet, nî alii loco illas servare consultius foret.

Observ. LXX.

Dolor colicus tympanitidem æmulans.

An. 1683. juvenis Rusticus 20. circiter annorum, cùm tempore messis, fervente Solis æstu, siti urgentiori, intempestivo frigidæ potu, satisfacere studeret, dolores tandem lancinantes & rodentes, hic illic in hypochondriis persensit, sed vagos ac iterum dispereuntes, unde iis spretis, operæ ordinariæ ulteriùs incubuit, sitimque ut priùs frigidâ denuò sedavit, usque dum dolores atrociùs sævierint, & appetitus prosterni, alvus pertinaciter supprimi, abdomenque mirum in modum distendi ceperint: Vocati d. 1. morbi, bol. ex Elect. diascord. cum cinnab. antim. & laudan. op. præscripsimus in antecessum: accedentibus verò retulerunt, aquam quam pridie æger biberat, per os regurgitâsse: cœterà abdomen instar tympani tensum deprehendimus, nec vel leviorem hujus contactum ferre poterat, pulsus naturali paulò frequentior, alvus respondit: Suasimus mixtur. ex aq. fl. chamom. fœnic. Tr. castor. &c. cum pulv. ex bol. ebor. & cinnab. antim. Postridiè melius habuit, dormivit, sitis remissior fuit: sub vesperam autem ingruentibus doloribus, ol. amygd. dulc. cum essent. croc. aliisque antispasmodicis propinari curavimus, à quorum usu dejecit

jecit æger, doloresque multum remiserunt, abdomine in priore statu nihilominus permanente: perrectum in similibus, & juxtà usurpata tinct. antim. D. 8. morbi affinis ægroti nunciavit, ipsum modicè habere, cessâsse dolores, neque abdomen amplius distendi: inde pulver. ex aperient. nervinum commendavimus, cujus basin constituit diaphor. mart. cum cinnab. antim. & ocul. cancr. non neglectis externè illinendis: Injectus quoque fuit per intervalla clyst. ex infus. stercor. equin. Eo singula cum successu ut ad pristinam sanitatem rediisse visus sit: abdomine prorsus detumescente, & appetitu viribusque unà redeuntibus: Factum autem est aliquot septimanis pòst, cum appetitui nimis indulgeret, & cibis horariis caseo præprimis se oblectaret, ut lienteriam funestam incurrerit, cum appetitu aucto, adeò ut continuò cibum ingerere necesse habuerit, quos tamen indigestos mox dejecit, usque dum totus contabescens, diem suum parvo pòst tempore obierit.

SCHOLIUM.

In præcedent. observat. ecquæ incommoda pariat intempestiva frigidæ ingurgitatio, quem ventriculi spasmum, & quas glandularum obstructiones induxerit, demonstrare cepimus: Misellus hic Juvenis fatum simile expertus est, dum fatigato diurno labore corpori, & faucium ab exhaustis solis æstu seri particulis aqueis, ariditati, aquæ frigidæ potu sæpiùs satisfacere studuit; enimverò auxit ita mucilaginem viscidam & salsacidam, si non produxit, eamque intestinorum parietibus, coli præcipuè cellulis heic illic firmiter agglutinavit, ut non parvo pòst tempore, ab ejus spiculis illic commorantibus, fibrisque nerveis, imò & glandularum poris impactis, dolores primùm lancinantes & rodentes vagi, accedente verò deinceps novo fomento, iidem atrociissimi cum pertinaci alvi suppressione, abdominis duritie ac distensione tympanitică, ac appetitus prostratione subsequi ceperint: equidem, qui ejusmodi salsacidum, viscidum generatum fuerit ilicò, fortè adeò difficile dicere non est, quamvis enim de commisso in victu errore nobis certò nil constiterit, id tamen ratum apud omnes arbitramur, crassioribus & durioribus cibis usque assuefieri rusticam gentem, eosque à menstruo stomachi pro viribus digeri: nec labem facilé inde percipere, quod assueta est: Valetque heic Hippocraticum dictatum sect. 2. τὰ ὀλίγα πολλῷ χρόνῳ συνήθεα, κἂν ἦ χείρω τοῦ ἀσυνήθων ἧσσον ἐνοχλεῖν εἴωθεν Prout autem de unoquoque individuo ista non valent, ita fieri potuit facilè, ut viscido ejusmodi

modi prævia victus ratio causam occasionalem submini∫trarit, cui fovendo, fortiùsque impingendo aquæ dict. ingurgitatio aptis∫ima fuit: Sanè præterquam quòd æstivo tempore particulæ aqueæ per sudorem copiosè abscedunt, sub∫i∫tentibus salinis fixioribus & cras∫ioribus, spiritusque motu unà abs∫umuntur, unde fermenta vi∫cerum juxtà enervantur, aquam quoque, quâ tum temporis sitim sublevare consuevére, nec recens semper est, nec æquè pura, sed vel lentescens & ad sub∫i∫tendum s. putrescendum in corpore aptis∫ima, vel si recens ex flumine, rivulo vel fonte hauriatur frigidiuscula, iis saltem (si non aliis infecta) particulis donata, quę rigidiusculę cùm glandularum sero, particulisq; ciborum reliquis junctę, ejusmodi mucaginem salsacidam producere & fibrarum inters̃titiis cõmodum impingere possunt, unde enarrata malorum lęrna succedit, quam pituitę vitreę, Vett. non malè attribuunt: Ex Recentioribus aliquot esse videmus, qui colicam duplicem faciunt, humorosam & convul∫ivam, non quasi in hoc affectu inte∫tinorum spas̃mos inficientur, utpote quos adesse ratio ipsius formalis satis edocet, sed quod isti nunc à contentis humoro∫is in inte∫tinis hærentibus, tanquam à causâ occasionali proritentur, nunc verò fomes præcisè hæreat, circa nervos ad inte∫tina di∫tributos, verbo intra plexus nerveos me∫entericos: Verùm Clari∫s. Willi∫ius pro morbi hujus ætiologia non arbitratur satis esse ∫tatuere, inte∫tina vel ab acrioribus suis contentis vellicari, vel à sanguine aliisvé humoribus iisdem suffusis, ac continuitatem solventibus irritari; enimverò nec bilem nec pituitam vel succum pancreaticum aliumvé quemcunque humorem aut simplicem, aut cum aliis effervescentem, dolores adeò atroces & fixos excitare: quò accedat, quòd inte∫tina propriâ mucagine obliniantur, contra contentorum spicula, &, si graviùs irritentur, quidquid mole∫ti in ipsorum cavitate continetur, facilè excutiant, sursumque vel deorsum propellant, unde ad aliam sedem, viasque affluxionis, dictos viz. plexus, eorumque liquorem ac ejus recrementa recurrit: A∫t pace tanti Viri aliorumque, quid de succo i∫to, ejusque inquinamentis sentiendum putemus, alibi jam diximus: neque inficiati fuimus, hactenus copulam irritantem circa dictos plexus aggeri, vel etiam alibi spiritibus interdum accre∫cere posse, persuasumq; habemus, utriusque generis colicam sæpe conjungi, inprimis affectu pertinaciore exi∫tente: hi∫ce tamen omnibus ita suppo∫itis, ejus conclu∫io firma non videtur: dato acri vellicante in inte∫tinis aggesto contento, & impacto, cujusmodi Authorum Excellenti∫s. experientia comprobavit & præfat. Vir Clari∫s, prorsus negare non potuit, dolores ejusmodi atroces ac diu perseverantes progigni non posse, enimverò si omnino plexus me∫enterici spas̃modica affectio pro tali effectu requiritur, quidnî ex irritatis & in spas̃mum actis fibris nerveis inte∫tinalibus,

quæ ceu rivuli ex fonte isto propagantur, ipsam vicissim contrahere posset, ceu alibi nervorum mutuum consensum & unionem explicuimus: In præsenti casu fomitem utrobique aggestum fuisse nec negabimus pertinaciter, nec affirmabimus: contorsiones sanè ac corrugationes convulsivas, præter dolorem atrociſſimum, cùm alvi pertinax constrictio aquarumque epotarum per os regurgitatio, iisdem in ventriculo spasmodicè constrictis, tum etiam abdominis tympanitica summèque dolorosa distensio oppidò commonstrant, à quâ spiritus adeò exhausti, fibrarumq; tenor cum glandularum fermento & texturâ labefactatus est, ut funestam, cùm ad sanitatem tantisper redire incepisset, ex pravâ victus ratione, lienteriam incurrerit: ex hac peritonæi musculorumque distensione subitâ, Excellentisimi Pisonis opinio quoq; nonprorsus rejicienda, inprimis autem laudatissima in perveſtigandis morborum causis opera laudanda venit, dum tractat. de morb. ventr. inferior, à proluvie serosâ &c. ex autopsiâ sibi persuadet, dolores colicos à colluvie serosâ circa nervos sexti septimivé paris aggestâ, atque hinc in peritonæo, quod propagines illinc recipit, & in mesenterium propagatur, spasmodicè affecto deducendos esse: indeque ita fatur pag. 253. Quoniam porrò credibile vix est, causam convellentem intestina ipsa universa afficere, & verò dolor ferè lumbis instat, urgetque maximè, atque aliâ ex parte nonsolùm intestina afficiuntur, sed partes omnes toto ventre inferiore contentæ evidenter coafficiuntur, vero simile est dolores prædictos sequi affectum seu divulsionem non tam intestinorum propriam, quàm partis alicujus communis intestinis, cum cæteris omnibus membris inferiore alvo contentis: atqui certè peritonæum propagatum in mesenterium ex anatomiâ omnium omnino viscerum & partium inferiore alvo contentarum est commune vinculum, imò communis membrana, siquidem eas omnes investit involvitque & cingit undiquaque, ipsa scilicet è lumbis exoriens, sed diffusa & propagata ad omnes omnino eas partes: prætereà nervi sexti paris è thorace egressi omnibus omnino partibus inferioris ventris sese communicant: per sympathiam itaque sive propaginum nervi sexti paris, sive peritonæi convulsio omnium partium ventre inferiore concluſarum sequi potest: Mesenterium certè Excellentiſſ. Caspar. Bartholinus specim. administrat. Anatom. mesareum, ligamentum suspensorium hepatis &c. non designare, nisi peritonei varias partes, prout variè à partibus contentis extenditur docet: quid mirum igitur, si plexibus nerveis in isto affectis, peritonæum simul cum fibrillis musculorum in membranas collectis convellatur ac distendatur; ut mirari omnino subeat culpari Pisonem à Willisio, quòd circa ἐγκέφαλον fomitem quærat, vel peritonæo è lumbis enascente, cùm tamen liquoris per nervos accedentis ad plexum

mesen-

meſentericum inquinamenta ac recrementa, *ille* viciſſim crepet: ſed nolumus litem hanc diutiùs noſtram facere: de opiatis pauca ſubnectemus, quorum uſum in ejusmodi ſpaſmodicis affectionibus, & haud ita pridem in exquiſitiſſimâ lumbagine, egregium comperimus: Opiata, inquit Ettmüllerus cap. de colic, ſunt optima, conveniunt tamen magis in convulſivâ, ſed appropriatis miſta, in humorosâ poſt purgantia potiſſimùm uſurpantur, figunt enim antè aſſumpta materiæ viſcidæ, lenteſcentis, & nondum ſolutæ motum: Puellæ novenni, cholerâ gravi afflictæ bolus ex elect. diaſcord. cum laudan. cydon. conflatus opem præſentaneam tulit in pago Cander, & haud ita pridem Viro conſiſtentis ætatis, febri malignâ atrociter decumbenti, laud. opiat. cum convenient. vehiculo exhibitum, ſudorem cum Διαφοιέσι concitavit, deliriisque pertinacibus frænum ſalubre injecit, ceu aliquando prolixiùs exponemus: In cauſam effectuum laudabiliſſimorum inquiſituris, opii particulæ ex quibus conflatur, modusque hinc operandi variè examinandæ forent, quod Clariſſ. Helmontium feciſſe videmus, qui ſulphur ſomniferum & ſal volat. acre ſudoriferum ipſi adſcripſit: Sunt verò ex Medicis præſtantiſſimis, qui doſin parvam, quâ exhiberi conſuevit, & infra quam ſæpiùs ſubſiſtere malunt Prudentes, quàm verò auctiorem propinare perpendentes, effectus dictos non tam hiſce particulis quàm Opii in ſpiritus animales actioni attribuunt: ita laudatiſſ. Ettmüllerus §. 16. de Virtute Opii Diaphoret. Opii, inquit, uſu certam ſpiritibus animalibus quaſi ſegnitiem & torporem indeque in movendis partium organicarum fibris languorem induci, ſicq; fluidi humoralis partiumq; moventium impetum cohiberi, atq; ſpaſmodicas affectiones ſedari. Eodem quoque remedio fibroſorum cutis ſtaminum tonum & tenſionem adeò relaxari, ut flaccidiore hinc redditâ cute & copioſius emulgere ex M.S. glandulæ & uberiùs per tubulos excretorios excernere valeant, ſicque per accidens ſudoris profluvium ſuccedere, id quod ſudoribus ſpontaneis tempore ſomni copioſè profluentibus probatum dare nititur: Et certè non exiguam ſpirituum impetum coërcendi vim obtinere opium, experientia confirmat, utrum autem ipſorum manipulos aliquot enecet, quod Williſium contendere ſuperiùs monuimus, valdopere dubitamus, ſatiusque ducimus, in pingui & oleosâ ejus texturâ, ratione cujus in minimâ licèt mole latiſſimè ſe diffundit & explicat, ſpiritumque animalem utpote ſubtiliſſimum ſubtiliſsimis ſuis effluviis maximè afficit, eiq; aſſociatur, & à pernici ac promptiore in partes corporis noſtri influxu detinet, quo ipſo etiam glandularum in cerebro pori & meatus labis aliquid accipiunt, ut particulas ſeroſas, inprimis M. H. talibus ſaturâ, non rarò faciliùs admittant, à quibus deinceps ipſorum activitas & prompta ſecretio unà læditur; Plura qui volet adeat accuratam Excellentiſſ. Wedelii Opiolog.

Observ. LXXI.

Hydrops à scirrho partium glanduloſarum.

Anna Buoſingerin annorum circiter 17. miſella & paupercula, pravâque hinc victus ratione uſa, in orphanotrophio laboris quotidiano vacans, ſæpiùs noſtram imploravit operam, conqueſta tùm de dolore circa fundum ventriculi, & fœtore narium, adſtantibus valdè moleſto: Suaſi uſum pulver. aperitiv præpar. cum purgante ex fol. ſen. cum prunis decoct. Rediit hinc ad priſtinam operam. D. 20. Jan. 1681. quum viſitatione hebdomadariâ fungeremur, ægra in lecto decubuit, de ventris intumeſcentiâ renitente, appetitu proſtrato & artuum inferiorum tumore qualicunque conqueſta: præſcripta fuit mixtura per cochlear. ſumenda. Viribus deficientibus, maloque in pejus ruente, cardiaca propinata ſunt, uſque dum ægra d. 11. Februar. An. ejusd. ſpiritum Creatori reddidit.

D. inſequ. Cadaver aperuimus præſentib. Viris Clariſſ. D. D. König, D. Licent. Speckero & Dn. Ritzio Pharmacopolâ. Muſculis abdominis ex altero latere inciſis, aduſque menſuras duas ichoris flavi, ſubfœtidi, ex cavitate abdominis vacuavimus, prorumpente magnâ copiâ ichoris purulenti ex ore ſimul & naribus: hinc iisdem ex oppoſito latere remotis, epiploon putridum non tamen planè abſumptum comparuit: inteſtina quoque non admodum inflata erant, colon tamen colore flavo maximè tinctum: *Hepar* prægrande ſatis, & parte cavâ lividum omnino oſtendit *veſiculam felleam*, bile croceâ ſubviſcidâ diſtentam, intra cujus membranarum duplicaturam, prope ductum choledochum, *corpus* notavimus *albicans*, *ſcirrhoſum*, quod diſciſſum cùm inflaremus, tunica exterior, quaſi melle ſpumoſo turgida eſſet videbatur: Eidem *hepatis* cavo arctè ſatis connectebatur *ſcirrhus* inſignis, à parte inferiore *pancreatis*, ubi hoc inteſtinum tenue lambit, enatus: parte verò gibbâ hepatis glandulæ accuratiſsimè notari potuerunt, liquore rutilo parcè admodum, & reticulariter loca intermedia perreptante: Parte ſui ſuperiore pancreas magis erat incolume. *Ventriculus totus* conciderat, prope-

propeque hujus orificium ſuperius, & abhinc ſecundum *æſophagi* & *ſpinæ* longitudinem *glandulæ* ſcirrhoſæ,& ex parte nigricantes, majores & minores, (ſcrophulas dixiſſes internas) copioſæ deprehenſæ ſunt: *Meſenterium* gelatinæ ſimile, & vaſis ſanguiferis albidis magis, quàm rutilis donatum: *Gelatina* circa inteſtina craſſa manifeſtiſsimè diſtingui potuit, ut & *glandulæ* per eorundem tunicam tranſparentes: Prope ſpinam meſenterii glandulæ mirum in modum excreverant, ſcirrhoſiſsimæ, pugnum majorem adæquantes: Inciſione autem factâ, prodiit *ſubſtantia albicans* inſtar ſebi concreti: Lien magnus ſatis, totusque corruptus: *Renes ſuccenturiati* ad ℥iij longi & ℥j lati, intus cavi fuerunt: *Ren ſiniſter* in medio fiſſuram habuit inſignem, qualem etiam in aliis jam obſervavimus: vaſa emulgentia in hunc inſerebantur duplicata: non item in dextrum. Cæterùm uterq; fuit flaccidus: *Ovarium* pauca ovula habuit: *Venter medius* ichore ſuprad. refertus erat: *Mediaſtinum* autem ſterno & diaphragmati ita adnatum, ut *ſcirrhos* in ipſo diaphragmate accuſâſſes: *thymus* itidem totus erat ſcirrhoſus: Pericardium craſſum, multo ſero turguit, *Auriculæ* cordis maximæ: *Cor* tamen minus pro ratione ætatis & ſtaturæ: *Pulmones* adnati coſtis, non tamen purulenti.

Observ. LXXII.

Hydrops ex Rene dextro, materiâ calculosâ oppleto &c.

JAcob Schvveitzer Ludi Magiſter, cùm ex caſu in ſpinam dorſi, ad munia ordinaria obeunda, paulò ineptior redditus eſſet, à Dn. Curatoribus Noſotrophii ſuſceptus, & per aliquod temporis intervallum in iſto ſuſtentatus fuit, vino cùm potuit plus ſatis indulgens: Primùm de quo apud nos conqueſtus eſt erat faucium ardor cum oris amore, quibus cùm remediis convenientibus ſatisfeciſſemus, pòſt de tumore Ventris ſenſim ingruente, querelas movit: Ex loco priſtino in Eleemoſynarium receptus, heic remediis idoneis vacavit: Præſcriptum fuit Apozema diureticum, quo ſatis bene habuit ab initio: tumore autem magis magisque

ingraveſcente, viribusque juxta proſterni incipientibus, apozemati aquas cardiacas adjunximus, quorum Virtutem nihilominus morbi ferocia eluſit.

Miſeri hujus Cadaver cultro ſubjecimus d. 18. Decembr. 1678. præſentibus Vir. Clariſſ. & Præſtantiſſ. D. Jacobo Hardero, Scaf. & D. Hieron. Zollicofero Sangall. Med. D. & D. M. Speckero Baſ. Med. Licent. Integumentis quâ propriis, quâ communibus, cultro diſciſsis, copia prorupit aquarum ingens, colore materiæ chyloſæ turbidæ, ad menſuras uſque octo: *Epiploon* hinc ſe obtulit putredine conſumptum: *Lien* ſcirrhoſus planè cum *pancreate* duriſsimo. *Hepar* à ſtatu naturali & ipſum deſciverat, non autem tantopere ut *Lien*: *Veſicula* fellis bile porracea admodum diſtenta. *Meſenterium* non admodum corruptum: aſt in *Renibus* lærna malorum: Hi ſub hepate & Liene arctiſsimè detenti & involuti, ſpinæ adeo pertinaciter adhæreſcebant, ut multâ operâ vix divelli potuerint: Dexter ad attactum duriuſculus, inciſione factâ, mirum quantum *materiæ gypſeæ* ſpumavit, quæ preſsis papillis copioſiſsimè erupit: (copiam hujus non paucam etiamnum inter curioſa noſtra ſervamus.) Alter autem *ſiniſter*, ſatis magnus, tumidus, eâ quâ vaſa ingrediebantur parte, hydatidem prominulam habebat inſignem: Hîc inciſione factâ, *papillas* conſpicere licuit amplo ore hiantes, pauloque profundius cultro adacto, copia multa ptorupit humoris turbidi. In medio *Ventre pulmones* vidimus putridos & corruptos, quorum dexter coſtis & ſterno firmiſsimè annectebatur: *Pericardium* aquâ moderatè plenum: *Cor* autem per exteriorem membranam pellucebat.

SCHOLIUM.

De pectoris & pericardii hydrope, ſuperius aliqua innuimus, jam de hydrope aſcyte, differendi anſam nanciſcimur, affectu ſatis frequenti, utinam modo & cauſæ notitia atque modi, quo ſynathiſmus aquæ in hoc affectu fit, & ratio curationis ejus tam faciles inquiſitu eſſent: De iſtis fatur Hippocrat. hunc in modum: Καὶ ἐπὴν νοσέῳ ὑπογένηται τῷ ὑδρωπὶ πολλῷ χωρὶς τοῦ κοιλίης. καὶ ἐς τὴν ἀπλήνα ἔρχεται αἰεὶ ὑπὸ τὸ πολὺ, ἐπὴν πίῃ ὁ ἄνθρωπος. γίνεται δὲ ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης, ὥστε μὴ δυρετώδεα ἄλλως ἐν τῇ κοιλίῃ, ἢ ὁκόταν ὁ ἄνθρωπος δίψῃ. διὰ δὲ ὑ κύστις καὶ ἡ κοιλίη μιᾶσμηθέωσι χρηστόπαν, μισθὲ ὑπὸ τη-

Φυσιολόγ. διαίτη ὁ ἄνθρωπ. χρῆται &c. A Galeno ejusque assectis refunditur ascites omnino in αἱματώσεως noxam & frustrationem sanguificationis, consequentem insignem facultatis αἱματοποιητικῆς in hepate imbecillitatem per intemperiem frigidam, eamque summam: Verum enimverò præterquam quod istam hepatis temperiem intemperiemvé cum functione ipsi adscriptâ, procul rejiciendam esse superius monstravimus, docuit insuper anatome alios nobiscum, hepar & lienem in omni hydrope pariter non affici, uti quidem Galenus hypothesi suâ fretus sibi persuasit: Eleganter sane occasione horum Excellentiss. *Piso* tract. de Morbis à proluvie serosâ: Mihi attentius in humoris continentis causæ ascitis intuenti, nunquam satisfacere potuit Galeni opinio ab omnibus scholis hucusque summa cum approbatione atque unanimi Medicorum consensu recepta, sed alias esse ejus causas à generatione aquæ loco sanguinis laudabilis symptomaticâ, & intemperiem hepatis frigidam consequente diversas, ex hac sequenti ratiocinatione intelligere est. Inprimis enim aquam in hydrope legitimo ascite dicto collectam, & tumoris continentem causam tam certum est quàm quod certissimum, *partem esse seri, chyli & sanguinis vehiculi*, ut qui de eâ re dubitet, is sensu egere videatur: hoc enim similitudo substantiæ, imò identitas evidenter docet; & urina ut plurimum pauca nec quantitati potus respondens confirmat: deinde quia seri conceptacula à naturâ instituta sunt venæ & arteriæ, in quæ vasa id cum chylo & sanguine ex potu & cibo genitis è visceribus illabitur, necesse est serum abdominis in cavitatem venisse defluxisseque è vasis, quæ decurrunt aut sedem habent, inserunturque membris ventre inferiore conclusis, siquidem hic venter undiquaque membranis densis sepitur, & circumcingitur quas aqua non facilè præterfluit: Quia ergo omnis motus, vel est ab interno principio, vel ab externo, qui duplex est tractio scilicet, & pulsus; atque in abdominis cavitate nihil quod serum ad se trahat è vasis, exugatque reperire est, in eam certè cavitatem serum sponte suâ è vasis defluit, aut motu pulsus conceptaculis suis expressum extrusumque decidit, & quocunque modo descendit, vel per diapedesin ex occultis tunicarum poris desudavit, vel per anastomosin ex apertis vasorum oscillis defluxit: nam ruptionis vel erosionis vasorum nullæ causæ nullaque indicia: In quibus verbis satis appositè Vir Clarissimus ex causis ascytis conjunctis principalissimam exposuit; humorem viz. aquosum ex vasis sanguiferis abscedentem & extillantem; cui adjungit Excell. Willisius & ipso cum plures alii Viri Clarissimi, Vasorum lacteorum & lymphicorum præprimis disruptionem, vel etiam obstructionem aut compressionem, quæ tamen non prorsus placere videmus aliis, qui fontes hosce rarius aperiri, hancque vasorum ruptionem usque demonstrabilem non esse dicunt: Equidem

ut super

ut ſuper re ſatis arduâ ſententiam noſtram exponamus, itidem priorem cauſam pro frequentiſsima admittimus, juxta tamen nondum videmus, qui vaſculorum lymphaticorum ruptio vel dehiſcentia oſculorum eorundem ab irruente lymphâ copiosâ, aut etiam obſtructio à viſcidâ implente ac diſtendente, aut compreſsio ab extrinſecus incumbente, ac identidem ejus motum ſufflaminante prorſus negari poſsit; quamvis enim demus unà cum ſero particulas fibroſas ac alias nutritias pauciores extillare poſſe, gelatinam ſive formantes in cadaveribus viſibilem, ſive ſero ſuper prunas poſito conſpicuam, inde tamen concludi nequit, lymphæ motum pariter impediri non poſſe à tumote partium ſcirrhoſo, glandulis vaſa lymphica emittentibus pariter ac recipientibus infarctis ac obſtructis, & lympha iſta viſcidiore ac torpidiore exiſtente, cujuſmodi ſanè eſt, ubi parilem lentorem ac ad motum ineptitudinem ſanguis ipſe poſsidet: aut dicendum erit, ſubſiſtere in partibus glandulisvé partes viſcoſiores, tenuiores verò in vaſcula dicta jugiter uſque recipi: quæ num cum ratione & experientiâ conveniant, dubii hæremus adhuc, videturque abſurdi nihil eſſe, dicere ex vaſis lymphicis in abdomine, hepate & meſenterio conſpicuis, lympham pariter extravaſare poſſe, atque in hydropibus partialibus illud admittit Celeberr. Ettmüllerus: ſed ad priorem cauſam tranſimus, humorem viz. ſeroſum ſanguine copiosè excedentem, cujus cauſæ variæ ſecum eſſe poſſunt; enimverò *vel aquoſior ſanguis eſt, & ad diſſolvendum aptus*, cujus proin particulæ aqueæ facilè in partibus abſcedunt ac ſubſiſtunt; idem in motu torpidior plerumque eſt & lenteſcit, ceu ſupra monuimus, hincque vaſa pneumonica mole ſua opplet pulmonesque ipſos ponderoſo ſuo motu gravat, unde hi ſæpius rimas agunt, per quas exudans ſerum aut etiâm lympha vicinis partibus pleuræ, diaphragmati ac pericardio ipſos ſæpiſsimè agglutinat, imò frequenter labem unà funeſtam ipſis affricat ceu præſentes hiſtoriæ teſtantur: atque id dicere neceſſe habemus, in hydropicorum ſectionibus, quas plures citra jactantiam inſtituimus, nos uſque in organis pneumonicis labem graviorem inveniſſe, ut perſuaſi ſimus adhuc, in dictâ ſanguinis diatheſi, pari celeritate partibus hiſce noxam inuri, ac aliis uſquam: vel in *vaſis ipſis vitium latet*, quando oſcula ipſorum vel laxiora ſunt, aut prorſus occluſa exiſtunt, ſuntque hæ cauſæ principes quas Clariſſ. Williſ. allegat. cap. 2. ſect. 2. Part. 2. de medicamentor. operation. Et certè obſtructio vel compreſsio vaſorum, quâ ſanguinis circulus interrumpitur, non parum in hydrope progignendo valet. Notârunt alii nobiſcum ex ligatis venis jugularibus canes multum aquæ ſub cute capitis & muſculorum intercapedinibus paſſim congeſtum fuiſſe, ex ſanguinis arterioſi in venas libero commeatu impedito, unde ſeroſa portio facilè exundat & inter muſculorum interſtitia cumula-

cumulatur, alibiqúe versus loca declivia decumbit: atque hâc ratione hydropes subitanei oriri possunt, ex vasorum in corde conspicuorum occlusione à polypo vel compressione: Eidem impedimento ansam dant hepatis, lienis mesenterii &c. scirrhi insignes, à quibus comprimuntur subjecta vasa, artusq; inferiores intumescunt, imò ipsum abdominis cavum aquis inundatur: Et quamvis ejusmodi tumores, vitium sanguinis vel lymphæ jam arguant, indeque ad hydropem dispositionem, huic ipsi tamen malo primarium fomentum dehinc præbere negari nequit: sic in priore historiâ sanguinis torpiditatem ex malâ victus ratione contractam atque auctam, tot scirrhis occasionem dedisse, imò lymphæ vitium suprà notatum produxisse, ceu mesenterium totum gelatinæ simile probare videtur, apud nos ratum est: Id verò insuper rationi consentaneum, ab iisdem cùm sanguinis tum lymphæ liberum cursum ac recursum sufflaminatum ac ita utriusque regurgitationem atque extravasationem promotam fuisse, coarctato enim sanguini, ut transitus quoquo modo patefiat, quod tenue & aquosum est prorumpit, & in vicina loca deponitur, ubi pòst restitans, atque membranulis interceptum hydatides, cujus in rene sinistro insignis historia posterior meminit, gelatinæ similes alicubi efficit: Præter scirrhos autem adhuc alia sunt, quæ serum abscedere faciunt, imò suprà dictam sanguinis diathesin augere possunt, utque de pectoris pathematibus, aliisque morbis, ictero, hæmorrhagiis nimiis &c. plura non adjiciamus, transpiratio insensilis suppressa, & inprimis urinæ excretio deficiens, frequens hydropis causa sunt, atque hinc est, quòd Helmont. Renem ceu adæquatum artificem omnis hydropis asserit, dubiumque non est, quin materia gypsea, quo Ren dexter Ludimagistri infarctus fuit, huic commodissimam ansam dederit, M.H. vitio, quod eadem confirmat, non prorsus rejecto: nec potuit duplicatâ quasi actione seri vacuationem promovere *Ren alter*, cujus papillæ amplo ore hiantes ecquam strenuè illud secreverit, probare poterant: nec vasculorum renalium obstructionem nudè accusabimus: Regurgitans inde pars aquosa exitialem labem ipsi M. H. infert, dum solvi magis crasin ejus, torpescere motum & laxari vasculorum facit oscula, hincque quâ datâ ferè portâ, sibimet quasi effluxum parit: Id verò apud Eruditos Naturæ Rusparores ambiguum adhuc esse animadvertimus, negatâ vasculorum lymphicorum ruptione vel erosione, explicare fontem aquarum tam copiosè sæpe in abdominis cavo stabulantium, à quarum limpiditate ac tenuitate ad illorum ruptionem argumentatus fuit Celeberrimus Sylvius: arteriæ cœliacæ & mesentericæ, harumque propaginum oscilla alicubi aperta, fontem hujus probabiliter facit Clariss. Willis. nec inficias pervicaciter ire possumus: illud verò Artis nostræ Statoribus pensiculandum relinquimus, cujus Hip-

pocrates supr. cit. loc. & sub finem præc. §. meminit, annon ex epiploo hujusque vasis aquæ hæ unà scaturire possint? enimverò licèt ductus aquosos, quos aliqui ipsi attribuunt, nondum credamus, id tamen asseverare possumus, in hydropicorum sectionibus partem hanc vel erosam & absumptam, vel sumè extenuatam putridamq; nos reperisse: Excellentiss. quoque Pejerus in Scholio ad historiam hydropici quam Method. Historiar. Anatom. exhibet, magnam aquæ in ejus abdomine repertæ partem à peritonæo destillâsse judicat, siquidem hoc porosum plurimisque sanguineis vasis distinctum fuerit, quæ hinc natura dilatârit ac multiplicârit, ut hâc redundans serum commodè exantlaret: Merentur sanè ejusmodi φαινόμενα ulterius scrutinium pariter ac attentionem, idque heic aliorum judicio submittimus quod superius in histor. hydrocephalici attigimus, añon serum ejusmodi ex meningibus harumq; vasculis æquè exundare possit? ut lamellarum cranii in recèns natis laxas commissuras, per quas serum facilè exudare potest, linquamus: de vasis verò lymphicis in cerebro conspicuis, quibus negotium facilè absolveretur, nostrâ ex autopsiâ certi quid dicere nondum audemus, aliorum hinc tantisper contenti.

Observ. LXXIII.

Ex peripneumoniâ phthisis & hydrops.

Wilhelm Leyhli Lucisvallensis, 15. circiter annorum, ex orphanotrophio, ubi quotidiano vacabat labori, morbo periculoso decumbens, mense Iunio ann. 1677. in nosotrophium, sanitatis, si ita Deo placuerit, recuperandæ ergo, admissus fuit: cùm tum temporis adhuc curæ ægrorũ vacaremus, vidimus ægrotum, facie ex subatrâ pallescente, siti vexatum intensâ, pulsu præditum celeri debili & inæquali, difficultate spirandi pressum, & de sputo sanguineo purulento, cum magnâ appetitus prostratione, anxiè conquerentem: solliciti tum hærebamus, cùm meliora edocere, neque ab ægro, neque ab adstantibus potuerimus, utrum pleuritidem præcedaneam æger passus fuerit, nec ne: Tandem verò cùm doloris pungitivi in latere, se vestigia ulla unquam sensisse, negaret, contrà sputo cruento cum tussi, quod jam purulentum evaserat, ab aliquo tempore vexari confessus fuerit, eum ex peripneumoniâ phtisicum jure arbitrati fuimus, hinc præscriptæ potiones vulnerariæ cum decoct. pectorali antiphtis. aliavé

vé quæ è re esse videbantur: Verùm & hic, quod fieri solet, doctâ prævaluit arte malum, ægro vitæ hujus misellæ afflictionibus fesso, spiritum Creatori suo reddente.

Antequam occasionem cadaver lustrandi arriperemus, placuit priùs ab Excell. Orphanotrophii tum temporis Medico ordinario sciscitari, quonam morbo primitùs affectus fuerit, & quænam symptomata, ipsi adhuc in orphanotrophio degenti, infesta præcipuè esse ceperint, qui per alium nos certiores reddidit, se in misello hoc corpore, jamdudum affectionem scorbuticam metuisse, jamque ab aliquot septimanis phthisicum eundem auguratum esse: Quibus ita exploratis operi sectionis nos accinximus, linteamentis, quibus demortuos obvolvi honestas suadet & Scriptura imperat, remotis, ventrem infimum tumidum omnino, de quo nec æger conquestus unquam, neq; nos quidquam in ipso animadvertimus, contuiti sumus, unde statim ingentis seri copiæ suspicio mentem nostram neque frustrà cepit: Involucris infimi ventris cum epiploo, quod subputridum erat, ablatis, deprehendimus hepar p. n. omnino magnitudinis, parte cavâ corruptum & putrescens unà cum vesiculâ felleâ, quæ uti in cæteris gelatinam referebat: succus tamen effluens subater erat & lividiusculus, parum spumosus: in hypoch. sinistro lienem deprehendimus tumidum, flaccidum, corruptum, & quoad interiorem substantiam nigricantem omnino. Pancreas sub ventriculo vidimus maximum, glandulis insignibus & duriusculis superbiens. Mesenterium observavimus gelatinosum planè, maximè quoad extremitates, quibus intestina cingit: gelatinosus hic humor ferè intestinalium cellularum exteriorem faciem circumdedit, ipsamque mesenterii substantiam tantoperè occupavit, ut difficile fuerit, vel vasa vulgò dicta mesenterica, vel quod plus est glandulas detegere: In ipsâ hujus ventris capacitate ingens extitit seri copia, quæ integumentis discisis, quâ datâ portâ fugam dare cepit, non tamen ita fœtidum, uti in aliis spirabat odorem: Cætera hujus ventris satis ritè habebant. Thoracis examen aggressi, diaphragmate separato, multùm aquei humoris, ex thorace effluxit, neque facilè fuit pericardium à sterno, cui firmiter cohærebat, absque ruptione separare: In peri-

cardio aquam adhuc copiosam reperimus, quæ autem ruptione factâ per viam Thoracis apertam ad inferiora vergebat: Pulmonum lobus uterque putridus erat & corruptus, magis tamen sinister quàm dexter, uterque pressus materiam reddebat purulentam.

Observ. LXXIV.

Anatome Adolescentis hydropici μεγαλοσπλάγχνου.

Anno 1678. mense octobri in Orphanotrophio diem suum obiit adolescens annorum circiter 22. nomine Furler, prosapiâ rusticâ oriundus, ex Arthritide vel magis Rheumatismo Asthmaticus & hydropicus factus: hic referente Medico, tum temporis ordinario, per totum vitæ quod traxit curriculum, imbecillioris erat constitutionis, valetudinarius, cumque morbis conflictans sæpius: Thermas Rheumatismo jam infestatus, Medico invito magis quàm volente, invisit, ex quibus autem, si non deterior, melior saltem non rediit: hinc Empirici cujus generis Carnifices & ἀνδροκλόνας, plures hoc sæculum alit, opem incautus efflagitavit, licet illam parum salubrem senserit: in orphanotrophium ab hoc redux, aliquot ante obitum septimanis d. symptomatibus asthmate & hydrope magis magisque obrui cepit, donec tandem naturâ pugnæ nimietate fatigatâ, animam ad superiora adspirantem Creatori reddidit.

Aperto cadavere, plurima occurrêre memoratu digna. Ante omnia notare licuit copiam aquarum multam, quâ ex imo, quâ ex medio ventre, summo cum impetu, atque hoc diuturniore erumpentem: hinc apparebant viscera (vulgò αἱματίδεα dicata) longè maxima: *Hepar* nimirum *Lien* & *Pancreas* sed scirrhosa omnia, alia tamen magis alia minus: In *Mesenterio* notabilem labem (vel multam gelatinam) animadvertere non licuit, secus ac in aliorum hydropicorum cadaveribus: *Renes* itidem magni satis, non tamen duri: reddidit interna horum substantia pressa, materiam quandam puri analogam (quam gelatinosam fuisse arbitramur) *Epiploon* putredine consumptum erat; Medius

dius Venter discissus exhibuit *Pulmones* sterno & costis validè adhærentes ex utraque parte corruptos & putridos. Cor verò longè maximum, quale ac quantum portentum hactenus nec vidimus, nec apud alios legisse meminimus. Continebat illud in circuitu pollices octodecim, longitudine spithamã, & latitudine digitos octo: (Hujus *substantia* intrinseca fibrosa erat & carnosa, quæ ipsi quoque pondus fecit insigne.) Totum cor ultra libras medicas tres pependisse judicatum fuit: uterque *ventriculus* cum auriculis annexis scatebat concreta materiâ tenaci, seu polypis & grumis, præcipuè autem sinus dexter, è quo hos plenâ manu haurire licuit.

SCHOLIUM.

Confirmat utraque harum historiarum, quæ de organis vitalibus ac spiritalibus in hydropicis non rarò primariò læsis meminimus, enimverò non rejectâ sanguinis intemperie, aquositate ac fluiditate, (cùm in utroque scorbuticam ac rheumaticam dispositionem Medicus ordinarius, pridem tùm viderit tum suspicatus sit) labem quam senserint, spirandi difficultas utrumque primò invadens, & in *illo* sputum sanguinolentum pariter ac purulentum, pulmonesque hinc sterno & costis validè adnati, unà cum polypis complurimis in macrocardiâ *hujus* stagnantes, oppidò satis commonstrant: nec arbitramur ad viscerum nativum vitium, quod in utero matris contraxerint, in eodem necesse esse recurrere, quamvis ordinariam magnitudinem superârint, inprimis *cor*: si enim proportione cætera huic respondisse consideramus, insuperque robustissimas fibras, quibus erat instructum perpendimus, magis cogimur in sanguinis vitiatam ἀλφόεσιν primariam noxam conjicere, quam ex malâ educatione & pravâ victus ratione contraxisse potest uterque, neque nobis constat, an orthopnœâ à primâ ætate laborare ceperint: Accedente sanè ex insignibus cordis thalamis in vasa grandiuscula sanguine ejusmodi aquoso & soluto, non tam gravati inde pulmones fuerunt, quàm verò ab eodem per venas pari copiâ & promptitudine non revecto, seri portio abscedere, ulterioremque labem pulmonibus sensim inducere potuit, ut lymphæ vitium vasculaque, quibus recipitur jam prætereamus: accessit, extravasanti sero in *illo*, unà cruoris portio non exigua, unde hæmoptysis successit, à quibus hinc junctim circa præcordia retentis & subsistentibus, spiritus difficilior redditus, sanguinisque circulus magis adhuc impeditus fuit, pulmonumque cum partibus vicinis adunaito & adnascentia (modo quem suprà descripsimus) ulteriùs

promota, & sic malorum lærna aucta fuit; mirumque est seri parum è cavo thoracis, in *Furlero* dimanâsse, in quo materia tenax & polyposa, sensim succrescens & ad ostium venæ cavæ aggesta, partibus aquosis & cruoris particulis tenuioribus in arteriam propulsis, sanguinis ex cavâ liberum plenumque ingressum sufflaminando, eum ferè effectum produxisse potest, quem Excellentiss. Lovverus in canibus ex ligatâ infrà cor venâ cavâ, promptè satis subsequi vidit, de quo etiam videri potest Clariss. Willisius citat. cap. part. 2. de Medicament. Operationib. fomentum augmentumq; non leve deinceps, ex noxâ à sanguinis partibus crassioribus & viscidioribus prius illatâ, hepate lieneque scirrhosis afferentibus, cæterùm historias de corde magno qui volet, adeat Sepulchretum Excellentiss. *Boneti* p. 38. & 594.

Observ. LXXV.

Affectus rari Historia.

Ex communicatione Excellentiss. SPONII *Patr.*

Ornatissima matrona, Domina Genovefa du Verney Lugdunensis, Uxor Nobilis Viri Joan. Claudii Marcellini, Doctoris & Professoris Medici Collegio Medd. Lugdun. Aggregati, annos tum nata XXXIII. cum esset, quorum XX. in conjugio transegerat, quamvis neque puerperii, neque ψευδοκυήμα© ullius, toto illo temporis tractu fecisset periculum: Vitam interim sedentariam agens, ac ῥοῇ γυναικείῳ jugiter detenta: postquam per duos antè menses præter propter, balneo aquæ fluvialis intempestivè, prorumpentibus quippe tum statò tempore τοῖς καθ' μησίοις, se immersisset: cœpit mense Octobri anni 1667. animadvertere, tumorem quendam in sinistro hypogastrio sensim subnasci, qui sese postea versùs hypogastrium dextrum propagavit, totumque ferè spatium, quod ab umbilicali regione deorsum exporrigitur, occupavit. Tumor autem iste mediocriter durus erat ac anodynus cum tensione: quæ res aliis persuasit, molam subesse, aliis hydropem uterinum, aliis tumorem frigidum in musculis altioribus abdomiuis conceptum. Post adhibita varia præsidia tam Chiriatrica quàm Pharmacurgica, ad Thermas Vichenses ablegata fuit, ut ibi aquas de Craticulæ nomine dictas, actu calentes hauriret, & quidem mense Majo anni 1668. abs quarum lympharum

pharum usu tantum abest ut aliquid acciperet emolumenti, ut potiùs ab ipsis se deteriùs habuisse, palàm professa fuerit. Quùm ergo per annum integrum ab eo tempore domi hæsisset, variaque remedia incassum tentasset, adeoque ventrem indies magis ac magis intumescere videret, mense tandem Junii anni 1669. in animum induxit in Burgundiæ Ducatum iter capessere, ad pagum quendam districtûs Antisidiorensis, cui nomen Seneley, ut ibi Virum quendam cui nomen la Tour conveniret, quem fama vulgabat omnes affectûs p. n. ex sola Uroscopia deprehendere, prætereaque medicamentis instructum esse ad contumaciores quosvis morbos, cæterisque Medicis insuperabiles eradicandos efficacibus, ita ut Magi potiùs quàm Medici personam meritò præferret. Hujus itaque ardelionis remediis per dies XV. sine ullo fructu usa, Lutetiam Parisiorum se contulit, ubi à compluribus tum Medicis, tum Chirurgis inspecta, qui quo conflictabatur affectum hariolari, multo verò minus persanare potuerunt: Parisiis Lugdunum reversa est XV. Decemb. ejusdem anni, graviore quàm unquam aliàs infestata valetudine: abdomen enim adeò turgidum evaserat, ut neque erecta stare, neque decumbere posset, neque somnum capere, neque alvum, nisi clysterum adminiculo, dejicere, quos etiam nonnisi ægrè admittebat: lotia pauca reddebat: κατάμηνια verò quot mensibus periodicè utplurimùm fluebant, minori tamen copiâ quàm sanitatis tempore. Per morbi decursum febris vel nulla, vel ἐφημέρα, idque perrarò. Totum corpus mirè colliquefactum ac extenuatum. Quod verò apprimè notari meretur, etiamsi intra ventris inferioris capacitatem ingens subesset aquarum proventus, neque femora, neque crura, neque pedes tumorem ullum unquam conceperunt, cùm reliquum corpus præter ventrem mirè intabuisset. Abdomen ipsius, quod ante iter Parisiense, tumorem unicum præferebat ab umbilicali regione deorsum, etiamsi vel tunc subleśta rudimenta tumoris in hypochondrio dextro, præstò forent, duos tumores ab invicem discretos post reditum ab Urbe manifestè spectandos exhibuit: unum obsidentem universum hypochondrium dextrum, quique ad latitudinem transversorum duûm digitorum supra costas spurias inequitabat, mollis atque fluctuans: alterum

rum verò obsidentem totam siniſtri hypogaſtrii regionem, qui renitentior aliquanto duriorque erat hypochondrii dextri tumore. Inter geminos hoſce tumores obſervare erat interſtitium quoddam vacuum, aut quaſi ſulcum, quo ab invicem dirimebantur ad latitudinem transverſorum duum digitorum, quodque protendebatur obliquè ab hypochondrio dextro, ſupra umbilicum progrediendo, versùs partem aqualiculi ſiniſtram. Duo iſti tumores ſpeciem manticæ quodammodo effingebant, parte utraque extremâ propendulâ ſaburratæ, parte verò intermediâ quæ cervicibus imponitur, inani. Circa regionem Renis dextri tumor quidam circumſcriptus obſervabatur, atheromatis cujusdam genium æmulans. Poſt varias tam Medicorum quàm Chirurgorum κοινολογίας, concluſum fuit, Paracenteſin heic celebrandam, aliis cenſentibus inchoandam à tumore hypochondrii dextri, aliis à tumore hypogaſtrii. A quo poſteriore tandem decretum ut inciperetur, propterea quòd ſi fortè tumor ſuperior communionem haberet cum inferiore, hunc ipſum vacuefaciendo, alterum etiam illum eâdem operâ contingeret evacuari, ita ut novâ apertione minimè opus foret. Cauſticus itaque lapillus, piſi unius mole, admotus fuit regioni laterali mediæ hypogaſtrii ſiniſtri. Eſchara facta inciſa fuit. Poſtmodùm cannulâ in extremo ſuo punctatâ, ad magnitudinem pennæ anſerinæ, longitudinis verò, trium transverſorum digitorum, paratus fuit in capacitatem ſubjectam introitus: tuncq; è veſtigio prorupit aqua lixivii colore, & quidem tanto impetu, ut unico ferè momento duas ſcutellas adimpleverit. Primâ vice eductæ fuere ʒ. xxj. & diverſis vicibus plusquàm cxl. ʒ. Aqua primulùm prodiit ultimis vicibus limpida, ſub finem verò emiſſa, albicans, mucilaginis inſtar viſcida, & caulium putridorum odore prædita apparuit. Ex vulnere manavit pus album, quod ex abſceſsûs intimo ſinu procedebat per paracenteſin înflicto, licèt proficiſci plerisque putaretur ab externis inciſionis oris. Tertiâ vel quartâ die poſt apertionem, nihil ampliùs, aut nimium ſaltem aquæ ex vulnere ipſo effluebat, eo quòd Cannula alium ſitum ſibi comparârat, neque ampliùs ad perpendiculum, quemadmodum ab initio, vergebat, mucrone videlicet deorſum converſo, propter pondus

dus insigne tumoris alterius in dextro hypochondrio consistentis, qui mole quidem nullo modo fuerat diminutus, cæterum qui tum nonnihil, propter evacuationem aquæ abdomine contentæ, supra quam priùs innatabat, subsederat. Atque hic ipse tumor in causa erat, quòd aqua non ampliùs per aperturam effundebatur, cùm vicem repaguli præstaret, emissionem coërcentis, etiamsi plusquàm sex pintæ liquoris in abdominis capacitate adhuc forent superstites, sicut post mortem in cadaveris apertione ad oculum patuit. Porrò cùm animadverteretur, negry quidem aquæ ampliùs exstillare, consilium ceptum est, similem apertionem instituendi in hypochondrio dextro: quâ factâ, non minori impetu ac in priore paracentesi prosiliit aqua, sed nigra, non secus ac si fuligo camini aquâ simplici diluta fuisset. Ægra autem mox languidior nonnihil evasit, & febris increvit, propterea quæ eâ die à novâ evacuatione satius visum fuit abstinere. Postridie evacuatio parcâ manu denuò tentata. Tertiâ die mortem oppetiit, Kal. videlicet Maij, anni 1670, horâ sesquiquartâ pomerid. annos tum nata XXXVI. menses II. dies. XV. Eodem die horâ noctis decimâ, cadaver adapertum fuit, per Henricum Charavel Magistrum Chirurgiæ Juratum, coràm Dominis Petro Garnier Collegii medici Decano, Andrea Falconet, Medico Regio, & Joanne de Rhodes, Doctore Med. Aggregato, nec non præsentibus Antonio de la Foreſt, Philiberto Cochaud & Antonio Verdelet, Magistris Chirurgiæ Juratis: quâ in cadaveris aperturâ sequentia fuere deprehensa.

Historia Anatomica.

Mox ab obitu totum abdomen mirificè intumuit. Per scissuram primo loco inflictam in hypogastrio pus effluebat. Per alteram verò secundo loco in hypochondrio dextro factam aqua nigra manabat. Remotis artificiosè abdominis integumentis, musculis, ac peritonæo, obvia fuit facta ingens ampulla rotunda aquâ nigrâ semiplena, duarum vel trium ipsius pintarum capax, cujus adhuc pinta una præstò erat. Hæc autem ampulla fuit molis & figuræ, qualis magna cucurbita rotunda, incumbens intestinis omnibus lateris dextri, hepati, atque regioni renis dextri, quæ omnia obumbrabat: hæcque ipsa ampulla tumorem illum circumscriptum ad transversorum duûm digitorum lati-

tudinem supra spurias costas eminentem effingebat. Huic ampullæ ren dexter velut insitus inoluerat basi suâ admodum latâ, & qui à situ suo naturali luxatus apparebat: quin imò is ipse Ren erat, qui in regione renis dextri, atheromatis speciem falsò spectatoribus repræsentabat. Et sanè Ren iste molliculus erat, aquaque limpidâ gravidus, atque intra hunc ipsum latebat vesica aquâ plena, mole & figurâ, quales sunt vesicæ quæ in corporibus occurrere solent: Insuper etiam hydatides complures, singulæ nucis juglandis mole, adnexæ visebantur ampullæ modò dictæ. Ren sinister colliquefactus erat ac fusus. Magna illa ampulla desinebat in modum utricularis tibiæ, in partem dextram superiorem ac lateralem corporis uterini. Ampullâ istâ sublatâ, Hepar, quod scirrhosum existimabatur, nonnihil albidum ac decolor duntaxat apparuit, nequaquam tamen admodum vitiatum in propria substantia. Lien suo modo paris erat ferè conditionis ac Hepar. Quo fit ut credibile sit, Hydropem quo detinebatur patiens, oriundum potiùs fuisse à vitio renum debilium ac labefactorum, quàm à vitio vel hepatis vel lienis. Epiploon subflavum erat ac penè consumtum, infimo hypogastrio affixum. Omnes mesaræi glandulæ erant scirrhosæ. Pulmones utrique marcidi, nigrisque maculis respersi. Cor parvum, at sanum. His perlustratis, ad hypogastrium perrectum est, ubi tumor valde insignis comparuit, cujus tunica erat crassitiei digiti unius transversi. Erat hic tumor instratus intestinis, & ossi sinistro ilium, ad longitudinem & latitudinem manûs humanæ: intra quem tumorem, multum adhuc puris continebatur, præter illud quod tam in abdominis capacitatem effusum fuerat, quàm quod per foramen paracentesi eo loco factum, effluxerat. Hic autem tumor desinebat etiam in modum tibiæ utricularis, in partem sinistram superiorem ac lateralem corporis matricis. Chirurgus initio adstantibus persuadere nitebatur, ingentem ampullam lateris dextri esse ipsummet uterum; alteram verò quæ in parte sinistra hypogastrii sita erat, esse Vesicam. Verum enimverò cùm per totum morbi decursum, nulla puris indicia in urinis observata fuissent, hæc res impulit adstantes, ut majori cum ἀκριβείᾳ investigare sibi proponerent, undénam duo isti tumores ortum ducerent: quod ut meliùs nosceretur, totus pudoris sinus facto ab orificio externo initio, dissectus fuit ud uterum usque, qui in puellabus & in fœminis, quæ neque fœtûs, neque ψευδοκυήματα ulla protulerunt, exiguus esse solet. Quapropter cùm ad Uteri corpus deventum esset, quod mole & figurâ pyrum nostratibus dictum felinum, æquabat, occurrrit totum illud uteri corpus, sanum atque integrum. Postremò ἀνατομία cunctos satis superque erudiit, duos hosce tumores procedere ex Cornubus uteri, quæ vulgò Uteri Tubæ nuncupantur; unum scilicet ex Tuba dextra, putà illum qui hypochon-

hypochondrium dextrum occupabat: alterum, ex Tuba ſiniſtra, nimirum qui in hypogaſtrio ſedem ſumſerat. Qui poſterior tumor, imam Hypogaſtrii regionem obſederat, tam propter propriæ ſubſtantiæ pondus, quàm propter materiæ, quâ ſcatebat, gravitatem, adeoque in ſublime non evehebatur, quemadmodum tumor Hypochondrii dextri, qui ſupra aquas innatabat: Præter enim aquam illam, quæ per duo foramina pertuſione facta proſilierat, plusquàm ſex pintæ ipſius inventæ ſunt intra abdominis capacitatem adhuc reſtagnantes. Per hanc porrò Cadaveris reſerationem notari facilè potuit, utrumque tumorem ope Cannulæ probè perforatum ac penetratum fuiſſe. Et ſanè Tumor uterque per ſectionem adminiſtratam, perque patens illac vulnus materiei intus contentæ portionem evomuerat: imò decepti fueramus omnes, quoad materiam ex tumore hypogaſtrii eructatam: Cùm enim Puris plurimum per vulnus inflictum profunderetur, iſtud ipſum ſuppurationi vulneratæ partis perperam à nobis tribuebatur, cùm debuiſſemus illud apertioni interni abſceſsûs, unde unicè promanabant, imputare.

Observ. LXXVI.

Ren ſiniſter eroſus, tunicâ ejus ſummoperè incraſſatâ exiſtente &c. Pulmones adnati.

Ancilla peregrina annorum circiter 30. An. 1679. in xenodochium advecta de variis conqueri cepit, tuſsi prę primis vehementi & ferè convulſivâ, horrore & calore ſe per vices excipientibus, laſsitudine totius, inappetentiâ, lumborum dolore lancinante, menſium ſuppreſsione &c. quibus demulcentibus bechicis aromaticis blandis, aperitivis aliisvé obviam ivimus, tantumque impetravimus ut tuſsis quidem aliquantum remiſerit, perſiſtente tamen ſpirandi aliquâ difficultate & circa lumbos dolore: ægra hinc Tigurum commigrans gravibus ibi rurſum infeſtata fuit ſymptomatibus (uti quidem Clariſſ. D. D. Hottingerus 7. Xbr. 1679. ſignificavit) febre viz. acuta, flammis quaſi è collo erumpentibus, ſiti magna & dolore circa lumbos intenſiſsimo, quibus tandem miſella ſuccubuit: Æſculapii ejus loci pro ſuâ induſtriâ & dexteritate cadaver aperuerunt, repereruntque præter inteſtina colore bilis flavo tincta, præter pulmones ex uno late-

re tenaciter adnatos, aliaque renem sinistrum maximam partem corrosum, minima appendiculâ adhuc superstite, & tunicâ ipsum cingente valdè incrassatâ: cujusmodi substantiæ renalis consumptionem residuis saltem aliquot vesiculis in puellâ ex scabie convulsionibus mortuâ itidem vidimus, cujus historiam cum ex Schol. Ann. 1. Dec. 2. Ephemerid. heic adjiciemus.

Observat. LXXVII.

De Puellâ rene dextro cum succenturiato carente.

Ad Excellentissimum S. R. J. Acad. Curios. Argum.

Christiana Lengvveiler puella 13. circiter annorum mens. Januar. 1680. in nosodochio nostrum expetebat consilium: Quum accessissemus, scabiosam ægram deprehendimus, conquerentem de compressione circa præcordia, siti, tussiculâ, quæ comitabatur pulsus celer & debilis: scabies, uti parentes retulerunt, à multo durabat tempore, sæpius reingruens: in capite usu externorum eam abegerant; de medicamentis autem reliquo corpori applicatis nihil confiteri noluerunt, licèt & hic jam succescentem observaverimus, prædictaq; symptomata illicò invaserint: Item ipsis movere nec Medici nec Christiani esse admodum videbatur, quum fortè ab aëre externo, cui intrinseca sanguinis & viscerum ἀλλοίωσις & ἀπονία accessit, materia scabiosa versus inferiora pelli & regurgitare potuerit, uti ex quotidiana praxi hoc sæpius in infantulis palam fit. Præscripsimus tum spec. liber. cum lapid. bezoar. dilut. aq. destill. add. spir. urin. & aq. aliquam ex antepilep. & diaphoret. paratam per cochlearia sumendam suasimus, sed irrito conatu, aliquot enim diebus post miserlam convulsiones corripuerunt, utriusque generis, nostrates vocant, die schreyende Gicht / quæ tamen quandoque inducias dabant, ut ægra ad se redierit: mox autem rursus ingruebant, prescripsimus spec. liber. cum antim. diaphor. lap. bezoar. cinnab. antim. rectif. in vehicul. convenient. & quia alvus ab aliquot diebus erat adstricta, clyst. ex radice pœon. alth. herb. beton. rut.

rut. &c. injectus fuit, ast incassum, hoste impetuoso vincente, ægramque, postquam per biduum integrum, motus hosce passa esset, vitæ dispendio afficiente: cadaver misellæ hujus cultro aperuimus, præsentibus Viris Nobilis. & Præstantiss. D. Uriele Ritzio Affine nostro Pharmacopola, D. Davide Zollicofero Sangall. D. Josepho Carolo Müllero Tugiens. D. M. Speckero Basil. tum Med. Stud. & D. Ryhinero, Bernensi Chirurg. Ventris imi facies erat tumida & flatulenta renitens, separatis ex artis præscripto involucris externis, modicus ichor ex illius capacitate prodiit: Ventriculus & inrestina, admodum distenta flatibus; nihil tamen per hæc transparebat præternaturalis vel gangrænosi: Epiploon aliquatenus putridum: Hepar insignis magnitudinis & pro ætate & staturâ ipsius ægrotæ, nimiæ, nec tamen colore, nec glandularum præternaturali duritie vitiatum: Pari modo lien & pancreas mollicula erant, & naturalem σχῆμα servabant. Ren sinister erat maximus per fissuras quatuor insignes quasi divisus, carne satis compactâ, cæterum figuram phaseoli retinuit, nisi quod lobus superior, elatior, longior & crassior extitit: Vasa emulgentia in hunc hiabant maxima, quibus carunculæ renales vasis satis adapertis responderunt; ureter quoque paulo major & amplior erat: intus præter naturalis nihil continebat: Ren huic succenturiatus itidem magnus longus & latus, vasis conspicuis admodum donabatur, videbaturque paulum gangrænosim passus esse. Ren dexter cum suo succenturiante deerat, inque hujus vices natura vesicis pluribus, maximis, minutis, & minutissimis, in quæ vasa emulgentia egregie inserebantur, corpusculo prospexit: Dissectæ hæ vesicæ internè rugosæ erant, aquâ limpida viscidiuscula, nec fœtente, nec odoris verè urinosi plenæ: ureteris vestigium manifeste non deprehendimus, neque hunc ob temporis penuriam accuratius scrutari licuit: Testes oblongiusculi ovula transparentia monstrabant, quæ medietate testis cautè aperta, ex utroque latere adstantibus videnda exhibuimus. Oviductus prout in Damarum sectione quoque notavimus, ad usque horum extremitatem superiorem protendebantur: Uterus adhuc parvulus, & duriusculus, oblongus: vesica crassa & densissima: Venter supremus spectan-

dam exhibuit duram meningem satis densam, intra cujus duplicaturam, sectione facta aliquot polypi gelatinosi & grumosi latitabant, quos exemimus: cæterum cerebri cortex flaccidus, in parte posteriore vasis superbiebat elegantissimis; Quum ad ventriculos anteriores properabamus ichor serosus effluxit multus, uti etiam ex tertio & quarto ventriculo: Plexus choroideus longus erat & latus, sub pallidus, quasi jam defluxurus: alicubi glandulas ostendit duriusculas, cerebro exempto quum in nervos inquireremus, in cavitate quæ cerebellum excipit, ichor copiosus stagnabat: & ita sectioni finem imposuimus.

SCHOLIUM.

Quanta fuerit providæ naturæ in extruendo corpusculo humano industria, mirari vix satis poterit, quicunque anatomes peritus artificiosa sectione ejus interiora lustraverit, utpote in quo non tantum ad variarum partium diversimodam compagem obstupescet, sed & arteriarum seriem amplissimam, cum amicissimo venarum sodalitio attonitus contemplabitur: Ast si quæ heic admirandæ suæ providentiæ & curæ edidisse potest τεκμήρια, non minus in officiis peculiaribus unicuique parti studiosè adjudicatis singularis cujuspiam sagacitatis ac prudentiæ specimen prodidisse dicenda est, cum ex his potissimum eluceat, quantopere pro totius conservatione sollicita fuerit: de singularum partium structura atque usu prolixius heic disserere, instituti ratio vetat, neque enim nimium excrescere dissertatiunculam hanc consultum esse videtur: Nihilominus de Renibus, quorum ope sanguis à sero suo liberatur, quædam ex occasione enarratæ historiæ apponere, inque horum structuram ex veterum & recentiorum mente inquirere animus est, his quædam subjuncturi de glandulis vulgo dictis atrabilariis aliisque quæ ad historiæ illustrationem præcipuè facere arbitrati fuerimus. De Renibus ita fatur Galen. l. VI. Περὶ ἀναλομικῆς ἐγχειρήσεως· Νῦν δ' ὅτι τοὺς νεφροὺς μεταβῆναι καιρὸς, ὧν ὁ μὲν ὁ δεξιὸς ὅτι πάντων ζώων ἀνωτέρω κεῖται, φαίνων ἐστὶν ὅτε δὲ μεγάλα τῶν καθ' ἡμᾶς λοβῶν, ἐμφύεται δ' εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τὴν κοίλην ἀγγεῖων, τῆς τε ἀρτηρίας καὶ τῆς φλεβὸς, ὁ μικρὸς τὸ μέγεθος ἀγγεῖα, τοῖς μὲν πυθήκοις ἓν ἑκατέρωθεν, ἐπ' ἄλλων δ' ἢ τινων ζώων, ὡς αὖθις εἰρήσεται, δηλαδὴ· καὶ μέντοι τὰ σιμὰ μὲν εἰς ἀλλήλους ἔχουσιν ἐστραμμένα· τὰ κυρτὰ δ' ἐστραμμένα πρὸς τὰ πλάγια δὲ ζώα μέρη, καθιέναι δ' ὅτι τὸ μεγάλων ζώων ἔλασμα, μέχρι τοῦ σπειροτάτου ἑκατέρα δηλονότι μέρους. ὁ μὲν εἰς αὐτὸν ἐμβαλεῖν τὴν κοιλίαν αὐτῶν· ἐπὶ μέντοι τῶν μεγίστων ζώων ἐὰν πλοιαχρῆται μὴ τὸν θαλάττιον ἐμβάλλῃ, θεάσῃ σαφῶς εἰς τὴν κοιλίαν δὲ νεφροῦ διεξερχόμενον· ὅχλῳ δ' οὐ τὴν ἔμφυσιν ἑκατέρων τοῦ

πέρων τ' ἀγγείων ριζόμενον, εἰς πλείω σαφῶς, ἀναργῶς μέν τοι τὴν ἧ νεφρῶ τὴν κοιλίαν θεάσῃ, κἂν μὴ μέγα τὸ ζῶον ἦ, πλαλειφομένην μέν ὑμενώδεϊ τινὶ σώματι· καθ' ἓν ἧ τι μέρος αὐτῆς, ὁ πόρος τῆς τῶν ἀγγείων ἐμφύσεως ἕτερον ἔχουσάν τε σῶμα πεμηκές τε καὶ κοῖλον ἐμφυόμενον, ὅπερ ἔνιοι μὲν ἀγγεῖον ὀνομάζουσι, κἧ τὴν κοινὴν μὲν πασῶν ἀγγείων τ' κοίλων τε καὶ πεμήκων σωμάτων, ἔνιοι ἧ πέρον, ἄλλοι ἧ τινες ἀρτηρίαν κ. τ. λ. ὀνομάζετε ἧ ὁ πόρος ὅτος ὑρητὴρ ἕνα μέν ἔχων τὸν ἴδιον χιτῶνα, ὁ μὴν ὅτω γ' ἰσχνὸν, καθάπερ αἱ φλέβες· σὺ ἧ εἰ ἐκληθείης &c. Nunc ad renes ire tempestivum est: quorum dexter in omnibus animantibus eminet elatior; nonnunquam grandem jecoris fibram attingens. Porro è spinę vasis, arteria nempe & vena, inseruntur in eos haud exiguæ magnitudinis vasa, simplex quidem singula utrinque, aliis autem quibusdam animantibus bina. Insuper concava in sese conversa obtinent, gibba verò ad animantis latera adversa. At in animalibus non magnis laminam demittere usque ad concavam maximè utriusque partem poteris, haud tamen in eundem ipsorum ventriculum immittere. In maximis verò, si post mortem statim indideris, manifesto in renis sinum permeantem conspicies: item, qua utrinque vas inseritur, in plures palam ramos diffundi. Evidenter tamen renis sinum cernes, & si animal grande non fuerit, corpore quodam membraneo circumdatum: aliquâ verò ipsius parte non procul à vasorum insertione, alterum quoddam corpus obtinet concavum & oblongum; quod non nulli, juxta communem omnium concavorum & oblongorum corporum apellationem vas nominant: quidam meatum, alii arteriam: sunt qui venam nuncupent &c nominatur autem meatus iste ab urina ὑρητὴρ, cui unica peculiaris tunica est, non tamen ita gracilis sicut venis &c. *hæc ille.* Accuratè in his verbis renum situm, coñexionem & structuram proponere annititur rei Medicæ Antistes, quem plures alii non tantum olim secuti sunt, sed etiamnum venerantur, neque id immerito; suos enim Vener. antiquitati honos constare debet, ob multum, quem posteritatis ergo sedulo impendit laborem: interim si, quod verum est, dicere liceat, nec in hoc nec aliis in locis hujus viscеris compagem distincte satis enodavit, quamvis ipsius operæ nil eamus detractum: Casp. Bauhinus magnum quondam academiæ nostræ decus, pro voto, quod cum aliis, veteribus nuncupavit, ex ipso Galeno Renum carnem duram esse ait cordi similem, nisi quod fibris careat: Ast! non aliorum modo Virorum Clariss. fide sed ipsamet ἀυτοψία hic aliique, ejus sequaces, cæterum de re Medica optime meriti facilè confunduntur: sanè qui Hipp. locum περὶ ἀδένων part. IV. exactius rimantur, facilius in singulorum devenient veritatem: ita autem ille. Ἔχουσι ἧ καὶ οἱ νεφροὶ ἀδένας· κἧ γὸ ὅτοι κοιλοκοντες πολλῆς ὑγρασίης &c. sed & renes glandulas habent, hi siquidem multâ humiditate redundant. Nonne verba hæc uti aliis ansam po-

ſam potuerunt exhibere in glandulas renales inquirendi, ita viciſſim illa, licet minus perſpicua quæ libro X. habentur, fibroſæ renum ſuſpicionem movere debuiſſent? quid enim facilius, quam ex eo, quod Vener. hic ſenex Renes ibi ἐκ τ κοπώδε & ἢ τ ψυχρ: ex calido & frigido compactos & productos dicit, fibras autem frigidas & glutinoſas pronuntiat, concludere, etiam hujus viſceris ſtructuram ex parte fibroſam aſſeri poſſe, utpote materiæ fibroſæ participem: Egit hoc Excell. Bellinus, qui dum multa ſatis obſcurè tradita ſecum reputaret, viſcus hoc aggreſſus eſt, atque dum probe ſingula examini Anatomico ſubjeciſſet, Veteres quòd fibras renibus intertextas negarent, graviter hallucinatos eſſe deprehendit. Quem excepit Celeberr. Malpighius, qui, quod ille laboriosè inceperat, eruditiſſime abſolvit, neque ſolum ex fibris renes conflatos eſſe, (quod Bellinus ſtatuit) ſed glandulis juxta complurimis, vaſis emulgentibus appenſis, in cortice præcipuè, gaudere oſtendit: Uti ex cap. 12. de Renum ſtructura videre eſt. Non litigationis mutuæ viros hoſce præclaros quispiam heic accuſabit: Cùm Malpighius Bellinum non evertat, eo quod hic pro ſua ingenuitate Renum omnimodam compagem ad amuſſim reſolviſſe, dici nunquam deſideravit: Veteres potius utriusque horum fidem dubiam facere annitentur, & ex novaturiendi pruritu, hæc ſcriptitaſſe dicent, ſeculo huic plusquam familiari: neque voto ſuo fruſtrarentur, ſi eadem non eſſet Virorum Clariſ. ἀντοψία & diligentia obfirmata, qui ſatis norunt, non temerè in cujuscunque verba jurandum eſſe: Nos ipſi nimiæ credulitati hactenus non litavimus, utpote quæ Medicos minus decere videbatur, ſed nec nimiæ pertinaciæ vel effictis aliorum hypotheſibus: In rem ipſam deſcendimus, occaſione commodùm oblatâ, hoc ipſo anno, ſecandi cadaver puellæ phthiſicæ, ad cujus renes cùm pergeremus, rurſum aliquid notatu digni occurrit, nempe obſervavimus in Rene dextro circa medietatem. eo loci, ubi aliàs vaſa emulgentia ingrediuntur, fiſſuram amplam & cavam, vaſis ſtipatam, duplicatis, binis videlicet arteriis & binis venis, ſiniſtro altero pari carente: hiſce probè ligatis, Renem exemimus, & fervida per tubulum in arteriam injecta, ſubſtantiam ejus albidam ſenſim devenire vidimus, jam tum in cortice tranſparentibus corpuſculis minimis, rotundis, albicantibus: integrum tamen negotium fervida abſolvere non licuit, ob aquam per fiſſuram dictam copiosè emanantem; liquorem hinc rutilum, poſtquam aquam priùs expreſſiſſemus, per tubulum eundem infudimus, quo moderatè albicans Renis ſubſtantia tingebatur, liquore ad modum ſerpentis per vaſcula arterioſa decurrente, relictis ſemper in medio corpuſculis minimis albidis, ut ſupra: Inciſione factâ, ſubſtantia Bellini fibroſa internè manifeſtè comparuit, & cortice preſſo, ex hiſce ipſis glandulis ſerum egregiè

egregiè exudavit; *vid. quæ ſuprà*: fibras easdem aduſq; papillas pergentes antè in Rene in hircino aliquot φιλιάτροις ad oculum oſtendimus, concatenatis tamé experimentis omnia denuo ſumus ſuffulturi, non dubitantes eundem cum aliis nos experturos ſucceſſum. Labaſcente Renum ſtructura, eorundem actionem Veterum modo explicari ſolitam, vacillare quis non videt? detectis enim glandulis tanquam organis ſecretoriis, & repertis fibris ceu ductibus excretoriis, ac ſtante circulo ſanguinis, quid facultate attractrice vel expultrice multum opus? ad quid nomina crepare, res ubi ipſa loquitur? non illa indigent Renes ampliùs Ramulorum ſerie, quâ ſtipati ſerum magno cum labore & operâ attrahere queant; Arteriæ ſiquidem, quæ balſamum vitæ ſingulis corporis partibus pulſu impertiunt, eundem, quo à ſero nimio liberior fiat, ad partes has deducunt per innumeras ſui propagines, ex quibus poſtmodum in glandulas annexas atque convenientibus poris, riteque configuratis inſtructas, ſerum recipitur, & per ductus excretorios ſuprà nominatos in pelvim deponitur, ad veſicam per ureteres amandandum: fermento heic quo aliàs partes glanduloſæ donantur, num aliquid tribuendum ſit, ſuo loco relinquimus, ne nimium materiam hanc fermenteſcere faciamus: id inficiandum non eſt, circa ſecretionis modum iſthic plurimam ſuboriri poſſe difficultatem; etenim non aqua tantùm, ſed particulæ ſulph. & ſalinę multæque aliæ poſt abſceſſus à naturâ huc expelli ſolitæ particulæ, glandulas iſtas ſubintrant; unde qualis hujus machinæ ſit configuratio, pororumq; conſtitutio interna, inquiſitione & illuſtratione dignum foret. Verùm ſi, quod glandulæ iſtæ cribrorum ſtructuram imitentur, conſideraverimus, ſi, quod natura, quæcunque per has ſecernere cupit, in corpora determinatæ figuræ efformare, quantum poteſt, annitatur, perpenderimus, de aſſerti hujus veritate magis certi eſſe poterimus, nec dum licet configurationis harum glandularum certiſsimæ ſatis periti: illud magè mirandum, quî in hâc puellâ, quæ altero rene deſtituebatur, ſecretio fuerit peracta, quam aliquando ibi obtinuiſſe, ſerum in veſiculis repertum, & vaſa emulgentia in easdem pergentia ubertim confirmant, ea tamen copiâ, eaque ſerie illud ſemper fuiſſe ſecretum, negat Renis alterius major moles, vaſaque inſignia in hoc conſpicua, cum papillis ſatis hiantibus: difficultas hinc haud levis iſthic propullulat, num aliquando ren dexter adfuerit, cujus ſubſtantia vel corroſâ vel exeſâ, cujusmodi exemplum hiſtoria prior exhibet, veſiculæ remanſerint, an verò à primo ortu vitium hoc in miſellæ hujus corpuſculo extiterit: certè ſi naturæ providentiam & ſagacitatem intuiti fuerimus, ſi quod in ovo ex quo fœtus humanus prodit, ſingulæ partes lateant, ruminaverimus, Renem aliquando adfuiſſe dicendum erit: ſi rurſum, quod nulla exeſionis, corroſionis, vermium, vel abſceſſuum ruptorum veſtigia

adfuerint penſiculaverimus, à primo ortu vitioſitas hæc derivanda videbitur: Cùm proin hoc in negotio, haud parum dubii verſaremur, aliorum etiam Virorum Clariſſ. efflagitavimus ſententiam, inprimis autem Celeberr. Wepfero & Amiciſſ. noſtro Pejero totam ſectionis ſeriem narravimus, ad quam iſte ita: Puellæ veſtræ exenteratæ, olim fuiſſe utrumque renem, in ſecundâ valetudine arbitror, conſumptum dextrum vel vermibus vel abſceſſu, vel acri ſero, quale ſcabiem quoque & convulſiones intulit miſellæ: ſuperſtites veſiculæ, meo judicio fuerunt renis abſumti exuviæ &c. quibus nos ſeq. repoſuimus: de Renis dextri defectu quæ ſcribis, facilem illa apud me reperirent aſſenſum, ſi ulla vel corroſionis vel abſceſſus, vel alterius cujuspiam morbi adfuiſſent indicia; at magis palam erat à prima conformatione vitium extitiſſe; etenim veſicæ plures disjunctæ erant, neque una diſſecta, ſerum ex alterâ effluxit, intus rugoſæ & plicatæ adinſtar veſicæ urinariæ apparebant &c. Ad quæ ille ſolertiſſ. hoc epiſtolio iterum reſpondit. Quo alio errore puella renem ſuum amiſerit, quàm vitioſa quâdam & forti matris imaginatione, ſiquidem illum à primo ortu abfuiſſe judices, divinando aſſequi non poſſum, Hardere amicorum ocelle, Dei enim opus cùm ſint animalia omnia & homines, inane aut inutile nihil produci poteſt, niſi ab injuriâ quadam externa tale reddatur: unde ſive animalium partes ovis jam inde à condito mundo formatas ineſſe credam, ſive eas demum accedente congreſſu divinitus effingi autumem, iniquum dictu foret, potentiſſimum ac ſapientiſſimum Creatorem puellæ huic defuiſſe, eamque imperfectam reliquiſſe, ceu altero rene truncam. Eſt namque ordo naturæ ſemper idem & immutabilis: fatendum ergo ne quid delinquamus, puellam illam aliquando præditam fuiſſe utroque rene; deletum verò poſteà dextrum in utero, pravâ matris imaginatione, nî morbum admittere malimus, quo ren ſit conſumtus & in veſiculas illas redactus, quæ renis loco in cadavere apparuerunt ſuperſtites, ob arctiſſimam embryonis cum matre unionem & neceſſitudinem, cujus imaginatio apud illum mira poteſt, uti exempla quotidiana teſtantur, quibus recenſendis ceu nemini non notis ac obviis ſuperſedeo. Id ſanè ratum nobis, poſſe mulierem gravidam viſo rene animalis alicujus corrupto ita affici, ut infantem edat alterutrius renis privum. Sed fieri poteſt fœtum nephritide laborare in utero, adeoque renem tenellum perire, inprimis ſi eodem affectu teneantur parentes. Quibus facilè acquievimus, cùm partes ſingulas, etiam renes aut horum primordia ex ipſis Veterum dogmat. in ovo contineri certum ſit, licèt de prægreſsâ matris monſtroſâ imaginatione, quam facilè admittimus, nihil nobis innotuerit: fœtoris equidem in ſero illo abſentia, ſuſpicionem firmiorem ab initio moverat, renem aliquando adfuiſſe, nec à multo tempore

tempore ægram illius defectum luisse, quam tamen exemit Clariss. Wepferus, loco, quem antea quoque legerâmus, ex Illustr. Boyleo allegato, nov. Exper. Phys. Mechan. ob solam videlicet aëris exclusionem aquam hanc à fœtore immunem fuisse servatam, quod probat frustulo carnis vitro anguſti colli indito; sigillat illud, ut loquuntur, hermeticè, & caro totâ æstate, etiam soli exposita non putrescit. Meminit quoque ex industrio Schotto vitri cujusdam in museo Kircheriano repositi, orbicularis, collo turbinato, aquâ fontanâ communi semipleni? aquam hanc ab insigni Geometra Clavio illic inclusam, atque hermeticè obsignatam limpidam puramque quasi jam nunc immissa fuisset, servari asserit; Et quidem aëris si vel ejus existentiam in hoc universo rimati fuerimus, ratione cujus varii generis particulas acres, salinas, admittit magnam in corrumpendis corporibus esse vim seu ἐνέργειαν ipse *Aristot. l. IV. Meteor. c.* 1. agnovit, dum ait: ἐν τοῖς ψύχεσιν ἧττον σήπεται, ἢ ἐν ταῖς ἀλέαις, ἐν μὲν τῷ χειμῶνι ὀλίγον, ἐν τῷ περιέχοντι ἀέρι καὶ ὕδατι τὸ θερμὸν, ἐν ᾧ, τῷ θέρει πλέον. In frigoribus minus putrescunt, quàm in æstate, in hyeme enim paucum est in ambiente aëre & aqua calidum, in æstate autem amplius: In quibus verbis licet alienarum particularum commixtionem præcipuè accusare videatur, ipsum tamen aërem salvum non cupit; Illustriora his multo narrat Josephus Acosta, in suâ Occidentalis Indiæ historiâ lib. 3. c. 9. ubi refert, se in illis regionibus vidisse ferreas quasdam crates, eo usque à rubigine comminutas ab aere atque corruptas, ut metallum inter digitos compressum in pulverem, ut ipse loquitur, fœni instar seu stipulæ torrefactæ dissolveretur. Illi quoque qui serum vel in Renibus præcipuè urinæ naturam induere, idque ope fermenti evincere satagunt, sibi ex hinc telum parabunt, dum odoris urinosi in aqua hisce in vehiculis contentâ defectum ex fermenti renalis absentia derivabunt, nequè fortè incommodè, si quod alter ren serum urinosum exhibuit, secum examinare quispiam voluerit, quem odorem unde meliùs quàm à dicto fermento, in sinistro adhuc dum vegeto deducere: Ne verò nimis sapere velle videamur, πολυσοφίαν naturæ potissimum heic laudabimus providentiam & sagacitatem, quæ dum machinam hanc, ob necessariam seri secretionem, Rene deficiente altero vel impeditam vel abolitam, in deterius ruere vidit, illi omni ope succurrere annixa est, reddito triplo plus vel quadruplo Reni alteri, quàm prius non accipiebat, quòd vasa emulgentia turgida, carunculæque papillares admodum hiantes evidentissimè comprobârunt: Stupendam hanc ejus prudentiam jam sæpiùs mirati fuimus in calculosorum sectionibus, & supra ejusdem specimen illustre reddidimus in sectione hydropici ex renis dextri materiâ calci simili omnimodâ repletione, in cujus renem sinistrum vasa emulgentia itidem pergebant insi-

gnissima, & tubuli urinarii amplo ore intus hiabant. Quid ad hæc illi, qui uno rene affecto alterum suo officio defungi planè non posse asserunt: contrarium & ex allatis historiis, & quotidiana patescit experientia; id quidem non inficiamur non æque bene munia requisita peragi, quod & misella hæc etiam experta est, dum impedita seri segregatione illud in totam massam sanguineam redundavit, ejusque λοιθίαν fædavit, & tandem Animæ petendo arcem, ejus satellites cum genere nervoso mire irritavit, tandiu donec machinulâ ineptâ redditâ, illa nobilius quod cæleste est, quæsierit domicilium: sed nec illis propterea blandimur, qui uno rene affecto alterum salvum omnino manere contendunt, quam sententiam foviisse videtur Caspar. Bauhinus libro 1. anat. cap. 22. dum uno obturato alterius perfusionem & attractionem non cessare, inquit, quæ verba si de quacunque obturatione, etiam ea quæ à calculis, vel calculosa intus aggesta & vellicante materia ortum ducit, intellecta velit, minus verisimilia sunt, utpote experientiæ & sanæ rationi contraria, illi quidem, quoniam rene uno calculo oppleto Ischuriam exoriri, alii nobiscum viderunt & nôrunt, satisque rei hujus veritatem confirmat historia puelli tabidi & nephritici, quam mox subjiciemus, ubi quod in renis dextri pelvi calculus tricuspis impactus hærebat, sinister, licèt incolumis, suis partibus defungi nequiit: huic verò, quia extra aleam est; plexu nervoso renum irritato, propagines & surculos ab eo prodeuntes, ut & ureteres his quam maximè affines ad modum illius affici & constringi, sicque sero transituro viam obturare, ut jam attractionem, quam communiter ingeminant Veteres, silentio prætereamus: studiosè etiam prospexit natura corpusculo hujus ægrotæ, rene succenturiante, qui itidem major, longior & latior erat, qualemcunque gangrænosin passus, quam à seri copiosioris acrimonia contraxisse potest. De usu horum, licèt in illorum structuram ab aliquo tempore sedulo inquisiverimus, nihil certi adhuc dum propalare audemus. Cavitatem quâ gaudent manifestam in cuniculis Brasil. vulpeculis, canibus &c. cum vasis ineos abeuntibus sæpius notavimus, adnimadvertimusque, quoad externam substantiam, figuram & colorem illos in variis animalibus variè habere: at de ductu excretorio, per quem succum quem conficiunt, deponere necesse habent, nihil certi etiamnum nobis constat, operam tamen navabimus ulteriorem illi inveniendo: admiraturi interim nostras renales vesiculas, quibus quod & quidem contra naturæ leges, rarenter in corpore humano reperiri consueverunt, consimilia quædam, non minus rara & scitu jucunda addemus exempla: Clariss. Bauhinus figuram habet renis pueri in octo lobos divisibilis, qui vitulinos æmulatus esse videtur, qui itidem ex plurimis lobulis conflantur: neque abs re foret in renum structuram

cturam in fœtibus immaturioribus & recens natis, data occasione inquirere, inprimis cum Arist. lib. 3. de part. animal. cap. IX. inquiat, ὅμοιοι δὲ καὶ οἱ τῶ ἀνθρώπω τοῖς θοείοις, ὥσπερ συγκείμενοι ἐκ πολλῶν νεφρῶν μικρῶν: Hominum etiam bubuli similes sunt, quippe qui tanquam compositi ex multis renibus exiguis constant. Renis dextri ferè absumti, superstite tantum exiguo glandularum acervo, vasis omnibus & uretere coalitis, proponit ingeniosiss. Willis Cap. 14. de Arthrit. in nostro subjecto nulla ureteris, sed nec consumptionis nec erosionis vestigia deprehendimus, quamvis illa obliterari potuisse temporis tractu non eamus inficias. Unicum quoque renem vidit Loselius, ut & Arist. not. Bauh. in not. marg. ad Cap. 22. Lib. 1. Anat. monstrosorum Renum exempla qui voluerit, adeat appendicem Clar. Basii ad struct. Ren. Bellin. ut & Ephemer. natur. Curios. An. 3. &c. de ovis atque oviductibus, contra quæ Veterani quidam adhuc sæpiùs mussitant, vel ex hoc exemplo satis conspicuis, plura adferre possemus, verum cùm quâ ab aliis Vir Clariss. quâ etiam à nobis Prodr. Physiol. Cap. 8. & in præcedent. horum existentia &c. abundè fuerit probata, illis prolixiùs diducendis supersedemus. Nec minorem differendi copiam suppeditant polypi duræ meningis ex sero, quòd copiosè affluxit, aggesto & sensim concrescente generati, de quibus aliquando in litteris ad Excell. Sponium Medicum & Consil. Reg. Lugdunens. & superius ex parte egimus.

Observ. LXXVIII.

De insignibus Renum calculis.

Infans trimulus, ortum ducens à Parentibus nephriticis, statim post partum magnâ vexabatur siti, præprimis noctu: accesserunt tormina ingentia, cum diarrhœâ & magnâ virium prostratione: dejecit autem ab initio serosa bile mixta, sub finem verò merè serosa & albicantia instar lactis coagulati, albumini ovorum similia, appetitus tamen nunquam prosternebatur: Annum agens dimidium, incepit gradiri, incuriâ verò ancillæ factum est, ut in spinam dorsi caderet: Ancillâ tandem malum quod evenit confitente, de vertebrarum lumborum luxatione metuerunt Parentes, remediisque decentibus, fasciatione præsertim, hunc in finem usi sunt: Nihilominus tractu temporis pedum quasi paralysi laborare videbatur: Casum hunc in misello octo septimanas post excepit febris continua, ex quâ vires quidem

dem recepit, perſiſtente tamen toto ætatis decurſu atrophiâ totius corporis, pedum maximè: Tandem motus inordinatos in ipſo animadverterunt Parentes, unde noſtram opem implorârunt: Vocati antepilepticis pugnavimus, iisque quæ nervoſum genus demulcent, quibus licèt ceſſare primum convulſiones viderentur, poſt octiduũ tamen recurrerunt. Ab hoc tempore obſervarunt urinam parcius fluere, & noñiſi magno cum dolore, quem geſtibus patefecit, uſq; dum erumpentibus una exanthematis ac puſtulis ulceroſis, convulſiones ingraveſcentes miſellũ interemerint.

Licentiâ à Parentibus nobis facta, cadaver præſentibus aliquot Viris Præſtantiſſimis, quâ licuit diligentiâ luſtravimus: In infimo ventre, ventriculum cum inteſtinis inflatum deprehendimus: Hepar naturalis magnitudinis & mollitiei, niſi quod color ad p. n. parum acceſſerit. Veſicula fellis copiosâ bile diſtenta fuit: Lien naturalis, epiploon verò conſumptum: Meſenterium glandulis præditum albicantibus, mollibus iisque plurimis. Ren dexter naturalis erat, nihil in ſe continens alieni: In rene autem ſiniſtro deprehendimus materiam ſabuloſam, carunculis papillaribus inerrantem; Ad ipſum autem ureteris oſtium calculus ſitus erat oblongus, acuminatus, ſilicis duritiei, membranisque tenaciter involutus, adeò ut lancettâ ipſum ſeparare neceſſe habuerimus: In ventre medio pulmones putridi fuerunt & corrupti, absque tamen materiâ purulentâ.

SCHOLIUM.

De calculorum generatione in renibus videri poterunt, quæ hiſtoriæ hujus occaſione Exercitation. noſtris Anatom. initialibus cum Clariſs. Pythagorâ prolixius inſeruimus: In corpuſculo ſanè præſenti particulæ ſalinæ acres, acidæ fortè pariter atque alkalinæ prædominium tenuérunt, à quibus hinc coagula ſæpius fluido inducta, hincque febriles efferveſcentiæ ſubſecutæ ſunt. ab iisdem verò aculeatis, & per arterias ad glandulas inteſtinales delatis, tormina & diarrhœa ſeroſa prodierunt, nî ex concoctionis defectu in Ventriculo & inteſtinis, particulæ excrementitiæ unà aggeſtæ fuerint. Copioſa iſta ſalia inſuper per arterias emulgentes, ad renes fuerunt depoſita, ut cum ſero in veſicam hinc exantlarentur, ibidemque reſtitantia, ſive renibus hæreditariâ imbecillitate prædiſpoſitis, ſive labori huic diuturno ſufferendo impatibus in calculum concreverunt, qui membranæ renum tenuiſſimæ implicatus

plicatus ſummo dolori anſam præbuit, præque oſtio jacens, in causa fuit quare urina parciore quantitate redderetur, Rene dextro nihilominus ſano & incolumi, ipsâque veſicâ ſabuloſi nihil continente: Quod ultimum per συμπάθειαν ut plurimum explicant, ſi tamen quod nervo uno affecto, alter ei confinis, èque eodem trunco prodiens viciſſim conſtringatur, indeque pelvis cum ureteribus corrugentur, perpenderimus, ad nudam συμπάθειαν tam celeri pede ilicò pergendum non eſſe, ratum habebimus: Materiæ ſeroſæ ſalinæ viâ ſic præclusâ, neceſſarium fuit ut illa in totum corpus regurgitaret, unde febris ac diarrhœæ ſeroſæ pertinacia peti, eademque circa articulos aggeſtâ, artuum dolores derivari poſſunt, cujusmodi exempla videre eſt apud Ingenioſiſſ. *Williſium* Tract. de Anim. Brutor. Pedum paralyſin caſus in ſpinamdorſi, nervulis inibi affectis (de quibus ſupra) promovit, eſt verò ſtupor in his etiam nephritidis pediſſequa: De medicamentis mâlo tam atroci eliminando convenientibus multa fanturMedici, creditur; Helmontius medicamento contra calculum ſpecifico potitus eſſe Variorum menſtruorum in ſolvendis calculis efficaciam Præſtantes Medici explorârunt pariter ac laudârunt: Ad ſalium combinationem impediendam utile comperimus ſal volat. ſuccin. in pilul. concinnatum, & Tinctur. antiphth. Garmann ad gtt. xij. & ultra in vehiculo convenienti aſſumpt. Formatum verò calculum appropriato remedio ſolvere atque diffringere, omnibus perinde non licèt, ejusque non rarò magnitudinis *ille* eſt, ut nec nobiliſſimo Lithontriptico obtemperet: Hujus occaſione commodum heic inſeremus quæ in libro quodam Gallico in 4 intitulato: Abbregè Chronologique de l'hiſtoire de France du Sr. de Mezeray Tom. 2. legimus & quidem in Vitâ Carol. VIII. pag. 791. Les Docteurs de la Facultè en Medecine de Paris ayant ſceu qu'un Archer de Bagnolet fort ſubjet à la gravelle, avoit eſtè condamné à mort pour ſes crimes, ſupplierent le Roy, qu'il leur fut mis entre les mains, pour faire experience ſur luy, ſi on pourroit ouvrir le rein, & en tirer le calcul. Leur operatiõ rejiſſit fort heureuſement, & l'Archer veſcut encore long tems apres en bonne ſanté. Hactenus tamen nullũ Practicorum audivimus, talẽ Operationem moliri auſum fuiſſe, ob imminens ſumum vitę periculum: cæterum Exemplum huic noſtro non abſimile ex Celeb. Sponii Cimeliarchio heic apponere operæ pretium faciemus. Dom. Joan Artaud, tunc temporis Scabinus Lugdunenſis, annos 65. natus, nephritico dolore, qui ipſi à plurib. annis familiaris erat, correptus fuit die 19. menſ. Sextilis ſt. n. anni 1663. pauloque pòſt iſchuriam incurrit. Dolor in ili dextro, non autem, ut aliàs ſolebat, in ſiniſtro percipiebatur. Omnibus, ut ab iſchuria vindicaretur in caſſum tentatis, die morbi xiij. quæ fuit noviſſima, dicti menſis, ſub horam nonam matutinam, animam efflavit. Inſtituto per cadaveris

eviſcera-

eviſcerationem, internecinæ cauſæ circa renes ſcrutinio, lapis inſignis in rene ſiniſtro deprehenſus fuit, figurâ terebello nonnihil ſimilis, cujus caput anſatum ſubſtantiæ renis firmiter inſinuatum hærebat; reliqua pars, quæ trunci vice ipſi erat, in Ureteris ductum propendebat, illumque exactè obturabat: prætereaque majori huic calculo intra renem, aſſidebat minor alius lapillus ejusdem ferè ſchematis. In dextro rene nullus quidem lapis notari potuit; ſed parvulus unus in medio ferè Ureteris tractu intruſus viſebatur, isque nuclei pinei formâ, ſupra quem pars Ureteris ad renem exporrecta, ἀνευρυσμένη lotio copioſo turgebat. Pondus majoris lapidis fuit ʒiiß. ℈j. & gran. iij. Pondus minoris lapidis aſſidentis, gran. iij. Pondus denique alterius minoris pinei formis, qui genuinus homicidii auctor fuit, ſimiliter gran. iij. Unde intelligere datur, quantulis ſæpè cauſis homuncionum, quinimò & Heroüm, corpora conficiantur: ita ut nulla ſint tam firma, quibus interdum non periculum modò, ſed exitium creari poſſit, etiam ab invalido.

Observ. LXXIX.

Mictio ſanguinolenta copioſa.

Vir quinquagenario major. robuſtus ac plethoricus, cùm aliquot retro-annis, de invadente quandoque mictione cruentâ, præprimis ubi obambulando vel equitando corpus vehementius moviſſet, querelas movit: Noſtro hinc conſilio iteratâ V.S. medicamentorumque convenienti uſu, ab incommodo hoc immunem tantiſper ſe præſtitit, citra alterius cujuſpiam moleſtiæ ſequelam: An. 1681. ob Filii quem perditè amabat, diſceſſum inopinatum non parum triſtatus, in Urbem noſtram ſatis feſtinanter pedes conceſsit, ac ſub veſperam nos accerſiit, de ardore ac gravitate circa lumbos ingenti, laſsitudine artuum inferiorum, & urinæ multâ ſanguinolentiâ (ad libram enim, ſi non ultra ſanguinis puri, paucarum horarum ſpatio eminxerat) ut & ardore circa collum veſicæ ac deinceps ſubſequente doloroſo ſtillicidio conqueſtus, quibus imperatâ quiete ac animi tranquillitate, cùm diætâ tenui ex hordeatis ſeqq. feliciter occurrimus: Primò Emulſion horâ ſomni ſumend. ex amygd. dulc. cum ſeminib. frig. & aq. vulnerar. &c. parat. propinavimus: dein mane ſeq. Venam in brachio dextro tundi curavimus, hinc ſub veſper. iulep. ex iisdem add. ſang. drac. ver &c. cum ſyr. corall. exhibuimus, parato

juxta

juxta pulv. ex ſpec. diamarg. fr. corall. r. ſang. drac. trochiſc. de carab. &c. cum ſacch. roſ. tab. pauxillo, quo manè & veſper. loco tragematis uſus eſt: Atque ita ſymptomatum moleſtiâ remittente Æger ſoſpes domum reverſus eſt: Quamvis verò alcyonia, per aliquot tempus comparuerint, uſque tamen à doloroſo hoc affectu liberatus non eſt, quin vehementer ingrueret, Ann. 1686. quo aliquoties ultra libram ſemis ſanguinis puri eminxit: Inſtituto tum exacto Examine quamvis nihil ponderis, nihil doloris gravativi vel rodentis aut lancinantis perſentiſceret, de ſubliteſcente tamen inquilino hoſte cogitare cepimus, inprimis quod arenulas calculosvé aliquando ſe excreviſſe retulit: parat. hinc pilul. uſual. ex ſang. drac. ver. croc. mart. adſtr. cum ſucc. veron. inſpiſſat. ſuccũ verò portulacæ plantag. & veron. ex herb. recent. expreſſ. & filtrat. ad ʒiiß. ſingul. mane & veſp. propinari juſsimus, quo per pluſculum tempus uſurpato optimè habuit, & pluſquam à ſemeſtri. ſanguinis nihil cum lotio minxit, percepit verò, quotiescunque urinam reddidit, ſub finem dolorem circa veſicæ collum ſatis atrocem.

SCHOLIUM.

Ἢν αἷμα ἡ πῦον ἀρέῃ, τῶν νεφρῶν ἡ τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει inquit Hipocr. Sect. 4. Aphor. 75. & Aphor. 78. ὁκόσοι ἀπὸ ταυτομάτε αἷμα ἀρέουσιν, τουλέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν φλεβὸς ῥῆξιν σημαίνει: Eſt ſanè ſanguinis copioſa mictio, indicium renum affectorum, quorum elegantem ſtructuram, vaſculaque innumera præcedent. ſchol. expoſuimus, eademque vaſculi ſanguiferi unius alteriusve vel ruptionem, vel arroſionem, aut etiam laxitatem, vel dehiſcentiam indigitat: Exulceratio verò uſque non ſubſequitur, ni congeratur ſanguis, moraque ibi putreſcat & ſuppuretur, ceu iſtud appoſitè iterum confirmat Cous par. XVI. περὶ τῶν ἐν τοῖς παθῶν, ἀνευλέρη νοῦσος νεφρῶν: αἱ μὲν ὀδύναι ἰσχυρῶς πιέζουσιν, ὡς ἐν τῇ περόσθεν. Γίνεται δὲ τὴ νόσημα ἀπὸ ταλαιπωρίης, ὁκόταν ῥαγῇ τὰ φλέβια τὰ ἐς τὸ νεφρὸν τείνοντα, ἢ ὁ νεφρὸς αἵματος ἐμπλησθῇ: ἔστι ὁκόταν ταῦτα πάθῃ, ἐξαρέει αἷμα τῷ οὔρῳ αἷμα καὶ ἀρχὰς τὸ νοσήματος, ἔπειτα πῦον περίονος τὸ χρόνου. Equidem ſeri urinoſi ſecretioni renes potiſſimum à naturâ deſtinati, quia verò hæc ipſa vacuatio ſolennis eſt, & in corporis emolumentum continuatâ renum operâ, ſæpiuſculè peragitur, fit non rarò, ut cum ſero ſanguinis vehiculo, ſingulari naturæ Primi motoris dictamini obtemperantis induſtriâ, aliæ particulæ in venas reſorptæ, unà ſecernantur & hinc eliminentur,

minentur, ceu de empyematicis experientiâ comprobatum habemus, supra quoque mictionis cruentæ ex V. S. omissâ meminimus: Hæ ipsæ tamen particulæ, licèt motu eam configurationem ipsis natura conciliare studeat, quæ cùm vasculorum capillarium osculis, tum præprimis tubulis urodochis proportionata est, non rarò vel hærere solent circa eorum extremitates, vel in ipsis fibræ ductibus, aut etiam transeundo crebrius, horummet texturam lædere, ut inde improportionatum quodvis facilius recipiant: atque illi effectui producendo salina spicula à quorum aggestione, mutuaque combinatione calculum succrescere prior. observat. diximus, aptissima sunt, quæ hinc subsistentia, vasculorum extremitates rodunt, fibræductus distendunt, papillas nerveas vellicant, sicque dolori gravi, sanguinis extillationi, variisque aliis occasionem subministrant; inprimis autem circa dictorum tubulorum extremitates, horumvé poros hærentia, accedente usque novâ materiâ, in calculum majorem non rarò accrescunt, qui dehinc majus spatium acquirendo, vasculorum quorundam extremitates, lacerando vel rumpendo dictos tubulos, unà sive dehiscere vel rumpi facit, unde sanguis profluens, cùm sero permixtus non rarò copiosè emingitur, quod ipsum symptoma fibrillis vasorum vel integris adhuc, sed laxioribus, vel arrosis, eodem hospite ex motu graviore unà moto, iisdem ferè de causis facilè redit, fibrillis viz. oscillorum capillarium sanguinis impetui non resistentibus. In præsenti quidem casu, à sanguinis motu concitato eundem attenuari, èq; arteriolis capillaribus renum propulsum, nunc purum, nunc tantillo sero mixtum, tubulos urodochos promptissimè ingredi nobis non malè visum fuit, ægroto de aliis nec conquerente nec verba faciente, quod per anastomosin aliàs explicant, potueruntque istam hypothesin confirmare, cùm juvantia V. S. & blandè humectantia ac demulcentia, tum quod nonnisi post vehementiorem motum sanguinolenta minxit, accessit his ardor circa lumbos, dolorque gravativus, cùm ex itinere huc veniens opem nostram expetiit: At cùm malum diuturniores inducias nunquam daret, quin imò fortissimè quandoque ingrueret, cum ardore & dolore simili quem sub finem mictionis etiamnum percepit, calculosque per intervalla ab ægro excretos audiremus, hospitem inquilinum suspicati fuimus, qui ferè à primo symptomatis insultu primordia nactus, sensim succreverit, vasculumque capillare unum alterumvé successivè laceraverit, aut oscilla ipsorum ex sanguinis appulsu quandoque fatigata, validè dehiscere fecerit, unde urinæ cruentæ per intervalla, nunc copiosius nunc parcius redditæ fuerunt: φλέβιν ῥῆξιν sanguis copiosus isque purè redditus, persuadere posset, ex Hippocratis dictamine: majoris tamen vasculi ruptionem adfuisse vix credimus, subsistente mox ejusmodi copiosâ mictione, imò

ex

ex medicamentorum usu, quibus roboratæ vasculorum fibræ, simulq; spicula acidi vulnerantis correcta & mitigata fuerunt; Pollent sanè vulnerariæ hæ plantę sale quasi nitroso, sed occultè alcalino, cujusmodi detergere acidumq; vulnerum ulcerumvè corrigendo, consolidare optimè valet, opinaturq; Celeberr. Ettmüllerus ipsorum vim non in substant. volat. vel fixâ, sed mediâ quâdam sive sale essentiali tartareo nitroso consistere. De dolore jam potissimum sollicitus est æger quem circa radicem colis & collum vesicæ, postquam urinam reddidit non levem persentit, ut ab ejulatibus sibi temperare non possit: signa calculi vesicæ non adsunt, urina enim liberè profluit, pondus quoque nullum percipitur vel dolores alio quàm post mictionem tempore: sanguinis quoque grumuli cum lotio non excernuntur, ut ab illis in vesica restitantibus stimulantibusq; ille derivari possit, quemadmodum olim ardorem cum stillicidio produxerat: videtur nihilominùs cùm à calculis arenulisque, quæ aliquando transierunt: (ab aliquo enim tempore horum quidquam excretum fuisse non audivimus) sanguinisque acrioribus particulis fibrillis illic loci labes aliqua inusta esse, quâ etiam lotii ordinariè transeuntis naturalem acrimoniam vix ferant: Quòd si urina cruenta continuaret, vel etiam carunculæ excernerentur, à calculo rodente & ulterius substantiam renum lacerante, istius fomitem commodius divinare liceret: Utrum verò à calculo, carni renum inerranti sed quieto, idem concitetur decidere jam non possumus, certæ *συμπαθείας* ignari.

Observ. LXXX.

De mictione lapideâ &c.

Ex communicatione Excellentiss. THEOPH. BONETI, Med. Genevens. Anno 1681.

Novissimè in nosodochio nostro res stupenda contigit, sed ludicra. Puella XX. circiter annorum, cui vultus qualis anasarcâ laborantibus, dolore renum se laborare ait, pòst imi ventris cum gravitate tenesmo & ischuriâ: Accitus Chirurgus Nosodochii catheterem immittit, elicit remorantem urinam, & deprehendit ex renitentiâ lapidem: Ejulat puella, auxilium poscit immissis digitis educit Chirurgus non lapidem sed silicem, postridie eadem revertuntur accidentia, adeò ut ad eadem auxilia

confugiendum fuerit, extrahiturque iterum lapis: Sicque ex ordine post eadem lamenta, ad XXX. usque. Novitate perculsus nosodochium adeo, ejulantem puellam video, quæsita aliquot properanter facio: respondet se à plurimis annis dolori renum obnoxiam esse, exinde dolorem ad pubem vergere, excreto lapide quietis se esse compotem, donec novus nisus apprehenderet: Interim Chirurgus ad officium se componit: catheterem indit vaginæ, hinc urethræ: impellit adusque renitentem lapidem, quo ubi substitit, ut apprehendam rogat: renitebatur cum sono: Introducit digitos, atque immaniter ejulanti puellæ, silicem quadrato longum, pollicis longitudine, sed crassiorem, nullo muco vel sanguine infectum, extrahit: hinc quietissima puella: affrictum lapidi cultri dorsum, scintillas elicuit: Medicus nosodochii, ostendit septem multò minores: atque in his unum persimilem illis, qui generantur in vesicâ figurâ ovi columbini, asperum: sed fraus non diu latuit, eâ enim ipsâ die, quâ hunc excluſit, nidus sub axillis repertus est lapidum in sentinam illam trudi destinatorum.

SCHOLIUM.

Non absimilem Historiam legere est apud literati Orbis Phosphorum Bartholinum cent. 3. Epistol. LX. de Puero calculos mejere simulante, qui autem seclusus à Fratribus & Amicis in custodiâ arcis, Sereniss. Regis jussu detinebatur: toto illo tempore, quamvis paroxysmum ingruere simulabat, calculos tamen nunquam excrevit, quod non suppetebant vel ipsi vel commoda occasio in matulam illos projiciendi: Eò autem gravior & magis Diabolica Puellæ petulantia fuit, quod dolores ipsa sibi intulit, gràvissimaque symptomata sibi inducere potuisset, enim verò ab asperis silicibus, iisque vi intrusis & lædi sphincteris fibræ, mucusque vesicæ sensim abradi potuisset: Excellentiss. Heurnius exemplum pueri decennis laudato Bartholino centuriâ eâdem perscripsit, in cujus urinâ post præcedanea gravissima symptomata, lateres vel silices minores reperti fuerunt, monuitque æger silicum similium majore frusta intestino recto inhærere: in quo equidem Bartholinus ipsi non assentitur, sed fraude rem agi potuisse, nî D. Heurnius præsens fuerit, sibi persuasum habet: Absit ut alterutri Viror. horum optimè de Arte nostrâ meritorum contradicamus: Id verò, ὡς ἐν παρόδῳ heic addimus, mictionem talem non prorsus ridendam vel rejiciendam esse: Enimverò

nim verò cum Bernæ nuper essemus, Clariss. D. D. Sigismund. Kœnig pro innatâ suâ humanitate, & favore quem hactenus demereri non potuimus, nos duxit ad Virginem vegetam ad aspectum vividiq́ue coloris, quàm ferè lapidi vel calculi cacam nominare possemus: hæc ab aliquot annis calculos minores, mediocxumos, maximos variæ figuræ, per vomitum, urinam, præcipuè verò alvum excrevit, præcedentibus horrendis cruciatibus: Eo ipso tempore, fœtus ferè in procinctu fuit, abdomen enim distensum erat, cruciatus ingruere incipiebant, poterantq́ue ejus vestigia digitis contingi. Plura symptomata alia notatu dignisśima, quæ cum prolixa historiæ traditione, Actis Anglicanis inserta, audivimus vidimusq́ue in Ephemeridibus eruditor. Lipsiensium, heic studio prætermittimus, nolumusq́ue generationis modum pervestigare, ne in alienam messem falcem mittamus, quòd si tamen hariolando quid assequi valemus, cùm per urinam calculos, similes iis quos per alvum excrevit, reddiderit, materia ex sanguine per arterias illuc allata, omninò deducenda est, qualem ingesta ferè suppeditârunt, quamvis de victus ratione nobis non constet: siq́ue eadem per arterias ad glandulas intestinales advehi dicenda est, illarum oscula harumq́ue poros ita sensim formatos configuratosq́ue fuisse putamus, ut facili negotio illic secernatur, inq́ue intestinis aggesta calculos dict. pariat: neque ratiocinia satis urgentia videmus, quæ fermentum λιθοποιικὸν ostendere & probare possint. Id magè mirum, calculorum ulteriorem generationem impediri non posse, correctâ atque emendatâ diætâ: certè exactè rem trutinantibus, perpendentibusq́ue maximam illorum copiam per alvum excretam fuisse, verisimile videbitur, in intestinis illos ferè immediatè generari, particulis terreis aliisq́ue, (oscillis vasculorum lacteorum fortè angustioribus,) improportionatis à chylo secedentibus, mucoq́ue intestinali involutis fœtum hunc sensim constituentibus, qui deinceps arrodendo fibras, non nisi maximis cruciatibus excerni potest. Agmen claudat historia pariter jocosa: Anno 1674. cùm in Galliæ metropoli versaremur adhuc, peritissimus, Dn. Morellus vocabatur ad illustrem quendam Juvenem, qui de dolore intestini recti, fæcumq́ue alvinarum excretione impeditâ, ex repagulo ligneo intestinum opplente, querelas movit: Parentes anteactorum insci, petierunt ut quid ligni doloros subsit exploraret: Ille igitur digitis sensim in alvum immissis, lignum deprehendit, illudq́ue forcipe, quâ aliàs invesicæ calculo extrahendo utimur, arreptum educit, stupuerunt adstantes, cùm calamum scriptorium esse viderent, adq́ue fœtus hujus causam hæserunt. Juvenis ex casu factum quo ille recondebatur disruptum fuisse, hincque intestinum vi subintrâsse asserebat: Ast nequitiæ illicitæ exercendæ destinatum fuisse, alii nobiscum crediderunt: Præcipuum quod heic mi-

rari licet, fibrarum motus periſtalticus eſt, ſuperiora versùs, quo calamo ilico vias occluſerunt.

Observ. LXXXI.

Hæmoptöe ex menſium ſuppreſſione feliciter curata.

Barbara Eglin 17. annorum, paupercula, d. 15. 7bris 1681. conqueſta eſt de ſtrumâ ingenti, utrumque colli latus involvente, cujus primordia anteceſsit abſceſſus, qui in dextro latere magis magisque accreſcens, tandem à Chirurgo adapertus, & hinc conſolidatus fuit, ſtrumæ ſeminiis ſenſim pullulare incipientibus, ac in longum ac profundum ita ſerpentibus, ut difficilis omninò remediis fuerit locus, inprimis quòd ſanguinis ſputum levius, citra tuſsim, per intervalla patiebatur ægrota, nihilominus tentare aliquid neceſſum fuit, vel ulteriori accremento impediendo: præſcripti hinc pulv. contra ſtrumas uſum cùm malum eluderet, pilulas noſtras Mercuriales alternis diebus ſumendas, quòd ſtruma ad attactum mollecula erat, commendavimus, non neglecto ſanguinis ſputo, cujus cauſam legitimam miſella adhuc dum confiteri nequiit, pudore præpoſtero ducta. Sed nec his vel illis quidquam effectum eſt, earum licet uſum in pertinacibus glandularum obſtructionibus, imò haud ita pridem ſcrofulis pullulantibus oppoſitum ſalubrem compererimus: d. X. Novembr. hæmoptyſi, quæ alias inducias dabat, acriùs ingruente, quid tandem mali ſubſit ex ægrâ ſeriò percunctati ſumus, inprimis menſtrui floris ratione, cujus marceſcentiæ, quæ ſanguinem cumulant viſcidiorem, ſatis obnoxias noveramus: faſſa fuit tum à 17. ſeptimanis illo ſe deſtitutam fuiſſe, indeq; inſtante periodo ſolenni ſanguinis eruptionem copioſiùs ſenſiſſe, præprimis quòd vaſa ſanguine utcunque turguerint, jam autem tuſſim, quæ priùs aberat, juxtà vexare cum reſpirandi difficultate, ſanguinemq; floridiſsimum ejici; Inſtitutâ V.S. quam pro ratione deinceps reiteravimus, ſymptomati urgenti & cauſæ apozem. vulnerariis detergentibus obviam ivimus, non neglecto Martial. convenienti uſu ad vias uterinas reſerandas, ſanguinemque paulatim

tim in motum vegetiorem concitandum. His reiteratis, cùm tantisper meliùs haberet, lactis vaccini vires experiri cum conserv. rosar. consultum duximus: inde corpore leni quodam catarthico dispositò, manè jejuno stomacho cyath. 1. lactis à cas. & cremore supernatante depurati exhibuimus, cum pulvere bihorio post sumendo ex diaphor. Jovial. ocul. cancr. præparat. rasur. ebor. Nec hujus usum per septimanas aliquot continuatum inutilem comperit, quin tam molestum symptoma multum inde mitigaretur: quia verò menstrua inde non redierunt, de sputo planè subsituro, certis esse non licuit, hinc subsequente Majo seri caprilli virtutes exploravimus, quas egregias sanè hoc in affectu compescendo deprehendimus cum pulvere modò laudato: etenim sub initia mensis Augusti hæmoptysin omninò substitisse retulit, neque incommodi gravioris quidquam sentire, præter cephalalgiam per vices atrociter infestantem, cui sanguinis missione commodùm occurrimus: Menstruorum autem ciendorum ergo, semicupia & pediluvia ex herb. salv. meliss. origan. puleg. fl. beton. stæchad. lil. convall. chamom. parari curavimus, venamque in malleolo deinceps tundi jussimus cum felici successu, tribus siquidem septimanis post, præcedentibus dolore & ardore in lumbis, hospes tam diu sollicitatus & expectatus legitimè comparuit.

SCHOLIUM.

Joannes Rhodius, Vir meliore fato dignus Centur. 2. Observ. 30. Mulieris meminit Patavinæ singulis aut alterius mensibus, sine pectoris offensâ sanguinem exspuentis, mensium per hoc pensato deliquio, in quo id tamen reperi dubium, an sine tussi prodierit, cum sequentis historiæ lemma tussim adfuisse haud obscurè testetur, Verba sunt Celeberr. *Pechlini* Ephemerid. German. Ann. IX & X Decur. 1. Observ. 27. apponitque hic paulò pòst, Exemplum Mulieris triginta duos annos natæ, macilentæ & quæ hæmoptoën periodicam menstruam passa est, filiæ huic nostræ non absimilem, nisi quod apud illam menstrua simul fluxerint, quamvis parcius: de sanguine menstruo, ejusque fluxus causis, prolixius egimus, prodr. Physiolog. Id verò heic addere consultum ducimus, quòd circa uteri structuram evacuationi tam solenni maximè convenientem Celeberrimus Malpighuis in epistol. ad Clariss. Jacobum Sponium datâ monet, de arteriarum ac venarum reticularibus plexibus (quos

(quos in utero vaccino sæpius conspeximus) tubulos uterinos variè & ita stipantibus, ut venæ amplitudine & numero arterias longè superare videantur, illarumque frequentius furculi bini comitentur arteriam, cujusmodi vasorum texturam attentè ruminantibus, mirum non videbitur, cur per uterum potius, quam aliam partem menses erumpant: Legi quoque hanc ob rem meretur ratiocinium elegans Celeberrimi *Bohnii*, Fautoris atque Amici honoratissimi, quod progymnasm. XII. Circul. Physiolog. inseruit: Nihilominus, inquit, si flexuosos arteriarum æque ac venarum uterinarum attendamus tractus, si singularum miras anastomoses, certè nullibi talem vasorum sanguiferorum implicationem atque conformationem continget observari: peculiarem proin quoque ex hac eliciamus usum peculiariaque phænomena ratio suadet: scil. *Sanguis per lateris unius uteri arteriam, dum ad furculos minores fertur, ab oppositi lateris arteriâ necessario aliam motus sui directionem recipit, illiusq; pariter fluori imprimit, ita ut utriusq; rami sanguinis motus turbetur, & impetus illius aliquantum diffringatur, atq; hoc quidem eò magis, dum à plexibus his arteriosis emergentes rami tortuosis pariter ac demum serpentinis ductibus in substantiam uteri feruntur. Simili ratione cum se habeant venæ, impetu sanguinis intra arterias retuso, lentâ magis undulatione per harum quoq; reticulatas implicationes ille vehitur, ut extra turgescentiam menstrualem, sanguinis motus ita infractus, stagnationi aliquid analogum patiatur, inq; non gravidis, ob compactiorem uteri substantiam, ejusq; tubulos non apertos, stagnans hic sanguis, instante mensium tempore interiorem vaginæ superficiem adeuntes venulas divellat, ac per harum extremitates ruptas menstruorum nomine promanet, id quod evincere videatur, quod nigricans nec ita splendidus, vel tanto cum impetu, sed lentè magis prodeat idem.* Quicquid sit usque certum est, reticulares ejusmodi vasorum implicationes, ac serpentinos tortuososque ductus, singulari naturæ solertia efformatos esse, inque utero non modo sanguinis pulsu ex trunco aortæ allabentis impetum, menstruâ præprimis periodo, aut etiam graviditatis tempore infringere, ejusque jacturam, vasis repletis atque distentis, si eorundem oscilla hiscerent, fibrillis nimium fatigatis, reticulari hac expansione impedire, sed etiam succi nutritii cum cruoris particulis, per porosam uteri substantiam, in vascula fœtus secretioni jugiter instituendæ, commodum ministrare, remeante sanguine reliquo, qui in tam minutis arteriolarum plexibus, de motu ac vigore suo non parum perdidisse potest, per tortuosas easque ferè duplicatas venarum ramificationes. E quibus satis constat, quî uteri vasa conceptionis tempore turgescant, sanguine non tam extravasante & circa uterum collecto, quàm in ipsis hisce plexibus aggesto, particulas necessarias per tubulos uterinos subinde ad vasa fœtus amandante, reliquo verò nonnisi lento cursu per venas in truncum cavæ remeante, ut vana non sit præfati Viri Excellentiss. suspicio,

eo

de ſanguinis ad ſtagnandum diſpoſitione, ſive mavis, in motu qualicunque torpiditate; Atque iſta motus infractio, uti inſtantibus menſibus, maſſa humorali turgeſcente, & in orgaſmum aliqualem concitata identidem contingit, cum majore vaſorum diſtentione, de quibus dolor gravativus ac tenſivus, ardor item circa lumbos & hypogaſtrium, imò horroris ac caloris viciſſitudines, particularum uti vellicantium, ita ſanguinis in vaſis congeſti, nec libero motu pollentis indices, abundè teſtantur, ita ſanguine ex ſe viſcidiore & hinc ad turgeſcendum inepto exiſtente deficit, vel potius gravior exiſtit, cruore per dictas vaſorum implicationes nonniſi lentiſſimè moto & ferè ſubſiſtente; eſtque hæc Veterum obſtructio in vaſis, caloriſque defectus intemperiei frigidæ mater, à quâ ſanguis crudior relinquitur adhuc, & fluxilitate neceſſaria deſtituitur, damno non exiguo, quod inde corpori univerſo inducitur; hæreſcentes enim ejusmodi particulæ, præterquam quod ſanguinis circulationi, aliarumque neceſſariæ ſecretioni, à quibus turgeſcens ille ſtatâ periodo aliàs ſe exonerare conſuevit, obſunt, non rarò quoque acrimoniam induunt, parteſque nerveas circa uterum aggrediendo motus convulſivos inducunt, motumque per inferiora ſufflaminando, ut per alias vias natura, onerantis mole ſe ſublevare nitatur efficiunt, ceu tum præſens, tum ſequentes Obſervat. probatum dant: utque de aliis Menſtrui fluxus ſuppreſſi cauſis, (quæ quidem variæ ab Authoribus recenſentur, ſed excepto morbo organico in utero vel hujus vaginâ, ad vitium ſanguinis ferè, vaſculorumque, præprimis vaginalium, ſi Excellentiſſ. Bohnium alioſque audimus obſtructionem referri poſſe videntur,) plura dicere omittamus, in puellâ hac ſanguinis lenteſcentiam aliquam, atque hinc ad motum ineptitudinem perſuadent tum vita ſedentaria, victuſque ratio craſſior, cui in loco, in quo illa degit, emancipantur, tum quæ eandem ſequi facilimè poteſt, ſtruma ex viſcidi coagmentatione, diſtortis ruptisque glandularum vaſorumque tubulis ac fibrillis, paulatim adaucta: nec verò hanc vectigalis menſtrui moram commodùm tulit, quin repletis inde vaſis pneumonicis veſiculæ pulmonis comprimerentur, non ſine reſpirationis difficultate, ſimulque ſubſiſtente cruoris portione aliquâ in ipſius lobulis, perq; poros tracheæ tranſudante, ſputum ſanguinolentum, primùm citrà, poſt cum tuſſi (quam particularum acredine vel ex ſolâ morâ ſuſceptâ, vellicando peperit,) ſubſequeretur, cujusmodi copioſum experta fuit, ipsâ menſtruâ periodo inſtante, particulis cruoris magis turgeſcentibus & aggeſtis, ceu vaſorum ſanguiferorum turgiditas commonſtravit, motuque inteſtino ſanguinis qualitercunque ſuſcitato, qui autem ferè in pulmonum vaſis ſubſtitit, è quorum oſculis hinc copioſius extillans, quam per venulas lentiore motu reſumi poterat, multâ ſui portione per tracheam tuſſi ejectus

ctus fuit, donec aliquâ sui sarcinâ hoc modo liberarretur: Evasit tamen à tam molesto & sæpius funesto symptomate Misella medicamentorum talium usu, quæ cùm sanguinis in pulmonibus grumescentiam præcavent, eundem viscidiorem incidunt, attenuant, ad justam fluxilitatem motumque aptum reddunt, vias obstructas referant, tum etiam ad vias uterinas ducunt ejus copiam minuendo, à quâ distendente ac opplente non rarò fibrillæ arteriolarum labefactantur, ut pristino vigore ipsum ulterius propellere nequeant, sicque plenis atque arctatis vasorum osculis, pondere isthoc revulso, tonum pristinum restituendo: cui equidem ultimo V. S. iterata, præprimis in malleolo, commodissima fuit, priori verò scopo, medicamenta vulneraria, absorbentia & detergentia, aperitiva item martialia, aliaque, præprimis autem serum lactis caprill. sale nitroso prægnans, non rejectis balneis, ac pediluviis ex emollientibus iisque parat. quæ rarefaciendo poros atque vias dilatant, utque cum Excellentiss. Wedelio loquamur, archéum suscitando, motum M. H. blandè invitant.

Observ. LXXXII.

Mensium per vomitum oculosq; excretio.

Rustica 40. circiter annorum, robusta aliàs & vegeta, sed Bacchi, quem jejuna etiam fervidè osculata fuit, ab aliquo tempore nimis amans, An. 1681. mense Junio, isthoc à Marito ingravidata, sua non amplius vidit menstrua, rata hinc se concepisse ex mariti ordinarii magis, quàm Dei vinosi consuetudine, animo subhilari fuit diu, donec mense Octobri proximo, symptomatum infausta series, gaudium spemque omnem præciderunt, abdomen etenim cum artubus intumescere, misella circa præcordia angi, & difficulter spirare, facies pallescere, appetitus prosterni, viresque delassari ceperunt, adeò

Nox & amor vinumq; nihil peperére salubris.

Molestiores hisce tractu temporis fuerunt adhuc vomitus cruenti copiosi, nunc periodicè, singulis mensibus, nunc irregulariter ægrotam defatigantes: jam tum temporis rogati, quid periculi immineat, prædiximus, nî medicamentis convenientibus sedulò uteretur: Verum enimverò, quod vulgus sapere nescium factitat ubique, & utinam faceret solum, Agyrthæ extranei, cujus ἰατροσοφίαν prudens nemo, nisi barbatulus laudabit, empiricam

vocem

vocem & remedia libentiùs audiit, quàm ſalubre noſtrum conſilium, ſuo quidem maximo cum damno, ſymptomatibus indies in deterius ruentibus: d. 25. Novembr. inſolito pruritu oculi miſeræ correpti ſunt, quem ſanguinis floridi ad ʒ plures excepit effluxus: jam lecto affixa hæſit, vomituque cruento libera tantiſper licèt extiterit, de gravitate tamen & anxietate circa præcordia aliisq; ſymptomatibus conqueri non deſiit. D. 9. Ian. 1682. aliorum precibus, quibus parere filiale jubet munus, moti, (quod Homuncionis remediis noſtra miſcere noluimus) ipſam inviſimus lecto miſerè decumbentem: retulit tum octo diebus ante vomitu ſanguinis multo, cum ejusdem per nares & oculos eruptione denuo infeſtatam fuiſſe, præeuntibus calore & horrore qualicunque, compreſsione circa præcordia, reſpiratione difficili, cum tuſsi, & ſuccedentibus crebris animi deliquiis: ſanguis quem evomuit grumoſus parum erat, reliquus tenuis & acris, inſtar lotuturæ carnium, pulſus frequens & concitatus, attamen æqualis: Imperatâ diætâ exactiſsimâ, & interdicto vini uſu, ſequentium commendavimus uſum: Diaphor. Jovial. corall. rubr. præparat. ſanguin. Dracon. v. terr. ſigil. bol. armen. or. gumm. arab. oc. cancr. præpar. trochiſc. de carab. & ſimil. m. & v. ad ʒß. ſumendum. cum mixtur. per cochlear. ſumend. ex aqu. deſtill. cum Tr. Mart. cydon. quibus utcunque bene habuit, anxietate circa præcordia & reſpirandi difficultate multum imminutâ. D. 18. Ian. menſtruâ periode imminente, aliis locum conceſsit, quibus vomitio ſanguinolenta jam ſubſiſtere, & per vias ordinarias menſtrua tantiſper comparere ceperunt: ægra etiam ad munia ordinaria rediit, de artuum inferiorum laſsitudine potiſsimum conqueſta, inde remediis dictis ulteriùs uſa fuit, quibus addidimus pro decoct. ordinario. ℞. Fl. papav. rhæad. bellid. m. ā pii. ſemin. aniſ. coq. in menſ. jß. aq. comm. Verùm enimverò quâ ſui dulcedine liquor rubeus, ſibi olim emancipatos pollicere conſuevit, aliquot menſes pòſt, quod melius habebat, miſera ad nocivi hujus Dei ſacrarium rurſum properavit, ſpreto Nympharum ab Jatrice temperatarum potu, minus ut ipſa augurabatur cordiali, indeque funeſtæ recidivæ ſcenam ilico vidit, vomitu redeunte

atrociter & abdomine sensim ex aquis intumescente, donec Creatori placuit animulam è suo hospitio evocare.

Observ. LXXXIII.

Menses per aures excreti præcedentibus motibus convulsivis.

1673 2

Anno 1683. quùm cum Venerabili Præceptore nostro, Excellentiss. D. Doct. Glasero nosodochii Ægros viseremus, offendimus Virginem annorum XXIV. corporis habitu macilento, faciei colore livescente, vultu humili, quæ medio ætatis cursu, ferè per triennium maniâ, scrophulisque in collo laboravit: Hæc circa ætatis annum 16. primùm menstruum vectigal exolvit, inde verò, cùm malæ victus rationi indulgeret, idem inordinatè, vel parcè vidit. Biennium ante, cùm ex toto mensibus se orbatam deprehenderet, acidulas quatuordecim dierum spatio bibit cum emolumento, rediit enim lunare tributum, quod olim amiserat, quia verò ob egestatem, usum earum ulteriorem relinquere coacta fuit, natura in motu suo rursum destitit, ut neque in illud usque tempus menses viderit: jam verò febris lenta corpus invadere tentabat, convulsionesque miserrimam exercere, quæ sanguine ex aure sinistrâ fluere incipiente inducias dederunt, usque dum exacto mensi, simili modo sæviendi occasionem nanciscerentur. Sanguis qui excretus fuit ad ʒß. circiter, nigricans erat & serosus: Accessit tertiana febris, quamvis non exquisita, à quâ tamen prius symptoma non fuit imminutum: Fuit nihilominus ægra cùm à febrili insultu, tum etiam, mensium subsistentiâ, indeque pullulantibus convulsionibus, medicamentorum, aquarumque præprimis mineralium ope, benedicente Deo liberata.

SCHOLIUM.

Καταμηνίων γινομένων πλείονων νῦσοι ξυμβαίνουσι, καὶ μὴ γινομένων ὧν ἐκ ὑστέρης ξυμβαίνουσι νῦσοι Hippocrates inquit l. 5. aphorism. Prolixius super istud commentari, opus non habemus, cùm quæ symptomata, particulæ irritantes circa uterum collectæ, producere valeant, præcedent. Schol. memorave-

moraverimus, binæque hæ hiſtoriæ ſatis doceant, tum quas vias, ordinariis ferè præcluſis, pro ſanguinis cumulati excretione, natura ſæpius arripiat, tum etiam quàm gravem noxam, univerſo corpori *iſte* ſubſiſtens, vel aliquibus ſuis particulis genus nervoſum vellicando, inferat; enimverò *illa* vomitu ſanguinem grumoſum ejecit, reliquo floridiore interdum, maximam verò partem acri, ac loturæ carnium ſimili, ex oſculis vaſculorum in naribus oculisque extillante, præcedente pruritu in his inſolito, à ſanguine copioſius appellente, ſuâque tenuitate & acrimoniâ, fibrillas arteriolarum humectante ac titillante; *hæc* verò maniaca primum in inferiore ætate, cùm malâ diætâ menſium eruptioni obicem poſuiſſet, convulſivos motus ſuſtinuit prius, quàm ſanguinis tantillum per aures erumperet, cujus quidem mali cauſas ſubtricere malumus, quàm incertas proferre; utrum enim particulæ cruoris in vaſis uterinis ſtagnantis (de quo menſtruorum præcedens inordinatus fluxus argumentum non leve exhibet) acrimoniam ſenſim adeptæ, fibrasque illic loci irritantes, an demum ſimiles turgeſcente utcunque ſanguine per arteriolas ad aurem ſiniſtram delatæ, ibidemque fibrillas nerveas in interioribus vellicantes, quibus nervoſum genus ilicò conſenſit, anſam iis ſuppeditaverint, dubium omnino eſſe poteſt, quamvis hoc ultimum veriſimilius videatur, ceſſantibus ad ſanguinis acris, ſeroſi & nigricantis excretionem, convulſivis inſultibus, hisque nonniſi exactis quatuor ſeptimanis, dolore circa lumbos vel hypogaſtrium atroci non comparente, invadentibus: de cætero cùm ſcrophulæ, & ingruens olim furioſus affectus, tum etiam victus ſuccedaneus, ecquibus particulis ſanguis impregnatus fuerit, teſtari poſſunt, nec jam vacat ulterius in iſta inquirere; id modò addimus, ſiquidem à maniâ fuerit liberata, in fibrillis cerebri graviorem labem nos quærere non poſſe, eandemque, ſi quæ adfuit, creſcente ætate correctam fuiſſe, Ruſticam autem, quod etiamnum concernit, damnum ſibi ipſa intulit vini nimia & intempeſtiva ingurgitatione, cui unà craſſior diæta jungenda eſt, auctâque ſeri in M. H. copiâ, idem fatum quod hydropici ſuperius, tandem experta eſt; enim verò ſuppreſſis magis magisque & eliminatis particulis volatilibus & balſamicis, ſanguis admodum ſolvi, in motu ſuo fatiſcere, ſerum in artubus inferioribus, aliisque abdominis partibus ab ipſo ſecedere & ſtagnare, præprimis autem, in partibus pneumonicis ſubſiſtendo gravare, èque vaſculis arterioſis unà cum ſero abſcedens, cumulari & grumeſcere, tandemque vomitui cruento ortum ſuggerere cepit, cujus evidentia indicia fuére, anxietates primum circa præcordia & ſpirandi difficultas, inde etiam oppreſſiones circa præcordia graviores, reſpiratio difficilis cum tuſſi & animi deliquia, libero ſanguinis per pulmones circuitu ſufflaminato, quæ ſanè ſanguinem fluidiorem ac ſolutum, & qui arte-

riolarum fibris contineri amplius nequit, in dictis pulmonum loculis subsistere, atque inde confinibus partibus noxam inferre, majori certitudine persuadere videntur, quàm si ex ventriculi vasis grumescentem eundem, postquam in cavitatem ejus effluxit, repeteremus, potuitq; vomitus causa esse fibrillarum nervearum in aspera arteriâ irritatio fortis quâ œsophagieæ vicinæ ob intimam affinitatem unà affectæ fuerunt, ceu tussientibus accidere sæpiusculè jam notavimus.

Observ. LXXXIV.

Hæmorrhagia Uterina cum fœtus immaturi exclusione.

Mens. Jan. 1680. Uxor honesta triginta & quot excurrit annorum, liberorum plurium mater, quorum tamen aliquot, vel ante terminum consuetum excluſit, vel in ipso partu, ex sanguinis impetu, non sine dolore suffocatos vidit, per quatuor circiter menses cum dimidio rursum gravida, cæterùm hypochondriaca, ac hæmorrhoidum fluxui multò aliàs, etiam hoc ipso tempore obnoxia, nostro suasu salvatellam aperuit, ut *plethoræ* atque intempestivis sanguinis eruptionibus vel sic obviam iret. Sub noctem sanguis ex utero non citra vehementem Matris concussionem prorumpere incipit, minus tamen copiosè: *Symptoma* hoc chirurgo, qui V. S. largiorem instituerat, accensuit: Mox accersimur, audimusque juxta foëtum, qui prius instar ponderis, medietatem ventris occupârat, alterum latus motu satis valido petiisse, ventrem etiam, qui ante hunc infantis motum insigniter intumuerat, detumuisse, subsequente copiosissimâ aquarum per loca convenientia evacuatione, quæ prius satis pauca & infrequens erat: Præscripsimus primo accessu aquam cordialem & bland. adstr. ex aq. fl. til. borrag. burs. pastor. corall. rubr. syr. granat. corall. quâ per cochl. usa fuit. Externè paravit Empl. ex cydon. cum nuc. mosch. in Vin. rubr. coct. calidè imponendum, quibus bene habere sibi videbatur D. 16. Martii quum rursus accerseremur ægraque de pristino malo redeunte, non citra tormina quæ circa regionem hypogastrii & lumborum persentiscebat conquereretur, convenientibus, tum in formâ fluidâ

fluidâ tum solidâ pugnavimus, spreverunt verò medicamentorum efficaciam symptomata, ægramq; d. 22. ejusd. cum impetu adorta sunt, doloribus vehementer ingravescentibus, & ad usque ossa pubis sese extendentibus (Nostrates **die schneidende Wehe** vocant) anxii tum hærebamus meritò, quid apud ægrotam, maximè contritam tentandum esset: Ex *unâ parte* sanguinis terrebat fluxus, ex *alterâ* verò fætum blanda calcitratio refecit, cui accessit temporis complementum deficiens, ad quod absolvendum naturam adhuc studiosè collimaturam speravimus, Matrem interea bono animo esse jubentes, consultum interea non erat, vel matrem vel fœtum intempestivè torquere suasimus hinc quâ ad demulcendas partes nerveas & membraneas, quâ primas vias blandè eluendas clysterem, post cujus applicationem naturam frequenter suæ intentionis indicia manifesta prodere noveramus, sed renuit ægra: Propinavimus hinc julep. ex confortante anodynum, & sacculo hypogastrium fovimus: Vix anodynum sumserat, sacculumque applicuerat, & en aquæ copiosè prorumpunt, quas sequitur lochiorum fluxus cum doloribus suprà nominatis: Sanguinis concreti & adusti frusta ingentia, subfœtida frequenter excluſit acutissimis cum torminibus: Quum singula diligenter ruminaremus, ægram quietam detineri jubemus, & expectare usque dum lochia inducias darent, propinabantur interea juscula reficientia & roborantia, unâ cum aq. card. Hor. 3. matut. fluxu remittente haust. aq. lil. convall. & meliss. exhibuimus, quem paulò pòst conatus mingendi & hinc egerendi insecuti sunt, iique vehementissimi, sed nec multi nec diuturni: per intervalla quoque unum alterumvè cochleare Balsi. embryon propinavimus quo assumpto conatus paulùm redière, & obstetrix fœtum Matre multò cum nisu opitulante, pedibus tandem prehendit, & ex antro in quo hærebat feliciter extraxit. sed mortuum, mensium circiter 7. in ipso jam utero Bubonocele laborantem.

SCHO-

SCHOLIUM.

Fœtum in uteri clauſtris detentum, unà cum ſanguine per vaſa materna illuc accedente, inque uteri tubulos depoſito, ſucci nutritii particulas haurire, Hippocrates jam aſſeruiſſe videtur, quando l. περὶ σάρκων & περὶ φύσιος παιδίου inquit: τὸ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ συνέχον, τὰ χειλέα μύζει ἐκ τῶν μητρέων: ἕλκει τὴν τροφὴν ἐς τὸ πνεῦμα τῇ καρδίῃ ἔσω: ἕλκει μὲν ὑπὸ τοῦ αἵματος τὸ γλυκύτατον: ἅμα δ' ὑπὸ δὲ γάλακτος ἐπαυρίσκει ὀλίγον: dulciſſimum ſanè in ſanguine ſerum nutritium eſt, cujus jacturam fœtus ægerrimè fert, teſte eodem l. 5. aphor. ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ αἱμορραγίαι προσίωσι, ἀδύνατον τὸ ἔμβρυον ὑγιαίνειν. Atque hinc eſt quod hæmorrhagiæ uterinæ gravidis ſupervenientes, plerumque abortum minitantur, cujusmodi frequenter accidere ſolent, vaſis ſanguiferis, quæ fundi uterini penitiora ſubire, vel Tyronibus conſtat, admodum repletis, fibrillisque ipſorum à copiâ enervari incipientibus, unde per tubuloſam uteri ſubſtantiam in placentam hujusque vaſa, legitimâ quantitate *ille* non ſecernitur, ſed intra uteri cavum recipitur, ibidemq; vel ſubſiſtendo, ulteriorem grumeſcentiam & acrimoniam acquirit, vel tenuior fibrillas orificii alluendo laxat & fortè titillatione aliquâ iſtud aperiri facit, ſicque exitum ſibi parit: quandoque autem acredinem; ſive ex mora ſive ex ſe majorem, fibrisque uterinis ſatis inimicam obtinet, de quâ dolores & cruciatus enormes, quibus femellæ ejusmodi affliguntur, teſtimonium præbent, poſt ſanguinis grumoſi, & non rarò in majus fruſtum compacti, vel ejusdem loturæ carnium ſimilis paulatinam excretionem, atque profluvium ceſſantes: In ejusmodi vaſorum turgeſcentiâ convenientiſſimum remedium V. S. eſſe ſolet, quâ ſanguinis copiâ minuitur, particulæ ipſius ſubſidere in vaſis vel grumeſcere incipientes, divelluntur ac diſtrahuntur, ſimulque impeditur, ne vaſa ultra elaſticitatis ſuæ ſphæram diſtendantur, tubulique à cruore ultra capacitatem ſuam impleantur: Interdum à vehementiore motu ſive corporis, ut ſaltu, curſu, &c. ſive animi, ut irâ, excandeſcentiâ, ſanguinis ex utero intempeſtivus effluxus concitatur, dum in illo placenta ab utero quocum arctiſſimè cohærebat, divellitur, indeque ſanguini per tubulos affluenti in cavum ejus, contiguitate ſolutâ, via panditur, in hisce verò pathematibus, ſpirituum ſanguinisque motus validè concitatur, à quorum impetu vaſis eadem labes, quam modò meminimus infertur: ſæpenumero autem ipſe fœtus à paſſionibus matris ita afficitur, ut præter modum calcitrando præcociorem exitum, ruptis quibus includitur membranis ſibi pariat, de quibus plura inferiùs: fortè etiam concitato ſanguinis ſpirituumque motu in fœtu, oſcula aliqua capillaria diſtorqueri

queri aut distendi possunt in placentâ, ut dicta ipsorum cum tubulis uterinis per contiguitatem unio inde lædatur: Quandoque unio hæc fœtu grandescente statim infringitur, utero malè affecto: præprimis autem muco ejus teneriore existente, aut post frequentes, eosque graviores partus nimium abscedente, solent isthinc abortus facillimè succedere: Fœmina de qua in præsentiârum sanguinis copiam cumulavit, plethorica enim erat, & hæmorrhoidum fluxum etiam durante menstruo patiebatur, juxta eam sanguinis dispositionem nacta, quâ facilè coagulatur, inque vasis lentioris motus subsistere ac grumescere amat: siquidem ad septimum mensem fœtum gestaverit, in fibrillis uteri denudatis vitium quærendum esse non existimamus: neque etiam terror, qui ingruenti fluxui sanguinis accessit, primariam causam arbitramur: dum verò sanguinis liberum motum ac refluxum magis sufflaminavit, oppidò non parùm huc contulit: de motu corporis nocivo nihil constitit, ut hinc vasorum sanguiferorum oppletione, (quam superiùs explicavimus) ferè acquiescamus, cui nec V.S. medelam parare potuimus, quòd tubulis illius particulæ crassiores, de quibus frusta sanguinolenta subfœtida satis testantur, pertinaciter inhæserunt, usque dum aggestæ ex oscillis ipsorum erumpentes hæmorrhagiam parerent, stimulandoque fibras uterinas ad excretionem hortarentur, fœtu ipso nutrimento suo magis adhuc ex aquarum eruptione orbato, quam num dolores, hincq; subsequentes enitendi conatus unicè produxerint, an verò fœtus calcitrans adjumentum juxta præbuerit? multum hic non disputabimus: Illius heic Tyrones & Chirurgi monendi sunt, comparente sanguinis tali profluvio, ad enitendum fœminas temerè adigendas non esse, fœtu etiam maturo existente, sed expectandum tantisper, ne ejus fluxum, concitato spirituum motu magis promoveamus: neque etiam noviter nuptas isto comparente, non concepisse imprudentius dicere debere; novimus enim quibus reapse gravidis sanguis ex utero manavit, & quidem aliquibus ad medium usque gestationis tempus, meminitque similium Franciscus Mauricæus l. de arte obstetricand. Gallicè conscripto, atque è vaginalibus vasis ceu fonte illum derivat, quo utique sententia de menstruis ex eodem provenientibus, statâ periodo in non gravidis elapsâ, stabiliri potest, quam Viri longè Clariss. ratione atque autopsiâ freti tuentur, persuadetque uteri conformatio in virginibus, quâ omnes ejus parietes ita arctissimè connivent, seque contingunt, ut stylum orificium internum cum ipsis difficulter admittat, in iis verò quæ utero conceperunt, post partum ad eandem configurationem ferè redeat. Equidem in puerperæ aliquot post partum septimanis sectione, cruoris portionem idoneam in uteri cavo reperimus, ceu in Exercitat. nostr. monuimus, virginum verò vel fœminarum paucis

ante obitum diebus menstruatarum cadavera hactenus non lustravimus, & propterea quo decet honore prosequimur Excellentiss. Pisonis & Celeberrimi Bohnii autopsiam, quorum ille in puellâ, ipso mensium tempore strangulatâ, solum sinum pudoris sanguine menstruo perfusum tinctumque observavit, utero prorsus sicco, talique quem ex puellarum sectionibus modò descripsimus existente: hic verò in disfecto infanticidæ corpore, pudenda cum vaginâ uteri sanguine menstruo conspurcata reperit, ipsâ uteri cavitate mundâ ac nitidâ.

OBSERV. LXXXV.

Venæ cruralis spontanea apertio.

Rustica quadrata triginta & quot excurrit annorum, plurium liberorum mater, cùm denuò concepisset, sub ultimum circiter gestationis mensem An. 1685. quotidiano labori vacans, in femore sinistro, non procul ab inguine, è venâ crurali turgescente, sed spontè apertâ, hæmorrhagiam insignem patitur, cui ligaturis aliisque vulgaribus, album ov. cum aceto rosaceo applicatis, vicini occurrerunt: quatuordecim abhinc diebus, cùm pratis verrendis sola incumberet, vulnusculum nuperum enormiter recruduit, cui misella aquâ frigidâ, quâ corpus tantisper perluit, medelam quæsivit, postquam binis hisce vicibus, ultra quatuor libras sanguinis perdidisset: quartâ septimanâ ægra mirum quantum intumescere cepit, inprimis collum versus, quod instar aquæ limpidæ pellucebat, D. 2. Aug. cùm nos convenirent, actaque narrarent, siniſtrum eventum prædiximus, inprimis si dolores partus ipsam non corriperent, huncque ob finem misturam convenientem præscripsimus, quâ ex parte hausta, eo ipso manè infantulum feliciter enixa est: sub vesper. cùm ipsam viseremus cum D.D. Schorkopff, de partu gratulati fuimus, juxta verò ægram pallere deprehendimus, tumore colli quamvis remittente, & circa præcordia per intervalla opprimi: exhibitâ hinc unâ alterâve dos. Diaph. Jov. cum mixtur. cordial. additis blandis volatilib. perreximus, commendatis juxta jusculis & prohibito vino: quibus cùm ipsa sedulò obtemperasset, licèt paroxysmi graviores quandoque intercurrerint, attamen Deo benedicente, pristinam sanitatem feliciter recuperavit.

SCHOLIUM.

Naturam per varia excretionis loca, nimij quo gravatur nonnunquam excretionem solennem moliri, hæmorrhagiæ narium uterique

riq́ue itemque hæmorrhoides teſtantur: quandoque alias ſibi vias quærit,& ex locis de quibus non cogitaremus,ſanguinem proſilire facit: utq; de profluvio ex trunco membri unius alteriusvè amputati per intervalla ſuccedente, aliisq́ue nobiscum viſo verba jam non faciamus, illuſtria ſunt exempla, quorum ὁ πάνυ Wepferus tract. de loc. aff. in apoplexiâ p. 230. meminit: primũ conſtituit Matrona nobilis,cui è manus ſiniſtræ pollicis extremi parte externâ, macula atrorubeſcens exorta eſt, è cujus medio ſingulis annis ter quatervé ſanguis cum ſaltu, aliquot cubitorum altitudine, ſuâ ſponte erupit, & quidem non parvâ quantitate, vaſe conſuetâ portione emiſſa citra opem medicam coaleſcente: ſecundum verò famula, cui effœtæ, menſibus ſuppreſſis, poplitæa in pede dextro ſuâ ſponte aperta fuit, magnamq́ue ſanguinis vim effudit. Nobis quoque haud ita pridem ſimile quid videre licuit in Viro ultra quinquagenario, qui cùm ob vertiginem, quâ per intervalla corripiebatur aliquot diebus domi ſe noſtro conſilio contineret,in maxillæ dextræ parte ſuperiore aures verſus, ejusmodi maculam, ſive mavis apiculam rubeſcentem percepit, è quâ poſtridie ſponte aperta, ſanguinis ʒ. aliquot ſaltu proruperunt, oſculo ſe ſponte claudente, & paucis diebus pòſt redeunte maculâ, cruorem pari modo profundente, perſuaſumq́ue habuit, cum ſui emolumento iſtud accidiſſe, ſecuit hinc noſtro juſſu venam, ſtatimq́ue convaluit: in gravidâ præſente, non ex arteriarum oſculis apertis, ſed venâ crurali ſanguis copiosè effluxit, videturq́ue quantũ ruminando quidem aſſequimur,ſanguinem in trunco iſthoc uberrimè collectum & fortè craſſiorem, tunicam vaſis adeò laxaſſe, fibrasq́ue diſtendiſſe, ut illa quidem aliquantiſper lacerata, hæ verò graviter à tono ſuo dejectæ fuerint, unde ſanguis factâ rimulâ copiosè manavit, fibris valvulisq́ue ab ejus copiâ labefactatis, obicem uſque non ponentibus, quô acceſsit à fœtus pondere vaſorum iliacorum, hincque rami hujus ceu proximæ ſobolis compreſſio, à quâ utique ſanguis cumulatus fuit, libero refluxu impedito, ſimulque ceu ligatura injecta fuiſſet, uberiùs effluxit, inde quamvis ex medicamenti vulgaris applicatione ligaturisvé oſculum obturatum fuerit, fluxusq́ue tantiſper ſubſtiterit, paulo tamen pòſt rediit, muſculorum artuumq́ue inferiorum motu, ab operâ quotidianâ cui vacavit haud dubiè ſuum hinc contribuente, neque manus dedit prius, quàm inſigni vacuata copiâ vaſa hæc usque fuerint depleta: Ejusmodi autem jacturam ipſam peſſimè tuliſſe, intumeſcentia collum versùs præprimis, abſcedentibus & ſubſiſtentibus particulis ſeroſis ilicò invadens comprobavit, partium balſamicarum magno numero cum cruore deperditarum certiſſimum indicium, unde etiam infracta totius M. H. craſi, quam ſuperſtites conſervare tenacius non poterant ſubſidiariis hisce deſtitutæ, motus ejusdem imminui,

particulæ aliquæ subsistere & coagulari, gravesque circa præcordia oppressiones & anxietates accedere ceperunt; quibus tamen etiam post partum redeuntibus, medicamentorum volatilium balsamicorumque ope, pro viribus occurrimus, Ægramque benedicente Deo restituimus.

Observ. LXXXVI.

Infausta aneurismatis curatio.

Infelicibus auspiciis aneurismatis curam sustinere cupiit juvenis triginta & quot excurrit annorum, cui in sinistrâ colli parte arteriæ carotidis tunica ex gladii ictu rupta fuit tantisper: diu hic in Nosodochio la Charité dicto, ob vulnera, quæ abdomini etiam profundiùs inflicta fuerunt, decumbebat, antequam malum illud innotuit, primùm à Dn. Morello, ægrum fortè fortunâ visitante conspectum: Coacto Chirurgorum consilio anceps tandem operatio decreta fuit: locus hinc arteriæ vulneratæ notatus, ejusque inferiore parte arctissimè compressâ, facta lancettâ incisio, grumique sanguinis exempti fuerunt; inde sanguini arteriâ aliquantum denudatâ cum impetu prosilienti, nodulis vitriolo coopertis, & aquâ styptica madidis prospectum, superimpositis plumaceolis compluribus, eâdem aquâ irroratis: ast cùm ad ligaturas deveniretur, quæ laxiores inefficaces fuissent, æger inter Chirurgorum manus expiravit.

SCHOLIUM.

Felicem aneurismatis exitum pauci viderunt, adeò ægrè ferunt arteriæ habenas sibi injici: Ubi discissa ferè vel rupta prorsus est arteria exitialem eventum mirari non oportet, cùm quòd ex copiosâ sanguinis effusione spiritus viresque ilico deperduntur, ac putrescentia vel gangrænosis partibus facilè inducitur, tum quòd nec ligaturis nec cauterio omnimoda osculorum disruptorum consolidatio commodùm impetrari potest, quin decidente escharâ in arteriis majoribus læsis, novum sanguinis profluvium confestim excitatur, id quod Ann. 1682. in rustico vegeto ac robusto, ex infelici V. S. (quâ arteriam brachiæam imperitus Minister per medium discinderat, ut quod autopsia post mortem subitaneam docuit, nonnisi de tenui filamento fibrillæ superstites amplius penderent) contigisse vidimus: Arcta alias ligatura miraculi instar hiantem pulsantemque arteriam subinde constringit, quod ipsum etiam

etiam fausto eventu feciſſe novimus, arteriæ compreſſionem digitis factam & per biduum ſtrenuè continuatam in brachio dextro militis 36. annorum, qui inter ferocientis Bacchi ſtrepitus, à Commilitone gladio graviter vulneratus fuit: Arteriolarum capillarium oſcula diſciſſa, cùm partium profundius ſitarum abſceſſus aperirentur, ſolius Vitrioli particulis applicatis conſtricta fuiſſe, Pariſiis itidem ſæpè numero vidimus: in majorum verò ramorum læſione, illas ſolas unicè non ſufficere experientia viciſſim docuit: Auſpicatiſſimum tamen ſucceſſum expertus eſt filiolus ſeptennis, qui ex baculo ad ſiniſtram capitis partem, quâ carotidum tranſitus eſt percuſſus, aneuriſma periculoſum incurrit, cujus hiſtoriam Illuſtr. Academ. noſtr. Præſes Fehrius Celeb. Th. Bartholino exhibuit, ceu videre eſt Epiſt. Med. Cent. 3.

Observ. LXXXVII.

Hydrops ovarii muliebris &c.

Ruſtica quadraginta & quot excurrit annorum, paupercula & ponderoſo oneri ferendo aſſueta, ante triennium circiter dolorem perſentiſcere cepit, ponè articulationem femoris ſiniſtri cum Iſchio, gravidamq; juxta ſe eſſe arbitrata fuit: deficientibus menſtruis dolores hi increbuerunt, cum femoris pedisque ſiniſtri atrophiâ: Ab iſto tempore difficulter incedere potuit, & nonniſi baculo ſuffulta, quin imo, cùm ob pauperiem mali rationem ſegnius haberet, dorſo amplius incumbere nequiit: An. 1683. cùm à Paſtore loci rogaremur, ut miſellam hanc inviſeremus, vidimus pedem ſiniſtrum citra ſenſum ferè motumvé graviter intumuiſſe, manentibus undique digitorum veſtigiis, ægrâque de dolore enormi circiter lumborum vertebras & oſsis innominati regionem, eoque lancinante conquerente, quibus acceſsit urinandi difficultas, ut non abſque dolore mingeret. Varia tum quà externè ad lymphæ viſcidæ lancinantis ſolutionem, quà internè ad ejusdem ſeriique ſubſiſtentis attenuationem & vacuationem præſcripta remedia, ſed absque feliciore ſucceſſu: tandem ad ſcarificationem in pede imò devenimus, quâ multa aquarum copia educta fuit, pesque totus detumuit: diu tamen hoc in ſtatu non perſtitit, quin factâ novâ ſtagnatione, ex ſeri cum ſanguine accedētis extravaſatione, lymphæq; in ſuis vaſis ſubſiſtētiâ, imane quantum intumeſceret, cui ſcarificatione profundiore non ſaltem hic ſed parte etiam ſuperiore iteratâ occurrimus, aque-

que copiosissimè iterum eductæ, non neglectis interim mediis internis & externis: Fonticulus quoque pedi dicto inustus, ceu ex quo aquæ continuo manare possint: Ann. 1684. intra musculos femoris vastos, tumor conspiciebatur digitis cedens, & folliculo quasi incluſus, è quo inciso manu Chirurgi materia primùm viridis acerrima, inde piscium ovis similis, tandem ichorosa fœtens profluxit: specillo immisso ad inguen usque pervenit Chirurgus, ut de sinu profundiore in cavum abdominis pergente non dubitaverimus: interea injectionibus certatum ex vulnerar. balsam. detergentib. ac putredini resistentibus: Parte inferiore, femori magis adversâ, tumor alius deinceps prodiit insignis, ut priore tantisper relicto, ad hujus apertionem necessariò progrediendum fuerit, qui apertus ichorem acerrimum fudit, simulque sinum ostendit, pone os Ischium versus sacrum & lumborum vertebras pergentem, cui itidem convenientibus obviam ivimus, quibus tamen nihil magnopere effecimus, quin in deterius labente corpusculo, viribus exhaustis placidè expiraret d. 7. Jun. 1684.

Historia Anatomica.

Cadaver lustravimus postridie præsentibus Vir, Nobiliss. D.D. Schorkopf. Hildes. D. D. Näbelio Heidelb. & D. Cand. Kartschero Brig. Siles. Chirurgisque aliquot è viciniâ: Antequam abdomen incideremus, in hypogastrio tumorem renitentem animadvertimus, ad cujus examen ilico perrectum, separatis undique integumentis & peritonæo resciso: Tum verò in pelvi ovum prominuit, aquâ limpidissimâ subsalsâ, parum fœtente ad ℥xviij. prorsus distentum, quod totam illam regionem opplebat, vasis elegantibus donatum, à quo aliquantum remoto uterus inferius pendebat, densus crassusque, & ad latus dextrum ovarium marcidum, superius autem abscondita prodiit vesica urinæ receptaculum: Inde cùm ovum istud accuratius perveſtigaremus, vidimus secundum ipsius medium expandi oviductum cum extremitate suâ foliaceâ, nullo alio ovarii comparente vestigio, ceu curiosis etiamnum demonstrare possumus: Epiploon penè consumptum erat: Hepar & lien semiputrida: Mesenterii glandulæ duriusculæ fuerunt, & pancreatis facilè atteri poterant: Renes flaccidi & in sinistro conspicuæ protuberantiæ aliquot, cujusmodi glandulosæ in intestinis quandoque observari solent, quæ cultello incisæ, glandulas corticales cum fibræ ductibus egregiè

giè oſtenderunt: Thorax apertus pulmones non quidem adnatos ſed putridos exhibuit, punctulis nigricantibus innumerè maculatos: Pericardii liquor modicus, ſed cor quoad externam ſuperficiem quaſi eroſum, in cujus auriculâ & ventriculo dextris ſanguis grumoſus cum polypis multus hæſit: Interna verò ſubſtantia tota corrupta fuit & flaccida: Os ilium parte anteriore perforatum fuit & nigricabat, effluente ichore, à quo ſtylus argenteus in abdominis cavum immiſſus mox arroſus fuit, quod à ſanie à lumborum vertebris & oſſe innominato verſus inferiorem femoris partem ſecundum muſculorum ductum diminante, pariter evenit.

SCHOLIUM.

De atrophiâ quædam propalandi nobis heic occaſio ſubnaſcitur, quam in univerſalem maraſmum dictam & particularem Practici diſtinguunt, hancque ipsâ rariorem uno ferè ore pronuntiant, cujusmodi exemplum illuſtre, aliquando prolixius ſiſtemus, atrophiæ viz. oſſis coccygis, ex violentâ Venere contractæ, factâ profuſione & jacturâ ſpirituum animalium, ſimulque accedente nervulorum compreſſione in fiſtulâ oſſis ſacri, à lymphâ extravaſatâ & in mucum concretâ, quam fortè ſuccum nervoſum alii interpretabuntur, de quo autem fuſius heic dicere non conſtituimus: ſufficit atrophiam ut plurimum morbum vel organicum agnoſcere, nervorum compreſſionem, aut etiam coangustationem vel obſtructionem, vel intemperei, M. H. nempe talem vitiationem, quâ particulis ad nutriendum aptis illa deſtituitur, ſive jam victus vitio illæ ſuppeditari nequeant, ſive partium chylificationi ejusdemque diſtributioni deſtinatarum labe non accedant: ferè autem ſpiritus animalis in cauſa eſſe ſolet variè deficiens: enim verò cùm alimentarium particularum ſecretionem, tum earundem agglutinationem ſuâ præſentiâ egregiè promovet elatere ſuo, vel tubulorum in partibus nutriendis tonum conſervando ac fovendo, imò ipſiſsimas Maſſæ particulas in blandâ dulcedine ſuſtentando, quâ diſpereunte ſibi relictæ acriores fiunt, fibrillasque nerveas vellicando atrociſsimo dolori, qui in atrophiâ perſentiſcitur, occaſionem dant: Quod nervos obſtruit, vel comprimit ſerum eſt vel lympha, aut etiam ſanguinis grumeſcentis portio, perreptant ſiquidem minutæ arteriolæ vertebralium propagines ſpinalem medullam, è quarum oſcillis, caſu potiſsimum vel ab aliâ causâ externâ vehementiore ſanguis quandoque excutitur, ibidemque ſubſiſtendo grumeſcit, ceu ſuperius in artuum inferiorum ἀναισθησία innuere cepimus, lympham verò lenteſcentem ſive in vaſis, compreſsione ipſius motu impedito, ſive extra vaſa, uno alterove ipſorum rupto,

rupto, nobis persuadet autopsia, quâ in fœtibus vitulinis abortivis in fine spinalis medullæ interdum vesiculam lymphâ plenam invenimus, observavitque idem in fœtibus ovillis Excellentiss. Wepferus: sæpè numero autem nervi coanguſtari videntur, inprimis in iis qui incurvati incedunt, ponderosæque moli ferendæ assuetæ sunt, & interdum distorqueri, sicque spirituum influxui via præcludi: Id heic decidendum videtur, quî spiritus animalis absentia ex compressione nervi hic accusari possit, cùm tamen sensu omni pars non careat, id quod etiâm in paralysi notamus, in quâ pars quidem motu sed non sensu destituitur: sunt qui hoc expediunt distinctione inter nervos sensorios & motorios, illos in paralysi salvos volunt, hos non item. Nobis distinctione hâc non rejectâ, cum multò major copia spirituum requiratur pro motu, quàm verò pro sensu in animâ ciendo, videtur sive unicâ fibrillâ nerveâ superstite rationem facilè dari posse, cur sensu pars adhuc gaudeat, cùm è contrà nec una nec duæ pro motu conservando sufficiant, id est, quod fibrillæ in membranas tenuissimas abeuntes, usque salvæ supersint, principio etiam à quo ortæ sunt, gravius non læso: Quicquid sit in Rusticâ nostrâ & coanguſtari è lumborum vertebris, vicinisque ossibus ad musculos cùm his tum femori pedique incumbentes transeuntes nervi potuerunt, & comprimi à coagulatâ & subsistente lympha, quod malum haud dubiè causa externa, gravis viz. ponderis sub quo incurvata incessit gestatio frequens produxit, accessit dehinc mala victus ratio, ob quam sanguis torpidior viscidiorque generatus, menstrua subsistere fecit, sensimque reliquorum symptomatum proventum adjuvit, nempe ab hærente lymphâ acredine sua vellicante, dolores circa ischium & in lumbis primi pullularunt, maloque sensim radicato, deficiente spirituum influxu, partes vicinæ, femur præprimis cum pede nutrimento defraudari ceperunt: accessit motus impotentia, unde sanguinis lymphæque circulus magis suffl aminatus fuit, serumque à cruore usque non volatili & balsamico abscedere & unà cum illa subsistendo, tam gravem intumescentiam parere cepit, particulis ejusdem aculeatis, (de quarum corrosivo genio maculæ in pulmonibus, cordisque superficies in histor. descriptæ testimonium perhibent) cùm subinde membranas fibrasque vellicarent, dolorem non exiguum inferentibus: accessit primum obnervorum confinitatem, dolore circa lumbos urgente, mingendi difficultas quâ cum dolore lotium excrevit: Medicamentis variis malo succurrere annisi sumus, sed in cassum, quod cùm lympha incor-rigibilem lentorem tum nervi graviorem labem contraxerant: & quamvis scarificatione aquæ copiosissimè eductæ sint, primariâ tamen causâ non ablatâ, diluvium idem ilico incruduit, imò femur ipsum petiit, collectis particulis seri etiam in abdomine acerrimis virideſcentibus:

tibus, ossaque ipsa erodentibus, de cujus aciditate summâ stylus argenteus immissus ilicoque arrosus testari potest, particulis ramosis ac ad motum minus aptis, invicem cohærentibus, sibique ita complicitis ovula illa piscium, particulis magis ramosis ad latera protrusis constituentibus, è cujusmodi etiam particularum similium congerie materiam lacti coagulato similem profluxisse vidimus: scilicet è poris arteriarum distortis ac ampliatis, quandoq; etiam exesis, cruor serosus aliisq; particulis variis prægnans profluit, quæ deinceps sive folliculo includuntur, particulis dictis ad latera secedentibus, ibidemq; invicem conglobatis reliquas involventibus, aut liberè stagnat inter musculorum interstitia, reliquâ sui parte per venas utcunque remeante. De hydrope ovarii muliebris, quem primum in hac fœminâ contuiti sumus, Clariss. D. D. Schorkopf, in Dissertat. Inaugural. hac ipsâ occasione eruditè scripsit, eandemque exemplis à Celeberrimo Wepfero communicatis illustravit, ut necesse non sit pluribus super istum commentari: Confirmavit nobis ille ovarii structuram à Malpighio, Graëfio, Vir Celeberr. aliisque studiosè sub cultrum vocatam & detectam, quam in animantibus Brutis sæpiusculè rimati fuimus: Elegantes sanè sunt vasorum plexus, qui ovarium undique investiunt, & notatu digniſſima vasculorum minimorum expansio, quibus ipsa ovula, perreptari deprehendimus, unà cum fibrillarum, seu mavis, tubulorum subtiliſſimorum serie, quorum ope ex iis materia congrua, pro ovi maturatione jugiter secernitur, quibusvè vel obstructis aut compressis aliterque læsis, ut viam liquori secernendo negent, sterilitas subsequitur, ruptis verò laceratisvé à seri extravasantis vel lymphæ stagnantis, aut è vasculis suis ruptis, exundantis copiâ, hydropi dicto via sternitur, de quo *ille* prolixius: Id modò heic addimus vasorum copiam atque implicationem, quâ in ovario quâ oviductu & tuba conspicuam, unà cum aquarum undis considerantibus ac perpendentibus, verisimile fieri, serum ex vasorum sanguiferorum osculis copiosè abscedens & collectum pari frequentia affectum hunc producere, ac lympham è suis canaliculis extillantem.

Observ. LXXXVIII.

Historia Anatomica memorabilis.

Communicata ab Excell. Sponio.

Die 20. Martii, anno 1681. horâ primâ pomerid. denata est Lugd. Gallor. honestissima matrona, Mauricii Avinan

Sartoris Vxor, annos nata LX. quæ valetudine satis commodâ usa fuerat ad annum usque ætatis unde quinquagesimum, quo toto temporis tractu sedecim omnino liberorum, totidem diversis puerperiis mater evasit, quanquam ex isto fœtuum numero duo fuerint abortivi: postremum tamen puerperium laudabile admodum fuit. Anno itaque unde quinquagesimo ætatis, tertio aut quarto mense postquàm καταμήνια periodica κατὰ λόγον exulassent, tumor quidam internus pusillus cepit in regione hypogastricâ suboriri, qui paulatim ad extremum usque vitæ diem ultra modum increscens, omnes rei conscios varia in ratiocinia meritò pertraxit, etiamsi ipsarum nullus verum scopum visus sit attigisse, suísve conjecturis assequi potuerit tam prodigialem Naturæ molitionem. Tumor porrò iste sensim augescens, intolerabilis demum evasit, tam ratione molis quàm ponderis insolentis, adeò ut etsi non priùs lectulo planè affixa fuerit muliercula, quàm per tres ante mortem septimanas, ædibus tamen pedem efferre aut in publicum prodire, toto ferè postremi quem vixit anni spatio nequiverit, donec Parca tandem ægrotanti finem ærumnarum fecit, eo ipso quod statim ab initio indicavimus tempore. Tunc itaque Chirurgus familiaris de Cadaveris apertione consilium cepit, ut causæ morbificæ morbique natura palàm oculis usurpari posset. Cadaver ergo mensæ impositum, spectaculum adstantibus exhibuit planè portentosum, propter miram ac enormem totius ventris inferioris struicem ac elationem, quam filo dimetiri primò visum fuit, antequàm cultro tentaretur apertio, dimensionum quibus constabat explorandarum gratiâ. Quare producto à cartilagine xiphoide ad os usque pubis supra umbilici regionem filo, eodemque similiter à transversis apophysibus spondylorum lumbarium unius lateris usque ad apophyses transversas prædictor. spondyl. alterius lateris, itidem suprà umbilici regionem protracto, eandem mensuram dari innotuit, puta quinque pedum utrobique: unde Geometra peritus non difficulter capacitatis subditæ amplitudinem collegerit. Ut autem partium interiorum κατάστασις liquidò patesceret, oportuisset cautiùs procedere, quàm factum est à præcipiti chirurgo, qui citra ullam προδιαίρεσιν derepente scalpellum in partem inferiorem hypo-

hypochondrii dextri altè impegit: quâ pertusione factâ extemplò incredibili quodam impetu liquor inde prorumpere cepit, nullo penitus fœtore præditus, colore subcruento, qualis ferè esse solet vini vappescentis,& quidem tantâ copiâ, ut sex urceos ad minus repleverit universos: quæ quantitas collectim sumta ad libras præterpropter centum & quadraginta adscenderet, habitâ consistentiæ materiei ratione, quæ tum lotio, tum sero hydropum ascitarum aliquanto spissior erat. Hoc pacto ubi detumuisset venter inferior, mox apertio ipsius instituta fuit à Medico præsente, nimirum ab cartilagine xiphoide ad os pubis tendendo, nec non altera sectio transversalis etiam adhibita. Quo facto, atque ipsâ cavitate sic abundè reseratâ, nihil protinus in conspectum se exhibuit quàm membrana validissima utriformis, quæ visceribus universis in abdomine sitis superstrata, ipsa obumbrabat, & quæ hinc inde ipsis adhærescebat, videl. ad cartilaginem xiphoiden, costas spurias, epiploon, ventriculum, ac peritoneum ferè totum, parte saltem superiore, unde fibræ innumeræ huic membranæ suppeditabantur, quæ fibræ totidem erant minuta vascula succi nutritii vectricia, unde robustior, durior & spissior reddebatur quàm peritonæum vel etiam duplicatum. Nec difficile admodum fuit, membranam istam utriformem ab omnibus vicinis partibus sine ulla laceratione liberare: præterquàm à Tuba uteri sinistra, cum qua continuitatem habere manifestè constitit; adde quòd specillo subtilissimo ductum satis evidentem deprehendere licuit, ab ista imi sacci cavitate in ipsum usque uteri corpus pervium, qui ipse uterus solito crassior erat, ac nonnihil scirrhosus: unde conjectari fas est, κύστιν adeò vastam nil aliud fuisse, quàm Tubæ illius sinistræ dilatationem, cujus Tubæ extremitas fimbriata testiculum vel si mavis, ovarium sinistrum amplexans ac obvelans, initio quidem hydatidum quarundam iis in partibus non infrequentium ναυστιώσιας excepit, quas ipsas hydatidas nihil aliud esse quàm vasorum lymphaticorum dilatationes, credibile est. Observandum autem heic venit, I. Tumorem hunc pedetentim, sine sensu doloris, ac citra omnem inflammationem pullulasse ac incrementa sortitum esse. II. Quùm auctior evaderet tumor, ægram suæ

vexiæ partem demum amisisse, neque tamen vel crurum vel femorum ullo turgore affectam fuisse, qualis in hyderis subnascentibus aliàs notari solet. III. Quòd statim à prima mali genesi serum quoddam per assiduam quasi exudationem (nequaquam verò per fluxum periodicum) ἐκ τῆ γυναικείων exstillarit, & quidem serum ejusdem planè coloris, ac in cavitate illa longè amplissima stagnabundum. IV. Quòd nullo pravo odore prædita erat materia illa stagnans. Testiculus porrò sinister, sive ovarium, mole suâ æquabat majusculum gallinæ ovum, in quo hydatides numerosæ, satis insignes probè distinctæ apparebant, in unum veluti globum coactæ, sed variâ materiâ refertæ, aliæ quidem liquore lymphatico limpido & glutinoso, aliæ magis concocto & albidiore. Testiculus verò totus Tubæ uterinæ tunicâ vestiebatur, quæ ipsum superiùs planè amiciebat, & continebat, imò etiam per semipedis spatium altiùs quàm situs ipsius naturalis postulabat. Dextra uteri tuba, ut & testiculus ejusdem lateris naturali planè modo visebantur constituta. Sacco illo ingente undique remoto, partes omnes abdominis comparuerunt satis bene constitutæ, sed sursum à prædicto utre propulsæ. Pancreas tamen perfectè scirrhosum erat. In exteriori abdominis regione observatum quoque hypogastrii dextri partem versùs os pubis inguen item dextrum, & pudendi totius dextram partem, gangrænosi affectas esse. Crus quoque dextrum, postquàm per viiij. aut x. dies ante mortem quasi ἐφθὸν intumuisset, gangrænâ correptum fuerat per quinque duntaxat aut sex ante obitum horulas. Quæ partium dextrarum gangrænosis non aliunde profecta fuisse videtur, quàm à pondere immani prædicti utris tantopere infarti, quod partes dextras fortè magis comprimens, quàm sinistras, liberum nectaris vivifici appulsum ad partes illas intercipiebat, ut proinde præ hujus ipsius defectu corruptionem sentire coactæ fuerint. Aperto thorace, pulmones toti nigri, propter prægressam phlogosin, animadversi fuere, quin & ad latus sinistrum pleuræ pertinaciter agglutinati & adhærentes erant, ut sine laceratione inde avelli minimè potuerint. Nec mirum, cùm Diaphragma ab utris supra memorati inusitatâ magnitudine ac fœturâ tam violenter sursum versùs protruderetur, ut præ angustiâ thoraci conciliatâ, liberatis perquàm

parum

parum motui pulmonum relinqueretur. Cor, aliæque partes circumvicinæ nullâ ἀξιολόγῳ noxæ vestigia præferebant.

S. P. D.

Vir Excellentiss. ac Amicissime Dom. Doctor HARDERE,

De summa tua Philomusia valdè te amo, quam ex postremis tuis a. d. Nonar. currentis mensis, S. N. probè acceptis, abundè perspicere licuit. Quandoquidem ergo Historiam Anatomicam superioribus meis ὡς ἐν τύπῳ tibi communicatam pleniùs cognoscendi cupidine te incendi innuisti, totam ipsam ab Amantiss. Collega nostro Dom. de Ville, Anatomico non incelebri, Gallicè perscribi curavi, quam Latino idiomate heic exaratam Tibi denuò libens impertio. Quanquam autem ingens illa materiæ in utre prægrandi repertæ fœtura te quodammodo terrere, aut suspecta esse possit, cave tamen dubites, quin res verè sic habuerit, nihil enim heic ὑπερβολικώτερον in medium prolatum fuisse, quotquot τῶν φιλοθεαμόνων dissectioni isti interfuerunt, unâ voce seriò nobis affirmarunt. Quapropter quæ præcedente epistola à me super hac historia dicta fuerunt, meliora nunc monitus, candidè retracto, planeque indicta volo. Habeo præterea aliam quoque Historiam Anatomicam penes me, adhuc mirabiliorem, de duplici utre, ex utraque Tubarum uterinarum prognato, ac per dissectionem reperto, in cadavere uxoris Dom. Jo. Claudii Marcellini, unius ex meis quondam Collegis, cujus quidem si talibus delectari te sensero, participem quoque te facere nullatenus tergiversabor. De observatis nuper in Gallinæ dissectione, magnam habeo gratiam. Vale, Vir Eximie. Datum Lugduni die 3. 13. April. 1681.

Tuus ὁλοκλήρως,

CAR. SPONIUS, D. M.

Observ. LXXXIX.

Dystocia ex integumentis cranium fœtus involventibus, sanguine extravasato anteriùs refertis &c.

Suavis est rustica vita, suique commendationem ab Eruditis abunde retulit, utpote tranquilla, tuta & à tot invidiæ & æmulationum procellis librea:

Libera simplicibus curis, suâ contenta requie
Et quam non vario traxit fortuna tumultu.

Quin concludere liceat cum Claudiano:

Erret & extremos alia scrutetur Iberos
Plus habet hæc vitæ, plus habet illa viæ.

Est tamen & suis obnoxia incommodis, quæ ejus amatores, eo æquiori ferunt animo, quo voluptates transitorias minus curant, vel ignorant, suâ potissimùm manu ἀναγκάζεσθ ἀγωνίζεσθ περὶ ἑ βίε καθ' ἑκάστω τῶ ἡμέραν, de quotidiano victu parando, sollicitari esse edocti: optimè hinc monuit vetus ille

Ἐν τοῖς πολεμίοις ὑπερέχειν τὸν ἄνδρα δεῖ
Τὸ γὰ γεωργεῖν ἔργον ἐςὶ οἰκέτε.
Πῶς ἔχες, ὡς ἴκαν@ εἰ ἀπόλλυμαι
Τρέφω γὰ ἐν ἀγρῷ χωλόν.

In bellis præstare aliis laus magna Virorum,
Servilis multum rustica vita sed est.
Anne vales? macilentus ades? mens disperit heu
Quotidie Domini prædia namq; colo.

Veritatem horum ex aliqua parte experta est fœmina rustica 38. annorum, quæ cùm per biennium marito usa esset, læta tandem concepit, & propediem enixura erat: Paucis ante terminum septimanis, ἑ βέλτιον ζῆν ἕνεκα, hæc ipsa, Maritum qui Vulcani filius erat in opere audacter adjutura, seu uti Apoll. Rhodius loqui amat l. 4. Argonaut.

\- - - αὖθαρ ἔπειτα
Ἐλθεῖν εἰς ἀκτὰς, ὅθι τ' ἄκμονες ἠφαίςοιο
Χάλκειοι ςιβαρῆσιν ἀρηρόσιν τυπίδεσσιν.
\- - - *rursus aditura*
Littora, ubi resonant percussæ pondere vasto
Vulcani incudes, fumiq; exæstuat unda.

Hypogastrium maximopere protuberans, incautè malleo feriit, atque istud, quod minus periculi portendere credebat, omnibus reticuit, & quidem d. 5. Maji 1681. exacto gestationis tempore, dolores partus ingruere ceperunt, aquæ d. 6. sub vesp. profluxerunt, & mater omni vi eniti conabatur, ast irrito planè successu, licèt medicamenta ab obstetricibus ad hæc munia destinatis, varia fuerint propinata: D. 8. sub vesp. vocamur, & hactenus actorum seriem postulamus, quam adstantes fideliter enarrarunt, inpri-

inprimis tum de enitendi neceſsitate deficiente, orificiiq́ue uterini exactiſsimâ conſtrictione conqueſtæ: Nos qui fœtum jam à multis horis emortuum ſuſpicabamur, cùm ex diutina, quæ præceſſerat mora, tum ex dolorum omnimodâ ceſſatione &c. matri viribus adhuc pollenti mixtur. ex aq. puleg. ment. borac. Venet. croc. eſſent. ſuccin. cum ſyrup. de artemiſ. ſuaſimus, injecto juxta clyſmate ſtimulante, hinc ad enitendum matrem incitavimus & manuum operâ extrinſecâ, quantum licuit juvimus, propinando ſubinde cochl. aq. cardiac. Sed incaſſum fuit hæc noſtra opera, nullis ſubſecuturi partus, quamvis ſuis cum adſtantibus partibus ſtrenuè mater fungeretur apparentibus veſtigiis, quin ingeminaret obſtetrix ſæpius, ſe ne gry quidem de fœtu percipere, in quo tamen hallucinata fuit graviter, & fortè aliæ cum ipſa, artis obſtetricandi minus peritæ: Rogati proin ab adſtantibus, præprimis Reverend. illius loci D. Paſtore, ut matri admodum periclitanti ſuccurreremus, manum operi applicuimus, quâ potuimus induſtria & dexteritate: mox autem uteri orificium adapertum deprehendimus, fœtumq́ue capite exitum quodammodo molitum eſſe deprehendimus. Quod verò obſtetricem dceepit, fuerunt cranii integumenta, ob ſanguinem extravaſatum, inſtar veſicæ aquâ refertæ propendentia, unde leviori attactu, non corpus aliquod duriuſculum, quale fœtus caput eſt, ſed molleculum miſella percepit: quum itaque digitis orificium uteri circumſpectè dilatari, atque de fœtus ſitu & ſtatu evidentiora indicia capeſſere ſtuderemus, prædiximus facile, omnes ad quos matrem fatigatam, adhucdum inſtigare volebant conatus ſi impenderentur, incaſſum fore, corpore illo propendente vias ita præcludente, ut quoties enitì miſera volebat, hoc orificium uteri totum unicè replerit: ægram inde debitè collocatam quietè decumbere, ſubindeq́ue juſcula confort. cum aq. card. exhibere juſsimus: Accepto interim forfice corpus præfatum incidimus, ſanguiniq́ue viam aperuimus, qui etiam copiosè omnium cum ſtupore prorupit: hinc cum à dehiſcentibus cranii oſſibus dolorosè ſæpiùs mater læderetur, eadem cum cerebro (factâ prius decenti inciſione) maximâ ex parte liberavimus & exemimus, digitisq́ue ſub oſſe jugali immiſsis, fœtum prægrandem

citra

citra graviorem parturientis moleſtiam, integrum ℈. ϑ. extraximus: placentam quin etiam, quæ paulò adnata erat, funiculo umbilicali reſecto, digitorum ope abſcedere fecimus. Puerperæ lecto reſtitutæ roborantibus, aliisque quæ genitalia concernunt, medicamentis proſpeximus, imperatâ diætâ exactiſsimâ. Altero mane bene habuit utcunque, lochiis fluentibus, nec multo circa partes uterinas dolore vexante: Pulſus tamen concitatior & frequentior, ob cauſas prægreſſas ſatis evidentes, & ſitis quæ ingraveſcere cepit, ſui rationem aliquam haberi voluerunt, unde uſum commendavimus mixt. bland. diaphor. & cordial. D. 11. cum lochiis non ritè fluentibus, febris aliquomodo ingraveſceret & hypogaſtrium intumeſceret, teneſmi verò vel urinandi difficultatis aut ardoris, vel etiam fœtoris nulla adeſſent indicia, ad fluidi attemperationem, ſordium eluitionem & humorum acrimoniam in viis uterinis demulcendam Emulſion. cum injection. uterinis commendavimus, addito decoct. ordin. lapide prunell. D. 18. ejusd. cum ipſam accederemus bene habuit, venter detumuit, appetitus vigebat, neque ſitis urgebat amplius: προφυλάξεως ergo juſsimus iisdem inſiſtere, addendo pulv. ex diaph. Iovial. oc. canc. ebor. corall. parat. Atque his ritè ita uſurpatis Deo annuente priſtinam ſanitatem recuperavit, inque hunc uſq; diem vegeta, aurâ hâc vitali fruitur, aute annum & quod excurrit, filiolo feliciter beata.

Observ. XC.

Fœtus ſemiputridi ſecundinis 9. diebus ante excretis, ex utero extractio.

Fœmina 40. A. ex ditione Solodur. aliquot liberorum mater, A. 1683. poſt quam menſes ordinarios feliciter emenſa eſſet, doloribus partus, d. 18. Jul. obruitur, aquæ erumpunt cum ſonitu, & poſtridie ſecundinæ ſequuntur, citra autem fœtus, quem anxiè præſtolabantur, egreſſuri ulla indicia: Variarum mulierc ularum medicamenta experiuntur, ſed non advotum: d. 20. fœtus emori incipit, quod mater ex pondere, & omni calcitratione deficiente cognovit. Miſeri adſtantes quid facto opus ignorant: Partam

tum ſingulis quidem diebus avidi expectant, ſed in nonum uſque diem, (qui erat 28. Iulii) voto ſuo fruſtrantur: Accedit hinc ad nos maritus, conſilium poſtulat & operam: Redarguimus moram intempeſtivam, & periculum à putredine matri imminens ſignificavimus, præſcriptis nihilominus convenientibus remediis uterinis & cordialibus: Aliquot horis pòſt parturientem cum Clariſſ. D. Doct. Scherbio Epiſcopicell. inviſimus, remque omnem, uti Maritus enarravit, deprehendimus: hypogaſtrium ſupra modum erat diſtentum, ſitis vehemens, pulſus paulo frequentior, nec dolores enitendi ampliùs invadebant: Dum nobiſcum mater ſe accingit excluſioni, fœtor inſignis nares ferit ilicò, putredinis in inferioribus uti evidens πυμήλιον, ita operationis accelerandæ calcar: Poſtquam orificii interni, quod ferè occluſum erat penitus, aperturam ac dilatationem digitis blandè impetravimus, fæces fluidæ olentiſsimæ proruperunt, quibus cùm viam dediſſemus, fœtus in internis uteri latebris etiamnum hærentis ſitum commodiùs exploravimus: obtulit ſe hinc capitis integumentum ilicò, propendens mirum in modum cum cranii oſsibus ab invicem planè ſolutis ac dehiſcentibus: brachia pedesque miſeré erant intorta. Fœtu pro viribus liberato & anteriora verſus tracto, forfice cranii integumenta incidimus, vulnusque digito deinceps dilatavimus, è quo ichor purulentus graviſsimi fœtoris mox erupit, quem ſequebatur cerebrum flaccidum & putrilaginoſum: exemptis hinc cranii lamellis aliquot, fœtum ipſum è cavernis ſuis tandem eduximus, qui tamen ob inverſum artuum ſitum intra ipſa oſtia conſtitutus, valdè renitebatur, donec ibidem liberatus, totus extractus fuit: Educti trunci facies livida fuit & omnimodæ corruptelæ proxima: Puerperam jam omnes ſalutarunt hilares, nosque exactâ diætâ præſcriptâ, injection. uterinarum ad modum Mauricæi uſum ſummè neceſſarium inculcavimus, præſcripto juxta pulv. blandè diaphoret. Undecimo à partu die conveniens nos maritus uxorem bene ſe habere nunciavit, parum ab illo tempore ſitiiſſe, appetere, & ſine ullâ difficultate obambulare: nullum percipi fœtorem vel dolorem, ab injectione primis vicibus adhibitâ, plurimam ſanguinis grumoſi & putreſcentis copiam excreviſſe cum

fruſtis ſanguinolentis duos pugnos magnitudine æquantibus, nunc lochia legitime citra incommodum profluere, & pro opera præſtita magnas gratias exolvit.

SCHOLIUM.

Fœtus domicilium, commodumque habitaculum uterum eſſe, alibi diximus: Comoratur ſanè in hoc, uſque dum decreta curricula compleantur, ipſeque maturitatem legitimam adeptus, non alieno ampliùs ſed proprio ore ſpirare deſideret: Inde aliqui fœtum fructui matureſcenti uterum verò arbori comparaverunt, inſtarque ejus de petiolo ſponte decidentis deciduum fieri exiſtimârunt, in quo equidem difficultas haud levis obſtat, de ſucci nutritii affluxu ceſſante, uteroque parilem cùm petiolo ariditatem contrahente: aſt largiamur diſſimilitudinem iſtam, propterea tamen comparatio iſta prorſus rejicienda non eſt, locumque ſibi vendicat præprimis in abortibus à causâ vehementi, ſaltu, curſu aliove graviore exercitio oriundis, à quibus, uti pomum immaturum à vento impetuoſiore, fœtus de ponte ſuo dejicitur: Aliàs ſolenne pariendi ſtatumque tempus novem menſibus abſolvitur, quibus exactis uteri latebras ille relinquere, liberioremque auram haurire deſiderat: De cauſis partus Authores variè ſenſerunt, quorum aliqui alimenti penuriam, fœtus aquarumque molem alii, alii denique harum acrimoniam ſtimulantem accuſant: Neutri tamen cauſam genuinam uſque indagârunt: Enimverò ſucci nutritii jugem præſentiam & abundantiam contra Aquapendentem, autopſia probat, ipſius verò acrimonia adeò ſuffulta nondum eſt, ut fœtum inde irritari, adque calcitrationes quibus involucra ſua diſrumpat inſtigari, certò conſtare poſsit, accedit, quòd dicta involucrorum laceratio ſæpenumero à conatibus matris, uterique motricibus fibris ad excernendum ſe componentibus deducenda, utpote à quibus humores cum membranis involventibus in anguſtum coguntur, fundoque uteri ſeſe coarctante, cum impetu propulſi exitum quærunt, de quo ſonitus non rarò perceptibilis, ſufficienter teſtatur: fœtus verò moli reſpondet Excell. Harvéus ex autopſiâ, quâ edoctus fuit, fœtum novimeſtrem octimeſtri aliquando minorem eſſe, mirumque eſt, ſi pondus fœtus tantum valet, fœminâ femellos geſtante, partum non accelerari: alia hinc invenienda eſt ratio excluſionis ſtato tempore fieri ſolitæ, quam fœtus mole ceu ſtimulante non prorſus rejecta, in reſpirationis neceſsitate quærendam eſſe ab initio innuimus, quâ in parte præeuntem nobis habemus Aquapendentem, apertè autem conſentientem Celeberr. Bohnium Progymnaſm. 3. de partu: non equidem quaſi per appetitum elicitum, (verba ſunt ipſius) ſqualoris uterini novimeſtris

vimestris pertæsus, fœtus auram liberiorem exposcat ac anhelet, sed quod fluidum ejus intrinsecum sine motore externo machinæ magis grandescenti impar evadat: Equidem in uteri claustro quamdiu occultatur, unà cum sanguine materno illud haurit, quod pulmonum ministerio in adultis in sanguinem secernitur, pabulum æthereum intelligimus, sanguinis intestinum motum, suscitãs supervenientibus materię subtilis subsidiis, à quo ipsummet jugiter actuatur, ut non absre Hippocrates l. s. citat. fœtum τὸ πνεῦμα ἔσω ἕλκειν asseruerit: cùm verò grandescente corpore auctâque humorum copiâ eorundem motus, qui lentior primùm sufficiebat, intendi necessariò debeat, particulæ elasticæ à matre suppeditatæ sine superfidiariis aliis sufficere impossibile possunt, unde plenioris accessum exigens, absolutâ hac solenni morâ, partu excluditur, eodemque quo editur momento, respirare incipit: Naturalissimus iste est, ubi capite edi incipit, humeris ad latus utrumque inclinatis, in quo ipso tamen obstacula gravissima accidunt, quandoque enim fœtu grandiore existente, viisque angustioribus, maximè in primiparis, aut viribus jam attritis, lamellæ cranii teneræ adhuc, satisque laxè invicem unitæ, comprimi, elongari, aliterque vitiari in situ assolent, ut nonnisi summo cum labore fœmina enitatur, sæpius verò ex vehementi nisu moraque quam circa orificium internum fœtus nectit, inter integumenta capitis sanguis stagnat & in vesiculam quasi colligitur, quâ deinceps propulsâ & ab orificii dicti fibris coarctatâ, parturitio difficillima subsequitur, ceu prior historia docet, cui similes aliquot jungere possemus: sunt tandem perversæ fœtus situationes aliæ complurimæ, matri fœtuique exitium non rarò accersentes, ni peritæ obstetricis, Chirurgi & aliquando Medici manualis industria accesserit, de quibus videsis elegantem Mauricæi laudati de art. obstetric. librum, Medicorum sanè in isthoc negotio opem, uti necessariam laudamus, ita talem esse cupimus, ne quid contra dignitatem gravitatemque moliatur sæpius, quod Ministris prudenter præcepisse satiùs foret: Id magè mirum, potuisse fœtum in uteri latebris hærere ad putrescentiam usque, absque gravioribus incommodis symptomatibusvé matri illatis, quæ sanè haud dubiè citiùs subsecuta fuissent, ni secundinæ primùm exclusæ essent, in Rustica altera, quam præter hominum spem atque expectationem ab onere suo per Dei gratiam liberavimus: ubique certè Medici Chirurgive prudentia requiritur, ut adhibita manuali opera, inflammationi uteri periculosæ subveniatur, sanguisque vel in vasis tantisper subsistens, vel uteri cavo collectus solvatur, in motum suscitetur, èque latebris eliciatur educaturvé, cui operi præstando injectiones necessariæ maximique usus sunt, non neglectis internis humorum blando motui, viriumque conservationi inservientibus: Genitalium quoque habenda ra-

tio, ceu partium teneriorum,& in difficili partu multum labis sustinentium, de quibus cum in histor.diximus tum Authorum monumenta amplius videri poterunt.

Observ. XCI.

Perversæ Gravidarum imaginationis vitiosi effectus.

Certum est, quòd à multis quæsitum est sæpiùs,prægnantium affectus, fœtus qui in utero sunt, posse vitiare, unde tot maculæ infantibus vini, suillæ cutis, punicorum malorum ac talium. Sed & illud experientiâ constat, gravidas vel terrore concussas, vel ex objecti monstrosi attentiori speculatione, fœtum similiter vitiatum, non rarò peperisse. In Moguntino accidisse refert Sebastianus Münsterus, ut duæ mulieres, quarum altera prægnans esset, invicem colloquerentur: currens alia supervenit, quæ loquentium capita collisit: quæ gravida erat,dum pareret signa timoris in infantibus expresit, siquidem duas puellas peperit, à summa fronte usque ad nasum è facie junctas, sic ut nonnisi obliquè spectare possent: Hujuscemodi historiam quoq; videre licet Exerc. XXII. ad Pythag. An. 1672. in nosodochio nostro fœmina quædam infantulum peperit, quem cum Chirurgo ordinario vidimus aliquoties: huic labium utrumque firmiter coaluerat, & superius adeò excreverat, ut bilinguem primo intuitu crediderimus, juxta in utroque existentibus fissuris leporinis, &c. Mater rogata, culpam omnem terrificæ imaginationi, ex contemplatione hominis pari fissurâ laborantis, & labio superiore prætumido, attribuit: nec minus curiosis auribus digna historia infantuli, de qua Clariss. D. D. Theodorus Zuingerus, Amicus honorandus,cùm An. 1680. in illustri Tigurinorum Athenæo versaretur, nostram scisitatus est sententiam: Præteritâ, inquit, septimanâ infantem secuit 5. septimanarum Cl. Dn. D. Lavaterus me præsente, cui ab ortu tumor quidam œdematosus lumborum vertebras occupârat, sero limpido, acri, subflavo plenus,qui octo ante obitum diebus sponte rupit & subsedit: post ulteriorem hujus apertionem, statim occurrit spinalis medulla, sepimento os-

seo

seo denudata, quumque singula accuratius examinaremus, vertebras lumborum divisas vel potius discissas deprehendimus, reliquis colli ac thoracis ad has usque naturaliter habentibus, ut hinc spinalis medulla vertebrarum basin interiorem opplens, nuda prorsus ad usque os sacrum, (quod rectè constitutum erat) apparuerit: Dictæ vertebræ lumbares cùm eximerentur, omnes processibus rectis caruerunt, transversis & obliquis naturalem magnitudinem contrà excedentibus: Retulit mater puerpera sexto ingravidationis mense, ob glirem pectori insilientem, subitaneo terrore se fuisse concussam, atque hinc mali omnis originem derivasse. Et quidem tumor externus, subtus velut caudâ donabatur, lineâ pilosâ, digiti longitudine, aspectu horridâ ad nates usque pertingente. Quid jam circa ætiologiam hujus affectus dicendum? Accusabimus ne imaginationis virtutes?

SCHOLIUM.

Siquidem rariorum ejusmodi symptomatum ex terrore aliisque gravioribus matrum pathematibus, in fœtibus suboriri atque accidere solitorum causam aliquam pro viribus exponere conabimur in subseq. historiæ Scholio, præprimis autem responsione ad intempestivas Lamsvveerdii querelas, eadem prolixius heic repetere opus esse non censemus.

OBSERV. XCII.

De molarum generatione & differentiis.

Ad Illustr. S. R. J. Acad. Nat. Cur. HERCULEM.

Miraberis Amiciss. Vir, quòd silentii diuturnioris culpam fœtu isthoc confusaneo expungere tentem; Verùm ubi & hunc pro sui maturitate, otii non parùm postulasse videris, veniam largieris facilè, si non encomium, ubi de naturæ defectu, perfecti ac distincti quid differuero: Causæ equidem, quæ ad tale quid audendum me coëgerunt, variæ sunt: Præterquam enim, quòd mulierc ularum nonnullarum sortem dolui, quas dum almæ sobolis aliquando excludendæ spe lactabantur, ante tempus deformem ejusmodi partum edidisse conspexi, sæpius non citra vitæ periculum, vel illud potissimum cordi fuit, quòd de Molis varia blaterarent aniculæ, imo etiam quibus diva Pallas videbatur esse

faventior, neque de dubiis hic illic obrepentibus, in Veterum vel aliorum monumentis sufficiens invenirem responsum.

Animalia bruta, quibus nil sublime dedit D.O.M. præter terram tueri in isto uno cum homine conveniunt, quod sibi simile ex ovo æq; progignunt, paribus pro actione isthac animali obeundâ organis instructa; prærogativam tamen aliquam sibi juxtà vindicare videntur, quod fœtus suos plerumque legitimè edunt, neque ipsorum loco deformem ejusmodi massam excernunt, ad quod ipsum attendens Aristoteles, rationes sollicitè excogitavit, quare in muliercularum uteris potius, quàm cœterorum animalium molæ generentur, quæ quàm obscuræ sint, Tute haud difficulter intelliges, ubi tantisper attenderis, ita autem ille l. 4. de gen. animal. cap. VII. Περὶ δὲ τῆς καλουμένης μύλης, ἡ γίνεται μὲν ὀλιγάκις τῇ γυναικὶ, γίνεται δὲ ποτὲ τῶν παθῶν κυήσασα τίκτουσι δὲ ὁ καλοῦσι μύλην, ἥδη δὲ συνέβη τινὶ γυναικὶ συγγινομένη τῷ ἀνδρὶ, καὶ δοξάσαι συλλαβεῖν, τὸ μὲν πρῶτον, ὅτε ἐγκύου ἠυξάνετο τῆς γαστὸς, καὶ τ' ἄλλα ἐγίγνετο κατὰ λόγον; ἐπεὶ δὲ ὁ χρόνος ἦν δὲ τίκτειν, οὐκ ἔτικτεν, ὅτε ὁ ἔγκυος ἐλάττων ἐγίγνετο· ἀλλὰ κινδυνεύσασα ὑπὸ δυσεντερίας, ἔπεκε σάρκα, ἣν καλοῦσι μύλην. Περὶ μὲν δὲ παθῶν τῆς αἰτίας εἴρηται ἐν τοῖς προβλήμασι: πάσχει δὲ ταύτην τὸ κύημα ἐν τῇ μήτρᾳ, ὅπερ ἐν τοῖς ἐχομένοις τὰ μολυνόμενα, καὶ ὑπὸ θερμότητα ὥσπερ τινὲς φασι ἀλλὰ μᾶλλον δι' ἀσθένειαν θερμότητος, ἔοικε δὲ ἡ φύσις δυσθανατεῖν: καὶ ὑ δύναται τελειῶσαι, οὐδ' ὑπιθεῖναι τῇ γενέσει τὸ πέρας &c. Ὑποψίαν δ' ἔχει, διότι ποτ' ἐν τοῖς ἄλλοις οὐχὶ γίνεται ζῴοις, εἰ μήτε πάμπαν λέληθεν, αἴτιον δεῖ νομίζειν, ὅτι μόνον ὑστερικόν ἐστι γυνὴ τῶν ἄλλων ζώων. καὶ πρὸς τὰς καθάρσεις πλεονάζει καὶ ὑ δύνατται πέπειν αὐτὰς, ὅτε δ' ἂν ἐκ δυσπέψεως ἰκμάδος συρῇ τὸ κύημα πότε γίνεται ἡ καλουμένη μύλη: Tres sunt quibus Philosophus potissimùm innititur, columnæ, quarum tamen nulla satis firma est.

Primam constituunt affectiones hystericæ ex Galenicorum intemperie frigidâ & humidâ utplurimùm scaturientes: Secundam menstruorum abundantia, unde materiæ satis pro ejusmodi fœtu suppetit: Et Tertiam caloris debilitas, unde concoctio legitima deficit: illam quod concernit, cùm conceptui ipsi, quò minùs fiat moram non pariat, quis est, qui non futilem agnoscet? Neque etiam uteri vitio (qui nonnisi commodum habitaculum tempore gestationis fœtui pullulanti præbet) mola frequenter progignitur, uti quidem alii ipso cum arbitrati sunt, vel ex hujus intemperie, quæ Veterum figmentum est, ut taceam quicquid ex utero mali sequiori sexui accidit, non tam huic, quàm materiæ heterogeneæ in massâ humor: abundanti, vel eò delatæ imputandum esse: Istam rejici facit commune nutrimentum, quo tam brutorum, quàm humani fœtus fruuntur, quod pariter ex sanguine per vasa uterina ad glandulas vel cotylas delatum in vasa fœtuum placentas plerumq; perreptantia recipitur: sin autem menstrua materno sanguini cum Fernelianis

lianis contradiſtinguat, molę generationem ineptè plane cõcepit: Illę quoniã ſanguinis grumeſcentię, variæq; ex ejusſubſiſtentia prodire ſolitę carnoſitates, quibus (quod à fluxu iſthoc ſolenni libera ſunt) bruta deſtitui novimus, pro molâ genuina nunquam habendæ ſunt: Hanc verò quod ſpectat, ridiculam itidem credimus, ſiquidem nec uterus menſtruorum coctioni ſit emancipatus, neque molæ ſuccretio maſſæ humoralis dyſcraſiam aliquam neceſſariò arguat; aliam proinde ubi de modo generationis molæ diſſeruero, rei hujus rationem producere neceſſe erit, quam Ariſtoteli aliisque non potuiſſe innoteſcere mox patebit: nempe fundamenta quæ ille adduxit, falsâ hypotheſi nituntur, ac ſi ex humore crudo & concoctu difficili mola progigneretur, cujus loco Hippocr. l. περὶ ἀφόρων ſubſtituit γονὴν ὀλίγην καὶ νοσώδεα ſemen modicum & morboſum, & libr. 2. περὶ γυναικείων; παχέα γονὴν ἐνεχομένην, craſſam genituram intus retentam: Neque iſthoc melius Galenus l. XIV. de uſu part. & cum eo Veterani plures; ſeminis maſculini vel exiguitati, vel calori in illo deficienti, indeque utriusque illegitimæ mixtioni culpam imputant, cum inquit: Jam ipſum fœmineum ſemen gignere per ſe fœtum non poteſt, ſed maris ſemen omninò flagitat, cum quo oportet miſceatur, ita ut utrumque ſemen in unum motum conſpiret: Nam tametſi gallinæ citra galli operam ova ſubventanea concipiant, ex illis tamen animalia excludere nequeunt, quandoquidem ut ea perficerentur maſculi caliditatem deſiderabant: At mulierem vidit nemo unquam, ſine viro vel molam vel ejusmodi quippiam concepiſſe. Licèt enim non errarit, cùm ovum ſubventaneum à molâ diſtingui contendit, contra quam aliqui faciebant, qui ex ſolo ſemine fœmellæ cum ſanguinis complemento molæ primordia derivabant, ſeminis tamen maſculi, à quo motus principium ille deducit, vel in ſe labem, minus in fictitiâ cum fœmineo commixtione adeò facilè non evincet, perinde ut alii diu adhuc laborabunt circa facultatis formatricis, ob ſanguinis affluentis copiam, errorem detegendum: Audacter forſitan mentiri videbor Medicis ſpermaticis, dum iſthæc aſſero: Aſt ex mendacio quod illi dixerunt prius, quare cœco impetu in aliorum ſententias jurarent, veritatem me dicere, omnibus ut reor fiet manifeſtum: Seminis utriusque Parentis σύμμιξις exploſa eſt hodie, utpote experientiæ & ſanæ rationi adverſa: Harvei viri celebris ſufficiat authoritas, qui quamvis ſtudiosè in damis ab ipſo coitu indagarit, illam tamen pari, quo Veteres ſibi imaginati ſunt, ſucceſſu nunquam reperit, ut aliorum vel meam nunc ſeponam, altoque, quod ajunt ſilentio præteream tot abſurda, quibus excogitandis anſam ſuggeſſit, de ſeminis fœminei frigiditate, de facultate formatrice, ſpiritu plaſtico, aliisq; pluribus: Propterea tamen generatio non incerta vel dubia, quam ex ovo fœmellæ ſuccedere Medici illuſtres dehinc comperegrunt,

runt, ſucceſſu laudatiſſimo æque ac feliciſſimo : Prolixius heic non ediſſeram, quod alibi pluribus commonſtratum eſt; ſatis eſt inde & geniturum craſſam cum caloris imbecillitate, & ſeminis utriusque malam σύμμιξιν &c. everti, ſicque molæ natales tantiſper illuſtrari : Citra Viri congreſſum molam pullulare poſſe, non tam Galeni authoritate, quàm firmâ ratione negatur, cùm Mola nil aliud ſit, quàm conceptus falſus à poſteriori, cui Virgines, nî labem ſibimet intulerint, utique obnoxiæ non ſunt, ſupraque jam monſtraverim, aliud planè eſſe à molâ, quod ex morbosâ menſtruorum reſtitatione prodit, cùm vel ipſorum Vett. effato membranas, vaſaque varia, quæ Natura modò exſtruxerat, inibi notare liceat; Verùm quidem eſt, in ovariis fœmellarum pariter ac gallinarum ovula plurima recondi, maturationem & fæcundationem neceſſariam expectantia, falſum autem, quòd perinde ut iſtæ temporis tractu ova excludere poſſint, ſubventanea vulgò dicta : neq; his accenſendum primordium illud eſt, è quo vitiato aut deſtructo mola plerumque ſuccreſcit : Nimirum ad molæ generationem ovum non maturum modo ſed fœcundatum inſuper requiritur, quod primariâ naturæ intentione in uterum per oviductum devehitur, ut ex ipſo fœtus naturalis, ceu ex conceptu legitimo progignatur : Hæc ipſa autem naturæ actio cùm à violento quopiam pervertitur, molæ generatio in procinctu eſt; ejusmodi quid à perversâ matris imaginatione, vel vehementioribus animi pathematibus frequenter accidit : Imò cùm ipſæ partes in ovo, earumque fibrillæ tenellæ admodum ſint, quin ab humorum (quibus aliàs nutriuntur) acrimonia, vel vehementiori impetu rumpi vel erodi, indeque in unam Maſſam rudem ac indigeſtam coaleſcere queant, extra aleam ponendum autumo : Nec temerè cum molâ confundendum ὠὸν ὠμόν Hippocr. quale nupero demum anno à juvenculâ à duobus circiter menſibus gravidâ, placentulæ adhuc adhærens excretum vidi, illud ſiquidem abortum efficit qui fœtus decenter configurati præmatura eſt excluſio : Ut autem quæ modo delibavi, evidentius ſe omnium animis ſiſtant, ſciendum eſt maximam eſſe fœmellarum cum fœtibus, quas in utero detinent conſenſionem, adeò quidem ut hi illis intimè compatiantur, eoque faciliùs noxam accipiant, quo cùm cerebri ipſorum, tum ſingularum partium fibrillæ teneriores ſunt, neque ejusmodi impetus, de quibus modò, pariter ſufferre vel iis reſiſtere poſſint; Abſurditatis heic iterum, ſed temerè accuſabor à Galeni filiis, ſi infantes matrum intelligere ſuſpiria, audire ejulatus, videre afflictiones, vel vulnera perpeti dixero, cùm tamen inficias ire nequeant, iisdem, quibus illæ, animi pathematibus affici, & unionem hanc quàm maximè neceſſariam eſſe, pro tenerâ ipſorum vitâ ſuſtentanda; Unde etiam admiranda Naturæ atq; hujus Authoris providentia eſt, quâ utrique horum cum

ſangui-

ſanguinis pro aurâ vitali, tum ſpirituum pro ſenſu & motu influxum communem eſſe juſſit, ita quidem, ut ex eodem liquore vitali, quem vaſa matris placentæ ſuppeditarunt, & particulæ nutritiæ partibus ſingulis apponerentur, & ſpiritus nitro-aëreus, per delicatulos cerebri poros ſecerneretur : qui deinceps ex filamentis exiguis in nervos per ſui propagines versùs ſingulas corpuſculi partes protenſas pergeret, munia hic illic legitima obiturus : Quòd ſi ergo ex matris vitiosâ imaginatione, quæ variè utcunque ſuccreſcit, nunc ab externis motum vehementiorem plerumque concitantibus, nunc ab internis, recordatione pertinaci eorum quæ aliquando vidimus, ſpiritus impetuosè motitentur, ob recitatam partium teneritudinem generationis negotium facillimè confunditur, ut fœtus monſtroſus, vel maſſa omnino deformis poſtmodum procudantur : Illuſtre eſt exemplum, cujus author Scrutinii veritatis l. 2. cap. 7. meminit de fœminâ quâdam, quæ cùm aſſiſteret ſupplicio, quod rotâ in hominem flagitioſum ſtatuebatur, adeò à ſingulis ictibus facilè conſtrata fuit, ut filium pepererit à primâ nativitate fatuum, cujus ſingula oſſa diſtracta erant pariter ac illius, qui ob flagitia commiſſa dictam pœnam ſuſtinuit : Monſtrorum quoque, aliarumvé deformitatum productiones, quæ ex intuitione rei ſimilis vel vehementiori deſiderio non rarò ſcaturiunt, hanc ſpirituum arctiſſimam unionem ſatis probant : Veriſſima tamen ſunt, quæ Nobiliſſ. Pythagoras noſter erudite hâc de re ad me ſcripſit : Fermè, inquit, molarum cauſæ reales magis ſunt, quàm imaginariæ & permanentes, & diuturnæ potiùs quàm ſubitaneæ aut tranſitoriæ, (addo quæ primis menſibus imo ſeptimanis maximè contingunt, ubi partes nondum penitus evolutæ ſunt, & ſummè teneræ exiſtunt, cùm ubi ad qualemcunque molem fœtus jam pervenit, fibræ robuſtiores redditæ, omni ſpirituum impetui non ſtatim cedant) ærumnoſa vita, triſtitia, iracundia quoque & præcipitati animi furores, ſi crebrò, multumque iterentur, ad generandas molas plurimum contribuunt : Namque hi affectus omnes, cùm violenti ſint, ad deſtructionem tendunt, eò libentiùs, quò ſubtilia corpuſculi ſtamina, inſtar tenellarum arbuſcularum ab impetuoſiore vento facilè diffringuntur : ita experientia me docuit, fœminam fœcundam aliàs ac multiparam, binis vicibus, cùm gravidam ſe exiſtimaret, molam ovo anſerino majorem, nunc ſub tertii, nunc quarti menſis initium, fœtus immaturi loco excluſiſſe nullam aliam ob rationem, quàm quod utrâque vice, ut quidem confiteri neceſſe habuit, animo volvebat creberrimè, quàm infeliciter aliquot retrò annis peperiſſet fœtus binos, quorum alter ante tempus proruperat, alter maturus intra ipſa uteri oſtia interierat : Et quid opus eſt verbis ? ſi animi pathema gravius potis eſt de fonte quandoque conceptum præcipitare,

quid ni eundem uteri parietibus adhærentem aliter pervertere possit? Sunt autem fœminæ, qui infortunatos ejusmodi fœtus vident, non rarò nolentes, ob organorum præcipuè vitium, quæ mollecula & tenera ab humorum acredine eroduntur, unde postmodum loco membrorum sejunctorum probeque configuratorum, deformis quædam massa in immensum excrescit, uti quidē cum aliorum Medicorum, tum propria rursus me id docuit experientia: atque isthoc in casu in massâ humor. magis, quàm ovario, seu semine matris culpa quærenda est: Inde propterea argumentum infallibile non depromitur, quascunque, siquidem humoribus intemperatis videantur esse refertæ, molas potius quàm fœtus legitimos progenituras, cùm indubiæ sit veritatis, naturam ad perfectiorem finem omnibus modis collimare, & ob id ipsum embryoni in utero existenti, alimento laudabilissimo tenero & blando pro viribus prospicere: Unde sæpissimè jam animadverti, in nimiâ istiusmodi cacochymiâ, æque facilè in matrem noxam redundare ac in fœtum: Difficilius fortè esset Galenico clarè & distinctè exponere, quî in tali corporis δυσκρασίᾳ, fœmina semen fœcundum possit ad legitimam σύμμιξιν conferre; Quicquid sit, eluceſcere ex dictis reor, genuinas molæ causas, quæ Vet. de generatione aliter planè judicantibus, non potuerunt non esse obscuræ: Operæ pretium jam erit, inquirere, eccur animalia bruta vitiati hujus fœtus pariter cum mulierculis non sint feracia? Id quod Philosophus attigit quidē, sed nō explicuit: Si causas denuò ruminarelibet, difficile erit utcunq; illa penitus hinc vindicare: Imaginationis etenim vitia in his perinde observātur, atq; in illis, & machinalis hæc actio, admirando artificio ad stuporem usque in iis absolvitur: Nolim autem Æstimativam quempiam iis tribuere, cujus ope (uti Peripatetici ogganniunt) ex speciebus sensatis non sensatas colligant, indeque objecto simplici oblato, de hujus bonitate aut malitiâ compositiones tacitè efforment, ita quidem ut conspectâ re horribili vicissim exhorrescant, & sicubi semella utero gesserit, fœtum similem hinc excludat; Egregia certè brutorum actio & horum Virorum ratiocinio digniſſima, quæ propediem rationalium choro illa inseri efficiet: Dolendum sanè quòd homo, qui rationis lumine solus instructus, præ quibuscunque mundi creaturis triumphat, Creatorem suum dignius non veneretur, & quæ ceu prærogativæ insignis loco, ipsi unicè concesserit ad effigiem suam formato, animantibus aliis attribuere contendat, ceu in quibus pariles motus quandoque deprehendit, non cogitans superesse sibi nobilissimam ejusmodi motuū ducem, quâ destituta illa, talis æstimationis vel compositionis aut divisionis actus impossibile edere possint: Falsissima est hypothesis imaginari bruta non posse, nî hosce actus vicissim exerceant; ac si res tantæ difficultatis foret animæ, quam vocant sensitivæ, & mentis

tis operationes ab invicem distinguere: ad ipsorum intentionem loquor, non sanioris Philosophiæ regulas; propriè enim nonnisi spirituum ab exterioribus ad interiora cerebri motus, idemque si ita loqui fas sit, circularis (quo vestigia aliquando impressa repetuntur, & filamenta interiora pariter, uti tum agitantur) illis competunt, qui actus in homine, ceu animâ rationali prædito, quæ de utroque diversimodè dijudicat, nunc sensus nunc imaginationis nomine veniunt, atque abhinc ille vel sentire vel imaginari dicitur: Sufficit autem quòd nudus iste spirituum motus, si violentus evadat, ex objecti monstrosi intuitione, vel graviori impressione, aut aliâ quâvis causâ concitante, etiam in brutorum fœtibus eâdem ratione deformitates varias, vel monstrositates producere valeat, uti quidem exempla ab authoribus recitata evidentissimè evincunt, neque enim generatio animæ rationalis negotium est, ceu cujus bene esse ab istâ dependeat, nunquam certè monstrosi, vel alii deformes partus ita ederentur, utpote quas anima quovis modo præpediret, licèt mulieres temperando sibi ab intempestivis animi commotionibus, ex sanæ rationis imperio, ad partum naturalem multùm utique conferre non eamus inficias, compescendo vel subtrahendo id, quod spirituum enormitatibus primariam aliàs ansam subministravit: Ex his autem nondùm liquere existimo, molam in uteris fœmellarum brutarum, vel non vel rarenter productum iri, quin imò cùm monstra pariant frequenter, molas pariter concipere posse, pluribus absonum non videbitur, utpote ex iisdem ferè, quibus illa, causis resultantes, ovi tenerrimis fibrillis non reluctantibus. Fateor ejusmodi quicquam ex bruti utero excretum hactenus me non conspexisse, rogitoque studiosè quoscunque rerum naturalium, veritatis præprimis avidos, ut si quid de his compertum habeant, vel olim experiantur, publico mihique non invideant: Id verò dicere ausim, oblatum mihi fuisse nuperâ æstate ovum majusculum, quod cum aliis gallina incubarat, cujus putamine rejecto, non pulli stamina, sed materia rudis sanguinolenta oculis se objecerunt, manifesto, ut auguror, generationis interruptæ indicio; campus heic aperiretur amplus satis, de ovo à gallinâ incubato disquirendi, modò illud instituti ratio pateretur: Mihi hac vice satis erit, vel exhinc communicationem spirituum matris incumbentis, cùm spiritibus pulli in ovo delitescentis aliquo modo probari posse; licèt enim concedam, partes singulas pulli cum materiâ nutritiâ inibi jam contineri id tamen statuere ἄπαν planè non videtur: Illius ope partium accretionem & conformationem legitimam quasi determinari, uti quidem in animantibus, quæ intra se generant, manifestius observare est: sed fortè nimis subtilis sum, qui novi incubationem gallinæ pro pullis excludendis necessariam semper non esse, ast excludantur hi

riter omni obscuritate non caret exemplum quod attulit cap. præced. de fœminâ, quæ elapsis graviditatis mensibus gemellos peperit, è quibus filiola justam magnitudinem erat adepta, filiolo parvo existente, & si hinc augurari licuisset, nonnisi quinque mensium; etenim superfœtationem (quam ex minoritate aliqui optimè concluderent, cùm in gemellorum gestatione, licèt unus altero succi nutritii sibi plus assimilet, tanta tamen disparitas nisi ob causas evidentes rarò appareat) heic non adfuisse, ex placentæ unitate evincere annititur, utpote quâ manifestum sit, ex uno coitu conceptum utrumque pullulasse: Ego v. salvâ hujus Viri experientiâ, quam maximè æstimo, signum hoc infallibile esse non crediderim, siquidem contrarium sub ipsa ferè labentis hujus anni auspicia comperi apud fœminam, cui gemellos parienti adstiti, quorum uterque propria gaudebat placenta, nec etiam scio, quî generationi ex ovo, quam quidem negasse ipsum sed præter rationem novi, assertum hoc conforme sit, ceu in quo placentulæ vestigia jam agnoscimus: Excellentiss. Borrichius Volum. 5. Act. Hafn. superfœtationum exempla tria refert, in quibus omnibus ea fuit fœtuum diversitas, ut duo circiter menses inter primam secundamvé conceptionem interceslle viderentur, nulla vel placentarum pluralitatis, vel unitatis facta mentione! & quidem si de superfœtationis tempore loqui ausim, commodissimum illud primi menses esse videntur, non quod Veterum heic adstipuler commento, superfœtationem irritam facientibus nî prius semen utriusque parentis probè fuerit commixtum & membranis investitum, quò effluere amplius non possit; Superfœtatio nusquam sanè ita contingeret, sed quia tum fœtus nondum ita accrevit, secundùm omnes parietes uteri, ut ovulo denuò delabenti, ob nimiam ipsorum extensionem idoneus adhæresendi locus adimi posset: Quòd si tamen quocunque tempore ovum adsit maturum, isque à liquore genitali spiritibus, & massæ humorali matris motus semper imprimatur, quem pro conceptu, uti necessarium ita determinatum hactenus existimavi, conceptionem iterari posse, quis inficiari auderet? neque enim me moratur quod Hippocr. libr. περὶ ἀποκυήσιος, inquit, ἀποκυήσκουσιν ἢ τῶν γυναικῶν, ὧν ἂν ὁ στόμαχος μετὰ τὸ πρῶτον κύημα μὴ ξυμμεμύκῃ, συμμεμύκεν ἢ μετὰ τὰ ἀποκυήματα τὰ ἀπόπτωμα ὕστερον. Conceptu quoniam facto, licèt non negem os uteri claudi atque angustari, ea tamen asserti hujus infallibilis sequela non est: ubicunque post congressum maris cum fœminâ uteri orificium non illicò clauditur, ibi conceptus fieri nequit; siquidem clausura hæc, non tam pro seminis injecti, (uti supponit) quàm fœtus augescentis ad legitimum tempus commodâ retentione à Natura instituta sit, sed de his ὡς ἐν παρόδῳ.

Ad

Ad tertiam molæ differentiam tranſeo, quam conſtituunt molæ vivaces ac volatiles, iis de quibus ſuprà, mortuis exiſtentibus: De his aniculæ & mulierculæ plurima, uti communis ipſarum genius ferre ſolet, utrum autem fabellam merè referant, tute judica, qui experientia & judicii dexteritate emines! eſſe iſtas gravidarum carnifices, ceu quæ liquorem vitalem hiante ore exugant, & ubi ſemel excluſæ fuerint, in conclavi variè circumcurſitare, dum priſtinum, quem modò reliquerant, locum nî promptè occidantur repetant, ſæpiùs inaudivi, quandoquidem cum riſu & joco, quo iſtam ſexûs Philoſophiam digniſſimam videbam, vitam & motum corpori utriusque horum fontibus deſtituto tribuentem: Interdum cum admiratione, ubi narrationi fidem exempla fecerunt, præprimis verò cùm in Virorum eruditiſſimorum monumentis harum non levia veſtigia animadverterem: Celeberr. Bartholinus Volum. I. Act. Haffn. Familiaris eſt (inquit) illa mola in Belgio, ubi vulgò Suygers vocatur, quaſi ſanguiſuga, fœtui infeſta ſugillando, ſimilis illi quam Levinus Lemnius deſcribit l. 1. de occult. nat. mirac. In urbe noſtra nonnullæ ſunt Matronæ, ſedulò caventes ne facilè innoteſcat: Poſt fœtum in partu prodit, & cubiculi angulos pervolitando inquietat mulieres, quæ omni ſtudio perſequuntur, ut enecatam comburant, credentes, niſi comprehenſa comburatur, laborare aviculam in eo, ut iterum uteri latebras intret, quas ſi repetierit, mori puerperam. hæc ille. Quibus plura addidit Excellentiſſ. Sachs p. m. An. 3. Ephem. notatu longè digniſſ. Quid mihi ſuper iſtâ re contigerit paucis enarrabo: Anno 1681. matrona honeſta, cùm ſe à 4. circiter menſibus gravidam exiſtimaret, d. 24. Octobr. ſub veſperam ingentibus torminibus & doloribus ac ſi fœtum perfectum enixura eſſet corripitur, lochiorum fluxu aliquot ante ſeptimanas jam comparente: Vocor ſub mediam noctem à marito de uxore valdè ſollicito: Accedenti ægrotæ corpus deforme monſtrat, quod intereà per uterum excreverat, talpæ figurâ & longitudine, pedes ſubtus quaſi reconditos habens, ac parte anteriore proboſcidem: Inde conſpicua erant duo foramina, quæ nares & duo alia, quæ oculos referre dicebat obſtetrix: dorſum ex infinitis conſtabat papillulis, cujus medium linea cingebat ſubatra, latiuſcula, intus verò præter maſſam fibroſam ſanguinolentam quicquam aliud animadvertere non licuit: Hanc ex dictis molis ſeu ſanguiſugis unam eſſe, quam noſtrates Graaß vocant, adſtantes uno ore omnes profitebantur, quæ ubi diutiùs delituiſſet in antro ſuo, vitam utique & motum adepta eſſet: His autem ego parum attribui fidei vel aſſenſus, cùm papillæ illæ placentæ figuram æmulatæ ſint, reliquaque maſſa fibroſa quid fœtus tandem corpus iſthoc deveniſſet, ſatis edocuerit: Similem fere hiſtoriam video recenſeri à Celeberr. Wepfero Ann. 3. Ephemerid. noſtr. Obſerv.

Obſerv.129. & Clariſſ. Salmuth de Matronâ,quæ d. 5. Aprilis 1621 maſſam excluſit carneam, palmam longam & latam viventem, os latum inſtar tineæ vel cyprini, ſed non cavum, & duo puncta nigra oculos referentia, habentem: In terram hæc prolapſa non palpitavit modò ſed variè ſe movit, ac piſcis inſtar ſe convolvit: Quid de hiſce judicandum ſit, ancipiti feror animo: difficile enim mihi, ſi probè philoſopharivelim, molæ ſeu maſſæ carneæ indigeſtæ, in qua nec cerebri, vel nervorum vel cordis ulla reperiuntur veſtigia, imò quæ ex ſanguinis confuſaneo quaquaverſum affluxu ſuccreſcit, motum genuinum vel pulſum tribuere, quo vivat, circumvolet, imò unum alterumque membrum fœtui quandoque demordeat: Aliorum nihilominus fidem irritam non faciam, vel experientiæ quicquam detraham, quin ſi optare fas eſt, vellem iſtiusmodi ſpectaculo præſentem eſſe poſſe, reapſe enim, ſi quid iſtorum contingit, ſpiritus ſaltem ætherei præſentia requiritur, qui ubi locorum in tali maſſa ſecernatur, vel commodè ſtabuletur, verſuſque partes motrices influat, multæ adhuc meditationi anſam ſuggeret; Videnturque mihi ejusmodi fœtus, quorum ſupra ex Bartholino aliisque memini, monſtroſi magis quàm mola dicendi, utpote in quibus producendis, natura ab opere ſuo deſciſcit, vel totius vel aliquarum ſaltem partium ratione, nec opus heic repetere, quæ de variis animantium formis, quas ex accidenti quandoque producit, alii diſſeruerunt, ſufficit ſupra laudatum Bartholinum, monſtris illos accenſere, mirarique potiſſimum, qui ſemina Parentum in eam materiam in utero transmutari poſſint; Quòd ſi verò molas etiam vocitare velint alii, per me liberum eſto, modò non confundantur quæ ab invicem vel diverſiſſima exiſtunt. Molæ multiplices ſicubi in uteri cavernis offenduntur, curioſam mentem identidem reficiunt, cujusmodi ſeptem diverſæ magnitudinis in virginis Epiſcopicellenſis matrice repertos, etiamnum ſe ſervare Clariſſ. D. D. Anhornius Phyſicus Sangallenſis meritiſſ. Decur. II. Ann. 1. Ephem. meminit: dixerim tamen ejus cum venia, veras iſtas molas non fuiſſe, ſi quidem virgo illa perſtitit: impoſſibile quoniam fœminam in cœlibatu viventem concipere vel ova parere, heu! quod non, ſi iſthoc obtineret, quotannis excluderent? Inde etiam Excellentiſſ. noſter Pythagoras, parerg. 6. quod honoratiſſ. Aretæo inſcripſit, tuberum vel globoſorum corporum nomine illas convenientiſſimè exprimit.

Apologia adverſus invectivam Jo. Bapt. de Lampſvveerde Med. Colonienſ.

Quum in edendis Obſervationibus iſtis verſaremur, luſtrantibus Catalogum Francofurtenſem, inter libros recèns editos occcurrit Hiſto-

ria

ria Naturalis Molarum uteri Joh. Bapt. de Lampſweerde, liber titulo inſignis & cujus deſiderium ilicò nos cepit, quòd, cùm de ſimili materiâ Curioſis noſtris aliquid tradiderimus, non pauca illinc ad noſtrorum vel dilucidationem vel confirmationem nos depromturos exiſtimavimus. Indicem inde fortè fortunâ percurrentes, mox iſta offendimus: *Harderus injurius in Hippocratem*: Grande nefas Artis noſtræ tam illuſtri Heroi injuriam inferre, quem hactenus coluimus ſtrenuè & in partes noſtras pro viribus traximus, ſique ſenſit aliter, non niſi cum modeſtia dimiſimus vel emendare ſtuduimus: ad caput hinc libri tranſeuntes, in cap. Elench. XX. ſeqq. legimus. *In quo cauſæ, quare bruta molis minus obnoxia ſunt examinantur, & diſſertatio de Molis Harderi, Naturæ Curioſorum Collegii membri in Obſervatione CLXXXV. Dec. 2. ann. ſecund. tradita expenditur.* Gaudio non levi affecti fuimus, cùm Virum tam perſpicacem, examine ſcriptum noſtrum dignatum eſſe videremus, ſicque votis noſtris annuiſſe, p. 407. contentis: *ſed de his plus ſatis pro virium modulo, quibus ſi meliora alii attulerint, non modo libenter obtemperabo &c.* at in dicto capite ne gry quidem, quod nos ferire poſſet, ſed demum c. XXIV. horridis telis Authorem nos petere, & non in Hippocratem ſed Ariſtotelem, quem ſe maſculè defendiſſe, ſordidæ gloriolæ cupidus jactat in indice, injurios dicere comperimus, craſſo omnino errore, nec ſine omni injuria, majoris ſiquidem æſtimandus Hippocrates longè eſt, quàm *Ariſtoteles*, cujus meritis laudibusque hactenus nihil detractum ivimus, ceu Orationib. ſolennib. habitis de verâ philoſophandi libertate, Fato Carteſii & Ariſtot. &c. comprobare poſſemus: at quid opus eſt verbis, rem ipſam aggrediemur, & attentius ſingula, quorum nos accuſat & in quibus refellere ſententiam noſtram ſatagit, ruminabimus: revomet fortè ipſe, quod contra nos Lectoribus pharmacum malè propinavit. Priùs autem ab unoquoque æquo verum æſtimatore enixè petimus, ut Diſſertationem noſtram cujus conſcribendæ anſam initialia exhibent, univerſam heic evolvat, ſcopumq; qui alius non fuit, quam ſuccinctè (non integro quopiam tractatu) cauſas præcipuas molæ generationis indigitare diligenter perpendat, quàm de utriusque noſtrum ſcripto judicet: Patebit ut ſperamus, non modò occaſionem malè nobiſcum agendi Virum hunc, cujus ne umbram quidem noveramus, non habuiſſe, ſed ſcapham ſcapham nos appellâſſe, nec licuiſſe aliter, generationis negotium diverſo prorſus, quàm Archi-Philoſophus modo concipientibus & probantibus, imò intentare nobis varia perperàm, nec niſi contradicendi ſtudio Authorem iſta propalaſſe, quod vel non ad mentem ipſius, vel quod ante ipſum de molâ ſcripſimus. Ab initio d. cap. hæc habentur: *Majorem lucem dictis noſtris afferendi gratia, quædam prælibabimus ad Obſerv. &c. per Jac. Harderum ad Acad. Nat. Cur. Herculem transmiſſam, in quâ dicta quæſtionis*

causas ab Aristotele enumeratas examinando alias substituit; sed dolendum quod quædam Acad. Nat. Cur. membra non recta utantur methodo ad veritatem inquirendam & quod Christianæ charitatis erga proximum immemores ab Ethnicis hac virtute superentur, qui cum Pindaro semper de mortuis bene loquuntur, nam condonandum foret Aristot. &c. in quibus non contentus est ἀμεθοδίας nos accusare, alios in scenam vocat insuper quasi eodem vitio laborantes, quos autem mutos esse cupit, fortè quod responsi nimium ipsi daturos prævidet. At quæ methodus est Clariss. hujus Viri, qui aliis regulas dictitat, quas ipse non observat, qui in veritatem inquirere satagit, præjudiciis plenus & Christianæ charitatis, quam an Aristoteles erga Democritum exercuerit, ipse cogitet, & quæ præ aliis erga hominem Christianum, etiamsi pro Aristotele non steterit, eluceſcere deberet, valdè immemor. Monstrandus prius erat error, ex methodi lege, cujus reos nos facit, quam ita debaccharetur, & expendendæ rationes nostræ, antequam imprudenter Philosophi ratiocinia ceu ridicula vel futilia nos traduxisse diceret: sat olfacimus quid subsit, *propria laus*, qua sibi blanditur, cùm ita: *attamen primus glaciem fregit, & in multis nobis præluxit, & sanior modernorum philosophandi methodus satis manifestè in ipsius horis exprimitur, ut patet ex nostra utriusq; Philosophiæ clavi*: Magni fiat hæc ipsius clavis, nec gloriam quam inde mereri potest, invidemus, laudamus potius institutum, inde tamen non videmus, quare vel corrigere vel rejicere Aristotelis opinionem non licuerit, si erronea sit, cùm ejusdem effata, ubi cum Recentiorum inventis conciliari possunt, extollamus pariter ac reverenter habeamus: atq; hæc demum genuina in veritatem inquirendi via est, *nullius jurare in verba Magistri*, nec præconceptis hypothesibus pertinaciter inniti, quod ipsum facere palam est, dum ejus verba omnia ad veritatis lancem reduci, & evidentiori sensu illustrari posse arbitratur: Illustris sanè & Herculeus si feliciter succederet, conatus: quem autem irritum fore haud pauci nobiscum credent, caveatque Vir Clariss. ne Aristotelis scriptis sensum ubivis affingat, de quo vel non cogitavit, vel quem studiò subticuit, ut ab aliis non carperetur, ceu Doctiss. Ludov. Vives de ipso eruditè judicat, hocque ipso, alios non sine passione aggredi se monstret: Quicquid sit, constitueramus in materiâ molæ occupatis Aristot. mentem, quam scripto reliquit, aliorumque primùm expendere, atque hinc demum nostram censuræ publicæ exponere, si illâ acquiescere non possemus, vel erroneam deprehenderemus, quod ipsum Viro præfato incumbebat, firmare nempe prius *illius* rationes, & nostras dehinc solidè explodere citra convitia vel nugacia verba: quod quî factum sit, ulterius videbimus: Pergit p. 261. *Primo mirum videtur, quare textum Græcum Aristot. sine Latina interpretatione observationi suæ inseri curaverit, cùm procul dubio noverit, æquè ac ego hoc sæculo viros literatos non tantoperè Græcis delectari, ut sine interprete sensum tam citò percipiant*: Egregiam verò hinc laudem & spolia ampla

reportat

reportat, qui toti Literatorum choro ignorantiæ notam inurere non erubeſcit, ceu Græca neſcirent, imò ne his quidem oblectarentur: grande nefas de Eruditis ita ſentire, ne dicam Medicis, quorum præcipui anteceſſores Hippocrates, Galenus, Dioſcorides, Ariſtotel. idiomate Græco ſcripſerunt: & in quorum ſenſa ipſocum penetrare difficile eſt Græcæ literaturæ imperitis: annon potiori jure redarguiſſet, ſi latinam interpretationem junxiſſemus, utpote cùm iis ſcribamus potiſſimùm, de quorum in his linguis ἀπειρία dubitare religio eſſe debet, & mirari deſiiſſet, ſi ad *columnas*, quas latinis verbis mox exhibemus, quarumve præcipuè causâ Ariſtot. textum adduximus, diligentiùs attendiſſet, ceu docent verba: *Ad quod ipſum attendens Ariſtot. rationes ſollicitè excogitavit* &c. Potius mirari ſubit, eccur nos imprudenter accuſet, quòd multa & præcipua in textu græco omiſerimus, quæ nobis examinanda propoſuerimus, præterquam enim, quòd in manuſcripto noſtro appoſitæ fuerint liter. &c. quibus Lectorem ad Ariſtot. textum ulteriorem ſicubi velit, remiſimus, etiam non videmus, cui bono illa inſerere debuiſſemus, utpote cùm de morâ quam molæ in uteris mulierum nectere ſolent, ejusque & duritiei cauſa inibi agat, nobis verò potiſsimus ſcopus fuerit, rationes cùm exhibere tum expendere, quas ille affert, quare infrequentius in uteris brutorum animantium fœtus iſte ſuccreſcat: finalia verò quid opus addere, niſi paginam implendi gratiâ, cùm ſaltem concluſio ſint, ex prioribus ſuppoſitis: ἀποριαν δ' ἔχει &c. αὔτιον δ' δεῖ νομίζειν fluens, quam expreſſimus ibidem, quum ita: *ad quod ipſum attendens Ariſtot. rationes ſollicitè excogitavit*: ut taceamus, ulteriorem hinc ſaltem occaſionem nobis natam fuiſſe, de Ariſtotelis obſcuritate conquerendi, quam ipſemet Vir φιλοσοφώτατος inficiari nequit, ceu in ſeqq. pateſcet, ut in *eâdem* prorſus nobiſcum *verſetur navi*, & nonniſi convitiandi causâ, quæ hactenus memoravimus ſcripſerit: unde etenim tam certa habet indicia: nos doctiores aliis videri cupere, quòd ſecuti Viror. Clariſſ. exempla interpretationem latinam non addidimus, ut rationes modò cit. jam ſeponamus. Et qui Scoptica iſta meruimus? *ut autem Curioſo Lectori conſtet, qualis ſit curioſitas hujus naturæ Curioſi, textum latinum adjiciemus*, anne *curioſitas*, quam hactenus ſalsè non affectavimus, ex latinâ interpretatione adjectâ æſtimanda? Benevolus Lector examinet ſingula quæ cùm pag. 262. tum ſeq. 263. Author propalat & non quæ curioſitas, ſed quanta ſit *Viri* hujus *eruditio* & ἀγχίνοια, haud gravatim videbit. Pergit: *Dum Harderus Archiphiloſophi rationes &c. operæ pretium duximus ejus columnas in hac materiâ audacter, ſed non concinne delineatas, conferre ad bilancem rectæ & non præoccupatæ rationis*: utinam verò facta verbis reſpondiſſent, multam ſanè apud nos iniiſſet gratiam, ſed contrarium potius eluceſcet: quî enim ejus ratio præoccupata non fuit, dum mox adjicit: *annon pro com-*

muni Rei literariæ & proximi bono præstitisset, suos conceptus ad sensum, qui in verbis Aristotelis delituit accommodasse, quàm ejus textum orbi literario ut futilem & ridiculum traduxisse: Acsi *Aristoteles* veritatis norma esset, ad cujus dictamen omnia animi nostri sensa, possint, nequeant, accommodanda sint: *ipsemet* quoque *Imperatoris* authoritatem sibi arrogat, de aliorum scriptis non sentiendi modò & judicandi, sed pro lubitu ipsorum sensum torquendi, *spiritus Esavitici* manifesto indicio: textum *Arist.* non culpavimus sed rationes rejecimus, quas neque pro eo, quod contendebat probare, neque pro generatione molæ claras satis ac sufficientes esse deprehendimus: vel *Authoris* exemplo, qui præcipuam earum cap præced. (quo fato nescimus) ipse explodit, quæ verò ex *problematibus* adducit, studiò omisimus, partim quòd animus præcisè non fuit evolvere causas, quas pro generatione dictâ obtrudit ceu supra dictum, partim quod novimus erroneam de generationis naturalis negotio ipsum fovere hypothesin, cui innixus impossibile erat, ut de molæ natalibus benè sentiret, inde etiam subjunximus, *alias nos daturos causas, quæ Aristoteli diversè planè à nobis sentienti, non potuerint innotescere*, negavit enim quàm maximè *semen* muliebri sexui, & de *ovariis* ipsius nihil nôsse cupiit. videsis Prodr. Physiol. cap. VIII. Examinemus nihilominus ex superabundanti verba, quæ in problematibus habentur, & patebit ad nostrum institutum illa vel nihil vel parum feciſſe, imò pariter ac priora obscuritatis plena esse: Ἀφ' ὅτι ἐὰν μὲν ἐκ τῆ ἀπερματ@ τῆ ἡμετέρᾳ γένηται ζῶον, τῆ τὸ ἡμέτερον ἔκγονόν ἐστιν· ἐὰν ᾖ ἐξ ἄλλε τινὸς, ἢ μέρους, ἢ ἀποκρίσεως, ἐχ' ἡμέτερον: γίνεται γὰ σηπομένων πολλὰ ἐκ τῆ ἀπέρματ@: è quibus verbis palam est, dictam de *semine genitali maris* sententiam fovere ipsum, & ex eodem putrescente fœtus alios deducere (hactenus haud distincte satis explicato, *illo alio aliquo nostro, ex excremento vel parte prodeunte*) inde etiam excrementa illa & putredines, non nostra esse asserere, ceu inferius explicat, quæ verba à *Censore* omissa heic addere consultum est: αἱ ᾗ ἐκκρίσεις καὶ σήψεις ἐχ ἡμέτεραι ἀλλ' ἑτέρᾳ τινὸς ἀλλότριαι τῆς φύσεως ἡμῶν εἰσιν, ἃ γὰ ὅσα ἐν τῷ σώματι γίνεται, τῆ σώματ@ θετέον &c. Et paulò inferiùs: εἰ ἓν ἐκ μόνε τέτε τῶν ἡμετέρων γίνεται ζῶον, ὀρθῶς ἂν τὸ ἐκ τέτε γινόμενον, ἔκγονον ἡμέτερον εἴη μόνον: καὶ ἐκ τῆ ἀπέρματ@ ᾗ ἄντι ἄλλο γέννηται, οἷον σκώληξ σαπέντ@, ἢ καὶ ἐν τῇ μήτρᾳ διαφθαρέντ@, οἷον ἃ λέγᾳ περαῖα, οὐκ ἔκγονα λεκτέον, ὅλως γὰ ἐκ διεφθαρμένε γινόμενα, οὐκ ἔτι ἐξ ἡμετέρε ὄντ@ γίνεται &c. Non multum heic litigabimus, an ex *semine corrupto* vermis prodeat, cùm hujus falsitas à nobis demonstrata sit alibi, neque an veritati congruum sit, ex *isto* secundum mentem *Archiphilosophi corrupto* monstra generari posse, multò minus an omnia *perspicuè* dicta sint, cùm ipse Vir Clariss. hæc verba generalia satis esse fateatur, & terminos obscuriores, qui Recentiorum experimentorum luce illustrari opus habeant. Quid verò opus obscurum servare, si illustrius habere possimus? vel cui bono, sensu sæpius extorto, illustre cum

obscuro

obſcuro obſcurum reddere? Homo fuit Ariſtoteles æq; ac alii, nec labi neſcius, quî, ſi peccavimus ex mente *Cenſoris*, anſam peccandi uberem nobis exhibuit: Præcipuè autem ignorantiam ſuam prodit Author dum ἀπροσδιονύσως, verba noſtra mutilatim allegat: *Hæc ipſa autem naturæ actio, quum à violento quopiam pervertitur, molæ generatio in procinctu eſt*; nunquid *violentum noſtrum*, quod in ſeqq. magis explicuimus, cauſæ materialis ex quâ generatur mola, & quam præcipuè Ariſtot. in verbis allatis ſpectaſſe perhibetur, vices ſuſtinere dicimus, vel ſibi perſuadet ille? minimè gentium, ut necdum videamus quî in causâ generationis molæ, ſi problema dictum inſpexiſſemus centies, tam facilè convenire potuiſſemus: Ipſe quoque Cenſor agnoſcit, efficientis cauſæ violentum noſtrum naturam induere, & hinc malè ſe Ariſtot. effato liminaria noſtra ſubjunxiſſe, ceu eadem forent, vel in eundem ſenſum commodè trahi poſſent; confiteri opus habet. Qui verò impudentiam ſuam excuſabit, quod commodius vocabulum in locum humoris concoctu difficilis nos non apoſuiſſe, audacter effutit, cùm tamen ovi non maturi modo ſed fœcundati, è quo, ſingulis ritè & naturaliter ſuccedentibus fœtus aliâs prodit, mentionem ſæpiùs fecerimus, illudq; p. naturale, quod in molæ generatione ipſi accidit, deinceps illuſtrare tentaverimus, licèt non ad ipſius palatum: nec minus deteſtanda eſt *Obſervatoris* perfidia, dum ob errorem Typographicum, qui in voce conceptu pro concoctu, non nobis, Baſileæ enim Ephemerides Curioſ. non imprimuntur, ſed aliis Viris occupatiſsimis irrepſit, infidelitatis crimen imputat, ignarus ſe in eodem luto & gravius multo hærere cùm in finalibus illius paragr. ita: *An verò ipſius cauſæ firmioris imitantur columnis &c.* ut jam *humorem acrem* fibrillas ovi erodentem quem *humori incocto & crudo* ſubſtituit, & è quo ceu *Materiali* & principio immediato *Ariſtot. molam* deducit linquamus: Sufficit enim vel tyronibus in Chymiâ notum eſſe, *acredinem*, cruditatem & ἀψυχίαν Philoſophi non neceſſariò involvere. Atque hactenus verbis quibus potiſſimum nos impetiit Vir Clariſſ. ſatisfacere ſtuduimus, poſtulat jam inſtituti ratio ut ad rationes noſtras quas aggreditur, & (quâ bonâ methodo *ipſe* viderit) cum Ariſtotelis connectit, tantiſper attendamus: Præ omnibus verò ſatius fuiſſet, *Ariſtotelis fundamenta* primùm confirmare, ethinc noſtra quæ ſubſequuntur, fortiter convellere, ut ſic clarè & diſtinctè veritas pateret, quamvis termini de clarâ & diſtinctâ perceptione Ariſtotelico Galenicis perinde accepti non ſint? *Primò inquit Ariſtotelico Galenicus clarius & diſtinctius exponere poterit, quomodo ex concuſſione corporis, quæ ſæpè tam vehementer concitatur à paſſionibus hyſtericis, tenellæ genituræ vel ovi ut ipſe vult, fibræ & partes citius & certius rumpi poſſint, quàm à ſubtiliſſimis & inviſibilibus ideis à matre imaginante ad illas tranſmiſſis*, contrà quem hic pugnet non videmus, cùm enim ſpirituum humorumque concitatio-

nem, pro causâ efficiente abortuum æque ac molæ agnoscamus, quî possemus negare passiones hystericas eosdem effectus producere: videantur modo, quæ de humoralis massæ ἀνωμαλίᾳ in quibusdam fœminis molæ ratione adstruximus, in quibus ipsis passionum hystericarum aliarumvé formalem rationem, fortè distinctius attigimus, quam *Censor*, utpote quî ab *heterogeneo* irritante, sive circa uterum collecto, sive aliis in locis, aut spiritibus accrescente, motus ejusmodi spasmodicos deducimus commodius; ut taceamus acres ipsius vapores ex uteri inflammatione exhalantes, quos fibrillas ovi erodere & disrumpere author est, egregio experientiæ suæ fundamento; *futilis* sanè *ille* magis est, qui utero inflammato vel conceptum contingere, vel si contigit ante, ab utero facilè retineri ait: nec scimus quod pravæ conformationis uteri vitium *ille* intelligat, vel enim coangustatus est uterus prorsus, & ne conceptus quidem fiet, vel si recipi ovum potest, ejus expansioni resistere pariter non potest, ac molæ, quam ejus fibris compressis succrescere autumat: Ea quoque quæ in dissertat. de uteri vitio diximus, ab antecedentibus separanda facilè non sunt: injurius verò in *nos* est quam maximè, dum subtilissimis & invisibilibus ideis, quas satis intellexisse non videtur, à matre imaginante ad fibrillas ovi transmitti solitis nos deludere satagit, nec metuit dicere negare nos passiones hystericas conceptui moram injicere posse: Intemperiem frigidam & humidam, cui dictæ passiones sec. Vett. potissimum innituntur, respeximus, quæ utique conceptum impedire nequit, nec tam absurdi sumus, ut dum passionibus hystericis actu fœmina vexatur ipsam concepturam statuamus: quot verò sunt, viduæ, virginesvé quæ affectionibus hystericis, ex causâ satis notâ vexatæ, ubi maritantur liberantur & promptè concipiunt. *Secundum* quod regerit nos magnopere non ferit, nec multis respondere opus est, cum in dissertatione satis qui singula intelligamus, explicuerimus: id modo *Censorem* rogamus, ut rationes nostras & Aristot. mentem prudentius alias examinet: Prætexit *ille* menstrua, ceu causam infrequentiæ molarum in uteris brutorum; nos, eandem copiam sanguinis ad *horum* uterum devehi, quæ ad fœminarum tempore conceptus solet, monstravimus, indeq; hanc rationem prorsus non sufficere, nî aliud lædens accedat: malè quoque crepat iterum *insensiles ideas*, quas per aëra volitantes, ipsius cerebrum vehementer turbâsse haud difficilè est conjicere: In *tertio* verò, quem in nos transverberat *Hercule*, dum circa finem sapere incipit, agnoscendo perfectionem rei non solùm in externâ figurâ, colore aut sapore definiendam esse, sed ad intimarum & minimarum particularum figuras, ordinem & situm, in humoribus esse ampliandam, desipit quam maximè ab initio: *Compertum habebit, quomodo certius ratione debilitati caloris menstrui sanguinis particulæ minus legitimè disponi*

disponi possint, ad exiguos tenellarum fibrillarum poros subeundos, quam ex inertium idearum transverberatione &c. Etenim non negamus ob debilitatum calorem, (cujus speciale subjectum *Censor* non indigitavit) sanguinis menstrui quoque particulas minus legitimè disponi posse: aut *uteri calorem* constanter excludimus, & menstruorum suppositam concoctionem adhuc dum ridiculam credimus, imò risu dignum Vir. Clariss. si ad molæ generationem vel *hujus* vel etiam *sanguinis* calorem debilem absolutè requiri dicat, aut persuasum habeat adhuc *acrimoniam* semper imminuti caloris effectum esse, & tenellis ovi fibris molæ formam conferre: ut malè omninò non fecerimus, nec *Authori* in nos invehendi ansam præbuerimus, *scapham* scapham appellando. Cæterùm de rationibus nostris quas aggreditur, scire oportet; illas non unâ serie, sed per totam ferè dissertationem explicatas & illustratas esse, volumusque paucis, à violento spirituum humorumvé motu, variè utcunque succrescente & horum quandoque acrimoniâ, teneras ovi fibrillas primis præcipuè mensibus, facilè succuti, rumpi & rodi, ficque generationis negotium infringi, & monstroso vel indigesto chao sensim ansam suppeditari: *Numquid* inquit *Censor si rerum substantiam spectemus eodem redit: nam si motus caloris & effervescentiæ vitalis in ovo vel in genitura est fortior, quàm motus ab idearum translatione impressus repercutitur, & consequenter ingenitus ille calor ovi, vel ejus effervescentia vitalis necessariò debet esse debilior, antequam illa violenta animi passio, vel perversa matris imaginatio, teneras conceptæ genituræ, vel embryonis fibrillas confundat, consequenter illud violentum imaginationis, affectuum, vel erosionis debet esse efficacius, quàm interna vis activa in ovo, sive illa vocetur calor naturalis, innatum calidum, facultas conformatrix, vel virtus plastica, equidem vera manet Aristotelica propositio, quòd ratione debilitati caloris fiat confusio in embryone teneriori.* Imò verò falsam esse *hanc ipsam*, ni melius explicetur, aut nos saltem non ferire, modò ostendimus: nec opus fuisset tot obscura nomina adducere, quibus Mens solidæ scientiæ cupida confunditur magis quàm eruditur, & in quibus illustrandis operam sæpenumerò perdimus, præprimis ubi *Galeno* vel *Aristoteli* sententiam affingimus de quâ ne per somnium quidem cogitârunt: Ejusmodi sanè homines, pro sui magis gloriâ quàm veritate certant: Nec est Viri docti aut prudentis, *Aristotelis Galeni* aliorumque præcepta ita venerari, ut ubi à vero deflexerint, falsa illa esse, aut fictitio vel futili inniti fundamento, dicere non ausit: Ecquæ libertas nostra foret, quam certis cancellis aliiscum includimus, si quod res est, profiteri non liceret? Num cæcam obedientiam Ethnicis his juravimus, quam tamen nec Christianis, quicunque demum fuerint, deberi firmiter credimus. Mox *Principium internum specificum* crepat, (quod, secus quàm ille arbitratur, in cit. verb. & seqq. explicuimus) vel potiùs *causam efficientem*, cujus ratione tam confusa massa procudatur,

cudatur. *Primò*, inquit, *nos præſupponere erroneum principium, quòd femellarum cum fœtibus, quos in utero detinent, conſenſio fiat per filamenta exigua in nervos verſus ſingulas corpuſculi partes protenſa. Secundo non tam clarè perceptibilem eſſe humorum acrimoniam, quibus tenella illa nutriuntur ſtamina, cùm in ipſis primordiis lacteo alimento in genitura concluſo tamdiu alantur, donec placenta ejusq; vaſa præparata ſunt, in quibus vitalis liquor à matre transfuſus de novo corrigitur*: Aſt præterquam quòd verba iſta ſenſu carent, cujus rationem nos noſſe ſeqq. monſtrabunt, craſſiſſimi erroris *Vir* accuſandus venit, qui fœtum, nec primis partium ſtaminibus conſpicuis, colliquamento primùm nutriri, poſtque demum per vaſa umbilicalia liquorem vitalem haurire confidenter ſtatuit, contra omnem Medicorum benè ſenſatorum mentem: Enimverò quî colliquamentum iſtud digerit, partibusque agglutinat, ſpiritu omni deſtitutus embryo? Novo quoque vocabulo *gemturam* ſive *ovum* ſive *conceptum* appellat, cujus auctoritatem ex *Archiphiloſopho* non probabit: nec minus contradictionis accuſari poteſt, quòd *humorum acrimoniam*, quam in antecedentibus *Ariſtotelis* cauſa vehementer defenderat, jam dubiam faciat, præter rationem & experientiam: Sunt denique alia plura ſuperiùs interſerta, quæ prolixè heic repetere animus non eſt, ne Lectori faſtidium pariamus: Id addimus, videri nobis Authorem ſententiam de *imaginatione* & *ſpirituum motu*, *animique pathematibus*, quæ non tam noſtra eſt, quàm aliorum Virorum Clariſſimorum, non benè intelligere, aliàs cauſarum realitatem, quam Nobiliſſimus Pythagoras noſter eruditè adumbravit, in affluxu humorum ſolo non quæſiviſſet: nec ſcimus quid per *fortuitum ſpirituum motum*, & *illum qui dependet à nervis*, certò velit: poſſunt ſanè citra nervorum læſionem, ſpiritus ita concitari & ipſis cum humores, ut ſatis efficaces ſint pro partium in ovo confuſione pariendâ, quem effectum, nec *pellicula durior* impedire, neque *aquæ fœtus* obtundere poſſunt: Infantes ſanè in utero materno tantâ ſunt debilitate, tamque indigi, ut arctiſſimâ unione cum matribus illos conjungi voluerit Creator ſapientiſſimus: Et licèt ipſorum Mens à Mente Matris ſit ſeparata, cùm tamen ipſorum corpus ab ipſius Matris corpore non ſejungatur, utrumq; iisdem prorſus ſenſationibus, iisdemque paſſionibus affici poſſe cenſemus: imò eædem cogitationes, quæ in mente matris motuum corporeorum occaſione excitantur, in ipſis excitari poſſunt; ſuſpicamur tamen, ſtudio horum illuſtrationem præteriiſſe, quod difficile omninò eſt, ad exempla quæ in Diſſertat. attulimus, quorumque rationem pro viribus explicuimus, ex malâ hypotheſi reſpondere: Femellarum cum fœtibus conſenſum per continuationem *utriusq; nervorum*, quis unquam attigit? Certiora ex Anatome repetitâ, quam obſervat, iſtæ comprobant, edocti ſumus; ſufficitque ratione probè utenti, per indicibilem ſpiritus ætherei agilitatem ac pernicitatem

citatem, isthæc explicavi: Adversario verò nostro φαντάσμα in histor. allata exponenda sunt evidentius, si hanc spirituum consensionem exterminare cupit, possemusque vel hâc unicâ retorsione contenti esse: plura autem dicimus, & quidem 1. si sanguis matris per vasa appropriata ad cerebrum matris pariter advehitur, atque fœtus, (ut nemo inficiabitur) statuimus utrobique æthereum quod per vesiculas pulmonales accessit, à sanguine reliquo ibi secerni, spiritumque animalem potissimum constituere, id quod pro *communitate influxus* requirebatur. 2. Spirituum eam invicem esse affinitatem & nexum in gravidis, idque ex sacrâ lege quam Deus animantium bono sanxit, ut, si vel maximè per humorum concitationem consensum istum inficiaremur, ex determinatione tamen hac, spiritibus matris in vehementi contentione existentibus, similem spiritus fœtus inire, vel si mavis ab animâ, *illorum* occasione motâ, imprimi *hisce* possit, ceu supra attigimus: sufficitque ista spirituum per vasa ad uterum accursio, à quibus unà ferè sanguis exagitatur, cùm simili ritu ad fœtus interiora tendat pro cerebro hujusque incolis, partiumque aliarum fibrillis miserè succutiendis: Motus autem isti oculis mentis intuendi potius sunt quàm corporis. Concludit tandem, *nos* non addidisse *quasnam præcipuè partes matris imaginatio pervertat, & acris humor erodat*: At ex cujuscunque graviori labe, magis adhuc principis malum pullulare posse, ex iis quæ diximus, unicuique ratione suâ utenti constabit: Explicat quoque ista fusius *Malbranchius* cap. 7. l. 2. Scrutin. Veritat. in quo generationem monstrorum accuratè excutit, & ad hunc evolvendum *Censorem* remittimus, ne prolixâ allegatione tædiosi fiamus. Nec vero, ceu jam innuimus, animus fuit integrum de *Molâ* &c. tum temporis tractatum conscribere, neque nunc ista pluribus excussissemus, ni monstrandum fuisset, insultus hujus Viri verbosos fuisse magis quàm Herculeos, nostræque causæ labis nihil intulisse, nedum honoris quidquam detraxisse apud æquos Veri Æstimatores: Quia autem difficultatem omnem *illius* ratione sustulisse se credit, simulque causas reddidisse evidentiores, quare bruta (quæ à molarum generatione nunquam nos liberasse, attente Dissertat. nostr. legenti patescit) infrequentius molam pariant, Examini perinde ut *ille* nostra, sed amico singula ipsius suo tempore subjiciemus: Non injuriosis Verbis ipsocum acturi, si in uno alterové hallucinatum fuisse deprehenderimus, sed sanæ rationis argumentorumque pondere, id quod *ipsum* pariter deinceps facturum confidimus; secus enim agenti respondere amplius jure detrectabimus.

Observ. XCIII.

Uteri pertinax inflatio post partum.

Anno 1683. d. 19. Junii Fœmina juvenis & robusta, cui gemellos parienti adstitimus, cùm pridie sub vesperam filiolam feliciter enixa esset, persistente abdomine prætumido, cessantibusque ferè enitendi doloribus, nostram efflagitavit operam, quam pro viribus præstitimus, fœtumque alterum, ruptis quibus adhuc involvebatur, membranis, divinâ freti gratiâ, pedibus prehensum eduximus, vivum adhuc, licèt dudum vitæ signa in utero non ediderit: Liberata ita ab onere misella, ni secundinæ totidem vicissim excretæ fuissent, nihilque in uteri cavernis reliquum deprehendissemus ipsi, gravidam se jurâsset adhuc, ob hypogastrii, uteri præprimis in hoc contenti, tumorem ac inflationem globosam, similem ut ante partum, quæ per plusculos dies imò septimanas pertinaciter substitit, non citra matris adstantium vé gravem metum: Meliora interim sperare jussimus, & cum ligaturâ tum aliis internis externisvé medicamentis convenienter prospeximus istiusmodi uteri distensioni, in usum hinc vocavimus fomenta, sacculos ex carminativis & discutientibus, unà cum injectionibus uterinis, internè verò Diaph. Martiale præcipuè exhibuimus, sicque malo sensim medelam paravimus.

Scholium.

Admirandam & æterno præconio dignissimam hominis in uteri inrioribus generationem, variis in locis jam explicuimus; satis tamen eandem speculari, minus laudare Naturæ providentiam nequimus, quæ ovulo delabenti angustum primum domicilium præbuit, ne fluctuaret miserè inter illius latebras, mox verò embryonis succrescentis regiam ampliſſimam constitueret: sanè ad stuporem usque rimati fuimus, ecqui tam pusilla tam angusta pars facto conceptu in tantam molem extendi ac dilatari possit, istamque difficultatem commodùm non expediissemus, ni fibrosa ipsius compages, plicæque in Virginibus, aliisque non gravidis, in quas etiam post partum redit, succurrisset; enimverò ejusmodi structuræ partes extendi queunt usque, fibrarumque motricium ope, expandentis excretionem promovent, ut sensim ad pristinam

aliiscum

aliiscum eamque arctiorem unionem redeant, primamque figuram recipiant: Interdum autem moles corporis contenti tanta est, ut fibræ supra modum extendantur, talesque aliquandiu subsistant, tantum non enervatæ, atque hinc etiam uteri in excludendo functio impeditur: tale quid cum vesicæ à lotii nimietate & diuturniore suppressione, imò etiam in cordis ab aëris vehementi inflatione contingere superius monuimus: Idem apud fœminam hanc accidit, cujus uterus à mole gemellorum ita secundùm omnem sui periphæriam expansus fuit, ut quamvis ab utrâque sarcinâ feliciter liberata fuerit, fibris tamen ejus admodum tensis ac labefactatis, cadente quasi potentiâ contractoriâ, aliquandiu inflatus distentusque permanserit, donec cum fasciatione, ceu adjutorio quodam, simulque medicamentis emollientibus & blandientibus nervinis externis & internis, sensim ad pristinæ figuræ recuperationem fuerit dispositus ac deductus: Interdum distensionis ejusmodi durantis causa aliqua in utero stabulari solet, viz. secundinæ integræ non rejectæ, ceu jam sæpius animadvertimus, vidimusque iisdem, sive sponte, sive medicamentorum emollientium, injectionum præcipuè ope, exclusis atque eliminatis, istud incommodum cessisse: in puellis ejusmodi hypogastrii prominentia paulatim vires acquirens, mali plerumque est ominis, quod Virginitatis amissæ suspectas reddit: Sunt tamen quæ istam hominum injuriam insontes incurrunt, hancque sexus sui miseram sortem vitæ dispendio non rarò luunt, dum causa ventris tumidi, totam machinam sensim destruit: Exemplum istius ex Celeberr. Baumgarteri, Archiatri & Senatoris Sangallens. Gravissimi literis heic addemus: Rem miram, inquit, quam hic 14. mens. August. An. 1676. vidimus, addere operæ pretium est: Puellæ 30. annorum, à quatuor annis in magnam molem excreverat venter, gravida primis mensibus, molâ post nonnullis, hydrope uterino aliis laborare videbatur, tandem suffocata periit: Cadaver aperiendi mihi copiâ factâ, in utero aut saltem abdominis cavitate, causam tumoris esse nemo dubitabat: sed quid fit? dum musculos abdominis à peritonæo separare conor, integerrimo adhuc peritonæo, erumpit maximo cum impetu aqua turbida & cœnosa, quinquaginta mensuras excessisse, ii qui viderunt Medici & Chirurgi unanimi consensu affirmant: hæc inter musculos abdominis & peritonæum collecta erat, & peculiari membranæ, rugosæ intus instar tunicæ interioris ventriculi, & multis fibris carneis intertextæ incluſa. In fundo illius sacci, alius tumor erat, similis illis, quos steatomata vocamus, caput infantis superans, multa in illo pinguedo, nonnihil aquæ illius turbidæ, & aliquot vesicæ plenæ aquâ limpidissimâ: uterus planè naturalis, nihilq; p.n. situ tantum viscerum ob compressionem ab aquâ mutatus: hæc *ille*, quæ oppidò cum historiis de hydrope ovarii tubarumque muliebrium conferri merentur.

Observ. XCIV.

Umbilici inflatio & pervietas.

Ann. 1683. Infantulus νεογμός, tribus post partum septimanis, cruciatibus circa umbilicum atrocibus affici cepit, cõparente tantillo rubore, & hypogastrii tensione insigni citra ulterius mali indicia: suasimus hinc ut regio hypogastrii ol. rosar. chamom. hyperic. &c. inungeretur, & calidiusculè applicaretur sacculus ex fl. sambuc. chamom. sem. lin. & croc. lacti incoctus, bis tervé de die, quibus ita usurpatis, brevi post per umbilicum materia purulenta & cruenta effluxit, cui transitum præcludi noluimus, usque dum dolor & tensio illic loci penitus remitterent, huncq; ob finem unguentum rosatum cum diapomphol. mixtum in usum vocavimus, quibus reliquum materiæ detersum, viæque deinceps consolidatæ fuére.

SCHOLIUM.

Veriſſima esse quæ Cous l. 3. Aphor. 24. asseverat: ἐν ᾧ τῆσιν ἡλικίῃσι τοῖσδε συμβαίνῃ, τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν ἄφθαι, ἕμετοι βῆχες ἀγρυπνίαι, φόβοι, ὀμφαλὸς φλεγμοναί, ὧτων ὑγρότητες, experientia certiſſima rerum magiſtra docet, utque de prioribus nihil dicamus, ſymptomatibus longè frequentiſſimis, umbilici inflammati elegans hèic ſiſtimus exemplum, cujus cauſam Galenus comment. in cit. aphor. umbilici præciſioni attribuit, quam licèt inficiari omninò nolimus, pars tamen funiculi umbilicalis ſenſilis adeò non videtur, quæ ob ſui in recens natis præciſionem, inflammationem ilico concipiat: aliam eamque ſatis crebram mali hujus cauſam in ſcenam producimus, ſanguinis viz, in fœtu edito intempeſtivam verſus interiora vaſis umbilicalis propulſionem, ne quid, uti imperitæ obſtetrices ogganniunt, liquoris vitalis ipſis furripiatur: Fit hinc ut funiculo à placentâ jam liberato, ſanguis jam grumeſcens, aut ad grumeſcendum diſpoſitus, inter vaſorum interſtitia hæreat, ibidemque moram nectendo putreſcat, & ſymptomata non levia infantulis inducat, uſque dum per vias adapertas denuò excernatur, quas aliàs provida natura ſtatim occludere ſolet, utpote à functione ſuâ vaſis jam liberatis, & cum in hepatis tum veſicæ ligamenta faceſſentibus: Recludit tamen illas eadem non rarò, ceu teſtantur abſceſſus per ipſum umbilicum vacuati, ex muſculorum abdominis rectorum inflam-

inflammatione: pariter etiam per urachum aliquando arenulæ excretæ fuerunt, non exiguo pervietatis ejus fundamento, quàm in humano fœtu Viri Eruditissimi in dubium vocare ausi sunt: Notatu sanè dignissimum est, quod historiæ hujus ratione nobis Venerandus p. m. Senex Sponius impertiit XI. Maji An. supr. cit. Viæ, *inquit*, mentio à te facta, propter affinitatem in memoriam mihi revocat, rem olim Parisiis factam, atque à me observatam, in cadavere publicè dissecto Viri cujusdam prærobusti patibulati, cui dissectioni præerat tunc Mag. Helias Beda, Doct. Med. Paris. Cùm vasa umbilicalia perlustrarentur, & inter alia urachus ab umbilico ad vesicam usque per longitudinem diffinderetur, non paucæ arenulæ in ipsius urachi interiori recessu nidulantes deprehensæ fuerunt &c. Mirum sanè negotium, arduumque dictu utrum ætate demum adolescenti particulæ istæ illuc depositæ fuerint, an verò à matre calculosa ejusmodi cum succo nutritio hauserit, quas per urachum cum lotio eliminare studiosa natura fategerit, hærentibus post partum reliquiis quibusdam in ejus anguſtiis, quod ultimum fortè probabilius est, cùm post partum demum generatis aggestisque patentior per urethram illas excernendi via naturæ patuisset.

Observ. XCV.

Spasmus flatulentus insolitus.

Puella 14. circiter annorum, sub finem mensis Febr. 1682. cùm ægrorum curæ in orphanotrophio intenti essemus nos convenit, remedium efflagitans pro spasmo satis doloroso, quo nudius tertius manus ejus dextra prehensa fuit, & etiamnum affligebatur: malum contemplantes, digitos omnes rigidos reapse & difficulter flexiles, ceu tetano correpti essent, non sine stupore invenimus: præscripsimus hinc fotus ex herbis nervinis & emollientibus, salv. origan. fl. samb. chamom. hyper. camphor. croc. aliisque in vino decoq. quibus ter quaterve de die usurpatis hospes hic rursum exulavit.

SCHOLIUM.

De motibus convulsivis superius dictum est, monstratumque quid musculis illorum ratione accidat: Ad convulsionem Tonicam, spasmum flatulentum Practici referunt, cujus pertinacioris exemplum heic proponimus, ab irritante, musculis digitorum motoribus haud dubiè

biè penitius infixo oriundum, unde etiam ſpirituum contentio continuata fuit, quibus perpetim elatere ſuo fibras diſtorquentibus, rigidæ illæ perſtiterunt, etiam præter animæ voluntatem, contigitque heic τετανώδης in manu affectio, qualis in catalepſi univerſas ferè corporis partes affligere ſolet, de quâ alibi dictum eſt: Patet ſanè in ejuſmodi muſculoſarum partium ſymptomatibus, ſpiritus animalis ætherea natura, quâ in momento, pernicitate ſtupendâ, in ipſarum fibras poroſas ſe expandit ac aliquandiu detinet, nî irritans materia tollatur, cujusmodi particulas rigidas aliterque aculeatas frequenter obtinet, quæ ubi tenuiores ſunt, promptiusque diſſipari aptæ, ſpaſmo leviori, contra ubi condenſantur, profundiusque impinguntur, graviori ac diuturniori anſam præbent, cui dehinc medicamentis diſcutientibus ac emollientibus, balſamicis ac nervinis medelam parare neceſſe habemus: Alias affectio iſta Ebrioſis, aliisq; ad Arthritidem inclinantibus familiaris eſſe ſolet, in quibus dictæ particulæ irritantes uſque cumulantur & præſtò ſunt: Virum novimus Illuſtrem huic malo adeo obnoxium, ut nuſquam ferè ab illius inſultu tutus fuerit, affligebatque maximè muſculos colli & thoraci incumbentes, in quo irritantis fomitem, aliunde quàm à malâ victus ratione, quâ ſalſa adamat gelidæque potum, deducere non valuimus: Huic proficuæ fuerunt Thermæ Badenſes noſtræ, ad quas aliis de cauſis ipſum remiſeramus: commendavit quoque anulos ferreos ex circulis catenæ patibulatorum confectos, quos ceu ſpecificum ad ſpaſmum flatulentum remedium plurimi laudant, quarum occultam vim, forte vel inanis ſuperſtitio aut compreſſio ſubſequens efficit magis quàm certa effluvia ex ipſorum poris emanantia, quæ nondum ſatis capimus; aliàs incipienti in muſculis motui voluntario deſtinatis ſpaſmo extenſione partis validâ contranitentes, ſpiritus animalis motum aliter determinamus, utq; ab elaſi ſuâ in fibris primi deſiſtât efficimus.

Observ. XCVI.

Pleuritis à febri verminoſa.

Filiolus quatuor & quot excurrit annorum, benè coloratus, vegetus & alacris, d. 22. Mart. Ann. 1686. præter rationem ſubtriſtior incedit, pulſus paulò frequentior eſt, color faciei palleſcit, cùm multâ in ſomnum propenſione: rogatus ubi malè habeat, nullibi reſpondit: Exhibemus ſub veſp. C.C. philoſ. ppt. gr. 15. à quo parùm ſudavit, juxtà paramus julep. alterantem: Noctu febris valdè ingraveſcit cum multâ trenſatione & oppreſsione, inquietudine & reſpiratione crebrâ, ſiti item & tuſsiendi frequentiâ, quam comitabatur dolor circa coſtas inferiores nothas lateris

ris dextri punctorius, atrox: injectus fuit clyster sed citra successum: d. seq. manè, persistente calore exquisito cœterisque symptomatibus, præcautionis ergo sanguinem in brachio dextro ad ʒiv. mittimus, eductus hic laudabilis quidem fuit coloris, sed spissus & tenax: paratur mixtur. ex bland. diaphor. per cochlear. sumenda, & decoct. ordinar. ex rasur. C. C. nitrum saccharatum miscetur: circa meridiem angi incipit, febrisque exacerbari, quæ superveniente sudore remittit: circa noctem eadem redit cum trensatione molestissimâ, pulsus celer admodum & frequens, sitis intensa, genæ igneæ: siquidem alvus non respondit, injicitur clysma addit. Elect. lenitiv. & mell. mercur. dejicit hinc binis vicibus copiam materiæ fœtidissimæ, exhibetur pulv. ex resolventib. & diaphor. inquietus fit, trensat & incalescit, singultit cum dolore quem circa scrobiculum cordis & costas nothas inferiores monstrabat. Ventriculi regio tensa fuit: circa mediam noctem denuò dejicit maximè flatulenta: post melius habere incipit & febris remittere, Nares admodum pruriunt: offertur hordeatum quod sumit: somnus blandior obrepit: circa nonam matutinam diei seq. calor deinceps exacerbatur, sed citra tantam trensationem, idemque circa primam pomeridian. cessare cepit: Urinæ saturatæ sunt, pergitur in mixtur. diaphor. quam potui ordinario (quod ad medicamenta difficilis jam fuit) miscuimus: circa sextam vespertin. nova phlogosis sed remissior ingruit, hordeat. jam comedit, nec tantopere sitiit, d. postero melius habuit, nocte satis quietâ existente, pulsus tamen adhuc frequentior: urinæ hâc die turbari ceperunt cum sedimento viscido copioso: perrectum in iisdem, offam petiit hâc die sæpiuscule: sub noctem inquietudo aliqua accesit, cum calore, sed non acri, quæ circa medium noctis desiit: alvum sollicitavimus suppositor. commun. sed frustra: altero manè injicitur clyst. ex lacte, à quo dejecit fæces cum materiâ viscidissimâ: exhibetur bis de die ʒj & ultra Rasur. C. C. cum butyro: pulsus sensim ad ἀπυρεξίαν devenit, sitis imminuitur, appetitus redit, urgente tamen narium pruritu: d. seq. benè habuit, lumbricum adstantes in ægroti lectulo reperiunt: exonerat hinc alvum cum lumbricis copiosis: pergitur cum Ras. C. C. triduoque abhinc syrup. fl. per-

sic. aqu.

sic. aqu. cinnam. dilut. purgatur, à quo lumbricos rursum dejecit, indeque sensim convaluit.

Observ. XCVII.

De Lumbrico, Fascia lata dicto.

Petrus Ritter duodecim & quot excurrit annorum Ann. 1681. sub initium Maji, cùm antè satis bene haberet, victuque parili cum cæteris in orphanotrophio uteretur, citra evidentem causam, insignia ventris tormina ilico persentiscere cepit, cum vehementi hypochondriorum distensione, quæ nunc remittebant, nunc fortiùs ingruebant: Biduo post per alvum excrevit corpus albicans, teres, ulnarum trium longitudine, non sine animi consternatione & sodalium qui adstabant admiratione, unà cum misello intestinum excretum esse arbitrantium, usque dum examine à nobis instituto fasciam latam esse audirent: Nostrates vocant ein Bändelwurm.

Observ. XCVIII.

Lumbrici per urinam & nares excreti.

Puer undecennis An. 1681. Mens. Novembr. gravissimis in hypogastrio doloribus divexari incepit, quibus Excellentiss. D.D. Burcardus Prof. heic Celeberr. vario medicamentorum genere occurrere studuit, illos tamen prorsus compescere non potuit, quin misellus animalculum vivum, corpusculo summopere infestum, delitescere (ob ingentissima tormina) aliquoties ingeminaret, nec ineptè, licet fortè minus ex arte, siquidem posteà vermem cum lotio excrevit, antennis pedibusq; horridum.

Aliter figurati fuerunt illi, quos malè feriata quædam per nares excrevit, quorumque mentionem aliquam injecit Excell. Celsus noster An. 1. Decur. 2. Ephemer. Rem omnem uti ad Nobiliss. Pythagoram d. 7. Jan. 1682. perscripsimus, heic enarrabimus: Nuperâ septimanâ, (ita ferè orsi sumus) Mulier impudica, quæ pridem lue Venereâ laboravit, ab eâdem feliciter liberata, Vermes aliquot præcedentibus atrocissimis doloribus capitis & fœtore

fœtore narium insigni, per nares citra sternutationem, vel præviam nauseam aut vomitum excrevit, albos, oblongos, pedibusque asperis minus horribiles: ubi isti delituerint, & an à capite prodierint, certò divinare non possumus, cùm longiores videantur: & aliquando similes vomitu ejecerit: Id tamen adstantes confirmârunt, vidisse se in narium cavernis vermes fluctuantes, sensimque ex iis prorepentes, quos dehinc facili negotio ipsa extraxerit, &c. unde de antro ipsorum super narium cavernas magis suspicari aliqua incipimus, facilè tamen meliora docenti obtemperabimus.

SCHOLIUM.

De lumbricorum ovis, & in corpore nostro generatione, unà cum Excellentiss. CELSO aliquando prolixius egimus, possuntque hac de re videri Epistolæ, Dissertat. de partib. genitalib. cochlear. annexæ: semina sanè vegetabilium Cerealia, & in specie secalina & triticea, vel immediatè in pulte farinaceâ, vel mediatè cum pane comesto ingesta, imò & alia edulia multa, seminali horum insectorum contagio imprægnata sunt, quæ dehinc non subacta à fermentis ventriculi & intestinorum, & unà particulis chyli crassioribus immista, nunc in intestinis hærent, mucoque horum viscidiore, quem illæ fovent augentque, ceu nido proportionato fruuntur, nunc cum iis, quod tamen infrequentius esse arbitramur, vasa lactea, sanguinisq; oceanum subeunt, & ad partes varias vehuntur, ubique accedente calore loci motuque congruo, exclusionem sui datâ occasione expectantia: Et de *illo* quidem febres verminosæ ac lumbrici ab infantibus puerisvé, diætâ non usque ordinatâ utentibus, sed pane sicco fructibusque horariis gulam multam oblectantibus, quibus digerendis & secundum omnes suis particulas subigendis, menstrua dictarum partium, quamvis pro ratione ætatis satis activa, usque non sufficiunt, quin cumulatis particulis viscidioribus, de quarum copiâ pituitosa ac mucosa fœtida, in historiâ priore nominata unà cum lumbricis, ut & tænia in histor. 2. testari potuerunt: de *hoc verò* testantur vermes in visceribus internis generati ac Anatomicorum industriâ deprehensi, præprimis autem, iidem per urinam excreti: nec enim veri simile est animalcula ejusmodi in intestinis generata, oscula lacteorum ingredi, hincque continuato itinere ad renes pervenire èq; his post prævios atrocissimos dolores eliminari: Fuit sanè vermis iste similis illi, quem *Plutarchus* Sympos. L. VIII. qu. IX. scribit ab hospite suo Athenis cum multo semine excretum fuisse: θηρίδιον ἄλαυ, καὶ πολλοῖς πεπὶ τυχὸν ἔοικὸς

κζον: Ita quoque meminimus in Renibus caninis idem animalculi genus nos deprehendisse, & Clariss. *Rhases noster* exemplum simile Ephemeridib. inseruit, cujus apud nos mentionem sæpius injecerat: Propius huc accedere videtur Res monstrosa per urinam excreta, de quâ Dissert. Philosophico Medicam conscripsit Dominicus de Marinis, Doct. Med. Roman. in 12. ubi corpus quoddam teres ac membranaceum, per urinam à Capuccino quodam excretum delineatur, longâ adjunctâ discussione, tale corpus neque grumum sanguinis, neque polypum, neque serpentem, (quæ singula in microcosmo non rarò reperiri fatetur,) quin imò lumbricum, eumque monstrosum fuisse existimat: Hæc ipsa autem Lumbricorum diversitas in specie, ovulorum à diversis insectis seminibus eduliisque vulnere inflicto aspersorum varietatem arguere videtur: quam jam prolixius rimari consultum non est, inprimis quod nostram Hypothesin Illustriss. D. Redi de generat. Insector. tract. optimè confirmat: Equidem Lumbricorum ab infantulis communiter excerni solitorum, semina ferè cum pulte hauriri, seminibusque supra nominatis inesse, in confesso esse arbitramur: Tæniarum verò ovula, cujusmodi unam longitudinis ulnarum Gallicarum novem, ab anu pauperculâ, ventre asciticum in modum inde intumescente, excretam vidit ὁπάνυ καὶ νῦν ἐν ἀγίοις Carolus Sponius, à quo infecto deponantur, cuique edulio præcisè aspergantur, dicere certò jam non licet, quam visin ejus ortum, sive mavis, Parentes inquirere opus laude dignum censeamus, ipsique; constituerimus illi horas subcisivas impendere: In canum molossorum maximè, intestinis ejusmodi vermes cucurbitinos, capitello exiguo, reliquoque corpusculo ex innumeris quasi circinnis formato, sæpenumerò reperimus, quibus cum anologiam habere fascia lata videtur. De Vermibus per nares excretis lis major nobis suborta fuit, viis quibus ovulum illuc deveniat, non adeò patulis existentibus: Nota sunt, quæ cùm Nobiliss. Redi de Vermibus in capitibus vervecinis, cervinis &c. ubique peculiaribus reperiri solitis commemorat, tum experientia confirmat, quorum ovula aut per vulnus inflictum intra sinus ossis frontis ibi deponi, vel per alias vias eodem trahi aut devenire necesse habent: Inde certè nata nobis supicio fuit, in maleferiatâ hac feminâ idem contingere potuisse, placetque hinc eruditas Nobilissimi Pythagoræ nostri Responsorias apponere: *Pro historiâ de vermibus per nares excretis, gratias Tibi ago maximas: Illos intra sinus ossis frontis supra ossa spongiosa genitos fuisse judico. Profectò brutis hic loci vermes succrevisse aliquoties notavimus, canibus præcipuè & ovibus: Idem accidisse impuræ huic Mulieri testatur fœtor narium: Lumbricos autem vomuerit aliquando licèt, tamen quos naso nunc edit vermes, è ventriculo non sunt: Rectâ enim regiaq; viâ per os egrederentur potius, quàm per narium angustias; Nec facilè fieri posset, si per gulam ascenderent, quin ægra id sentiret.*

sentiret. Quibus demum frons verminat, ii à capitis dolore nunquam sunt immunes, sed ingravescit ille maximè cùm latens reptile molitur exitum, sensu enim pollent & abundant nervis nasi penetralia, ut non possint non ægrè ferre violentiam: Legi denique merentur quæ togatorum doctissimus Varro scripsit l. 1. de Re Rust. c. 12. in locis palustribus sæpicule animalia quædam minuta crescere, quæ non possint oculi consequi, & quæ per aëra intus in corpus per os ac nares perveniant, efficiantque difficiles morbos: Quid nî ex talium animalculorum ovulis tum in ovibus tum aliorum animantium capitibus depositis, tractu temporis varii vermiculi excludi possent? Verba sunt Celeberr. *Sponii* Patris: De cœtero atrocissima, eaque sæpè funesta symptomata inducere, fœtus hosce, cum viscido in quo stabulari amant, quotidie edocemur, & præsentes historiæ usque confirmant: An. 1686. puer novennis subitò de cardialgiâ conqueri, capitisque dolore & vertigine cepit, cùm pridie bene habuisset: obambulat tamen, ut Parentes inde minus solliciti fuerint, post prandium simul & semel in deterius labitur, vertigo increvescit, caput artusque succutitur, oculisq; torvis Matrem aspicit: Accersimur confestim, ægrotulumque materiam viscidam evomentem invenimus.: Exhibetur ilico bolus ex Diascord. propinatur cochleare unum alterumvé mixtur. antepilept. & injicitur clyster. à quo fœtidissima dejicit: remittentibus symptomatibus vermes ilico subolfacimus, inde pulverem nostrum anthelminticum d. seq. exhibuimus, à quo subsequente vomitu binos per os excrevit cum ἀφορίαις: Nec leviora mala pepererunt in filiolo nostro, adeò ut pleuritide verâ ipsum prehensum iri metueremus: enim verò à communicatis massæ humorali miasmatibus putridis unà cum chylo ex intestinis per vascula lactea accedentibus febrilis motus sustentatus auctusque fuit, spiritus autem animalis ab iisdem intestinorum ventriculorumque fibrillas aggredientibus, irritatus, unde spasmodicè affectis iisdem, anxietates, trensationes & inquietudines subsecutæ sunt, imò unà patientibus peritonæi & membranæ musculos abdominis, transversum præprimis & obliquum interiorem, investientis fibris, quas ejusmodi effluvia comodùm vellicare solent, dolores circa costas nothas inferiores pungitivi suborti sunt unà cum tussicula siccâ, à fibrillis œsophagi & tracheæ per confinitatem nervorum vicissim stimulatis: Propensio verò in somnum, si exhalationes sulphure fœtido prægnantes, àque vermibus & materiâ verminosâ prodeuntes, spiritui animali nocivas, imò deleterias agnoscit, sanguini tamen tenaciori ac viscidiori plerunque, licèt in vehementiorem motum agi incipiat, indeque vasa opplendo comprimenti tantisper corticem exteriorem cerebri, simul adscribi posse videtur: Substiterunt ista aliiscum symptomatibus, donec medicamentorum ope diaphoresin subinde promoventium, viscidum verminosum ex parte solu-

tum, particulæ massæ humorali impactæ subactæ & infractæ, tandemq; lumbrici ipsi unà per alvum eliminati fuére: Ven. Sect. verò ideò potissimùm instituimus, ut sanguini stagnaturo obicem tolleremus, præcaveremusque veram Pleuritidem, quæ tum temporis plures cujuscunque ætatis invasit, & frequenter à sanguine tenaciore & ad hærendum apto produci consuevit: de vermibus in carne emortuâ sensim pullulare incipientibus, quorum supra histor. de ἀναισθησία artuum inferiorum meminimus, negotium expeditu adeò difficile non est, expendentibus nos ipsorum seminia cum eduliis tam frequenter ingerere, & sanguinis lymphæque motum in ejusmodi, spirituum influxus penuriâ admodum torpescere & stagnare, esseque viscidi talis intra musculos subsistentis ac putredinem concipientis focum longè aptissimum, pro iisdem suscitandis, quibus dehinc nullâ ferè industriâ obicem ponere possimus. Quæ insuper symptomata alia lumbrici rodendo ac vellicando variis in locis partes sensiles parere soleant, cùm in historiis dictum est, tum è Practicorum libris Hollerio præprimis p. 420. colligi poterit: Nobis ista delibasse satis est.

Observ. XCIX.

Historia Infantuli Epileptici, ex intestinorum tenuium erosione & gangrænosi.

D. 5. April. vocati fuimus ad Infantulum trium septimanarum, qui miris vexabatur ventris torminibus ab ipso ortu: quibus ab initio mulierculæ ol. amygd. dulc. cum sacchar. occurrerunt: postcaquam verò malum magis ingravescere animadverterunt, nostram implorârunt opem: Omnibus probè exploratis reperimus torminibus incipientibus, spasmodici quid secundum fibras œsophagieas accidere, à quo deglutitio impediatur, & misellus singultientis instar clamitet: dejiciebat viridia odoris acris, appetitus prostratus fuit, sitis intensa. De iracundiâ Matris cum aliquâ ex parte nobis constiterit, magis de diætâ tempore graviditatis percontati fuimus, quæ satis inordinata fuit, dum carne suillâ & brassica capitata salitâ (nostrates vocant **Saurkraut**) admodum palato blandita fuit: Præscripsimus antepileptica nervina, absorbentia & præcipitantia, atque externè Balsam. de Peru & ol. nucist. ventricul. prospeximus, matri quin etiam tragema suasimus ex spec. diatrag. frig. gumm. arab. ocul. cancr.

cancr. ppt. raſur. ebor. corall. rubr. ppt. cum ſach. roſ. tab. Verum enim verò biduo poſt convulſiones evidentius comparuêrunt, dum emiſso prius flatu ſonoro, in faucibus difficultas major incruduit, & manus pedesque variè contremuerunt, injectum clyſma ex lact. vaccin. cui additur ol. rut. cum ſale tartari & ordinat. mixtur. antepil. aſt nequicquam his effectum, minus aliis à garrulis mulieribus hinc illinc allatis, quin imò convulſiones tanto impetu miſellum prehenderunt, ut mirari ſubierit maximè, qui tot armatis tamdiu reſiſtere miſellus potuerit, ſi quidem poſt decimum demum diem, corpuſculo verè enecto, fatis ceſsit.

Secuimus cadaverculum præſentibus Vir. Præſtantiſſ. D. Ritz. Affine noſtro Pharmacopolâ, & D. Paſſavant Chirurgo: Abdomine aperto inteſtina admodum erant diſtenta, craſſaque cum tenuibus materiam viridem, grumoſam, qualem invivis cum torminibus acerrimis ſæpius excrevit, monſtrârunt: Inteſtina tenuia heic illic qualemcunque ruborem conceperant, præprimis autem ſub finemilei ad aliquot ʒ manifeſtam gangrænoſin deprehendimus: Cæcum parvulum inane & vacuum, à labe immune fuit, hepar ſubpallidum: Veſicula fellis bile ſubviſcida & viridi plena, pancreas duriuſculum, eâ etiam parte, quâ duodeno nectitur: Meſenterium & renes, qui bubulis ſimiles erant, laudabiliter habuerunt, nec pulmonibus quidquam vitii inerat, quin tenerrimæ veſiculæ egregiè in his conſpicuæ: Cranii ſuturæ, anterior & poſterior, inſigniter ab invicem dehiſcebant: ſanguinem quoque extravaſatum cranium hic, illic monſtravit: cerebri meninges huic aliquo modo erant adnatæ, quibus diſruptis modicum ſerum promanavit, quale concretum in cortice quoque hinc inde notavimus, cum ſanguine grumoſo & extra vaſa ſtagnante, haud dubiè ab hujus motu, ita graviter infeſtantibus motibus ſpaſmodicis impedito.

Observatio C.

Convulſiones interpolatæ in infantulo teſticulis in ſcroto deſtituto.

D. 15. April. 1682. cultrum injecimus infantulo 7. menſium, matre hypochondriaca pronato, quæ tempore geſtationis præcipuè, animi pathematis vehementioribus ſæpius ſe vexari paſſa eſt: miſellus hic cum primis menſibus bene haberet, parentibus haud parvam ſollicitudinem creavit, quod ſigno maſculo in ſcroto caruit, inde deterius habere incipiens, reſpiratione anhelâ, voce clangosâ, & abdominis intumeſcentiâ ſubitâ, quam flatus ſonori erumpentes quandoque præceſſerunt, matri gravioris doloris cauſa extitit, uſque quaque tamen diu non iſthæc durabant, licet in die ſæpius interdum, interdum rarius redierint: Cauſa mali humori acri, irritanti per vices fuit attributa, ſtagnanti circa ventriculum præcipuè & inteſtina, atque ad hanc medicamenta præcipuè fuère directa: Ægrotulo ad ſe redeunte, alimentum porrectum gratum fuit, ad ultimos ferè dies uſque, quibus ſymptomatibus iſtis mirè reiterari incipientibus corpuſculum magis indies delaſſatum fuit, tandemq; penitus ſuccubuit. Abdomine quod faciem externam tumidam & lividam oſtendit aperto, ichor modicus fœtidus prorupit: Hepar grandiuſculum ſatis erat, in ſuperficie nigricans, reliquâque parte cavâ admodum corruptum. Veſicula fellis cum ductu hepatico, bile ex atro virideſcente plena fuit: Inteſtina tenuia variis in locis ab humorum acrimoniâ inflammationem paſſa fuerunt, citra gangrænoſin tamen: In cæco nihil delituit vel humoris acris, vel p. n. Meſenterium glandulas rutilas hic illic oſtendit, lieni itidem corrupto, adjacebat glandula ovalis minuta: pancreas laudabiliter habebat: Renes quaſi ex pluribus lobulis conflati, quorum alterum etiamnum in ſp.vin. cuſtodimus: Teſticuli inguina non egrediebantur, quin his adnati hærebant, unde etiam in ſcroto illos animadvertere nusquam licuit: Pulmonum lobus, ſiniſter, inferior à ſanguine ſtagnante corruptelam evidentem contraxerat: Corculum ſatis magnum pro ætate, auricula dextra ſanguine grumoſo turguit, & in ventriculo dextro polypus majuſculus hæſit.

SCHOLIUM.

Infantulorum affectus multiplices eruditè enuclearunt, cùm Celeberr. Sylvius, tum Excellentiſſ. Ettmüllerus, Valetud. infantil. Inter hos crebrior

crebrior sanè nullus est quàm Sonticus, qui propterea παιδικὸν πάθος κατ' ἐξοχὴν ab Antiquis salutari meruit, cui occasionem non ultimam improbior matercularum diæta, dum vel animi pathemati graviori, iræ præprimis, vel acidorum plurium esui etiam cùm gravidæ sunt, sæpius indulgent, unde sanguini succoque nutritio hinc permisto, vel lacti noxia qualitas abunde conciliatur, quâ aculeatis salsacidis particulis fibrillæ nerveæ ventriculi & intestinorum teneriorum, mucoque obmuniente nondum satis vestitorum, indeque etiam ἡ ῥίζωσις nervosi generis ætatulæ tam delicatæ vellicantur, inque spasmodicas constrictiones sensim aguntur, præcedentibus tantisper torminibus, flatibusque sonorosis, deglutitioneque ex constrictis œsophagi fibris impedita, quibus & nervi intercostalis, ob ramorum cum furculis vagi superius citatâ in abdomine complicatione, affectio spasmodica unà accedit: Quicquid sit, perspicuum sanè evadit studiosè affectus infantum rimantibus, succum acidum, nunc viscidum plicisq; dictarum partium impactum, nunc tenuiorem & aqueo-serosum rodentem, vasculorumque oscula, vel denudantem, vel etiam fibrillas in motus spasmodicos concitando, sanguinis liberum refluxum cohibentem, sicque gangrænosin inducentem causam proximam esse & radicem quasi, ex quâ tot infantiles morbi, convulsivi præcipuè motus propullulent: Atque hujus acidi viscidi fomitem lac præcipuè constituimus, indeque pultes ex hoc cum farinâ confici solitas, viscosum gluten vel primo aspectu sistentes. Lac verò sub sui corruptelâ mille larvas induit, uti præclarè loquitur perpetuâ laude digniss. Ettmüllerus, mille hinc nocendi artes, in specie quando in infantis stomacho corrumpitur, indeque in intestinis ab adventantibus bile & sero pancreatico variè alteratur, & à restitantibus collectisvé excrementorum particulis variè coinquinatur: Acrimoniæ certè hujus, præter effectus in historiis nominatos, indicium evidens viridis color est, acidum acre potissimùm agnoscens, cujus generationem in praxi suâ explicat præfatus Sylvius: Viscidum autem ex acido salsoque ferè prodit, agglutinatumque interstitiis hæret, & spicula sua quandoque pertinaciùs infigit, ut excuti mox non possint, ceu istud in infantulis pluribus ab aliquo tempore notavimus, qui primùm trensatione circa præcordia visibili prehendebantur, mox ejulatu tormina significantes fæcibusque alvi, nunc lacti coagulato similibus, nunc viridescentibus & graveolentibus, unà cùm flatuum copiâ: deinde verò malo incrudescente, fomite profundiùs impacto, motibus convulsivis affligi ceperunt per intervalla, iisque paulatim ingravescentibus, à quibus tamen exhibito sulph. antimon. Ettmülleri liberati fuerunt, utpote quo viscidum ejusmodi eradicatum, vomituque hinc copiosè & ad stuporem adstantium ejectum fuit, ut meritò ejus usum prudenti Medico tutum

& citum

& citum commendare poſſimus. De irâ quæ diximus, experientia comprobat & ratio confirmat, cumque in hâc ſpiritus animalis primariò concitetur, ecquantum inde alterationis lacti materno accidere poſſit, eodem per nervulorum infinitas propagines impetuoſo affluenti, & cum illo ab infante mox hauſto divinare difficile non eſt, inprimis ſi perpenderimus, arctiſſimam, quam inter cerebrum ſpiritusque matris & fœtus in utero. Omni Sapiens Rerum Conditor communicationem & quaſi connubium eſſe juſſit, hoc ipſo in lucem excluſo non ſtatim ceſſare, tenerrimasque infantulorum fibrillas ab iſtâ ſpirituum inopinatâ ἐλάσει graviter lædi, licet objectorum impreſsionibus illos jam aſſuefeciſſe parumper matres videantur: Eleganter certè Ingenioſiſsimus Malbranchius: Quum primum tenebris emergens infans, lumine potitur, aëris circumjacentis frigus ipſius artus extemplò invadit, mollibus mulieris ipſum ſuſcipientis amplexibus, delicatula ipſius membra læduntur. Cuncta objecta externa ipſi imbelli ac inerti, utpote inuſitata terrorem incutiunt. Lacrymæ & vagitus quos edit ipſius dolorum formidinumque argumenta ſunt. De cœtero quæ de meconio in inteſtino cœco aſſervari ſolito, torminum poſt partum non rarò atrocium matre plurimi è Veteribus aſſeruerunt, univerſalia non eſſe, inteſtinum vacuum in utroque infantulo probat, cum tamen motibus convulſivis ab eodem labem funeſtam inducente, uterque correptus perierit. Dubii quoque ſumus ec quem uſum in embryonibus præſtet: cùm fruſtra non adſit: ſi omninò amplius in his deprehenditur, veriſimile nobis videtur, mucaginis excrementitiæ, quam cum liquore amnii hauſit, portionem aliquam aſſervare dum meliorem conſiſtentiam acquirat: Edito verò fœtu uſus hic prorſus fatiſcit. De Renum etiam lobulosâ ſubſtantiâ, quæ Scholio hiſt. 75. ſuperius attingere cepimus utrinque confirmantur, miratiq; fuimus ſæpius cervorum hinnulorum & damarum eandem configurationem, cum vaccarum, vitulorumque renibus non obtinere: Coronidis loco, quæ priorum occaſione Excell. *Sponius* An. 1682. nobis ſignificavit heic addemus: De Renibus, *inquit* Infantium è pluribus quaſi lobulis compoſitis quod ſubjungis, planè quadrat cum ſpectaculo, quod olim mihi tum Juveni, magnæq; Philiatrorum coronæ demonſtrabatur Pariſ. à JO. RIOLANO τῷ πάνυ in publicâ fœtus Anatomâ, ubi ex ipſius loquentis ore ſequentia à me ſcripto mandata ſunt: *Renes ex multis veluti glandulis conglobati, nuci pineæ ſimiles ſunt, ſuis nucleis conſtanti.* Item *Appendix cœci in fœtu exilis eſt, nequaquam verò ut omnes paſſim crepant Anatomici, ampla ad fœcum alvinarum receptionem.*

SOLI DEO GLORIA.

INDEX